

INNEHÅLL

INNEHÅLL	1
DETALJMOTIVERING	4
1 LAGFÖRSLAG	4
1.1 Landskapslagen.....	4
1 kap. Allmänna bestämmelser	4
2 kap. Landskapets uppgifter	7
3 kap. Landskapets förhållande till staten och kommunerna	30
4 kap. Landskapsfullmäktige	34
5 kap. Invånarnas rätt till inflytande.....	38
6 kap. Landskapets organ	49
7 kap. Ledningen av landskapet samt landskapsstyrelsen	52
8 kap. Samarbete mellan landskap	64
9 kap. Landskapets serviceinrättning.....	67
10 kap. Förtroendevalda.....	71
11 kap. Landskapets anställda	85
12 kap. Besluts- och förvaltningsförfarande	87
13 kap. Ekonomi.....	100
14 kap. Granskning av förvaltning och ekonomi.....	109
15 kap. Landskapets verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden.....	114
16 kap. Landskapens nationella servicecenter.....	120
17 kap. Särskilda bestämmelser.....	128
18 kap. Begäran om omprövning och landskapsbesvär.....	130
19 kap. Ikraftträdande.....	135
1.2 Lagen om ordnande av social- och hälsovård.....	135
1 kap. Allmänna bestämmelser	135
2 kap. Ordnande av social- och hälsovård	142
3 kap. Produktionen av tjänster.....	159
4 kap. Styrning, planering och utveckling.....	164
5 kap. Kostnadsersättningar	174
6 kap. Myndighetstillsyn	181
7 kap. Särskilda bestämmelser.....	186
1.3 Lag om införande av landskapslagen och lagen om ordnande av social- och hälsovård....	194
1 kap. Lagens syfte och lagarnas ikraftträdande.....	194
2 kap. Inrättande av landskap och temporär förvaltning.....	195
3 kap. Personal	201
4 kap. Egendomsarrangemang	206
5 kap. Landskapens servicecenter.....	216
6 kap. Kommunernas inkomstskattesatser under en övergångsperiod.....	217
7 kap. Övergångsperiod för bolagisering.....	218
8 kap. Särskilda bestämmelser.....	218
1.4 Lag om landskapens finansiering.....	219
2 kap. Principerna för den statliga finansieringen	221
1.5 Lag om landskapsindelning	238

1 kap.	Allmänna bestämmelser	238
2 kap.	Ändring i landskapsindelningen	240
3 kap.	Bildande av landskapsförvaltningen	248
4 kap.	Konsekvenser av en ändring i landskapsindelningen	250
5 kap.	Särskilda bestämmelser	251
1.6	Lag om statsandel för kommunal basservice	252
1 kap.	Allmänna bestämmelser	252
2 kap.	Statsandelsgrunder, kalkylerade kostnader och tilläggsdelar	256
3 kap.	Utfärdande av bestämmelser om grundpriser, statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel samt kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna	262
4 kap.	Utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna	265
5 kap.	Minskningar och ökning av statsandelen	266
6 kap.	Hemkommunsersättning	270
7 kap.	Administration och utbetalning av statsandel	273
8 kap.	Särskilda bestämmelser	275
9 kap.	Överklagande	276
10 kap.	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	277
1.7	Lag om inkomstskatteskalen för 2019	277
1.8	Inkomstskattelag	278
1.9	Lag om beskattningsförfarande	280
1.10	Lag om skatteredovisning	281
1.11	Lag om skatteförvaltningen	281
1.12	Lag om kommunala tjänsteinnehavare	281
1.13	Lag om kommunala arbetskollektivavtal	285
1.14	Lag om kommunala tjänstekollektivavtal	286
1.15	Lag om om samarbete mellan kommunala arbetsgivare och arbetstagare	289
1.16	Lag om anordnande av intressebevakning för arbetsgivare i kommuner och landskap	290
1.17	Lag om Keva	299
1.18	Vallagen	303
1.19	Lagen om kandidaters valfinansiering	308
1.20	Partilagen	309
1.21	Lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar	309
1.22	Förvaltningslagen	313
1.23	Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	313
1.24	Förvaltningsprocesslagen	314
1.25	Språklagen	314
1.26	Lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda	316
1.27	Teckenspråkslagen	316
1.28	Lag om ändring av avräkningsgrunden enligt självstyrelselagen för Åland	316
2	IKRAFTTRÄDANDE	317
3	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING ...	317
3.1	Behovet av en reform för att trygga jämlika tjänster	318
3.2	Landskapsindelningen och tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna ...	320
3.3	Språkliga rättigheter	324
3.4	Samernas rättigheter	326
3.5	Landskapsindelningen och ändringar i den	327
3.6	Demokrati	329
3.7	Utövning av offentlig makt och skötsel av offentliga förvaltningsuppgifter	332
3.8	Landskapens finansiering	333

3.9	Överföring av uppgifter från kommunerna till landskapen.....	339
3.10	Kommunernas beskattningsrätt.....	339
3.11	Kommunernas statsandelssystem och egendomsarrangemang	343
3.12	Ålands ställning	349
3.13	Demokrati och invånarnas möjligheter till inflytande	350
3.14	Reglering som gäller arbets- och tjänstekollektivavtal	351
3.15	Behandling av pensionsavgifter	353
3.16	Bemyndiganden att utfärda förordningar	353
3.17	Beredningen som helhet samt beredningsprocessen	356
3.18	Sammandrag	357

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Landskapslagen

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs det om landskapslagens syfte och tillämpningsområde.

Enligt 1 mom. är syftet med landskapslagen att skapa förutsättningar för självstyrelse på större förvaltningsområden än en kommun i enlighet med 121 § 4 mom. i grundlagen. Den självstyrelseenhet som avses i bestämmelsen är landskap. De nuvarande landskapen i lagen om landskapsindelning (1159/1997), som skött utvecklandet av regionerna och planeringen av områdenas disposition, ska upphöra. Syftet med lagen är också att ge invånarna möjligheter till delaktighet och påverkande i landskapets verksamhet. Med detta avses i synnerhet demokrati i enlighet med 2 § i grundlagen. Närmare bestämmelser om detta finns till denna del i avdelning II som gäller demokrati och påverkande. Dessutom är syftet med lagen att främja landskapets utveckling och bidra till att göra deras verksamhet mera systematisk och ekonomiskt hållbar samt ge landskapen förutsättningar att stödja sina invånares välfärd och en balanserad utveckling av sitt område. Förutom genom bestämmelserna i den föreslagna lagen, försöker man på ett konkret sätt främja de här målen också genom bestämmelser som preciserar landskapets uppgifter och befogenhet i speciallagar. I 2 kap. föreskrivs det om landskapets uppgiftsområden.

När det gäller förverkligandet av målen är principen om hållbar utveckling central i all verksamhet i ett landskap. I sin verksamhet ska landskapet bedöma effekterna av beslut, åtgärder och lösningar ur den ekonomiska kontinuitetens, de kommande generationernas och miljöns perspektiv. Landskapet ska undvika sådana beslut som innebär stora ekonomiska risker eller belastar miljön eller kommande generationer på ett oskäligt sätt.

Enligt 2 mom. ska lagen tillämpas på ordnandet av landskapets förvaltning och ekonomi samt på sådan verksamhet i landskapet som avses i 4 § 2 mom., om inte något annat föreskrivs genom lag. Landskapslagen är till sin karaktär en allmän lag och i den föreskrivs om ordnandet av landskapets förvaltning och ekonomi. Utgångspunkten är att landskapslagen på ett täckande sätt ska innehålla alla väsentliga bestämmelser om landskapets förvaltning och ekonomi. Därför bör man undvika sådan reglering i speciallagstiftningen som överlappar eller avviker från landskapslagen.

Landskapslagen ska i regel tillämpas allmänt på landskapets verksamhet, det vill säga också på sådan verksamhet som avses i 4 § 2 mom. Enligt denna bestämmelse ska begreppet landskapets verksamhet omfatta landskapets egen verksamhet, verksamheten i de dottersammanslutningar som hör till landskapskoncernen och i landskapets serviceinrättningar och deras dottersammanslutningar, men också övrig verksamhet som grundar sig på ägande, avtal och finansiering. Landskapets verksamhet ska styras som en helhet oberoende av i vilken form de tjänster som hör till landskapets organiseringsansvar produceras. Bland annat landskapslagens bestämmelser om styrningen av landskapets verksamhet och ekonomi och tryggheten av invånarnas möjligheter att påverka ska tillämpas på landskapet i denna vidare bemärkelse.

Landskapet Ålands självstyrelse är erkänd enligt internationell rätt och anges i 120 § i grundlagen och i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) som utfärdats med stöd av grundlagen. I självstyrelselagen fastställs också landskapets område. Av den uttömmande fördelningen av

lagstiftningsbehörigheten i självstyrelselagen för Åland följer att det inte i rikslagar ska stiftas om lagens tillämplighet på Åland.

2 §. Landskapets ställning. I paragrafen definieras landskapens offentligrättsliga ställning. Enligt bestämmelsen är ett landskap ett offentligrättsligt samfund som enligt 121 § 4 mom. i grundlagen är självstyrande på sitt område enligt vad som föreskrivs i landskapslagen. Ett landskap ska lyda under begreppet "offentlig makt" och det är därmed ett offentligrättsligt samfund motsvarande staten, kommunerna, samkommunerna och landskapet Åland. Ett landskap ska alltså vara en självständig, offentligrättslig juridisk person, som i eget namn kan förvärva rättigheter och ingå förbindelser samt vara part i domstolar och hos andra myndigheter. Ett landskap ska också vara en myndighet inom offentlig förvaltning. Det ska sköta offentliga förvaltningsuppgifter som det föreskrivs om separat och utöva befogenheter i fråga om de här uppgifterna inom sitt område. Den mest betydande skillnaden mellan landskapens och kommunernas juridiska ställning är att landskapen inte har beskattningsrätt och inte heller o begränsad rätt att åta sig uppgifter motsvarande kommunernas allmänna kompetens.

3 §. Landskapets medlemmar. I paragrafen definieras de personer och övriga aktörer som är medlemmar av ett landskap. Definitionen av medlemskap är av juridisk betydelse, eftersom bland annat utövandet av de demokratiska rättigheterna att påverka och delta och anförandet av besvär i landskapet fastställs utifrån den. Bestämmelsen motsvarar till sitt materiella innehåll 3 § i kommunallagen (410/2015).

Enligt 1 punkten är de vars hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994) hör till landskapet medlemmar av landskapet. En sådan person benämns invånare i landskapet. Enligt lagen om hemkommun kan en person endast ha en hemkommun och uppgifter om den registreras enligt lagen om hemkommun i det befolkningsdatasystem som avses i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009). Enligt 2 punkten är sammanslutningar och stiftelser som har hemort i landskapet medlemmar av landskapet. Enligt handelsregisterlagen (129/1979) ska näringsidkare och uppgifter om dem, bland annat om den hemort eller den kommun från vilken ett bolags verksamhet leds, införas i handelsregistret. Medlemmar av ett landskap är dessutom enligt 3 punkten de som äger eller besitter fast egendom i landskapet. Enligt fastighetsregisterlagen (392/1985) förs fastighetsregister över fastigheter kommunvis. Dessutom fås uppgifter om ägare och innehavare av fastigheter ur det lagfarts- och inteckningsregister som avses i jordabalken (540/1995). Med tanke på det sista villkoret för medlemskap betyder detta i praktiken att till exempel alla kommuner i ett landskaps område enligt bestämmelsen är medlemmar av landskapet. Eftersom landskapens områden definieras utgående från kommunerna enligt 5 § i den införandelag som ingår i den här propositionen, kan de villkor för medlemskap i ett landskap som anges i den här paragrafen alltid exakt redas ut med hjälp av de uppgifter som registrerats i den offentliga förvaltningens informationssystem.

4 §. Landskapskoncernen och landskapets verksamhet. I paragrafen definieras begreppen landskapskoncern, dottersammanslutning till landskapet och landskapets serviceinrättning samt det ovan nämnda vidare begreppet landskapets verksamhet.

Enligt 1 mom. är en dottersammanslutning till landskapet en sammanslutning där landskapet har bestämmande inflytande enligt 1 kap. 5 § i bokföringslagen. Landskapet och dess dottersammanslutningar bildar en landskapskoncern. Det som föreskrivs i landskapslagen om landskapets dottersammanslutningar tillämpas även på stiftelser som landskapet har bestämmande inflytande över.

Bestämmelsen motsvarar i princip det som föreskrivs i kommunallagen om kommunkoncerner och kommunens dottersammanslutningar. Således ska också en landskapskoncern definieras

enligt definitionen av koncern i bokföringslagen. Definitionen motsvarar också det etablerade begreppet koncern i aktiebolags- och bokföringslagstiftningen och inom statens ägarstyrning. I en juridisk landskapskoncern ingår landskapets egen organisation och de sammanslutningar i vilka landskapet utövar bestämmande inflytande. En bokföringsskyldig anses ha bestämmande inflytande i en annan bokföringsskyldig om den bokföringsskyldige

1) innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i målföretaget och denna röstmajoritet grundar sig på ägande, medlemskap, bolagsordningen, bolagsavtalet eller därmed jämförbara stadgar eller något annat avtal, eller

2) har rätt att utse eller avsätta flertalet av ledamöterna i målföretagets styrelse eller motsvarande organ eller i ett organ som har denna rätt, och rätten grundar sig på samma omständigheter som den röstmajoritet som avses i 1 punkten.

Till landskapskoncernen hör också de sammanslutningar där dottersammanslutningar till landskapet utövar bestämmande inflytande. Landskapen kan inte samarbeta under samma former som samkommuner, så att landskapen tillsammans skulle bilda en självständig offentlighetsjuridisk person. Enligt kommunallagen kan förutom privaträttsliga sammanslutningar också samkommuner vara en kommuns dottersammanslutning.

Dessutom ska landskapets serviceinrättning, som enligt 9 kap. ansvarar för landskapets tjänsteproduktion, höra till landskapskoncernen. Serviceinrättningen ska vara en från landskapet självständig offentlighetsjuridisk person och myndighet, men ekonomiskt och funktionellt en del av landskapskoncernen.

Landskapets serviceinrättning kan också ha dottersammanslutningar och de bildar tillsammans med inrättningen en inrättningskoncern. Inrättningskoncernen är en underkoncern till landskapskoncernen. Förutom på landskapet tillämpas bestämmelserna i 15 kap. också på landskapets serviceinrättning och enligt dem ska verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden bolagiseras med vissa undantag. Serviceinrättningen kan till exempel organisera stödtjänster för tjänsteproduktionen eller annan serviceverksamhet inom lagens gränser till sådana in house-bolag som den äger eller till bolag på den konkurrensutsatta marknaden. Landskapets serviceinrättningskoncern bör också ledas som en helhet. Detta gör det möjligt att verksamhetsmässigt leda landskapets egen produktion som en helhet, även om de funktioner som hör till den omfattande valfria verksamheten bolagiseras som en egen resultatenhet. Avsikten är att i fortsättningen möjliggöra gemensam ledning, vilket är förutsättningen för integrationen av tjänster, fastän de helheter som samlats inom samma organisation fördelas mellan olika juridiska personer på grund av bolagisering och att den som ordnar och den som producerar tjänster skiljs åt. De här bildar dock en koncern. I koncernverksamhet måste man se till att Europeiska unionens konkurrensrätt iakttas, i synnerhet bestämmelserna som gäller statligt stöd, och att man i den verksamhet som sker på marknaden iakttar konkurrensneutralitet. Inom social- och hälsovårdens tjänster innebär detta att de principer som gäller producenter inom den offentliga, privata och tredje sektorn ska vara så enhetliga som möjligt. Serviceinrättningskoncernens verksamhet får inte heller förhindra sådan ekonomisk insyn som förutsätts i EU:s lagstiftning om statligt stöd.

I 2 mom. definieras begreppet landskapets verksamhet som är mer omfattande än landskapskoncernen. Enligt momentet omfattar begreppet landskapets verksamhet landskapets och landskapskoncernens verksamhet samt verksamheten i landskapets serviceinrättning och dess dottersammanslutningar, men också övrig verksamhet som grundar sig på ägande, avtal och finansiering. Syftet med momentet är att framhäva landskapets behov av att styra landskapets verksamhet som en helhet.

Begreppet landskapets verksamhet innefattar utöver den juridiska landskapskoncernen i första hand även de sammanslutningar i vilka landskapet innehar en minoritetsandel samt olika samarbetsformer enligt speciallagstiftningen och 8 kap. i lagen (ett gemensamt organ, en gemensam tjänst eller ett avtal om skötsel av en myndighetsuppgift). I fråga om dem utövar landskapet inte ensamt bestämmande inflytande och landskapets metoder för att styra verksamheten är bland annat baserade på samarbetsavtal eller bolagsordningen samt på landskapets representation i de beslutande organen.

Utöver det frivilliga samarbetet mellan landskapen ingår i begreppet landskapets verksamhet också tjänster som utifrån speciallagstiftningen hör till det obligatoriska samarbetet mellan landskapen, såsom de tjänster inom social- och hälsovården som med stöd av lagen om ordnande av social- och hälsovård ska samlas i större helheter, fastän ett annat landskap ansvarar för dem för landskapets räkning.

Dessutom omfattar landskapets verksamhet också sådan verksamhet som är baserad på avtal och finansiering, bland annat tjänster som landskapet och landskapets serviceinrättning köpt, andra avtalsmodeller som landskapet använder, olika finansierings- och stödmodeller samt nätverk och partnerskap med hjälp av vilka landskapet fullgör sina uppgifter. Utanför den juridiska landskapskoncernen grundar sig styrningen av landskapets verksamhet på styrningen av landskapets organ och landskapets serviceinrättning som ansvarar för upphandlingen av tjänster bland annat då upphandlingskontrakt ingås. De ska se till att landskapets mål förverkligas i avtalsvillkoren. Dessutom kan till exempel villkor om användningsändamål ställas för finansieringen.

5 §. Landskapsindelning. Paragrafen innehåller en informativ bestämmelse om landskapsindelningen. Enligt paragrafen föreskrivs det om landskapsindelningen när landskapen inrättas i lagen om införande av landskapslagen och lagen om ordnande av social- och hälsovård som ingår i den här propositionen och om ändringar av landskapsindelningen i lagen om landskapsindelning (/) som likaså ingår i den här propositionen. Det föreslås dessutom att den gällande lagen om landskapsindelning ska upphävas genom den nya lagen om landskapsindelning.

Landskapen i denna lag är 18 till antalet. I den införelag som nämns ovan fastställs landskapens namn och deras områden kommunvis. Utöver dessa 18 landskap finns också landskapet Åland och om dess självstyrelse föreskrivs det separat.

2 kap. **Landskapets uppgifter**

(Utarbetandet av detaljmotiveringarna pågår, **1 mom. 8, 19 och 20 punkt**)

6 §. Landskapets uppgiftsområden. Paragrafen innehåller en grundläggande bestämmelse om landskapets uppgiftsområden och uppgifter. Landskapet är en myndighet som är verksam inom många olika ansvarsområden och som i huvudsak ska sköta regionala uppgifter som det ålagts genom lag. Den föreslagna paragrafen består av två nivåer. I 1 mom. i paragrafen definieras specifikt enligt uppgiftsområde de uppgiftshelheter som hör till landskapets behörighet och om uppgifterna som hör till dem föreskrivs det närmare i den föreslagna lagen eller i speciallagstiftningen. I det här fallet är det fråga om så kallad särskild kompetens för landskapet. I 2 mom. definieras de uppgifter som landskapet kan åta sig och som det inte nödvändigtvis föreskrivs om detaljerat i speciallagstiftningen. I det här fallet är det fråga om en så kallad allmän kompetens, som ska vara begränsad endast till de uppgiftsområden som anges i bestämmelsen och den ska inte vara lika omfattande som kommunernas allmänna kompetens enligt 7 § i kommunallagen.

I regeringsprogrammet enligt statsminister Sipilä konstateras att ett separat beslut som förenklar organiseringen av den offentliga regionförvaltningen (staten, regionerna och kommunerna) ska fattas om samordningen av statens regionförvaltning och landskapsförvaltningen. Den primära lösningen innebär att verksamheten koncentreras till tydliga självstyrande områden vad beträffar uppgifter och befogenheter. I enlighet med detta drog regeringen den 5 april 2016 upp riktlinjer för de uppgifter som överförs till landskapen.

Enligt regeringens riktlinjer baserar sig landskapens uppgifter från och med ingången av 2019 på en tydlig arbetsfördelning mellan kommunerna, landskapen och staten. Arbetsfördelningen innebär följande:

– Kommunerna är samfund för lokalt deltagande, demokrati, bildning och livskraft somsköter lagstadgade lokala uppgifter och självstyrelseuppgifter som beslutats av invånarna (allmän kompetens). Kommunerna svarar även i fortsättningen i enlighet med gällande lagstiftning för skötseln och främjandet av sysselsättningen. Kommunen har fortfarande ansvaret för att främja kompetens och bildning, att främja hälsa och välfärd samt för idrott, kultur och andra fritidstjänster, ungdomsväsendet, lokal näringspolitik, markanvändning, byggande och stadsplanering.

– Landskapen ansvarar för social- och hälsovården, räddningsväsendet, miljö- och hälsoskyddet, de regionala utvecklingsuppgifterna och främjandet av näringarna, styrningen och planeringen av användningen av områden, främjandet av landskapsidentiteten och landskapskulturen samt för de övriga regionala tjänster som anges i lagstiftningen.

– Staten upprätthåller och utvecklar rättsstaten, tryggar och utvärderar de grundläggande rättigheterna, svarar för säkerheten, för internationella och rikstäckande uppgifter samt för tillsynen över jämlikheten och allmänintresset. Principen inom statens förvaltningsuppgifter är nationell behörighet även då uppdragen kräver regional eller lokal närvaro. Den andra principen för statliga förvaltningsuppgifter är att man tillämpar ett på riksplanet enhetligt tillvägagångssätt och enhetliga lösningar.

I enlighet med regeringens riktlinjer av den 7 november 2015 och på basis av det efterföljande beredningsarbetet överförs följande av kommunernas, landskapsförbundens, närings-, trafik- och miljöcentralernas (NTM-centralernas) och regionförvaltningsverkens uppgifter till landskapen:

1) Landskapsförbundens alla lagstadgade uppgifter överförs till landskapen. Detta betyder att regionutvecklingsmyndighetens uppgifter och alla uppgifter som hör ihop med utvecklingen av regionerna som avses i lagen om utveckling av regionerna och finansiering av struktur- och verksamhetsverksamheten (7/2014) samt alla uppgifter som enligt övriga lagar tillhör landskapsförbunden överförs till landskapen. Efter att uppgifterna överförts kan medlemskommunerna upplösa de nuvarande landskapsförbunden i form av samkommuner.

Huvudparten av NTM-centralernas uppgifter överförs till landskapen. De uppgifter som är beroende av rättsprövning utan en regional aspekt, som utgör övervakning av staten eller allmänna intressen, eller som har riksomfattande inverkan, organiseras inom statsförvaltningen. NTM-centralerna och arbets- och näringsbyråerna läggs ner, och tjänsterna de ansvarat för överförs till landskapet.

I ordnandet av arbets- och näringstjänsterna utnyttjas modellen med åtskilda ordnare och producenter. I regel kommer landskapen överens om produktionen av arbets- och näringstjänster med producenter från kommunerna, privata eller tredje sektorn som uppfyller de lagstadgade kriterierna. På det viset vill man utnyttja kommunernas kompetens och potential att främja

tillväxten och sysselsättningen inom sina områden. Detaljerna för genomförandet och finansieringen av modellen preciseras under den fortsatta beredningen. I speciallagstiftningen som justeras i samband med reformen och i verkställandet av reformen framhävs kommunernas roll i sina lokala livskraftsuppgifter.

Miljöförvaltningens tillstånd, miljötillsynen och naturskyddet blir statens uppgifter och samlas från NTM-centralerna och regionförvaltningsverken till statens nya riksomfattande regionförvaltningsverk, medan vatten- och havsskyddet överförs till landskapen. Därmed sköter landskapen uppgifter som fastställts för dem inom följande branscher: områdesanvändning, styrning av byggandet, vård av kulturmiljön, användning och vård av vattenresurserna samt vatten- och havsvård. Dessutom är det landskapens uppgift att producera och sprida information om miljön samt förbättra miljömedvetenheten och utföra miljö-, vattenförsörjnings- och vattendragsarbeten.

Utvecklings- och förvaltningscentret (KEHA), som sköter NTM-centralernas och arbets- och näringsbyråernas personal-, ekonomi- och dataförvaltning samt utvecklingsuppgifter, i synnerhet nationella servicekoncept, blir landskapens gemensamma serviceenhet, som även kan ha offentliga förvaltningsuppgifter. I fortsättningen integreras utvecklings- och förvaltningscentret som en del av landskapens gemensamma serviceenheter.

2) Landskapsförbundens och NTM-centralernas uppgifter gällande EU:s strukturfondsstöd och övriga EU-stöd överförs till landskapen.

3) Räddningsväsendet: ordnandet av räddningsväsendet och den prehospitala akutsjukvården riktas till de fem landskap som driver ett universitetssjukhus i enlighet med landskapens samarbetsområden. Alla landskap sköter uppgifter som berör räddningsväsendet, och inom samarbetsområdena kommer landskapen överens om hur tjänsterna ska finansieras med det landskap som har organiseringsansvaret.

4) Ordnandet av miljö- och hälsoskyddet och livsmedelstillsynen, samt tillsynen över djurs hälsa och välbefinnande överförs från kommunerna, regionförvaltningsverken och NTM-centralerna. En kommun som har tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser kan emellertid komma överens med landskapet om att organiseringsansvaret till denna del överförs till kommunen då de i lag stadgade kriterierna är uppfyllda.

5) Avbytarservicen för lantbruksföretagare och pålsdjursuppfödare överförs från kommunerna.

6) Lantbruksförvaltningens och jordbrukarstödens administrationsuppgifter överförs på så sätt att kommunernas servicenät (landsbygdsombudsmännen) fortfarande står till förfogande.

Enligt regeringens riktlinjer av den 5 april 2016 är landskapets uppgifter efter att uppgifterna överförts följande (landskapets uppgiftsområde):

1) Social- och hälsovården.

2) Förebyggande tjänster för att främja social välfärd och hälsa och stöd för kommunerna i form av experttjänster, förebyggande missbrukarvård, hälsoskydd samt regional alkoholförvaltning och tobakskontroll.

3) Räddningsväsendet: ordnandet av räddningsväsendet och den prehospitala akutsjukvården hör till de fem landskapen som driver universitetssjukhus i enlighet med landskapens samar-

betsområden som anges i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Landskapen sköter uppgifter som rör räddningsväsendet och finansierar ordnandet av dessa tjänster.

4) Miljö- och hälsoskydd och livsmedelstillsyn, djurs hälsa och välfärd och övervakningen av detta. En kommun som har tillräckliga resurser för att sköta en uppgift kan emellertid komma överens med landskapet om att till denna del överföra ansvaret för ordnandet till kommunen (vanligen en stad). Möjligheten till överförandet skulle förutsätta en bestämmelse i en speciallag samt att kriterierna fastställs i lag.

5) Regionutveckling och dess finansiering. I fortsättningen är det landskapet, inte längre landskapsförbundet, som är den i lag avsedda allmänna regionutvecklingsmyndighet som ansvarar för de regionutvecklingsuppgifter som enligt lagen om utveckling av regionerna och förvaltning av strukturfondsverksamheten tillhör regionutvecklingsmyndigheten och landskapsförbundet samt NTM-centralerna.

6) Ordnande och utveckling av regional samservice (innehåller förutom samservice i enlighet med bestämmelserna om samservice även förverkligandet av digital ärendehantering via en servicekanal samt ordnandet och produktionen av gemensamma tjänster med kommunerna då landskapet och kommunen enligt lagen kan erbjuda gemensamma tjänster). Uppgiften innehåller även överlåtningen av lokaler och stödtjänster på avtalsbasis till de statliga myndigheternas regionala avdelningar såtillvida att detta inte kan genomföras inom ramen för regionförvaltningsverket).

7) Styrning av områdesanvändningen och byggandet samt skötsel av kulturmiljön.

8) Landskapets regionala planering av trafiksystem.

9) Den regionala planeringen och ordnandet av kollektivtrafiken samt statsunderstödsuppgifter, liksom även statsunderstödsuppgifter gällande enskilda vägar. I detta sammanhang görs inga ändringar beträffande ordnandet av de uppgifter som enligt kollektivtrafiklagen hör till kommunerna och deras samarbetsorgan.

10) Främjande av landskapets identitet, livskraft och kultur samt välfärd och idrott.

11) Utveckling och finansiering av näringslivet, näringarna och innovationsmiljöerna samt relaterade företags- och rådgivningstjänster.

12) Utveckling av landsbygden samt främjande och finansiering av jordbruket, livsmedelskonomin, landsbygdsnäringarna, lantbruksekonomin, fiskerihushållningen och vilthushållningen, jordbrukarstöduppgifter samt relaterade tjänster.

13) Ordnande av avbytarservice för lantbruksföretagare och pälsdjursuppfödare samt den lokala myndighetens uppgifter gällande avbytarservicen.

14) Övervakning av växtproduktion och växters sundhet.

15) Ordnande av arbets- och näringstjänster och främjande av integration. Inom arbets- och näringstjänsterna kan man då de i lag stadgade kriterierna uppfylls med avtal överföra tjänsteproduktionen till en kommun (stad) med tillräckliga resurser samt till aktörer inom privata eller tredje sektorn.

16) Separat fastställda uppgifter beträffande främjandet och planeringen av vatten- och avloppstjänsterna, användningen och skötseln av vattentillgångarna, hantering av översväm-

ningsrisker, regionala naturtillgångsuppgifter, samt genomförande av miljö-, vattenförsörjnings- och vattendragsarbeten, liksom även vatten- och havsvårdsuppgifter.

17) Produktion och spridning av information om miljön samt förbättring av miljömedvetenheten.

18) Regional beredskap som ingår i samhällets säkerhetsstrategi och stöd av denna, samt samordning i ärenden som rör landskapets uppgifter.

19) Byggnadstillsynen i de landskap där landskapets alla kommuner med ett gemensamt avtal beslutat att överföra ordnandet av byggnadstillsynen till landskapet och riktat finansiering till detta ändamål.

20) De uppgifter som ingår i landskapets uppgiftsområde och som landskapets alla kommuner med ett gemensamt avtal beslutat att överföra till landskapet och som kommunerna riktat finansiering till.

21) Övriga uppgifter som landskapsförbunden för närvarande sköter på basis av lagen. Landskapen kan fortfarande utveckla utförandet av dessa uppgifter och samarbetet inom dem.

22) Skötsel av internationella ärenden och internationella kontakter som hör ihop med landskapets uppgifter.

Av regeringens riktlinjer av den 5 april 2016 om landskapens uppgiftsområde framgår också att landskapen sköter de uppgifter som tillhör dem enligt lag, och till skillnad från kommunerna har de ingen allmän rätt att åta sig ytterligare uppgifter. Landskapens uppgiftsområde fastställs i landskapslagen. Landskapen sköter de uppgifter som ingår i det uppgiftsområde som avses i lag. I landskapslagen fastställs att ett landskap kan åta sig sådana kommunala uppgifter som alla landskapets kommuner överlåter till landskapet under avtal och som dessutom hör till landskapets uppgiftsområde. I dessa fall riktar kommunerna även finansiering till landskapet för skötseln av uppgiften i fråga. Byggnadstillsynen kan överföras till landskapet med ett gemensamt avtal för alla kommuner i landskapet och om kommunerna riktar finansiering till skötseln av denna uppgift.

Enligt 1 mom. 1 punkten hör uppgifter inom social- och hälsovården till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. Social- och hälsovården som för närvarande hör till kommunernas organiseringsansvar ska i fortsättningen höra till landskapets uppgifter. Om det nya sättet att ordna social- och hälsovården föreskrivs det i lagen om ordnande av social- och hälsovård och lagförslaget om detta ingår i den här regeringspropositionen.

Enligt 2 punkten hör expertstöd till kommunerna inom främjande av social välfärd och hälsa och förebyggande rusmedelsarbete samt förebyggande tjänster till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag.

Enligt regeringens riktlinjer av den 5 april 2016 ska kommunerna fortsatt ha som uppgift att främja hälsa och välfärd, vilket innebär att hälsan och välfärden ska beaktas i kommunernas verksamhet inom samtliga förvaltningsområden. Bestämmelser om kommunernas uppgifter inom främjandet av hälsa och välfärd finns i lagen om ordnande av social- och hälsovård. För att kunna sköta dessa uppgifter behöver kommunerna emellertid till exempel landskapens experttjänster inom social- och hälsovården. I den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård ingår en bestämmelse om landskapets uppgifter inom främjandet av hälsa och välfärd.

Enligt lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015) avses med förebyggande rusmedelsarbete verksamhet som syftar till att minska användningen av rusmedel och till att begränsa de hälsorelaterade, sociala och samhällsrelaterade skador som användningen av rusmedel orsakar. Enligt gällande lagstiftning ska regionförvaltningsverken styra det förebyggande rusmedelsarbetet inom sitt verksamhetsområde, planera och utveckla det i samarbete med andra myndigheter och med sammanslutningar samt stödja kommunerna inom verksamhetsområdet vid genomförandet och utvecklandet av det förebyggande rusmedelsarbetet. Kommunerna sköter den egentliga organiseringen av det förebyggande rusmedelsarbetet, och på denna verksamhet tillämpas vad som föreskrivs om främjandet av hälsa och välfärd. För den riksövergripande styrningen svarar social- och hälsovårdsministeriet och Institutet för hälsa och välfärd.

Landskapen ska enligt propositionen ta över den uppgift inom styrningen av det förebyggande rusmedelsarbetet som i dag åligger regionförvaltningsverken, eftersom främjande av hälsa och välfärd enligt vad som ovan sagts fortfarande ska höra till kommunernas uppgifter och det förebyggande rusmedelsarbetet är en del av denna uppgift. När de tillstånds- och tillsynsuppgifter som avses i alkohollagen och i tobakslagen överförs till landskapen, kan landskapen bli effektiva aktörer med ett brett verksamhetsfält inom det förebyggande rusmedelsarbetet.

Till de förebyggande social- och hälsojourer som landskapet enligt förslaget ska sköta hör till exempel mödra- och barnrådgivningstjänster samt rådgivningstjänster och förebyggande hembesök för äldre. I samband med social- och hälsovårdstjänsterna strävar man även efter att förhindra sociala problem och hälsoproblem till exempel genom det strukturella sociala arbetsmetoder, genom förebyggande utkomststöd och stöd för boende, kost- och motionsrådgivning och individcentrerade åtgärder inom tobaksavvänjningen, genom att ingripa i klientens eller patientens riskbruk av alkohol och genom handledning och rådgivning enligt socialvårdslagen.

Enligt 3 punkten hör den regionala alkoholförvaltningen till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. Förvaltningsuppgifterna enligt alkohollagen (1143/1994) är för närvarande fördelade på nationell och regional nivå. På riksnivå sörjer Valvira för tillståndsförvaltning och övervakning när det gäller tillverkningen av och partihandeln med alkoholdrycker, den riksomfattande övervakningen av alkoholreklam (till exempel med avseende på tidsskrifter, internet och TV) samt styrningen av regionförvaltningen. På regional nivå svarar regionförvaltningsverken för tillståndsförvaltning och övervakning när det gäller detaljhandel med och servering av alkoholdrycker samt övervakningen av alkoholreklam inom sitt verksamhetsområde.

Regeringen bereder en totalreform av alkohollagen (läget sommaren 2016). Det är meningen att genom totalreformen häva de normer som detaljerat styr branschen, men tillståndsplikten för näringsverksamhet och behovet av övervakning av tillståndshavarna kvarstår även i fortsättningen.

Det viktigaste målet med alkohollagen och tillsynen över den är att förebygga alkoholens skadeverkningar. Största delen av skadeverkningarna, både de kroniska och de akuta, anknyter till social- och hälsovården, men fylledrickandet rör också den allmänna ordningen och säkerheten.

Det är befogat att överföra den regionala alkoholtillsynen till landskapen från regionförvaltningsverken, eftersom samma organisation som ansvarar för produktionen av social- och hälsojourer och expertstödet och tjänsterna inom det förebyggande rusmedelsarbetet också kommer att ansvara för den tillståndsförvaltning och tillsyn som begränsar näringsverksam-

heten i fråga om de två enskilt största riskfaktorerna när det gäller hälsa och välfärd – alkohol- drycker och tobaksprodukter.

Enligt 4 punkten hör räddningsväsendet till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag.

Till räddningsväsendet hör enligt den gällande räddningslagen (379/2011) att förebygga elds- vådor och andra olyckor, samt räddningsverksamhet, med vilken avses sådana skyndsamma åtgärder till följd av en olycka eller överhängande fara för en olycka som vidtas för att skydda och rädda människor, egendom och miljön samt för att begränsa skador och lindra följder. Kommunerna ansvarar i lagstadgad samverkan för räddningsväsendets uppgifter (det lokala räddningsväsendet). Enligt regeringens riktlinjer av den 5 april 2016 riktas ordnandet av rädd- ningsväsendet till de fem landskap som driver ett universitetssjukhus i enlighet med landskap- ens samarbetsområden. Alla landskap sköter uppgifter som rör räddningsväsendet, och inom samarbetsområdena kommer landskapen överens om hur tjänsterna ska finansieras med det landskap som har organiseringsansvaret.

Om de uppgifter som hör till räddningsväsendet föreskrivs det i den reformerade räddningsla- gen (/) på motsvarande sätt som i den nuvarande regleringen. Bestämmelser om ordnandet av räddningsväsendet finns i lagen om ordnande av räddningsväsendet (/). Regeringens lagför- slag om de här lagarna lämnas i en separat regeringsproposition.

Enligt 5 punkten hör hälsoskyddet, tobakstillsynen, livsmedelstillsynen, tillsynen rörande djurhälsan och djurskyddet samt de veterinärmedicinska tjänsterna till landskapets uppgifts- område i enlighet med vad som bestäms genom lag. Dessa uppgifter utgör miljö- och hälso- skyddet, vars syfte är att skydda människor och djur mot skadliga faktorer i deras livsmiljö.

Enligt hänvisningsbestämmelsen i 21 § om det kommunala miljö- och hälsoskyddet i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) anges uppgifter inom miljö- och hälsoskyddet i hälsoskydds- lagen (763/1994), livsmedelslagen (23/2006), tobakslagen (549/2016), lagen om djursjukdo- mar (441/2013), lagen om animaliska biprodukter (517/2015), lagen om medicinsk behandling av djur (387/2014), djurskyddslagen (247/1996), lagen om transport av djur (1429/2006) och veterinärvårdslagen (765/2009).

I tillsynen över djurhälsan och djurens välbefinnande ingår också statens uppgifter enligt lagen om ett system för identifiering av djur (238/2010), lagen om veterinär gränskontroll (1192/1996) och lagen om skydd av djur som används för vetenskapliga ändamål eller under- visningsändamål (497/2013). När det gäller tillsynen rörande tvärvillkoren för jordbruksstöd och saluföringen av livsmedel anges uppgifter som anknyter till miljö- och hälsoskyddet också i lagen om verkställighet av jordbruksstöd (192/2013) och lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (999/2012).

De uppgifter inom miljö- och hälsoskyddet som överförs till landskapen ska specificeras nog- grannare i de nämnda speciallagarna, men grundprincipen är att landskapen ska sköta de upp- gifter som för närvarande sköts av regionförvaltningsverken, NTM-centralerna eller kommu- nerna. Regionförvaltningsverkets uppgifter inom ledningen av bekämpningen av djursjukdo- mar, tillsynen över de veterinärmedicinska tjänsterna, tillsynen över användningen av anima- liska biprodukter samt försöksdjursverksamheten ska likväl överföras till Livsmedelssäker- hetsverket.

Till de uppgifter som överförs till landskapen hör planering, beredskap, tillståndsförvaltning och mottagande av anmälningar, övervakning som baserar sig på urval och annan planmässig övervakning, fallspecifik övervakning som grundar sig på anmälningar eller misstankar, an-

vändning av tvångsmedel samt åtgärder för att bekämpa djursjukdomar. Från kommunerna till landskapen överförs dessutom organiseringsansvaret enligt veterinärvårdslagen för grundläggande veterinärtjänster och akut veterinärhjälp samt skyldigheten enligt djurskyddslagen att se till att det ordnas tillfällig skötsel av herrelösa små sällskaps- och hobbydjur som påträffas och tas om hand.

De uppgifter inom miljö- och hälsoskyddet som kommunerna ansvarar för sköts av samarbetsområden som bildats genom samarbete mellan kommunerna. För närvarande finns det 62 sådana områden. Samarbetsområden ska enligt lagen om samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet (410/2009) bildas av kommuner som inte har tillgång till personalresurser som motsvarar minst 10 årsverken för de aktuella uppgifterna. Syftet är att möjliggöra specialisering och en ändamålsenlig arbetsfördelning. Viktiga samarbetspartner inom miljö- och hälsoskyddet är byggnadstillsynsmyndigheterna, de myndigheter som planerar markanvändningen, miljöskyddsmyndigheterna, hälsovårdsmyndigheterna och jordbruksstödsförvaltningen. De uppgifter som samarbetsområdena för miljö- och hälsoskyddet ska sköta har även omfattat den skyldighet att bevilja försäljningstillstånd för nikotinpreparat och att sköta tillsynen över försäljningen som i 54 a-e § i läkemedelslagen åläggs kommunen där försäljningsstället finns. Eftersom samma tjänsteinnehavare som sköter livsmedelstillsynen och tobakstillsynen även har hand om tillsynen i fråga om nikotinpreparat, är det ändamålsenligt att beviljandet av tillstånd för försäljning av nikotinpreparat och tillsynen över försäljningen blir landskapens uppgift.

Även om kommunernas och samarbetsområdenas uppgifter inom miljö- och hälsoskyddet överförs till landskapen, får landskapet och en kommun som har tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser avtala om att kommunen sköter dessa uppgifter även i fortsättningen när kriterier som fastställs särskilt genom lag är uppfyllda. Denna möjlighet att överföra uppgifter har beaktats i bestämmelsen om landskapens organiseringsansvar i 7 § 1 mom. Möjligheten till överföring genom avtal ska likväl inte kunna gälla kontrollen av djurhälsan och djurskyddet som i dag är kommunalveterinärens uppgift enligt lag och är helt och hållet statsfinansierad.

Enligt 6 punkten hör jordbruket och landsbygdsutvecklingen till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. I detta uppgiftsområde ingår följande delområden: odlarstöd, projekt- och företagsstöd, strukturstöd för jordbruk, förvaltningen av utvecklingsprogrammen för landsbygden, uppgifterna enligt skoltlagen, ren- och naturhushållning samt avträdesstöd för jordbruksföretagare. De uppgifter inom dessa delområden som enligt gällande lag sköts av NTM-centralerna, regionförvaltningscentralerna och kommunerna ska enligt lagförslaget överföras till landskapen.

Bestämmelserna om myndigheternas uppgifter i samband med odlarstöd har koncentrerats till lagen om verkställighet av jordbruksstöd (192/2013), nedan verkställighetslagen. Verkställighetslagen tillämpas på stöd och ersättningar som beviljas enligt lagen om Europeiska unionens direktstöd till jordbruket (193/2013), lagen om vissa programbaserade ersättningar till jordbrukare (1360/2014) och lagen om nationella stöd till jordbruket och trädgårdsodlingen (1559/2001). Till verkställighetslagen koncentreras bland annat bestämmelser om uppgifterna och behörigheten för olika myndigheter, såsom Landsbygdsverket, kommunen, NTM-centralen och regionförvaltningsverket, förfarandet vid ansökan om stöd, behandlingen av stödansökningar och stödbeslut, kontroll och kontrollpåföljder, återkrav av stöd och belopp som återkrävs samt myndigheternas rätt att få information. Alla uppgifter inom odlarstödsförvaltningen som enligt förslaget ska överföras till landskapen är uppgifter som utbetalande organ, om vilka det finns mycket detaljerade bestämmelser i unionslagstiftning som ska tillämpas direkt i medlemsstaterna.

Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland genomförs med hjälp av projekt- och företagsstöd för landsbygden samt strukturstöd för jordbruket. Om projekt- och företagsstöd föreskrivs det i lagen om stödjande av landsbygdens utveckling (28/2014). Lagen är ett led i genomförandet av programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland 2014–2020. Uppgifterna är i huvudsak uppgifter som utbetalande organ. För strukturstöd till jordbruket gäller lagen om strukturstöd till jordbruket (1476/2007). Lagen innehåller också bestämmelser om investeringsstöd till jordbruket och om startstöd till unga jordbrukare. Bestämmelser om beredningen och förvaltningen av nationella landsbygdsprogram som finansieras av Europeiska unionens landsbygdsfond finns i lagen om förvaltning av utvecklingsprogrammen för landsbygden (27/2014). Förvaltningen av nationella projekt och samordningsprojekt som ingår i programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland ska utredas särskilt.

Bestämmelser om uppgifter som gäller renhushållningen och naturnäringarna samt skoltfrågor finns i synnerhet i lagen om strukturstöd för renhushållning och naturnäringar (986/2011), renskötsellagen (848/1990), lagen om ersättning av skador som drabbat renhushållningen (987/2011) och skoltlagen (253/1995). De uppgifter som NTM-centralen och Regionförvaltningsverket i Lappland påförs i dessa lagar ska enligt förslaget överföras till Lapplands landskap.

Bestämmelser om stöd för avträdelse av jordbruk finns i lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006). Avträdelsestöd beviljas en jordbruksföretagare som varaktigt upphör att bedriva jordbruk senast den 31 december 2018. Efter detta datum är det meningen att avträdelsestöd inte längre beviljas av skäl som sammanhänger med Europeiska unionens regler om statligt stöd.

Enligt 7 punkten hör marknadsordningarna för jordbruksprodukter, säkerheten i, kvaliteten på och användningen av jordbrukets produktionsinsatser samt tillsynen rörande växternas sundhet till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. Om dessa föreskrivs det i lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (999/2012), lagen om gödselafabrikat (539/2006), foderlagen (83/2008), lagen om växtskyddsmedel (1563/2011), lagen om handel med utsäde (728/2000), lagen om plantmaterial (1205/1994), lagen om tillsyn över ekologisk produktion (294/2015), lagen om skydd för växters sundhet (702/2003) och lagen om bekämpning av flyghavre (185/2002).

De uppgifter som avses i den här punkten och som enligt de nämnda lagarna hör till NTM-centralerna, regionförvaltningsverken och kommunerna överförs till landskapen. När det gäller marknadsordningarna för jordbruksprodukter är det fråga om tillsynsuppgifter som gäller jordbrukets interventionslagring och handelsnormer. I fråga om säkerheten i, kvaliteten på och användningen av jordbrukets produktionsinsatser samt tillsynen rörande växternas sundhet är det främst fråga om uppgifter för att biträda Livsmedelssäkerhetsverket och Säkerhets- och kemikalieverket och som gäller tillsynen över att lagstiftningen följs samt åtgärder för att förhindra spridningen av skadegörare på växter. Till landskapen överförs också vissa uppgifter som gäller förande av register, upprättande av planer och tillämpning av tvångsmedel.

Enligt 8 punkten hör fiskerihushållningen och vattenhushållningen till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag.

Uppgifterna inom fiskerihushållningen består av uppgiftshelheten inom fiskerinäringen och uppgiftshelheten inom vården av fiskresurserna och fritidsfisket. Lagstiftningen om uppgifter inom fiskerinäringen innefattar den EU-lagstiftning som tillämpas direkt på näringarna inom fiskerihushållningen, lagen om verkställighet av Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik (1139/1994), lagen om det nationella genomförandet av den europeiska förordningen om

Europeiska havs- och fiskerifonden (1093/2014), lagen om försäkringsstöd för kommersiellt fiske (998/2012), lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004), lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014), statsrådets förordning om begränsningar av laxfisket i Bottniska viken och Simo älv (190/2008), lagen om registrering av fiskefartyg och vattenbruksfartyg som används till havs (690/2010), lagen om fiske (379/2015) och livsmedelslagen (23/2006). Bestämmelser om uppgifter som gäller vården av fiskresurserna och fritidsfisket finns i lagen om fiske (379/2015), vattenlagen (587/2011), miljöskyddslagen (527/2014), fiskeavtal som ingåtts med Norge och Sverige och lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004). Dessutom är regeringens proposition till riksdagen om förslag till lagar om det nationella genomförandet av Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik (RP 103/2016) under behandling i riksdagen och den innehåller betydande uppgifter gällande fiskerihushållningen.

De uppgifter gällande fiskerihushållningen som överförs till landskapen specificeras närmare i speciallagarna. Utgångspunkten är att landskapet ska sörja för de uppgifter inom fiskerihushållningen som för närvarande sköts vid NTM-centralerna. Uppgifterna innefattar uppgifter inom utveckling, tillsyn, främjande och förvaltning. Den regionala fiskerimyndighetens alla uppgifter bygger på lagstiftningen och i synnerhet inom fiskerinäringen på direkt tillämpliga EU-rättsakter. Vid skötseln av uppgifterna behövs specialkompetens inom fiskerihushållningen och det är viktigt att aktörerna behandlas jämlikt särskilt i fråga om uppgifter som gäller tillsyn och tvångsmedel. Vid skötseln av uppgifterna uppstår synergieffekter, då de sköts tillsammans med andra aktörer med myndighetsuppgifter inom fiskerihushållningen, såsom Forststyrelsen, gränskontrollmyndigheterna och fiskeriområdena. Även uppgiften att bevaka det allmänna fiskeriintresset i vattenlagen överförs till landskapet, eftersom uppgiften hör nära samman med planeringen av nyttjandet och vården av fiskresurserna i lagen om fiske. Utarbetandet av motiveringstexten pågår.

Enligt 9 punkten hör regionutvecklingsmyndighetens uppgifter, utvecklandet och finansieringen av regionen och dess näringsliv och innovationsmiljöer och den därmed förknippade utbildningen och kompetensutvecklingen, främjandet av kulturen, ordnandet av företags-, arbets- och näringsstjänsterna samt främjandet av integration till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag.

Med regionutvecklingsmyndighetens uppgifter förstås de uppgifter som avses i lagen om utveckling av regionerna och förvaltning av strukturfondsverksamheten (7/2014), vilka för närvarande sköts av landskapsförbunden. Regionutveckling är ett omfattande begrepp som inbegriper mångskiftande uppställande av mål hos många olika aktörer och val av metoder för att målen ska kunna uppnås. Till regionutvecklingen hör att göra upp olika strategier, planer och program för utvecklingen av regionen och genomföra dessa. Huvudansvaret för skötseln av dessa uppgifter och tryggandet av samarbetet som rör uppgifterna bärs av landskapet som regionutvecklingsmyndighet.

Till regionutvecklingsmyndighetens uppgifter hör dessutom den regionala samordningen av den nationella regionpolitiken med Europeiska unionens strategier och insatser för regionerna. Karakteristiskt för regionutvecklingen är samarbete med ministerier, andra nationella aktörer, regionmyndigheter och andra aktörer som är centrala för regionutvecklingen, såsom universitetet. Landskapet ska som regionutvecklingsmyndighet ansvara för och leda samarbetet inom sitt område.

Huvuddelen av bestämmelserna om understöd för regionutveckling finns i lagen om finansiering av regionutveckling och strukturfondsprojekt (8/2014). I lagen föreskrivs det om projekt som finansierats av landskapsförbunden, en nationell strukturfond och Europeiska unionens strukturfond. Dessutom innehåller lagen bestämmelser om stöd som beviljas av NTM-

centralerna för projekt som överensstämmer med strukturfondsprogram och är delfinansierade av Europeiska socialfonden och om projekt för vilka de ministerier som fungerar som förmedlande organ i strukturfondsprogrammet beviljar stöd. Med regionutvecklingen sammanhänger också förvaltningen av operativa program inom samarbetet vid de yttre gränserna. Bestämmelser om förvaltningen av de operativa programmen finns i lagen om samarbete över de yttre gränserna (657/2015).

Med utveckling och finansiering av näringslivet och innovationsmiljöer avses uppgifter som på grund av reformen överförs från NTM-centralerna, arbets- och näringsbyråerna och landskapsförbunden till de landskap som ska bildas. Bestämmelser om understöd för utvecklande av företag och för utvecklande av företagens verksamhetsmiljö finns i lagen om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet (företagsstödslagen, 9/2014). Understöd för utvecklande av företag beviljas små och medelstora företag för utvecklingsinsatser, investeringar, tillväxt och internationalisering. Understöd för utvecklande av företagens verksamhetsmiljö kan beviljas icke-vinstsyftande offentliga och privata sammanslutningar samt stiftelser för projekt som genomförs i syfte att förbättra företags verksamhetsmiljö eller förutsättningarna för utvecklande av företagsverksamheten. För finansieringstjänster enligt lagen om företagsstöd används huvudsakligen EU:s strukturfondsfinansiering. Utvecklingstjänsterna för företag ingår i NTM-centralens konsult- och utvecklingstjänster.

Överföringen av utvecklingen av näringslivet och innovationsmiljöerna till landskapet inverkar inte på innovationsfinansieringscentralen Tekes uppgifter, om vilka det föreskrivs i lagen om Tekes – utvecklingscentralen för teknologi och innovationer (717/2008). Landskapet utvecklar innovationsmiljöerna inom sitt område och skapar förutsättningar för en innovationsdriven tillväxt. Landskapet ska beakta behoven hos högskolorna, forskningsinstituterna, företagen samt städerna och de övriga kommunerna i landskapet. Samtidigt ska landskapet utveckla sina innovationsmiljöer i nära samarbete med nationella aktörer, såsom Tekes. Tekes erbjuder företagen tillgång till den bästa möjliga sakkunskapen och finansieringen på innovationsverksamhetens område för utvecklande av ny affärsverksamhet.

Med utbildning och kompetensutveckling i landskapet avses särskilt livslång handledning och samordning av tjänsterna för livslång handledning. Livslång handledning ska göra det lättare att skaffa kompetens som är viktig för sysselsättningen och att bygga upp utbildnings- och arbetskarriärerna. Den livslånga handledningen minskar också antalet skolavbrytare, påskyndar övergången från studier till arbete, förlänger arbetslivet och förbättrar medborgarnas delaktighet. Bestämmelsernas tillämpningsområde omfattar likväl inte ordnandet av utbildning för vilket det krävs undervisnings- och kulturministeriets tillstånd. I utvecklandet av utbildningen och kompetensen ingår arbetskraftsutbildning som kan vara utbildning som ger yrkesfärdigheter enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och integrationsutbildning enligt lagen om främjande av integration. Som arbetskraftsutbildning kan dessutom grundläggande utbildning för vuxna erbjudas. Tjänster för kompetensutveckling ordnas för att förbättra de vuxnas yrkesskicklighet, möjligheter att få arbete eller behålla sitt arbete och deras färdigheter att bedriva verksamhet som företagare samt för att främja tillgången på yrkeskunnig arbetskraft och uppkomsten av ny företagsverksamhet. Tjänster för kompetensutveckling kan även ordnas av staten och ett företag genom gemensam anskaffning.

Med främjande av kulturen avses främjande av immateriell produktion, kreativ ekonomi och kulturturism i landskapet. Genom immateriell produktion och kreativ ekonomi främjas uppkomsten av immateriell produktion och dess tillväxt, förutsättningarna för att utföra kreativt arbete och utvecklandet av mångsidigare former för produktion och distribution. Genom kulturturismen främjas det regionala genomförandet av takprogrammet för kulturturismen (Culture Finland) och produktifieringen av kulturen inom turismen.

Bestämmelser om den arbetskrafts- och företagservice som ingår i företags-, arbets- och närings tjänsterna finns i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice (916/2012) och i statsrådets förordning om offentlig arbetskrafts- och företagservice (1073/2012). Som arbetskrafts- och företagservice erbjuds arbetsförmedlingstjänster, informations- och rådgivningstjänster, tjänster för kompetensutveckling och tjänster vid uppstart och utveckling av företagsverksamhet. Till den offentliga arbetskrafts- och företags servicen hör också sakkunnigbedömningar som gäller enskilda kunders serviceprocess samt lönesubventioner som betalas arbetsgivaren för att främja sysselsättningen av arbetssökande, startpeng för att trygga försörjningen för en enskild klient som blir företagare, service för utveckling av företagsverksamhet i form av de minimis-stöd, kostnadsersättning för de resekostnader och andra kostnader som en arbetssökande som får arbetslöshetsförmån har rätt till för deltagande i service, behovsprövade förmåner i samband med service och sakkunnigbedömningar samt tilläggsstöd till en kommun som sysselsätter minst 0,5 procent av områdets arbetskraft.

Med främjande av integration förstås åtgärder som avses i lagen om främjande av integration (1386/2010). NTM-centralen svarar regionalt för utvecklingen, samarbetet, samordningen och uppföljningen rörande integrationen och hjälper kommunen att främja integrationsarbetet genom stöd och råd. Centralen svarar också för planeringen, upphandlingen och övervakningen av integrationsutbildning som genomförs som arbetskraftsutbildning och för utarbetandet och genomförandet av en regional strategi för anvisande till kommuner. Centralen avtalar också om inrättande av familjegrupper och andra bostadsenheter och svarar för tillsynen av deras verksamhet. Dessutom ska den främja goda etniska relationer och en dialog mellan olika kulturer. Arbets- och näringsbyrån svarar för att arbetskraftstjänster och andra åtgärder som främjar och stöder sysselsättningen och integrationen av invandrare ordnas för invandrare som har anmält sig som arbetssökande.

Arbets- och näringsministeriet ämnar slå samman och reformera de företags-, arbets- och närings tjänster som NTM-centralerna och arbets- och näringsbyråerna erbjuder till så kallade offentliga tillväxttjänster. I samband med reformen ska tjänsternas innehåll och organiseringen, produktionen, styrningen och finansieringen av tjänsterna bedömas. För att de offentliga tillväxttjänsterna ska kunna skapas krävs en grundlig omarbetning av den nuvarande lagstiftningen om företags-, arbets- och närings tjänster.

Merparten av de offentliga arbetskrafts- och företagstjänster som för närvarande omfattas av NTM-centralernas och arbets- och näringsbyråernas organiseringsansvar ska enligt förslaget överföras till landskapens organiseringsansvar. Arbets- och näringsministeriet bereder en författning genom vilken den offentliga arbetskrafts- och närings servicen helt eller delvis inlemmas i de offentliga tillväxttjänsterna.

Enligt 10 punkten hör framsynsverksamheten för regionala utbildningsbehov på kort, medellång och lång sikt och beredningen av regionala utbildningsmål till landskapets uppgiftsområde. Närings-, trafik- och miljöcentralerna har tidigare skött motsvarande uppgift med stöd av 3 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009) och landskapsförbunden med stöd av 17 § i lagen om utveckling av regionerna och förvaltning av strukturfondsverksamheten (7/2014). Uppgiften ska samordnas med de av landskapets uppgifter som nämns i 9 punkten ovan. Skötseln av uppgiften förutsätter ett nära samarbete med företagen och läroanstalterna i regionen.

Enligt 11 punkten hör planeringen av landskapet samt landskapsplanläggningen till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. Landskapet ska ansvara för utarbetandet och godkännandet av en landskapsöversikt och en landskapsplan, vilket i dag hör till landskapsförbundets uppgifter. Det föreskrivs om de här uppgifterna i markanvändnings-

och bygglagen (132/1999) som innehåller detaljerade bestämmelser om landskapsöversikten och landskapsplanen.

Enligt 12 punkten hör främjandet av planeringen av kommunernas områdesanvändning och av ordnandet av byggnadsväsendet till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. Det föreslås att NTM-centralernas uppgifter i fråga om planeringen av områdesanvändningen överförs till landskapen. Vid miljöministeriet bereder man just nu en ändring av de här uppgifterna som kommer att innebära en mer konsultativ roll. För att främja den kommunala planläggningen ska landskapets uppgift vara att erbjuda kommunerna i området experthjälp och aktuella utbildningar samt att delta i föregripande myndighetssamarbete och planläggningsväsendets utvecklingsprojekt. Landskapet ska ha rätt att söka ändring i kommunernas planlösningar på samma sätt som landskapsförbunden för närvarande enligt markanvändnings- och bygglagen. Däremot föreslås det inte att NTM-centralernas uppgift att sköta den omfattande rättsliga tillsynen över planläggnings- och byggnadsväsendet i kommunerna ska överföras till landskapen. När det gäller ordnandet av byggnadstillsynen hör det till landskapets konsultativa roll att tillhandahålla experthjälp, ordna aktuella utbildningar och bland annat att delta i samarbets- och utvecklingsprojekt för byggnadstillsynen. I samband med detta bör beaktas att 2 mom. 4 punkten gör det möjligt att under vissa förutsättningar överföra uppgifter gällande byggnadstillsynen från kommunerna till landskapen.

Enligt 13 punkten hör skötseln av kulturmiljön till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. Med kulturmiljö avses miljö som formats av människan, såsom kulturlandskap, byggd kulturmiljö och fornlämningar. Landskapets uppgift ska bland annat vara att öka informationen och kunskapen om kulturmiljöer, främja hållbar skötsel och nyttjande av dem, främja samarbetet i landskapet mellan aktörerna i branschen samt följa upp kulturmiljöernas tillstånd och utveckling. Skötseln av kulturmiljöerna stöder också andra uppgiftsområden, till exempel regionutvecklingen, främjandet av landskapsidentiteten och utarbetandet av planer, program och strategier som gäller landskapet.

Enligt 14 punkten hör trafiksystemets funktion, trafiksäkerheten, väg- och trafikförhållandena, den regionala väghållningen, samarbetet inom markanvändningen samt produktionen av data om verksamhetsmiljön för användning i den nationella trafiksystemplaneringen till landskapets uppgiftsområde. Bestämmelser om statens trafikleder, planeringen och skötseln av dem och byggande av statliga trafikleder finns i landsvägslagen (503/2005), banlagen (110/2007) och lagen om Trafikverket (826/2009). Trafikverket är trafikledshållare och den myndighet som ansvarar för styrningen av trafiken och för statens egendom på landsvägarna, järnvägarna och vattenfarlederna. Finavia Abp svarar för flygfälten och kontrollerar användningen av luft- rummet.

Enligt 10 § i landsvägslagen är väghållaren staten, som svarar för väghållningen och kostnaderna för den samt utövar de rättigheter som har grundats för väghållningen. Trafikverket är ansvarig myndighet i dessa frågor. Enligt 11 § är Trafikverket väghållningsmyndighet och svarar för landsvägsnätet och kostnaderna för det samt utövar de rättigheter som har grundats för väghållningen. I övrigt är det närings-, trafik- och miljöcentralen som är väghållningsmyndighet. Enligt definitionen i landsvägslagen omfattar väghållningen planering, byggande och underhåll av landsvägar samt trafikförvaltning.

NTM-centralernas ansvarsområden inom trafiken och infrastrukturen (ansvarsområde T) inrättades 2010, och den dåvarande Vägförvaltningens regionorganisation överfördes till de nyinrättade NTM-centralerna. Regionorganisationen svarade för skötseln och underhållet av vägnätet i respektive region. I samband med att NTM-centralerna inrättades sågs regionindelningen över, men i övrigt ändrades de före detta vägdistriktens uppgifter inte. Därför gäller de nu-

varande uppgifterna för NTM-centralens ansvarsområde för trafik och infrastruktur i huvudsak väghållningen.

Enligt lagen om Trafikverket ska verket svara för styrningen av verksamheten vid närings-, trafik- och miljöcentralerna inom sitt verksamhetsområde och för samordningen av väghållningen vid nämnda centraler. NTM-centralens ansvarsområde för trafik och infrastruktur har i egenskap av väghållningsmyndighet sört för den operativa väghållningen. Trafikverket har genom ett särskilt beslut gett NTM-centralerna rätt att använda anslag som är avsedda för bastrafikledshållning och markförvärv.

Vägnätet ingår i det nuvarande Vägverkets (f.d. Vägförvaltningens) balansräkning och hör till den statliga egendom som verket förvaltar. Det finns femton NTM-centraler, och uppgifter som hör till trafiksektorn sköts vid nio av dem. Till uppgifterna för NTM-centralernas ansvarsområden för trafik och infrastruktur hör följande uppgiftsområden som rör trafiksystemet: samarbete inom markanvändningen, trafiksystemarbete, trafikstyrning och trafikhantering, trafiksäkerhetsarbete, uppgifter som gäller statsbidrag för enskilda vägar samt landsvägsfärjor och förbindelsefartyg i skärgårdstrafiken.

De uppgifter som överförs från NTM-centralernas ansvarsområden för trafik och infrastruktur till landskapen gäller samarbetet inom trafiksystemsamarbetet och frågor som anknyter till detta. Från NTM-centralerna till landskapen överförs sakkunniguppgifter till de delar de rör samarbete i fråga om trafiksystemet och markanvändningen. Trafiksystemplaneringen är även en väsentlig del av utvecklingen av landskapet och kräver samarbete med bland annat övriga landskap. Som ny uppgift föreslås dessutom att landskapen ska tillhandahålla uppgifter för den nationella trafiksystemplaneringen. På så vis säkerställs det att det finns rikstäckande uppgifter om kundernas behov inom trafiken och om trafikmängderna.

Bestämmelser om NTM-centralernas uppgifter inom väghållningen och som väghållare finns i landsvägslagen (503/2005). I 3 § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna föreskrivs det om NTM-centralernas uppgifter inom ansvarsområdet trafik- och infrastruktur. I 2 § i lagen om Trafikverket (862/2009) föreskrivs det om resultatstyrningen och styrningen av verksamheten vid NTM-centralerna i fråga om dessa uppgifter.

Enligt 15 punkten hör uppgifter i samband med statsbidrag för enskilda vägar och mobilitetsstyrning till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag.

Då uppgiften att bevilja statsbidrag överförs till landskapen kommer de närmare invånarna i landskapet och det beslutsfattande som sker där. Anslaget för enskilda vägar uppgår till 3 miljoner euro/år (under tidsperioden 2016–2019) och anslaget för mobilitetsstyrningen till 900 000 euro/år. Båda uppgifterna är sådana att landskapen om de så vill kan sköta dem centraliserat.

För närvarande fattas beslut om statsbidrag för enskilda vägar av den NTM-central inom vars verksamhetsområde den enskilda vägen finns. Ansökningarna om statsbidrag för enskilda vägar och betalningarna i anslutning till dem behandlas centraliserat av NTM-centralernas utvecklings- och förvaltningscenter som svarar för uppgifter i enlighet med statsunderstödslagen. Närmare bestämmelser om de här uppgifterna finns i 3 och 3 a § i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Bestämmelser om bidrag för enskilda vägar finns i 13 kap. i lagen om enskilda vägar (358/1962). Av statens medel kan det ges bidrag för väghållning för underhåll och förbättring av en sådan med bil farbar enskild väg för vilken det har grundats ett väglag och om ansökan uppfyller de övriga villkoren i 93 §. Enligt 97 § fattas beslut om beviljande eller indragning av

statsbidrag av den NTM-central inom vars verksamhetsområde vägen eller största delen av vägen ligger. I lagen föreskrivs också om utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter i fråga om utbetalning och återkrav.

Trafikverket har som en del av finansieringen av kollektivtrafiken årligen i enlighet med riksdagens beslut anvisat ett särskilt anslag för mobilitetsstyrning. Understöd har beviljats organisationer och kommuner och syftet har varit att vid sidan av kollektivtrafiken också göra gång- och cykeltrafiken attraktivare som färd sätt, i synnerhet i stadsregionerna. Bland annat informationsstyrning, marknadsföring och stöd för utvecklandet av tjänster har använts som medel för detta. Anslaget är ett treårigt reservationsanslag.

Enligt 16 punkten hör tillsättandet av ett regionalt idrottsråd i samarbete med övriga landskap samt främjande av motion i landskapet genom det regionala idrottsrådets verksamhet samt uppgifter i samband med motionsleder till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. I det regionala idrottsrådet finns representanter för olika verksamhetsområden inom idrottskulturen, medborgarorganisationer inom idrotten och kommunerna. I dess verksamhet beaktas regionala och språkliga synpunkter. Det är det regionala idrottsrådets uppgift att behandla de vittsyftande frågor som är principiellt viktiga med tanke på den regionala idrotten och idrottspolitiken. Bestämmelser om de regionala idrottsråden och deras uppgifter finns i 7 § i idrottslagen (390/2015) och i statsrådets förordning om främjande av idrott (550/2015).

Enligt 17 punkten hör främjandet av landskapsidentiteten i regionen i samarbete med regionens övriga aktörer till landskapets uppgiftsområde. Övriga aktörer kan till exempel vara föreningar, frivilligorganisationer, företag och sammanslutningar samt andra myndigheter som är verksamma i regionen.

Enligt 18 punkten hör samordningen av de planer och utvecklingsinsatser som gäller kulturen som en del av genomförandet av landskapsstrategin, landskapsprogrammet och landskapsplanläggningen till landskapets uppgiftsområde. Många olika regionala aktörer berörs av kulturen, till exempel kommuner, byar, läroanstalter, inrättningar som producerar kultur, olika grupper som producerar kultur, företag, föreningar och invånarna i landskapet. Landskapet ska se till att de regionala planer och utvecklingsinsatser som gäller kultur, såsom kulturturism och immateriellt värdeskapande, är samordnade med genomförandet av landskapsstrategin, landskapsprogrammet och landskapsplanläggningen. På detta sätt kan man göra kulturen synligare och förbättra finansieringsmöjligheterna och kulturen blir ett fast inslag i landskapets verksamhet och utveckling.

Enligt 19 punkten hör främjandet och planeringen av vattentjänsterna, uppgifter som gäller användningen och skötseln av vattenresurserna samt hanteringen av översvänningsrisker, regionala uppgifter som gäller naturtillgångarna och skötseln av genomförandet av miljö- och vattenarbeten och arbeten med vattendrag till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. **Utarbetandet av motiveringstexten pågår.**

Enligt 20 punkten hör vatten- och havsskyddet, ordnandet och genomförandet av vatten- och havsvården samt havsområdesplaneringen till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. Bestämmelser om de här uppgifterna finns i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) och vattenlagen (587/2011).

Det föreslås att de regionala uppgifter inom vattenvården och havsvården som avses i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) överförs till landskapen. Förvaltningsplaner och en havsförvaltningsplan utarbetas för sex år åt gången och de planer som statsrådet godkänt gäller 2016–2021. De landskap som ska svara för uppgifter i anknytning till

förvaltningsplanerna för de sju vattenförvaltningsområdena ska utses separat. Det föreslås också att de regionala uppgifterna i anknytning till havsförvaltningsplanen ska överföras till landskapen. Bestämmelserna om havsplaneringen i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) träder i kraft vid ingången av oktober 2016. Havsplaneringen är en övergripande och översiktlig regional plan som täcker territorialvattnet och den ekonomiska zonen och som samordnar de olika behoven av att använda havet. För havsplaneringen svarar för närvarande de landskapsförbund som ligger vid kusten. **Utarbetandet av motiveringstexten pågår.**

Enligt 21 punkten hör produktionen av miljökunskap och förbättrande av miljömedvetenheten till landskapets uppgiftsområde. Bakgrunden till detta utgörs av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/4/EG om allmänhetens tillgång till miljöinformation och om upphävande av rådets direktiv 90/313/EEG. Även inom vattenvården och havsvården kommer uppgifter som rör produktion och spridning av regional information om miljön att överföras till landskapet.

Enligt 22 punkten hör skötseln av den regionala beredskap som ingår i samhällets säkerhetsstrategi till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. Sådana funktioner som är livsviktiga för säkerheten i samhället och vars skötsel ska överföras till landskapen är till exempel hanteringen av översvänningsriskerna, dammsäkerheten och trygghandlet av vatten- och avloppstjänsterna som beskrivs i 1 mom. 19 punkten och trygghandlet av primärproduktionen inom livsmedelsförsörjningen som beskrivs i 1 mom. 5 och 6 punkten.

Enligt 23 punkten hör organiseringen av avbytar-service för lantbruksföretagare och pälsdjursuppfödare samt ersättning av kostnaderna för vikariehjälp för renskötare till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag.

En lantbruksföretagare har rätt till 26 avgiftsfria semesterdagar och delvis understödd och kostnadsneutral vikariehjälp. Pälsdjursuppfödare har rätt till 18 avgiftsfria semesterdagar samt extraledighet mot en avgift. Rensköterna har rätt till 90 dagar/170 timmar vikariehjälp per renskötare för arbetsoförmåga till följd av sjukdom eller olycksfall. Bestämmelser om avbytar-service och vikariehjälp finns i lagen om avbytar-service för lantbruksföretagare (1231/1996), lagen om avbytar-service för pälsdjursuppfödare (1264/2009) och lagen om vikariehjälp för renskötare (1238/2014).

Den allmänna ledningen, styrningen och övervakningen av avbytar-service hör till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter. Avbytar-service räknas till välfärdstjänsterna för företagargrupperna i fråga och den stöder också den sociala tryggheten för företagarna. Av denna orsak hör avbytar-service till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde.

Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt (LPA) ansvarar för verkställigheten av serviceverksamheten och ordnandet av den lokala förvaltningen. Den lokala enhet som ansvarar för lokal-förvaltningen och ordnandet av avbytar-service kan vara antingen en kommun som ingått uppdragsavtal med LPA eller pensionsanstaltens egen lokala enhet. Den lokala förvaltningen av avbytar-service är för närvarande baserad på uppdragsavtal mellan kommunerna och LPA. Tjänsterna produceras i huvudsak med hjälp av avbytare som anställts av kommunerna. Privata tjänster används som komplement till den kommunala servicen. Landsbygdsföretagarna kan också om de så önskar ordna sin avbytar-tjänst själva med statlig ersättning. Rensköterna ordnar sin vikariehjälp själva.

Kostnaderna för avbytar-service ersätts med statliga medel. I statsbudgeten för 2016 har 162 514 000 euro reserverats för kostnaderna för avbytar-service för lantbruksföretagare, 2 600 000 euro för kostnaderna för avbytar-service för pälsdjursuppfödare, 15 140 000 euro för förvaltningsutgifterna för avbytar-service för lantbruksföretagare och pälsdjursuppfödare och 300 000 euro för kostnaderna för vikariehjälp för renskötare.

Enligt regeringens riktlinjer av den 5 april 2016 ska ordnandet av avbytarservice för lantbruksföretagare och pålsdjursuppfödare samt den lokala myndighetens uppgifter gällande avbytarservicen överföras till landskapen. Överföringen av avbytarservicen på landskapen ligger i linje med konkurrenslagstiftningen. Genom att landskapen sköter om avbytarservicen kan tjänsterna genomföras på ett jämlikt, högklassigt och kostnadseffektivt sätt i hela landet. Det är förnuftigt att samtidigt överföra ansökningarna och beviljandet av vikariehjälp för renskörtarna till landskapen.

Enligt 24 punkten hör regionala uppgifter i anknytning till de regionala delegationerna för romska ärenden och romska ärenden till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. De regionala delegationerna för romska ärenden följer och främjar den romska befolkningens möjligheter att delta samt jämlikhet och levnadsförhållanden i samhället på regional och lokal nivå och förebygger diskriminering av romer. Delegationerna främjar förvaltandet och utvecklingen av romanispråket och den romska kulturen inom sina egna områden och är en expertorganisation i ärenden som gäller den romska befolkningen i samarbetet med myndigheter, projekt och i tillämpliga delar i internationella uppgifter.

Bestämmelser om regionala delegationer för romska ärenden finns i statsrådets förordning om den riksomfattande delegationen för romska ärenden och regionala delegationer för romska ärenden (1019/2003). För närvarande finns det fyra regionala delegationer och de har tillsatts i verksamhetsområdena för regionförvaltningsverken i Södra Finland, Sydvästra Finland, Östra Finland och Norra Finland. Verksamheten i den delegation som tillsatts i verksamhetsområdet för Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland omfattar även verksamhetsområdet för Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland och verksamheten för delegationen som tillsatts i området för Regionförvaltningsverket i Norra Finland även verksamhetsområdet för Regionförvaltningsverket i Lappland. Enligt förordningen har de regionala delegationerna för romska ärenden förutom en ordförande och en vice ordförande också 8–12 andra medlemmar, av vilka minst hälften representerar områdets romska befolkning.

För att främja den romska befolkningens deltagande och förbättra dess levnadsförhållanden är det viktigt att agera nära de andra aktörerna i området och samarbeta över förvaltningsgränserna till exempel med social- och hälso-tjänsterna, arbetskraftsförvaltningen och undervisnings- och bildningsväsendet. Därför är det motiverat att trygga förutsättningarna för att de romska ärendena ska skötas regionalt genom att ge uppgiften till landskapen.

I den riksomfattande delegationen för romska ärenden som finns i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet har det föreslagits att de regionala delegationerna ska placeras i landskapen Södra Finland, Egentliga Finland, Södra Savolax, Norra Österbotten samt alternativt i Mellersta Finland eller Birkaland. Verksamhetsområdena i de övriga landskapen för de regionala delegationerna för romska ärenden fastställs separat utifrån hur ärenden naturligt uträttas i områdena.

Eftersom landskapen endast kan tilldelas uppgifter genom lag och det om romska ärenden för närvarande endast finns reglering på förordningsnivå, har social- och hälsovårdsministeriet inlett beredningen av en lag om romska ärenden. I den här lagen föreskrivs det om landskapens regionala uppgifter när det gäller romska ärenden och om de regionala delegationerna för romska ärenden.

Enligt 25 punkten hör den regionala organiseringen och utvecklingen av samservicen till landskapets uppgiftsområde i enlighet med vad som bestäms genom lag. Enligt regeringens riktlinjer av den 5 april 2016 hör ordnande och utveckling av regional samservice till landskapets uppgifter. Enligt riktlinjerna innehåller uppgiften förutom samservice i enlighet med bestämmelserna om samservice även uppgiften att sörja för förverkligandet av en servicekanal för di-

gital ärendehantering samt uppgiften att sörja för ordnandet och produktionen av gemensamma tjänster med kommunerna då landskapet och kommunen enligt lagen kan erbjuda gemensamma tjänster. Uppgiften innehåller enligt riktlinjerna även överlåtelsen av lokaler och övriga ramar och stödtjänster på avtalsbasis till de statliga myndigheternas regionala avdelningar såtillvida att detta inte kan genomföras inom ramen för regionförvaltningsverket.

Lagen om samservice inom den offentliga förvaltningen (223/2007) tillämpas när biträdande kundservicefunktioner som ankommer på statliga myndigheter, kommunala myndigheter och Folkpensionsanstalten ordnas och sköts genom samarbete mellan myndigheter. Enligt 10 a § 2 mom. i den lagen finns bestämmelser om landskapsförbundens uppgifter vad gäller samservicen i lagen om utveckling av regionerna och förvaltning av strukturfondsverksamheten. Enligt 17 § 1 mom. i den sistnämnda lagen är landskapsförbundens uppgift att främja samservice i sin region enligt lagen om samservice inom den offentliga förvaltningen. Eftersom landskapsförbunden upplöses då reformen träder i kraft vid ingången av 2019, måste lagen om samservice inom den offentliga förvaltningen till denna del ändras under den fortsatta beredningen av reformen.

Vid fullgörandet av de andra uppgifterna som gäller samservice i regeringens riktlinjer är det möjligt att utnyttja landskapens nationella servicecenter som nämns i 16 kap.

Enligt 2 mom. 1 punkten kan landskapet sköta utveckling och ordnande av trafik tjänster på landskapsnivå samt planering och ordnande av offentlig persontrafik liksom uppgifter i som gäller statsbidrag för offentlig persontrafik fränsett verksamhet inom verksamhetsområdena för de kommunala och regionala myndigheter som avses i avdelning IV 1 kap. 3 § 2 och 3 mom. i trafikbalken, planering och ordnande av trafiken inom dessa områden samt spårtrafik.

Enligt bestämmelsen kan landskapen svara för utvecklingen och ordnandet av trafik tjänsterna på landskapsnivå. Förslaget till bestämmelse gör det möjligt för landskapen att granska landskapets trafik tjänster och vilka behov invånarna och näringslivet i landskapet har på en bredare front. Landskapet kan då det ordnar trafik tjänster dra nytta också av elektroniska tjänster och försöka samordna olika transportbehov på ett effektivare sätt än i dag.

Ordnandet av offentlig persontrafik är inte en lagstadgad uppgift, utan den är frivillig. Om en behörig myndighet vill tillhandahålla och ordna offentlig persontrafik, ska den iaktta bestämmelserna i EU:s trafikavtalsförordning (EG) nr 1370/2007 och Finlands nationella lagstiftning. För närvarande understöder staten ordnandet av trafik tjänster inom kollektivtrafiken årligen med cirka 85 miljoner euro av anslagen för kommunikationsministeriets förvaltningsområde. NTM-centralerna finansierar den kollektivtrafik av typen basservice som på landsbygden bedrivs med bussar och taxibilar. Dessutom skaffar de sina trafik tjänster i regionen genom konkurrensutsatta avtal. Genom stödet till kollektivtrafiken kompenseras även prisskyldigheten i anslutning till region-, stads- och arbetsresebiljetterna i sådan trafik som bedrivs enligt så kallade trafikeringssavtal för övergångsperioden.

Det föreslås att de kollektivtrafikuppgifter som sköts av NTM-centralerna och som gäller planeringen och ordnandet av den offentliga persontrafiken samt uppgifter i samband med statsbidrag för offentlig persontrafik ska överföras till landskapen. Överföringen ska dock inte gälla verksamhet inom verksamhetsområdena för de kommunala och regionala myndigheter som avses i avdelning IV 1 kap. 3 § 2 och 3 mom. i trafikbalken och inte heller planering och ordnande av persontrafiken inom de här områdena. Uppgifterna i fråga om den offentliga persontrafiken som överförs till landskapen gäller således den öppna persontrafiken inom vägtrafiken, köp av flygtrafik och bidrag till flygplatser. Till landskapen överförs inte heller metro- och spårvägstrafiken och i detta skede inte heller spårtrafiken. Eftersom konkurrensutsättningen av järnvägen befinner sig i ett beredningsskede är det ändamålsenligt att bibehålla de nuva-

rande behörighetsarrangemangen. Detta behöver dock granskas på nytt, så att landskapen eventuellt får behörigheter i fråga om järnvägstrafiken inom sina egna områden.

Enligt 2 punkten kan landskapet sköta planering och ordnande av förbindelsefartygstrafik i skärgården samt uppgifter som gäller statsbidrag till denna trafik. I lagen om främjande av skärgårdens utveckling (494/1981) regleras statens skyldigheter att försöka sörja för att skärgårdens bofasta befolkning till sitt förfogande har trafik- och transportservice. NTM-centralen ansvarar för planeringen och ordnandet av förbindelsefartygstrafiken i skärgården samt uppgifter som gäller statsbidrag för trafiken och det föreslås att de här uppgifterna överförs till landskapen. Det här möjliggör lokal prövning och användning av alternativa verksamhetsmodeller då transportförbindelserna ordnas. Landskapen ansvarar för konkurrensutsättningen och kan om de vill sköta detta centraliserat. Skötseln av uppgifterna har årligen medfört kostnader på omkring 17,5 miljoner euro. Avsikten är att Trafikverket fortfarande ska svara för den landsvägsfärjetrafik som avses i landsvägslagen (503/2005).

Enligt 3 punkten kan landskapet sköta uppgifter i anslutning till landskapets uppgiftsområden enligt 1 mom. som överförs till landskapet genom ett avtal mellan landskapet och samtliga kommuner inom dess område. En ytterligare förutsättning är att kommunerna beviljat landskapet medel för skötseln av de här uppgifterna. Förslaget att överföra uppgifterna grundar sig på regeringens riktlinjer av den 5 april 2016. Enligt bestämmelsen ska överföringen vara baserad på avtal. I bestämmelsen ställs dessutom tre villkor för överföringen. För det första krävs att landskapet och samtliga kommuner inom dess område är eniga om att överföra uppgiften. För det andra krävs att den uppgift som överförs hör samman med landskapets uppgiftsområden i paragrafens 1 mom. Därmed är det enligt bestämmelsen inte möjligt att på landskapet överföra uppgiften att ordna utbildning som kräver tillstånd för huvudmannen, såsom ordnandet av grundläggande yrkesutbildning eller gymnasieutbildning. För det tredje krävs att kommunerna beviljat landskapet medel för skötseln av uppgiften. I enlighet med finansieringsprincipen ska ersättningen täcka kostnaderna för skötseln av uppgiften.

Enligt 4 punkten kan landskapet sköta uppgifter inom ordnandet av byggnadstillsynen som överförs till landskapet genom ett avtal mellan landskapet och samtliga kommuner inom dess område. En ytterligare förutsättning är att kommunerna beviljat landskapet medel för skötseln av den här uppgiften. Förslaget att överföra uppgifterna grundar sig på regeringens riktlinjer av den 5 april 2016. Även i detta fall ska överföringen vara avtalsbaserad. Dessutom ställs samma villkor som i 3 punkten för att överföringen ska ske. Myndighetsuppgifterna i fråga om byggnadstillsynen ska i landskapet skötas av en nämnd eller något annat organ bestående av flera ledamöter. Det är meningen att kostnaderna för byggnadstillsynen i första hand ska täckas med de klientavgifter som tas ut av dem som ansöker om tillstånd.

Enligt 5 punkten kan landskapet sköta internationella ärenden och kontakter som anknyter till landskapets uppgifter. Enligt bestämmelsen kan landskapet åta sig att sköta sådana internationella ärenden som hör samman med landskapets uppgiftsområde. För sådan verksamhet krävs också att landskapet förfogar över de ekonomiska resurser som behövs för verksamheten.

Enligt 6 punkten kan landskapet dessutom sköta övriga uppgifter som ålagts landskapet särskilt. Avsikten är inte att genom bestämmelsen utvidga landskapens uppgiftsområde i paragrafens 1 mom., utan att ge lagstiftaren en flexibel möjlighet att ge landskapen ytterligare enstaka, mindre uppgifter att sköta utan att beskrivningarna av uppgiftsområdet i 1 mom. behöver ändras på grund av detta. En sådan uppgift kan till exempel vara tillsynsuppgifter och beslut om genomförande av snabba utrotningåtgärder enligt lagen om hantering av risker orsakade av främmande arter (1709/2015).

I 3 mom. finns en informativ bestämmelse om samarbete mellan landskapen. Enligt bestämmelsen ska landskapen sköta sina uppgifter i samarbete och samlat i ett eller flera landskap enligt vad som föreskrivs i lag. Om sådant samarbete som är tvingande för landskapen föreskrivs i den speciallagstiftning som gäller landskapens uppgifter. Däremot föreskrivs det i 8 kap. närmare om frivilligt, avtalsgrundat samarbete mellan landskap.

7 §. Organiseringsansvar. I paragrafen föreskrivs om organiseringsansvaret för landskapets uppgifter och finansieringsansvaret för ordnandet av uppgifterna i princip på motsvarande sätt som i kommunallagen. Dessutom föreskrivs det om landskapets organiseringsansvar i speciallagstiftningen, till exempel i lagen om ordnande av social- och hälsovård, på ett sätt som delvis avviker från eller kompletterar regleringen i landskapslagen.

I 1 mom. föreskrivs om vem som bär landskapets lagstadgade organiseringsansvar. Utgångspunkten är att landskapen ska kunna organisera sina uppgifter i samarbete med andra landskap på motsvarande sätt som kommunerna kan ordna sina uppgifter som samarbete inom kommunsektorn.

Enligt den första meningen i momentet får landskapet organisera skötseln av sina uppgifter självt eller enligt avtal överlåta organiseringsansvaret på ett annat landskap, om inte något annat bestäms i den speciallagstiftning som gäller landskapens uppgifter. Överlåtelse av organiseringsansvaret genom ett avtal mellan landskapen gäller endast det frivilliga samarbetet mellan landskapen och grundar sig på de samarbetsformer som anges i 8 kap. Inom ramarna för landskapens frivilliga samarbete kan landskapen avtala om hur organiseringsansvaret ska fördelas. Därför behöver organiseringsansvaret definieras i samarbetsavtalet i synnerhet ur klientens synvinkel. Även om en uppgift organiseras i samarbete, ska det landskap som överlåter organiseringsansvaret enligt 3 mom. alltid ha finansieringsansvar för uppgiften samt det yttersta ansvaret för att se till att uppgiften ordnas på tillbörligt sätt.

Utöver frivilligt samarbete mellan landskapen föreskrivs det i speciallagstiftningen om samarbete mellan landskapen och om samlande av uppgifterna till ett eller flera landskap. Till exempel vissa tjänster som kräver specialkompetens eller ett brett befolkningsunderlag kan för att skötas av ett landskap samlas till området för de landskap som utgör ett samarbetsområde enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård. I detta sammanhang föreskrivs det i speciallagstiftningen också om hur den beslutanderätt som hör samman med organiseringsansvaret fördelas mellan landskapen.

I speciallagstiftningen föreskrivs det också att ett landskap ska kunna överlåta organiseringsansvaret för vissa uppgifter i landskapen, såsom miljö- och hälsoskydd, på en kommun genom avtal då de villkor som anges i lagen är uppfyllda.

I 2 mom. definieras innehållet i organiseringsansvaret. Organiseringsansvaret anger för skötseln av vilka uppgifter det landskap som har organiseringsansvaret ska ansvara.

Det landskap som har ansvaret för att organisera skötseln av uppgifterna svarar i första hand för genomförandet av invånarens rättigheter enligt lag. Sådana är till exempel de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen, såsom tillgodoseendet av tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster och de språkliga rättigheterna. Landskapet ska också som en del av sitt organiseringsansvar svara för samordningen av tjänstehelheter för invånarna. Det ligger således alltid på landskapets ansvar att till exempel klienternas servicekedjor fungerar i de fall då en del av tjänsterna ordnas av något annat landskap eller produceras av en privat tjänste-producent.

Enligt 1 punkten innebär organiseringsansvaret ansvar för lika tillgång vad gäller de tjänster eller andra åtgärder som ordnandet av uppgiften förutsätter. Lika tillgång innebär att alla som behöver tjänsten ska ha tillgång till den på samma objektiva grunder. Det innebär också icke-diskriminering, att ingen får diskrimineras på grund av ålder, kön, etniskt ursprung eller av någon annan orsak.

Enligt 2 punkten innebär organiseringsansvaret ansvar för bestämningen av behov, kvantitet och kvalitet vad gäller de tjänster eller andra åtgärder som organiseringen av uppgiften förutsätter. För att man ska kunna tillhandahålla tjänsterna enligt behoven hos dem som har rätt till tjänsterna, måste den som har organiseringsansvaret utreda vilka tjänster som behövs i landskapet eller i regionen och i vilken utsträckning. Först sedan detta definierats kan man planera och tillhandahålla de tjänster som organiseringsansvaret gäller. Med kvaliteten på tjänsterna avses att en tjänst tillgodoser klienternas servicebehov på ett verksamt, lagenligt och kostnadseffektivt sätt.

Då servicebehovet definieras ska man också beakta de finsk- och svenskspråkiga invånarnas möjligheter att få service på sitt eget språk enligt lika grunder på det sätt som föreskrivs i språklagen och annanstans i lag. Tjänster för olika språkgrupper behöver dock inte alltid ordnas på samma sätt. Det finns till exempel inget som hindrar att landskapet organiserar sina tjänster på olika sätt för de svenskspråkiga än för den finskspråkiga befolkningen, om detta främjar att de språkliga rättigheterna tillgodoses.

Enligt 3 punkten hör ansvar för produktionssättet vad gäller de tjänster och övriga åtgärder som ordnandet av uppgiften förutsätter till organiseringsansvaret. Organiseringsansvaret i sig anger inte hur tjänsterna ska produceras. Att besluta om produktionssättet innebär att man avgör om man ska producera en tjänst själv eller i samarbete med andra landskap eller om man på basis av avtal ska skaffa den på något annat sätt. I 8 § föreskrivs det närmare om hur produktionen av tjänsterna kan genomföras.

Enligt 4 punkten hör ansvar för styrningen och tillsynen av produktionen till organiseringsansvaret. Den organiseringsansvarige ska aktivt följa upp tjänsterna med avseende på kvalitet och kvantitet och om de tillhandahålls i enlighet med kraven och behoven. Övervakningen omfattar både den egna verksamheten och tillbörlig övervakning av de tjänster som produceras genom olika avtalsarrangemang.

Enligt 5 punkten omfattar organiseringsansvaret också ansvar för utövandet av myndigheternas befogenheter och som ordnandet av uppgiften förutsätter. Utövandet av myndighetsbefogenheter i landskapets tjänsteproduktion kan genom lag eller på det sätt som bestäms i förvaltningsstadgan överföras till landskapets serviceinrättning enligt 9 kap. Enligt 81 § som gäller landskapets anställda ska det i landskapet finnas anställda i tjänsteförhållande för uppgifter i vilka offentlig makt utövas. Enligt 61 § krävs det också att serviceinrättningarna har anställda i tjänsteförhållande för myndighetsuppgifter.

Hur befogenheter ska fördelas mellan landskapets och serviceinrättningens myndigheter fastställs närmare i landskapets och serviceinrättningens förvaltningsstadga. Enligt 85 § 3 mom. ska besluten i landskapet eller vid serviceinrättningen uttryckligen fattas av tjänsteinnehavare i ärenden som gäller tillstånds-, anmälnings-, tillsyns- och förrättningsförfaranden enligt lag, i sådana ärenden inom bland annat social- och hälsovården som gäller en individ och i ärenden som anges särskilt i lag. I regel handlar det om ärenden som är beroende av rättslig prövning och som inte är av ett sådant allmänt intresse eller av sådan omfattande betydelse som skulle förutsätta att ärendet behandlades i ett organ.

Landskapets organiseringsansvar omfattar i regel också ansvaret för finansieringen av tjänsterna. Enligt 3 mom. svarar landskapet för finansieringen av sina uppgifter, även när organiseringsansvaret har överförts på ett annat landskap genom avtal eller med stöd av lagen.

8 §. Produktion. Paragrafen innehåller en grundläggande bestämmelse om produktion av landskapets tjänster och om köp av tjänster. Regleringen motsvarar i princip regleringen i kommunallagen. Landskapets tjänsteproduktion regleras dock noggrannare än kommunernas i speciallagstiftningen. Det föreskrivs om det lagstadgade samarbetet mellan landskapen inom landskapets olika uppgiftsområden, såsom social- och hälsovården och den prehospitala akutsjukvården. Dessutom föreskrivs det om avknoppning av produktionen av tjänster inom social- och hälsovården från landskapets organiseringsuppgift och om bolagisering av tjänsteproduktionen. En betydande del av landskapets tjänsteproduktion sköts vid landskapets serviceinrättning som behandlas i 9 kap. eller av bolag. I det kapitlet finns specialbestämmelser om produktionen vid serviceinrättningarna av de tjänster som hör till landskapets organiseringsansvar och om serviceinrättningarnas skyldigheter då de skaffar tjänster av utomstående producenter.

Dessutom anges i 47 § i landskapslagen i vilka fall som landskapen får producera tjänsterna genom samarbete. I 15 kap. föreskrivs det om bolagiseringsskyldighet då landskapens verksamhet bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden.

Landskapet kan inom gränserna för lagstiftningen besluta om det ska producera tjänsterna självt eller endast vara den som ordnar tjänsterna. Enligt det föreslagna 1 mom. får landskapet producera de tjänster som hör till dess organiseringsansvar självt eller i samarbete med andra landskap, om inte något annat föreskrivs i lag. De tjänster som uppgifterna förutsätter kan ett landskap också enligt avtal skaffa av en annan tjänsteproducent. Alternativen för hur de här tjänsterna kan produceras är således att landskapet kan producera tjänsterna självt, avtala om produktion i samarbete med ett annat landskap, bilda eller vara aktieägare i ett aktiebolag eller en annan privaträttslig sammanslutning eller skaffa tjänsten av staten, en kommun, ett annat offentligt samfund eller en privat tjänsteproducent.

I 2 mom. föreskrivs det om landskapets skyldighet att beakta förutsättningarna i grundlagen för att överföra offentliga förvaltningsuppgifter då det köper tjänster av andra än myndigheter. Den omfattning i vilken landskapet kan skaffa tjänster av privata aktörer begränsas av 124 § i grundlagen, enligt vilken offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag. Dessutom förutsätts att detta behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgiften och att det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Med beaktande av kraven i grundlagen kan man endast skaffa sådana tjänster av privata aktörer som inte hänger samman med utövande av offentlig makt eller skötseln av en offentlig förvaltningsuppgift och som alltså inte utgör myndighetsuppgifter för landskapet. Den behörighet som landskapets myndigheter har ska utövas av en myndighet som hör till landskapet eller till landskapets serviceinrättning. Om landskapet enligt lag har behörighet att besluta till exempel om klientavgifter eller om bidrag till invånarna, ska landskapet utöva denna behörighet själv, även om tjänsten produceras av en utomstående tjänsteproducent.

Med ”andra än myndigheter” avses i bestämmelsen förutom privata tjänsteproducenter också landskapets och serviceinrättningens aktiebolag.

I 81 § 2 mom. föreslås det att uppgifter i vilka offentlig makt utövas ska skötas i tjänsteförhållande. Offentlig makt utövas till exempel i uppgifter i vilka den som fullgör uppgiften enligt lag har befogenhet att ensidigt besluta om någon annans förmåner, rättigheter eller skyldighet.

er eller ge ett påbud som förpliktar någon annan eller på något annat sätt i praktiken påverka någon annans intresse eller rätt. Utövande av offentlig makt kan också ingå i uppgiften som föredragande i landskapets beslutsprocesser.

Enligt förarbetena till grundlagen är begreppet offentlig förvaltningsuppgift ett vidare begrepp än offentlig makt, och det syftar på en relativt omfattande helhet av administrativa uppgifter. Till de offentliga förvaltningsuppgifterna hör till exempel uppgifter som hänför sig till verkställigheten av lagar och beslutsfattande om privatpersoners och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner. Begreppet offentlig förvaltningsuppgift bedöms från fall till fall och det kan också innefatta tjänster. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis anses till exempel den offentliga hälso- och sjukvården vara en offentlig förvaltningsuppgift som tryggar tillräckliga social- och hälso-tjänster.

Landskapets myndigheter ska således själva sköta de uppgifter som till sin karaktär anses vara offentliga förvaltningsuppgifter, om det inte i lagen särskilt föreskrivs att någon uppgift kan ges till någon annan än en myndighet. De allmänna bestämmelserna i landskapslagen, till exempel om det sätt på vilket tjänsterna produceras, innebär inte ett sådant i grundlagen avsett bemyndigande på lagnivå om att överföra en offentlig förvaltningsuppgift på andra än myndigheter.

Enligt 3 mom. har landskapet fortfarande åtminstone organiseringsansvar enligt 7 § 2 mom. för tjänster som det skaffar utanför landskapssektorn. Regleringen av produktionen av tjänsterna är behövlig i synnerhet för att förtydliga hur ansvaret mellan landskapet och den som producerar tjänsterna är fördelat när landskapet skaffar tjänsterna av privata tjänsteprocenter. Med produktion av tjänster kan alltså avses endast sådant tillhandahållande av tjänster som inte innebär något sådant ansvar som ingår i organiseringsansvaret.

Enligt momentets andra mening bestäms tjänsteprocentens ansvar för tjänsterna enligt vad som föreskrivs i landskapslagen eller annanstans och vad som landskapet och tjänsteprocenten har avtalat om. I 9 § föreskrivs det närmare om de bestämmelser i avtal och förvaltningsstadgor som behövs för uppfyllandet av landskapets organiseringsansvar.

9 §. Uppfyllande av produktionsansvaret och tillsynen över det. Om landskapet delegerar produktionen av tjänster som hör till dess organiseringsansvar till serviceinrättningen, ett bolag som hör till landskapskoncernen eller en utomstående sammanslutning eller någon annan producent enligt lag eller genom landskapsbeslut ska det enligt 1 mom. säkerställa att producenten har tillräckliga professionella, verksamhetsmässiga och ekonomiska resurser för att producera tjänsterna.

Landskapet ska se till att serviceinrättningens förvaltningsstadga och avtalen med andra tjänsteprocenter innehåller de bestämmelser som behövs för att landskapets organiseringsansvar ska bli uppfyllt.

Enligt 23 § 3 mom. ska landskapet införa skyldigheter för att tillgodose invånarnas möjligheter till påverkan i avtal med företag, sammanslutningar och stiftelser som producerar tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar och i serviceinrättningens förvaltningsstadga. Dessa tjänsteprocenter ska i sin verksamhet se till att möjligheterna till deltagande och inflytande genomförs. Detsamma gäller enligt 28 § för information och kommunikation.

I 2 mom. föreskrivs det om styrningen av och tillsynen över tjänsteproduktionen, vilken är en förutsättning för uppfyllandet av organiseringsansvaret.

Landskapet ska styra och övervaka den tjänsteproduktion som hör till dess organiseringsansvar. Landskapet kan av tjänsteproducenten begära behövliga utredningar om hur omständigheterna i denna paragraf genomförs också i enskilda fall. Trots sekretessbestämmelserna har landskapet rätt att av tjänsteproducenterna få de uppgifter som är nödvändiga för att säkerställa att produktionen sker på ett tillbörligt sätt. En landskapsmyndighet kan också genomföra en inspektion av en tjänsteproducenters lokaler för att säkerställa att förutsättningarna för tillbörlig produktion av tjänsterna uppfylls.

I lagen om ordnande av social- och hälsovård krävs dessutom att tjänsteproducenterna ska ha en plan för egenkontroll som man kommit överens om med landskapet och med hjälp av den säkerställs kvaliteten på tjänsterna och att de är som sig bör.

3 kap. **Landskapets förhållande till staten och kommunerna**

10 §. Uppföljning och laglighetsövervakning. I paragrafen finns bestämmelser om den allmänna uppföljningen av landskapens verksamhet och ekonomi samt om övervakningen av lagligheten i landskapens verksamhet. Bestämmelserna motsvarar till sitt materiella innehåll bestämmelserna om uppföljning och laglighetsövervakning i kommunerna i 10 § i kommunalagen.

Enligt 1 mom. i paragrafen ska finansministeriet allmänt följa landskapens verksamhet och ekonomi och se till att självstyrelsen beaktas vid beredningen av lagstiftning som gäller landskapen. Finansministeriet ska samordna behandlingen av landskapsärenden i statsrådet. Ministeriet ska samla in och producera information om landskapens verksamhet och ekonomi till stöd för det politiska beslutsfattandet, speciellt för beredningen av författningar, statsbudgeten och planen för de offentliga finanserna. Enligt förslaget är finansministeriet inte behörigt att övervaka lagligheten i landskapens enskilda beslut. Det är meningen att bestämmelserna om finansministeriets ansvarsområde i reglementet för statsrådet (262/2003) ska preciseras i enlighet med detta.

Övervakningen av lagligheten i landskapens verksamhet i enskilda fall är enligt 2 mom. regionförvaltningsverkens uppgift. Regionförvaltningsverken får undersöka lagligheten i landskapens verksamhet med anledning av klagomål. Enligt paragrafen ska regionförvaltningsverken inte ha allmän behörighet att på eget initiativ undersöka lagligheten i landskapens verksamhet. Ett ärende kan alltså inledas vid regionförvaltningsverket endast med anledning av ett klagomål.

11 §. Landskapsekonomi som en del av planen för de offentliga finanserna. I paragrafen föreskrivs det om hur landskapens ekonomi ska behandlas i planen för de offentliga finanserna.

Enligt 1 mom. ska planen för de offentliga finanserna innehålla en del som gäller landskapens ekonomi. Om planen för de offentliga finanserna föreskrivs det i lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen och om tillämpning av fördraget samt om kraven på de fleråriga ramarna för de offentliga finanserna (869/2012) och med stöd av den. Med beaktande av de uppgifter som anvisas landskapen och verksamhetens omfattning är det ändamålsenligt med en separat granskning av den offentliga ekonomin med avseende på landskapens ekonomi, uppgifter och de åtgärder som staten inriktar på landskapens ekonomi. Det ska ställas upp ett eget mål för det strukturella saldot för landskapens ekonomi. Landskapens ekonomi ska behandlas utifrån begreppen inom nationalräkenskaperna. Granskningen omfattar därmed förutom landskapskoncernen också det servicecenter för lokal- och fastighetsförvaltning som landskapen äger tillsammans och de övriga servicecentren som ägs av landskapen, om vilka det föreskrivs i 16 kap.

I 2 mom. föreskrivs det om en granskning av hur finansieringsprincipen utfallit. De uppgifter som anvisats landskapen och finansieringen av dem ska samordnas med läget i den offentliga ekonomin med beaktande av att den offentliga ekonomin ska vara hållbar också under ett längre tidsspann. I praktiken genomförs denna samordning i den första planen för de offentliga finanserna under valperioden. I den fastställer statsrådet målen för det strukturella saldotoch föreslår specificerade åtgärder för att uppnå de här målen. Planen för de offentliga finanserna ses över årligen före utgången av april och då bedöms om åtgärderna är tillräckliga i förhållande till de uppställda målen samtidigt som den makroekonomiska utvecklingen beaktas. I samband med detta bedöms utfallet av finansieringsprincipen för hela landskapsekonomin och för de enskilda landskapen. Dessutom behandlas ändringarna i lagstiftningen om landskapens uppgifter och skyldigheter, landskapens investeringar, kostnadsutvecklingen och kostnadseffektiviteten [och] styrningen av landskapen [och statens borgensåtaganden som gäller landskapsägda företag].

I 3 mom. preciseras att ministerierna styrs av planen för de offentliga finanserna när de bereder lagstiftning och styrning som gäller landskap.

12 §. Styrning av investeringar. I paragrafen finns bestämmelser om den riksomfattande styrningen av landskapens investeringar.

I 1 mom. åläggs landskapen att utarbeta ett förslag gemensamt för varje samarbetsområde för vittsyftande eller ekonomiskt och verksamhetsmässigt betydande investeringar. Med betydande och vittsyftande investeringar avses investeringar som omfattar flera landskap eller som är betydande med beaktande av servicestrukturen som helhet. Investeringarna ska ske med allmän finansiering från landskapet eller genom bolag enligt landskapets behov och då ska de tas upp som hyreskostnader eller övriga kostnader i landskapets driftsekonomi.

Det kan finnas olika samarbetsområden för verkställandet av uppgifter inom olika förvaltningsområden och om dem föreskrivs det i respektive speciallagstiftning. Före utgången av kalenderåret ska landskapen lämna in förslaget till de behöriga ministerierna, som i samarbete med finansministeriet ska utarbeta en samordnad investeringsplan som underlag för statsrådets beslutsfattande. Statsrådet beslutar om landskapens investeringsplan i samband med besluten om planen för de offentliga finanserna.

Landskapen ska lägga fram planerna före utgången av det år som föregår det år som föregår investeringsåret och planen ska omfatta de fyra följande räkenskapsperioderna. Planen justeras vid behov. Eftersom en betydande del av landskapens investeringar sannolikt genomförs via landskapens dottersammanslutningar, ska också investeringsplanerna för landskapens dottersammanslutningar beaktas i förslaget utöver de investeringar som det nationella servicecentret för lokal- och fastighetsförvaltning utför på uppdrag av landskapen.

Närmare bestämmelser om när en investering är vittsyftande eller ekonomiskt och verksamhetsmässigt betydande inom landskapets olika uppgiftsområden utfärdas genom förordning av statsrådet.

För beredningen av statsrådets förordning svarar varje ministerium när det gäller det egna ansvarsområdet.

Med vittsyftande investeringar avses i paragrafen i regel anskaffningar för minst 30 miljoner euro. Med ekonomiskt och verksamhetsmässigt betydande investeringar avses investeringar eller projekt vars livscykel sträcker sig under många år framåt och som inverkar på flera landskaps verksamheter, fastän investeringskostnaderna för projektet skulle uppgå till mindre än 30 miljoner euro. Landskapens investeringar i lokaler genomförs till stor del genom och under

ägande av det servicecenter för lokal- och fastighetsförvaltning som avses i 127 § i landskapslagen och som ägs av landskapen tillsammans. I praktiken finansierar landskapen investeringarna genom att betala hyra för lokalerna, det vill säga som driftsekonomiutgifter. De här investeringarna anses dock vara landskapens investeringar. Med investeringar avses också IKT-investeringar, som kan innefatta anskaffning av tjänster, investeringar i tekniska maskiner och apparater samt experttjänster.

I 2 mom. begränsas landskapens befogenheter när det gäller investeringarna. Landskapet får genomföra en vittsyftande eller ekonomiskt och verksamhetsmässigt betydande investering enligt 1 mom. bara om den har godkänts av statsrådet i den samordnade investeringsplanen för landskapen i samband med planen för de offentliga finanserna. Med investeringar avses också avtal om investeringar som landskapet ingått med det nationella servicecentret för lokal- och fastighetsförvaltning. Landskapet ska genom den ägarstyrning som avses i 42 § se till att land-skapskoncernens investeringar inte står i konflikt med statsrådets beslut.

13 §. Samråd mellan staten och landskapet. I paragrafen föreskrivs det om samrådsförfarande mellan staten och landskapet.

Enligt 1 mom. hör samrådsförfarandet samman med beredningen av planen för de offentliga finanserna och stöder statens styrning av landskapens ekonomi. Målet är att säkerställa att i synnerhet kostnadsutvecklingen är under kontroll i landskapen.

I 2 mom. föreskrivs det om vad som ska ingå i samrådsförfarandet. Samrådet genomförs separat för varje landskap under ledning av finansministeriet. Vid samrådet behandlas i första hand ärenden som har att göra med landskapsekonomi, såsom kostnadsutvecklingen, finansieringen och investeringsplanen. Dessutom behandlas övriga behövliga åtgärder genom vilka skötseln av landskapets uppgifter och tillgången på tjänster kan tryggas med beaktande av den statliga finansieringen av landskapen i enlighet med planen för de offentliga finanserna. Detta är synnerligen behövligt om landskapets ekonomi uppvisar underskott eller om det finns risk för att den ska börja uppvisa underskott. Vid samråd kan man vid behov behandla också andra frågor som rör landskapets verksamhet och ekonomi. Sådana kan till exempel vara de nationella informationssystemen och utvecklingsförslag för informationshanteringen.

Det föreslås att styrmodellen för landskapens informationshantering ska vara en fast del av planeringen av landskapens verksamhet och ekonomi. Det är naturligt att ta in bestämmelserna om styrprocessen för informationshanteringen på det ställe i landskapslagen där det föreskrivs om samrådsförfarandet mellan staten och landskapen. Genom att länka samman styrningen av IKT-verksamheten med det allmänna samrådsförfarandet säkerställs att styrningen av IKT-verksamheten är enhetlig och förutsebar för landskapen och att den också anknyter till den planering av ekonomin och verksamheten som sker i landskapen. Det är möjligt att precisera innehållet i landskapslagens samrådsförfarande och slutresultatet av samrådet i sektorlagstiftningen i enlighet med uppgiftsområdenas behov.

Eftersom digitaliseringen bland annat i regeringsprogrammet lyfts fram som ett viktigt medel för att förbättra kvaliteten och produktiviteten när det gäller de offentliga tjänsterna, är det också i samband med bedömningen av ekonomin motiverat att följa upp hur den utvecklas. Effektiv statlig styrning uppnås uttryckligen genom att länka samman styrningen med landskapets övriga samrådsförfarande och med planeringen av ekonomin och verksamheten. På detta sätt kan de uppställda sparmålen för reformen också säkerställas i fråga om IKT-tjänsterna.

Enligt 3 mom. ska vart och ett av ministerierna som svarar för styrningen av landskapen i deras uppgifter utarbeta en bedömning av uppgifterna inom ministeriets uppgiftsområde och en

uppskattning av kostnaderna för samrådsförfarandet och den planering av ekonomin och verksamheten som görs vid ministerier. För social- och hälsovårdens del föreskrivs det om bedömningen i 31 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Ministeriet lämnar bedömningen till finansministeriet så att den finns tillgänglig innan samrådsförfarandet inleds enligt denna paragraf. De uppgifter om ekonomin och verksamheten som månatligen sammanställs i landskapet ska utgöra grunden för samrådsförfarandet.

I 4 mom. föreskrivs det om den handling som ska upprättas över samrådet. Över samrådet upprättas en handling där slutsatserna om landskapets kostnadsutveckling, behövliga åtgärder och landskapets investeringar införs. Inom statens och landskapens samrådsförfarande ingås inga rättsligt bindande avtal mellan staten och landskapen, eftersom budgetmakten och den lagstiftande makten utövas av riksdagen enligt grundlagen.

I 5 mom. preciseras att ministeriet genomför styrning av landskapen som föreskrivs i en annan lag enligt lag och enligt vad som bestämts i planen för de offentliga finanserna och i samband med det samrådsförfarande som avses i denna paragraf.

14 §. Delegationen för landskapsekonomi. I paragrafen föreskrivs det om delegationen för landskapsekonomi som är knuten till finansministeriet och syftet med den är att främja genomförandet av de strategiska riktlinjerna för landskapsekonomi och samarbetet mellan statliga och regionala aktörer. Enligt 2 mom. är delegationens uppgift att följa och bedöma frågor som behandlas vid samrådsförfarandet i enlighet med 13 §, det vill säga landskapens kostnader, finansiering, investeringar och anpassningsåtgärder för hela landet och med avseende på alla uppgiftsområden. Dessutom ska delegationen behandla viktiga förslag till lagstiftningsändringar som påverkar landskapens verksamhet och ekonomi. Delegationen sammanträder i samband med beredningen av planen för de offentliga finanserna och budgetpropositionen samt vid behov.

I 3 mom. finns bestämmelser om delegationens mandattid och sammansättning. I delegationen finns representanter för landskapen och finansministeriet samt alla de ministerier som ansvarar för styrningen av landskapen i deras uppgifter. Statsrådet tillsätter delegationen för fyra år åt gången.

I 4 mom. föreskrivs det om statsrådets bemyndigande att utfärda förordning. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om delegationens uppgifter och sammansättning.

15 §. Samråd mellan landskapet och kommunerna. De landskap som ska inrättas ska tillsammans med kommunerna ha delat och delvis överlappande ansvar till exempel som ordnare av tjänster för invånarnas välfärd samt för miljön i området, dess utveckling och ekonomiska hållbarhet. För sina medlemmar utgör kommunerna när sammanslutningar och lokala aktörer, som också i framtiden kommer att ha en bred allmän kompetens. Kommunerna är verksamma inom mycket olika geografiska förhållanden och de skiljer sig från varandra till invånarantal och verksamhetssätt. Landskapen kommer för sin del att vara verksamma inom bredare förvaltningsområden än kommunerna och i huvudsak sköta uppgifter som det föreskrivits om särskilt genom lag. De landskap som ska inrättas kommer också att vara olika i fråga om närmiljön, den offentliga och privata servicestrukturen och andra förhållanden. Däremot är det gemensamma för alla landskap att planeringen, utvecklingen och det förebyggande arbetet överskrider organisationsgränserna för kommunerna och landskapen inom många av landskapens uppgiftsområden. Servicekedjor som utgår från invånarnas behov, främjande av välbefinnande, kompatibilitet för informationssystemen och ordnande av stödtjänster är också centrala frågor som berör ett landskaps område i sin helhet. Nära samarbete mellan myndigheter kommer till exempel att behövas vid skötseln av uppgifter inom social- och hälsovården

samt för att främja hälsa och välfärd. Behovet av samarbete är också viktigt när det gäller att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna.

Med anledning av dessa omständigheter bör landskapen och kommunerna i deras områden vara skyldiga enligt lag att sinsemellan komma överens om samarbete vid skötseln av de uppgifter som ålagts dem. Det är ändamålsenligt att landskapet och kommunerna i dess område åtminstone för varje fullmäktigeperiod förhandlar om samarbetet mellan landskapet och kommunerna för att helheten ska kunna behärskas. Landskapens och kommunernas fullmäktige-församlingar kan då godkänna resultaten av samrådet. På basis av resultaten kan man vid behov upprätta preciserande samarbetsavtal enligt uppgiftsområde.

Med anledning av detta föreslås det att det i lagen ska tas in en bestämmelse enligt vilken landskapet och kommunerna i dess område för varje fullmäktigeperiod ska förhandla om samarbetet, målen och arbetsfördelningen vid skötseln av deras uppgifter.

4 kap. **Landskapsfullmäktige**

16 §. *Landskapsfullmäktiges uppgifter.* I paragrafen föreskrivs om de viktigaste uppgifterna för landskapsfullmäktige. Självstyrelsen för invånarna i ett landskap realiserar genom de representanter som de valt in i landskapsfullmäktige. Landskapsfullmäktige är alltså det organ som utövar den högsta beslutanderätten i landskapet och det ska fatta de viktigaste besluten om landskapet och dess verksamhet. Paragrafen grundar sig på landskapsfullmäktiges allmänna beslutanderätt. Landskapsfullmäktige har beslutanderätt, om inte något annat särskilt föreskrivs eller fullmäktige självt har delegerat beslutanderätt till andra myndigheter i landskapet eller till landskapets serviceinrättning.

Enligt 1 mom. ansvarar landskapsfullmäktige för landskapets verksamhet och ekonomi samt utövar landskapets beslutanderätt. I momentet föreskrivs om det övergripande ansvar för landskapets verksamhet och ekonomi som landskapsfullmäktige har oberoende av hur skötseln av verksamheten organiseras i landskapet. Landskapsfullmäktige får självt besluta om delegering av sin beslutanderätt till underställda myndigheter eller till landskapets serviceinrättning. Speciellt i de centrala frågor som avses i 2 mom. ska landskapets beslutanderätt alltid bibehållas hos landskapsfullmäktige.

I 2 mom. nämns fullmäktiges viktigaste uppgifter. I 1 punkten betonas landskapsfullmäktiges ställning som den som ställer upp de centrala målen för landskapets verksamhet och fattar de strategiska besluten. Landskapsfullmäktige ställer upp de centrala målen för landskapet och dess verksamhet i landskapsstrategin. Om innehållet i landskapsstrategin föreskrivs det närmare i 35 §. I landskapsstrategin ska man också beakta andra handlingar för strategiplanering som gäller landskapets uppgiftsområden. Sådana är till exempel den servicestrategi och det servicelöfte som anges i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Enligt 2 punkten ska landskapsfullmäktige fatta beslut om landskapets förvaltningsstadga och samtidigt också om sin egen position i landskapets organisation. Till grunderna för ordnandet av förvaltningen hör att fatta beslut om landskapets förvaltningsstruktur, det vill säga organisationen, samt kompetensfördelningen mellan landskapets myndigheter och landskapets serviceinrättning. Förvaltningsstadgans innehåll regleras mera detaljerat i 84 § och delegering av beslutanderätten i 85 §.

Enligt 3 punkten ska landskapsfullmäktige fatta beslut om landskapets budget och ekonomiplan. Om upprättandet av och innehållet i budgeten och ekonomiplanen föreskrivs det närmare i 13 kap. som gäller ekonomin. I landskapslagen finns inga särskilda bestämmelser om upptagning av lån, utan landskapsfullmäktige har beslutanderätt på grund av dess allmänna behö-

righet i frågor gällande landskapets ekonomi och verksamhet. I praktiken fattas beslut om fullmakt att uppta lån i regel i samband med budgeten. Landskapsfullmäktige kan också delegera beslutanderätt om upplåning i förvaltningsstadgan.

Enligt 4 punkten ska landskapsfullmäktige fatta beslut om principerna för ägarstyrningen samt koncerndirektiv. I principerna för ägarstyrningen ska landskapsfullmäktige ange de principer, enligt vilka landskapet deltar i olika organisationer och sammanslutningar som ägare, place-rare, finansiär eller i samarbete med andra landskap. De principiella riktlinjerna ska utgå från landskapsstrategin och de mål som härleds ur den, vilket tryggar systematik och långsiktighet i beslutsfattandet. De principer fullmäktige drar upp styr den praktiska ägarstyrningen i land-skapsstyrelsen och koncernledningen och beslutsfattandet som gäller den både i de samman-slutningar som hör till landskapskoncernen och dessutom i delägarsammanslutningar, i samar-betet mellan landskap och i landskapets avtalsförhållanden, det vill säga i landskapets hela verksamhet. Principerna för ägarstyrningen konkretiseras också i de mål som sätts upp för landskapsstyrelsen, koncernledningen och koncernsammanslutningarna och i riktlinjer som styr beredningen av beslut samt till exempel i finansierings- och investeringsbeslut vid bildan-det av sammanslutningar eller i avtalsförhållanden.

Styrningen av den juridiska landskapskoncernen, det vill säga landskapets dottersammanslut-ningar, grundar sig förutom på principerna för ägarstyrningen också på de koncerndirektiv som landskapsfullmäktige godkänner, och vars innehåll regleras i 43 §. Genom att landskaps-fullmäktige fattar beslut om koncerndirektiven betonas landskapsfullmäktiges ställning vid le-dandet av landskapskoncernen och koncerndirektivets principiella betydelse stärks.

Enligt 5 punkten ska fullmäktige fatta beslut om de frågor rörande serviceinrättningen som av-ses i 9 kap. Serviceinrättningen hör till landskapets organisation, fastän den kännetecknas av en viss ekonomisk och verksamhetsmässig autonomi. Därför är det naturligt att landskaps-fullmäktige beslutar om målen för serviceinrättningens verksamhet och ekonomi, även om dess styrelse beslutar om metoderna för att uppnå dem.

Enligt 6 punkten ska landskapsfullmäktige fatta beslut om grunderna för skötseln av tillgång-arna och placeringsverksamheten. Bestämmelsen gäller landskapets hela egendomsmassa obe-roende av egendomens eller tillgångarnas art. Då landskapsfullmäktige beslutar om grunderna ska det ta tydlig ställning till i vilka egendoms-slag landskapets kapital ska bindas och på vil-ken risknivå man ska agera samt se till att kapitalet är i effektivt och produktivt bruk. Skötseln av tillgångarna och placeringsverksamheten ska utgå från landskapsstrategin i 35 § och bidra till att målen i den uppnås. Det är dessutom möjligt och befogat att överföra det praktiska be-slutsfattandet om skötseln av tillgångarna och placeringsverksamheten på andra myndigheter i landskapet. Fullmäktige beslutar om sådan överföring av behörigheten i förvaltningsstadgan enligt 84 §.

Enligt 7 punkten ska landskapsfullmäktige fatta beslut om grunderna för den interna kontrol-len och riskhanteringen. Enligt 37 § ska landskapsstyrelsen, som sörjer för landskapets interna kontroll och ordnandet av riskhanteringen, svara för det faktiska genomförandet.

Den interna kontrollen är en del av landskapets ledningssystem samt ett redskap då landskap-ets ledning och förvaltning bedömer hur de uppställda målen uppnåtts samt verksamhetens processer och risker. Syftet med kontrollen är att främja en effektiv ledning av landskapet, riskhanteringen och bedömningen av verksamhetens effektivitet. Riskhanteringen är en del av den interna kontrollen, men på grund av dess ständigt ökande betydelse är det motiverat att nämna den separat i lagen. Riskhanteringen betydelse framhävs i synnerhet i och med att uppgifterna organiseras på flera olika sätt. Till exempel kommer en betydande del av de upp-gifter inom social- och hälsovården som hör till landskapen att skötas av bolag som hör till

landskapet, serviceinrättningen eller privata bolag. Därför går det inte att få en tillräcklig bild av landskapets risker endast genom att granska riskerna i verksamheten i landskapets egen organisation. Det ingår i riskhanteringen att genom ägarstyrningsåtgärder och avtal se till att den interna kontrollen och riskhanteringen fungerar också i de organisationer som separerat från landskapet producerar landskapets tjänster baserat på avtal. De här organisationernas operativa ledning svarar naturligtvis för sina sammanslutningars interna kontroll och riskhantering, men landskapet bör försäkra sig om att de fungerar. Om det till exempel uppstår en verksamhetsmässig risk i en organisation som producerar landskapets tjänster, påverkar det direkt dem som använder tjänsterna. I landskapets koncernsammanslutningar ansvarar sammanslutningarnas styrelser och verkställande direktörer för den interna kontrollen och riskhanteringen, och genom koncernövervakning ska landskapets koncernledning se till att den interna kontrollen och riskhanteringen sköts på rätt sätt. I 43 § föreskrivs det att landskapsfullmäktige i koncerndirektivet kan meddela behövliga bestämmelser om ordnandet av koncernövervakningen, rapporteringen och riskhanteringen.

Enligt 84 § ska landskapsfullmäktige i förvaltningsstadgan ge behövliga bestämmelser om uppgifter och ansvar vid intern kontroll och riskhantering. I bestämmelserna bör det föreskrivas om landskapsstyrelsens skyldighet att ge direktiv om ordnandet och genomförandet av den interna kontrollen och riskhanteringen, skyldigheten för nämnder och direktioner att övervaka genomförandet av den interna kontrollen och riskhanteringen samt skyldigheten för ledande tjänsteinnehavare att verkställa den interna kontrollen och riskhanteringen inom sina ansvarsområden. Bestämmelser om rapportering av risker och rapporteringsförfarandet bör också tas in i de grunder som landskapsfullmäktige fastställer.

Enligt 8 punkten ska landskapsfullmäktige fatta beslut om de allmänna grunderna för de avgifter som tas ut för tjänster och andra prestationer samt de klientavgifter som tas ut för tjänster som ingår i landskapets organiseringsansvar. Enligt ordalydelsen i bestämmelsen har landskapsfullmäktige möjlighet att delegera beslutanderätten om detaljer för prissättning och påförande av avgifter till underställda myndigheter. Landskapsfullmäktige kan besluta om de allmänna grunderna för avgifterna till exempel i samband med budgeten. När det gäller klientavgifterna ska landskapsfullmäktige meddela ett särskilt avgiftsbeslut. Landskapsfullmäktige bör även ta ställning till vilka tjänster som ska vara helt avgiftsfria.

Enligt 9 punkten ska landskapsfullmäktige fatta beslut om ingående av borgensförbindelse eller ställande av annan säkerhet för annans skuld. Fullmäktiges beslutanderätt begränsas dock av bestämmelserna i 121 §.

Enligt 10 punkten ska landskapsfullmäktige fatta beslut om valet av ledamöter i landskapets organ, om inte något annat föreskrivs i de följande bestämmelserna. Enligt 11 punkten ska landskapsfullmäktige också fatta beslut om grunderna för de förtroendevaldas ekonomiska förmåner. I 10 kap. finns närmare bestämmelser om valbarhet till landskapsstyrelsen, revisionsnämnden och andra organ samt även om de förtroendevaldas ställning i övrigt.

Landskapsfullmäktige ska enligt 12 punkten fatta beslut om valet av revisorer. I 14 kap. föreskrivs det närmare om granskningen av landskapets förvaltning och ekonomi samt om valet av revisorer.

Enligt 13 punkten i momentet ska landskapsfullmäktige besluta om utseendet av redovisningskyldiga och enligt 14 punkten om godkännande av bokslutet och med anknytning till detta om ansvarsfrihet för de redovisningsskyldiga. I 13 kap. finns närmare bestämmelser om upprättande av bokslut, koncernbokslut och verksamhetsberättelse. Det föreskrivs om behandling av revisionsberättelsen och om beviljande av ansvarsfrihet för de redovisningsskyldiga i 14 kap.

I 15 punkten föreskrivs det att landskapsfullmäktige ska fatta beslut om annat som fullmäktige enligt gällande bestämmelser eller föreskrifter ska besluta om. I första hand är det fråga om sådana ärenden där beslutsbefogenheterna uttryckligen ålagts landskapsfullmäktige i specialbestämmelserna i landskapslagen eller i speciallagstiftningen om landskapets uppgifter.

17 §. Landskapsval. Det föreslås att det i paragrafen ska föreskrivas om grunderna för landskapsval. Landskapsfullmäktige utses genom landskapsval som är direkta, hemliga och proportionella och grundade på lika rösträtt. Fullmäktiges mandattid är fyra år och den börjar den 1 juni under valåret. I vallagen (714/1998) finns bestämmelser som gäller valdagen liksom annat som rör valförrättningen.

18 §. Antalet ledamöter i fullmäktige. I paragrafen föreskrivs det om minimiantalet fullmäktigeledamöter utifrån landskapets folkmängd. Dessutom föreslås det att landskapsfullmäktige om det så vill får besluta om ett större udda antal ledamöter. I sådana fall ska landskapsfullmäktige före utgången av året före valåret underrätta justitieministeriet om det antal ledamöter som ska väljas. Det invånarantal som landskapsfullmäktiges storlek baseras på bestäms enligt de uppgifter som vid utgången av den 30 november året före valåret finns i befolkningsdatasystemet.

19 §. Ersättare. Det föreslås i paragrafen att valet av ersättare i landskapsfullmäktige ska ske på samma sätt som man enligt kommunallagen väljer ersättare i kommunfullmäktige. Enligt 1 mom. väljs till ersättare för fullmäktigeledamöterna av de första icke invalda kandidaterna från varje valförbund, parti och gemensam lista i valet ett lika stort antal som antalet ledamöter, dock minst två. En ledamot som blivit vald i egenskap av kandidat för en valmansförening utanför de gemensamma listorna har ingen ersättare.

I 2 mom. föreskrivs det att om det konstateras att en ledamot har förlorat sin valbarhet eller om en ledamot har befriats från sitt uppdrag eller avlidit, kallar fullmäktigeordföranden i hans eller hennes ställe för den återstående mandattiden den i ordningen första ersättaren från valförbundet, partiet eller den gemensamma listan i fråga.

I sak motsvarar 3 mom. de föreslagna bestämmelserna i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av kommunallagen (RP /2016), genom vilka kommunen åläggs att ingripa i kommunens verksamhet i det fall då kommunen stött på exceptionella administrativa svårigheter. Genom momentet förbereder man sig på situationer då de förtroendevalda på grund av en brottsutredning eller av något annat skäl undantagsvis är jäviga i en sådan omfattning att landskapsfullmäktige av denna orsak inte är funktionsdugligt. Om ledamöterna och ersättarna i fullmäktige på grund av en brottsutredning eller av något annat skäl är jäviga att delta i beslutsfattandet och detta leder till att landskapsfullmäktige inte blir beslutfört, får landskapsvalnämnden med iakttagande av 143 m § 2 mom. i vallagen på begäran av landskapsfullmäktiges ordförande förordna nya ojäviga ersättare för fullmäktigeledamöterna. De ersättare som förordnats på detta sätt deltar i landskapsfullmäktiges sammanträden i de ärenden där ledamöterna och ersättarna är jäviga.

Motsvarande förfarande ska iakttas då antalet fullmäktigeledamöter och ersättare kompletteras då en förtroendevald förlorat sin valbarhet, avlidit eller beviljats avsked från förtroendeuppdraget. Enligt denna paragraf ska fullmäktige ha ett lika stort antal ersättare som antalet ledamöter, dock minst två. I 143 m § 2 mom. i vallagen föreskrivs det om landskapsfullmäktiges kompletteringsförfarande, om antalet ersättare under tiden för fullmäktiges mandatperiod blir ofullständigt. Kan alla ersättarplatser inte besättas med stöd av denna paragraf, förblir antalet ersättare ofullständigt.

20 §. Ordförande och vice ordförande. Det föreslås att det ska föreskrivas om valet av ordförande och vice ordförande i landskapsfullmäktige och om deras rätt att närvara och yttra sig vid landskapsstyrelsens sammanträden på motsvarande sätt som i kommunallagen. Enligt 1 mom. väljer landskapsfullmäktige bland sina ledamöter en ordförande och ett behövligt antal vice ordförande för fullmäktiges mandattid, om inte fullmäktige har beslutat om en kortare mandattid. Ordföranden och vice ordförandena väljs vid samma valförrättning.

I 2 mom. föreskrivs det om landskapsfullmäktiges ordförandes och vice ordförandes rätt att närvara och yttra sig vid landskapsstyrelsens sammanträden. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att landskapsfullmäktige får information om beredningen av ärenden.

21 §. Fullmäktige grupper och stöd för deras verksamhet. Paragrafen motsvarar bestämmelserna om fullmäktige grupper och stöd för deras verksamhet i kommunallagen. Att också ledamöterna i landskapsfullmäktige organiseras i fullmäktige grupper är befogat med tanke på beredningen och beslutsfattandet. En fullmäktige grupp är inte ett organ i landskapet och kan alltså inte i förvaltningsstadgan eller i lag ges egen beslutanderätt eller uppgifter. Dess verksamhet och arbete utgör inte heller förvaltningsförfarande som omfattas av bestämmelserna om jäv.

Enligt 1 mom. kan ledamöterna bilda fullmäktige grupper för arbetet i fullmäktige. En ledamot kan också ensam bilda en fullmäktige grupp. Närmare bestämmelser om fullmäktige grupperna ges i förvaltningsstadgan. Ett landskap kan i förvaltningsstadgan besluta till exempel att de elektroniska metoder som används vid organens sammanträden på motsvarande sätt kan användas av fullmäktige grupperna.

Enligt 2 mom. får landskapet för att förbättra fullmäktige gruppernas verksamhetsförutsättningar lämna ekonomiskt stöd för verksamheten i fullmäktige grupperna. När stöd beviljas ska stödets användningsändamål specificeras. Stödbeloppet till fullmäktige grupperna ska uppges i landskapets bokslut skilt för varje fullmäktige grupp.

5 kap. **Invånarnas rätt till inflytande**

22 §. Rösträtt i landskapsval och i folkomröstningar i landskap. I paragrafen finns bestämmelser om rösträtt i landskapsval och i folkomröstningar i landskap. Förutsättningarna för rösträtt i landskapsval och i folkomröstningar i landskap ska vara desamma. Förutsättningarna för rösträtten ska vara desamma som för rösträtten i kommunalval och i kommunala folkomröstningar.

I 1 mom. föreskrivs det om förutsättningarna för rösträtt i landskapsval. Rösträtt i landskapsval har finska medborgare och medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen samt isländska och norska medborgare som fyller 18 år senast på valdagen och vars hemkommun enligt lagen om hemkommun vid utgången av den 51:a dagen före valdagen är en kommun som hör till landskapet. Rösträtt i landskapsval har även andra utlänningar som uppfyller villkoren, om de vid nämnda tidpunkt har haft hemkommun i Finland i två år.

I 2 mom. finns bestämmelser om rösträtt för anställda inom Europeiska unionen eller en i Finland verksam internationell organisation och deras familjemedlemmar. Eftersom de personer som nämns ovan vanligen inte har hemkommun i Finland enligt lagen om hemkommun behövs särskilda bestämmelser om deras rösträtt i landskapsval. De fick rösträtt i Europaparlamentsval genom en ändring av vallagen som trädde i kraft vid ingången av 2014 och rösträtt i kommunalval genom kommunallagen som trädde i kraft i maj 2015. En förutsättning för rösträtten är att personen fyller 18 år senast på valdagen och vid utgången av den 51:a dagen före valdagen är bosatt i en kommun i landskapet. Eftersom rösträtten i landskapsvalen för de personer som nämns i 2 mom. inte kan konstateras automatiskt, ska en förutsättning för rösträtt

enligt 2 mom. 1 punkten vara att uppgifter om personen på dennes uttryckliga begäran har registrerats i befolkningsdatasystemet på det sätt som anges i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster. Uppgifterna ska registreras före utgången av den 51:a dagen före valdagen. Enligt 2 mom. 2 punkten förutsätts också att personen skriftligen underrättat om sin önskan att utöva sin rösträtt i landskapsval eller kommunalval och inte har återkallat sin anmälan. Anmälan ska göras senast den 52:a dagen före valdagen. Det bör särskilt föreskrivas att en anmälan är en förutsättning för rösträtt, eftersom det för utländska medborgare som registrerats i befolkningsdatasystemet inte framgår direkt om personen till exempel är anställd i en internationell organisation och saknar hemkommun. I 20 § 2 mom. 2 punkten i kommunallagen förutsätts en motsvarande anmälan för kommunalval. Eftersom landskaps- och kommunalval i fortsättningen ska förrättas samtidigt, räcker det att personen underrättat om sin önskan att utöva sin rösträtt i någotdera valet. Anmälan gäller tills vidare. De uppgifter som begärs in till och registreras i befolkningsdatasystemet på någons begäran samt anmälan om önskan att utöva sin rösträtt utgör förutsättningar för att personerna i fråga på ett tillförlitligt sätt ska kunna antecknas i det rösträttsregister som ska inrättas.

I 3 mom. föreskrivs det om rösträtt i folkomröstningar i landskap. Det som föreskrivs om rösträtt i landskapsval i 1 och 2 mom. gäller i tillämpliga delar också för rösträtten i folkomröstningar som ordnas i ett landskap. I 25 § föreskrivs det om folkomröstning i landskap och rätten att ta initiativ till en folkomröstning.

23 §. Möjligheter att delta och påverka. I paragrafen föreskrivs det om allmänna möjligheter att delta och påverka i landskapet. Paragrafen motsvarar i huvudsak 22 § i kommunallagen, i vilken det föreskrivs om allmänna möjligheter att delta och påverka i kommunen.

I 1 mom. föreskrivs det om den allmänna rätten för landskapets invånare och dem som använder landskapets tjänster att delta i och påverka landskapets verksamhet. Rättigheterna gäller alla invånare i landskapet och de tillgodoses i praktiken i hela landskapsförvaltningen. Landskapsfullmäktige har det övergripande ansvaret för möjligheterna att delta på samma sätt som kommunfullmäktige i kommunerna ansvarar för möjligheterna att delta på kommunnivå. Även om ordalydelsen i bestämmelsen är förpliktande är det fullmäktige som i stor utsträckning beslutar om omfattningen av och formerna för den direkta demokratin. Dessa ska preciseras i den landskapsstrategi som regleras i 35 § och i den ska invånarnas möjligheter att delta och påverka beaktas. I paragrafen betonas mångsidiga och effektiva möjligheter för deltagande och olika metoder som man kan dra nytta av i de olika skedena av beslutsberedningen förs fram. Avsikten är att främja att olika invånargrupper och olika användare av tjänsterna ska få delta på ett sätt som passar dem. Avsikten är också att främja att landskapsfullmäktige erbjuder flexibla former för deltagande som passar för olika sakhelheter och situationer och både långsiktiga och kortsiktiga metoder och möjligheter för inflytande. Det är skäl att särskilt uppmärksamma olika, till exempel språkliga, kulturella och sexuella, minoriteters möjlighet att delta. Det är viktigt att i olika ärenden dryfta vilka andra eventuella specialgruppers deltagande som behöver beaktas.

I 2 mom. finns liksom i 22 § i kommunallagen en exempelförteckning över sådana sätt att delta och påverka som särskilt kan vara till nytta i landskapet. Förteckningen är inte uttömmande utan ger en bild av de metoder som är tillgängliga. Landskapet beslutar om användningen av de metoder som nämns i momentet och kan främja deltagande och inflytande också med hjälp av andra metoder. Detta kan ske också utan en uttrycklig bestämmelse, men för att framhäva den direkta demokratin är det dock ändamålsenligt att i lagen påpeka på vilka sätt man särskilt kan främja deltagande och inflytande. I synnerhet betonas deltagande och inflytande som utgår från användarna, eftersom det som form för direkt demokrati är behövt särskilt vid beredningen av och beslutsfattandet om social- och hälsovårdens tjänster.

I 1 punkten tar man upp ordnandet av diskussionsmöten och invånarråd. Vid olika diskussionsmöten eller invånarträffar kan man under fria former utreda invånarnas synpunkter på ett visst tema vid en bestämd tidpunkt eller under en längre tidsperiod. Hörande och diskussioner kan genomföras genom många olika kanaler. Bland annat internet, sociala medier och andra elektroniska kanaler erbjuder möjligheter att under beredningen och före beslutsfattandet sammanställa invånarnas åsikter och synpunkter.

Invånarråd är ett begrepp för mer interaktiva former för deltagande. På samma sätt som i 22 § i kommunallagen är invånarråd ett slags samlingsbegrepp, som också innefattar ordnandet av klient- och patientråd. Invånarrådet och andra motsvarande metoder kan fungera som praxis för hörande och interaktion och som ett alternativ för de traditionella ensidiga invånarenkäter som ofta återspeglar enskilda invånares åsikter. Genom invånarrådet är det möjligt att få fram en mer övergripande medborgaråsikt som underlag för beslutsfattarna i landskapet samt att komplettera det befintliga informationsunderlaget om hur servicesystemet och tjänsterna fungerar. Rådet erbjuder en konkret kontaktyta till invånarna och klienterna och det är en lämplig metod i de situationer då utgångspunkten för planeringen är en komplex klientfråga samt ett medel för att få invånarna att till exempel delta i utvecklandet av tjänsterna. Då man använder sig av invånarråd eller klientråd är det viktigt att redan på förhand beakta hur resultaten ska behandlas i den representativa beslutsprocessen. Invånarråden och deras tillämpningar gör det möjligt att utveckla möjligheterna att delta för invånarna och dem som använder tjänsterna och kan också fungera som ett medel för att engagera olika specialgrupper eller minoriteter i beredningen av beslutsfattandet.

I 2 punkten betonas att invånarnas åsikter ska redas ut redan i beredningsskedet. Deltagande och inflytande har vanligen bäst effekt i början av beredningsskedet. I 34 § i förvaltningslagen finns bestämmelser om hörande av part och i 41 § om möjligheter till inflytande. Dessa är de former för hörande och möjligheter att påverka som nämns i lagen, men det kan rekommenderas att man också på andra sätt självmant och formfritt utreder invånarnas åsikter. Man kan utreda åsikterna på olika sätt, bland annat genom enkäter och genom att ordna sådana diskussionsmöten som nämns i 1 punkten, eller till exempel genom att ordna folkomröstningar i enlighet med 24 §.

I 3 punkten betonas möjligheten att välja företrädare för dem som använder tjänsterna till landskapets organ. Också på detta sätt kan man främja interaktion mellan dem som använder tjänsterna, olika befolkningsgrupper och de förtroendevalda samt deltagande bland invånarna. Frågan regleras närmare i 30 § enligt vilken fullmäktige kan besluta att ledamöterna eller en del av ledamöterna i en direktion, enligt de grunder som fullmäktige fastställer, utses på förslag av landskapets invånare, landskapets anställda eller dem som använder tjänsterna.

I 4 punkten anges att tjänsterna planeras och utvecklas tillsammans med dem som använder tjänsterna och utifrån deras behov. På detta sätt kan man främja att tjänsterna utvecklas på ett användarorienterat sätt, vilket innebär en starkare närvaro av dem som använder tjänsterna till exempel i planeringen och utvärderingen av tjänsterna. Verksamheten kan gälla enskilda tjänster eller mer omfattande samlade tjänster. Den kan vara riktad till ett mindre eller större område och till formen vara långvarig eller projektbetonad. Sådana användarorienterade metoder för inflytande som avses i punkten kan till exempel vara att samla in klientrespons, att mäta klientnöjdheten, olika slags metoder och tillställningar för att ta fram idéer och visioner, försök, samplanering, servicedesign och användning av erfarenhetsexperter. Verksamheten med erfarenhetsexperter har gått framåt bland annat inom tjänsterna för personer med funktionsnedsättning och missbrukar- och mentalvårdstjänsterna. De som befinner sig i en synnerligen sårbar situation eller hör till riskgrupper i fråga om välbefinnandet har fått sin röst hörd då tjänsterna utvecklas. Servicedesign innebär att tjänsterna planeras tillsammans med dem som använder tjänsterna och metoder för servicedesign kan användas som verktyg då man skapar

och utvärderar nya servicekoncept. Tjänsterna kan också utvecklas genom nya former av medborgarverksamhet, till exempel i olika projekt, kampanjer och nätverk. Vid insamlandet av klientresponser är det ändamålsenligt att olika landskap och organisationer samarbetar och utvecklar gemensamma mätare och genomför enkäter.

I 5 punkten tar man upp möjligheter att delta i planeringen av landskapets ekonomi. Detta kan ske genom att till exempel göra planeringen av landskapets ekonomi tillgänglig på olika tillställningar och i elektroniska tjänster, genom interaktiva metoder samt med hjälp av metoden deltagande budgetering. Deltagande budgetering innebär att en myndighet i landskapet och områdets invånare inom ramen för en interaktiv, systematisk process planerar och beslutar om hur vissa medel ska användas. Genom deltagande budgetering kan man öka interaktionen och diskussionen mellan medborgarna och myndigheterna, medborgarnas kunskaper samt öppenheten i myndigheternas beredning och i det politiska beslutsfattandet. Deltagande budgetering kan vara ett hjälpmedel för att identifiera och synliggöra behoven hos de många olika invånargrupperna. Försök med deltagande budgetering har redan i någon mån genomförts på kommunnivå.

I 6 punkten påpekas att landskapsfullmäktige inom ramen för sin kompetens kan främja invånarnas, invånargruppernas och medborgarsamhällets egna initiativ och samhällsdeltagande på eget initiativ också med andra medel. Det stöd som landskapet ger kan gälla arbetsredskapen, kommunikationen eller verksamheten. Förutom invånarna kan också olika organisationer och sammanslutningar, frivilligorganisationer, föreningar för dem som använder tjänster, nätverk, projekt, kampanjer, företag och stiftelser vara aktörer.

I 3 mom. utsträcks skyldigheterna som tryggar möjligheterna att delta och påverka till att gälla alla de tjänsteproducenter som producerar tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar. Syftet med bestämmelsen är inte att minska landskapets primära ansvar i fråga om tryggnad av möjligheterna att delta och påverka. Enligt momentet ska landskapet införa skyldigheter som tryggar genomförandet av de rättigheter som nämns i 1 och 2 mom. i avtal med företag, sammanslutningar och stiftelser som producerar tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar och i serviceinrättningens förvaltningsstadga. Dessa tjänsteproducenter ska i sin verksamhet se till att möjligheterna till deltagande och inflytande genomförs.

24 §. Initiativrätt. Innehållet i paragrafen motsvarar i huvudsak 23 § i kommunallagen. Enligt 1 mom. har landskapets invånare samt sammanslutningar och stiftelser som har verksamhet i landskapet initiativrätt. Genom ordalydelsen i paragrafen blir det till exempel möjligt för de föreningar och företag som är verksamma i landskapet att ta initiativ. Av initiativtagaren krävs inte en viss ålder, utan initiativrätten är en rättighet för alla invånare i landskapet, oavsett ålder. Enligt 16 § i förvaltningslagen bör det framgå av initiativet vad ärendet gäller samt avsändarens namn och kontaktuppgifter.

Initiativ kan tas i frågor som gäller landskapets verksamhet. Landskapets verksamhet definieras i 4 §. Initiativrätten omfattar till exempel de tjänster för vilka landskapet har organiseringsansvar oberoende av hur och av vem tjänsterna produceras. Ett initiativ skiljer sig från en ansökan i det att en myndighet inte är skyldig att innehållsmässigt undersöka och avgöra det ärende som initiativet avser. Ett initiativ leder nödvändigtvis inte alltid till åtgärder. I landskapet ska initiativet behandlas av den myndighet som är behörig i det ärende som initiativet gäller. I de fall då landskapsfullmäktige är behörigt i det ärende som initiativet gäller kan landskapsstyrelsen inte genom eget beslut konstatera att initiativet inte föranleder några åtgärder. Initiativtagaren ska informeras om de åtgärder som vidtagits med anledning av initiativet. Det hör till god förvaltningssed att initiativtagaren inom en skälig tid efter att initiativet lämnats in informeras om vilken myndighet i landskapet som behandlar initiativet och inom vilken tidsram. Då initiativet har behandlats, ska initiativtagaren informeras om de åtgärder som

eventuellt kommer att vidtas eller har vidtagits eller också delges beslutet att initiativet inte föranleder några åtgärder. Om initiativet inte leder till åtgärder kan ändring i beslutet inte sökas. Behövliga bestämmelser om behandlingen av initiativ och de uppgifter som ska lämnas till initiativtagaren ska ges i förvaltningsstadgan. I förvaltningsstadgan kan man också till exempel ta in en bestämmelse om behandlingen av initiativ i fullmäktige. I förvaltningsstadgan kan man dessutom ge bestämmelser om behandlingen av initiativ som hör till landskapsstyrelsens eller en nämnds uppgiftsområden och precisera innehållet i de uppgifter som ska lämnas till initiativtagaren och förfaranderegler för detta.

I 2 mom. föreskrivs det att initiativ ska tas upp till behandling i landskapet inom en bestämd tid. Om antalet initiativtagare motsvarar minst en procent av landskapets invånare ska ärendet tas upp för behandling av den behöriga myndigheten i landskapet inom sex månader efter att initiativet anlänt till landskapets registratur. Ser man till landskapets invånarantal (31.12.2015) utgör en procent minst ca 700 invånare (landskapet Mellersta Österbotten) och högst ca 16 000 invånare (landskapet Nyland). För att demokratin ska fungera, alla ska ha lika möjligheter att delta och systemet ska vara begripligt, är det ändamålsenligt att tröskeln för rätten att väcka initiativ inte är för hög och att den procentuella andelen av befolkningen är densamma oberoende av invånarantalet i landskapet. Andelen invånare som stöder ett initiativ i förhållande till landskapets invånarantal beräknas enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet vid det datum då initiativet lämnats till myndigheten i landskapet. Beräkningsgrunderna för invånarantalet följer därmed beräkningsgrunderna i kommunallagen.

I 2 mom. bestäms dessutom att namnen på initiativtagarna ska samlas in inom ett år från dateringen på initiativet och det föreskrivs också om hur namnen ska samlas in via ett datanät. Initiativtagaren ska meddela sitt namn, sin födelsetid och sin hemkommun. Om namnen samlas in på papper krävs också initiativtagarens egenhändiga namnteckning. Om namnen samlas in i ett elektroniskt datanät ska man använda ett sådant informationssystem där det finns stark autentisering. Vidare föreskrivs det att representanter för initiativtagarna ska höras under behandlingen av initiativet. Initiativtagarna får sålunda en möjlighet att ytterligare motivera sitt initiativ och behovet av det. Vid hörandet är det också möjligt att få tilläggsinformation av initiativtagarna som stöd för beslutsfattandet.

I 3 mom. föreskrivs det om initiativrätt för dem som använder landskapets tjänster. Den som använder tjänsterna kan komma med initiativ i frågor som gäller tjänsterna. Med den som använder tjänsterna avses också en person som kan vara invånare i ett annat landskap. Tjänster kan användas över landskapsgränserna och valfriheten ökar i fråga om tjänsterna. Därför är det motiverat att de som använder tjänsterna får komma med initiativ om tjänsterna, fastän något annat landskap än det där de bor ansvarar för ordnandet av tjänsterna. Även initiativ som tagits av dem som använder tjänsterna ska behandlas utan dröjsmål och initiativtagarna ska informeras om de åtgärder som vidtagits med anledning av initiativet. I landskapets förvaltningsstadga kan man också ta in närmare bestämmelser om behandlingen av initiativ som tagits av dem som använder tjänsterna. Det som ovan konstaterats i fråga om de initiativ som tagits av landskapets invånare, om formen på dem och behandlingen av dem gäller i tillämpliga delar också initiativ som väckts av dem som använder tjänsterna.

Enligt 4 mom. ska fullmäktige minst en gång om året underrättas om de initiativ som har tagits i frågor som hör till dess behörighet och om de åtgärder som har vidtagits med anledning av initiativen. Landskapsstyrelsen kan också föra det ärende initiativet gäller till fullmäktige för behandling som ett separat ärende. En gång om året vid den tidpunkt som man slagit fast i landskapet kan fullmäktige till exempel i form av en förteckning underrättas om de initiativ som hör till fullmäktiges behörighet och om de åtgärder som har vidtagits med anledning av initiativen. Då fullmäktige behandlar förteckningen kan det samtidigt konstatera vilka initiativ

som är slutbehandlade. Utöver de initiativ som nämns ovan har även en ledamot rätt att ta ett så kallat fullmäktigeinitiativ.

25 §. Folkomröstning i landskap och initiativ till folkomröstning. I paragrafen föreskrivs det om folkomröstningar i landskap och om principerna för förrättningen av dem samt om rätten att ta initiativ till en folkomröstning. För initiativ till en folkomröstning är åldersgränsen 15 år. Innehållsmässigt motsvarar paragrafen i hög grad 24 och 25 § i kommunallagen. Närmare bestämmelser om ordnande av folkomröstningar, om formkrav som gäller initiativtagarna och tiden för insamlandet av initiativtagare och om insamlande av underskrifter via datanätet finns i lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar i landskap och kommuner (656/1990).

Enligt 1 mom. har landskapsfullmäktige befogenhet att bestämma att en folkomröstning ska ordnas inom hela landskapets område, det vill säga i alla kommuner som hör till landskapet. Att ordna en folkomröstning endast i ett delområde i landskapet (till exempel endast i vissa kommuner) är inte möjligt. Det är alltid landskapsfullmäktige som beslutar om en folkomröstning ska ordnas och om alternativen i omröstningen. En folkomröstning kan ordnas om ett ärende som hör till landskapet, vilket innebär att tillämpningsområdet är omfattande. En folkomröstning kan också ordnas i ärenden i vilka landskapet endast ska ge ett utlåtande, såsom vägprojekt och andra frågor som rör miljön, och som är av väsentlig betydelse för landskapets invånare.

Ändring i fullmäktiges beslut om att ordna folkomröstning får inte sökas genom besvär. Besvärsförbudet gäller fullmäktiges beslut till alla delar. Om besvär tilläts, skulle besvärsprocessen kunna fördröja förrättandet av folkomröstningen tills frågan inte längre var aktuell. Däremot får ändring sökas genom ordinära rättsmedel i fullmäktiges beslut om förkastande av förslaget om ordnande av folkomröstning. Landskapsfullmäktiges beslut kan upphävas främst på grund av felaktigt förfarande, vilket innebär att ärendet tas upp för ny behandling i fullmäktige. Eftersom det alltid är fullmäktige som avgör om en folkomröstning ska ordnas, kan förslaget förkastas också i den nya behandlingen.

Folkomröstningen är rådgivande. En bindande folkomröstning kan anses stå i strid med en representativ demokrati. Också en rådgivande folkomröstning kan bli politiskt och moraliskt bindande, till exempel om fullmäktigegrupperna på förhand meddelar att de kommer att följa resultatet av omröstningen. Villkor som gäller till exempel röstningsprocenten och stödet för ett röstningsalternativ (såsom en viss procentandel) kan också ställas för den politiskt bindande verkan.

I 2 mom. finns bestämmelser om de grundläggande principerna för omröstningar. Alla röstberättigade har lika rösträtt och omröstningen är hemlig.

Enligt 3 mom. kan initiativ till en folkomröstning tas av en invånare i landskapet som fyllt 15 år. Initiativ till en folkomröstning ska tas av minst tre procent av de invånare i landskapet som fyllt 15 år. Det bedöms att kravet på tre procent är tillräckligt för att å ena sidan trygga att tröskeln för initiativtagande inte blir för hög, vilket skulle kunna utgöra ett praktiskt hinder för medborgarnas rätt att delta. Å andra sidan kan man också på detta sätt trygga att tröskeln inte är för låg, vilket skulle kunna leda till otaliga undermåligt motiverade initiativ. Tre procent av invånarna (enligt invånarantalet den 31 december 2015) utgör som minst ca 2 100 invånare i landskapet Mellersta Österbotten och som mest ca 48 000 invånare i landskapet Nyland. Andelen invånare som stöder ett initiativ till folkomröstning i förhållande till landskapets invånarantal beräknas enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet vid det datum då initiativet till folkomröstning lämnades till landskapet. En initiativtagare ska ha fyllt 15 år då initiativet undertecknas.

Om ett initiativ till folkomröstning fått tillräckligt understöd, ska landskapsfullmäktige utan dröjsmål avgöra om det ska ordnas en folkomröstning i enlighet med initiativet. Fullmäktige har fri prövningsrätt. Fullmäktige kan också alltid besluta om omröstningsalternativen. Om initiativtagarna utgör färre än tre procent av de landskapsinvånare som fyllt 15 år, kan initiativet avskrivas. Initiativtagarna ska informeras om att ärendet inte förs till landskapsfullmäktige. Landskapsstyrelsen svarar för beredningen av ärendet för landskapsfullmäktige och meddelandet kan därför ges av landskapsstyrelsen. Initiativtagarna ska höras under behandlingen av initiativet. Initiativtagarna får sålunda en möjlighet att ytterligare motivera sitt initiativ och behovet av det. Vid hörandet är det också möjligt att få tilläggsinformation av initiativtagarna som stöd för beslutsfattandet.

I 4 mom. hänvisas till lagen om förfarandet vid rådgivande folkomröstningar i landskap och kommuner, som ska tillämpas då det förrättas folkomröstningar i landskapet.

26 §. Landskapets påverkansorgan. Paragrafen innehåller bestämmelser om organ för påverkan i landskapen. Enligt 26–28 § i kommunallagen ska kommunstyrelsen inrätta ett ungdomsfullmäktige eller en motsvarande påverkansgrupp för unga, ett äldreåd och ett råd för personer med funktionsnedsättning. De kan vara gemensamma för kommunerna. Målet med paragrafen om organ för påverkan i landskapet är att trygga möjligheterna att påverka för unga, äldre och personer med funktionsnedsättning i de fall då uppgifter som tidigare hört till kommunerna överförs på landskapsnivå. Landskapet ska därför inrätta ett ungdomsfullmäktige för landskapet eller en motsvarande påverkansgrupp för unga, ett äldreåd för landskapet och ett råd för personer med funktionsnedsättning för landskapet. Detta är inte tillräckliga metoder för inflytande, utan de olika befolkningsgruppernas möjligheter att delta och påverka ska på landskapsnivå också tillgodoses på andra sätt. Om ungdomars deltagande och inflytande föreskrivs det till exempel i ungdomslagen (72/2006). Organen för påverkan är inte sådana landskapsorgan enligt 29 § som är myndigheter och kan utöva offentlig makt. Därför kan behörigheter inte delegeras till dem. De kan arbeta under friare former, eftersom bestämmelserna och föreskrifterna om sammanträdes- och förvaltningsförfarande i landskapslagen, förvaltningslagen och förvaltningsstadgan inte behöver tillämpas på dem. Ledamöterna är inte heller förtroendevalda i landskapet enligt 64 §, varför de inte sköter sina uppgifter under tjänsteansvar. Organen för påverkan är inte heller sådana organ som utövar offentlig makt enligt 4 a § 1 mom. i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män och därför behöver könskvoten på 40 procent inte tillämpas på deras sammansättning. Målet är dock att både män och kvinnor så rättvist som möjligt ska utses till organen.

Enligt 1 mom. ska landskapsstyrelsen för landskapet inrätta ett ungdomsfullmäktige eller en motsvarande påverkansgrupp för unga, ett äldreåd och ett råd för personer med funktionsnedsättning och sörja för deras verksamhetsförutsättningar. Medlemmarna i de här organen för påverkan ska väljas bland medlemmarna i motsvarande organ i de kommuner som hör till landskapet som avses i 26–28 § i kommunallagen på så vis att det från varje sådant kommunalt organ väljs minst en representant. På detta sätt betonas för det första kontakten mellan organen på landskapsnivå och kommunnivå och för det andra att kommunernas organ är rättvist representerade. Till övriga delar får landskapet fatta beslut om antalet medlemmar, sammansättningen samt valet av organ för påverkan och till exempel arbetssätt. På så sätt kan man beakta olika regionala förhållanden. Det är bra om de organisationer för äldre som är verksamma i landskapet finns representerade i äldreådet och om personer med funktionsnedsättning, deras anhöriga och organisationer är tillräckligt representerade i rådet för personer med funktionsnedsättning. I fråga om organens arbetssätt kan man dra nytta av sådana arbetssätt som i praktiken har visat sig fungera bra för kommunernas påverkansorgan. Organen för påverkan kan väljas för en mandattid på till exempel ett år eller längre. Landskapsstyrelsen kan godkänna instruktioner för organen för påverkan, i vilka man fastställer deras lagstadgade och eventuella andra uppgifter, antalet medlemmar, rådets mandattid, hur ordförande väljs och hur

sekreteraruppgifterna sköts samt hur verksamhetsplanen görs upp och verksamhetsberättelsen ges. Att sörja för verksamhetsförutsättningarna innebär bland annat att landskapet anvisar mötesrum, sköter om mötesarrangemangen, svarar för möteskostnaderna och vid behov hjälper till med beredningen av ärenden och sekreteraruppgifterna vid sammanträden. Tillräckliga anslag ska reserveras för verksamheten. Ett separat anslag i budgeten gör organens verksamhet smidigare. Det är befogat att betala sammanträdesarvoden, men detta avgörs av landskapet. Landskapsstyrelsen kan till exempel besluta att det som i förvaltningsstadgan föreskrivs om arvoden och ersättningar för ledamöter av en nämnd också i tillämpliga delar ska gälla arvoden och övriga ersättningar för medlemmarna i organen för påverkan.

I 2 mom. skildras uppgiftsbeskrivningen och uppgiftsfältet för landskapets organ för påverkan. Deras påverkansroll omfattar alla ansvarsområden i landskapet. Ungdomsfullmäktiges uppgiftsområde omfattar alla de funktioner som är av betydelse för de unga, deras levnadsförhållanden och de tjänster som de behöver. Äldrerådets uppgiftsområde omfattar alla de funktioner som är av betydelse för den äldre befolkningens levnadsförhållanden och de tjänster som de behöver och på motsvarande sätt omfattar uppgiftsområdet för rådet för personer med funktionsnedsättning de funktioner som är viktiga för levnadsförhållandena för personer med funktionsnedsättning och de tjänster som de behöver. Organen för påverkan bör få tillräcklig information bland annat om aktuella projekt och beredas möjligheter att påverka beredningen av beslut. Till deras roll hör till exempel att väcka initiativ, ge utlåtanden och göra ställningstaganden. De kan också på eget initiativ ta ställning och till exempel yttra sig om sådana ärenden som de bedömer är av betydelse för de befolkningsgrupper som de representerar. Till exempel kan landskapets ungdomsfullmäktige lyfta fram frågor som är viktiga för barn och unga i landskapets verksamhet och informera beslutsfattarna om barnens och de ungas behov och åsikter. Det är också möjligt att i förvaltningsstadgan ta in bestämmelser som ger en representant för ungdomsfullmäktige rätt att närvara och yttra sig vid organens sammanträden, till exempel vid fullmäktiges och nämndernas sammanträden, vilket förbättrar informationsgången och de ungas möjligheter att påverka. Rätten att närvara och yttra sig kan också begränsas så att rätten att närvara inte gäller vid behandlingen av ärenden med sekretessbelagda uppgifter.

27 §. Påverkansorgan för minoritetsspråket. I paragrafen föreskrivs det om påverkansorgan för minoritetsspråket i tvåspråkiga landskap och i landskap där det finns kommuner som hör till samernas hembygdsområde.

Enligt 1 mom. ska landskapsstyrelsen i tvåspråkiga landskap tillsätta ett påverkansorgan för minoritetsspråket. Till medlemmar i organet väljs personer som representerar de invånare i landskapet som talar minoritetsspråket. Till övriga delar får landskapet fatta beslut om antalet medlemmar, sammansättningen samt hur organet ska väljas och dess arbetsätt. Det är möjligt att välja representanter för minoritetsspråket även från de kommuner i landskapet som inte är tvåspråkiga. Landskapsstyrelsen kan godkänna en instruktion för organet, i vilken man fastställer dess lagstadgade och andra uppgifter, och bland annat också antalet medlemmar, mandattid, hur ordförande- och sekreteraruppgifterna sköts samt hur verksamhetsplanen görs upp och verksamhetsberättelsen ges.

Enligt 2 mom. har påverkansorganet för minoritetsspråket till uppgift att utreda, bedöma och fastställa vilka tjänster landskapets språkliga minoritet har behov av och följa tillgången på tjänsterna och deras kvalitet. Utifrån utredningarna, bedömningarna och uppföljningen ska organet lägga fram förslag för landskapsstyrelsen om hur tjänsterna kan utvecklas. Organet kan också lägga fram förslag om kraven på personalens språkkunskaper. Eftersom det är fråga om ett påverkansorgan har det ingen beslutanderätt som är bindande för landskapet. Påverkansorganen är inte sådana landskapsorgan enligt 29 § som är myndigheter och kan utöva offentlig makt. Därför kan behörigheter inte delegeras till dem. Vid beslutsfattandet i landskapet bör man dock beakta de utredningar, bedömningar och definitioner av servicebehovet som organet

gjort. Organet kan även ha andra uppgifter än de som anges i lagen om landskapsstyrelsen bestämmer detta. Organet ska årligen lämna en rapport om hur tjänsterna på minoritetsspråket genomförts i landskapet. Syftet med rapporten är att ge information som man kan dra nytta av då landskapet fattar beslut vid planeringen av tjänsterna för den språkliga minoriteten.

I 3 mom. finns bestämmelser om ett påverkansorgan för samiskan och det ska landskapsstyrelsen tillsätta i landskap där det ingår kommuner som hör till samernas hembygdsområde. De här kommunerna är Enontekis, Enare och Utsjoki. Dessutom hör renbeteslaget Lapin paliskuntas område i Sodankylä kommun till samernas hembygdsområde. Medlemmarna i organet ska representera områdets samiskspråkiga invånare. Minst en tredjedel av organets medlemmar ska väljas bland de personer som sametinget föreslår. På organet tillämpas i övrigt vad som föreskrivs om påverkansorganen för minoritetsspråket i 2 mom.

28 §. Kommunikation. I bestämmelsen framhålls skyldigheten att kommunicera om landskapets verksamhet på ett omfattande sätt och i synnerhet betonas öppenheten i beredningen av beslutsfattandet genom att det föreskrivs om skyldigheten att göra centrala beredningshandlingar tillgängliga i det allmänna datanätet. I bestämmelsen betonas också ett klart och begripligt språk och ett jämlikhetsperspektiv. Dessutom föreskrivs det i 101 § i lagförslaget om offentliggörande av landskapets tillkännagivanden i det allmänna datanätet, i 102 § om tillgången till information i det allmänna datanätet och i 145 § om delgivning av beslut till landskapsmedlemmar, vilket också sker i det allmänna datanätet.

Enligt 1 mom. gäller informationsskyldigheten landskapets verksamhet. Begreppet landskapets verksamhet definieras i 4 § och det innefattar landskapets och landskapskoncernens verksamhet, men också övrig verksamhet som grundar sig på ägande, avtal och finansiering. I 43 § i lagförslaget föreskrivs det om koncerndirektiv. I koncerndirektivet kan behövliga bestämmelser om informationen meddelas. Landskapet har en skyldighet att informera om på vilket sätt det är möjligt att delta i och påverka beredningen av besluten. Det är viktigt att det är lätt att få reda på hur man kan delta och påverka, till exempel i form av lättillgängliga uppgifter i det allmänna datanätet.

En aktiv, tillräcklig och begriplig information vid rätt tidpunkt och via flera kanaler skapar förutsättningar för deltagande och inflytande. I bestämmelsen lyfts invånarna, de som använder tjänster, organisationer och andra sammanslutningar fram. Att påverka via en grupp kan vara effektivare än ställningstaganden från enskilda personer. Vid planeringen och ordnandet av de tjänster som hör till landskapets organiseringsansvar är det viktigt att regelbundet informera och föra en dialog med invånarna och de som använder tjänsterna. Då man i kommunikationen strävar efter klarhet och öppenhet och utvärderar den egna verksamheten, stärks förtroendet mellan landskapets aktörer och invånarna och de som använder tjänsterna. Vid sidan av den officiella kommunikationen ska det finnas andra forum för deltagande där invånarna och de som använder tjänsterna kan föra fram sina egna synpunkter och påverka processen.

Enligt bestämmelsen utgör de tjänster som landskapet ordnar, landskapets ekonomi, ärenden som bereds i landskapet, planer som gäller ärendena och behandlingen av ärendena, beslut som fattats och beslutens effekter substansfrågor i kommunikationen. Landskapet ska se till att det finns tillräckligt med information också om de tjänster som landskapet ordnar men inte producerar självt. Tillgången till information och möjligheterna att påverka kan förbättras avsevärt med hjälp av datanätet och dess tjänster.

Enligt 84 § i lagförslaget ska förvaltningsstadgan innehålla behövliga bestämmelser om informationsprinciperna. Landskapet kan i stor utsträckning avgöra omfattningen av och metoderna för informationen, men det förutsätts att landskapet är aktivt och informerar och kommunicerar effektivt och når de olika invånargrupperna.

Förutom i landskapslagen föreskrivs det om skyldigheter i fråga om kommunikation i 19 och 20 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och i 41 § i förvaltningslagen, som innehåller närmare bestämmelser om möjligheter till inflytande. Om avgörandet i ett ärende kan ha en betydande inverkan på andras än parternas livsmiljö, arbete eller övriga förhållanden, ska landskapet enligt bestämmelsen i förvaltningslagen ge information om att ärendet är anhängigt och om möjligheten till inflytande. Underlåtelse att iaktta 41 § i förvaltningslagen kan vara ett sådant fel i förfarandet som kan åberopas i besvär, vilket kan leda till att ett beslut upphävs. Bestämmelser om kommunikation finns också i speciallagar, till exempel åläggandet i 7 § i markanvändnings- och bygglagen att minst en gång per år göra upp en planläggningsöversikt.

I språklagen regleras myndigheternas skyldighet att betjäna och informera på finska och svenska. Myndigheterna ska i sin verksamhet självant se till att de språkliga rättigheterna förverkligas i praktiken. Skyldigheterna gäller speciellt tvåspråkiga kommuner och samkommuner. Enligt 24 § i språklagen ska bolag där tvåspråkiga kommuner eller kommuner med olika språk har bestämmanderätt betjäna och informera allmänheten på finska och svenska i den omfattning det behövs med tanke på verksamhetens art och saksammanhanget och på ett sätt som enligt en helhetsbedömning inte kan anses oskäligt för bolaget. I den samiska språklagen finns motsvarande bestämmelser om språkliga rättigheter för samer i samernas hembygdsområde, det vill säga i Enare, Enontekis, Sodankylä och Utsjoki kommuner samt i sådana samkommuner till vilka någon av dessa kommuner hör. Enligt 3 § i teckenspråklagen ska myndigheterna i sin verksamhet främja möjligheterna för dem som använder teckenspråk att använda och få information på sitt eget språk. Med teckenspråk avses det finska och det finlandssvenska teckenspråket. Med den som använder teckenspråk avses en person vars eget språk är ett teckenspråk. Språklagen, samiska språklagen och teckenspråklagen behöver ändras så att skyldigheterna i lagarna på motsvarande sätt gäller landskapen.

I bestämmelserna om språkliga rättigheter definieras miniminivån enligt lag. Ur ett jämlikhetsperspektiv bör man i kommunikationen beakta också de invånare i landskapet som tillhör en språklig minoritet. Bestämmelsen om tolkning och översättning i 26 § i förvaltningslagen gäller behandlingen av enskilda förvaltningsärenden, inte den allmänna informationsskyldigheten. En motsvarande bestämmelse om tolkning och översättning finns i lagen om främjande av integration.

Paragrafens 2 mom. gäller tillgången till information om beredningen av ärenden som behandlas av organen och som är viktiga för landskapets invånare och väcker allmänt intresse. I organens föredragningslistor redogörs i korthet för resultaten av beredningen av sammanträdesärendena. Om föredragningslistorna med bilagor är lättillgängliga, till exempel på landskapets webbplats omedelbart efter att föredragningslistan blivit klar, ökar öppenheten i beredningen betydligt. Man kan ändå inte lägga ut föredragningslistorna med bilagor i det allmänna datanätet som sådana, utan man bör gå igenom handlingarna noggrant och stryka alla sekretessbelagda uppgifter i den version som läggs ut i datanätet. Dessutom bör man ta ställning till landskapets rätt att i det allmänna datanätet behandla offentliga personuppgifter som ingår i sammanträdeshandlingarna. Man bör sträva till att sammanjämka kraven på god informationshantering och god databehandlingssed samt landskapets kommunikationsskyldigheter, så att myndigheternas skyldigheter i fråga om kommunikation och främjande av rätten till information förverkligas utan att integritetsskyddet äventyras. Man bör säkerställa tillgången till information om offentliga handlingar.

Syftet med personuppgiftslagen är att genomföra de grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skydd för privatlivet samt övriga grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skyddet för den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter samt att främja utvecklandet och iakttagandet av god informationshantering. I och med personuppgiftslagen motsva-

rar Finlands lagstiftning bestämmelserna i dataskyddsdirektivet. EU:s dataskyddsförordning kan inverka på myndigheternas kommunikation på nätet då den trätt i kraft.

Personuppgiftslagen tillämpas bland annat på automatisk behandling av personuppgifter. Landskapets rätt att behandla personuppgifter i det allmänna datanätet bedöms utifrån förutsättningarna i 6 och 8 § i personuppgiftslagen. Behandlingen av personuppgifter ska vara sakligt motiverad med tanke på landskapets verksamhet. Utan samtycke av den berörda personen får personuppgifter endast behandlas om det bestämts om behandlingen i lag eller om behandlingen föranleds av en uppgift eller förpliktelse som anvisas den registeransvarige i lag eller som påförts honom med stöd av lag.

Enligt landskapslagens bestämmelser om kommunikation och deltagande av invånarna och dem som använder tjänsterna ska landskapet följa offentlighetsprincipen vid skötseln av landskapets gemensamma ärenden. Landskapets myndigheter fattar dock ofta beslut i ansökningsärenden eller andra ärenden som gäller enskilda personers förmåner eller rättigheter. I varje enskilt sammanträdesärende bör man överväga om kommunikationsskyldigheten i landskapslagen är en sådan lagstadgad uppgift eller förpliktelse som ger rätt att offentliggöra och behandla personuppgifterna i fråga i det allmänna datanätet, det vill säga om personuppgifterna behöver behandlas i det allmänna datanätet med tanke på syftet med landskapets kommunikation.

Att göra beredningen öppnare genom utnyttjande av det allmänna datanätet och behandling av personuppgifter i det allmänna datanätet är motiverat i synnerhet då det på föredragningslistan redogörs för beredningen av ett ärende som gäller ordnande av landskapets gemensamma ärenden eller då beslutsfattandet inverkar allmänt på invånarnas liv och livsmiljö i landskapet. Genom kommunikation på webben främjar man möjligheterna för invånarna och dem som använder tjänsterna att delta och påverka samt möjligheterna att övervaka myndigheternas verksamhet och beslutsfattande i landskapet. Personuppgifter i sammanträdeshandlingar får finnas i det allmänna datanätet endast under den tid som det är nödvändigt för en effektiv information.

I förvaltningsstadgan kan man ta in viktiga principer och preciserande bestämmelser om dataskydd i kommunikationen på webben. I sista hand kan dock organen själva bestämma om kommunikationen och hur offentligheten tillgodoses under beredningen när det gäller deras egna handlingar. Organen svarar för att inom sin egen sektor skapa förutsättningar för insyn i verksamheten vid beredningen av ärenden och i beslutsfattandet.

I 3 mom. utsträcks kommunikations- och informationsskyldigheterna till att gälla alla de tjänsteproducenter som producerar tjänster som hör till landskapets organiseringsansvar. Syftet med bestämmelsen är inte att minska landskapets primära ansvar i fråga om kommunikation och information. Enligt momentet ska landskapet införa skyldigheter som tryggar genomförandet av de rättigheter som nämns i 1 mom. i avtal med företag, sammanslutningar och stiftelser som producerar tjänster och i serviceinrättningens förvaltningsstadga. Dessa tjänsteproducenter ska i sin verksamhet sörja för att kommunikationen genomförs.

Paragrafens 4 mom. innehåller bestämmelser om ett klart och begripligt språk och om beaktande av olika invånargrupperns behov. Enligt 9 § i förvaltningslagen ska myndigheterna använda ett sakligt, klart och begripligt språk. I bestämmelsen definieras språkbruket i muntlig och skriftlig kommunikation. Ett klart och begripligt språk är så viktigt för kommunikationen och möjligheterna att delta och påverka, att det är motiverat att betona det också i landskapslagen.

Ett bra kommunikationsmaterial är tydligt och utgår från mottagarens behov. Texterna ska till sin struktur vara konsekventa och till sitt innehåll bilda lättbegripliga helheter. I kommunikationen ska man också beakta sådana invånare som på grund av sin ålder, bristande språkkunskaper eller andra särskilda svårigheter har svårt att förstå normalspråk. Genom att i högre grad kommunicera på klarspråk förbättrar man begripligheten och olika befolkningsgruppers lika tillgång till information.

Landskapet bör bedöma vilka befolkningsgruppers behov som särskilt bör beaktas i kommunikationen. Sådana grupper kan till exempel vara de som har ett annat modersmål än finska eller svenska, barn och unga, äldre, personer med olika slags funktionsnedsättning, såsom hörselskadade, samt invandrare. Befolkningsgruppernas behov kan också höras samman med vilka medel och former för kommunikation och interaktion som lämpar sig för dem. Till exempel med tanke på tillgången till information för personer med funktionsnedsättning är ofta också tillgängligheten viktig.

6 kap. Landskapets organ

29 §. *Landskapets organ.* I paragrafen finns bestämmelser om landskapets lagstadgade organ och om de organ som fullmäktige eller något annat organ i landskapet kan tillsätta.

Enligt 1 mom. är landskapsfullmäktige, landskapsstyrelsen och revisionsnämnden obligatoriska organ. Bestämmelser om fullmäktige finns i 4 kap., men grundläggande bestämmelser om landskapets andra organ finns i det kapitel som nu behandlas.

I lagen förutsätts inte att det i ett tvåspråkigt landskap för administrationen av de olika sektorerna ska tillsättas särskilda organ eller sektioner för de olika språkgrupperna. Däremot krävs det att det i tvåspråkiga landskap tillsätts ett påverkansorgan för minoritetsspråket, vilket det föreskrivs om i 27 §.

I 2 mom. anges vilka andra organ landskapsfullmäktige kan tillsätta, förutom landskapsstyrelsen och revisionsnämnden. I landskapets organisation kan det enligt 1 punkten ingå nämnder som ansvarar för de uppgifter av bestående natur som landskapsfullmäktige delegerar till dem. Landskapsfullmäktige avgör nämndernas antal. Nämnderna är underställda landskapsstyrelsen.

I 2 punkten föreskrivs det om direktions, som kan tillsättas som underställda andra organ i landskapet för att sköta vissa bestämda uppgifter. En direktions skiljer sig från en nämnd främst genom att dess medlemmar inte omfattas av likadana begränsningar i valbarheten som en nämnd. En direktions kan också organisatoriskt lyda under en nämnd.

Enligt 3 punkten kan det finnas sektioner i landskapsstyrelsen, nämnderna och direktionserna. Landskapsfullmäktige tillsätter ovannämnda sektioner i organen. Landskapsfullmäktige bör ha möjlighet att besluta om landskapets organisation i fråga om organen och förvaltningen och den ska framgå av landskapets förvaltningsstadga. Utan ett uttryckligt beslut av landskapsfullmäktige kan landskapets organisation inte få några nya bestående organ.

I 3 mom. finns en bestämmelse om kommittéer, som främst kan användas för skötseln av projektbetonade uppgifter. En kommitté kan tillsättas av landskapsstyrelsen direkt med stöd av lagen, men med stöd av ett fullmäktigebeslut också av något annat organ, såsom en nämnd.

Enligt 4 mom. gäller för landskapsstyrelsens, nämnders och direktions sektioner i tillämpliga delar vad som föreskrivs om organet i fråga.

30 §. Organens sammansättning. I paragrafen regleras frågor som rör organens sammansättning. Enligt 1 mom. 1 punkten kan landskapsfullmäktige besluta att något annat organ än fullmäktige utser ledamöterna eller en del av ledamöterna i en direktion. Enligt 2 punkten i momentet kan ledamöterna i en direktion utses på förslag av landskapets invånare, landskapets anställda eller dem som använder tjänsterna. På detta sätt kan man förbättra de berörda gruppernas möjligheter att påverka.

I 2 mom. finns bestämmelser om vad som ska iakttas gällande en sektionens sammansättning.

Enligt 3 mom. ska ersättarna i organen vara personliga. För dem gäller i tillämpliga delar samma bestämmelser som för de ordinarie ledamöterna. Sålunda ska 78 § om redogörelse för bindningar tillämpas också på ersättarna i de organ som avses i bestämmelsen.

Enligt 4 mom. ska bestämmelserna i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män iakttas vid val av ledamöter i ett organ. Avsikten är att ändra den lagen i och med att landskapen inrättas, så att kvinnor och män ska vara representerade till minst 40 % vardera i landskapets organ, med undantag av landskapsfullmäktige, om inte särskilda skäl talar för något annat.

31 §. Val av ledamöter i organen och ledamöternas mandattid. I paragrafen föreskrivs det om mandattiden för landskapets organ. Om mandattiden för landskapsfullmäktige föreskrivs det separat i 17 §, enligt vilken mandattiden för fullmäktige är fyra år och börjar vid ingången av juni månad under valåret.

Enligt 1 mom. utses ledamöterna i organen för landskapsfullmäktiges hela mandattid, men landskapsfullmäktige kan också besluta om en kortare mandattid. Om ett annat organ än fullmäktige utser ledamöterna i en sektion, kan organet också bestämma mandattiden för sektionen. Kommittéer tillsätts för högst det tillsättande organets mandattid.

I 2 mom. föreskrivs det om tidpunkten då de centrala organen ska väljas. Efter landskapsvalen i april börjar mandattiden för det nya landskapsfullmäktige i juni och det ska utse de centrala förtroendeorganen vid ett sammanträde i juni.

32 §. Ordförande och vice ordförande för organen. I 1 mom. föreskrivs det om val av ordförande och vice ordförande för organen. Landskapsfullmäktige får besluta om antalet vice ordförande. Presidiet väljs vid samma valförrättning och den politiska proportionaliteten beaktas också vid valet av presidium.

Enligt 2 mom. kan landskapsfullmäktige besluta att landskapsfullmäktiges och landskapsstyrelsens ordförande och vice ordförande samt nämndernas ordförande är förtroendevalda på hel- eller deltid. I 74 § föreskrivs det särskilt om förtroendevalda på hel- eller deltid och deras ställning och om deras rätt att få tjänst- eller arbetsledighet samt om lön och ersättningar.

33 §. Återkallande av förtroendeuppdrag under pågående mandattid. Landskapsfullmäktige kan på grund av bristande förtroende återkalla uppdraget antingen för alla ledamöter i ett organ eller för presidiet i ett organ.

Enligt 1 mom. kan landskapsfullmäktige under pågående mandattid återkalla uppdragen för de förtroendevalda som fullmäktige har valt till ett organ, om ledamöterna i organet eller en del av dem inte har landskapsfullmäktiges förtroende. Beslutet om återkallande av uppdrag gäller samtliga förtroendevalda i organet på samma gång och då kan man iakttå principen om politisk proportionalitet då det nya organet väljs.

I 2 mom. regleras fullmäktiges möjlighet att återkalla uppdraget för presidiet i ett organ på grund av bristande förtroende. Beslutet om återkallande gäller organets ordförande och alla vice ordförande. Presidiet har en viktig ställning i organets arbete. Genom bestämmelsen vill man se till att organen kan arbeta effektivt och betona ordförandens ansvar.

I 3 mom. anges hur ett ärende som gäller återkallande av uppdrag väcks. Ärendet väcks på framställning av landskapsstyrelsen eller om minst en fjärdedel av ledamöterna i fullmäktige har tagit initiativ till det. Om inte ett tillräckligt antal fullmäktigeledamöter står bakom initiativet, tas det inte till behandling.

34 §. Tillfälliga utskott. I paragrafen föreskrivs det om tillfälliga utskott. Ett tillfälligt utskott är ett särskilt beredningsorgan för ärenden som gäller återkallande av uppdraget för förtroendevalda samt uppsägning av landskapsdirektören eller förflyttning av honom eller henne till andra uppgifter.

När ett ärende som gäller återkallande av förtroendeuppdrag eller uppsägning av landskapsdirektören eller förflyttning av honom eller henne till andra uppgifter har väckts, ska ett ärende som gäller tillsättande av ett utskott föras till landskapsfullmäktige för beslut. Landskapsfullmäktige beslutar i sista hand genom omröstning om landskapsstyrelsens förslag eller fullmäktigeledamöternas initiativ till tillsättande av ett särskilt beredningsorgan, det vill säga ett tillfälligt utskott. Utskottets ledamöter ska vara ledamöter eller också ersättare i fullmäktige.

Enligt 2 mom. kan ett tillfälligt utskott tillsättas för att avge utlåtanden och granska förvaltningen.

I 3 mom. föreskrivs det om skyldigheten för tillfälliga utskott att inhämta utlåtande av landskapsstyrelsen i de ärenden som det ska bereda.

I sak motsvarar 4 mom. de föreslagna bestämmelserna i kommunallagen (RP /2016), genom vilka kommunen åläggs att ingripa i kommunens verksamhet i det fall då kommunen stött på exceptionella administrativa svårigheter. I momentet förbereder man sig på situationer då de förtroendevalda i landskapet på grund av en brottsutredning eller av något annat skäl undantagsvis är jäviga i en sådan omfattning att landskapsstyrelsen av denna orsak inte är funktionsduglig. I stället för landskapsstyrelsen ska ett tillfälligt utskott tillsättas för att sköta de uppgifter där de förtroendevalda är jäviga i en sådan omfattning att landskapsstyrelsens funktionsduglighet inte kan tryggas med hjälp av ersättarna. Detta arrangemang kan bli aktuellt främst i sådana fall då landskapsstyrelsen inte anses ha förlorat landskapsfullmäktiges förtroende och förtroendeuppdraget därmed inte kan återkallas under pågående mandattid i enlighet med 33 §.

Enligt momentet är det landskapsfullmäktiges skyldighet att tillsätta ett tillfälligt utskott för att sköta landskapsstyrelsens uppgifter, om landskapsstyrelsens ledamöter och ersättare är jäviga att sköta landskapsstyrelsens uppgifter på grund av en brottsutredning eller av något annat skäl och landskapsstyrelsen inte är beslutför. Till ledamöter i det tillfälliga utskottet kan endast de väljas som är valbara till landskapsstyrelsen. Utskottets mandattid fortgår till dess att behandlingen av dessa frågor i landskapet har upphört.

Jäv som till exempel grundar sig på en omfattande brottsutredning leder vanligen till att landskapsstyrelsen inte längre har landskapsfullmäktiges förtroende och fullmäktige beslutar med stöd av 33 § om återkallande av landskapsstyrelsens förtroendeuppdrag. Vid valet av en ny landskapsstyrelse kan man beakta att styrelsen i denna situation är funktionsduglig. Detta förfarande kan eller vill man inte alltid tillämpa.

Landskapsstyrelsen skiljer sig från de andra organen som är underställda landskapsfullmäktige i det att landskapsstyrelsens ställning och centrala uppgifter fastställs i 36 och 37 § i landskapslagen. Utan fullmakt i lag får ett annat organ inte tillsättas parallellt med landskapsstyrelsen för att sköta landskapsstyrelsens uppgifter. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska det tillfälliga utskott som tillsätts separat ges i uppgift att sköta de ärenden i landskapsstyrelsen som medlemmarna och ersättarna är jäviga att behandla. Utskottet ska bereda och föra de ärenden som hör till dess uppgifter till landskapsfullmäktige för beslut och det ska besluta om verkställigheten av landskapsfullmäktiges beslut i dessa ärenden.

7 kap. **Ledningen av landskapet samt landskapsstyrelsen**

35 §. Landskapsstrategi. I paragrafen föreskrivs det om en obligatorisk landskapsstrategi som landskapsfullmäktige ska kunna använda som ett instrument när det leder landskapet. I strategin ska landskapsfullmäktige enligt förslaget fastställa långsiktiga mål för verksamheten och ekonomin. Syftet med paragrafen är att säkerställa att landskapets verksamhet leds som en helhet. Den ska också säkerställa att den strategiska och den ekonomiska planeringen i landskapet knyts till varandra på ett ändamålsenligt sätt. I landskapsstrategin ska randvillkoren och utvecklingsutsikterna för landskapets ekonomi beaktas, och strategin bör ligga till grund för styrningen av landskapets ekonomi.

I varje landskap ska en landskapsstrategi göras upp, och den ska täcka landskapets alla uppgiftsområden. Landskapen ska bland annat svara för social- och hälsovården, räddningsväsendet, miljö- och hälsoskyddet, regionala utvecklingsutgifter och uppgifter inom främjandet av näringarna. Landskapet ska också svara för styrningen och planeringen av områdesanvändningen, främjandet av den regionala identiteten och kulturen och andra lagfästa tjänster som ska ordnas i ett större område än en kommun. Landskapsstrategin ska omfatta den strategiska planeringen av landskapet även till de delar det föreskrivs om denna i lagstiftningen om landskapets uppgifter. På så vis beaktas även landskapets ekonomiska hållbarhet på ett mångsidigt sätt när landskapet sköter sina uppgifter. Detta förbättrar möjligheterna att genomföra de strategiska planerna för olika sektorer.

Landskapsstrategins bindande karaktär är politisk och verksamhetsmässig, det vill säga den styr beredningen av beslut och beslutsfattandet. Strategin är alltså inte en juridiskt bindande eller överklagbar handling. Beslut som grundar sig på landskapsstrategin och gäller enskilda frågor ska fattas skilt. Strategin får likväl indirekt en juridiskt bindande aspekt i samband med landskapets årliga budgetbeslut, eftersom de mål och anslag som fastställs i budgeten ska basera sig på landskapsstrategin. Landskapsfullmäktiges beslut om godkännande av budgeten är däremot ett beslut mot vilket landskapsbesvär kan anföras.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om skyldigheten att göra upp en landskapsstrategi och om de olika synvinklar som åtminstone måste beaktas i strategin. I landskapsstrategin ska långsiktiga mål stakas ut och slås fast åtminstone i fråga om främjandet av invånarnas välfärd, ordnandet och produktionen av tjänster, de mål för tjänsterna som anges i lagar som gäller landskapets uppgifter, ägarpolitiken, personalpolitiken, landskapets invånares möjligheter till delaktighet och inflytande samt utvecklandet av livsmiljön och regionens livskraft.

Landskapsstrategin har ett mycket brett innehåll som i praktiken omspannar landskapets hela verksamhet. Bestämmelsen markerar landskapsfullmäktiges ställning som styrorgan för landskapets verksamhet, modersammanslutning för landskapskoncernen och organ som ansvarar för landskapets ekonomi. Den ålägger också landskapsfullmäktige att ta klar ställning till hur landskapet ska rikta in sina resurser. Ställningstagandena i strategin ska således fungera som ett tydligt rättesnöre såväl för landskapets ekonomiska planering som för landskapsfullmäktiges egna ekonomiska beslut till exempel i samband med budgetbehandlingen.

Enligt 1 mom. ska målen för främjandet av invånarnas välfärd stakas ut i strategin.

Enligt 2 punkten i momentet ska ordnandet av tjänsterna och de strategiska riktlinjerna för tjänsteproduktionen beaktas. Med detta avses särskilt en landskapsstrategi för tjänsteproduktionen, där synpunkter som anknyter till produktionen av tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar, upphandling och tjänsternas kvalitet och genomslag, ägarstyrningen och utvecklandet av tjänsterna stakas ut.

Enligt 3 punkten i momentet ska landskapet i sin servicestrategi beakta de mål för tjänsterna som ställs upp i lagar som gäller landskapets uppgifter. Som en del av landskapsstrategin kan man till exempel se det servicelöfte som avges av landskapet enligt 15 § i den kommande lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Enligt 4 punkten ska de strategiska målen för utvecklingen av områdena, områdesanvändningen, livsmiljöns kvalitet och regionens näringar stakas ut.

Enligt 5 punkten ska strategin innehålla riktlinjer för landskapets ägarpolitik.0}

Enligt 6 punkten ska strategin också innehålla riktlinjer för landskapets personalpolitik.

Enligt 7 punkten ska fullmäktige i strategin ange hur invånarna ska ges möjligheter att delta och påverka i ett helhetsperspektiv. Enligt den föreslagna 23 § ska landskapsfullmäktige sörja för mångsidiga och effektiva möjligheter att delta.

Enligt 2 mom. ska landskapsstrategin grunda sig på en bedömning av nuläget i landskapet samt av framtida förändringar i omvärlden och deras inverkan på fullgörandet av landskapets uppgifter. Strategin får inte vara blott och bart en lösryckt vision av landskapets framtid, utan den måste basera sig på en realistisk bedömning av nuläget i landskapet såväl ekonomiskt som med hänsyn till andra faktorer och på en så bred bild som möjligt av de förändringar som kommer att ske i verksamhetsbetingelserna i framtiden samt deras följder.

I landskapsstrategin ska landskapsfullmäktige även ange hur genomförandet av strategin ska utvärderas och följas upp. Enligt paragrafen får landskapsfullmäktige bestämma hur uppföljningen och utvärderingen ska genomföras. Eftersom strategin styr landskapets ekonomiska planering, är det dock naturligt att knyta uppföljningen och utvärderingen till landskapets budget- och bokslutsprocesser.

I paragrafens 3 mom. konstateras sambandet mellan landskapsstrategin och landskapets budget och ekonomiplan. Bestämmelser om att strategin ska beaktas när landskapets budget och ekonomiplan görs upp finns i 103 §. Dessutom innehåller momentet ett åläggande om att strategin ska ses över åtminstone en gång under landskapsfullmäktiges mandattid. Det är inte nödvändigt eller befogat att omarbeta strategin helt och hållet under varje fullmäktigeperiod, eftersom strategin handlar om långsiktiga riktlinjer och målsättningar. Varje landskapsfullmäktige bör likväl ta ställning till bland annat strategins aktualitet, styrkraft och mål.

36 §. Ledningen av landskapet. I paragrafen ska det på ett samlat och övergripande sätt beskrivas om ledningen av landskapet.

Enligt 1 mom. i paragrafen ska landskapets verksamhet ledas i enlighet med de riktlinjer som landskapsfullmäktige antagit i landskapsstrategin.

I paragrafens 2 mom. anges landskapets centrala roll i ledningen av landskapet. Landskapsstyrelsen leder beredningen av landskapsfullmäktiges beslut och genomförandet av dem samt landskapets verksamhet, förvaltning och ekonomi.

Enligt paragrafens 3 mom. ska landskapets förvaltning, skötseln av landskapets ekonomi och landskapets övriga verksamhet ledas av en landskapsdirektör. Landskapsdirektören är liksom kommundirektören en tjänsteinnehavare som är underställd landskapsstyrelsen.

Däremot föreslås det inte att det ska vara möjligt att välja en direktör som är förtroendevald på motsvarande sätt som en borgmästare för att leda ett landskap. Borgmästarmodellen fungerar bättre i kommuner, som är lokalsamhällen, än i landskap. För den politiska ledningen av landskapets verksamhet svarar landskapsfullmäktiges ordförande, som även kan sköta uppdraget på hel- eller deltid.

37 §. Landskapsstyrelsens uppgifter. Enligt 1 och 2 punkten i paragrafen hör det till landskapsstyrelsens grundläggande uppgifter att svara för landskapets förvaltning och skötseln av landskapets ekonomi och för beredningen och verkställigheten av landskapsfullmäktiges beslut och tillsynen över beslutens laglighet. Landskapsstyrelsen ska enligt 86 § bereda de ärenden som behandlas i landskapsfullmäktige fränsett undantag som anges i paragrafen. Om den tillsyn över lagligheten i landskapsfullmäktiges beslut som ankommer på landskapsstyrelsen föreskrivs det i 89 §.

Enligt paragrafens 3 punkt ska landskapsstyrelsen bevaka landskapets intresse och, om inte något annat anges i förvaltningsstadgan, företräda landskapet och föra landskapets talan. Landskapsfullmäktige ska kunna delegera landskapets yttranderätt till andra myndigheter än landskapsstyrelsen. Speciallagstiftning kan också innebära att landskapets yttranderätt i ett ärende får användas av en annan myndighet än landskapsstyrelsen. Grundprincipen är likväl att landskapsstyrelsen enligt lag ska företräda landskapet och föra landskapets talan i domstolar och vid övriga myndigheter. Bestämmelsen om att föra landskapets talan ger landskapsstyrelsen rätt att bestämma om landskapet ska nyttja sin yttranderätt det vill säga om landskapet ska yttra sig i en fråga och vilken åsikt som då ska framföras. Bestämmelsen åsidosätter inte landskapsfullmäktige som utövare av landskapets högsta beslutanderätt, eftersom landskapsstyrelsen när den för landskapets talan ska beakta den vilja som landskapsfullmäktige har uttryckt i landskapsstrategin och i andra beslut och när ärendets natur kräver det föra ärendet till landskapsfullmäktige.

Den beslutanderätt som sammanhänger med utövandet av rätten att föra talan och beslutanderätten ger landskapsstyrelsens rätt att ingå avtal och andra och rättshandlingar för landskapets räkning inom de gränser som anges i förvaltningsstadgan. Genom förvaltningsstadgan får landskapsfullmäktige delegera motsvarande rätt även till andra landskapsmyndigheter. Med ingåendet av avtal sammanhänger även tillsynen över efterlevnaden av avtalen samt en behörig riskhantering.

Enligt 4 punkten ska landskapsstyrelsen företräda landskapet som arbetsgivare och svara för genomförandet av landskapets personalpolitik. Behandlingen av frågor som anknyter till personalpolitiken och arbetsgivaruppgifterna kan även ske i den behöriga sektionen i landskapsstyrelsen. Bestämmelsen inverkar exempelvis inte på tjänsteutnämningar eller utövandet av beslutanderätt i samband med att arbetsavtal ingås i landskapet, utan beslutanderätten i dessa frågor kan delegeras enligt landskapsfullmäktiges prövning.

Enligt 5 och 6 punkten i paragrafen ska landskapsstyrelsen svara för samordningen av landskapets verksamhet och ägarstyrningen av landskapets verksamhet. När landskapsstyrelsen leder förvaltningen ska den övervaka och samordna övriga landskapsmyndigheters verksam-

het. Landskapets tjänsteproduktion sker till stor del utanför landskapets egen organisation, varför uppgifterna i samband med ägarstyrningen och samordningen av olika funktioner är omfattande.

Landskapsstyrelsen är skyldig att sköta samordningen av landskapets verksamhet oberoende av hur landskapets tjänsteproduktion har genomförts eller organiserats. Inom landskapets organisation styrs verksamheten utgående från förvaltningsstadgan och övriga beslut av landskapsfullmäktige. I landskapskoncernen är styrinstrumenten de instrument för ägarstyrning som avses i 42 § och de koncerndirektiv som avses i 43 §. Utanför den juridiska landskapskoncernen grundar sig styrningen i regel på ägarstyrningens instrument samt avtalstillsyn. Då måste särskild uppmärksamhet även fästas på styrningen av de landskapsorgan som svarar för upphandlingen av tjänster. Organen ska i praktiken se till att de instrument som avses i 42 § används, att efterlevnaden av avtalsvillkoren övervakas och att landskapets strategiska mål genomförs även i de tjänster som produceras utanför landskapskoncernen. De behöriga organen och tjänsteinnehavarna ska sörja för att tjänster som produceras enligt avtal uppfyller de strategiska mål som landskapsfullmäktige har fastställt och övervaka och följa upp uppfyllandet av avtalen. Om brister observeras ska den som svarar för tillsynen vidta åtgärder.

På grund av skötseln och styrningen av tjänsteproduktionen och samordningen av olika funktioner ska landskapet i behörighetsbestämmelserna i förvaltningsstadgan beakta de varierande organisationsformer genom vilka landskapets tjänster ordnas och produceras, såsom landskapets serviceinrättning, koncernsammanslutningar, delägarsammanslutningar, samarbete mellan landskap och avtalsbaserad tjänsteproduktion. Landskapsfullmäktige ska genom förvaltningsstadgan bestämma hur behörigheten och tillsynsskyldigheterna i fråga om dessa ska fördelas mellan landskapets organ. Om inga särskilda bestämmelser införs i förvaltningsstadgan, är det landskapsstyrelsen som fränsett koncernsammanslutningarna är skyldigt att agera och bär ansvaret, eftersom landskapsstyrelsen enligt 6 punkten i paragrafen ansvarar för ägarstyrningen av hela landskapets verksamhet. I fråga om landskapets dottersammanslutningar genomförs åtgärder som hör till ägarstyrningen av den koncernledning som avses i 44 §. Landskapsstyrelsens och koncernledningens sammansättning kan likväl vara nästan identisk. Landskapsfullmäktige bör i förvaltningsstadgan precisera fördelningen av behörigheten mellan landskapsstyrelsen och koncernledningen.

Landskapsfullmäktige bör bestämma om grunderna för den interna övervakningen och riskhanteringen. Den egentliga skyldigheten att agera har andra landskapsmyndigheter, framför allt landskapsstyrelsen. Som landskapsstyrelsens uppgifter nämns enligt 7 punkten i förslaget ansvaret för landskapets interna kontroll och ordnandet av riskhanteringen. Uppgifterna har ett direkt samband med övriga uppgifter för landskapsstyrelsen som beskrivits ovan, och de utgör en mycket betydande del också av skötseln av landskapets ekonomi som helhet. Landskapsfullmäktige ska i verksamhetsberättelse ge information om ordnandet av landskapets interna kontroll och riskhantering och om väsentliga slutsatser.

Med intern kontroll avses interna metoder och tillvägagångssätt för att säkerställa att ekonomin och verksamheten är laglig och resultatrik, trygga tillgångarna och säkra uppgifter om ekonomin och verksamheten som är korrekta tillräckliga med hänsyn till ledningen. Den interna kontrollen är uppenbart ett ledningsinstrument. Till den interna kontrollens verktygsuppsättning hör bland annat interna inspektioner, vars syfte är att säkerställa att den interna kontrollen fungerar. Landskapsstyrelsens skyldighet att sörja för ordnandet av en oberoende intern kontroll av landskapet och landskapsstyrelsen anges i 8 punkten i paragrafen. Närmare bestämmelser om den interna kontrollen ingår i 45 §.

I riskhanteringen ska riskerna i landskapets verksamhet betraktas i ett helhetsperspektiv. Det är till exempel fråga om en verksamhetsmässig eller ekonomisk risk när det är möjligt att

landskapsfullmäktiges mål för verksamheten och ekonomin inte uppnås. Ekonomiska risker är också förknippade med prognostiseringen av inkomster och utgifter, förändringar i räntenivån för lånefinansieringen (ränterisken) och förändringar i värdet på placeringar och deras avkastning. Avtal kan vara förenade med ekonomiska och verksamhetsmässiga risker, som kräver att landskapen har avtalskompetens och kompetens att förvalta olika avtal genom deras hela livscykel. Även bolagisering och ägande är förenat med risker. Ett beslut om att landskapet ska delta i en verksamhet som ägare bör göras efter en omsorgsfull prövning och beredning även därför att ett offentligt samfunds möjligheter att dra sig ur en verksamhet i praktiken är obefintliga eller i varje fall mycket begränsade. Till riskerna hör också förändringar i verksamhetsbetingelserna som kommer utifrån, såsom flyttningsrörelser, förändringar i befolkningens åldersstruktur och förändringar i de ekonomiska randvillkoren för landskapets verksamhet, såsom effekterna av förändringar i statsfinanserna på landskapets ekonomi. Till landskapets interna risker hör till exempel risken att förlora nyckelpersoner när anställda byter arbete, risker som sammanhänger med informationshanteringen och informationssystemens funktion och de risker som sammanhänger med fastigheter. Riskhanteringsprocessen grundar sig på identifiering och beskrivning av risken, en bedömning av konsekvenserna om risken realiseras (riskens signifikans), sannolikheten för att risken realiseras och möjligheten att hantera risken med olika metoder,

Vad gäller landskapets verksamhet är den interna övervakningen och riskhanteringen en uppgift för den operativa ledningen i varje enskild sammanslutning som producerar tjänster åt landskapet, men landskapet ska genom avtal, koncerndirektiv och andra åtgärder som hör till ägarstyrningen säkerställa att den interna kontrollen och riskhanteringssystemen fungerar även i de organisationer som inte hör till landskapet. Även i de upphandlingskontrakt som slutits efter anbudstävlingar måste eventuella risker beaktas i kontraktsvillkoren, och genom tillsyn rörande kontraktsvillkoren ska det säkerställas att dessa iaktas även i det avseendet. Detta är nödvändigt för att man ska kunna säkerställa kontinuiteten i landskapets tjänstproduktion även när eventuella risker realiseras.

38 §. Landskapsstyrelsens ordförande. I paragrafen föreskrivs det om landskapsstyrelsens ordförandes ställning och uppgifter. Enligt paragrafen ska landskapsstyrelsens ordförande leda den politiska samverkan som krävs för fullgörandet av landskapsstyrelsens uppgifter. I förvaltningsstadgan får landskapsfullmäktige bestämma om övriga uppgifter för landskapsstyrelsens ordförande.

Landskapsstyrelsens ordförande representerar landskapets högsta politiska ledning. Enligt 32 § 2 mom. kan ordförande även tjänstgöra som förtroendevald på hel- eller deltid.

39 §. Landskapsdirektör. I paragrafen föreskrivs det om landskapsdirektörens ställning och uppgifter. Enligt 1 mom. i paragrafen kan landskapsdirektörens förordnande gälla antingen tills vidare eller viss tid. Landskapsdirektören står alltid i tjänsteförhållande till landskapet och direktörstjänsten är landskapets högsta tjänst.

I 2 mom. föreskrivs det om valet av landskapsdirektör. Om ingen i valet av landskapsdirektör har fått över hälften av de avgivna rösterna, förrättas ett nytt val mellan de två som har fått flest röster. Den som i detta val har fått flest röster blir vald.

Enligt 3 mom. ska landskapsdirektören ha rätt att föra landskapsstyrelsens talan och att få upplysningar av landskapets myndigheter och serviceinrättning och ta del av deras handlingar, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna. Enligt 44 § hör landskapsdirektören till landskapets koncernledning, varför direktören även har rätt att få uppgifter som rör koncernbolagen.

40 §. Direktörsavtal. I paragrafen föreskrivs det om det direktörsavtal som landskapet och landskapsdirektören ska ingå. Om landskapet enligt förvaltningsstadgan har en direktör som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovården, ska landskapet ingå ett direktörsavtal även med denne. Enligt 59 § ska ett direktörsavtal dessutom ingås med direktören för landskapets serviceinrättning. Landskapet kan ingå motsvarande avtal även med andra personer i ledningen för serviceinrättningen. I dessa avtal fastställs målen för de ledande uppgifterna. I avtal som ingås med övriga direktörer ska man dock inte kunna avtala om ett avgångsvederlag enligt 3 mom. som uttryckligen sammanhänger med att landskapsdirektören i fråga om sin ställning och grunderna för uppsägning avviker från övriga tjänsteinnehavare.

Enligt 1 mom. ska landskapet och landskapsdirektören ingå ett direktörsavtal, i vilket det avtals åtminstone om förutsättningarna för ledningen av landskapet. Direktörsavtalets innehåll regleras således på ett allmänt plan. Direktörsavtalets syfte är att göra arbetsfördelningen mellan den politiska och den professionella ledningen klar och främja samarbetet mellan de politiska och de professionella ledarna. Syftet är också att göra det lättare att utvärdera resultaten av landskapsdirektörens arbete och att förbättra direktörens ställning i konfliktsituationer. I avtalet är det till exempel möjligt att fastställa målen för ledningen av landskapet, förutsättningarna för att målen ska kunna nås och sätten för utvärdering av landskapsdirektörens arbete.

I lagen föreskrivs ingen tidsram för tecknandet av direktörsavtalet. Såväl ur landskapets som ur landskapsdirektörens synvinkel är det likväl motiverat att bereda avtalet så snart som möjligt efter att landskapsdirektören har valts. I praktiken innebär detta att avtalet behandlas så snart processen med att tillsätta landskapsdirektörstjänsten har kommit så långt att det över huvud taget är möjligt att behandla avtalet.

Enligt 2 mom. är det möjligt att i direktörsavtalet ta med bestämmelser om arbetsfördelningen mellan landskapsdirektören och landskapsstyrelsens ordförande vid ledningen av landskapet. Innehållet i sådana bestämmelser beror på sättet att organisera ledningen. Till de faktorer som har betydelse hör till exempel huruvida landskapsstyrelsens ordförande är anställd på heltid eller deltid. Det väsentliga är att behörigheten, ansvarsfördelningen och rollerna för ledaruppgifterna är klara.

Enligt paragrafens 3 mom. kan direktörsavtalet innehålla bestämmelser om ett annat förfarande för avgörande av meningsskiljaktigheter om skötseln av landskapsdirektörens tjänst än det som anges i 41 §. I direktörsavtalet kan det i så fall avtalas om ett avgångsvederlag till direktören. När de villkor som anges i direktörsavtalet är uppfyllda ska landskapet betala landskapsdirektören vederlaget. Avgångsvederlaget är en kompensation för att landskapsdirektörens uppsägningskydd är svagare än övriga tjänsteinnehavares. I avtalet kan även tillvägagångssättet när man fastställer att direktören inte åtnjuter landskapets förtroende anges.

Det föreskrivs inte avgångsvederlagets storlek, utan detta får bestämmas av landskapet. I de fall som behandlats i rätten har avgångsvederlagen för kommunidirektörer varierat mellan cirka en halv årslön och två årslöner.

Eftersom landskapsfullmäktige väljer landskapsdirektör och även bestämmer om uppsägning av landskapsdirektören under de omständigheter som avses i 41 §, är det i regel också landskapsfullmäktige som ska godkänna direktörsavtalet. Paragrafen medger likväl också att direktörsavtalet antas av landskapsstyrelsen, om det inte innehåller någon bestämmelse om avgångsvederlag enligt 3 mom. Om avtalet däremot innehåller bestämmelser om avgångsvederlag, ska det föras till landskapsfullmäktige för godkännande. Avgångsvederlag är en fråga som omfattas av landskapsfullmäktiges budgetmakt. Landskapsstyrelsen får bestämma om betalningen av avgångsvederlaget, när direktörsavtalet och de bestämmelser om vederlaget som ingår i avtalet har godkänts av landskapsfullmäktige.

41 §. Uppsägning av en direktör och förflyttning av en direktör till andra uppgifter. I paragrafen bestäms det om uppsägning av en landskapsdirektör och förflyttning av en landskapsdirektör till andra uppgifter på ett sätt som i sak motsvarar 43 § i kommunallagen om uppsägning av en kommundirektör. Paragrafen ska också tillämpas på den direktör som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovården i landskapet när landskapet enligt förvaltningsstadgan har en sådan direktör. Dessutom ska paragrafen enligt 59 § även tillämpas på serviceinrättningens direktör.

Enligt paragrafens 1 mom. får landskapsfullmäktige säga upp landskapsdirektören eller förflytta denne till andra uppgifter, om han eller hon har förlorat landskapsfullmäktiges förtroende.

Enligt 2 mom. ska ärendet väckas på framställning av landskapsstyrelsen eller om minst en fjärdedel av ledamöterna i fullmäktige har tagit initiativ till det. När saken bereds ska landskapsdirektören underrättas om vad förlusten av förtroende grundar sig på och ges tillfälle att bli hörd.

För att ett beslut om uppsägning ska kunna fattas krävs det enligt 3 mom. att minst två tredjedelar av alla fullmäktigeledamöter understöder det. Beslutet får verkställas omedelbart. Samtidigt kan landskapsdirektören befrias från sina uppgifter.

42 §. Ägarstyrning. Paragrafen har informativ karaktär och dess syfte är att instruera landskapen att använda ägarstyrningsinstrument som grundar sig på landskapslagen och övriga lagar.

I 1 mom. definieras begreppet ägarstyrning. Ägarstyrning avser åtgärder genom vilka landskapet som ägare eller medlem medverkar i förvaltningen och verksamheten i ett bolag eller en annan sammanslutning eller inrättning. Syftet med åtgärderna är att den sammanslutning som är föremål för styrningen ska beakta ägarens vilja och målsättning i sin verksamhet. Beslutanderätten i sammanslutningen utövas likväl alltid av ett eget organ, som beror på organisationsformen och fastställs i speciallagstiftningen. Landskapet får inte ingripa i enskilda beslut som fattats av sammanslutningens organ eller fatta beslut för sammanslutningens räkning. Speciallagstiftningen hindrar dock inte att landskapet eftersträvar ett starkt och aktivt ägarskap som resulterar i att sammanslutningen som är föremål för ägarstyrningen agerar i överensstämmelse med landskapets strategiska mål.

I 2 mom. i paragrafen nämns instrument som landskapet har tillgång till i ägarstyrningen. Till ägarstyrningen hör åtminstone alla åtgärder som har samband med avtal om bolagsbildning, bestämmelser i bolagsordningen och en del andra avtal, såsom aktieägaravtal. Till ägarstyrningen hör också åtgärder som sammanhänger med personval, givande av anvisningar till personer som representerar landskapet i olika sammanslutningar och deras möten och åtgärder som sammanhänger med övrigt utövande av landskapets bestämmande inflytande. De åtgärder som hör till ägarstyrningen kan inte räknas upp på ett uttömmande sätt, utan de beror på situationen och sammanslutningen som styrningen gäller samt den lagstiftning som gäller för sammanslutningen. Enbart formella ägarstyrningsinstrument räcker heller inte till för ett aktivt ägarskap, utan det behövs också informell styrning samt diskussion mellan landskapet som ägare och dess sammanslutning om de förväntningar och mål som finns för sammanslutningen.

När ett landskap deltar i en sammanslutnings verksamhet som grundare, ägare eller medlem, ska det alltid ha ett medvetet syfte och mål. Sådana mål ska grunda sig på landskapsstrategin. Det finns fog för att ta med bestämmelser som stöder dessa mål och verksamhetsprinciper i bolagsordningen eller motsvarande handling och i avtalet om bolagsbildning samt i fråga om

bolag i ett eventuellt aktieägaravtal. Det är inte bara när ett bolag grundas som dessa instrument kan användas, utan bestämmelser i bolagsordningen för ett aktiebolag kan ses över i varje skede av bolagets livscykel.

I 2 kap. 3 § i aktiebolagslagen bestäms det bara om det obligatoriska innehållet i en bolagsordning, vilket innebär att bolagsordningen kan innehålla omfattande bestämmelser om bolagets angelägenheter. Aktieägarna kan i bolagsordningen ta in bestämmelser som kompletterar aktiebolagslagen eller andra bestämmelser, det vill säga grundprincipen är aktieägarnas avtalsfrihet. Det är alltså möjligt att avtala tämligen fritt om bolagets bransch och organisation och de principer som ska följas i bolaget under förutsättning att bestämmelserna i bolagsordningen inte strider mot god sed. Grundprincipen är att syftet med ett aktiebolag är att generera vinst för aktieägarna om annat inte bestäms i bolagsordningen. Det är ändå möjligt att fastställa också något annat syfte med verksamheten som till exempel kan vara allmännyttigt. Syftet och målet med verksamheten bör uttryckligen granskas utifrån landskapets ägarperspektiv, och det bör säkerställas att bolaget arbetar för att målen i landskapsstrategin ska kunna uppnås.

Om en sammanslutning utöver landskapet har minoritetsägare, ska det fästas särskild uppmärksamhet på att jämlikhetsprincipen iakttas och att minoritetsägarna inte behandlas orättvist. Särskilt i fråga om nya bolag finns det skäl att noga överväga om det är nödvändigt med hänsyn till landskapets strategiska mål att ta med minoritetsägare. Minoritetsägarna och det skydd aktiebolagslagen ger dem måste beaktas oavsett vilka åtgärder för ägarstyrning som övervägs.

Aktieägaravtalen bör grunda sig på aktieägarnas strategiska avsikt, dvs. ägarviljan. I bästa fall bidrar avtalen till ett tydligare förhållande mellan aktieägarna och också mellan styrelseledamöterna och klargör deras skyldigheter, och de främjar därmed riskhanteringen och skapandet av förtroende. Med hjälp av avtalen kan man också skärpa de skyldigheter som gäller transparens i bolagens verksamhet och utlämnande av uppgifter samt precisera de mål som landskapet som ägare ställer upp. Liksom det är möjligt att ändra bolagsordningen är det också möjligt att ingå aktieägaravtal i existerande bolag, och avtalens användningsområde är inte begränsat till det skede då bolaget grundas.

Till de centrala ägarstyrningsåtgärderna hör personalval samt att ge anvisningar till landskapets representanter i olika bolag och stiftelser. Med givandet av anvisningar sammanhänger att följa upp och övervaka sammanslutningarnas verksamhet och att reagera på det som händer i sammanslutningarna. Landskapets anvisningar och ställningstaganden grundar sig på aktiv uppföljning av sammanslutningarnas verksamhet, vilket är en uppgift som åligger landskapsstyrelsen, koncernledningen eller någon annan behörig myndighet som anges i förvaltningsstadgan. De utgår från ägarmålen som har sin grund i landskapsstrategin. Lagen innehåller inga bestämmelser som ger anvisningarnas absolut bindande verkan, men det är ändå naturligt att utgå från att anvisningarna ska följas och att man ska ha synnerligen vägande skäl för att avvika från dem.

Till ett aktivt ägande och en aktiv ägarstyrning hör också att landskapet håller kontakt med dem som landskapet valt eller föreslagit till en sammanslutnings förvaltningsorgan. Då uppdraget inleds bör personen känna till landskapets mål och syften med sitt engagemang i sammanslutningen. Också under mandatperioden bör man genom en aktiv och fortlöpande kontakt säkerställa att landskapets målsättningar, dvs. ägarperspektivet, beaktas i sammanslutningens verksamhet. Samtidigt måste landskapet dock ta hänsyn särskilt till den omsorgsplikt som åligger ledamöterna i ett aktiebolags styrelse enligt aktiebolagslagen. Landskapet får inte heller som ägare direkt ingripa i enskilda operativa beslut som ankommer på en sammanslutnings operativa ledning, vilket skulle resultera i oklarare ansvarsförhållandena mellan ägaren och den operativa ledningen i sammanslutningen i fråga. Om landskapet som ägare är missnöjd

med en sammanslutnings styrelses agerande och beslut, kan landskapet utnyttja de medel lagstiftningen för aktiebolag erbjuder, såsom byte av styrelse i sammanslutningen.

Landskapet kommer också ofta att ingå avtal om tjänsteproduktion med en sammanslutning som landskapet äger eller där landskapet är medlem. Landskapet är då till exempel kund hos sammanslutningen som producerar social- och hälso-tjänster som omfattas av landskapets serviceansvar medan sammanslutningen är tjänsteproducent. Vid sidan av ägarstyrningen aktualiseras då också frågor som rör avtalsövervakningen. Dessa frågor gäller tjänsteproduktionen och omständigheter som sammanhänger med den och har inte direkt samband med ägandet som sådant. Det handlar alltså om normal avtalsövervakning och om att sköta tjänsteproduktionen. Dessa olika roller bör beaktas också när beslutanderätten fördelas internt inom landskapet. Det är inte nödvändigtvis samma organ som ansvarar för landskapets ägarstyrning och för den egentliga serviceproduktionen och tillsynen över de avtal som gäller den.

43 §. Verksamhet i landskapets dottersammanslutningar och koncerndirektiv. I paragrafen föreskrivs det om landskapets dottersammanslutningars och landskapets serviceinrättnings verksamhet och om koncerndirektiv huvudsakligen i överensstämmelse med 47 § i kommunallagen.

Landskapens serviceinrättningar styrs delvis med andra medel än dottersammanslutningar som fungerar enligt aktiebolagslagen. Bestämmelser om styrningen av serviceinrättningarna ingår i 9 kap. Landskapet grundar sin serviceinrättning genom en stiftelseurkund. Landskapsfullmäktige bestämmer till exempel om de mål som ställs upp för inrättningens verksamhet, om de villkor och skyldigheter som gäller för produktion och köp av tjänster, om randvillkoren för inrättningens verksamhet och ekonomi, om inrättningens förvaltningsstadga och om utnämningen av dess styrelse. Koncerndirektivet tillämpas på serviceinrättningen bara till de delar det inte står i strid med den styrning som nämnts ovan.

Enligt paragrafens 1 mom. ska landskapet genom ägarstyrningen se till att landskapskoncernens intresse som helhet beaktas i verksamheten i landskapets dottersammanslutningar. Det centrala syftet med landskapets ägarstyrning är att styra produktionen av de tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar. Genom ägarstyrningen säkras en jämlig tillgång på tjänster samt tjänsternas kvalitet, verkningsfullhet och kostnadseffektivitet i verksamheten hos de bolag och den serviceinrättning som ingår i landskapskoncernen. Genom ägarstyrningen säkerställs också att öppenheten och kommunikationen samt tjänsternas användares och landskapets invånares möjligheter till delaktighet och inflytande genomförs. Till de uppgifter som hör till ägarstyrningen hör också att säkerställa tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna samt att genomföra målen för tjänsteintegrationen i serviceinrättningskoncernen som fungerar som underkoncern i landskapskoncernen. Bestämmelsen ställer omfattande krav på koncernstyrningen.

När en dottersammanslutning grundas ska det alltid finnas en strategisk målsättning som sammanhänger med landskapets verksamhet, och dottersammanslutningen ska sträva efter att genomföra dessa mål och syften som uppställts av ägaren. I sin verksamhet och sitt beslutsfattande ska sammanslutningen också beakta att den är en del av landskapskoncernen. Likaså ska ledamöterna i sammanslutningens styrelse känna till sammanslutningens verksamhetsidé och ägarens mål då de samtycker till uppgiften. I detta sammanhang är det väsentligt att fästa uppmärksamhet vid utnämningsspraxis för ledamöter i dottersammanslutningarnas styrelser.

I aktiebolagslagen finns det inga bestämmelser om förvaltningen i en koncern. I koncerner som byggs upp på affärsekonomisk grund är det högsta beslutande organet dock i praktiken moderbolagets bolagsstämma. Moderbolaget utövar sin beslutanderätt på bolagsstämman och i

valet av styrelse men också via iakttagandet av gemensamma lednings och verksamhetsprinciper samt direktiv.

Landskapskoncernens intresse som helhet är inte alltid entydig eller lätt att definiera, eftersom beslutsfattandet är så komplext. Politik och politiska intressen är en väsentlig del av beslutsfattandet i landskapen. När landskapskoncernens intresse som helhet fastställs, är det väsentligt att landskapsfullmäktige i sitt beslutsfattande om landskapsstrategin och ägarpolitiken i anslutning till den tydligt anger vilka långsiktiga mål landskapet har med sitt ägande. Styrningen bör beakta den speciallagstiftning som gäller dottersammanslutningarna och de skyldigheter som följer av den samt anpassas till de ramar dessa sätter.

I 1 kap. 8 § i aktiebolagslagen föreskrivs det om bolagsledningens allmänna omsorgsplikt och plikt att främja bolagets intressen. Att främja bolagets intressen innebär att bolagets ledning har en lojalitetsplikt mot bolaget och ytterst mot alla aktieägare. Det innebär naturligtvis att ledningen ska agera i överensstämmelse med bolagets verksamhetsområde och syfte. Därför är det befogat med tanke på ledningens framtida verksamhet och det aktiebolagsrättsliga ansvaret att landskapet slår fast företagens verksamhetsprinciper, verksamhetsidé och mål redan i de handlingar genom vilka bolaget grundas och i bolagsordningen. Omsorgsfullheten i ledningens agerande bedöms enligt objektiva grunder, och ledningen bryter inte mot sin omsorgsplikt om besluten bygger på grunder, bedömningar och utredningar som med hänsyn till omständigheterna är behöriga. Dock bör man komma ihåg att ledningens ansvar i ett aktiebolag alltid bedöms enligt aktiebolagslagen.

Om dottersammanslutningarna har minoritetsägare, ska de beaktas då modersammanslutningen utövar sitt bestämmande inflytande, eftersom beslut av dottersammanslutningens bolagsstämma, styrelse eller verkställande direktör inte får skada minoritetens intressen. De praktiska verkningarna beror dock på minoritetsägarnas antal samt deras andel av aktierna och rösterna. I sådana fall där det anses nödvändigt att ta med minoritetsägare i bolaget, finns det skäl att avtala om verksamhetsprinciperna förutom i dokumenten om grundande och i bolagsordningen också i ett aktieägaravtal. Likaså är det nödvändigt att beakta skyddet för dottersammanslutningens borgenärer och ledningens omsorgsplikt i samband med det. Modersammanslutningen får inte heller utnyttja sin bestämmanderätt på ett sätt som skadar borgenärernas intressen.

Enligt 2 mom. ska det i sammansättningen av styrelsen för en dottersammanslutning till ett landskap beaktas att styrelsen ska ha tillräcklig sakkunskap om ekonomin och affärsverksamheten med tanke på sammanslutningens verksamhetsområde.

Ur ägarens synvinkel är valet av bolagets förvaltningsorgan den viktigaste enskilda åtgärden, eftersom styrelsen uppfyller de mål och syften som ägaren ställt upp för sammanslutningen.

Styrelsens sammansättning bör vara sådan att styrelsen kan sköta sina uppgifter effektivt. Bäst är förutsättningarna för ett effektivt styrelsearbete då styrelseledamöterna har ett tillräckligt och mångsidigt kunnande och kompletterar varandra erfarenhetsmässigt. Att fungera i ett konkurrensläge på marknaden och leda en lönsam affärsverksamhet förutsätter branschkunedom och affärsekonomiskt kunnande av styrelseledamöterna. Affärsekonomiskt kunnande som utgör en komponent i ledarskapskompetensen kompletterar både substanskunnandet i sammanslutningens bransch och det ekonomiska kunnandet. Vid valet av styrelse bör utgångspunkten i alla sammanslutningar vara att styrelsemedlemmarna ska kunna fatta självständiga beslut och föra en jämlik diskussion med bolagets operativa ledning.

Vid valet av styrelse bör man alltid beakta sammanslutningens bransch och verksamhetens omfattning samt sammanslutningens strategiska betydelse i landskapets verksamhet. Det är

skillnad på om sammanslutningen bedriver affärsverksamhet i ett konkurrensläge på marknaden eller om den är ett bolag som ägs helt av landskapet och som i praktiken fokuserar på intern tjänsteproduktion inom landskapet. I alla dessa sammanslutningars styrelser behövs det kunnande men av olika slag.

I koncerndirektivet bör landskapsfullmäktige utfärda anvisningar som kompletterar landskapslagen angående sammansättning och utnämningspraxis för dottersammanslutningarnas styrelser. Landskapsstyrelsens eller en annan, i förvaltningsstadgan nämnd, behörig myndighets utnämningsbeslut grundar sig på dessa anvisningar av landskapsfullmäktige.

Enligt 3 mom. ska koncerndirektivet tillämpas på ägarstyrningen av landskapets dottersammanslutningar och serviceinrättning och i tillämpliga delar i intressesammanslutningar. Direktivets principiella betydelse accentueras av att det ska godkännas av fullmäktige. Direktivet är riktgivande, men i regel ska avvikelser från det motiveras när besluten fattas. Genom direktivet skapas enhetliga förfaranden och bättre förutsättningar för att leda landskapskoncernen, så att det blir möjligt att leda den och landskapets övriga verksamhet som en helhet enligt enhetliga principer och med beaktande av landskapets övergripande intressen.

Genom koncerndirektivet kan landskapet styra såväl sina egna organ och tjänsteinnehavare som dottersammanslutningarna i landskapskoncernen. Landskapets egentliga interna kompetensregler anges dock i förvaltningsstadgan. I koncerndirektivet kan det också ingå sådana anvisningar av bestående natur, som ska beaktas vid bolagsstämmor eller motsvarande organ av de representanter som utövar landskapets ägarmakt i olika sammanslutningar. Eftersom direktivet riktar sig såväl till landskapets egna organ och tjänsteinnehavare som till dottersammanslutningarna, får landskapsfullmäktige avgöra om det exempelvis är befogat att dela upp direktivet på flera dokument.

Koncerndirektivet är inte direkt rättsligt bindande för dottersammanslutningarnas organ. Det blir bindande först när ett behörigt organ inom dottersammanslutningen, vanligen styrelsen, har godkänt att direktivet binder sammanslutningen. Även då bestäms skyldigheterna och ansvaret för sammanslutningarnas organ, organens ledamöter samt verkställande direktören enligt den lagstiftning som gäller sammanslutningen i fråga. Dottersammanslutningarnas ledning är dock beroende av modersammanslutningens det vill säga landskapets, förtroende. Eftersom koncerndirektivet kompletterar de målsättningar rörande landskapets verksamhet som ställts upp för dottersammanslutningen vid grundandet och i bolagsordningen, bör dottersammanslutningens ledning anföra synnerligen vägande skäl för att avvika från eller underlåta att följa det. I regel kan man underlåta att följa det endast med hänvisning till att det strider mot bestämmelserna om minoritetsskydd eller skydd för borgenärer eller annars klart står i strid med bolagets intressen enligt aktiebolagslagen. Då man bedömer om det föreligger en konflikt med bolagets intressen ska man alltid beakta syftet med bolagets verksamhet enligt bolagsordningen.

I 4 mom. föreskrivs om koncerndirektivets minimiinnehåll. Enligt momentets 1 punkt ska ett koncerndirektiv omfatta planeringen och styrningen av landskapskoncernens ekonomi och investeringar. Landskapskoncernens ekonomi och investeringar bör kunna planeras och styras tillsammans för att koncernens övergripande intressen ska kunna tryggas och de begränsade resurserna utnyttjas så effektivt som möjligt. I momentets 2 punkt avses med koncernövervakning uppföljning av dottersammanslutningarnas produktivitet och ekonomiska ställning, analys och rapportering, om vilka modersammanslutningen kan ge de anvisningar och direktiv den anser nödvändiga. Angående rapporteringen kan man i koncerndirektivet och i anslutning till det genom allmänna anvisningar till exempel säkerställa att landskapet gör upp koncernbokslut och delårsrapporter. I så fall regleras den praktiska tillämpningen av dottersammanslutningarnas informationsplikt enligt 108 § i koncerndirektivet. Motsvarande anvisningar och

bestämmelser kan också meddelas angående ordnandet av dottersammanslutningarnas riskhantering. Vikten av sådana anvisningar om riskhantering accentueras till exempel av att modersammanslutningen kan bli tvungen att följderna av att en dottersammanslutningarnas ekonomiska risker bland annat via realisering av borgensförbindelser.

Enligt momentets 3 punkt bör landskapsfullmäktige i koncerndirektivet styra dottersammanslutningarnas verksamhet så att målen för landskapets kommunikation enligt 28 § uppnås på bästa möjliga sätt också för dottersammanslutningarnas del. På motsvarande sätt ges det i koncerndirektivet närmare anvisningar om hur de förtroendevaldas rätt till upplysningar enligt 77 § 2 mom. genomförs för dottersammanslutningarnas del. I detta sammanhang är det också befogat att ta ställning till revisionsnämndens rätt till upplysningar.

Enligt momentets 4 punkt kan landskapsfullmäktige i koncerndirektivet ålägga dottersammanslutningarnas ledning att inhämta modersammanslutningens åsikt i någon fråga innan beslut fattas i dottersammanslutningen. Att ålägga koncernens dottersammanslutningars ledning att inhämta landskapets åsikt på förhand är ett sätt att styra och övervaka dottersammanslutningarnas verksamhet och ekonomi. En sådan skyldighet att inhämta landskapets åsikt på förhand kan uppstå till exempel om beslutsärendet har en betydande inverkan på sammanslutningens eller landskapets verksamhet eller ekonomiska ansvar. Dottersammanslutningens ledning ska agera omsorgsfullt och i enlighet med sammanslutningens intressen, och att inhämta huvudägarens åsikt på förhand är förenligt med dessa skyldigheter. Att inhämta modersammanslutningens åsikt är inte att överföra sammanslutningens interna beslutsfattande eller verkställande direktörens eller landskapsstyrelsens ansvar enligt den lag som gäller sammanslutningen på landskapsstyrelsen eller koncernledningen, och det innebär inte att något gemensamt juridiskt ansvar uppstår. Sammanslutningens egna beslutande organ har alltid den slutliga beslutanderätten och det slutliga ansvaret i ärenden som kräver att modersammanslutningens åsikt inhämtas, fastän landskapets åsikt om beslutsärendet har inhämtats före sammanslutningens beslut. Om sammanslutningens verkställande direktör eller styrelse fattar ett beslut som strider mot landskapets åsikt i en fråga i vilken modersammanslutningens åsikt ska inhämtas, får landskapet särskilt överväga möjliga vidare åtgärder på grund av detta.

Momentets 5 punkt gäller landskapskoncernens interna tjänster. I lagen föreskrivs det om nationella servicecenter som enligt 16 kap. ska producera expert- och stödtjänster för landskapet, landskapskoncernens dottersammanslutningar och landskapets serviceinrättning i den utsträckning dessa inte verkar i ett konkurrensläge på marknaden. Landskapskoncernen avgör likväl själv vilka tjänster som ska ordnas centraliserat som koncernens interna tjänster. Till dessa interna tjänster hör ofta till exempel finansierings- och placeringsverksamheten, skötseln av betalningstrafiken, upphandlingarna, försäkringarna, personalpolitiken och informationsförvaltningen. Det är motiverat att besluta om ordnande av koncernens centraliserade tjänster i koncerndirektivet, eftersom koncernen genom centralisering av tjänster kan uppnå avsevärda funktionella och ekonomiska fördelar.

Momentets 6 punkt hänger samman med bestämmelserna i 2 mom. I koncerndirektivet kompletterar landskapsfullmäktige lagens bestämmelser om sammansättning och utnämningsspraxis för styrelserna för landskapets och dess serviceinrättnings dottersammanslutningar. I koncerndirektivet kan man då beakta den aktuella landskapskoncernens struktur samt i fråga om dottersammanslutningarna i koncernen deras branscher, verksamhetens omfattning och övriga omständigheter, som alla inverkar på styrelsernas sammansättning och tillsättandet av dem.

I koncerndirektivet kan landskapsfullmäktige också ålägga dottersammanslutningarna att göra upp anvisningar om god förvaltnings- och ledningspraxis som ska följas i sammanslutningens styrelsearbete (corporate governance). Grundprincipen för styrelsearbetet bör vara att ledning-

en främjar ägarnas och företagens intressen. I bästa fall kan man genom att tillämpa god förvaltningssed förbättra förtroendet mellan företaget och dess intressegrupper. Då man gör upp anvisningarna kan man till exempel utnyttja Finlands kommunförbunds rekommendation om god förvaltnings- och ledningspraxis från 2009, Värdepappersmarknadsförbundet rf:s kod för bolagsstyrning för börsnoterade (listade) bolag samt Centralhandelskammarens agenda för utveckling av de icke börsnoterade bolagens förvaltning från januari 2006 liksom också de principbeslut som staten har fattat om sin ägarpolitik.

Utöver det som nämnts ovan kan man i koncerndirektivet till exempel också ta ställning till koncernledningens rätt att närvara och yttra sig i sammanslutningarnas styrelser. En sådan närvaro- och yttranderätt är motiverad för att ge koncernledningen en aktiv roll i styrningen av landskapets dottersammanslutningar och säkra en friktionsfri informationsgång mellan landskapskoncernens modersammanslutning och koncernsammanslutningen.

44 §. Koncernledning. I 1 mom. anges sammansättningen av landskapets koncernledning. Till landskapets koncernledning hör landskapsstyrelsen, landskapsdirektören och andra myndigheter som anges i förvaltningsstadgan. Landskapsfullmäktige beslutar närmare i förvaltningsstadgan om koncernledningens uppgifter och befogenhetsfördelning.

Enligt 2 mom. ska koncernledningen genomföra de praktiska åtgärder som ingår i ägarstyrningen samt koncernövervakningen i de sammanslutningar som hör till landskapskoncernen. Befogenheterna vad gäller landskapets övriga verksamhet hör enligt 37 § i regel till landskapsstyrelsen. Trots lagens bestämmelser får fullmäktige liksom hittills besluta att utsträcka koncernledningens befogenheter också utanför koncernsammanslutningarna.

Koncernövervakningen gäller särskilt uppföljning och analys av samt rapportering om resultaten av koncernsammanslutningarnas verksamhet och deras finansiella ställning. För detta ändamål kan man till exempel fastställa nyckeltal och mätare med vilka lönsamheten och genomslaget av dottersammanslutningarnas verksamhet samt deras ekonomiska status bedöms. Till koncernövervakningen hör också att följa upp huruvida de mål landskapsfullmäktige ställt upp för dottersammanslutningarnas verksamhet uppnåtts, hur väl koncerndirektivet följts och hur riskhanteringssystemen fungerat.

45 §. Internrevision. Enligt paragrafen ska landskapsstyrelsen ordna en oberoende internrevision av landskapet. Dess syfte är att säkerställa att landskapets interna kontroll fungerar. Betydelsen av en fungerande intern kontroll ökar när uppbyggnaden av landskapets verksamhet inbegriper många olika organisationsformer. I landskapslagen ingår det likväl enligt förslaget inga närmare bestämmelser om den modell enligt vilken den interna kontrollen ska organiseras. Den kan ordnas till exempel som verksamhet i landskapets egen regi eller i samarbete med andra landskap eller skaffas hos en extern tjänstproducent.

8 kap. **Samarbete mellan landskap**

46 §. Samarbetsformer. I paragrafen anges de frivilliga former av samarbete som landskapen kan bedriva. För det obligatoriska samarbetet mellan landskapen gäller det som föreskrivs i speciallagstiftningen om landskapens uppgifter. Bestämmelser om sådant obligatoriskt samarbete finns till exempel i 9–11 § i den lag om ordnande av social- och hälsovård som föreslås i denna regeringsproposition.

I 1 mom. ingår en allmän bestämmelse om formerna för frivilligt samarbete mellan landskapen. Utöver det lagfästa samarbetet mellan landskapen och de tjänster som landskapen ålagts att tillhandahålla tillsammans med stöd av lag kan landskapen sköta uppgifter tillsammans (samarbete mellan landskap) på basis av avtal. Landskapen ska alltså kunna komma överens om att

sköta uppgifter i samarbete alltid då det är ändamålsenligt och praktiskt möjligt. Sådant samarbete kan bli aktuellt till exempel i situationer där landskapen genom samarbete kan effektivisera sin verksamhet och användning av personalresurser och andra resurser, förbättra tillgången till tjänster, främja genomförandet av språkliga rättigheter och trygga tillgången till särskild sakkunskap. Landskapets ställning som självstyrande sammanslutning kräver likväl att det självt sköter en tillräckligt stor del av de uppgifter som ankommer på landskapet och bevarar sin funktionsförmåga på en sådan nivå att det klarar alla sina uppgifter. Bestämmelser om servicebolag som samägs av landskapen föreslås i 16 kap.

I 2 mom. anges formerna för det offentlighetsrättsliga samarbetet mellan landskapen. De är gemensamma organ, gemensamma tjänster och skötsel av en myndighetsuppgift genom avtal. Närmare bestämmelser om respektive samarbetsform finns i särskilda paragrafer.

Offentlighetsrättsligt samarbete mellan landskap ska ske enligt offentlighetsrättsliga avtal, och tvister som gäller dem avgörs som förvaltningstvister enligt 69 § i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Landskapen ska också kunna ingå privaträttsliga avtal sinsemellan för att sköta uppgifter enligt denna lag. Landskapen kan alltså tillsammans grunda till exempel aktiebolag, stiftelser eller föreningar. På förvaltningen och ledningen av sammanslutningen tillämpas då den speciallagstiftning som reglerar respektive organisationsform. Tvister som gäller privaträttsliga avtalsförhållanden avgörs i allmänna domstolar som normala tvistemål.

47 §. Förhållandet mellan samarbete och lagen om offentlig upphandling och koncession. I paragrafen regleras förhållandet mellan samarbetet mellan landskap och lagen om offentlig upphandling och koncession. Bestämmelserna inverkar inte på tillämpningsområdet för lagen om offentlig upphandling, utan det förtydligas för landskapens del. En reform av lagstiftningen för upphandling behandlas som bäst av riksdagen (RP 108/2016 rd).

I 1 mom. föreskrivs det om ur de situationer där det organiseringsansvar som definieras i 7 § överförs till en annan sammanslutning står i relation till lagen om offentlig upphandling och koncession. Lagen om offentlig upphandling och koncession och lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster kräver att offentliga samfund och andra upphandlande enheter ordnar öppna och opartiska anbudstävlingar för sina upphandlingskontrakt. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska lagstiftningen för upphandling inte tillämpas i fall där ett landskap avtalar om att organiseringsansvaret för en uppgift ska överföras på ett annat landskap.

I 7 § i lagen anges vad som ingår i organiseringsansvaret. Enligt paragrafen ska det landskap som har ansvar för att ordna skötseln av uppgifterna svara för genomförandet av invånarens rättigheter enligt lag och samordningen av tjänstehelheter samt vad gäller de tjänster som ordnas och övriga åtgärder för bestämning av behov, kvantitet och kvalitet, produktionsätt, styrning och övervakning av produktionen och utövandet av en behörighet som hör till en myndighet.

Vid en överföring av organiseringsansvaret är det inte fråga om ekonomisk verksamhet enligt EU:s konkurrensrätt utan en så kallad allmännyttig uppgift. En del av uppgifterna är sådana att de enligt 124 § i grundlagen inte får anförtros privata aktörer eller så måste det stiftas en lag om detta. Även om sådana uppgifter ses som ekonomiska, de innebär de ändå en överföring av uppgifter där det är fråga om upphandling hos en annan upphandlande enhet enligt 16 § i lagen om offentlig upphandling och koncession. Enligt paragrafen ska upphandlingslagen inte tillämpas på upphandling mellan upphandlande enheter där enheterna i samarbete och för att uppnå gemensamma mål genomför offentliga tjänster som de ansvarar för.

I samband med överföring av organiseringsansvaret övergår också ansvaret för bland annat lika tillgång till tjänster och i synnerhet för tillsynen på mottagaren. När organiseringsansvaret överförs är det fråga om en offentlig uppgift som överförs till parterna enligt lag och som båda ansvarar för. Grunden för överföringen är det allmänna intresset.

I 2 mom. regleras förhållandet mellan samarbetsarrangemang för tjänsteproduktion och upphandlingslagstiftningen. I momentet betonas att status för ett samarbetsarrangemang mellan landskap som uppfyller kriterierna för offentliga upphandlingsavtal eller nyttjanderättsavtal bestäms enligt de rättsregler som anges i upphandlingslagstiftningen, inbegripet de undantag från tillämpningsområdet i fråga om samarbete enligt unionens domstols avgörandepraxis som i huvudsak är identiska med bestämmelserna om samarbete mellan upphandlande enheter i EU:s nya upphandlingsdirektiv (2014/24/EU och 2014/25/EU).

Enligt momentet tillämpas inte lagen om offentlig upphandling och koncession eller lagen om offentlig upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster på ett samarbete för skötseln av en lagfäst uppgift eller en annan uppgift, om man upphandlar av en ansluten enhet eller om det handlar om en ovan beskriven upphandling som avses i 16 § i upphandlingslagen.

Såväl i gällande upphandlingslagstiftning som i den nya som är under beredning har upphandling som en upphandlande enhet gör hos sina anslutna enheter lämnats utanför lagens tillämpningsområde. Det undantag från tillämpningsområdet som gäller upphandlingar hos anslutna enheter har behållits och delvis specificerats i EU:s nya direktiv om offentlig upphandling.

Enligt 15 § i det lagförslag om offentlig upphandling som är under beredning ska lagen inte tillämpas på upphandlingar som den upphandlande enheten företar hos en enhet som är formellt fristående från den och självständig med tanke på beslutsfattandet, om den upphandlande enheten ensam eller tillsammans med andra upphandlande enheter övervakar enheten på samma sätt som den övervakar egna verksamhetsställen och om enheten bedriver huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med de upphandlande enheter som utövar ett bestämmande inflytande över den. I det förslag till upphandlingslag (RP 108/2016 rd) som riksdagen behandlar föreslås dessutom nationella begränsningar i procentalen och beloppen för anknutna enheters försäljning till utomstående. Även upphandling hos en annan upphandlande enhet begränsas när den upphandlande enheten bedriver försäljning till utomstående. Begränsningen gäller såväl procentuell andel som belopp.

48 §. *Gemensamt organ.* I 1 mom. anges huvudregeln, enligt vilken en kommun kan sköta en uppgift för en eller flera kommuners räkning så att kommunerna har ett gemensamt organ som ansvarar för skötseln av uppgiften. Det landskap som sköter uppgiften kallas ansvarigt landskap. Det gemensamma organet är ett organ som är underställt det ansvariga landskapets fullmäktige och styrelse, och den underlydande organisationen är en del av det ansvariga landskapets organisation.

Enligt 2 mom. får landskapen när det gäller frivilligt samarbete komma överens om att en del av ledamöterna i det gemensamma organet ska utses av de landskap som deltar i samarbetet. Vid frivilligt samarbete krävs det alltså inte att varje deltagande landskap har representation i organet.

Bestämmelser om delgivning av ett gemensamt organs beslut till landskapets medlemmar ingår i 145 §.

49 §. *Avtal om ett gemensamt organ.* I paragrafen föreskrivs det om minimiinnehållet i ett avtal om ett gemensamt organ. Enligt paragrafen ska det i ett avtal om ett gemensamt organ åt-

minstone bestämmas om organets uppgifter och när det gäller frivilligt samarbete huruvida det organiseringsansvar som avses i 7 § överförs på det ansvariga landskapet. Avtalsparterna ska komma överens om det gemensamma organets sammansättning och om de samarbetande landskapens rätt att utse ledamöter i organet. Dessutom ska de komma överens om ekonomiska frågor, i synnerhet grunderna för kostnaderna och fördelningen av dem. Ett avtal om ett gemensamt organ kan vara i kraft tills vidare eller en bestämd tid. I avtalet ska det också ingå behövliga bestämmelser om uppsägning av avtalet, till exempel om uppsägningstiden. Också andra bestämmelser som parterna anser behövliga kan tas in i avtalet.

50 §. *Gemensam tjänst.* Med en gemensam tjänst förstås ett arrangemang där tjänsteinnehavaren är skyldig att sköta tjänsteuppdrag i fler än ett landskap. Enligt 1 mom. ska en tjänst kunna vara gemensam för flera landskap. Tjänsten ska då inrättas genom samstämmiga beslut av samtliga landskap som deltar i arrangemanget.

Enligt 2 mom. står tjänsteinnehavaren i tjänsteförhållande till vart och ett av landskapen i fråga. I sin tjänsteutövning är tjänsteinnehavaren skyldig att följa anvisningarna från den behöriga myndigheten i det landskap, för vilken tjänsteuppgifterna utförs. Till tjänsteuppgifterna kan det också höra uppgifter som föredragande i ett organ.

I 3 mom. föreskrivs det om minimiinnehållet i ett avtal om en gemensam tjänst. Parterna ska åtminstone avtala om hur kostnadsansvaret ska fördelas och vilken avtalspart som ska ansvara för arbetsgivarens förpliktelser. Fastän tjänsteinnehavaren står i tjänsteförhållande till alla avtalskommuner ansvarar endast ett landskap, som anges i avtalet, för arbetsgivarens förpliktelser.

51 §. *Avtal om skötseln av en myndighetsuppgift.* Enligt 1 mom. kan landskap avtala om att en uppgift som enligt lag åligger landskapen och som får delegeras till en tjänsteinnehavare, genom avtal anförtros ett annat landskaps tjänsteinnehavare som sköter uppgiften under tjänsteansvar. En sådan uppgift kan även inbegripa utövande av offentlig makt, och när uppgiften sköts under tjänsteansvar innefattar den eventuellt uppdraget att fungera som föredragande i ett organ i landskapet.

I 2 mom. föreskrivs det om minimiinnehållet i avtalet. Avtalet ska innehålla behövliga bestämmelser åtminstone om uppgiftens innehåll, uppföljningen av skötseln av uppgiften, grunderna för bestämning av kostnaderna och fördelningen av dem mellan parterna samt om avtalets giltighet och uppsägning av avtalet. Ett avtal om skötseln av en myndighetsuppgift kan vara i kraft tills vidare eller ingås för en bestämd tid. I avtalet ska det också ingå bestämmelser om uppsägning avtalet, till exempel om uppsägningstiden och förfarandet när det sägs upp.

9 kap. **Landskapets serviceinrättning**

52 §. *Serviceinrättningens ställning och uppgifter.* I paragrafen definieras landskapets serviceinrättning, och dess ställning och uppgifter anges.

Enligt 1 mom. är landskapets serviceinrättning en offentligrättslig inrättning vars uppgift är att producera de tjänster som landskapet har anvisat inrättningen på grund av sitt organiseringsansvar. Bestämmelser om avknoppning av ordnandet och skötseln av landskapets uppgifter ingår åtminstone i lagen om ordnande av social- och hälsovård och i räddningslagen. Enligt 84 § ska landskapet bestämma närmare om fördelningen av landskapets behörighet mellan landskapet och serviceinrättningen i sin förvaltningsstadga. Enligt bestämmelsen ska serviceinrättningen också ge landskapet experthjälp för skötseln av landskapets uppgifter.

I 2 mom. föreskrivs det att varje landskap ska ha bara en serviceinrättning som har många slags uppgifter. Inrättningen kan grunda dottersammanslutningar, och för inrättningen gäller även den bolagiseringsskyldighet som det föreskrivs om i 15 kap. när den verkar i ett konkurrensläge på marknaden. Serviceinrättningen kan verka på marknaden bara i den utsträckning som det i 119 § föreskrivs om undantag från bolagiseringsskyldigheten. Landskapets serviceinrättning och dess dottersammanslutningar ska ledas som en helhet enligt principerna för koncernledning. Avsikten är att landskapets egen tjänsteproduktion i möjligaste mån ska kunna ledas som en helhet. I koncernen måste man likväl kunna föra bok över intäkterna och utgifterna samt tillgångarna och skulden av verksamheten som omfattas av en stor valfrihet som en helhet på det sätt som EU:s lagstiftning om statligt stöd kräver. Dessutom måste man även i övrigt se till att olika producenter behandlas enligt enhetliga principer.

Serviceinrättningen är en självständig juridisk person, och den har rätt att teckna avtal i eget namn och kan ha skyldigheter.

Serviceinrättningen är en självständig myndighet. Bestämmelser om dess tjänsteinnehavare och om andra förutsättningar för verksamheten, såsom garantierna god förvaltning och genomförandet rättsskyddet, finns i lag. Inrättningen kan genom lag åläggas att sköta offentliga förvaltningsuppgifter, och genom lag och specifikare i landskapets förvaltningsstadga delegeras behörighet att utöva offentlig makt.

53 §. Grundande av landskapets serviceinrättning. I paragrafen föreskrivs det om landskapets skyldighet att grunda en serviceinrättning. Bestämmelser om skyldigheten att grunda inrättningen finns dessutom åtminstone i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Tidpunkten då ett landskap senast ska grunda sin serviceinrättning bestäms enligt den tidpunkt då produktionen av social- och hälso-tjänster ska avknoppas enligt genomförandelagen för reformen.

Enligt 1 mom. ska landskapet grunda serviceinrättningen genom en stiftelseurkund.

I 2 mom. föreskrivs det om minimiinnehållet i stiftelseurkunden I stiftelseurkunden ska det åtminstone bestämmas om

- 1) serviceinrättningens namn och hemort,
- 2) serviceinrättningens uppgifter och produktionsansvar,
- 3) ett system för att följa ekonomin och verksamheten och om rapporteringen till landskapet,
- 4) hur inrättningens tillgångar ska användas om den läggs ned.

I 3 mom. föreskrivs det om ändring av stiftelseurkunden. Möjligheten att ändra stiftelseurkunden behövs till exempel i situationer där det är nödvändigt att göra ändringar i serviceinrättningens uppgifter.

54 §. Förhållandet mellan landskapet och dess serviceinrättning. I paragrafen föreskrivs det om landskapsfullmäktiges behörighet i förhållande till serviceinrättningens. Enligt paragrafen bestämmer landskapsfullmäktige om centrala randvillkor och riktlinjer som gäller serviceinrättningens verksamhet och ekonomi. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att landskapet kan styra inrättningens verksamhet så att det uppfyller sitt organiseringsansvar och inrättningen är under demokratisk styrning. Bestämmelserna påminner i hög grad om bestämmelserna för kommunala affärsverk och för samkommuner med endast ett organ.

Landskapsfullmäktige beslutar om målen för inrättningens verksamhet och de villkor och förpliktelser som gäller för produktionen och upphandlingen av tjänster. De mål som fullmäktige ställer upp är bindande. Enligt bestämmelsen får fullmäktige även ålägga inrättningen att

skaffa tjänster hos utomstående producenter. Fullmäktige sätter bindande ramar för skötseln av inrättningens ekonomi och uppgörandet av dess budget. Fullmäktige kan bestämma om inrättningens bindande utgifts- och inkomstposter.

Landskapsfullmäktige bestämmer också om inrättningens förvaltningsstadga. Genom förvaltningsstadgan kan landskapet även överföra offentliga förvaltningsuppgifter och förvaltningsuppgifter som innebär utövande av offentlig makt. Bestämmelser om innehållet i förvaltningsstadgan finns i 56 §.

Enligt momentets 4 punkt ska landskapsfullmäktige välja ledamöter och utse ordförande för styrelsen. Landskapsfullmäktige bestämmer också om inrättningens investeringsplan. Bestämmelsen är nödvändig eftersom finansieringen av inrättningen grundar sig på finansiering från landskapet. Landskapsfullmäktige väljer revisorer för inrättningen, godkänner inrättningens bokslut och beviljar styrelsen ansvarsfrihet. Inrättningen är alltså ansvarig för sin verksamhet inför landskapsfullmäktige.

Som revisionsnämnd för serviceinrättningen fungerar landskapets revisionsnämnd, och för dess behörighet gäller vad som i 112 § bestäms om landskapets revisionsnämnds behörighet.

55 §. Upphandling av tjänster. I paragrafen föreskrivs det närmare om landskapsfullmäktiges behörighet att ålägga serviceinrättningen att upphandla tjänster på marknaden.

Enligt 1 mom. ska landskapsfullmäktige i landskapsstrategin ange i vilken utsträckning och på vilka grunder inrättningen bör skaffa tjänster av en annan tjänsteproducent. Serviceinrättningen bestämmer om upphandlingen av de tjänster som den har produktionsansvaret för genom anbudstävling. I fråga om avknoppad tjänsteproduktion skaffar landskapet inte tjänster och varor, utan de upphandlas av serviceinrättningen. Om landskapet upphandlade dessa tjänster på marknaden, skulle det rasera grunden för serviceinrättningens produktionsansvar, och det skulle kunna innebära att serviceinrättningen producerar tjänster på marknaden. Serviceinrättningen ska också på grund av sitt produktionsansvar ha tillräcklig sakkunskap för upphandling av tjänster och den kan integrera köptjänsterna i sin egen produktion.

I 2 mom. ska det föreskrivas om landskapets skyldighet att se till att det i avtalet är säkerställt att producenten har de professionella, verksamhetsmässiga och ekonomiska resurser som behövs för att sköta produktionen av tjänsterna. Serviceinrättningen ansvarar likväl alltid för tjänsterna gentemot klienten på grund av sitt produktionsansvar. Eftersom serviceinrättningen också är bunden av de randvillkor som landskapet har bestämt utifrån sitt organiseringsansvar, ska serviceinrättningen kunna avtala om köptjänster bara om de randvillkor för organiseringsansvaret som landskapet angett är uppfyllda.

Enligt 3 mom. ska det i avtalet mellan serviceinrättningen och tjänsteproducenten ingå behövliga bestämmelser som säkerställer tjänsternas kvalitet och verkningsfullhet och en jämlik tillgång på tjänsterna samt bestämmelser om målen för tjänsternas innehåll och producentens skyldighet att rapportera till landskapet. I avtalet ska det också fastställas hur rättigheterna och möjligheterna till inflytande hos användarna av tjänsterna och landskapets invånare ska genomföras i producentens tjänsteproduktion.

56 §. Serviceinrättningens förvaltningsstadga och arbetsordning. I paragrafen föreskrivs det om två beslut som är centrala med avseende på ordnandet av serviceinrättningens förvaltning och ekonomi, nämligen förvaltningsstadgan och arbetsordningen.

Enligt 1 mom. ska landskapsfullmäktige i serviceinrättningens förvaltningsstadga anta närmare bestämmelser om hur behörigheten ska fördelas mellan landskapet och serviceinrätt-

ningen. Dessutom ska förvaltningsstadgan innehålla bestämmelser om inrättningens personalorganisation, skötseln av ekonomin och granskningen av förvaltningen och ekonomin.

Enligt 85 § 4 mom. om delegering av beslutanderätt ska landskapsfullmäktige i serviceinrättningens förvaltningsstadga godkänna närmare bestämmelser om utövande av behörighet som tillhör en myndighet och som delegerats till serviceinrättningen.

Enligt 2 mom. är det serviceinrättningens styrelse som ska bestämma om inrättningens arbetsordning. I arbetsordningen bestäms det om inrättningens organ och hur inrättningen ska ledas samt om frågor som sammanhänger med beslutsfattandet och förvaltningsförfarandet såsom organens sammanträden, inkallande av ersättare, uppgifterna för organens ordförande, tillfällig sammanträdesordförande, andras än ledamöternas rätt att närvara och yttra sig vid organens sammanträden, sätten för beslutsfattande i organen, förande, justering och delgivning av protokoll, ordnandet av dokumentförvaltningen, avgifter som tas ut för handlingar eller utlämnande av uppgifter.

57 §. Styrelsens uppgifter. Serviceinrättningen leds av en styrelse, vars uppgifter i stor utsträckning kan jämföras med landskapsstyrelsens uppgifter. Styrelsen är det enda organet i serviceinrättningen som föreskrivs i lag.

Styrelsens uppgift är att styra och övervaka inrättningens verksamhet. Den svarar för ordnandet av förvaltningen och verksamheten samt den interna kontrollen och riskhanteringen. Styrelsen är i sin verksamhet bunden av de mål och randvillkor för verksamheten och ekonomin som landskapet har ställt upp enligt 54 §.

I 2 mom. föreskrivs det närmare om styrelsens uppgifter. Styrelsen ska bestämma hur verksamheten ska utvecklas inom ramen för de randvillkor som landskapet har satt. Den godkänner inrättningens budget i enlighet med de bindande mål samt utgifts- och inkomstposter som landskapet har fastställt. Den upprättar ett bokslut som ska godkännas av landskapsfullmäktige. Den har rätt att inom ramen för sina uppgifter grunda bolag vars ägarstyrning den svarar för.

Styrelsen utser direktören om ingenting annat bestäms i förvaltningsstadgan. Den beslutar också om investeringar inom de gränser som landskapet har fastställt, bestämmer om vem som har rätt att teckna serviceinrättningens namn, bestämmer om serviceinrättningens upplåning, bevakar serviceinrättningens intresse och för dess talan.

Enligt 3 mom. ska styrelsens övriga uppgifter anges i förvaltningsstadgan.

Enligt 4 mom. ska man på avsättande av styrelsen tillämpa vad som i 33 § föreskrivs om avskedande av förtroendevalda i ett landskap.

58 §. Styrelsens sammansättning. Serviceinrättningens styrelse väljs av landskapsfullmäktige. Styrelseledamöternas antal anges i inrättningens förvaltningsstadga.

I 2 mom. anges behörighetsvillkor för styrelsemedlemmarna. En ledamot ska ha tillräcklig sakkunskap om ekonomi och affärsverksamhet eller erfarenhet av ledningsuppgifter inom inrättningens bransch. Serviceinrättningens direktör får inte vara ledamot i styrelsen. Genom behörighetsvillkoren vill man säkerställa att verksamheten leds med tillräcklig sakkunskap. Enligt 67 § i lagen är en ledamot i serviceinrättningens styrelse inte valbar för landskapets organ, varför en person inte samtidigt kan vara förtroendevald i landskapet och medlem i styrelsen.

Serviceinrättningen får också grunda bolag. En ledamot i serviceinrättningens styrelse kan inte vara styrelseledamot i dess dottersammanslutning. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa ägarstyrningens oberoende.

59 §. Serviceinrättningens direktör. Serviceinrättningen leds av direktören som står i tjänsteförhållande till inrättningen. Direktören är underställd styrelsen och leder och utvecklar verksamheten vid inrättningen.

Direktören ska ha rätt att föra styrelsens talan, om inte denna rätt begränsats i inrättningens förvaltningsstadga. Direktören ska kunna sägas upp på grund av förlorat förtroende på motsvarande sätt som landskapsdirektören kan sägas upp enligt 41 §.

60 §. Finansiering av serviceinrättningen. I paragrafen bestäms det att det i sista hand är landskapet som ansvar för finansieringen av serviceinrättningen. Serviceinrättningen kan därför inte gå i konkurs.

61 §. Personal. Vid serviceinrättningen finns det personal såväl i tjänsteförhållande som i avtalsförhållande. Uppgifter i vilka offentlig makt utövas sköts i tjänsteförhållande.

På serviceinrättningen tillämpas dessutom vad som i 82 och 83 § föreskrivs om inrättande och indragning av tjänster och om ombildning av tjänsteförhållanden till arbetsavtalsförhållanden.

62 §. Serviceinrättningens bokföring och bokslut. Eftersom serviceinrättningen är en självständig juridisk person, är den bokföringsskyldig. På inrättningens bokföring och bokslut tillämpas vad som bestäms om landskapets bokföring och bokslut.

63 §. Tillämpning av bestämmelser om landskapen på serviceinrättningarna. På serviceinrättningarna tillämpas i stor utsträckning vad som bestäms om landskapen. Detta gäller kommunikation, delegering, verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden och ändringsökande.

10 kap. **Förtroendevalda**

64 §. Landskapets förtroendevalda. Paragrafen är den grundläggande bestämmelsen om landskapets förtroendevalda. I 1 mom. definieras vilka som är förtroendevalda i landskapet, 2 mom. innehåller en allmän bestämmelse om de förtroendevaldas uppträdande och 3 mom. är en tillämpningsbestämmelse om dem som landskapet valt för ett statligt förtroendeuppdrag.

Förtroendevalda i ett landskap är enligt 1 mom. för det första ledamöterna och ersättarna i fullmäktige och de som valts till ledamöter eller ersättare i landskapets organ. Enligt 29 § utgörs landskapets organ utöver fullmäktige av landskapsstyrelsen, nämnder och direktioner och deras sektioner. Medlemmarna i ett organ är förtroendevalda i landskapet oavsett hur de valts till sina uppdrag. Till de till förtroendevalda i landskapet hör till exempel de som valts till en direktion på förslag av personalen eller av dem som använder tjänster. För ersättare gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om ordinarie ledamöter (30 § 3 mom.).

Sådana andra personer som valts att sköta kommunala förtroendeuppdrag som nämns i paragrafen kan till exempel vara ledamöter i ett gemensamt organ som hör till det ansvariga landskapets organisation (48 §). Förtroendeuppdrag i landskapet sköts också av landskapets representanter vid sammanträden, syner, förhandlingar, förrättningar och motsvarande.

Däremot är en tjänsteinnehavare eller arbetstagare i landskapet som har valts till ledamot i ett landskapsorgan på grundval av sin uppgift inte förtroendevald i landskapet. Förtroendevalda i landskapet är inte heller de personer som valts till serviceinrättningens styrelse, ett aktiebolags

bolagsstämma eller styrelse, en stiftelses styrelse, en förenings styrelse, sammanträde eller motsvarande organ eller ett andelslags styrelse eller sammanträde, även om sammanslutningen eller stiftelsen i fråga är en dottersammanslutning i landskapet.

I 2 mom. ingår en allmän bestämmelse om förtroendevaldas uppträdande, som gäller de förtroendevaldas agerande i sina förtroendeuppdrag. Enligt momentet ska de förtroendevalda främja kommunens och invånarnas intressen samt sköta sitt förtroendeuppdrag med värdighet och så som uppdraget förutsätter. De förtroendevalda förväntas bemöta invånarna opartiskt och rättvist. Deras beteende får inte strida mot allmänt accepterade beteendenormer. Redan förtroendeuppdragets politiska karaktär i sig innebär att den förtroendevalda förhåller sig till frågor och skötseln av dem på ett annat sätt. Regeln om uppträdande ska uppfattas som en anvisning, i vilken verksamhetens moraliska och etiska värderingar betonas.

Enligt 3 mom. ska det på en person som landskapet har valt att sköta ett statligt förtroendeuppdrag tillämpas vad som föreskrivs om landskapets förtroendevalda.

65 §. *Samtycke till förtroendeuppdrag och avgång från förtroendeuppdrag.* Enligt 1 mom. får endast den väljas till ett förtroendeuppdrag som samtyckt till att ta emot uppdraget. Samtyckets form regleras inte i lagen, varför ett formfritt samtycke räcker. Det är dock väsentligt att samtycket ges innan valet sker. Som fullmäktigekandidat får däremot enligt 1 mom. endast den ställas upp som skriftligen har gett sitt samtycke till att ta emot ett uppdrag som fullmäktigeledamot.

En förtroendevald i landskapet ska vara valbar till sitt uppdrag. Om det råder oklarhet kring frågor som inverkar på valbarheten, ska en förtroendevald samt en person som är på förslag till något annat förtroendeuppdrag än fullmäktigeledamot på begäran av landskapsfullmäktige eller organet i fråga lämna en redogörelse för de omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av om han eller hon är valbar.

I 3 mom. föreskrivs det om avgång från förtroendeuppdrag. Den som har giltiga skäl ska kunna avgå från ett förtroendeuppdrag. Bedömningen av om ett skäl är giltigt ska göras av det organ som har valt den förtroendevalda. Fullmäktigeledamöter och ersättare i fullmäktige, som utses i val, beviljas avsked av fullmäktige.

66 §. *Allmän valbarhet.* I paragrafen föreskrivs det om de villkor en person ska uppfylla för att kunna väljas till ett förtroendeuppdrag i ett landskap. De allmänna förutsättningar för valbarhet som nämns i paragrafen ska gälla när en person väljs till ett förtroendeuppdrag.

Enligt 1 punkten ska den som väljs till ett förtroendeuppdrag i ett landskap vara invånare i landskapet. Enligt 3 § är invånarna i landskapet de vars hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994) ligger i landskapet.

Enligt paragrafens 2 punkt ska personen också ha rösträtt i landskapsval i något finländskt landskap det år då valet till förtroendeuppdraget sker. Personen ska alltså ha fyllt 18 år före ingången av valåret. Personen har rösträtt i det landskap där han eller hon har sin hemort den 1 januari.

Den allmänna valbarheten är inte knuten till finländskt medborgarskap. Också en utlänning, som enligt 22 § i förslaget har rösträtt i landskapsval ska kunna väljas till förtroendeuppdrag i det landskap där han eller hon har sin hemort.

Enligt 3 punkten kan en person som är omyndig inte väljas till ett förtroendeuppdrag i ett landskap. Med omyndig avses en person som genom beslut av domstol förklarats omyndig.

67 §. Valbarhet till landskapsfullmäktige. I paragrafen regleras frågor som gäller valbarhet till fullmäktige. Målet är att landskapets invånare ska ha så omfattande rättigheter som möjligt att delta i skötseln av landskapets angelägenheter. Begränsningarna i valbarheten till landskapsfullmäktige föreslås därför vara mindre än till exempel begränsningarna i valbarheten till landskapsstyrelsen.

Eftersom beslutsfattandet i landskapsfullmäktige rör också landskapets servicestrategi och andra faktorer som styr tjänsteproduktionen, strävar man i lagstiftningen om valbarhet särskilt efter att beakta de personer som arbetar i organisationer som producerar tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar och att behandla personer i olika organisationer som arbetar i liknande ställning jämlikt.

I 1 mom. 1 punkten ingår begränsningar i valbarheten för statliga tjänstemän. I begränsningarna beaktas de tillsynsuppgifter för statstjänstemännen som rör landskapen. En statstjänsteman som sköter tillsynsuppgifter som direkt gäller landskapen är inte valbar till landskapsfullmäktige. Då de som sköter tillsynsuppgifter i tjänsten ofta befinner sig i situationer där landskapet och staten har motsatta intressen, kan det inte anses befogat att de ska kunna vara förtroendevalda i landskapet. Bestämmelsen tillämpas på tjänstemän vilkas ordinarie uppgifter och ansvar omfattar tillsynsuppgifter av det aktuella slaget. Den tillsyn som avses i bestämmelsen omfattar också traditionella styrningsuppgifter, såsom utfärdandet av direktiv och bestämmelser, inspektion av landskapets verksamhet, och beslutsfattande i anslutning till dem. En tjänsteman som endast sporadiskt sköter tillsynsuppgifter som berör landskapsförvaltningen är valbar. Bestämmelsen gäller inte heller personal i stödfunktioner eller personer som står i arbetsförhållande till staten. Bestämmelsen gäller inte heller lagstiftningsuppgifter. Tjänstemän som berörs av bestämmelsen finns både inom den statliga centralförvaltningen och i regionalförvaltningen. Begränsningen i valbarheten gäller inte domare vid förvaltningsdomstolarna. Som fullmäktigeledamöter är de dock jäviga att behandla sitt eget landskaps ärenden vid förvaltningsdomstolen.

I 1 mom. 2 punkten regleras valbarheten till landskapsfullmäktige för personer i landskapets tjänst. Bestämmelsen syftar endast till att begränsa valbarheten till landskapsfullmäktige för personer på centrala ansvarsposter. Valbar till fullmäktige är inte den som är anställd i en ledande uppgift hos landskapsstyrelsen eller i en nämnds uppgiftsområde eller i en därmed jämförbar ansvarsfull uppgift. Ett organs uppgiftsområde består av dess uppgifter enligt lag och landskapets förvaltningsstadga.

Den som leder en uppgiftshelhet inom en nämnds uppgiftsområde anses vara anställd i en ledande uppgift inom nämndens uppgiftsområde. Om nämndens uppgiftsområde är smalt och till exempel endast omfattar ett uppgiftsområde, är det möjligt att begränsningen endast gäller en person till exempel den ansvarige tjänstemannen inom uppgiftsområdet. Om organet däremot ansvarar för flera uppgiftshelheter såsom, gäller begränsningen de tjänsteinnehavare som leder respektive uppgiftshelhet även om uppgifterna sköts av samma verk, avdelning eller motsvarande. Utöver verks- eller avdelningschefer gäller begränsningen i valbarheten också andra ledande tjänsteinnehavare.

Liksom för närvarande ska begränsningen också gälla en person som sköter en uppgift som är jämförbar med en ledande uppgift och som ansvarar för en viss uppgiftshelhet. Kommunikationschefer, planeringschefer, landskapets jurister, landskapskamrerer och personalchefer är exempelvis inte valbara till landskapsfullmäktige. Förvaltningsstrukturerna och avgränsningen av ansvarsområdena varierar från landskap till landskap och begränsningarna behöver inte nödvändigtvis schematiskt gälla alla personer med samma titel. Valbarheten avgörs i varje enskilt fall utifrån personens verkliga uppgifter och ställning, inte titel.

Den som ansvarar för en uppgiftshelhet vars betydelse ekonomiskt eller annars i landskapets organisation är liten är inte jämförbar med en ledande tjänsteinnehavare och är alltså valbar till fullmäktige. Valbarheten ska då bedömas enligt hur landskapet organiserat skötseln av sina uppgifter.

Uppgifter som landskapet ansvarar för sköts ofta av sammanslutningar och stiftelser som inte hör till landskapets organisation. Hur uppgifterna organiseras får inte påverka tillämpningen av valbarhetsbestämmelserna. Framför allt blir frågan aktuell när landskapet utövar bestämmande inflytande i en sammanslutning eller stiftelse. Om landskapet är minoritetsägare, är jämförbarheten med landskapets egen organisation inte lika tydlig. Därför föreslås i 1 mom. 3 punkten en begränsning i valbarheten som bara gäller dem som ansvarar för en uppgiftshelhet hos en sammanslutning eller stiftelse där landskapet har bestämmande inflytande. Bestämmande inflytande fastställs enligt samma grunder som i den föreslagna 4 § om landskapskoncernen. En sammanslutning som sköter en uppgift som hör till landskapet och där landskapet har bestämmande inflytande kan till exempel vara ett aktiebolag.

Syftet med bestämmelsen i 1 mom. 3 punkten är att sättet att organisera landskapets uppgifter inte ska påverka valbarheten. Därför ska den som är anställd hos en sammanslutning eller stiftelse vad hans eller hennes ställning beträffar kunna jämföras med en kommunalt anställd person som avses i 2 punkten. För detta krävs det för det första att den uppgiftshelhet som sammanslutningen sköter till sin omfattning motsvarar uppgiftsområdet för en kommunal nämnd. Sammanslutningar som sköter en enda uppgift är inte sådana. För det andra krävs det att den som är anställd i sammanslutningen har en ledande eller därmed jämförbar ansvarig ställning. Vid sidan av personer i ledningen för sammanslutningar och stiftelser gäller begränsningen också den som ansvarar för en bestämd uppgiftshelhet i sammanslutningen eller stiftelsen. Utöver verkställande direktören är till exempel en förvaltningsdirektör med ansvar för sammanslutningens förvaltning eller en ekonomidirektör med ansvar för sammanslutningens ekonomi inte valbara.

Enligt 1 mom. 4 punkten är den som är ledamot i styrelsen eller ett därmed jämförbart organ eller är i ledande eller ansvarsfull ställning eller därmed jämförbar ställning i landskapets serviceinrättning eller i en sammanslutning eller stiftelse som producerar social- och hälsojänster eller andra tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar inte valbar till landskapsfullmäktige. Utöver anställd personal kan också en ägare som deltar i företagets verksamhet vara i ansvarig ställning. Till skillnad från regleringen av valbarheten enligt kommunallagen är till exempel verkställande direktören för ett privat aktiebolag som producerar hälsojänster inte valbar även om företaget inte producerar tjänster för invånarna i landskapet i fråga. Regleringen är i detta avseende striktare än i kommunallagen, eftersom syftet är att särskilt produktion av social- och hälsojänster i privata företag behandlas på samma sätt som landskapets egen tjänsteproduktion.

De begränsningar som beskrivs ovan innebär att personen inte kan kandidera för fullmäktige. Kandidaternas valbarhet ska granskas enligt vallagen. Enligt 2 mom. ska dock den vara valbar, för vars del ett hinder enligt 1 mom. upphört innan fullmäktigeledamotens mandattid inleds. En utredning i frågan ska presenteras senast när centralvalnämnden granskar kandidaternas valbarhet.

Om en fullmäktigeledamot förlorar sin valbarhet, upphör förtroendeuppdraget. Detta regleras i 72 §.

68 §. Valbarhet till landskapsstyrelsen. Grunderna för regleringen av valbarheten till en landskapsstyrelse motsvarar regleringen av valbarheten till en kommunstyrelse i 73 § i kommunallagen. Den föreslagna lagen är likväl striktare än kommunallagen när det gäller styrelseleda-

möter i bolag som ingår i landskapskoncernen och arbetstagare i sammanslutningar och stiftelser som producerar tjänster inom landskapets uppgiftsområde.

Grundregeln är den att den som är valbar till landskapsstyrelsen ska vara valbar också till landskapsfullmäktige.

Enligt 1 mom. 1 punkten är inte den valbar till landskapsstyrelsen som är anställd hos landskapet och lyder direkt under landskapsstyrelsen. En person som organisatoriskt arbetar underställd landskapsstyrelsen kan alltså inte samtidigt vara ledamot i landskapsstyrelsen. Enligt momentets 2 punkt är likaså den som är anställd hos en sammanslutning eller stiftelse som bedriver verksamhet inom landskapsstyrelsens uppgiftsområde och där landskapet har bestämmande inflytande inte valbar till styrelsen.

Enligt 3 punkten är den som är anställd hos landskapets serviceinrättning eller hos en sammanslutning eller stiftelse som producerar social- och hälsotjänster eller andra tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar inte valbar till landskapsstyrelsen. Syftet med bestämmelsen är att personer som arbetar i olika organisationer som producerar tjänster för landskapen ska behandlas lika när det gäller valbarheten.

Enligt 4 punkten är den som är föredragande i en nämnd eller annars svarar för beredningen av ärenden inte valbar till landskapsstyrelsen. Dessa tjänsteinnehavare i landskapet har möjlighet att i betydande grad utöva inflytande i de frågor som behandlas av landskapsstyrelsen. Den föredragande kan anges i förvaltningsstadgan eller så kan det i förvaltningsstadgan bestämmas att den föredragande ska utses av organet. Vid sidan av föredragande ska begränsningen också gälla personer som svarar för den faktiska beredningen av ärenden. En förutsättning är att ärendena kommer att behandlas av landskapsstyrelsen och att de hör till landskapsstyrelsens kompetens enligt lagen eller förvaltningsstadgan. Vidare förutsätts för att bestämmelsen ska tillämpas, att beredningen av ärenden som kommer att behandlas av landskapsstyrelsen hör till tjänsteinnehavarens ordinarie arbetsuppgifter. Bestämmelsen gäller till exempel inte personer som bistår vid beredningen.

I 1 mom. 5 punkten föreskrivs det om begränsning av valbarheten för den som är i en ledande ställning i en affärsdrivande sammanslutning eller stiftelse. Grunden för att begränsa valbarheten är att sådana personer om de fungerar som förtroendevalda i strid med landskapets och dess invånares intresse kan gynna den sammanslutning de företräder eller skada konkurrerande sammanslutningar. Bestämmelsen tillämpas i motsats till motsvarande bestämmelse i kommunallagen även på en ledamot i styrelsen eller ett därmed jämförbart organ i en sammanslutning där landskapet har bestämmande inflytande.

För att begränsningen i valbarheten ska tillämpas måste båda kraven som nämns i bestämmelsen vara uppfyllda. Den affärsdrivande sammanslutningens eller stiftelsens relation till landskapet och personens egen ställning i sammanslutningen eller stiftelsen ska uppfylla kraven i bestämmelsen. Begränsningen gäller den som är ledamot i styrelsen eller i ett därmed jämförbart organ eller i en ledande och ansvarsfull uppgift eller i en därmed jämförbar ställning i den affärsdrivande sammanslutningen eller stiftelsen. Utöver anställd personal kan också en ägare som deltar i företagets verksamhet vara i ansvarig ställning. För affärsdrivande sammanslutningar och stiftelser krävs att de bedriver affärsverksamhet i landskapet i fråga och att de kan ha väsentlig nytta eller lida väsentlig skada av hur de ärenden avgörs som normalt behandlas i landskapsstyrelsen. Intresset ska vara väsentligt, det vill säga ett mycket litet ekonomiskt eller annat intresse föranleder inte en begränsning. Vidare krävs det att ärendena normalt, det vill säga flera gånger per år, behandlas i landskapsstyrelsen. Eftersom landskapsstyrelsens uppgiftsområde också annars är omfattande och varierar beroende på landskapets förvaltningsmodell, kan begränsningen fungera på olika sätt i olika landskap.

Bestämmelsen i 2 mom. om begränsningar i valbarheten för personer som ansvarar för bevakningen av personalens intressen motsvarar regleringen i kommunallagen. Ordföranden i styrelsen eller i ett därmed jämförbart organ för en sammanslutning som sköter bevakningen av personalens intressen i landskapet är inte valbar till landskapsstyrelsen. Valbar är inte heller den som i egenskap av förhandlare för sammanslutningen eller i annan motsvarande egenskap svarar för intressebevakningen.

Enligt 37 § ska landskapsstyrelsen företräda landskapet som arbetsgivare och svara för landskapets personalpolitik. För den som sköter bevakningen av personalens intressen i landskapet skulle ett uppdrag som ledamot i landskapsstyrelsen eller ett organ som huvudsakligen sköter personalfrågor därför leda till intressekonflikt. Enbart jävsbestämmelser räcker inte till för att undvika problem och därför föreslås det att valbarheten för personer som sköter bevakningen av personalens intressen begränsas.

Begränsningarna i valbarheten gäller dem som ansvarar för bevakningen av personalens intressen i landskapet i fråga. Intressebevakningen i ett landskap sköts liksom i kommunerna av personalorganisationernas lokalavdelningar, som är organiserade som föreningar. Styrelsen eller ett därmed jämförbart organ i en lokal personalorganisation ska vanligen bland annat godkänna lokala förhandlingsresultat. Begränsningen i valbarheten gäller åtminstone ordförande i ett sådant organ. Begränsningen gäller alltså inte alla styrelsemedlemmar, utan endast dem som har huvudansvaret för intressebevakningen. Begränsningen gäller däremot dem som förhandlar med kommunen om tjänste- och arbetskollektivavtalslösningar eller annars sköter personalens intressebevakning. Till dessa hör till exempel de lokala personalorganisationernas huvudförtroendemän och förtroendemän. Däremot anses arbetarskyddsfullmäktige eller personalrepresentanter i samarbetsorgan fortfarande inte ha sådana intressebevakningsuppgifter som avses i paragrafen.

Endast de vars ordinarie uppgifter i personalorganisationen omfattar intressebevakningsuppgifter anses vara ansvariga för intressebevakningen. Den som sporadiskt deltar i förhandlingar förlorar inte sin valbarhet, utan då tillämpas jävsbestämmelserna.

I 3 mom. föreskrivs det på motsvarande sätt som i kommunallagen att majoriteten av ledamöterna i landskapsstyrelsen ska vara personer som inte är anställda hos landskapet eller hos en sammanslutning eller en stiftelse där landskapet har bestämmande inflytande. Kravet gäller separat för ledamöter och ersättare.

Det har allmänt ansetts att anställda i en kommun som är ledamöter i kommunstyrelsen är problematisk och försämrar styrelsens funktionsduglighet. I landskapen företräder landskapsstyrelsen landskapet som arbetsgivare och svarar för landskapets personalpolitik. I synnerhet landskapsstyrelsens ordförande är en central representant för arbetsgivaren i landskapet. Om ordföranden samtidigt är anställd hos landskapet, uppstår det en problematisk dubbelroll med tanke på beslutsfattandets oavhängighet. Detta perspektiv måste beaktas i de politiska förhandlingarna om landskapsstyrelsens sammansättning.

69 §. Valbarhet till andra organ. I paragrafen föreskrivs det om valbarhet till landskapets nämnder, organ som huvudsakligen sköter personalfrågor, direktioner och kommittéer.

Enligt 1 mom. är grundprincipen att den som är valbar till en nämnd också är valbar till landskapsfullmäktige. Enligt 1 mom. 1 punkten är en anställd hos landskapet som lyder under en nämnd inte valbar till nämnden. Enligt 1 mom. 2 punkten gäller detsamma en anställd hos en sammanslutning eller stiftelse som bedriver verksamhet inom nämndens uppgiftsområde och där kommunen har bestämmande inflytande.

Enligt 3 punkten i momentet är den som är anställd hos landskapets serviceinrättning inom nämndens uppgiftsområde eller hos en sammanslutning eller stiftelse som producerar social- och hälso-tjänster eller andra tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar inte valbar till nämnden. Syftet med bestämmelsen är att personer som arbetar i olika organisationer som producerar tjänster för landskapen ska behandlas lika när det gäller valbarheten. Anställda hos sammanslutningar eller stiftelser som producerar social- och hälso-tjänster är inte valbara till en nämnd som behandlar frågor som rör social- och hälsovården. Landskapets serviceinrättning sköter i regel många uppgiftsområden, varför den ovan nämnda indelningen är svårare att göra för dess anställda.

Valbar till en nämnd är enligt 4 punkten inte den som är ledamot i styrelsen i landskapets serviceinrättning som verkar inom nämndens uppgiftsområde, i en koncernsammanslutning eller i en affärsdrivande sammanslutning, om det är fråga om en sådan sammanslutning som kan ha väsentlig nytta eller lida väsentlig skada av hur de ärenden avgörs som normalt behandlas i nämnden. Med detta avses personer som är i motsvarande ställning som de som nämndes för landskapsstyrelsens del i 68 § 1 mom. 5 punkten, men avgränsade enligt nämndens uppgiftsområde.

Paragrafens 2 mom. gäller organ som har hand om för personalfrågor. Om personalfrågorna enligt landskapets förvaltningsstadga ska skötas av något annat organ än landskapsstyrelsen, ska bestämmelsen i 68 § 2 mom. om valbarheten för den som svarar för bevakningen av personalens intressen tillämpas på detta organ.

I 3 mom. föreskrivs det om valbarheten till ledamot i en direktion eller en kommitté. Till dessa kan väljas också den som inte är valbar till landskapsstyrelsen och nämnder och den som inte är invånare i landskapet. Till en direktion eller kommitté kan man i princip välja vem som helst som är röstberättigad, det vill säga det finns inga begränsningar i valbarheten som sammanhänger med personens ställning eller krav om att personen ska bo i landskapet.

70 §. Valbarhet till revisionsnämnden. I paragrafen föreskrivs det om valbarheten till revisionsnämnden huvudsakligen på motsvarande sätt som i 75 § i kommunallagen. En central bestämmelse är att den som är knuten till landskapsstyrelsen eller till arbetet i styrelsen inte är valbar till revisionsnämnden. Inte heller den som är anställd hos kommunen eller kommunkoncernen är valbar.

Enligt 1 punkten är kommunstyrelsens ledamöter inte valbara till revisionsnämnden. Begränsningen i valbarheten föranleds av att landskapsstyrelsen leder landskapets verksamhet, ekonomi och förvaltning. Inte heller de närstående till landskapsstyrelsens ledamöter och landskapsdirektören som avses i 28 § 2 och 3 mom. är enligt 2 punkten valbara till revisionsnämnden.

Enligt paragrafens 3 punkt är den som är anställd hos landskapet, landskapets serviceinrättning eller hos en sammanslutning eller stiftelse där landskapet har bestämmande inflytande inte valbar till revisionsnämnden. I 72 § föreskrivs det likväl att ett tillfälligt anställningsförhållande som varar högst sex månader inte leder till förlust av valbarheten. Personen får dock inte sköta förtroendeuppdraget medan anställningen pågår.

I 4 punkten föreskrivs det att en person som inte är valbar till landskapsstyrelsen inte kan väljas till revisionsnämnden. Eftersom valbarhet till landskapsstyrelsen förutsätter valbarhet till fullmäktige ska valbarheten till fullmäktige enligt 67 § bedömas först och därefter valbarheten till landskapsstyrelsen enligt 68 §.

71 §. Valbarhet till organ som är gemensamma för flera landskap. Bestämmelser om organ som är gemensamma för flera landskap finns i 48 §. Valbar till ledamot i ett gemensamt organ som ingår i ett ansvarigt landskaps organisation är den som är valbar till motsvarande organ i sitt eget landskap.

72 §. Förlust av valbarhet. I paragrafen föreskrivs det om frågor som rör förlust av valbarhet. Enligt 1 mom. ska det organ som utsett en förtroendevald konstatera att förtroendeuppdraget har upphört om den förtroendevalda har förlorat sin valbarhet. I fråga om en ledamot i landskapsfullmäktige fattas beslutet av landskapsfullmäktige.

Enligt 2 mom. leder ett tillfälligt anställningsförhållande som varar högst sex månader inte till förlust av valbarhet, men den förtroendevalda får inte sköta sitt förtroendeuppdrag så länge anställningen varar. Hänvisningsbestämmelserna gäller anställningsförhållanden i landskapet enligt 67–70 §.

73 §. Skötseln av förtroendeuppdrag. I paragrafen ingår bestämmelser om förtroendeuppdragets varaktighet, fyllande av ett förtroendeuppdrag som blivit ledigt och skötseln av ett förtroendeuppdrag tills valet eller beviljandet av avsked slutligt har avgjorts.

Enligt 1 mom. är huvudregeln att en förtroendevald kvarstår i sitt uppdrag under den tid för vilken han eller hon har valts. Han eller hon ska dock sköta uppdraget tills någon annan har valts till uppdraget. Störst betydelse har kontinuiteten i förtroendeuppdrag då valperioden eller någon annan mandattid går ut. Ett förtroendeuppdrag kan dock bli ledigt under pågående mandattid av flera skäl, till exempel förlust av valbarhet, beviljad befrielse från eller återkallande av förtroendeuppdrag eller den förtroendevaldas död. Till ett förtroendeuppdrag som blivit ledigt under pågående mandattid ska en ny förtroendevald utses för den återstående mandattiden. Det gäller inte ledamöter i landskapsfullmäktige, eftersom de utses genom landskapsval och ersättare kallas i de ordinarie ledamöternas ställe i enlighet med valresultatet.

I 2 mom. ingår bestämmelser om skötseln av förtroendeuppdrag när besvär anförts över valet av förtroendevald eller beviljande av avsked eller när landskapsstyrelsen med stöd av 89 § vägrat verkställa fullmäktiges beslut. En förtroendevald som har valts till ett uppdrag ska också sköta sitt uppdrag tills saken slutgiltigt har avgjorts. Bestämmelsen gäller dock inte återkallande av förtroendeuppdrag under pågående mandatperiod enligt 33 §. De nya förtroendevalda som väljs efter ett beslut om återkallande tillträder sina uppdrag genast efter valbeslutet och sköter uppdragen också under en eventuell besvärsprocess.

74 §. Förtroendevalda på hel- eller deltid och deras ställning. I paragrafen ingår bestämmelser om rätten för en förtroendevald på hel- eller deltid att få ledighet från sitt arbete för att sköta förtroendeuppdraget, rätten att avbryta tjänst- eller arbetsledigheten, lönen och andra rättigheter som gäller skötseln av förtroendeuppdraget. Skötseln av ett förtroendeuppdrag på hel- eller deltid grundar sig på ett beslut som landskapsfullmäktige fattat med stöd av 32 § 2 mom.

De förtroendevaldas rätt till ledighet från arbetet handlar om en regel inom arbets- och tjänstemannarätten. Därför föreslås det att hänvisningsbestämmelser till denna rätt tas in i arbetsavtalslagen, statstjänstemannalagen, lagen om kommunala tjänsteinnehavare och lagen om sjo-arbetsavtal.

Enligt 1 mom. krävs samtycke av den som ska väljas till ett förtroendeuppdrag på hel- eller deltid. Bestämmelsen kompletterar 65 § enligt vilken endast den som har gett sitt samtycke till att ta emot ett förtroendeuppdrag får väljas till uppdraget.

Enligt 2 mom. har en förtroendevald på heltid rätt att få tjänst- eller arbetsledighet från sitt arbete under den tid som förtroendeuppdraget varar. Om till exempel landskapsstyrelsens mandattid är fyra år, men presidiet väljs för ett år åt gången, har en ordförande på heltid rätt till tjänst- eller arbetsledighet för ett år. Arbetsgivaren kan inte vägra att bevilja tjänst- eller arbetsledighet med hänvisning till vägande skäl som beror på arbetet.

Ett förtroendeuppdrag på heltid kan upphöra under pågående mandatperiod om den förtroendevalde beviljats avsked på egen begäran eller förlorat sin valbarhet till förtroendeuppdraget i fråga eller om förtroendeuppdraget återkallats på grund av bristande förtroende enligt 33 §. Rätten att avbryta tjänst- eller arbetsledigheten gäller endast om ett förtroendeuppdrag på heltid upphör i förtid på grund av att personen förlorat sin valbarhet eller förtroendeuppdraget återkallats. Rätten föreligger alltså inte om en förtroendevald på heltid på egen begäran har beviljats avsked. Den vars tjänst- eller arbetsledighet avbryts har rätt att återgå till sitt arbete en månad efter att arbetsgivaren fått meddelande om att tjänst- eller arbetsledigheten avbrutits. Arbetsgivaren och arbetstagaren kan också komma överens om en annan tidpunkt för återvändandet till arbetet. Arbetsgivaren får erbjuda den som återvänder till arbetet från tjänst- eller arbetsledigheten motsvarande uppgifter som denne hade före ledigheten. Det behöver alltså inte nödvändigtvis vara fråga om samma arbete.

I 3 mom. ingår bestämmelser om rätten till tjänst- eller arbetsledighet för förtroendevalda på deltid. En förtroendevald på deltid har ingen absolut rätt att få ledigt från arbetet utan måste avtala om detta med arbetsgivaren. Ett förtroendeuppdrag på deltid kan skötas med hjälp av olika arbetstidsarrangemang. Det kan handla om några arbetsdagar per vecka eller så kan förtroendeuppdraget till stor del förläggas till kvällstid och lediga dagar. Behovet av ledighet från det egentliga arbetet kan alltså variera mycket beroende på situationen.

Arbetsgivaren kan vägra att bevilja ledighet för skötseln av ett förtroendeuppdrag på deltid om det finns ett vägande skäl som hänger samman med arbetet. Med ett vägande skäl som hänger samman med arbetet avses att arbetsgivaren inte som grund för sin vägran kan hänvisa till normala omständigheter i arbetet, utan det förutsätts att skälet är synnerligen vägande. Ofta gäller frågan huruvida arbetsgivaren känner till arbetstagarens behov av ledighet i så god tid att arbetsgivaren genom arbetstidsarrangemang eller på något annat sätt kan förbereda arbetstagarens frånvaro. Om man i landskapet på förhand kommit överens om de arbetstidsarrangemang genom vilka man avser att sköta ett förtroendeuppdrag på deltid, kan man i god tid på förhand meddela arbetsgivaren om när det finns behov av ledighet. Arbetsgivaren är skyldig att på begäran ge en skriftlig utredning om grunderna för sin vägran.

Enligt 4 mom. ska landskapsfullmäktige besluta om månadslön och ersättningar som ska betalas till förtroendevalda på hel- eller deltid. Fullmäktige kan till exempel besluta att månadslönen till exempel ska stå i en bestämd proportion till landskapsdirektörens månadslön. Månadslön som betalas en förtroendevald är pensionsgrundande, varför det inte behövs någon särskild bestämmelse om detta. I den föreslagna lagen ingår det inga bestämmelser om arbetstiden för förtroendevalda på heltid, men fullmäktige kan besluta att bestämmelserna om landskapsdirektörer i allmänna landskapens tjänste- och arbetskollektivavtalet ska tillämpas på deras arbetstid och arbetstidsersättningar. På motsvarande sätt finns det skäl att fastställa arbetstiden för förtroendevalda på deltid, t.ex. som 40 eller 50 procent av kontorsarbetstid. Det är viktigt att noggrant fastställa arbetstiden särskilt om en förtroendevald på deltid behöver komma överens med sin arbetsgivare om arbets- eller tjänstledighet som skötseln av förtroendeuppdraget förutsätter. Förtroendevalda på hel- eller deltid har dessutom rätt till arvoden och ersättningar enligt vad fullmäktige med stöd av 76 § beslutat om arvoden och ersättningar för de förtroendevalda.

För att förtroendevalda på hel- eller deltid ska ha rätt till löneförmåner under sjukledighet och rätt till semester och familjeledigheter, bör det i lagen anges att det som bestäms eller föreskrivs om tjänsteinnehavare i landskap ska tillämpas. För förtroendevalda på hel- eller deltid gäller alltså i dessa frågor bestämmelserna i lagen om tjänsteinnehavare i kommuner och landskap och allmänna landskapens tjänste- och arbetskollektivavtalet. Förtroendevalda på hel- eller deltid har dessutom motsvarande rätt till lagstadgat olycksfallsskydd och yrkessjukdomsskydd samt till företagshälsovårdens tjänster som landskapets personal.

75 §. Förtroendevaldas rätt att få ledigt från arbetet för att sköta förtroendeuppdrag. Det bör ingå hänvisningsbestämmelser som rör frågan i arbetsavtalslagen, statstjänstemannalagen, lagen om kommunala tjänsteinnehavare, kyrkolagen och lagen om sjöarbetsavtal.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om de förtroendevaldas rätt att få ledigt från arbetet för att delta i landskapsorgans sammanträden. Med organ avses landskapets organ enligt 29 §. En förtroendevald har rätt att få ledigt från arbetet, eftersom arbetsgivaren kan vägra att ge ledighet bara om han eller hon inte har fått information om ledigheten minst 14 dagar före dagen för sammanträdet och för sin vägran har ett vägande skäl som hänger samman med arbetet. Då man vanligen känner till tidpunkterna för organens ordinarie sammanträden i god tid, kan arbetsgivaren i praktiken överväga att vägra bara då ett organ håller extra sammanträden om vilka man inte kan meddela arbetsgivaren 14 dagar på förhand. Med formuleringen vägande skäl som hänger samman med arbetet avses liksom i 74 § 3 mom. att arbetsgivaren inte som grund för vägran ska kunna hänvisa till sedvanliga omständigheter som normalt är förknippade med arbetet. En ledighet för deltagande i ett sammanträde ska också innefatta restiden från arbetsplatsen till mötesplatsen och från mötesplatsen till arbetsplatsen.

Paragrafens 2 mom. gäller situationer då det inte är fråga om deltagande i organs sammanträden utan om skötseln av andra förtroendeuppdrag som förordnats av landskapet eller deltagande i fullmäktigegrupperns sammanträden. När det gäller ledigheter som behövs för deltagande i fullmäktigegrupperns sammanträden eller för skötseln av andra förtroendeuppdrag ska förtroendevalda avtala med arbetsgivaren. Arbetsgivaren får vägra bevilja ledighet och behöver inte anföra vägande skäl som hänger samman med arbetet.

Enligt 3 mom. ska den förtroendevalda underrätta arbetsgivaren om sammanträdestiderna och de förtroendeuppdrag landskapet förordnat utan dröjsmål sedan han eller hon fått vetskap om dem. En arbetsgivare som vägrar bevilja ledighet ska på begäran ge en skriftlig utredning över skälen för sin vägran. Arbetsgivarens utredningsplikt gäller situationerna i både 1 och 2 mom.

Twister mellan arbetsgivare och arbetstagare eller tjänsteinnehavare löses enligt reglerna för respektive anställningsförhållande. Twister som gäller ett arbetsförhållande löses i en allmän underrätt och twister som gäller ett tjänsteförhållande i förvaltningsrätten.

76 §. Arvoden och ersättningar. Landskapsfullmäktige ska besluta om grunderna för de förtroendevaldas ekonomiska förmåner. En förtroendevald har rätt till arvode för skötseln av sina uppgifter och ersättning för uppkomna kostnader. Ersättningarna behöver inte uppgå till fullt belopp.

I 1 mom. ingår en förteckning över de arvoden och ersättningar som ska betalas en förtroendevald. Enligt 1 punkten ska sammanträdesarvode betalas förtroendevalda för deltagande i landskapets organs sammanträden. En förtroendevald har rätt till sammanträdesarvode också då beslutsfattandet i organet sker vid ett elektroniskt sammanträde enligt 92 § eller genom ett elektroniskt beslutsförfarande enligt 93 §. Olika organs sammanträdesarvoden kan vara olika stora och man kan betala ett högre arvode till ordförande än till organets övriga ledamöter. Enligt 2 punkten ska ersättning betalas för inkomstbortfall och för kostnader som förtroendeupp-

draget föranleder till exempel på grund av avlönande av vikarie, för ordnande av barnvård eller något motsvarande skäl. Enligt 3 punkten ska förtroendevalda betalas ersättning för resekostnader samt dagtraktamente. Ersättning för inkomstbortfall betalas endast för verklig förlust av förvärvsinkomst till följd av ett förtroendeuppdrag. Ersättning för inkomstbortfall kan alltså inte betalas den som skött ett förtroendeuppdrag under sin semester eller lediga dag. Berättigade till ersättning för förlust av förvärvsinkomst är i regel alla förtroendevalda i landskapet oavsett om de är löntagare i den privata sektorn eller till exempel privatföretagare eller anställda inom den offentliga sektorn. Resekostnaderna ska basera sig på uppkomna kostnader.

I 2 mom. föreskrivs det om arvoden som landskapet kan betala enligt prövning. En förtroendevald kan betalas arvode för viss tid. Det kan t.ex. vara fråga om års- eller månadsarvoden som betalas ett organs ordförande utöver de normala sammanträdesarvodena. En förtroendevald kan också betalas särskilda arvoden. Dessa är arvoden som betalas den förtroendevalda för en särskild uppgift såsom en förhandling eller annan tillställning där den förtroendevalda representerar kommunen.

Landskapsfullmäktige ska fastställa grunderna för arvoden och ersättningar i förvaltningsstadgan eller genom ett separat beslut. Att ta in bestämmelser i förvaltningsstadgan är ett ändamålsenligt sätt att samla grunderna för arvoden och ersättningar i ett och samma dokument. I samma dokument finns det också skäl att ta in bestämmelser om framförande av yrkande på arvode och kostnadsersättning, vilka utredningar som krävs, betalningstid för arvoden samt om vilket organ som avgör tvister om betalningar som till exempel kan gälla arvodets eller ersättningens storlek.

I 3 mom. ingår den grundläggande bestämmelsen om förtroendemannaavgifter som är ett system som i praktiken utgör en form av partifinansiering i landskapet. Det föreslagna momentet ökar systemets transparens. En bestämmelse med motsvarande innehåll finns i 82 § 3 mom. i kommunallagen.

Enligt bestämmelsen får landskapet med fullmakt av den förtroendevalda ta ut de avgifter som avses i 31 § 1 mom. 5 punkten i inkomstskattelagen (1535/1992) på mötesarvoden. Landskapet krediterar avgifterna till partiet eller partiföreningen. Systemets transparens ökar genom att landskapet ska uppge beloppet av de förtroendemannaavgifter som tagit ut i sitt bokslut. Detta görs närmast i noterna till bokslutet.

Det är värt att notera att endast de som avses i 64 § är förtroendevalda i landskapet. Förtroendevalda i landskapet är följaktligen inte de personer som valts till serviceinrättningens styrelse, ett aktiebolags bolagsstämma eller styrelse, en stiftelses styrelse, en förenings styrelse, sammanträde eller motsvarande organ eller ett andelslags styrelse eller sammanträde, även om sammanslutningen eller stiftelsen i fråga är en dottersammanslutning i landskapet.

77 §. Rätt till upplysningar. I paragrafen föreskrivs det om de förtroendevaldas rätt att av landskapets myndigheter och serviceinrättning få de upplysningar som skötseln av uppdraget kräver. Särskilda bestämmelser om landskapsdirektörens, revisionsnämndens och revisorernas rätt till upplysningar ingår i 39 § 3 mom. och i 116 §.

Enligt 1 mom. har en förtroendevald rätt att av landskapets myndigheter och serviceinrättning få de upplysningar som han eller hon anser behövliga i sitt uppdrag och som enligt 6 och 7 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet ännu inte är offentliga. Enligt 9 § i offentlighetslagen har var och en rätt att ta del av en offentlig myndighetshandling. När det gäller att ge ut upplysningar om en handling som enligt 6 och 7 § inte ännu är offentlig har myndigheten en prövningsrätt, som dock begränsas av offentlighetsprincipen. De förtroendevalda har större

rätt än andra personer att få sådan information som ännu inte är offentlig, såsom uppgifter i föredragningslistan om beredningen av ett avtalsärende innan beslut fattas. Rätten till upplysningar begränsas till uppgifter som är nödvändiga i förtroendeuppdraget. Uppdraget som ledamot i landskapsfullmäktige och landskapsstyrelsen kan anses röra hela kommunens verksamhet. Därför är deras rätt till upplysningar i praktiken större än landskapets övriga förtroendevaldas. Eftersom landskapets övriga organ sköter ett begränsat uppgiftsområde, begränsar sig ledamöternas rätt till upplysningar i regel till de frågor organet behandlar eller kommer att behandla. Huvudregeln är alljämt att den förtroendevalda själv bedömer sitt behov av upplysningar.

Rätten till upplysningar begränsas av sekretessbestämmelserna. Förtroendevalda har likväl alltid rätt till sådana sekretessbelagda uppgifter, som hör till deras egentliga uppgifter och som behövs till exempel som grund för beslutsfattandet i ett ärende som behandlas i organet. En förtroendevald har inte rätt att få sekretessbelagda uppgifter som ingår i ett annat organs eller en tjänsteinnehavares beslut för allmän uppföljning och tillsyn inom uppgiftsområdet i fråga. Ett organ har däremot på grund av sitt övervaknings- och ledningsansvar rätt att få också sekretessbelagda uppgifter om en underställd verksamhet när de är nödvändiga för den interna kontrollen.

Enligt 16 § i offentlighetslagen har en förtroendevald i regel rätt att få offentliga uppgifter på det sätt han eller hon begär, till exempel i form av kopior och utskrifter. Uppgifter som ännu inte är offentliga kan ges till en förtroendevald också på något annat sätt än han eller hon begär, till exempel muntligt eller för påseende. Bestämmelser om behandlingen av en förtroendevalds begäran om upplysningar ingår i 4 kap. i offentlighetslagen.

De förtroendevalda omfattas av skyldigheten att förvara handlingar enligt 22 § i offentlighetslagen samt tystnadsplikten och förbudet mot utnyttjande enligt 23 §. En förtroendevald som i samband med skötseln av sitt förtroendeuppdrag tagit del av sekretessbelagda uppgifter får inte röja dem för utomstående. En förtroendevald får följaktligen inte utnyttja sekretessbelagda uppgifter som grund för ett kommunalbesvär när han eller hon utnyttjar sin besvärsmätt som kommunmedlem. Enligt 40 kap. 5 § i strafflagen (39/1889) är brott mot tjänsthemlighet och brott mot tjänsthemlighet av oaktsamhet straffbart.

Enligt 2 mom. har en förtroendevald rätt att av landskapets koncernledning få uppgifter om verksamheten i landskapets dottersammanslutningar som koncernledningen innehar och som specificerats i koncerndirektivet. Landskapets koncernledning definieras i 4 § och 3 § 1 mom.

Landskapets förtroendevalda har inte direkt med stöd av lag rätt att av ett dotterbolag i landskapet kräva uppgifter om bolagets verksamhet. Enligt det föreslagna 43 § 4 mom. kan behövliga bestämmelser om bland annat koncernens kommunikation och landskapets förtroendevaldas rätt att få information ingå i koncerndirektivet. Rätten till information gäller de i koncerndirektivet specificerade upplysningar om verksamheten i dottersammanslutningar som dotterbolaget gett till landskapets koncernledning.

78 §. Redogörelse för bindningar. I paragrafen föreskrivs det om innehållet i en redogörelse om bindningar och förfarandet som tillämpas på den. I 1 mom. föreskrivs det om vilka bindningar redogörelseplikten omfattar, i 2 mom. om vilka förtroendevalda och tjänsteinnehavare som redogörelseplikten gäller, i 3 mom. om revisionsnämnden som mottagare av redogörelser om bindningar och i 4 mom. om registret över bindningar.

Enligt 1 mom. ska förtroendevalda och tjänsteinnehavare som omfattas av redogörelseplikten lämna en redogörelse för sina bindningar när det gäller uppgifter i ledningen för eller förtroendeuppdrag i företag och andra sammanslutningar som bedriver näringsverksamhet. Redogö-

relsen ska också omfatta betydande förmögenhet samt andra bindningar som kan vara av betydelse vid skötseln av förtroende- och tjänsteuppdrag. Med näringsverksamhet avses all kommersiell och professionell verksamhet. Redogörelseplikten omfattar uppdrag i ledningen för företag och andra sammanslutningar, alltså åtminstone uppdrag som verkställande direktör och vice verkställande direktör. Med förtroendeuppdrag avses medlemskap i en sammanslutnings eller ett företags organ, av vilka de mest centrala är styrelsen eller ett därmed jämförbart organ. Sådana uppgifter är offentliga enligt 47 § 2 mom. i föreningslagen (503/1989) och 1 kap. 6 § i lagen om stiftelser (109/1930). Med andra bindningar som kan vara av betydelse vid skötseln av förtroende- och tjänsteuppdrag avses till exempel betydande innehav av fastigheter eller bostadsaktier. Redogörelseplikten avser uppgifter som objektivt sett kan vara av betydelse vid skötseln av förtroende- och tjänsteuppdrag. Redogörelsen för bindningar gäller endast den förtroendevaldas eller tjänsteinnehavarens eget medlemskap eller eget ägande. Redogörelseplikten gäller alltså inte närståendes medlemskap eller ägande.

I 2 mom. föreskrivs det om vem som berörs av redogörelseplikten. Avsikten är att begränsa redogörelseplikten till att gälla kommunens centrala förtroendevalda och ledande tjänsteinnehavare. Också sådana förtroendeuppdrag i vilka öppenheten i verksamheten har stor betydelse ska omfattas av redogörelseplikten.

Till landskapets högsta politiska ledning hör landskapsstyrelsens ledamöter, landskapsfullmäktiges ordförande och vice ordförande och nämndernas ordförande och vice ordförande. Öppenheten i verksamheten är speciellt viktig i social- och hälsovården och i planläggningen och byggandet. Därför gäller redogörelseplikten också ledamöterna i ett organ som sköter uppgifter som avses i lagen om ordnande av social- och hälsovård och i markanvändnings- och bygglagen. För ersättare i ett organ gäller enligt 30 § vad som föreskrivs om ordinarie ledamöter, varför redogörelseplikten också omfattar ersättare i organen i fråga. Dessutom gäller skyldigheten ledamöter i serviceinrättningens styrelse och inrättningens direktör.

Bland tjänsteinnehavarna gäller redogörelseplikten landskapsdirektören och föredragande i landskapsstyrelsen och nämnderna. Det bör noteras att tjänsteinnehavare också annars enligt 18 § i lagen om tjänsteinnehavare i kommuner och landskap ska redogöra för sina eventuella bisysslor.

Redogörelsen ska lämnas inom två månader från det att personen har blivit vald till sitt förtroendeuppdrag eller sin uppgift. Vidare ska personen meddela om ändringar i bindningarna och korrigera felaktiga uppgifter.

Redogörelsen för bindningar ersätter inte skyldigheten enligt 65 § 2 mom. att lägga fram en utredning över omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av valbarhet eller skyldigheten enligt 90 § att lägga fram en redogörelse för omständigheter som kan vara av betydelse vid jävsbedömningen i ett enskilt fall.

Enligt 3 mom. ska redogörelsen för bindningarna lämnas till revisionsnämnden, som övervakar att redogörelseplikten iaktas och tillkännager redogörelserna för fullmäktige. Uppgift nämns också i 121 § om revisionsnämndens uppgifter. Huvudregeln är att varje redogörelseskyldig själv ansvarar för att redogörelsen lämnas, men revisionsnämnden ska inom ramen för sin övervakningsplikt ha möjlighet att uppmana den som omfattas av redogörelseplikten att lämna en ny redogörelse eller komplettera en redan lämnad redogörelse.

I 4 mom. föreskrivs det om register över bindningar. Även om redogörelserna tillkännages särskilt för fullmäktige, är det viktigt med tanke på öppenheten att registret över bindningar offentliggörs i det allmänna datanätet så att vem som helst har rätt att ta del av uppgifterna om bindningar. Konfidentiella uppgifter ska dock inte läggas ut i det allmänna datanätet. Detta

gäller bland annat konfidentiella uppgifter enligt 24 § i offentlighetslagen. Eftersom registret över bindningar är ett personregister, ska personregisterlagen tillämpas på registret. Det är mycket viktigt att uppgifterna i registret hålls uppdaterade och de ska i enlighet med god data-behandlingssed strykas ur registret och ur det allmänna datanätet sedan förtroendeuppdraget eller uppgiften upphört.

79 §. Felaktigt förfarande i förtroendeuppdrag. I paragrafen ingår bestämmelser om hur ett felaktigt förfarande vid skötseln av ett förtroendeuppdrag inverkar på förtroendeuppdraget.

I 1 mom. konstateras det för tydlighetens skull att en förtroendevald sköter sitt uppdrag under tjänsteansvar och att bestämmelserna om tjänstebrott i strafflagen tillämpas på honom eller henne. Bestämmelser om tjänstebrott finns i 40 kap. i strafflagen.

Om det på sannolika grunder kan misstänkas att en förtroendevald i sitt uppdrag har gjort sig skyldig till tjänstebrott eller handlat i strid med sina skyldigheter på något annat sätt, ska landskapsstyrelsen enligt paragrafens 2 mom. kräva en förklaring av den förtroendevalda och vid behov anmäla saken till landskapsfullmäktige. Anmälan om brott ska göras utan dröjsmål, om det är fråga om ett uppenbart tjänstebrott.

Enligt 3 mom. kan landskapsfullmäktige stänga av den förtroendevalda från uppdraget för den tid utredningen eller rättegången pågår, om inte den förtroendevalda själv har meddelat att han eller hon avgår från förtroendeuppdraget. Före fullmäktiges sammanträde kan fullmäktiges ordförande interimistiskt fatta beslut om avstängning. Ett beslut om avstängning får verkställas omedelbart.

Tjänstebrott kan utöver böter eller fängelse bestraffas med avsättning från tjänst. I en rättegång gällande tjänstebrott avgörs frågorna kring avsättning från tjänst, det vill säga huruvida den förtroendevalde kan fortsätta i sitt förtroendeuppdrag efter att ha blivit dömd för tjänstebrott, på ett uttömmande sätt. I den nu aktuella paragrafen ingår därför ingen bestämmelse om entledigande, vilket enligt 80 § under vissa förutsättningar är möjligt på grund av en dom för ett brott som begåtts utanför förtroendeuppdraget.

Paragrafens 4 och 5 mom. motsvarar till sitt sakinnehåll de föreslagna ändringarna i kommunallagen (RP /2016). Grundprincipen bakom de föreslagna bestämmelserna är att den förtroendevalda i första hand själv måste överväga om han eller hon kan sköta förtroendeuppdrag medan brottsutredningen pågår. Landskapsfullmäktige kan avstänga den förtroendevalda från uppdraget för den tid utredningen eller rättegången pågår, om inte den förtroendevalda själv har meddelat att han eller hon avgår från förtroendeuppdraget. Enligt 4 mom. i paragrafen är landskapet skyldigt att avstänga den förtroendevalda från uppdraget, om det är nödvändigt för att trygga trovärdigheten och tillförlitligheten i landskapets beslutsfattande med beaktande av hur allvarligt det misstänkta brottet är, risken för att brottet upprepas och andra omständigheter. Denna skyldighet förutsätter för det första en bedömning av hur allvarligt det misstänkta brottet är, risken för att brottet upprepas och andra liknande omständigheter. För det andra måste det bedömas om en avstängning med beaktande av de nämnda omständigheterna är nödvändigt för att trygga trovärdigheten och tillförlitligheten i landskapets beslutsfattande.

När landskapet i olika situationer överväger om en förtroendevald är jävig och särskilt om en förtroendevald ska avstängas från sitt uppdrag, ska landskapets myndighet ha tillräcklig information om förundersökningen. För närvarande gäller förundersökningsmyndighetens skyldighet att underrätta kommunen om en förundersökning som rör tjänstebrott bara tjänsteinnehavare i kommunen, men det föreslås att skyldigheten ska utsträckas till att gälla även kommunens förtroendevalda. Enligt 5 mom. ska skyldigheten och rätten att underrätta enligt för-

undersökningslagen utsträckas till att i de nämnda fallen gälla även landskapens förtroendevalda.

80 §. Brottsligt förfarande utanför förtroendeuppdraget. I paragrafen ingår bestämmelser konsekvenserna av ett brott som begåtts utanför ett förtroendeuppdrag för skötseln av förtroendeuppdraget.

Om en förtroendevald åtalats för ett brott som i fråga om art eller det sätt på vilket det begåtts visar att han eller hon inte kan sköta sitt förtroendeuppdrag på det sätt uppdraget kräver, kan fullmäktige enligt 1 mom. stänga av honom eller henne från uppdraget för den tid rättegången pågår. Brotts som kan leda till avstängning från förtroendeuppdrag ska bedömas skilt i varje specifikt fall. En utgångspunkt då gärningen bedöms är skyldigheten för förtroendevalda enligt 64 § 2 mom. att främja landskapets och invånarnas intressen och att sköta sina förtroendeuppdrag med värdighet och så som uppdraget förutsätter. Beslutet om avstängning ska kunna verkställas omgående, eftersom en avstängning till sin natur är sådan att den bör verkställas utan dröjsmål.

I 2 mom. föreskrivs om entledigande av förtroendevalda som efter valet har dömts till fängelsestraff för ett brott. En förutsättning för entledigande är att den förtroendevalda efter valet genom en lagakraftvunnen dom har dömts till fängelse i minst sex månader. Ett fängelsestraff på minst sex månader anses redan i sig visa att det finns grunder för entledigande från förtroendeuppdrag. Fängelsestraffet kan vara antingen villkorligt eller ovillkorligt, men domen ska ha vunnit laga kraft för att den förtroendevaldas rättsskydd inte ska äventyras. En annan förutsättning är att den lagakraftvunna domen getts efter valet. Med valet avses såväl kommunalval som andra val av förtroendevalda vilka förrättas av fullmäktige.

11 kap. Landskapets anställda

81 §. Landskapets anställda. I paragrafen föreslås det bestämmelser om landskapets anställda. Bestämmelser i sak om anställda vid landskapets serviceinrättning ska på motsvarande sätt ingå i 61 §.

I 1 mom. i paragrafen föreslås det bestämmelser om olika anställningsformer, dvs. tjänsteförhållande och arbetsavtalsförhållande med hänvisning till specialregleringen om tjänsteförhållanden och arbetsavtalsförhållanden.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska sådana uppgifter som innebär utövande av offentlig makt skötas i tjänsteförhållande.

Offentlig makt utövas i uppgifter som innebär att den som utför uppgiften med stöd av sin lagstadgade behörighet ensidigt beslutar om någons fördel, rättighet eller skyldighet. Det är fallet till exempel när en socialarbetare fattar beslut om att bevilja utkomststöd till en enskild person. Inom hälso- och sjukvården är det fråga om att sköta en offentlig uppgift, men offentlig makt utövas inte vid sedvanlig vård och behandling av patienter. I exempelvis läkares uppgifter kan det dock ingå sådana beslut om patienter (till exempel tvångsvård) eller förvaltningsorganisatoriska beslut som kan ses som utövande av offentlig makt.

Offentlig makt utövas också i uppgifter som innebär att den som utför uppgiften med stöd av sin lagstadgade behörighet ensidigt kan meddela någon annan ett bindande förordnande eller på annat sätt reellt ingriper i någon annans intressen eller rättigheter. Det är fråga om sådant utövande av offentlig makt till exempel när en person har rätt att meddela bestämmelser (förbud och påbud) som gäller en individ eller en grupp eller rätt att få tillträde till utrymmen som omfattas av hemfrid eller vidta åtgärder som gäller någon annans egendom för att förhindra

andra större skador. Sådana uppgifter ingår till exempel i övervaknings- och räddningsuppdrag.

Utövandet av offentlig makt kan ingå också i uppgifter som innefattar föredragning i samband med beslutsprocessen i landskapet. Föredragande ansvarar för de beslut som fattas på basis av föredragningen, om han eller hon inte har framfört avvikande åsikt om beslutet. Om det ärende som är föremål för beslutet är sådant att det i beslutsfattandet är fråga om utövande av offentlig makt, anses också föredraganden utöva offentlig makt.

Utövandet av offentlig makt kan granskas också utifrån respektive myndighetsuppgift som helhet, då till exempel beredningsåtgärder kan innebära att utöva offentlig makt som en del av uppgiftshelheten. Beroende på den helhet som uppgifterna bildar kan olika förberedande uppgifter inför ett förvaltningsbeslut ibland innefatta utövande av offentlig makt, om förberedelserna avsevärt påverkar beslutsfattandet. Detta kan vara fallet till exempel vid en granskning vars resultat ligger till grund för beslutet, dvs. som i praktiken avgör beslutets innehåll. Däremot utgör olika biträdande och tekniska beredningsuppgifter som vanligen ingår i förberedelserna inte att utöva offentlig makt.

Även om en person i sina uppgifter utövar offentlig makt bara i liten utsträckning, ska personen stå i tjänsteförhållande till landskapet.

Offentlig makt utövas inte i uppgifter som innebär att en individs lagstadgade (normerade) rättigheter tillgodoses utan att överklagbara beslut fattas, eller utan att lagstadgade förelägganden som ingriper i individens rättsliga ställning eller frihet meddelas. Uppgifter av detta slag som har samband med produktion av tjänster och främst klassas som genomförandeuppgifter sköts i huvudsak av exempelvis anställda inom hälso- och sjukvården. Inte heller det utövande av beslutanderätt som hör till arbetsgivares allmänna arbetsledningsrätt kan anses som utövande av offentlig makt. Däremot ska till exempel beslut som gäller inledande eller avslutande av ett tjänsteförhållande, avstängning från en tjänst och beviljande av tjänsteledighet som är beroende av prövning anses vara utövande av offentlig makt.

Utgångspunkten i den föreslagna 81 § är att det för uppgifter som innebär utövande av offentlig makt som regel ska inrättas en tjänst. En person kan dock på vissa villkor anställas i tjänsteförhållande också utan att en tjänst inrättas för uppgiften, om uppgiften innebär utövande av offentlig makt. För att begränsa användningsområdet för tjänsteförhållande ska det i dessa situationer finnas en grundad anledning till att inrätta en tjänst. En grundad anledning kan vara till exempel variationer i verksamhetens omfattning, då det är motiverat att ordna verksamheten så att den är flexibel och administrativt sett enkel. Det kan vara fråga om grundad anledning till exempel om det gäller en uppgift som det är nödvändigt att ta itu med, men för vilken man exempelvis av orsaker som gäller tidtabellen för beslutet ännu inte har hunnit inrätta en tjänst, eller det är fråga om bara en korttidsanställning och det för den inte är administrativt motiverat att inrätta en tjänst.

82 §. Inrättande och indragning av tjänster. Det föreslås att en bestämmelse om inrättande och indragning av tjänster tas in i 1 mom. i paragrafen. Enligt bestämmelsen ska landskapsfullmäktige eller ett annat organ som anges i förvaltningsstadga besluta om inrättande och indragning av tjänster.

Paragrafens 2 mom. gäller indragning av tjänster i sådana fall då de uppgifter som hör till tjänsten inte innebär utövande av offentlig makt och tjänsten inte längre har någon tjänsteinnehavare.

83 §. Ombildning av tjänsteförhållande till arbetsavtalsförhållande. I paragrafen föreslås en bestämmelse om ombildning av tjänsteförhållande till arbetsavtalsförhållande. Tjänsteförhållanden har begränsats till uppgifter i vilka offentlig makt utövas. De uppgifter som hör till tjänsten kan ändras så att uppgifterna inte längre inbegriper utövande av offentlig makt. Det är därför nödvändigt att det i lagen finns en bestämmelse med stöd av vilken syftet med tjänsteförhållanden kan uppnås.

Enligt den föreslagna paragrafen kan arbetsgivaren ensidigt fatta beslut om ombildning av tjänsteförhållande till arbetsavtalsförhållande på de villkor som avses i bestämmelsen. Utgångspunkten är att ombildningen av ett tjänsteförhållande till ett arbetsavtalsförhållande vanligen sker genom avtal, dvs. arbetsgivaren och tjänsteinnehavaren ingår ett arbetsavtal enligt arbetsavtalslagen och avtalar om villkoren för arbetsavtalsförhållandet, om när det ska inledas och om andra frågor som hör till arbetsavtalet. I detta fall är 83 § inte tillämplig.

Om ett avtal av någon orsak inte ingås, kan tjänsteförhållandet med stöd av den föreslagna bestämmelsen genom ett ensidigt beslut ombildas till ett arbetsavtalsförhållande. För att ett ensidigt beslut ska kunna fattas krävs det att offentlig makt inte utövas eller inte kan utövas i uppgifterna som hör till tjänsten eller tjänsteförhållandet i fråga. Arbetsgivare ska när de fattar beslut reda ut denna omständighet. Dessutom ska arbetsgivaren innan beslut fattas erbjuda tjänsteinnehavaren ett arbetsavtalsförhållande med minst samma anställningsvillkor som för tjänsteförhållandet samt i enlighet med 2 kap. 4 § i arbetsavtalslagen ge tjänsteinnehavaren skriftlig information om de centrala villkoren i arbetet. I de tidigare villkor för tjänsteförhållandet som avses i bestämmelsen ingår inte förmåner som har samband med tjänsteförhållandet i sig, så som kontinuitetsprincipen. Ett beslut om ombildning av ett tjänsteförhållande ska innehålla en redogörelse också för de omständigheter som nämns ovan.

Tjänsteinnehavaren kan överklaga arbetsgivarens beslut enligt bestämmelsen i enlighet med landskapslagen genom omprövningsbegäran och landskapsbesvär. Överklagandet kan gälla alla de omständigheter som enligt bestämmelsen är förutsättningar för ombildning till arbetsavtalsförhållande. Enligt bestämmelsen ombildas tjänsteförhållandet till ett arbetsavtalsförhållande efter att beslutet vunnit laga kraft. Detta innebär att om ett besvär mot beslutet förkastas kan ombildningen till arbetsavtalsförhållande ske först när domstolens avgörande vunnit laga kraft.

Bestämmelsen är nödvändig för att trygga en persons rättsliga ställning. Om ett avtal inte ingås, kan enbart vägran till samtycke i extrema fall leda till uppsägning. När en persons fortsatta tjänsteförhållande och tidigare rättigheter i anslutning till det, såsom lön, är tryggade på det sätt som det redogjorts för ovan i bestämmelsen, kränker förslaget inte en tjänsteinnehavares rättsskydd eller försvagar villkoren för personens tjänsteförhållande.

12 kap. **Besluts- och förvaltningsförfarande**

84 §. Förvaltningsstadga. I paragrafen föreskrivs om vilka bestämmelser landskapets förvaltningsstadga ska innehålla. Förvaltningsstadgan styr centralt ordnandet av landskapets förvaltning och verksamhet och besluts- och förvaltningsförfarande samt fullmäktiges verksamhet. Inga separata instruktioner behöver utfärdas. Bestämmelserna i förvaltningsstadgan kan dock uppdelas på flera olika dokument om det på grund av omfattningen av landskapets organisation inte är ändamålsenligt att samla alla bestämmelser på ett och samma ställe.

I 1 mom. 1 punkten i paragrafen ingår bestämmelser om ordnande av landskapets förvaltning och verksamhet. I förvaltningsstadgan ska det ingå nödvändiga bestämmelser om vilka organ som finns i landskapet och hur ledningen av landskapets personalorganisation är ordnad. Landskapsfullmäktige ska också genom förvaltningsstadgan meddela nödvändiga be-

stämmelser om landskapsstyrelseordförandes uppgifter. Förvaltningsstadgan ska även innehålla behövliga bestämmelser om ekonomi, granskning av förvaltningen och ekonomin samt intern kontroll och riskhantering. Det är viktigt att förvaltningsstadgan innehåller en beskrivning av uppgifts- och ansvarsfördelningen inom landskapet när det gäller intern kontroll och riskhantering.

I förvaltningsstadgan och i förvaltningsstadgan för serviceinrättningen ska ingå närmare bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan landskapet och landskapets serviceinrättning. Landskapet beslutar om inrättningens uppgifter i stiftelseurkunden på det sätt som anges i 53 §. Enligt 56 § ska inrättningen ha en egen förvaltningsstadga som godkänns av landskapsfullmäktige. Överföringen, dvs. delegeringen av behörigheten inom landskapets och serviceinrättningens organisationer regleras i 85 §. I 3 mom. i paragrafen i fråga föreskrivs om behandling på tjänsteinnehavarnivå i stället för i organ av beslut om vissa ärenden som inbegriper så kallad laglighetsprövning eller som gäller individer.

I landskapets förvaltningsstadga ska också ingå nödvändiga bestämmelser om landskapets styrning och övervakning av verksamheten i de sammanslutningar, stiftelser och serviceinrättningar som producerar tjänster som landskapet ansvarar för att ordna. Styrningen av de dotterbolag som ingår i landskapskoncernen grundar sig på den koncernanvisning som landskapsfullmäktige har godkänt och som avses i 43 §. Landskapsfullmäktige beslutar om de omständigheter enligt 54 § som styr serviceinrättningens ekonomi och verksamhet.

Bestämmelser om landskapets besluts- och förvaltningsförfarande ingår i 1 mom. 2 punkten i paragrafen. En central fråga när det gäller beslut är vem som är behörig i landskapet. Enligt 16 § 1 mom. i lagen är utgångspunkten den att det är landskapsfullmäktige som utövar beslutanderätten i landskapet. I förvaltningsstadgan kan landskapsfullmäktige överföra sin behörighet på andra organ i landskapet samt på förtroendevalda och tjänsteinnehavare på det sätt som anges i 85 §.

I 87 § ingår bestämmelser om landskapsfullmäktiges sammanträden. Bestämmelser om andra organs sammanträden ska ingå i landskapets förvaltningsstadga. Bestämmelserna i förvaltningsstadgan gäller bland annat tid och plats för sammanträden, kallelse till sammanträde, en ledamots rätt att sammankalla ett organ, föredragningslista och fortsatta sammanträden. Förvaltningsstadgan ska innehålla bestämmelser om inkallande av ersättare och ordförandens uppgifter. Förvaltningsstadgan ska också innehålla bestämmelser för den händelse att ordföranden och vice ordförandena är förhindrade att delta i ett sammanträde eller är jäviga i ett ärende. I detta fall ska det för sammanträdet eller behandlingen av ärendet väljas en tillfällig ordförande.

Förvaltningsstadgan ska innehålla bestämmelser om landskapsstyrelsens företrädares och landskapsdirektörens rätt att närvara och yttra sig vid andra organs sammanträden. Det kommer inte att vara obligatoriskt att landskapsstyrelsen företräds i andra organ. Eftersom landskapsstyrelsen ansvarar för samordningen av landskapets verksamhet, är det motiverat att en företrädare har rätt att närvara och yttra sig i de andra viktigaste organen. Fullmäktige kan i förvaltningsstadgan också utfärda bestämmelser om huruvida företrädaren ska vara en ledamot av landskapsstyrelsen eller huruvida företrädaren också kan vara en ersättare.

Bestämmelser om sammanträdet offentlighet finns i 94 §. Vid organens slutna sammanträden får allmänheten eller andra obehöriga som regel inte närvara. Förvaltningsstadgan ska innehålla bestämmelser om rätten för andra än ledamöter av ett organ att närvara och yttra sig vid organets sammanträden. Bestämmelserna gäller främst förtroendevalda som inte hör till organet i fråga samt landskapets anställda. Utöver de förtroendevalda ska också protokollförare, föredragande och experter närvara. Om ett organ har flera föredragande, har det ansetts att alla

föredragande får närvara under hela sammanträdet. Experter närvarar som regel bara under den tid det tar att höra dem. Om det finns grundad anledning att någon annan av landskapets anställda permanent närvarar vid ett slutet sammanträde, kan det föreskrivas om detta i förvaltningsstadgan. Till exempel en divisionschef som ansvarar för ett visst uppgiftsområde eller en annan cheftjänsteinnehavare, vars underlydande tjänsteinnehavare är föredragande i organet, kan ha grundad anledning. Fullmäktige kan också ge ett organ rätt att själv besluta vem som har rätt eller skyldighet att delta i organets sammanträden. Fullmäktige har också möjlighet att genom en bestämmelse i förvaltningsstadgan ge t.ex. påverkansgrupper, såsom ungdomsfullmäktiges ofta minderåriga företrädare, rätt att närvara och yttra sig vid landskapsfullmäktiges och andra organs sammanträden. Vid organens sammanträden är det endast ledamöterna av organen som deltar i beslutsfattandet. Övriga deltagare i sammanträdet ska bara ha rätt att delta i diskussionen.

Enligt 1 mom. 2 punkten ska förvaltningsstadgan innehålla nödvändiga bestämmelser om omständigheterna i samband med elektroniska sammanträden och elektroniskt beslutsförfarande. Förvaltningsstadgan ska innehålla behövliga bestämmelser om hur beslut ska fattas i organen och hur landskapet ska se till att det finns tillgång till den tekniska utrustning och de tekniska förbindelser som behövs för deltagande i elektroniska sammanträden och elektroniskt beslutsförfarande. Landskapet ska således i förvaltningsstadgan bestämma vilka av de sätt för beslutsfattande i organen som avses i 91 § den tar i användning och för vilka organ.

Förvaltningsstadgan ska också innehålla bestämmelser om föredragning av ärenden. Bestämmelserna kan gälla föredragning vid ett organs sammanträde och föredragning för en förtroendevald eller tjänsteinnehavare som fattar beslut, även om det inom landskapsförvaltningen inte är kutym att enskilda förtroendevalda eller tjänsteinnehavare fattar beslut på föredragning. Föredragande kan vara en tjänsteinnehavare i landskapet eller en förtroendevald som är ledamot av ett organ, vanligen ordföranden. Bestämmelser om föredragandens ansvar finns i 99 §.

Förvaltningsstadgan ska innehålla behövliga bestämmelser om förande, justering och delgivning av protokoll. I bestämmelserna ska man också beakta språklagens bestämmelser om när möteskallelser och protokoll ska skrivas på finska och på svenska. Enligt 29 § i språklagen ska i tvåspråkiga landskap fullmäktiges möteskallelser och protokoll skrivas på finska och svenska. Beslut om språket i andra landskapsorgans möteskallelser och protokoll fattas av landskapet med beaktande av att de förtroendevaldas möjlighet att fullgöra sina uppgifter ska tryggas och landskapsinvånarnas behov av information tillgodoses.

I förvaltningsstadgan ska det finnas bestämmelser om undertecknande av landskapets handlingar, inklusive avtal och förbindelser. Utgångspunkten när dessa bestämmelser utarbetas kan anses vara flexibilitet, men också rättssäkerheten ska beaktas. En utredning om landskapets rätt att underteckna handlingar ska läggas fram till exempel när man sköter ärenden vid domstol.

I arkivlagen föreskrivs om de myndigheter som ansvarar för organiseringen av arkivfunktionen. Landskapets förvaltningsstadga ska innehålla behövliga bestämmelser om hur landskapets dokumentförvaltning ska ordnas och om anknytande uppgifts- och ansvarsfördelning inom landskapet.

Bestämmelser om principerna för de avgifter som i landskapet ska tas ut för handlingar eller utlämnande av uppgifter ska finnas i förvaltningsstadgan. Avgifterna ska vara rimliga i förhållande till kostnaderna och i avgifterna ska bestämmelserna i offentlighetslagen beaktas. Landskapet beslutar i vilka fall en avgift ska tas ut.

Dessutom ska landskapet besluta om storleken på de klientavgifter som tas ut för tjänster som landskapet ansvarar för att ordna.

Förvaltningsstadgan ska innehålla bestämmelser enligt 24 § om behandling av en landskapsinvånarens initiativ och om information som ska ges till initiativtagaren. I förvaltningsstadgan ska också meddelas nödvändiga bestämmelser om den informationsskyldighet som avses i 28 §.

I 1 mom. 3 punkten föreskrivs det om vilka bestämmelser om landskapsfullmäktiges verksamhet som förvaltningsstadgan åtminstone ska innehålla. Förvaltningsstadgan ska i varje fall innehålla bestämmelser om fullmäktiges sammanträdesförfarande. Samband med sammanträdesförfarandet har åtminstone bestämmelserna om kallelse till sammanträde, föredragningslista, ordförandes uppgifter, anföranden, omröstningsordning, val och så kallade hemställningsklämmor. Dessutom kan det bestämmas om till exempel frågestunder som hålls utanför det egentliga sammanträdet.

Förvaltningsstadgan ska också innehålla bestämmelser om kallande av en ersättare att tjänstgöra i stället för en jävig eller förhindrad fullmäktigeledamot. Fullmäktigeledamöternas ersättare är inte personliga ersättare såsom i andra organ, utan ordningen för kallande av ersättare bestäms utifrån resultatet i landskapsvalet. En ersättare kan kallas till ett sammanträde för behandlingen av bara ett enda ärende.

Förvaltningsstadgan ska även innehålla bestämmelser om behandling av fullmäktigeledamöternas motioner, dvs. så kallade fullmäktigemotioner, och om fullmäktige grupper. I anknytning till fullmäktigemotioner kan det i förvaltningsstadgan också finnas bestämmelser om remissdebatter då fullmäktige har möjlighet att ge anvisningar om fortsatt behandling av ett ärende och om uppföljning av fullmäktigemotioner.

För arbetet i fullmäktiga kan ledamöterna enligt 21 § i lagen bilda fullmäktige grupper. En ledamot kan också ensam bilda en fullmäktige grupp. I förvaltningsstadgan kan meddelas behövliga bestämmelser om fullmäktige grupper. Bestämmelserna kan gälla till exempel gruppanföranden eller praktiska arrangemang som anses nödvändiga och har samband med fullmäktige gruppernas verksamhet.

I 91 § i lagen föreskrivs det om sätten att fatta beslut i landskapets organ och i 92 § om elektroniska sammanträden. Fullmäktiges sammanträden kan också ordnas som elektroniska sammanträden. Däremot kan det elektroniska beslutsförfarande som avses i 93 § inte användas vid fullmäktiges sammanträden. I förvaltningsstadgan ska det finnas behövliga bestämmelser om deltagande i elektroniska sammanträden och om elektronisk kallelse till sammanträde. Fullmäktige beslutar således i förvaltningsstadgan om vilka praktiska förfaranden som ska iaktas i landskapet till denna del.

Förvaltningsstadgan kan också innehålla bestämmelser om längden på ledamöternas anföranden i enskilda ärenden, om bestämmelserna är nödvändiga för att säkerställa sammanträdet förlopp. Villkoren för att begränsa anföranden i enskilda ärenden ska i detta fall anges i förvaltningsstadgan. Ordföranden beslutar om tillämpningen av de begränsningar som anges i förvaltningsstadgan.

I 2 mom. föreskrivs det att skyldigheterna enligt språklagen och annan lagstiftning om språkliga rättigheter ska beaktas i bestämmelserna i förvaltningsstadgan. Med annan lagstiftning avses bland annat lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003). Det föreslås att bestämmelserna (5 § 2 mom.) i den lagen ändras och att kraven på språkkunskaper hos landskapsanställda beaktas så att sådana villkor kan fastställas i den ordning som anges i

landskapslagen, om det inte genom lag eller med stöd av lag föreskrivs om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för landskapsanställda. Med detta avses att kraven på språkkunskaper kan fastställas antingen i förvaltningsstadgan eller när en tjänst inrättas eller tillsätts.

85 §. Delegering. I paragrafen föreskrivs allmänt om överföring av behörighet, dvs. så kallad delegering. Enligt 16 § 1 mom. i lagen utövar fullmäktige beslutanderätten i landskapet. Landskapets beslutanderätt är ett överbegrepp med vilket avses de ärenden som landskapet ska sköta enligt lag eller i övrigt, och i fråga om vilka landskapet kan fatta eller förutsätts fatta beslut. Det är i första hand landskapsfullmäktige som har denna beslutanderätt. Enligt paragrafen kan fullmäktige dock i förvaltningsstadgan delegera beslutanderätt till landskapets övriga organ, med vilka avses de organ som anges i 29 §, samt till förtroendevalda och tjänsteinnehavare. Däremot kan beslutanderätt inte delegeras till en person i arbetsavtalsförhållande. Beslutanderätt kan inte heller delegeras till sådana påverkansorgan som avses i 5 kap., såsom ungdomsfullmäktige, äldreråd eller råd för personer med funktionsnedsättning, som inte är landskapsorgan enligt lagen. Dessa ska ges möjlighet att i andra roller än som beslutsfattare påverka landskapets verksamhet ur sitt eget perspektiv på det sätt som bestäms i 5 kap.

Beslutanderätt delegeras alltid med stöd av förvaltningsstadgan, och den kan inte delegeras genom ett särskilt beslut av landskapsfullmäktige. Den vidaredelegering av beslutanderätten som avses i 2 mom. kan däremot göras genom enskilt beslut. Ett bemyndigande att vidaredelegera ska dock framgå av förvaltningsstadgan.

Delegering av beslutanderätt är förbjuden i de enskilda ärenden som fullmäktige enligt en uttrycklig bestämmelse i landskapslagen eller någon annan lag ska besluta om. I 16 § och i andra enskilda bestämmelser i landskapslagen föreskrivs det om de ärenden som fullmäktige ska besluta om. Också i annan lagstiftning, till exempel markanvändnings- och bygglagen, finns det bestämmelser som kräver att fullmäktige har beslutanderätt.

I 2 mom. föreskrivs det om rätten att vidaredelegera beslutanderätt. I paragrafen konstateras det att vidaredelegering av beslutanderätt är möjlig bara en gång, dvs. det är förbjudet att vidaredelegera beslutanderätt som redan vidaredelegerats. I förvaltningsstadgan kan rätt till vidarereglering ges till exempel till en nämnd som kan delegera beslutanderätt till en tjänsteinnehavare som lyder under den, men tjänsteinnehavaren har inte rätt att vidaredelegera beslutanderätten.

I 3 mom. i paragrafen föreskrivs om beslut på tjänsteinnehavarnivå av ärenden som inbegriper så kallad laglighetsprövning. Enligt momentet ska beslut i ärenden som gäller tillstånds-, anmälnings-, tillsyns- och förrättningsförfaranden enligt lag, individärenden inom bland annat social- och hälsovården samt andra ärenden som särskilt föreskrivs i lag uttryckligen hänvisas till tjänsteinnehavarnivå i förvaltningsstadgan i landskapet eller i serviceinrättningen. Ärendena i fråga är som regel sådana att de inte är av allmänt intresse eller har någon mer omfattande betydelse, vilket skulle förutsätta behandling i organ.

När det gäller ärenden som inbegriper utövande av administrativt tvång föreskrivs det vanligen om behöriga myndigheter i respektive speciallagstiftning.

86 §. Beredning av fullmäktigeärenden. I paragrafen föreskrivs det om skyldigheten att bereda de ärenden som ska behandlas av landskapsfullmäktige. Landskapsstyrelsen ska ha huvudansvar för beredningen. Om ett ärende gäller den interna organisationen av fullmäktiges verksamhet eller ärendet enligt 34 § ska beredas av ett tillfälligt utskott eller den revisionsnämnd som avses i 112 § på ett sätt som bestäms särskilt, ansvarar landskapsstyrelsen inte för beredningen. Landskapsstyrelsens ansvar för samordningen av landskapets verksamhet yttrar sig

dock i det faktum att det tillfälliga utskottet ska inhämta landskapsstyrelsens utlåtande i ett ärende som det ska bereda.

87 §. Landskapsfullmäktiges sammanträden. I paragrafen föreskrivs om landskapsfullmäktiges sammanträden, kallelse till sammanträde, inom vilken tid kallelsen ska skickas och information om sammanträdet. En förutsättning för bestämmelser på lågnivå om fullmäktiges sammanträden är fullmäktiges ställning som landskapets högsta organ som valts av invånarna och att sammanträdena är offentliga. I förvaltningsstadgan kan det tas in närmare bestämmelser om landskapsfullmäktiges sammanträden.

I 1 mom. föreskrivs det om fullmäktiges sedvanliga sammanträden. Fullmäktige sammanträder vid de tider som fullmäktige beslutat om. Dessutom ska fullmäktiges ordförande sammankalla fullmäktige när det är nödvändigt för att sköta ärenden.

Enligt 2 mom. har landskapsstyrelsen eller minst en fjärdedel av fullmäktigeledamöterna rätt att sammankalla fullmäktige för behandlingen av ett visst ärende. Ett ärende av detta slag som avviker från den normala tidtabellen för sammanträden är vanligen brådskande. I lagen anges det därför uttryckligen att ärendet ska beredas skyndsamt. Landskapsstyrelsen ansvarar för beredningen.

Bestämmelser om att ta upp ett ärende som inte har beretts till behandling i fullmäktige finns i 88 § 2 mom.

I 3 mom. föreskrivs det om kallelse till fullmäktiges sammanträde. Kallelsen till sammanträde utfärdas av fullmäktiges ordförande eller, om han eller hon är förhindrad, av vice ordföranden. I lagen föreskrivs det också att kallelse till fullmäktiges första sammanträde utfärdas av landskapsstyrelsens ordförande och sammanträdet öppnas av den till åren äldsta närvarande fullmäktigeledamoten, som för ordet tills en ordförande och vice ordförande valts för fullmäktige. I kallelsen till sammanträde ska nämnas de ärenden som ska behandlas. I normala fall ska också en föredragningslista fogas till kallelsen. I lagen föreskrivs det inte om föredragningslistan, utan behövliga bestämmelser om den ska finnas i förvaltningsstadgan.

Enligt 4 mom. ska kallelsen till sammanträde skickas minst fyra dagar före sammanträdet. Landskapet får besluta om kallelsen till sammanträde skickas per post eller om den ska skickas till exempel per e-post. En kallelse till sammanträde där tid och plats för sammanträdet samt de ärenden som ska behandlas (föredragningslista) anges, kan sändas elektroniskt, om landskapet ser till att den tekniska utrustning och de tekniska förbindelser som behövs för detta är tillgängliga för personerna i fråga. I förvaltningsstadgan kan det bestämmas att föredragningslistan och bilagorna till den samt kompletterande material sänds elektroniskt. Inom samma tid, dvs. minst fyra dagar före sammanträdet, ska det informeras om sammanträdet i det allmänna datanätet. Kungörelsen om sammanträdet inverkar dock inte på huruvida sammanträdet är lagligt sammankallat.

88 §. Ärenden som behandlas i landskapsfullmäktige. I paragrafen föreskrivs det om under vilka förutsättningar ett ärende kan behandlas i fullmäktige. Enligt 1 mom. kan ett ärende tas upp till behandling om det har nämnts i kallelsen till sammanträde och beretts så som avses i 86 §. Ett ärende kan beredas av landskapsstyrelsen, ett tillfälligt utskott eller revisionsnämnden.

I 2 mom. anges förutsättningarna för beredningen av ett ärende som inte har nämnts i kallelsen till sammanträde eller inte har beretts. En förutsättning är alltid att ärendet är brådskande. Om ett ärende inte har nämnts i kallelsen till sammanträde, men har beretts, kan fullmäktige med

enkel majoritet ta upp det till behandling och avgörande. Om ett ärende inte har beretts, ska beslutet om att ta upp det till behandling vara enhälligt.

89 §. Tillsyn över lagligheten i landskapsfullmäktiges beslut. Landskapsstyrelsen ansvarar för verkställandet av fullmäktiges beslut, vilket också innefattar tillsyn över lagligheten i beslutet. Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna i kommunallagen.

Om det uppkommer en tvist mellan landskapsfullmäktige och landskapsstyrelsen om ett besluts laglighet, ska ärendet i möjligaste mån avgöras inom landskapet. Fullmäktige har också möjlighet att avskeda landskapsstyrelsen, om styrelsen inte har fullmäktiges förtroende.

90 §. Jäv. Paragrafens bestämmelser om jäv motsvarar i huvudsak bestämmelserna i kommunallagen (97 §). Den viktigaste skillnaden är att det inte är möjligt att föreskriva om undantag från tillämpningen av så kallat samfundsjäv enligt förvaltningslagen, eftersom personer som avses i bestämmelsen och som är ledamöter av ett samfunds eller ett ämbetsverks styrelse eller ledamöter av liknande organ inte är valbara till landskapets organ.

I paragrafen föreskrivs särskilt om grunderna för jäv för ledamöter av landskapsfullmäktige och för andra förtroendevalda i landskapet och för revisorer samt om jäv för landskapsanställda. Genom bestämmelserna om jäv strävar man efter att trygga en opartisk behandling och ett opartiskt beslutsfattande. Med jäv avses att en person står i ett sådant förhållande till ett ärende eller parterna i ärendet att det kan äventyra hans eller hennes opartiskhet vid behandlingen av ett enskilt ärende.

Grunderna för när en fullmäktigeledamot är jävig i landskapsfullmäktige är lindrigare än de grunder som tillämpas på andra förtroendevalda. En fullmäktigeledamot är i fullmäktige jävig att behandla ett ärende som gäller honom eller henne personligen eller någon som är närstående enligt förvaltningslagen. Jäv inverkar på hela behandlingen av ett ärende. En fullmäktigeledamot som är jävig får således inte ta del i diskussioner som förs om ärendet. Därför räknas en fullmäktigeledamot inte som närvarande vid de ärenden som han eller hon är jävig i. Detta kan ha konsekvenser för beslutförhållanden för fullmäktiges sammanträde. Eftersom fullmäktiges sammanträden är offentliga, kan det dock inte förutsättas att en jävig ledamot lämnar sammanträdesrummet. När en fullmäktigeledamot tar del i beredningen av ett ärende eller är ledamot i ett annat organ, ska de bestämmelser om jäv som gäller organet i fråga tillämpas på ledamoten.

Enligt 2 mom. gäller i fråga om jäv för andra förtroendevalda, revisorerna samt landskapets anställda som regel förvaltningslagens bestämmelser om jäv. I 3 mom. föreskrivs det om undantag från förvaltningslagens bestämmelser om landskapets verksamhet.

I 3 mom. konstateras det att ett anställningsförhållande till landskapet inte gör en förtroendevald, en tjänsteinnehavare eller en arbetstagare jävig i ett ärende där landskapet är part. Om en förtroendevald dock på grundval av sitt anställningsförhållande har föredragit eller annars på motsvarande sätt handlagt ärendet, är han eller hon jävig. Till exempel en byggnadsinspektör som är anställd hos landskapet ska kunna behandla också landskapets egna byggnadsprojekt, utan att han eller hon på grundval av sitt anställningsförhållande är jävig. Inte heller en förtroendevald som är en tjänsteinnehavare i landskapet är jävig till exempel när han eller hon i en nämnd behandlar ett ärende där landskapet är part. Jäv föreligger dock om en förtroendevald som tjänsteinnehavare har föredragit eller annars på liknande sätt handlagt ett ärende. Detta innebär främst att personen har berett ärendet och har kunnat påverka beredningen. En person kan alltså inte behandla ett ärende i egenskap av både tjänsteinnehavare och förtroendevald. Bestämmelsen tillämpas självklart bara om att parten är det landskap vars myndighet behand-

lar ärendet. Om ett annat landskap är part, är en person som är anställd hos det landskapet jävig på samma grunder som de som är anställda hos andra sammanslutningar.

Enligt 4 mom. har en person själv huvudansvar för att meddela att han eller hon är jävig och för beaktandet av detta faktum. Dessutom är en person skyldig att, om organet så beslutar, lägga fram en redogörelse för omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av om han eller hon är jävig. Om en person vet att han eller hon är jävig eller är osäker på om han eller hon är jävig, ska personen själv meddela om saken. I oklara fall är det bättre att en jävig person inte behandlar ett ärende. Inom rättspraxis har det av hävd ansetts att ett beslut inte har kommit till i oriktig ordning, om en person i en oklar situation själv drar sig ur behandlingen av ärendet.

En person är skyldig att, om organet så beslutar, lägga fram en redogörelse för omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av om han eller hon är jävig. Bedömningen av jäv för förtroendevalda förutsätter att det organ som beslutar om ärendet har behövliga uppgifter om det. De förtroendevalda lägger vanligen på eget initiativ fram en redogörelse för omständigheter som kan påverka bedömningen. Om uppgifter inte finns tillgängliga eller det finns anledning att ifrågasätta deras tillräcklighet ska beslutet om att en redogörelse ska läggas fram fattas av det organ som ska bedöma om jäv föreligger. Begäran om en redogörelse kan gälla bara de omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av om en förtroendevald är jävig.

91 §. Sätt att fatta beslut i organ. I paragrafen föreslås det att det vid sidan av traditionella sammanträden som hålls på en sammanträdesplats också ska vara möjligt att hålla elektroniska sammanträden och tillämpa elektroniskt beslutsförfarande före sammanträdet som nya former av beslutsfattande. Bestämmelsen motsvarar kommunallagen.

I 1 mom. föreskrivs det om på vilket sätt beslut i ärenden som hör till ett organ kan fattas. Organet kan behandla ett ärende vid sitt sammanträde, dvs. ett s.k. ordinarie sammanträde som ordnas på en sammanträdesplats, eller alternativt hålla sammanträde i en elektronisk miljö (elektroniskt sammanträde). Med elektroniskt sammanträde avses ett sammanträde i en elektronisk miljö, i vilket deltagarna deltar via en elektronisk förbindelse från en plats som de själva väljer. Närmare bestämmelser om elektroniskt sammanträde finns i 92 §.

I momentet finns dessutom bestämmelser om möjligheten att fatta beslut på elektronisk väg före sammanträdet (elektroniskt beslutsförfarande). Med elektroniskt beslutsförfarande avses beslutsfattande som är oberoende av tid och plats och sker före ett organs sammanträde. Närmare bestämmelser om elektroniskt beslutsförfarande finns i 93 §.

Enligt 2 mom. ska landskapet vid elektroniska sammanträden och i elektroniskt beslutsförfarande sörja för informationssäkerheten och för att utomstående inte har tillgång till sekretessbelagda uppgifter. Vid beaktandet av informationssäkerheten ska landskapet fästa uppmärksamhet vid behandlingen av sekretessbelagda uppgifter. I laglighetsövervakarnas avgöranden (1.12.2011 AOK 1840/1/2010, 24.3.2011 EOA 3438/4/09) har det konstaterats att en vanlig e-postförbindelse inte kan anses vara tillräckligt informationssäker för förmedling av meddelanden med sekretessbelagda uppgifter. Vid ett elektroniskt sammanträde eller i elektroniskt beslutsförfarande kan man således inte sända dokument eller föra diskussioner som innehåller sekretessbelagda ärenden via andra än skyddade datakommunikationsförbindelser.

Landskapet ska vid användningen av elektroniska sammanträden beakta till exempel när och hur man behandlar ärenden som kräver konfidentialitet (stängt möte) eller är sekretessbelagda. I dessa fall ska landskapet dra upp riktlinjer för till exempel från hurdana platser ledamöterna i

ett organ kan delta i sammanträden och se till att sekretessbelagda eller konfidentiella uppgifter inte är tillgängliga för utomstående.

I ett elektroniskt beslutsförfarande ska ledamöterna i ett organ kunna identifieras på ett tillförlitligt sätt på det sätt som bestäms i lagen om stark autentisering och elektroniska signaturer (617/2009). Det informationssystem som används ska vara slutet och de datakommunikationsförbindelser som används ska vara skyddade på ett tillförlitligt sätt. Dessutom ska landskapet beakta frågor som gäller informationssäkerheten till exempel för de servrar som används.

92 §. Elektroniskt sammanträde. I paragrafen föreskrivs det om förutsättningarna för elektroniska sammanträden. De personer som deltar i sammanträdet kan delta från inbördes olika platser. Ett elektroniskt sammanträde kan ordnas till exempel via ett informationssystem som lämpar sig för detta eller via en videokonferensförbindelse. Vid ett elektroniskt sammanträde ska man i övrigt iaktta de beslutsförfaranden som gäller för ett ordinarie (fysiskt) sammanträde.

I fråga om elektroniska sammanträden ska det beaktas att allmänheten vid ett organs offentliga sammanträden ska ha möjlighet att följa sammanträdet på det sätt som bestäms i 94 § om sammanträdens offentlighet.

Enligt paragrafen ska personer som konstateras vara närvarande vid ett elektroniskt sammanträde på lika villkor stå i bild- och ljudförbindelse med varandra. Att personerna på lika villkor står i bild- och ljudförbindelse med varandra kan med tanke på beslutsfattandet i ett landskapsorgan anses nödvändigt, och det tryggar förutsättningarna för beslutsfattandet i organet, eftersom de personer som deltar i sammanträdet således ”ansikte mot ansikte” kan diskutera ärendena som organet ska fattas beslut om.

93 §. Elektroniskt beslutsförfarande. I paragrafen föreskrivs det om förutsättningarna för elektroniskt beslutsförfarande. I elektroniskt beslutsförfarande kan en del av ärendena som ska tas upp vid ett organs sammanträde behandlas elektroniskt före organets egentliga sammanträde. Vilka ärenden som kan behandlas i elektroniskt beslutsförfarande ska avgöras av landskapet. Elektroniskt beslutsfattande är i regel avsett för behandling av så kallade rutinmässiga ärenden.

Det elektroniska beslutsfattande som avses i paragrafen kräver till exempel att ett lämpligt informationssystem eller någon annan datateknisk lösning används. Dessa lösningar kan vara till exempel slutna informationssystem som respektive ledamot i ett organ tillförlitligt kan logga in i till exempel via ett allmänt datanät.

I 1 mom. föreskrivs det att ett organ, förutom när det gäller landskapsfullmäktiges och andra organs offentliga sammanträden, kan fatta beslut i ett slutet elektroniskt beslutsförfarande. Ett organ kan således använda ett elektroniskt beslutsförfarande för beslutsfattande som sker före sammanträdet. I paragrafen tas det inte ställning till hur mycket före sammanträdet beslutsfattandet ska ske, utan detta ska avgöras av landskapet. Eftersom elektroniskt beslutsfattande inte är öppet eller offentligt, kan det dock inte användas vid sammanträden som är offentliga. Fullmäktiges sammanträden är i princip offentliga och deras sammanträdesplats ska vara sådan att offentlighet i praktiken är möjlig. Därför omfattar paragrafens tillämpningsområde inte fullmäktiges sammanträden.

Enligt 2 mom. ska de ärenden som ska behandlas i elektroniskt beslutsförfarande specificeras i kallelsen till sammanträdet och det ska nämnas före vilken tidpunkt ett ärende ska behandlas elektroniskt. I elektroniskt beslutsförfarande ska det i kallelsen till sammanträde alltså anges en viss tidpunkt inom vilken ledamöterna i organet kan logga in och uttrycka sin åsikt om det

ärende som ska behandlas. Behandlingen av ett ärende och uttryckandet av åsikter sker till exempel i ett slutet elektroniskt system för beslutsfattande där det för varje ärende som ska behandlas ska finnas alternativ som är så enkla som möjligt (till exempel ”godkänner”, ”underkänner” och ”blank” eller ”ja”, ”nej” och ”blank”). Åsikterna ska kunna uttryckas öppet så att alla ledamöter i organet kan se de övrigas åsikter. Ett ärende är behandlat när alla ledamöter i organet har uttryckt sin åsikt i ärendet och den tid som reserverats för beslutsfattandet har löpt ut.

I momentet bestäms det dessutom att ett ärende ska behandlas vid det ordinarie sammanträdet om en ledamot kräver det. På så sätt säkerställer man att det vid sammanträdet är möjligt att före beslutsfattandet diskutera även ärenden som omfattas av elektroniskt beslutsfattande. I det elektroniska systemet för beslutsfattande ska det således utöver de ovan beskrivna alternativen också finnas möjlighet att överföra behandlingen av ett ärende till organets sammanträde. I sådana fall då en ledamot i organet har utnyttjat denna möjlighet upphör behandlingen av ärendet, och information om att ärendet ska behandlas vid sammanträdet ska för alla ledamöter i organet synas i systemet. Förfarandet är detsamma om någon av ledamöterna i organet har förslag till ändring av ärendet som behandlas. Ett ärende ska däremot automatiskt behandlas vid sammanträdet, om en ledamot i organet har avstått från att uttrycka sin åsikt inom den tidsfrist som fastställts för ärendet i kallelsen till sammanträde. På detta sätt säkerställer man att alla ledamöter i organet har möjlighet att uttrycka sin åsikt i ärendet som ska behandlas.

Enligt 3 mom. kan beslut som fattats i elektroniskt beslutsförfarande justeras före sammanträdet. I regel justeras beslut som fattats i elektroniskt beslutsförfarande på normalt sätt vid nästa sammanträde, men enligt momentet kan beslut justeras redan före sammanträdet. Beslut som fattats i elektroniskt beslutsfattande kan justeras till exempel i samma slutna informationssystem där de har fattats eller i övrigt elektroniskt på samma sätt som vid justering av ordinarie protokoll.

94 §. Sammanträdets offentlighet. I paragrafen föreskrivs det om offentlighet för landskapets organs sammanträden. Fullmäktiges sammanträden är i regel offentliga, medan andra organs sammanträden vanligen är slutna. Allmänheten ska ges möjlighet att kunna följa fullmäktiges sammanträden. Ordföranden får undantagsvis begränsa möjligheten att följa ett offentligt sammanträde, till exempel om alla som är intresserade inte får plats i sammanträdesrummet. Fullmäktige kan också besluta om sluten behandling av ett ärende. Det ska alltid finnas en särskild orsak för en sluten behandling. Till exempel för att trygga landskapets intressen vid upphandling eller företagsaffärer kan det krävas en sluten behandling. Även i detta fall är besluten alltid offentliga. Om fullmäktige undantagsvis behandlar sekretessbelagda ärenden, får behandlingen inte vara offentlig. Sekretess i fråga om handlingar eller uppgifter kan basera sig bara på en uttrycklig bestämmelse i lag.

Enligt 3 mom. kan andra organs än landskapsfullmäktiges sammanträden vara offentliga bara om organet så beslutar och det vid sammanträdet inte behandlas ärenden eller handlingar som är sekretessbelagda enligt lag. Bestämmelsen gäller alla landskapets organ med undantag för fullmäktige. Ett organ får själv besluta om huruvida ett sammanträde ska vara offentligt eller ett ärende ska behandlas offentligt. Öppenheten i förvaltningen kan understrykas genom att ett offentligt sammanträde eller en offentlig behandling av ett ärende ordnas alltid när ett ärende är av stort intresse för allmänheten. Vid organens slutna sammanträden får allmänheten eller andra obehöriga inte närvara. Utöver ledamöterna får vid ett sammanträde närvara personer som har en uppgift vid sammanträdet eller som har rätt att närvara med stöd av en bestämmelse i förvaltningsstadgan eller ett organs beslut. De diskussioner som förts vid ett slutet sammanträde är sekretessbelagda. Uppgifter om dessa får inte utan tillstånd av organet ges till utomstående.

I 4 mom. föreskrivs det om organens offentliga sammanträden när någon deltar i ett sammanträde på elektronisk väg. Enligt momentet ska allmänheten kunna följa organens offentliga sammanträden också till de delar någon deltar i ett sammanträde på elektronisk väg.

95 §. Ledning av sammanträden och anföranden. Paragrafen motsvarar i sak 102 § i kommunlagen. I paragrafen föreskrivs om ledningen av sammanträden och anföranden i landskapets olika organ. Vid sammanträdena är ordföranden skyldig att leda behandlingen av ärenden och ansvara för ordningen. Ordföranden har i sista hand rätt att avbryta eller avsluta sammanträdet.

I 2 mom. föreskrivs det om yttranderätt för en ledamot i ett organ och ordförandes rätt att ingripa i anförandena.

96 §. Beslutförhet. I paragrafen föreskrivs det separat om beslutförhet för landskapsfullmäktiges sammanträde och för andra organs sammanträde på samma sätt som i 103 § i kommunallagen. En person ska betraktas som närvarande när han eller hon på ett sammanträde tar del i behandlingen av ett ärende antingen på plats eller på elektronisk väg. Ledamöter som är jäviga kan inte beaktas vid fastställandet av beslutförheten, eftersom en jävig person inte kan delta i behandlingen av ett ärende.

Bestämmelsen i 3 mom. gäller elektroniska sammanträden där också de ledamöter av organ som deltar elektroniskt ska anses vara närvarande. Det ska också vara möjligt för ordföranden och sekreteraren att delta i ett sammanträde på elektronisk väg.

97 §. Omröstning. I paragrafen föreskrivs det i överensstämmelse med 104 § i kommunallagen om förfarandet vid omröstning.

I föredragningslistan, som innehåller resultaten av beredningen, redogörs i allmänhet för de ärenden som ska behandlas vid sammanträdet. På grundval av beredningen gör föredraganden eller i fullmäktige landskapsstyrelsen upp ett beslutsförslag, som vanligen också är inskrivet i föredragningslistan. Föredragandens beslutsförslag utgör grund för behandlingen. Detta grundförslag kräver inget särskilt understöd för att komma med till omröstning tillsammans med ett förslag som organets medlemmar gjort och som vunnit understöd. Ett förslag från organets ledamöter som inte vunnit understöd förfaller. Om inga motförslag framställts eller om förslaget förfaller, ska ordföranden konstatera att ett enhälligt beslut har fattats.

Om det behövs omröstning i ett ärende, ska ordföranden konstatera vilka beslut som förfallit och vilka förslag som upptas till omröstning. Organet ska på ordförandens framställning godkänna omröstningssättet och, om flera omröstningar ska förrättas, omröstningsförfarande. Med omröstningssätt avses det sätt på vilket omröstningen förrättas. Det säkraste sättet att förrätta omröstningen, om omröstningsapparat inte används, är genom namnupprop, varvid var och en som deltar i omröstningen uppger sin ståndpunkt när han eller hon hör sitt namn.

Med omröstningsförfarande avses den ordning i vilken förslagen ställs mot varandra vid omröstningen. Omröstningen förrättas med iakttagande av parlamentariskt röstsätt. Två beslutsförslag som gäller samma sak ställs mot varandra och det vinnande förslaget ställs igen mot följande beslutsförslag. I allmänhet står föredragandens beslutsförslag, dvs. grundförslaget, eller ett förslag som innebär att ärendet helt förkastas sist i omröstningen mot det förslag som vunnit över de andra förslagen. Vid parlamentarisk omröstning framställs omröstningsförslaget så att svaret ”ja” eller ”nej” uttrycker ståndpunkten till förslaget.

Omröstningen ska alltid förrättas öppet. Som beslut gäller det förslag som har fått flest röster. Då rösterna faller lika, avgör ordförandens röst beslutet. I allmänhet har ledamöterna av ett or-

gan också möjlighet att rösta ”blankt”. Ordföranden är dock skyldig att ta ställning till saken, ifall hans eller hennes röst avgör organets beslut.

I vissa frågor som stadgas i lagen kräver ett beslut kvalificerad majoritet eller enhällighet (41 och 88 §).

Närmare bestämmelser om hur omröstningar ska förrättas kan ingå i landskapets förvaltningsstadga.

98 §. Val. I paragrafen föreskrivs det om förfarandet vid förrättande av val på samma sätt om i 105 § i kommunallagen. När det är fråga om personval används benämningen val för beslutsformen. Det kan vara fråga om att välja en eller flera personer till ett förtroendeuppdrag i landskapet eller till exempel till företrädare för landskapet i ett privaträttsligt samfund eller val av en tjänsteinnehavare i landskapet. För att val ska förrättas förutsätts att valet av personen eller personerna i fråga har uppdragits åt organet. I paragrafen föreskrivs det om valförfarandet.

Ett personval kan vara enhälligt och då behöver man inte alls tillgripa någon egentlig valförrättning. Val kan förrättas antingen som majoritetsval eller proportionella val. Utgångspunkten ska vara majoritetsval om vilket stadgas i 1 mom. Vid majoritetsval blir den eller de som har fått flest röster utsedda. Om flera än en ska väljas, har vid majoritetsval var och en som deltar i valet lika många röster som det antal personer som ska väljas.

Vid val av tjänsteinnehavare i landskapet ska valsättet alltid vara majoritetsval, eftersom det vid personalval alltid ska väljas bara en person. Proportionella val kommer i fråga bara om flera än en ska väljas. Om val av landskapsdirektör stadgas särskilt i 39 § 2 mom.

I 2 mom. stadgas om förutsättningarna för förrättande av proportionella val. Proportionella val förutsätter att flera än en, dvs. minst två, ska väljas. Proportionellt valsätt ska iakttagas, om det begärs av så många av dem som deltar i valet att de i proportionella val tillsammans skulle kunna få minst en av sina kandidater valda. Detta kan man räkna ut med den formel som föreslås i paragrafen. Om till exempel antalet närvarande ledamöter i organet är 55 och sex ska väljas, delas 55 med sju (6+1), varvid kvoten blir ungefär 7,8. Detta avrundas till närmaste högre hela tal (8), varvid man har det antal som räcker till för att proportionella val ska förrättas.

Om val av ersättare i organen stadgas i 3 mom. Om ersättarna är personliga måste också vid majoritetsval kandidaterna godkännas före valet. Proportionella val baserar sig alltid på att kandidater uppställs på förhand. Vid proportionella val ska i tillämpliga delar iakttagas vad som stadgas om landskapsval. Vid behov kan fullmäktige på samma sätt som nu utfärda närmare bestämmelser om proportionella val.

Proportionella val ska alltid förrättas med slutna sedlar. Utgångspunkten är att majoritetsval ska vara öppna, men om det påyrkas kan även de förrättas med slutna sedlar. Då räcker det med att en ledamot kräver slutna val.

99 §. Avvikande mening. I paragrafen föreskrivs det på samma sätt som i 106 § i kommunallagen, om förfarandet vid och rättsverkningarna av anmälan av avvikande mening.

Av en ledamot som deltagit i organets beslutsfattande förutsätts det att han eller hon under ärendets behandling klart har uttryckt sig vara av annan mening beträffande beslutet. Rätt att reservera sig har uttryckligen den som framställt ett motförslag eller röstat mot beslutet. Före-

draganden har rätt att reservera sig bara om beslutet avviker från hans eller hennes beslutsförslag i ärendet.

Avvikande mening ska anmälas omedelbart efter att beslutet har fattats. Senare är det inte längre möjligt att reservera sig. Till en reservation som gjorts i tid ska det vara möjligt att foga skriftliga motiveringar ända tills protokollet justeras.

Den som reserverat sig befrias från det juridiska ansvar som beslutet medför. För föredraganden är avvikande mening den enda möjligheten att bli befriad från ansvaret, om han eller hon inte också är ledamot av organet och har röstat mot beslutet. För en ledamot av ett organ räcker det med att hans eller hennes röstningsbeteende framgår av organets protokoll. Har ledamoten enligt protokollet inte röstat för det förslag som blivit beslut, har han eller hon inte heller varit ansvarig för det beslut som organets majoritet har fattat. Att en ledamot av organet anmält avvikande mening är av betydelse med tanke på det juridiska ansvaret dels i slutna val, dels när ledamoten har framställt ett förslag som förfallit i brist på understöd. I det sistnämnda fallet är organets beslut formellt enhälligt.

100 §. Protokoll. I paragrafen föreskrivs om organs och andra beslutsfattarens beslutshandlingar som kallas protokoll. I fråga om beslut som fattas av förtroendevalda och tjänsteinnehavare kan man på grund av beslutets natur också låta bli att föra protokoll. Detta är möjligt främst bara om det över beslutet förs eller upprättas något annat dokument som beslutet framgår av. Närmare bestämmelser om krav på protokoll ska tas in i förvaltningsstadgan. Med begreppet protokoll avses inte enbart traditionella fysiska protokoll, utan det kan också avse en samling av beslut som fattats vid elektroniskt beslutsfattande.

Protokollets form kan alltså variera enligt den tekniska genomförandemetoden. Besluten i ett protokoll kan även finnas i strukturerad form som möjliggör fortsatt användning av dem (s.k. öppna data). Också i detta fall ska landskapen svara för frågor som gäller informationssäkerheten.

Protokoll arkiveras i enlighet med arkivlagstiftningen, och bestämmelsen i landskapslagen avviker inte från skyldigheterna enligt arkivlagen.

101 §. Landskapets tillkännagivanden. Paragrafen motsvarar bestämmelserna i kommunallagen (108 §). När landskapet gör tillkännagivanden ska det beakta att det i speciallagstiftningen ännu finns förpliktelser som gäller användning av anslagstavlan för offentliga kungörelser och i fråga om vilka lagstiftningen i fråga ska iakttas.

Enligt 1 mom. ska landskapets tillkännagivanden offentliggöras i det allmänna datanätet, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna, och vid behov på något annat sätt som landskapet har fattat beslut om. Som ett annat sätt som anges i paragrafen kan också i fortsättningen anses till exempel att tillkännagivanden offentliggörs i annonstidningar som landskapet har valt. När landskapets tillkännagivanden offentliggörs ska sekretessbestämmelserna i offentlighetslagen beaktas.

Enligt 2 mom. ska landskapets tillkännagivanden finnas i det allmänna datanätet i 14 dygn, om inte något annat följer av sakens natur. På så sätt säkerställs det att landskapets tillkännagivande finns till påseende i det allmänna datanätet minst lika länge som allmänna anslag som det föreskrivs om i lagen om offentliga kungörelser. Den tid för tillkännagivanden som anges i momentet ska iakttas, om inte något annat följer av tillkännagivandets sakinhåll eller något annat bestäms i tillkännagivandet. I tvåspråkiga landskap ska bestämmelserna i språklagen beaktas vid tillkännagivanden.

Personuppgifter i ett tillkännagivande ska avlägsnas från datanätet när tidsfristen för tillkännagivandet har löpt ut. Behandlingen av personuppgifter och avlägsnandet av uppgifterna från det allmänna datanätet behandlas närmare i motiveringen till 145 §.

102 §. *Tillgång till information i det allmänna datanätet.* Enligt paragrafen är landskapet skyldigt att i det allmänna datanätet offentliggöra väsentlig information om de tjänster som landskapet ordnar, om landskapets ekonomi, ledning och verksamhet, om samarbete mellan landskapen och om landskapskoncernen. Bestämmelser om att lägga ut information i det allmänna datanätet finns också i 28 § som gäller information om beredning av beslutsfattande, i 101 § som gäller landskapets tillkännagivanden och i 145 § som gäller delgivning av beslut till medlemmar i landskapet.

Landskapet ska se till att invånarna och de som utnyttjar landskapets tjänster får information i det allmänna datanätet även om de tjänster som landskapet ansvarar för att ordna, men som det inte självt producerar. I paragrafen anges dessutom i en förteckning med elva punkter vilken annan information det åtminstone ska finnas i det allmänna datanätet. Med avtal som gäller samarbete mellan landskap avses de avtal som anges i 8 kap. En del av informationen ska uppdateras årligen, så som budgeten och ekonomiplanen, bokslutet och utvärderingsberättelsen, eftersom de senaste handlingarna alltid ska finnas i datanätet.

13 kap. **Ekonomi**

103 §. *Budget och ekonomiplan.* I paragrafen föreskrivs om upprättande och godkännande av budget och ekonomiplan för landskapet och om kravet på balans i landskapets ekonomi.

Landskapsfullmäktige fattar beslut om landskapsstrategin och om budgeten och ekonomiplanen samt om de frågor som har störst betydelse för landskapets ekonomi och verksamhet. I 1 mom. föreskrivs om godkännande av budget och ekonomiplan. Fullmäktige ska före utgången av året godkänna en budget för följande kalenderår. I praktiken är upprättandet av en budget en kontinuerlig process, och en väsentlig del av den är att fortlöpande reaktivt följa upp ekonomin och verksamheten. Planering och uppföljning av landskapets verksamhet och ekonomi bör också vara friktionsfritt knutna till varandra. För budgetberedningen svarar landskapsstyrelsen och under landskapsstyrelsens styrning varje organ på sitt uppgiftsområde. I budgeten ska landskapskoncernen granskas som en helhet med beaktande av hela koncernens ekonomiska ansvar och förpliktelser. Även om landskapets dottersammanslutningar är självständiga juridiska personer, påverkar utvecklingen av deras ekonomi och verksamhet hela koncernens ekonomiska situation. I samband med att budgeten godkänns ska landskapsfullmäktige också godkänna en ekonomiplan för tre eller flera år (planperiod). Budgetåret är planperiodens första år. Upprättandet av en ekonomiplan stärker den långsiktiga planeringen av landskapets ekonomi.

I 2 mom. föreskrivs om det krav på balans som ställs på landskapets ekonomi. Budgeten och ekonomiplanen ska upprättas så att kassaflödet från landskapets verksamhet och investeringsverksamhet är i balans eller visar ett överskott senast vid utgången av det år som följer på budgetåret, dvs. när det andra året av ekonomiplanperioden går ut. Kassaflödet från verksamheten och investeringsverksamheten utgörs av skillnaden mellan dels årsbidraget, dvs. skattefinansieringen och skillnaden mellan inkomster och utgifter av verksamheten, dels utgifterna för nettoinvesteringar. Om kassaflödet från landskapets verksamhet och investeringsverksamhet visat ett underskott vid utgången av föregående räkenskapsperiod, måste underskottet täckas under nästa räkenskapsperiod. Landskapets verksamhet och projekt ska vara realistiska i förhållande till de medel som står till buds och landskapet ska se till att likviditeten upprätthålls. Inom ekonomin bör landskapet fästa särskild också vid att åtagandena inte överstiger dess ekonomiska resurser.

I 3 mom. föreskrivs det närmare om innehållet i och upprättandet av budget och ekonomiplan. I budgeten och ekonomiplanen godkänns målen för landskapets och landskapskoncernens verksamhet och ekonomi. Budgeten och ekonomiplanen är, vid sidan av landskapsstrategin, landskapsfullmäktiges viktigaste styrmedel och målen är en del av budgeten som ska iakttas i landskapets verksamhet och ekonomiförvaltning. I 4 mom. preciseras ytterligare skyldigheten att iakttä budgeten.

Kopplingen mellan å ena sidan budgeten och ekonomiplanen, å andra sidan landskapsstrategin ska vara fast, och de mål som ingår i dem ska bidra till att genomföra landskapsstrategin. Målen ska ställas så att de täcker de uppgifter som ligger på landskapets ansvar och de ska vara möjliga att uppnå med de resurser som anvisats för dem. När målen ställs upp bör man också särskilt uppmärksamma vikten av att måluppfyllelsen är verifierbar. Om målen är verifierbara och mätbara blir det avsevärt svårare till exempel att ställa målen på en alldeles för allmän nivå. I princip är alla mål i landskapsfullmäktiges budget bindande och avsedda att genomföras. Av emfasen på kopplingen mellan verksamhet och ekonomi följer att man tvingas klarlägga verkningarna av eventuella förändringar i anslag eller beräknade inkomster på målen för verksamheten. Om det inte är möjligt att uppnå målen på grund av förändringar i grunderna för ekonomin, måste landskapsfullmäktige godkänna också ändringar av målen.

Budgeten och ekonomiplanen består av en driftsekonomi- och resultaträkningsdel samt en investerings- och finansieringsdel. I driftsekonomidelen ställs mål för tjänsterna och budgeteras de inkomster och utgifter som krävs för att ordna dem. I investeringsdelen budgeteras inköp av produktionsmedel med lång verkningstid, finansiella bidrag och försäljning av egendom. Av resultaträkningsdelen framgår huruvida den interna finansieringen räcker till för driftskostnader och avskrivningar. I finansieringsdelen anges tillförda medel och medelanvändning i sammandrag.

Anslag är ett bemyndigande uttryckt i euro som landskapsfullmäktige tilldelat ett organ. Bemyndigandet är begränsat till sitt syfte och belopp och ska användas för uppnåendet av vissa angivna mål. De beräknade inkomsterna är i sin tur ett inkomstmål som landskapsfullmäktige ställt för ett organ och som är kopplat till de utgifter som är nödvändiga för uppnåendet av landskapets mål för sina tjänster och andra mål. Anslagen för budgetåret är bindande och kan tas in i budgeten antingen till brutto- eller till nettobelopp. Med bruttoprincipen avses att utgifter och inkomster budgeteras separat som anslag och beräknade inkomster. Nettoprincipen innebär att bindningsnivån för budgeten bestäms till nettobelopp enligt skillnaden mellan utgifter och inkomster. Eftersom landskapets finansiering bygger på statlig finansiering och klientavgifter, bör man när budgeten upprättas fästa särskild vikt vid att landskapet med sina beslut kan påverka i första hand hur tjänsterna och funktionerna ska organiseras, dvs. driftsekonomins utgifter, men inkomstflödet bara i begränsad omfattning.

Av investeringsdelen ska, förutom landskapets investeringar, också de investeringar hos landskapskoncernen som är mest betydande för verksamheten och ekonomin framgå. När investeringsplanen upprättas ska man dessutom beakta vad som i 12 § föreskrivs om styrning av investeringar. Investeringsdelen i landskapets budget påverkas av modellen för hur investeringar i lokaler genomförs och finansieras. Investeringar i landskapets direkta innehav kommer sannolikt att gälla i huvudsak utrustning, maskiner och annan lös egendom, eftersom betydande investeringar i lokaler genomförs av ett rikstäckande servicecenter för lokal- och fastighetsförvaltning, som är ett aktiebolag som ägs gemensamt av landskapen. Däremot påverkar investeringarna driftsekonomidelen i landskapets budget i första hand genom lokalhyrorna. När man planerar landskapets servicenät och lokalbehov bör man beakta att lokalhyror medför åtaganden som till sin bindningsgrad och sitt belopp i praktiken motsvarar utgifter för skötsel av lån. Det gynnar såväl landskapens concern- och ägarstyrning som den rikstäckande styrningen av landskapens investeringar om hela landskapskoncernens investeringar tas upp i in-

vesteringsdelen. Landskapets dottersammanslutningars investeringar och särskilt deras förmåga att finansiera sina investeringar har också betydelse för landskapets utvärderingsförfarande om vilket föreskrivs i 109 och 110 §.

Finansieringsbehovet i landskapets budget och ekonomiplan får inte täckas med långfristiga lån. Eftersom staten i sista hand ansvarar för landskapets finansiering, får landskapet inte öka de statliga riskerna utan att staten själv fattar beslut om saken. Som långfristigt lån betraktas en skuld eller del av skuld som förfaller till betalning efter ett år eller en längre tidsperiod. På grund av landskapets investeringsmodell är landskapets behov av långfristiga lån mindre än det skulle vara om investeringarna i lokaler gjordes i landskapets direkta innehav. För investeringar i utrustning och andra liknande investeringar har landskapet också tillgång till exempelvis leasingfinansiering och andra liknande finansieringsinstrument.

Syftet med budgetens resultaträkningsdel är att visa huruvida den interna finansieringen räcker till för de kostnader som ordnandet av tjänster medför. På samma sätt som resultaträkningen upprättas budgetens resultaträkningsdel i form av en avdragskalkyl. I resultaträkningsdelen redovisas mellanresultaten verksamhetsbidrag och årsbidrag. Som sista rad i resultaträkningsdelen redovisas räkenskapsperiodens resultat eller, om landskapet budgeterar för bokslutsdispositioner, räkenskapsperiodens över-/underskott.

104 §. Bokföring. I paragrafen föreskrivs om landskapets bokföring. Budget, bokslut och bokföring ska ha en fast koppling till varandra. Bokföringens allmänna syfte är att ta fram information om huruvida landskapets inkomster och utgifter på lång sikt är i balans och å andra sidan huruvida räkenskapsperiodens kostnader och intäkter är i balans. Bokföringen ska ordnas så att man med hjälp av den kan se att budgeten fullföljs. Bokföringen har en väsentlig betydelse också för styrningen av landskapet.

Utöver vad som föreskrivs i landskapslagen ska enligt 1 mom. på landskapets bokföringsskyldighet, bokföring och bokslut bokföringslagen (1336/1997) tillämpas. I 2 mom. föreskrivs om bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning. Genom förordning av statsrådet är det möjligt att utfärda närmare bestämmelser om landskapets bokslut och verksamhetsberättelse, bokslutsnoter, resultaträkning, finansieringsanalys, balansräkning, koncernbokföring och noterna till den, delårsbokslut och uppgifter om kostnaderna för enskilda tjänster. Genom bemyndigandet för statsrådet att utfärda förordning kan man säkerställa samstämmig praxis i landskapen och ett jämförbart kunskapsunderlag för landskapens ekonomi.

I 3 mom. föreskrivs om bokföringsnämndens [kommun]sektions rätt att meddela anvisningar och avge utlåtanden om tillämpningen av bokföringslagen, av 104–107 § i denna lag och den förordning som utfärdats med stöd av denna paragraf. Bokföringsnämndens [kommun]sektions rätt att meddela anvisningar och avge utlåtanden är motiverad, eftersom det i upprättandet av landskapets bokslut, koncernbokslut och verksamhetsberättelse ingår praktiska tillämpningsfrågor som inte kan avgöras uttömmande genom bestämmelser i lag eller förordning.

Under kommande år förväntas också EPSAS-projektet (European Public Sector Accounting Standards) påverka landskapens bokföring. Det är fråga om ett projekt som initierats av EU-kommissionen och som syftar till att förbättra styrningen och kontrollen av det centrala kunskapsunderlaget för medlemsstaternas ekonomi- och finanspolitik, de nationella räkenskaperna samt uppgifternas tillförlitlighet och fullständighet. Ett av målen för projektet är att få till stånd en samstämmig bokslutsstandard för alla enheter inom den offentliga sektorn.

105 §. Bokslut. I paragrafen föreskrivs om landskapets bokslut och behandlingen av det. Bokslutet och verksamhetsberättelsen är verktyg som används för att säkerställa att bilden av land-

skapets resultat och ekonomiska ställning är riktig och tillräcklig. Verksamhetsberättelsen är en del av bokslutet och närmare bestämmelser om den finns i 107 §.

Enligt 1 mom. är landskapets räkenskapsperiod ett kalenderår. Landskapsstyrelsen ska upprätta ett bokslut före utgången av mars året efter räkenskapsperioden och lämna det till revisorerna för granskning. Revisorerna ska granska bokslutet före utgången av maj. Revisorernas granskningsuppgift regleras i 114 §. Efter revisionen ska landskapsstyrelsen lämna bokslutet till landskapsfullmäktige för behandling. Fullmäktige ska behandla bokslutet före utgången av juni. Vid behandlingen ska iaktas vad som föreskrivs i 117 § om behandling av revisionsberättelsen i landskapsfullmäktige. Vid behandlingen av bokslutet och revisionsberättelsen ska landskapsfullmäktige också ta ställning till de redovisningsskyldigas ansvarsfrihet.

När bokslutet upprättas ska de allmänna bokslutsprinciperna i 3 kap. 3 § i bokföringslagen (1336/1997) följas: antagandet att verksamheten fortsätter, konsekvens när det gäller tillvägagångssätten från en räkenskapsperiod till en annan, innehållsbetonning, dvs. fokus på affärshändelsernas faktiska innehåll, försiktighetsprincipen, balanskontinuitet, prestationsprincipen och värdering för sig av posterna i balansräkningen. Avvikelser från de allmänna bokslutsprinciperna får i princip göras bara när avvikelserna är tillåten med stöd lag eller annan bestämmelse eller föreskrift som utfärdats med stöd av den. Också då ska det i noterna ingå en redogörelse för avvikelserna.

Enligt 2 mom. hör till bokslutet balansräkning, resultaträkning, finansieringsanalys och noter till dem samt en tablå över budgetutfallet och en verksamhetsberättelse.

Balansräkningen beskriver den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen. För varje post i balansräkningen ska motsvarande uppgifter för närmast föregående räkenskapsperiod anges (jämförelsetal). Av balansräkningen framgår landskapets tillgångar och hur tillgångarna har finansierats. I balansräkningen noteras posterna i princip i likviditetsordning. Landskapets egendom består förmodligen i betydande grad av aktier och andelar. Av dessa har utöver innehaven i dottersammanslutningar ägarandelen i det nationella servicecentret för lokal- och fastighetsförvaltning störst betydelse för serviceverksamheten.

Resultaträkningens uppgift är att beskriva hur räkenskapsperiodens resultat har uppkommit och ge information om huruvida den interna finansieringen räcker till för att täcka kostnaderna. Posterna ovanför årsbidraget anger de utgifter och inkomster som orsakas av den ordinarie verksamheten. Posterna under årsbidraget anger avskrivningar och nedskrivningar samt extraordinära poster. Den sista raden i resultaträkningen anger räkenskapsperiodens överskott, nollresultat eller underskott baserat på räkenskapsperiodens inkomster och utgifter. I resultaträkningen ingår ett verksamhetsbidrag som visar förhållandet mellan verksamhetens intäkter och kostnader. Landskapets finansiering bygger på statlig finansiering, dvs. skattefinansiering, och därför är verksamhetsbidraget negativt. Om man till verksamhetsbidraget lägger andelen statlig finansiering, får man årsbidraget. Årsbidraget visar om de inkomster som periodiserats på landskapets räkenskapsperiod räcker till för de periodiserade utgifterna. Årsbidraget anger hur mycket internt tillförda medel som står till landskapets disposition för investeringar, placeringar och amorteringar. I resultaträkningen anger avskrivningarna de avskrivningar enligt plan som gjorts på anskaffningspriset på anläggningstillgångar. Liksom det redan i 103 § har konstaterats görs de viktigaste investeringarna i landskapet via det rikstäckande servicecentret för lokal- och fastighetsförvaltning och inte i landskapets direkta innehav. Detta har en betydande inverkan på landskapets avskrivningar.

I finansieringsanalysen beskrivs finansieringen av landskapets verksamhet. De nyckeltal som räknas ut på basis av finansieringsanalysen och resultaträkningen har som uppgift att klarlägga huruvida landskapets finansiering räcker till. Med finansieringsanalysen visas hur stort över-

skott eller underskott kassaflödet från verksamheten och från investeringsverksamheten uppvisar. Kassaflödet från finansieringsverksamheten visar antingen hur ett underskott i kassaflödet från verksamheten har finansierats eller hur överskottet har utnyttjats för att förändra finansieringsläget och investeringarna.

Noterna är en del av bokslutet och de kompletterar den bild som resultaträkningen och balansräkningen ger. Med noter avses uppgifter som ska lämnas i bilagor till balansräkningen, resultaträkningen och finansieringsanalysen. Bokslutet och dess noter ska vara överskådliga och bokslutet ska bilda en helhet. Noterna ska innehålla en redogörelse för avvikelser från de allmänna bokslutsprinciperna, grunderna för avvikelserna samt en beräkning av dessa. Syftet med noterna till bokslutet är att komplettera den bokslutsinformation som ges i form av kalkyler så att en riktig och tillräcklig bild ges av verksamhetens resultat, den ekonomiska ställningen och finansieringen.

Budgeten ska iakttas i landskapets verksamhet och ekonomi. I tablå över budgetutfallet granskas hur målen för verksamheten, anslagen och de beräknade inkomsterna har uppnåtts. Tablå över budgetutfallet är uppbyggd på samma sätt som budgeten. När tablå görs upp ska samma precision iakttas som fullmäktige har gjort vid godkännandet av målsättningen, anslagen eller de beräknade inkomsterna för en enskild uppgift, ett enskilt projekt eller någon annan enskild utgifts- eller inkomstpost. Det är landskapsstyrelsen samt de redovisningsskyldiga organen och tjänsteinnehavarna som ansvarar för uppgörandet av tablå över budgetutfallet. I verksamhetsberättelsens tablå över budgetutfallet ska det ingå en redogörelse för hur de uppställda målen har nåtts i landskapet och landskapskoncernen.

Verksamhetsberättelsens innehåll behandlas i motiveringen till 107 §.

I 3 mom. konstateras det uttryckligen att bokslutet ska ge riktiga och tillräckliga uppgifter om landskapets resultat, ekonomiska ställning, finansiering och verksamhet. Förutsättningen för riktiga och tillräckliga uppgifter är att bestämmelserna och föreskrifterna om upprättande av bokslut iakttas. I 4 mom. föreskrivs om undertecknande av bokslut. Bokslutet undertecknas av de landskapsstyrelseledamöter som är beslutföra och behöriga den dag bokslutet undertecknas samt av landskapsdirektören.

106 §. *Koncernbokslut.* I paragrafen föreskrivs om skyldigheten att upprätta koncernbokslut och om innehållet i det.

Enligt 1 mom. ska ett landskap som jämte dottersammanslutningar bildar en landskapskoncern upprätta och i sitt bokslut ta in ett koncernbokslut. Bestämmelser om landskapskoncerner finns i 4 §. En sammanslutning i vilken landskapet enligt 1 kap. 5 § i bokföringslagen (1336/1997) har bestämmande inflytande utgör en dottersammanslutning till landskapet. Landskapet och dess dottersammanslutningar bildar en landskapskoncern. Vad som i denna lag föreskrivs om dottersammanslutningar till landskap ska också tillämpas på stiftelser i vilka landskapet har bestämmande inflytande. Till landskapskoncernen hör också den offentligrättsliga inrättning (landskapets serviceinrättning) som avses i 9 kap. Koncernbokslutet ska upprättas samma dag som landskapets bokslut. Bestämmelser om upprättande av landskapets bokslut finns i 105 §.

De servicecenter i aktiebolagsform som avses i 16 kap. i landskapslagen och som ägs gemensamt av landskapen hör inte till någon landskapskoncern. Enligt definitionen i 1 kap. 8 § i bokföringslagen kommer de [förmodligen] att vara intresseföretag i [landskapet Nyland]. På grund av servicecenteraktiebolagens betydelse för ekonomin och verksamheten är det dock motiverat att landskapen i sina koncernbokslut uppger sina ägarandelar i bolagen i fråga.

I 2 mom. föreskrivs det om innehållet i koncernbokslut. I ett koncernbokslut strävar man efter att de sammanslutningar som sammanställs beskrivs som om de tillsammans utgjorde en enda bokföringsskyldig. Syftet med skyldigheten att upprätta koncernbokslut är att ge en tillräcklig och riktig helhetsbild av landskapets verksamhet och ekonomi också i situationer då landskapets serviceproduktion och ansvar i betydande utsträckning ligger på dottersammanslutningarna. Landskapets koncernbokslut har också stor betydelse för inledandet av den utvärderingsprocess som avses i 109 §.

Koncernbokslutet ska upprättas som en sammanställning av koncernsammanslutningarnas balansräkningar och resultaträkningar samt noterna till dessa. I koncernbokslutet ska dessutom inkluderas en finansieringsanalys för koncernen, i vilken anskaffningen och användningen av landskapskoncernens medel under räkenskapsperioden utreds. Vid upprättande av finansieringsanalysen för en koncern ska de eliminerings- och sammanställningsposter som ingår i koncernresultaträkningen och koncernbalansen beaktas. Koncernresultaträkningen och noterna till den utvisar i vilken mån landskapskoncernens interna finansiering räcker till samt verksamhetens ekonomiska resultat. Koncernbalansräkningen och noterna till den visar landskapskoncernens ekonomiska ställning genom att det i den redovisas koncernsammanslutningarnas tillgångar, skulder och ansvar gentemot utomstående. Handlingar som ingår i eller bifogas koncernbokslutet ska vara överskådliga och bilda en helhet.

107 §. Verksamhetsberättelse. I paragrafen föreskrivs om verksamhetsberättelsen som är en del av landskapets bokslut.

I 1 mom. föreskrivs om verksamhetsberättelsens innehåll. Verksamhetsberättelsen har som särskilt syfte att redogöra för hur landskapet och landskapskoncernen har nått de mål för verksamheten och ekonomin som uppställts av fullmäktige. I verksamhetsberättelsen beskrivs de omständigheter och händelser som inverkat på hur räkenskapsperiodens resultat och ekonomiska ställning har uppstått. I verksamhetsberättelsen ska också ges uppgifter om sådana väsentliga omständigheter förknippade med landskapets och koncernens ekonomi som inte framgår av landskapets eller koncernens resultat- eller balansräkning eller finansieringsanalys. Sådana omständigheter är åtminstone en uppskattning av den sannolika kommande utvecklingen samt uppgifter om hur den interna kontrollen och riskhanteringen är ordnad och om de centrala slutsatserna.

Väsentliga förändringar i landskapets organisation och uppgifter ska anges i verksamhetsberättelsen. Väsentliga förändringar kan vara exempelvis nya uppgifter som tillkommit eller funktioner som upphört, stora investeringsprojekt eller andra projekt som genomförts eller inletts, bolagiseringar eller andra betydande förändringar i landskapskoncernen. Eftersom det är sannolikt att landskapets tjänster och funktioner i betydande grad kommer att ordnas med stöd av olika serviceavtal, är det motiverat att landskapen i verksamhetsberättelsen också redogör för viktiga avtal som ingåtts under räkenskapsperioden och om förändringarna i dem. Förutom avtal om tjänster kan sådana viktiga avtal vara exempelvis avtal om nya lokaler med det nationella servicecentret för lokal- och fastighetsförvaltning, om dessa har betydande inverkan på landskapets ekonomi och verksamhet. Väsentliga avvikelser i budgeten för bokslutsåret ska också tas upp, om landskapsfullmäktige inte har godkänt dem som budgetändringar. I verksamhetsberättelsen ska också tas upp sådana väsentliga förändringar i verksamheten och ekonomin som inträffat efter att räkenskapsperioden löpt ut och innan bokslutet blivit klart och som inte beaktats i budgeten för året efter räkenskapsåret. Det är särskilt viktigt att förändringarna tas upp, om de har betydelse för behandlingen av räkenskapsperiodens resultat, finansieringen av verksamheten eller i övrigt för de åtgärder som gäller balanseringen av ekonomin. Särskilt viktiga är sådana händelser som väsentligt försvagar kommunens inkomstbas, likviditet eller andra verksamhetsförutsättningar eller som medför en betydande ökning av utgifterna.

Verksamhetsberättelsen ska innehålla en uppskattning av den sannolika kommande utvecklingen särskilt med tanke på ekonomin. Av uppskattningen bör framgå faktorer som gör att bedömningen av de framtida utsikterna avviker från den tidigare utvecklingstrenden. Uppskattningarna av den kommande utvecklingen bör vara välgrundade och de grunder som uppskattningarna bygger på bör anges, liksom även viktiga osäkerhetsfaktorer.

I verksamhetsberättelsen ska landskapsstyrelsen redogöra för hur den interna kontrollen och den därmed förknippade riskhanteringen har ordnats i landskapet, om brister i kontrollen har uppdagats under räkenskapsperioden och hur man har för avsikt att utveckla den interna kontrollen under gällande ekonomiplanepериод.

I 2 mom. föreskrivs det om de åtgärder som ska vidtas för att balansera ekonomin. Bestämmelser om de krav som ställs på balansen i landskapets ekonomi finns i 103 § och enligt bestämmelsen ska landskapets budget och ekonomiplan upprättas så att kassaflödet från landskapets verksamhet och investeringsverksamhet är i balans eller visar ett överskott senast det år som följer på budgetåret, dvs. vid utgången av andra året av ekonomiplanepериод. Om kassaflödet från landskapets verksamhet och investeringsverksamhet visat ett underskott vid utgången av föregående räkenskapsperiod, ska underskottet täckas under den följande räkenskapsperioden. I landskapets verksamhetsberättelse ska redogöras för balanseringen av ekonomin under räkenskapsperioden samt om huruvida gällande ekonomiplan räcker till för att skapa balans i ekonomin under kommande räkenskapsperiod i synnerhet om balansen inte utfallit på erforderligt sätt under räkenskapsperioden.

I 3 mom. föreskrivs det om framläggande av förslag om behandlingen av räkenskapsperiodens resultat. Med räkenskapsperiodens resultat avses resultatet i resultaträkningen före överföringar till reserver och fonder. I verksamhetsberättelsen ska landskapsstyrelsen lägga fram ett förslag till landskapsfullmäktige om behandlingen av räkenskapsperiodens resultat. I sitt förslag tar landskapsstyrelsen ställning till alla poster som presenteras efter resultatet. En avsättning är inte någon resultatbehandlingspost, utan måste göras när skyldigheten att göra den har uppkommit, oberoende av räkenskapsperiodens resultat.

108 §. Dotersammanslutningars informationsskyldighet. I paragrafen föreskrivs om landskapets dottersammanslutningars skyldighet att lämna landskapsstyrelsen sådana uppgifter som behövs för att bedöma koncernens ekonomiska ställning och beräkna resultatet av verksamheten. Enligt bestämmelsen ska dottersammanslutningarna lämna också andra uppgifter än de som ingår i bokslutshandlingarna. Uppgifterna ska dock vara nödvändiga för bedömningen av landskapskoncernens ekonomiska ställning eller beräkningen av resultatet av verksamheten. På intresseföretags informationsskyldighet tillämpas 6 kap. 14 § i bokföringslagen, enligt vilken intresseföretaget ur det senaste bokslutet ska ge den bokföringsskyldige som upprättar koncernbokslutet de uppgifter som behövs för sammanställningen av bokslutsuppgifterna. All nödvändig information bör ges så att det är möjligt att upprätta koncernbokslutet inom i 106 § utsatt tid.

109 §. Utvärderingsförfarandet i ett landskap. I paragrafen föreskrivs om utvärderingsförfarandet i ett landskap, vilket innebär att staten och landskapet bedömer landskapets ekonomiska förutsättningar att klara av sina uppgifter samt förutsättningarna att ordna social- och hälso-tjänster.

I 1 mom. föreskrivs om villkoren för att ett utvärderingsförfarande ska kunna inledas. Ett utvärderingsförfarande kan inledas om de villkor som avses antingen i 110 § i denna lag eller i 19 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård är uppfyllda.

Enligt 2 mom. ska ett utvärderingsförfarande inledas genom beslut av finansministeriet. För förfarandet utses en utvärderingsgrupp och till den ska finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och landskapet utse en företrädare var. Genom gruppens sammansättning garanteras så mångsidiga kunskaper som möjligt om landskapets ekonomi och uppgifter. Eftersom en betydande del av de uppgifter som landskapet ska ordna utgörs av social- och hälsovårdsuppgifter och ett utvärderingsförfarande kan inledas med stöd av lagen om ordnande av social- och hälsovård, är det motiverat att en företrädare utsedd av social- och hälsovårdsministeriet ingår i utvärderingsgruppen, även om landskapet ansvarar för uppgifter från flera ministeriers uppgiftsområden. Efter att ha hört landskapet ska finansministeriet som ordförande för utvärderingsgruppen utse en person som är oberoende av landskapet och ministerierna.

I 3 mom. föreskrivs om utvärderingsgruppens förslag och behandling av förslaget. Den utvärderingsgrupp som avses ovan i 2 mom. ska lägga fram ett förslag till åtgärder som är nödvändiga för att stimulera en återhämtning av landskapets ekonomi och trygga förutsättningarna för ordnande av social- och hälso-tjänster. Utvärderingsgruppen ska så ingående som möjligt utreda och bedöma landskapets förutsättningar att sköta de uppgifter det har ansvar för att ordna och lägga fram sitt förslag utifrån dessa utredningar och bedömningar. Förslagen kan gälla landskapets verksamhet och ekonomi som helhet. Av gruppens utredningar och åtgärdsförslag ska det framgå om landskapet har ekonomiska och operativa förutsättningar att med egna åtgärder klara av de uppgifter som det har ansvar för att ordna. Landskapsfullmäktige ska behandla utvärderingsgruppens åtgärdsförslag och delge finansministeriet beslutet för eventuella fortsatta åtgärder.

I 4 mom. föreskrivs det om att tillsätta en landskapsindelningsutredare. Finansministeriet ska utifrån utvärderingsgruppens åtgärdsförslag enligt 3 mom. och landskapsfullmäktiges avgörande besluta om det är nödvändigt att tillsätta en sådan landskapsindelningsutredare som avses i lagen om landskapsindelning.

110 §. Ekonomiska omständigheter under vilka ett utvärderingsförfarande får inledas. I paragrafen föreskrivs om de ekonomiska omständigheter under vilka ett utvärderingsförfarande enligt 109 § får inledas i ett landskap. Ett utvärderingsförfarande kan i princip inledas med stöd av fyra olika kriterier. I fråga om tre kriterier har finansministeriet prövningsrätt när det gäller att inleda förfarandet, men om kriteriet i 2 mom. uppfylls, ska ett förfarande alltid inledas. Beträffande kriterier som grundar sig på nyckeltal är prövningsrätten motiverad, eftersom sådana kriterier ofrånkomligen är i viss mån mekaniska och det inte är möjligt att i samband med dem beakta de mångahanda frågor som har att göra med landskapets ekonomi och verksamhet. Eftersom landskapens koncernstruktur till viss del hänger samman med lagstiftningen och den verksamhet som landskapen är skyldiga att ordna i hög grad fördelar sig på deras dottersammanslutningar, föreslås det att de ekonomiska kriterier som leder till ett utvärderingsförfarande baserat på nyckeltal ska grunda sig på nyckeltal på koncernnivå. Bara en granskning av nyckeltalen för landskapets ekonomi ger inte nödvändigtvis en tillräcklig bild av landskapets ekonomiska förutsättningar och bärkraft.

Enligt 1 mom. 1 punkten kan finansministeriet inleda ett utvärderingsförfarande i landskapet, om landskapskoncernens årsbidrag utan den behovsprövade förhöjning av finansieringen som beviljas enligt 7 § i lagen om finansiering av landskapen är negativ två räkenskapsperioder i rad. Eftersom landskapets finansiering, med undantag för inkomsterna av klientavgifter, grundar sig på statlig finansiering, innebär ett negativt årsbidrag i landskapskoncernen allvarliga problem för hela koncernen. I en konkurrenssituation på marknaden kan problemen ha att göra med exempelvis verksamheten i landskapets dottersammanslutningar, men också med oförutsedda förändringar i omvärlden, till exempel en plötslig och påtaglig ökning av antalet klienter.

Enligt 2 punkten i momentet kan ett utvärderingsförfarande inledas om kassaflödet från landskapskoncernens verksamhet och investeringsverksamhet är negativ två räkenskapsperioder i rad. Kassaflödet från verksamheten och investeringsverksamheten utgörs av skillnaden mellan dels årsbidraget, dvs. skattefinansieringen och skillnaden mellan inkomster och utgifter av verksamheten, dels utgifterna för nettoinvesteringar. Om kassaflödet från landskapskoncernens verksamhet och investeringsverksamhet visar ett underskott vid utgången av föregående räkenskapsperiod, ska underskottet täckas under följande räkenskapsperiod. Kriteriet överlappar i viss mån kriteriet i 1 punkten, men i motsats till bara årsbidraget tar det hänsyn också till en obalans i landskapskoncernens investeringsbehov och investeringsförmåga. För det tredje kan finansministeriet efter egen prövning inleda ett utvärderingsförfarande, om nyckeltalet för landskapskoncernens låneskötselbidrag ligger under ett två räkenskapsperioder i rad. Låneskötselbidraget beräknas enligt en formel där årsbidraget i resultaträkningen ökas med räntekostnaderna och det erhållna beloppet delas med årliga låneskötselkostnader, dvs. med räntekostnader och låneamorteringar. Landskapets egen upplåning begränsas enligt bestämmelsen i 103 § till kortfristiga lån, men syftet med kriteriet är att säkerställa att också landskapskoncernens dottersammanslutningar håller kvar sin förmåga att sköta lån.

Eftersom det tar lite tid att få igång verksamheten i landskapen och det är så gott som ofrånkomligt att också oförutsedda frågor dyker upp, föreslås det att man i övergångsbestämmelserna tar in en bestämmelse om att tiden för granskning av räkenskapsperioden enligt 1 punkten ska inledas först utifrån de nyckeltal som fastställs på basis av bokslutet 20[21]. Övergångsperioden blir då densamma som för den i lagen om finansiering av landskapen.

I 2 mom. föreskrivs det om möjligheten att inleda ett utvärderingsförfarande utan finansministeriets prövningsrätt. Ett förfarande ska alltid inledas om man tvingats bevilja landskapet ett behovsprövat statsbidrag enligt 7 § i lagen om finansiering av landskapen. Bidraget är avsett för sådana allvarliga ekonomiska problem och situationer i ett landskap som inte kan lösas med kortfristiga lån eller med exempelvis statsgarantier. Den ekonomiska situationen i landskapet är då sådan att det finns risk för att den äventyrar landskapets förutsättningar att klara av sina uppgifter.

I 3 mom. föreskrivs det om uppgifter som ska ligga till grund för beräkningen av de gränsvärdena utifrån vilka ett utvärderingsförfarande ska kunna inledas. Gränsvärdena för nyckeltalen ska årligen räknas ut utgående från uppgifter som Statistikcentralen tillhandahåller och som grund för beräkningen av nyckeltalen används Statistikcentralens beräkningsgrunder.

111 §. Landskapsmyndighetens behörighet under ett utvärderingsförfarande. I paragrafen föreskrivs om begränsning av landskapsmyndighetens behörighet under ett utvärderingsförfarande enligt 109 §. Syftet med paragrafen är att förhindra att landskapets ekonomiska ställning försvagas ytterligare under den prövning av en eventuell ändring av landskapsindelningen som görs under eller efter utvärderingsförfarandet.

Landskapsmyndigheten har begränsad behörighet efter att finansministeriet beslutat om att inleda ett utvärderingsförfarande enligt 109 §. Om finansministeriet utifrån förslag från den utvärderingsgrupp som avses i 109 § fattar beslut om att tillsätta en landskapsindelningsutredare enligt lagen om landskapsindelning, ska begränsningen av behörigheten gälla fram till det att statsrådet beslutat om att ändra landskapsindelningen. Om det inte tillsätts någon landskapsindelningsutredare, upphör begränsningen av behörigheten.

Den begränsade behörigheten ska i första hand gälla sådana beslut av landskapsmyndigheten som har en betydande och långvarig inverkan på landskapets samlade ekonomi. Sådana beslut är till exempel nya viktiga och långsiktiga avtal som beaktar landskapets ekonomi som helhet. Om utvärderingsgruppen redan har gett ett åtgärdsförslag, begränsas dessutom sådana beslut

som strider mot gruppens åtgärdsförslag. Landskapsmyndigheten ska dock alltid ha rätt att fatta beslut, om beslutet av tvingande skäl eller på grund av att saken brådskar inte kan skjutas upp.

14 kap. Granskning av förvaltning och ekonomi

112 §. Revisionsnämnden. I paragrafen föreskrivs det om tillsättande av en revisionsnämnd och om nämndens sammansättning och uppgifter.

Enligt 1 mom. ska landskapsfullmäktige tillsätta en revisionsnämnd som ska ordna granskning och utvärdering av landskapet förvaltning och ekonomi och andra uppgifter som ålagts dem. Nämndens uppdrag omfattar samma år som landskapsfullmäktiges mandattid. Nämndens ordförande och vice ordförande ska vara fullmäktigeledamöter. I 73 § föreskrivs i övrigt om valbarheten för ledamöterna i revisionsnämnden.

I 2 mom. föreskrivs om revisionsnämndens uppgifter. Nämnden ska i första hand förbereda de ärenden som gäller granskningen av förvaltningen och ekonomin och som fullmäktige ska fatta beslut om (punkt 1). Det är således inte landskapsstyrelsen utan revisionsnämnden som förbereder dessa ärenden för landskapsfullmäktige. Till de ärenden som revisionsnämnden ska förbereda hör bland annat att ordna det anbudsförfarande som gäller valet av revisor och lägga fram förslag inför fullmäktige samt övervaka att revisionsavtalet följs. Revisionsnämnden ska också lägga fram förslag för fullmäktige om huruvida bokslutet ska godkännas och de redovisningsskyldiga beviljas ansvarsfrihet med beaktande av revisorernas utlåtanden i revisionsberättelsen.

Revisionsnämnden ska bedöma huruvida de mål som landskapsfullmäktige ställt upp för verksamheten och ekonomin i landskapet och i landskapskoncernen har uppnåtts och huruvida verksamheten ordnats på ett framgångsrikt och ändamålsenligt sätt (punkt 2). Vid bedömningen är det motiverat att särskilt uppmärksamma de mål som inte har nåtts. I sådana fall kan revisionsnämndens bedömning förbättra och utveckla verksamheten i landskapet. Revisionsnämnden kan välja mer ändamålsenliga metoder och arbetsformer. Det väsentliga är att nämnden tillför landskapsfullmäktiges beslut ett mervärde och utgör ett stöd för besluten genom att producera och ta fram ny information om och en ny syn på landskapets ekonomi och förvaltning. I en bedömning som tillför ett mervärde ingår åtgärdsrekommendationer och alternativa överväganden. För en bedömning räcker det inte till med att bara konstatera sakläget.

Revisionsnämnden ska också bedöma huruvida redogörelsen som ingår i verksamhetsberättelsen ger tillräckliga uppgifter om hur de mål för verksamheten och ekonomin som fullmäktige satt upp har nåtts. Landskapsfullmäktige ställer upp mål förutom i budgeten framför allt i den landskapsstrategi som avses i 35 §. I sin bedömning ska revisionsnämnden uppmärksamma också hur de långsiktiga målen i landskapsstrategin har utfallit. Dessutom ska revisionsnämnden ha rätt att bedöma huruvida landskapets verksamhet, verksamhetssätt och tjänster ordnas på ett resultatrikt och ändamålsenligt sätt. Revisionsnämnden ska dock inte ingripa i den operativa verksamheten.

Till revisionsnämndens uppgifter hör också att bedöma hur balanseringen av ekonomin utfallit under räkenskapsperioden samt huruvida målen och åtgärderna i ekonomiplanen är tillräckliga med tanke på balanseringen. Revisionsnämnden ska bedöma balanseringen i första hand utifrån den redogörelse som landskapsstyrelsen lämnar i samband med verksamhetsberättelsen och andra eventuella uppgifter som beskriver landskapets ekonomiska ställning (punkt 3). Balanseringsperioden för landskapets ekonomi är två räkenskapsperioder. Detta kräver såväl att balanseringsåtgärderna är effektiva och fungerar liksom snabba reaktioner från både landskapsfullmäktige och landskapsstyrelsen. I det sammanhanget är det motiverat att revisions-

nämnden under året utöver en utvärderingsberättelse producerar också andra bedömningsrapporter eller prognoser i fråga om utfallet av budgeten och målen. Dessa rapporter kan på ett naturligt sätt fogas exempelvis till delårsrapporterna.

Revisionsnämnden ska se till att granskningen av landskapet och dess dottersammanslutningar samordnas (punkt 4). Med samordning avses till exempel att nämnden ska konkurrensutsätta revisionstjänsterna för landskapskoncernen och bland annat förbereda anbudsförfaranden och anbudsjämförelser samt utnämna revisorskandidater för koncernsammanslutningarna. Beslut om valet av revisor fattas dock av ett organ i dottersammanslutningen, till exempel i ett aktiebolag fattas beslutet av bolagsstämman. Samordning av granskningen kan också innebära att nämnden för varje fullmäktigeperiod eller oftare drar upp riktlinjerna för hur granskningen av landskapskoncernen ska ordnas. Revisionsnämndens uppgifter innefattar inte granskning av verksamheten och ekonomin i dottersammanslutningar som hör till koncernen. Revisionsnämnden har inte rätt att direkt av dottersammanslutningarnas organ eller ansvarspersoner få upplysningar och ta del av handlingar. Revisionsnämndens rätt till upplysningar av dottersammanslutningar begränsas till koncernledningens rapportering och andra handlingar i landskapsmyndigheternas besittning. Vid behov kan landskapet utnyttja sina befogenheter som ägare för att få nödvändiga handlingar av dottersammanslutningarna.

Till revisionsnämndens uppgifter hör att övervaka att skyldigheten enligt 78 § att redogöra för bindningar iakttas och tillkännage bindningarna för landskapsfullmäktige (punkt 5). Revisionsnämnden ska också för landskapsstyrelsen bereda ett förslag till bestämmelser om nämndens uppgifter i förvaltningsstadgan samt till budget för utvärderingen och granskningen (punkt 6). Förslagen om revisionsnämndens uppgifter i förvaltningsstadgan och budgetförslagen till landskapsfullmäktige ska lämnas via landskapsstyrelsen, eftersom frågorna knyter an till den allmänna förvaltningen av landskapet och kräver samordning av landskapsstyrelsen. Bestämmelsen i 3 mom. betonar dock revisionsnämndens oberoende och särställning. Enligt bestämmelsen kan landskapsstyrelsen avvika från revisionsnämndens förslag om nämndens uppgifter i förvaltningsstadgan och om budget av skäl som kan motiveras med samordningen av landskapets förvaltningsstadga och budgetförslag. I samband med revisionsnämndens beslut om budget ska landskapsfullmäktige uppmärksamma att det för att revisionsnämnden ska lyckas med sin uppgift krävs att nämnden får stöd av en sakkunnig och kompetent organisation.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs om utvärderingsplan och utvärderingsberättelse. En utvärderingsberättelse ska upprättas för varje räkenskapsperiod och behandlas av landskapsfullmäktige i samband med bokslutet. Såsom ovan redan har konstaterats, kan nämnden lämna också andra nödvändiga utredningar om resultaten av utvärderingen till fullmäktige.

Revisionsnämndens utvärderingsverksamhet ska basera sig på en plan som, om revisionsnämnden beslutar det, kan delges fullmäktige. Utvärderingen baserar sig bland annat på landskapsstrategin, budgeten och ekonomiplanen, beslut, rapporter och annan information som revisionsnämnden skaffat. Utvärderingen ska vara objektiv och tillförlitlig och stödja beslutsfattandet och utvecklingen av verksamheten såsom ovan har konstaterats. Utvärderingen ska gälla mål och verksamheter som är viktiga med tanke på resultatet. Revisionsnämnden i landskapet ska vid beredningen av utvärderingsberättelsen beakta också Statens revisionsverks eventuella utvärdering av landskapets verksamhet och ekonomi. Bestämmelser om Statens revisionsverks granskningsrätt finns i 115 §. Vid sidan av revisionsverket utvärderas landskapets verksamhet också av landskapets servicecenter för gemensam upphandling och av Institutet för hälsa och välfärd. I sin utvärderingsberättelse bör revisionsverket beakta också dessa utvärderingar.

I 5 mom. föreskrivs om landskapsstyrelsens utlåtande om utvärderingsberättelsen.

Landskapsstyrelsen ska lämna ett utlåtande till landskapsfullmäktige om de åtgärder som utvärderingsberättelsen ger anledning till. Det vore bra om landskapsstyrelsens utlåtande leder till en dialog med revisionsnämnden. Eftersom landskapsstyrelsens utlåtande grundar sig på en beredning som utförts av organ och tjänsteinnehavare som lyder under den, kan utlåtandet vara ett naturligt och fungerande sätt att delge revisionsnämndens iakttagelser och eventuella utvecklingsförslag också i ett vidare perspektiv till organisationerna i hela landskapet och på så sätt låta iakttagelserna och förslagen bli en del av utvecklingen av verksamheten.

113 §. Revision. I paragrafen föreskrivs om val av revisorer och deras uppgifter. Enligt 1 mom. väljer landskapsfullmäktige en revisionssammanslutning för granskning av förvaltningen och ekonomin. Sammanslutningen ska till ansvarig revisor för landskapet förordna en sådan OFGR-revisor som avses i 2 § i revisionslagen (1141/2015). Bestämmelser om revisionsammanslutningar finns i 6 kap. i lagen i fråga. Revisorerna utför sitt uppdrag under tjänsteansvar, dvs. bestämmelserna i 40 kap. i strafflagen tillämpas på dem. Revisorernas skyldighet att ersätta skada fastställs i sin tur med stöd av 10 § i lagen om revision inom den offentliga förvaltningen och ekonomin (1142/2015).

I 2 mom. föreskrivs om revisorer i landskapets dottersammanslutningar och serviceinrättning. Till revisor i landskapets dottersammanslutningar och serviceinrättning ska väljas landskapets revisionssammanslutning, om det inte av orsaker som gäller ordnandet av granskningen finns grundad anledning att avvika från detta. Grundad anledning kan vara till exempel antalet dottersammanslutningar i landskapet. Av bestämmelserna i revisionslagen (1141/2015) kan det också följa att man till revisor i en dottersammanslutning ska välja en CGR-revisor enligt lagen i fråga.

I 3 mom. föreskrivs om den längsta mandattiden för en revisionssammanslutning. En revisionssammanslutning kan väljas för högst sex månader i sänder för granskning av förvaltningen och ekonomin. Vid uppsägning och hävning av avtal om revisionstjänster ska sedvanliga avtalsrättsliga principer och förfaranden iakttas.

I 4 mom. föreskrivs om revisionssammanslutningens och den ansvarige revisorns oberoende. Revisorssammanslutningen och den ansvarige revisor som denna förordnat ska ha förutsättningar att verkställa revisionen på ett oberoende sätt och i tillräckligt stor omfattning. Revisorn ska fritt kunna uttrycka sina åsikter oberoende av yttre faktorer. För att revisorn ska kunna utföra sina föreskrivna uppgifter, ska landskapsfullmäktige och revisionsnämnden se till att förutsättningarna för en oberoende revision som i kvalitativt och kvantitativt hänseende är tillräckligt omfattande har beaktats bland annat i anbudsbegäran och de avtal som gäller revisionstjänster. Revisorn ska på eget initiativ redan innan uppdraget tas emot, men även under uppdragsförhållandets giltighetstid, bedöma faktorer som kan äventyra oberoendet och vid behov vägra att ta emot uppdraget eller avstå från det, om ett hot som äventyrar oberoendet inte ens genom försiktighetsåtgärder kan avlägsnas eller minskas till en godtagbar nivå.

Enligt 5 mom. gäller för en revisor samma begränsningar av valbarhet enligt 70 § som för ledamöter i revisionsnämnden. Revisorns hemkommun behöver dock inte vara behörig kommun, eftersom revisorn inte är en förtroendevald, och bestämmelserna om förtroendevaldas valbarhet inte tillämpas på revisorerna.

114 §. Revisorernas uppgifter. I paragrafen föreskrivs om revisorernas uppgifter. Enligt 1 mom. ska revisorerna före utgången av maj månad med iakttagande av god revisionsred inom den offentliga förvaltningen och staten granska räkenskapsperiodens förvaltning, bokföring och bokslut.

Revisorerna ska först och främst granska omlandskapets förvaltning har skötts enligt lag och landskapsfullmäktiges beslut (punkt 1). Vid granskningen av att förvaltningen har skötts enligt lag säkerställs det ärligen med iakttagande av god revisionssed inom den offentliga förvaltningen att i första hand landskapslagen och förvaltningslagen samt landskapets förvaltningsstadga och andra beslut av landskapsfullmäktige följs. Utöver detta granskas annan lagstiftning enligt revisorernas yrkesmässiga prövning och den helhet som ska granskas. Revisorerna ska också rapportera om andra väsentliga lagstridigheter eller försummelser som framkommer i samband med granskningen, särskilt om de har orsakat kommunen skada.

Revisorerna ska granska om landskapets bokslut och det därtill hörande koncernbokslutet samt verksamhetsberättelsen ger riktiga och tillräckliga uppgifter om landskapets resultat, ekonomiska ställning, finansiering och verksamhet enligt bestämmelserna och föreskrifterna om upprättande av bokslut och verksamhetsberättelse (punkt 2). Vid granskningen av ett koncernbokslut ska det kontrolleras att de nödvändiga uppgifterna om sammanslutningar som hör till en landskapskoncern har tagits in i rätt koncernbokslut. Granskningsrätten för ett landskaps revisor omfattar inte granskning av att revisionsuppgifterna för en sammanslutning som landskapet har bestämmande inflytande över är tillförlitliga, om inte landskapets revisor är revisor också för denna sammanslutning.

Revisorerna ska granska om uppgifterna som getts om grunderna för finansieringen av landskapet och användningen av medlen är korrekta (punkt 3). Landskapets finansiering bygger på statlig finansiering som regleras i lagen om finansiering av landskapen. Finansieringen av landskap har allmän täckning, dvs. landskapen beslutar själva med stöd av sin självstyrelse om hur den statliga finansieringen ska användas för skötseln av deras uppgifter. Landskapets investeringar regleras dessutom särskilt i landskapslagen. Den statliga finansieringen till landskapen inriktas i huvudsak på basis av invånarantalet och invånarnas servicebehov. För att fastslå dessa faktorer krävs det att de uppgifter som landskapen lämnar är korrekta, vilket revisorerna bör granska för att försäkra sig om att uppgifterna är tillförlitliga.

Till revisorernas skyldighet hör också att granska om landskapets interna kontroll och riskhantering och koncernövervakningen har ordnats på behörigt sätt (punkt 4). En revisor ska uttryckligen bedöma hur den interna kontrollen eller koncernövervakningen har ordnats, inte utföra den. I 45 § föreskrivs särskilt om hur landskapets internrevision ska ordnas. Behörigt ordnande av den interna kontrollen och riskhanteringen kan omfatta bland annat att landskapsfullmäktige beslutat om grunderna för intern kontroll och riskhantering, att tillräckliga bestämmelser om ärendet har tagits in i förvaltningsstadgan och att landskapsstyrelsen och de övriga organen har instruerat sina underordnade i fråga om förfarandet vid ordnande av intern kontroll och riskhantering samt kontroll av genomförandet. Med koncernövervakning avses övervakning och analys av och rapportering om resultatet av dottersammanslutningarnas verksamhet och deras ekonomiska ställning. Vid koncernövervakningen ska det särskilt följas upp att de mål som fullmäktige satt upp för dottersammanslutningarna uppnås och att koncerndirektivet iakttas i centralt skötta koncernverksamheter och användningen av koncernens interna tjänster. Det ska vid koncernövervakningen också följas upp att den interna kontroll och riskhantering som ordnas och genomförs i de sammanslutningar som hör till landskapskoncernen överensstämmer med de principer som landskapet har godkänt. Behörigt ordnande av koncernövervakningen kräver att anvisningar har getts om förfarandena i anslutning till koncernövervakningen och om övervakningen av genomförandet. Vid granskningen beaktas även de uppgifter i verksamhetsberättelsen som gäller intern kontroll och riskhantering samt koncernövervakningen.

Som en del av granskningen av bokslutet ska det dessutom kontrolleras att uppgifterna i bokslutet och verksamhetsberättelsen inte är motstridiga (punkt 5). Vid granskningen ska det då

säkerställas bland annat att uppgifterna som verksamhetsberättelsen baserar sig på är tillräckligt väl dokumenterade och motiverade.

I 2 mom. föreskrivs det om landskapsfullmäktiges och revisionsnämndens anvisningar till revisorerna. Revisorerna ska följa landskapsfullmäktiges och revisionsnämndens anvisningar, om de inte står i strid med lag, förvaltningsstadgan eller god revisionssed. Anvisningarna får inte leda till att revisorns oberoende ställning äventyras. En förutsättning för revisorns oberoende ställning är att revisorn självständigt kan fastställa innehållet i revisionen och rapporteringen om den. Revisorn ska således i andra hand följa dessa anvisningar. Det kan dock för revisorerna till exempel föreslås att de utöver den granskning som ingår i granskningsplanen utreder någon omständighet närmare.

I 3 mom. föreskrivs det om rapportering av väsentliga iakttagelser vid revisionen. Om revisorerna upptäcker väsentliga missförhållanden ska de utan dröjsmål meddela om dessa i ett revisionsprotokoll som lämnas till landskapsstyrelsen. Revisionsprotokollet ska delges revisionsnämnden. Sådana iakttagelser som kräver omedelbar rapportering är bland annat uppgifter om oegentligheter som framkommit. Landskapsstyrelsen ansvarar i sista hand för att åtgärder vidtas, vilket innebär att väsentliga missförhållanden ska meddelas i ett revisionsprotokoll som lämnas till styrelsen och som vid behov kan lämnas även efter utgången av räkenskapsperioden. I ett revisionsprotokoll som lämnas efter räkenskapsperioden kan det till exempel göras anmärkningar om omständigheter som inte ingår i revisionsberättelsen, men som det är orsak att delge styrelsen. Styrelsen ska behandla revisionsprotokollet och besluta om de åtgärder som ska vidtas utifrån de iakttagelser som gjorts vid revisionen. Revisionsprotokollet ska delges även revisionsnämnden. I övrigt rapporterar revisorn om utförandet av granskningarna till i första hand revisionsnämnden så som avtalas särskilt.

115 §. Statens revisionsverks granskningsrätt. I paragrafen föreskrivs om Statens revisionsverks granskningsrätt. Statens revisionsverk har enligt vad som bestäms i lagen om statens revisionsverk (676/2000) rätt att granska lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i verksamheten och ekonomin i landskap och sammanslutningar som kontrolleras av ett landskap eller av flera landskap tillsammans. I lagen i fråga föreskrivs också om revisionsverkets rätt att få uppgifter.

116 §. Revisionsnämndens och revisorernas rätt till upplysningar. Genom bestämmelsen säkerställs revisionsnämndens och revisorernas rätt till upplysningar. I paragrafen föreskrivs särskilt om revisionsnämndens och revisorernas rätt till upplysningar.

I 1 mom. föreskrivs om revisorernas och revisionsnämndens rätt till upplysningar. Revisionsnämnden har trots sekretessbestämmelserna rätt att av landskapets myndigheter få de upplysningar och ta del av de handlingar som revisionsnämnden anser vara behövliga för skötseln av utvärderingsuppdraget. Som organ har revisionsnämnden rätt till upplysningar, och därför ska nämnden fatta beslut om saken. I 2 mom. föreskrivs det om revisorernas rätt till upplysningar. Också en revisor har trots sekretessbestämmelserna rätt att av landskapets myndigheter och andra sammanslutningar och stiftelser som hör till landskapskoncernen få de upplysningar och ta del av de handlingar som revisorn anser vara behövliga för skötseln av sitt uppdrag. Revisorns rätt till upplysningar gäller således utöver handlingar som är i landskapets besittning också handlingar som andra sammanslutningar och stiftelser som hör till landskapskoncernen besitter, om revisorn anser dem nödvändiga för skötseln av revisionsuppdraget. Revisionsnämndens ledamöter och revisorn utför sitt uppdrag under tjänsteansvar och är skyldiga att hemlighålla de uppgifter som det fått ta del av med stöd av bestämmelsen.

117 §. Revisionsberättelsen och behandlingen av den. I paragrafen föreskrivs om behandling av revisionsberättelsen. Enligt 1 mom. ska revisorn för varje räkenskapsperiod avge en berättelse.

telse till landskapsfullmäktige med en redogörelse för resultaten av revisionen enligt 114 §. Oberoende av resultaten av revisionen ska berättelsen också innehålla ett uttalande om huruvida bokslutet bör godkännas och ansvarsfrihet beviljas ledamöterna i det granskade organet och de redovisningsskyldiga inom organets uppgiftsområde. Redovisningsskyldiga är ledamöterna i landskapsstyrelsen, nämnderna och deras sektioner samt ledande tjänsteinnehavare inom varje uppgiftsområde. Ledande tjänsteinnehavare kan anses vara åtminstone föredragande i ett organ samt tjänsteinnehavare med ansvar för en egen uppgiftshelhet inom organets uppgiftsområde. Landskapsfullmäktige bör på förhand fastställa de redovisningsskyldiga, trots att lagen inte kräver det. I annat fall blir det i sista hand revisorns uppgift att överväga mot vem en eventuell anmärkning kan riktas.

I 2 mom. föreskrivs om anmärkning som riktas mot en redovisningsskyldig. Om revisorn konstaterar att landskapets förvaltning och ekonomi har skötts i strid med lag eller fullmäktiges beslut och felet eller den skada som uppkommit inte är ringa, ska det i revisionsberättelsen riktas en anmärkning om saken mot den redovisningsskyldige. Anmärkningen kan inte riktas mot landskapsfullmäktige.

Enligt 3 mom. ska revisionsnämnden bereda behandlingen av revisionsberättelsen i fullmäktige. När en anmärkning framställts i revisionsberättelsen, ska revisionsnämnden inhämta en förklaring av den som anmärkningen gäller samt landskapsstyrelsens utlåtande. Nämnden kan också själv ge ett utlåtande om revisionsberättelsen. I samband med behandlingen av revisionsberättelsen ska landskapsfullmäktige besluta om de åtgärder som revisionsnämndens beredning, revisionsberättelsen och anmärkningarna i den ger anledning till. När landskapsfullmäktige godkänner bokslutet ska fullmäktige besluta om beviljande av ansvarsfrihet för de redovisningsskyldiga. Fullmäktige är då inte bunden av revisorernas förslag.

15 kap. Landskapets verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden

118 §. *Landskapets verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden.* Bestämmelserna i kapitlet tillämpas på landskapets verksamhet till den del det inte finns uppgiftsområdesvisa specialbestämmelser om bolagiseringsskyldigheten. Till exempel om bolagiseringen av social- och hälsovårdstjänster föreskrivs separat i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Bestämmelserna i kapitlet överensstämmer i huvudsak med de bestämmelser om bolagisering av kommunal verksamhet som fogades till kommunallagen 2013 (L 626/2013, 126–128 § i gällande kommunallag).

Enligt paragrafen ska landskapet ha bolagiseringsskyldighet när den bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. Landskapets uppgiftsområden regleras separat i 6 §. Bestämmelsen gäller i vilken form landskapet kan utöva verksamhet inom sitt uppgiftsområde i ett konkurrensläge på marknaden. Bestämmelsen anknyter till sloandet av stödelement som strider mot EU:s regler för statligt stöd, dvs. konkurrensskydd och eventuella skatteförmåner och till införandet av konkurrensneutralitet i landskapets verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden.

I 1 mom. ingår huvudregeln, enligt vilken ett landskap ska överlåta verksamhet som bedrivs i ett konkurrensläge på marknaden till ett aktiebolag, ett andelslag, en förening eller en stiftelse.

I 2 mom. föreskrivs närmare om vilken typ av verksamhet som åtminstone inte ska anses som verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. I momentet utesluts vissa verksamheter från en tolkning från fall till fall, och i fråga om dessa ska landskapet inte anses bedriva verksamheten i ett konkurrensläge på marknaden. Genom bestämmelsen blir i synnerhet gränsen tydligare mellan å ena sidan bolagiseringsskyldigheten, å andra sidan ansvaret för lagstadgade

uppgifter som landskapet ska ordna, samarbetskyldigheten och de uppgifter som landskapet ålagts genom lag eller med stöd av lag.

Enligt 1 punkten i momentet är det inte fråga om ett konkurrensläge på marknaden om landskapet med stöd av lag genom egen verksamhet producerar tjänster för landskapets invånare och andra som landskapet enligt lag ska ordna tjänster för. Avgörande för tolkningen är att landskapet producerar tjänster bara för dem som det enligt lag ska ordna tjänster för.

Enligt 2 punkten är det inte fråga om ett konkurrensläge på marknaden om uppgiften sköts i samarbete eller samlat för landskapet på det sätt som avses i 46 § på grundval av en lagstadgad skyldighet och tjänsterna produceras genom egen verksamhet för områdets invånare och andra som landskapet enligt lag ska ordnas tjänster för. Tjänsterna får bara gälla det berörda områdets invånare och andra som landskapet enligt lag eller med stöd av ett samarbetsavtal ska ordna tjänster för.

Enligt 3 punkten ska det inte anses vara fråga om ett konkurrensläge på marknaden när ett landskap bedriver samarbete som inte behöver konkurrensutsättas på grundval av bestämmelserna om anknutna enheter eller bestämmelsen i 16 § i upphandlingslagen. Enligt 16 § i upphandlingslagen ska den lagen inte tillämpas på samarbetet mellan upphandlingsenheter, om samarbetet gäller uppnåendet av gemensamma mål och det är fråga om offentliga tjänster av allmänt intresse som enheterna ansvarar för. Ett ytterligare villkor är att högst fem procent och högst 500 000 euro av de tjänster som omfattas av samarbetet produceras för andra än dem som är parter i avtalet. Om det inte är fråga om tjänster som tillhandahålls på marknadsvillkor, är den ovan nämnda procentgränsen 10 procent. I upphandlingslagen anges när en verksamhet inte bedrivs på marknadsvillkor. Den procentuella gränsen tillämpas inte om värdet av samarbetet under en treårsperiod ligger i snitt under 100 000 euro.

Enligt 2 mom. bedriver ett landskap verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden om det deltar i ett anbudsförfarande.

119 §. Undantag från bolagiseringsskyldigheten. I paragrafen föreskrivs om undantag från bolagiseringsskyldigheten. Enligt bestämmelsen gäller undantagen från bolagiseringsskyldigheten sådana uppgifter i vilka landskapet kan anses bedriva verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden, men i vilka det utifrån verksamhetens natur inte har bolagiseringsskyldighet. Undantagen ska gälla fullgörandet av uppgifter som har att göra med en helhetsekonomisk effektivisering av landskapets verksamhet eller som det annars finns något särskilt vägande skäl för. För att undantagen inte ska kunna medföra snedvridning av konkurrensneutraliteten föreslås det i 120 § att landskapets tjänster i dessa fall ska prissättas med tillämpning av marknadsmässig prissättning. Dessutom ska verksamheten skärredovisas.

Enligt 1 mom. 1 punkten ska landskapet som egen verksamhet kunna bedriva obetydlig verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. Med obetydlig verksamhet avses sporadisk verksamhet på marknaden samt verksamhet som inte har några marknadseffekter eller där dessa effekter är små. Med sporadisk verksamhet avses att landskapet inte kan planera sin verksamhet så att den fortlöpande producerar varor och tjänster för marknaden. Vad som är obetydligt ska ges en strikt tolkning och kan inte bedömas enbart på basis av verksamhetens ringa andel.

I 2 punkten klargörs förhållandet mellan landskapslagen och en speciallag. Enligt bestämmelsen får ett landskap delta i ett anbudsförfarande och producera tjänster när det uttryckligen i en speciallag sägs att landskapet får producera tjänster för någon annan eller delta i exempelvis ett annat landskaps anbudsförfarande.

Enligt 3 punkten ska landskapet få sälja stödtjänster till en dottersammanslutning som ingår i landskapskoncernen utan att landskapet ska anses vara marknadsaktiv. Till stödtjänster räknas bland annat bokföring och löneadministration, it-system och försäljning av it-underhåll, lokalvård, arkivering, fastighetsskötsel samt uthyrning och försäljning av lokaler.

Enligt 4 punkten får landskapet sälja tjänster till anknutna enheter eller anknutna företag. Med anknuten enhet avses enligt 16 § i upphandlingslagen separata juridiska personer som landskapet ensamt eller tillsammans med andra upphandlande enheter övervakar på samma sätt som den övervakar egna verksamhetsställen, när den anknutna enheten bedriver huvuddelen av sin verksamhet tillsammans med de upphandlande enheterna.

I 5 punkten föreskrivs om uthyrning av lokaler som är i landskapets besittning. I framtiden kommer landskapen att bedriva sin verksamhet i hyreslokaler som ordnas av ett rikstäckande lokalbolag. I princip ska landskapen inte äga sina lokaler. Om landskapen ändå konkurransutsätter sina funktioner kan de ha ett behov av andrahandsuthyrning av lokaler för sin konkurransutsatta verksamhet.

Med stöd av 6 punkten blir det möjligt att ge de anställda normal service som ingår i anställningen utan att landskapet behöver bolagisera verksamheten. Bestämmelsen gäller bland annat lunchservering på arbetsplatsen och tjänstebostäder.

Enligt 7 punkten ska kommunen inte vara skyldig att bolagisera sådan verksamhet på marknaden som baseras på skyldigheten att vidta förberedelser enligt en beredskapsplan enligt beredskapslagen (1552/2011) eller enligt någon annan lag.

I 2 mom. jämföras också försäljning av varor i ett konkurrensläge på marknaden med tjänster.

120 §. Särredovisning och prissättning när landskapet bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. I paragrafen föreskrivs om prissättning av tjänster och varor producerade i ett konkurrensläge på marknaden och om särredovisningsskyldighet. I fråga om prissättning överensstämmer paragrafen med det som föreskrivs om kommuner i 128 § i kommunallagen. Syftet med paragrafen är att säkerställa att prissättningen i en produktionsenhet i ett landskap i de undantagsfall som avses i 119 § inte innebär sådan underprissättning som snedvrider konkurrensen och som bestämmelsen i fråga avser motarbete. Genom särredovisning av den ekonomiska verksamheten skapas förutsättningar för en genomskinlig prissättning.

Enligt paragrafen ska landskapets prissättning när den producerar tjänster med stöd av bolagiseringskyldigheten basera sig på en marknadsmässig prissättning. Med marknadsmässig prissättning avses den prisnivå som motsvarande privata aktör skulle ha. Priserna ska således i princip bestämmas med beaktande av inkomsterna från konkurransutsatt verksamhet, de rörliga kostnaderna för tjänsteproduktionen och den del av de fasta kostnaderna som kan hänföras till verksamheten. Avskrivningar och finansieringskostnader som hänför sig till investeringar ska beaktas som kostnader till den del investeringarna är nödvändiga för fullgörande av uppgiften. Dessutom ska en skälig avkastning på kapital som är bundet till verksamheten beaktas vid prissättningen.

Bestämmelsen ska inte alltid förutsätta att man beaktar avkastning eller kostnadsmotsvarighet. I vissa fall kommer det inte att krävas intäkter för marknadsmässig prissättning, utan i stället prissättning enligt verkligt värde. Detta kan gälla bland annat uthyrning av lokaler inom en avfolkningsregion.

Med särredovisning avses att verksamheten ska särredovisas i bokföringen så att en marknadsmässig prissättning kan säkerställas. Motsvarande bestämmelse finns inte i kommunalla-

gen, men EU-kommissionen har krävt att bestämmelsen tas in i lagen i fråga. Särredovisning i bokföringen är inte nödvändigt om försäljningen till utomstående är mycket liten.

121 §. *Beviljande av lån, borgen eller annan säkerhet.* I paragrafen föreskrivs om villkoren för att ett landskap ska kunna bevilja lån, borgen eller annan säkerhet för annans skuld eller för annan förbindelse.

Enligt 1 mom. får lån, borgen eller annan säkerhet som beviljats av landskapet inte äventyra landskapets förmåga att svara för sina lagstadgade uppgifter. Landskapet får inte bevilja lån, borgen eller annan säkerhet om de är förenade med betydande ekonomiska risker. I samband med beslutet ska landskapet bedöma den ekonomiska risk som förbindelsen medför. När beslutet fattas ska landskapets ekonomiska ansvarsförbindelser bedömas som helhet så att landskapskoncernens låneskötselbidrag, även om en eventuell risk realiserar, fortfarande håller sig inom det gränsvärde som avses i 110 §. Nyckeltalet för landskapskoncernens låneskötselbidrag får inte, även om ett borgensansvar realiserar, ligga under ett två räkenskapsperioder i rad. Låneskötselbidraget beräknas enligt ett schema där årsbidraget i resultaträkningen ökas med räntekostnaderna och det erhållna beloppet delas med årliga låneskötselkostnader, dvs. med räntekostnader och låneamorteringar. Bedömningen av om de villkor som nämns i momentet är uppfyllda ska göras separat för varje åtgärd. I momentet sägs det också att landskapets intressen ska tillgodoses med tillräckliga motsäkerheter när åtgärder vidtas. Med detta avses att de motsäkerheter som krävs inte behöver täcka hela risken i anslutning till borgen, utan en tillräckligt stor del med tanke på landskapets riskhantering. Riskens sannolikhet och storlek påverkar allmänt villkoren för beviljande av borgen och kostnaden för borgen.

Enligt 2 mom. får landskapet bevilja en sammanslutning som bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden borgen eller annan säkerhet för en skuld eller annan förbindelse bara om sammanslutningen hör till landskapskoncernen eller om den kontrolleras av landskapen eller av landskapen och staten tillsammans. Landskapskoncern definieras i 4 §. Landskapen har gemensamt bestämmande inflytande i bland annat i de nationella servicecenter som avses i 16 kap. i landskapslagen och som ägs gemensamt av landskapen. I momentet används ”i ett konkurrensläge på marknaden”. Begreppet förklaras närmare i den del av den allmänna motiveringen som gäller landskapets verksamhet på marknaden och det likställs med begreppet ”ekonomisk verksamhet” i EU-bestämmelserna om statligt stöd.

Enligt 3 mom. kan landskapet bevilja borgen eller annan säkerhet om detta grundar sig på ett stödprogram eller enskilda stöd som godkänts enligt lag eller hänför sig till en allmän skyldighet att tillhandahålla tjänster som ålagts en sammanslutning. Bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla tjänster finns i 122 §.

Enligt 4 mom. ska landskapet när det vidtar åtgärder som avses i paragrafen dessutom beakta bestämmelserna i artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. I artikel 107 i fördraget definieras begreppet statligt stöd och i artikel 108 i fördraget anges kommissionens exklusiva behörighet samt medlemsstatens skyldighet att på förhand underätta om statligt stöd i sådana situationer då det inte föreskrivits om undantag från underrättelseskyldigheten.

När landskapet vidtar åtgärder ska det beakta dessa bestämmelser om statligt stöd.

De bestämmelser om statligt stöd som avses i momentet ska beaktas i samtliga situationer som avses i paragrafen, inklusive i situationer då borgen beviljas aktörer som hör till en landskapskoncern i enlighet med 2 mom. eller situationer som avses i 3 mom. När landskapet överväger åtgärder ska det dessutom beakta vilka effekter landskapets verksamhet har på konkurrensen

på marknaden. Konkurrensen övervakas av konkurrens- och konsumentverket inom ramen för verkets behörighet.

122 §. Skyldighet att tillhandahålla tjänster. Paragrafen gäller hur landskapet kan åläggas en allmän skyldighet att tillhandahålla tjänster. Med skyldighet att tillhandahålla tjänster avses tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt EU:s konkurrensrätt (SGEI-tjänster, dvs. services of general economic interest). Bestämmelsen är informativ på så sätt att den tar upp centrala aspekter i anslutning till åläggandet av en skyldighet att tillhandahålla tjänster. Bestämmelsen motsvarar i sak vad som för kommunernas del föreskrivs i 131 § i kommunallagen.

I 1 mom. anges vad som avses med skyldigheten att tillhandahålla tjänster och när denna skyldighet kan åläggas. Utgångspunkten för skyldigheten att tillhandahålla tjänster är att det är så viktigt för samhället att trygga tillgången till tjänsterna att en myndighet kan ålägga en tjänsteproducent en allmän skyldighet att tillhandahålla tjänsterna i fråga. I sådana fall ska företaget tillhandahålla tjänsten som myndigheten fastställt på förhand mot en ersättning av allmänna medel. Enligt bestämmelsen kan landskapet för att trygga tjänster som är nödvändiga med tanke på landskapets invånares välfärd ålägga en tjänsteproducent som bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden en temporär skyldighet att tillhandahålla tjänster i sådana fall där marknaden fungerar bristfälligt.

Eftersom skyldigheten att tillhandahålla tjänster knyter an till definitionen av EU:s konkurrensrätt, kan inte vilken tjänst som helst definieras som SGEI-tjänst. För att skyldigheten att tillhandahålla tjänster ska komma i fråga, ska tjänsterna till sin natur vara så kallade ekonomiska tjänster. I paragrafen uttrycks detta med ”i ett konkurrensläge på marknaden”. Enligt EU-rätten avses med ekonomisk verksamhet all verksamhet där varor och tjänster tillhandahålls på vissa marknader. För att en skyldighet att tillhandahålla tjänster ska kunna åläggas förutsätts det dessutom att marknaden fungerar bristfälligt. Det kan till exempel vara fråga om att det inte finns någon normal marknadsaktivitet eller att utbudet på tjänster inte motsvarar de nödvändiga kriterier som landskapet på goda grunder har fastställt (marknadsbrist).

I momentet sägs det också att landskapet innan det ålägger någon en skyldighet att tillhandahålla tjänster ska utreda om marknaden fungerar tillräckligt bra. Landskapet ska alltså utreda om det på marknaden finns leverantörer som kan tillhandahålla tjänsten i fråga för landskapets invånare, och dessutom, om detta utbud uppfyller de nödvändiga kriterier som landskapet på goda grunder har fastställt, såsom skäligt pris, tillräcklighet eller tillgänglighet. Vid bedömningen ska man inte bara se till nuläget utan också fråga aktörerna om de i framtiden, till exempel inom 3–5 år, och på vilka villkor de har för avsikt att tillhandahålla funktionerna i fråga. Synpunkter om att marknaden inte fungerar kan också komma från landskapets invånare eller olika intressentgrupper. Men en marknadsbrist på marknaden kan konstateras i mycket olika situationer och på olika sätt, till exempel genom ett öppet samrådsförfarande på landskapets webbsidor eller i en facktidning, genom att inhämta en utomstående sakkunnigs bedömning av marknadssituationen eller genom att publicera en annons om en kartläggning av marknaden via annonseringskanalen för offentliga upphandlingar, HILMA.

En eventuell marknadsbrist kan ibland också konstateras i situationer där det görs en upphandling enligt upphandlingslagen, men marknadsmekanismen av en eller annan anledning inte fungerar. Det kan vara fråga om att inga anbud kommer in eller att det bara finns en aktör på marknaden som i praktiken kan ange prisnivån. Att använda ett förfarande enligt upphandlingslagen bara i syfte att testa marknaden kan dock inte betraktas som en primär metod. Det är skäl att skilja å ena sidan testningen av om det finns en marknadsbrist från å andra sidan processen för val tjänsteproducent: när en marknadsbrist konstateras väljs det ännu inte någon tjänsteproducent.

Åläggandet av en sådan skyldighet att tillhandahålla tjänster som avses i momentet ska till sin natur vara tidsbegränsat. Landskapet ska aktivt ge akt på den rådande marknadssituationen och se till att en skyldighet att tillhandahålla tjänster inte längre åläggs när det finns normal marknadsaktivitet.

I 2 mom. anges hur en skyldighet att tillhandahålla tjänster åläggs. Skyldigheten att tillhandahålla tjänster ska åläggas skriftligen och de centrala villkoren för hur en tjänst ska produceras och ersättningen fastställas ska anges. Enligt momentet ska landskapet ge tjänsteproducenten ett uttryckligt skriftligt uppdrag, i vilket de grundläggande uppgifterna om skyldigheten ska specificeras, till exempel innehållet i skyldigheten, längden, området och ersättningsmekanismen samt de villkor som gäller tillsyn, öppenhet och rapportering. Skyldigheten kan vid behov preciseras under uppdragsperioden och även andra detaljer, såsom kvalitetskrav, kan beaktas.

Det skriftliga uppdrag som beskrivs i momentet kan till sin rättsliga natur vara ett förvaltningsbeslut som är förenat med ett understöd eller ett upphandlingskontrakt. I vissa fall kan det vara mycket svårt att ange om det är fråga om ett upphandlingskontrakt som omfattas av upphandlingslagens tillämpningsområde eller om ett understöd. Förfarandena för beviljande av understöd omfattas inte av upphandlingslagens tillämpningsområde. Enbart det faktum att det är fråga om en finansieringsåtgärd i syfte att stödja en viss verksamhet på så sätt att stödtagaren måste betala stödet tillbaka om det inte används för det syfte som myndigheten angett, innebär inte att arrangemanget omfattas av upphandlingslagstiftningens tillämpningsområde.

I de ersättningar som betalas för att trygga tjänsterna ska dessutom EU-kommissionens bestämmelser om statligt stöd och allmänt ekonomiskt intresse beaktas. Inom EU-rätten har SGEI-arrangemangen ofta inbegripit olika understödsåtgärder. Eftersom understöd för ekonomisk verksamhet i en sådan situation betalas av offentliga medel, måste arrangemanget också uppfylla de förfaranden och grunder för godkännande som iakttas i samband med EU-bestämmelserna om statligt stöd. I sådana situationer ska landskapet på ansökan av sökanden fatta ett understödsbeslut i vilket de centrala villkoren och grunderna för beviljandet av understödet specificeras. I beslutet ska det också nämnas med stöd av vilken bestämmelse om statligt stöd (kommissionens beslut om SGEI eller de minimisförordningen om SGEI) uppdraget fastställs.

I 3 mom. anges det hur en tjänsteproducent väljs. Utgångspunkten är ett öppet och icke-diskriminerande förfarande. I momentet sägs det dock att om skyldigheten att tillhandahålla tjänster uppfyller definitionen av upphandlingskontrakt eller koncession i lagen om offentlig upphandling, ska förfarandet enligt lagen om offentlig upphandling iakttas vid valet av tjänsteproducent.

Om kriterierna för definitionen av upphandlingskontrakt eller koncession är uppfyllda ska landskapet välja tjänsteproducent med iakttagande av förfarandena i upphandlingslagen. I praktiken uppfyller SGEI-arrangemangen definitionen av en koncession oftare än definitionen av ett upphandlingskontrakt. Vid en koncession får tjänsteproducenten rätt att utnyttja en tjänst samt att ta ut avgifter av kunderna för användningen av tjänsten. I dessa fall överförs i praktiken också åtminstone en partiell lönsamhetsrisk på tjänsteproducenten. Även om skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster åläggs genom förfaranden enligt upphandlingslagen, ska de särskilda villkor som gäller SGEI-arrangemang beaktas i kontraktet. Dessa särskilda villkor, till exempel grunderna för beräkning av ersättningen, ska i regel beaktas redan när anbudsfrågan upprättas.

Om en marknadsbrist har upptäckts i samband med konkurrensutsättning enligt upphandlingslagen är det möjligt att i stället för en direkt upphandling enligt upphandlingslagen avtala om

ett uppdrag i enlighet med SGEI-reglerna, förutsatt att SGEI-kriterierna i övrigt är uppfyllda. I dessa situationer kan landskapen undvika överkompensering och i vissa fall också utbetalning av olagligt statligt stöd.

Om grunderna för direktupphandling enligt upphandlingslagen är uppfyllda, kan tjänsteproducenten väljas direkt utan konkurrensutsättning. Den upphandlande enheten kan välja direktupphandling bland annat om det vid öppet eller selektivt förfarande inte har kommit in några ansökningar eller anbud och om de ursprungliga villkoren i anbudsförfrågan inte ändras väsentligt eller om upphandlingen av skäl som anknyter till skydd av ensamrätt bara kan genomföras av en viss leverantör. Den upphandlande enheten ska också i anbudsförfrågan kunna ange kriterierna för valet och jämförelsen så att det även inom upphandlingsförfarandet kan garanteras att det finns tillgång till tjänster till ett skäligt pris.

123 §. Tillämpning av konkurrenslagen. Bestämmelsen motsvarar i sak 132 § i kommunallagen. I samband med revideringen har man för avsikt att ändra konkurrenslagen så att Konkurrens- och konsumentverkets behörighet utvidgas och verket får rätt att ingripa i verksamhet i landskapet som strider mot konkurrenslagen.

I 30 a § i konkurrenslagen föreskrivs om tillämpningen av konkurrenslagen om man i den ekonomiska verksamhet som bedrivs av en kommun, en samkommun, staten eller en enhet som de har bestämmande inflytande över tillämpar ett sådant förfarande eller en sådan verksamhetsstruktur som när varor eller tjänster erbjuds

- 1) snedvrider eller kan bidra till att snedvrida förutsättningarna för en sund och fungerande konkurrens på marknaden,
- 2) hindrar eller kan bidra till att hindra att en sund och fungerande ekonomisk konkurrens uppstår eller utvecklas, eller
- 3) står i strid med kravet på marknadsmässig prissättning i kommunallagen.

Konkurrens- och konsumentverket kan i ovan nämnda situationer ingripa i ett sådant förfarande eller en sådan verksamhetsstruktur i landskapet eller i en sammanslutning som landskapet har bestämmande inflytande över och som strider mot konkurrenslagen.

16 kap. **Landskapens nationella servicecenter**

124 §. Nationella servicecenter. Det är nödvändigt att föreskriva om de nationella servicecentren och om grunderna för deras verksamhet, eftersom landskapen kommer att vara en ny nivå inom den offentliga förvaltningen och självständiga också i förhållande till varandra. När landskapens självständighet eller möjligheter att själva ordna produktionen av de tjänster som behövs i verksamheten samt tjänstestrukturerna begränsas, ska det göras på samma författningsnivå på vilken man även i övrigt föreskriver om landskapens verksamhet.

I 1 mom. föreskrivs om inrättande av fyra nationella servicecenter. Syftet med den nationella inriktningen är gemensamma serviceprocesser, funktionell effektivitet och skalfördelar, vilket ger lägre totalkostnader.

I 2 mom. föreskrivs om möjligheten att inrätta också andra gemensamma servicecenter för landskapen. Det kan vara fråga om till exempel servicecenter för samordning av forsknings-tjänster och för tjänster inom anläggningsinfrastruktur. Servicecentrens uppgifter är begränsade till andra liknande expert- och stödtjänster. Också dessa andra servicecenter ska ha samma begränsningar när det gäller såväl funktionell struktur som behörighet som de fyra ursprungliga servicecentren.

Enligt grundlagen får uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt bara ges myndigheter, men annan än betydande offentlig makt kan utövas också i andra organisationer, till exempel i servicecenter, om detta föreskrivs särskilt i lag. När de enskilda servicecentrens uppgifter fastställs, ska det noggrant anges om deras uppgifter till någon del med nödvändighet förutsätter utövning av offentlig makt. I sådana fall ska det också föreskrivas om användningen av rättsmedel.

I 3 mom. föreskrivs om servicecentrens ägarstruktur och verksamhet som anknutna enheter. Förutom landskap kan också landskapskoncernens dottersammanslutningar, landskapens serviceinrättningar och statliga myndigheter vara kunder i den mån dessa inte bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. Enligt regeringens riktlinjer ska flera olika aktörer vara involverade i landskapens social- och hälso-tjänster. Av dessa aktörer ska bara en del vara landskapsägda, och med hänvisning till det som ovan har sagts kan av dem bara en del utnyttja servicecentrens tjänster som anknutna enheter. I landskapen kommer det att finnas en stor mängd aktörer som bedriver verksamhet på marknadsvillkor och som ordnar den produktion av tjänster som de behöver på marknadsvillkor. Dessa kan inte utnyttja landskapens gemensamma servicecenter annat än inom gränserna för lagstiftningen om offentlig upphandling, dvs. i mycket liten omfattning.

Servicecentren ska svara för de tjänster som åläggs dem. Om servicecentren inte själva tillhandahåller alla tjänsteselement, om det krävs smidighet i kapaciteten eller om tjänsterna kan fås mer fördelaktigt på annat håll, kan servicecentren konkurrensutsätta tjänsterna och olika tjänsteproducenter på marknadsvillkor. I så fall kan också kommunernas nuvarande servicebolag vara med och erbjuda sina tjänster.

I momentet föreskrivs också om servicecentrens ägarstruktur. Eftersom landskapen är ägare, kommer de som ägare också att visa ett genuint intresse för att servicecentren fungerar effektivt och att kostnaderna hålls låga. Som ägare beslutar landskapen om produktionsstrukturen och om betydande investeringar. Staten ska också vara ägare till servicecentren på det sätt som föreskrivs i lagen om införande av landskapslagen och lagen om ordnande av social- och hälsovård (/).

I 4 mom. föreskrivs om servicecentrens verksamhet enligt företagsekonomiska principer. Deras syfte är dock inte att generera vinst. Servicecentren ska till sin organisationsform vara aktiebolag som ska följa aktiebolagslagen och de principer och förfaranden som anges i den, om inte annat föreskrivs i lag. På detta sätt säkerställs att verksamheten är genomskinlig, prissättningen motsvarar kostnaderna och organen visar ansvarsfullhet. Servicecentren ska finansiera sin verksamhet med serviceavgifter från landskapens organisationer. Styrelsen för servicecentret ska godkänna serviceavtalsmodellerna som ska innehålla åtminstone uppgifter om hur ansvaret fördelas inom servicehelheterna, vilka rättigheter och skyldigheter landskapet respektive servicecentret har och om principerna för kostnadsfördelningen.

125 §. Skyldighet att använda servicecentrens tjänster. Enligt bestämmelsen åläggs landskapen, deras dottersammanslutningar och landskapets serviceinrättning skyldighet att använda de tjänster som produceras av servicecentren. Det är nödvändigt att föreskriva om skyldigheten i lag, eftersom landskapen och deras organisationer är självständiga i sin verksamhet och fattar beslut om sin tjänsteproduktion och sina stödtjänster. Skyldigheten att använda tjänsterna begränsar landskapens och deras organisationers självständiga beslutanderätt. För att man genom enhetlighet och koncentration ska kunna uppnå en tillräcklig produktivitetsvinst och förhindra konkurrens om investeringar mellan landskapen, kan statsrådet för de olika servicehelheternas del genom förordning meddela närmare bestämmelser om vilka tjänster som ska omfattas av skyldigheten.

I princip ska den rikstäckande tjänsteproduktionen ordnas utifrån beslut som fattas av servicecentrens styrelser, dock så att enhetlighet och effektivitet på riksnivå kan garanteras och ogrundade avvikelser vid behov kan begränsas med stöd av skyldigheten att använda tjänsterna. Det kan vara fråga om överlandskapliga funktionella eller ekonomiska orsaker, enhetliga kunskapsmässiga eller andra tekniska lösningar eller andra jämförbara objektiva orsaker, för vilkas del rikstäckande lösningar är motiverade med tanke på helheten, även om det i något enskilt landskap eller i någon av dess organisationer på det lokala planet kan finnas goda lösningar som dock inte kan utsträckas till det rikstäckande planet.

Skyldigheten att använda servicecentrens tjänster är dock inte ovillkorlig, utan enligt paragrafen kan landskapen och deras organisationer använda tjänster som erbjuds av andra tjänsteproducenter, om det av ekonomiska, funktionella, tekniska eller liknande välgrundade skäl är nödvändigt i en viss verksamhet eller i ett visst ärende eller i en del av dessa. Avvikelsegrunderna ska dock inte gälla användningen av tjänsterna vid servicecentret för lokal- och fastighetsförvaltning, utan för deras del ska den lagstadgade skyldigheten vara utgångspunkt för organiseringen av verksamheten. Detta är motiverat, eftersom tanken med lokalerna och fastigheterna är att denna kommunala egendom blir kvar i kommunernas besittning och kan hyras ut för framtida tjänsteproduktion och bara den egendom som ägs av organisationer som direkt överförs till landskapen ska övergå till de nya landskapen. Investeringarna i fastigheter och infrastrukturell egendom är stora och påverkar ekonomin under en längre tid, och med tanke på helheten är det inte motiverat att möjliggöra öppen konkurrens mellan landskapen på detta område.

I 2 mom. föreskrivs om skyldigheten att höra landskapen och deras organisationer innan statsrådet utfärdar sin förordning. Det är nödvändigt och motiverat, eftersom statsrådet utfärdar bindande bestämmelser om skyldigheten att använda servicecentrens tjänster. Samrådsförfarandet ska genomföras i tillräckligt god tid, så att man när förordningen bereds känner till vilken ståndpunkt landskapskoncernernas aktörer har samt alternativen till den tids- och innehållsmässiga omfattningen av skyldigheten. Olika landskap och deras organisationer kan ha olika ställning i relation till skyldigheten att använda tjänsterna.

126 §. Uppgifter för servicecentret för gemensam upphandling. Servicecentret för gemensam upphandling är ett aktiebolag vars uppgift är att vara en rikstäckande gemensam inköpscentral för landskapen. Servicecentrets primära uppgift är att konkurrensutsätta och upprätthålla ramavtal för varor och tjänster samt erbjuda inköpscentralerna experttjänster i frågor som gäller upphandlingar och upphandlingsförfaranden. Till kunderna hör landskap och enheter inom landskapens egen tjänsteproduktion och statliga myndigheter som inte omfattas av valfrihet.

Servicecentret ska konkurrensutsätta offentliga upphandlingar på ett professionellt sätt, vara en expert på upphandling samt administrera upphandlingskontrakt och uppgifter om leverantörer. Servicecentret sammanför landskapens upphandlingsvolym till helheter som beaktar konkurrenssituationen, bidrar till att landskapen får en upphandling av hög kvalitet och att medlen används effektivt samt stöder landskapen vid planering och konkurrensutsättning också av krävande upphandlingar. Inköpscentralen kan också sköta upphandlingstjänster som medför effektivare upphandling, såsom avtalsadministration, elektroniska auktioner och e-handel samt upphandlingslösningar.

Servicecentret ska vara en sådan upphandlande enhet som avses i lagen om offentlig upphandling som konkurrensutsätter och upprättar avtal om offentliga upphandlingar för de upphandlande enheter som direkt eller indirekt äger enheten i fråga eller för sådana upphandlande enheter om vilkas rätt att utnyttja servicecentrets tjänster det föreskrivs särskilt. Vid konkurrensutsättning sammanför inköpscentralen upphandlingsvolym för att uppnå skalfördelar och besparingar, främjar konkurrensen genom öppna upphandlingar som drar nytta av en bred mark-

nadspotential samt stöder med sin expertis landskapens upphandlingsverksamhet och utvecklingen av den.

I lagen om offentlig upphandling och i lagen om upphandling inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster finns närmare bestämmelser om förutsättningarna för servicecentrens verksamhet. Inköpscentralernas ställning och uppgifter grundar sig förutom på nationell reglering också i viss mån på EU:s upphandlingsdirektiv. I 1 mom. i paragrafen hänvisas till de lagparagrafer om offentlig upphandling i vilka föreskrivs om inköpscentraler.

I 2 mom. föreskrivs om servicecentrets uppgifter. Enligt 1 punkten ska servicecentret producera tjänster för gemensam upphandling och stödtjänster för upphandling åt landskapen samt administrera upphandlingskontrakt. Med tjänster för gemensam upphandling avses anskaffning av varor eller tjänster avsedda för upphandlande enheter samt tilldelning av upphandlingskontrakt, ingående av ramavtal eller inrättande av dynamiska inköpsystem som gäller byggentreprenader, varor, eller tjänster. Med stödtjänster för upphandling avses verksamheter som stöder upphandling, t.ex. som erbjuder de upphandlande enheterna teknisk infrastruktur avsedd för upphandlingskontrakt och ramavtal. Vidare avses rådgivning och planering i samband med upphandling eller beredning av upphandlingsförfaranden för en upphandlande enhets räkning och i dess namn. Med administrering av upphandlingskontrakt avses till exempel att administrera gemensamma upphandlingskontrakt och ramavtal, administrera kontrakt som ska upprättas för de upphandlande enheterna samt föra och administrera kontrakts- och leverantörsregister.

Enligt 2 punkten ska servicecentret producera utvecklings- och experttjänster för upphandlingen. Sådana tjänster är till exempel utvecklings-, konsultations-, utbildnings- och rådgivningstjänster som utförs för de upphandlande enheterna i landskapen.

Enligt 3 punkten ska servicecentret producera analystjänster som gäller marknaden och upphandlingen. I regeringens riktlinjer från den 5 april 2016 sägs det att inköpscentralerna ska åläggas en lagstadgad uppgift att producera kompletterande analysdata för myndigheternas utvärderingsuppdrag om social- och hälsovårdens servicemarknad. Målet är en transparent och offentlig analys som ger faktabaserade grunder för en så mångsidig och kostnadseffektiv tjänsteproduktion som möjligt. Analystjänsterna kan inte direkt tolkas som tjänster för gemensam upphandling eller stödtjänster för upphandlingen. Därför är det nödvändigt att föreskriva om produktion av analystjänster. Inköpscentralen ska producera kompletterande analyser om social- och hälsovårdens servicemarknad och landskapens offentliga upphandlingar. Analyserna kan gälla information om bland annat hur marknaden och konkurrensen fungerar inom social- och hälsovården, vilka möjligheter det finns att dra nytta av utbudet på marknaden och hur landskapens egen produktion står sig i konkurrens med liknande tjänster och tjänstehelheter på marknaden. Vid produktionen av analysdata ska inköpscentralen samarbeta med de statliga myndigheter som svarar för social- och hälsovårdens myndighetsutvärdering.

Enligt 4 punkten är servicecentrets uppgift att producera logistiktjänster. I praktiken görs detta genom att verksamheterna vid upphandlings- och logistikcentralerna i de nuvarande specialupptagningsområdena integreras med servicecentrets dotterbolag. Universitetssjukhusen och sjukvårdsdistrikten har integrerat beställnings- och leveransprocesserna för materialflödet inom social- och hälsovården samt anknyttande transporter och lagertjänster med specialupptagningsområdenas motsvarande helheter. Det är av största vikt att dessa verksamheter som sådana införlivas med det nationella servicecentrets uppgifter. De upphandlings- och logistikcentralfunktioner i specialupptagningsområdena som överförs till landskapen blir dotterbolag till servicecentret och fortsätter också framöver sin verksamhet som upphandlings- och logistikcentraler på den samarbetsområdesnivå som bildas av universitetssjukhuset i landskapet. Denna helhet som bildas av servicecentret för gemensam upphandling och specialupptag-

ningsområdenas upphandlings- och logistikcentraler, som blir dotterbolag till servicecentren, kan förena och utnyttja synergieffekterna, kunskapspotentialen och investeringarna inom upphandlingen, vilket ger det befintliga regionala nätverket av aktörer möjlighet att nå breda grupper av kunder i landskapen och på så sätt säkerställa en friktionsfri verksamhet.

Enligt 3 mom. kan statsrådet utfärda närmare bestämmelser om servicecentrets uppgifter genom förordning. Gemensam upphandling och upphandlingssamarbete gäller vanligen IKT-utrustning, programlicenser, bränsle, fordon, kontorsmaterial och kontorsmöbler men också läkemedel samt tillbehör, material och utrustning för sjukhus och laboratorier. Genom förordning blir det möjligt att säkerställa bland annat en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan servicecentren och undvika överlappningar till exempel med servicecentret för informations- och kommunikationstekniska tjänster.

127 §. Uppgifter för servicecentret för lokal- och fastighetsförvaltning. I paragrafen föreskrivs om uppgifterna för servicecentret för lokal- och fastighetsförvaltning. Enligt 31 § i lagen om införande av landskapslagen och lagen om ordnande av social- och hälsovård ska landskapen åläggas att vidare överföra den fastighetsegendom samt de aktier i fastighetsbolag som berättigar till innehav av fastigheterna, de arrendeavtal och de hyresavtal för lokaler som överförs till dem av samkommunerna för sjukvårds- och specialomsorgsdistrikten i servicecentrets besittning.

Servicecentrets uppgift är att med stöd av sin ägande-, hyres- och arrenderätt besitta fastigheter och lokaler och hyra ut dem i huvudsak till funktioner som landskapen ansvarar för i syfte att långsiktigt trygga landskapens verksamhet. Servicecentret kan också köpa, sälja, låta bygga och renovera fastigheter och bedriva en riskfri utveckling av fastigheterna och tillhandahålla lokal-, underhålls- och stödtjänster som anknyter till hyresverksamheten. Servicecentret kan också köpa, sälja och äga värdepapper.

Landskapen beslutar om produktionsstrukturen när det gäller deras tjänster och om det lokalbehov som tjänsterna förutsätter. Statsrådet fattar beslut som är bindande för landskapen i fråga om investeringar som är ekonomiskt och funktionellt betydande för landskapen. I sin egen verksamhet ska servicecentren följa statsrådets beslut.

Landskapet kan reservera lokaler som det behöver av servicecentret genom att ingå hyresavtal om antingen befintliga lokaler som servicecentret äger, nya lokaler som ska byggas eller någon annan ägares lokaler som servicecentret hyr ut till landskapet. I princip ska servicecentret således inte låta bygga eller hyra ut lokaler för egen räkning utan att först ha ingått ett hyresavtal med landskapet.

I 1 mom. 3 punkten åläggs servicecentret att varje år lämna landskapen och statsrådet en utredning om sina investeringsbeslut och deras konsekvenser för landskapsekonomi. På detta sätt kan man försäkra sig om att den hyresbörda som de samlade investeringarna i fastigheter och lokaler orsakar landskapen inte blir oskäligt stor i förhållande till landskapens verksamhet och finansieringsgrund.

I 2 mom. bemyndigas statsrådet att vid behov utfärda närmare bestämmelser om servicecentrets uppgifter genom förordning.

128 §. Uppgifter för servicecentret för ekonomi- och personalförvaltning. Servicecentret ska vara ett rikstäckande aktiebolag vars produktionsverksamhet decentraliseras regionalt till olika delar av landet. På detta sätt säkerställs det att landskapens olika behov tillgodoses och att tjänsteproduktionen ligger tillräckligt nära de enskilda landskapen. Det att aktiebolagen är rikstäckande löser flaskhalsarna i tjänsteproduktionen och genom specialisering kan man ef-

fektivisera produktionen på respektive verksamhetsställe. Genom en rikstäckande struktur och styrning av tjänsteproduktionen minskar risken för att verksamheten splittras på alldeles för små enheter. Efter en övergångsperiod är det möjligt att anpassa servicecentrets produktionsstruktur med målet att uppnå större enhetlighet och tjänstevolymer.

I 1 mom. föreskrivs bara om huvudkategorierna för innehållet i servicecentrets tjänster. I 2 mom. bemyndigas statsrådet att vid behov genom förordning utfärda närmare bestämmelser om innehållet i servicecentrets tjänstekategorier och sålunda på ett mer detaljerat och smidigt sätt beakta skillnaden mellan landskapen när det gäller produktionen av tjänster. På vissa av de nuvarande landskapens områden har det redan nu bildats särskilda organisationer med uppgift att sköta produktionen av stödtjänster för ekonomi- och personalförvaltningen. På en del områden produceras tjänsterna för varje kommun och samkommun för sig och specialupptagningsområdena har såväl servicecenterstrukturer som decentraliserad tjänsteproduktion.

Syftet med servicehelheter är att uppnå en effektiv produktion av så kallade masstjänster i alla landskap samt enhetliga servicekedjor som ger den största volymvinsten. Landskapens gemensamma servicecenter ska inte representera landskapen som arbetsgivare eller myndigheter, utan dessa uppgifter hör till landskapen och deras arbetsgivarorganisationer. Servicecentrens roll är att producera sådana servicehelheter som har karaktären av stödtjänster och som inte inbegriper någon större överlandskaplig beslutanderätt relaterad till anställningar eller pengar.

Servicecentret ska skaffa finansiering för sin verksamhet genom serviceavgifter från landskapen och deras organisationer. Styrelsen för servicecentret ska godkänna serviceavtalsmodellerna som ska innehålla åtminstone uppgifter om hur ansvaret fördelas inom servicehelheterna, vilka rättigheter och skyldigheter landskapet respektive servicebolaget har och om principerna för kostnadsfördelningen. Om landskapen är ägare, bör de som ägare ha ett genuint intresse för att servicecentren fungerar effektivt och att kostnaderna hålls låga.

För att fullgöra uppgiften kan servicecentret producera tjänster med egna resurser eller köpa dem av externa tjänsteleverantörer, underleverantörer. Underleverantörer kan vara aktörer inom såväl den privata som den offentliga sektorn. I servicecentrets produktionsuppgift ingår att utveckla den egna tjänsteproduktionen enligt kundernas behov. De viktigaste kundsegmenten vid servicecentret för ekonomi- och personalförvaltning är landskap, deras dottersammanslutningar och landskapens serviceinrättningar samt deras personal.

Gemensamma tjänsteprocesser samt elektroniska tjänster och informationssystem kommer att spela en ytterst central roll i servicecentrets verksamhet, varvid man betonar samarbete i synnerhet med landskapens egna informations- och kommunikationstekniska serviceproducenter och med serviceproducenterna på riksnivå.

129 §. Uppgifter för servicecentret för informations- och kommunikationstekniska tjänster. I 1 mom. föreskrivs om uppgifterna för landskapens servicecenter för informations- och kommunikationstjänster (IKT-servicecenter). Servicecentrets uppgift är att producera tjänster inom informationshantering, utveckling, integration, informationssystem och informationsteknik för de organisationer som avses i 124 §. Servicecentret ska producera tjänster för landskapet, landskapskoncernens dottersammanslutningar och landskapet serviceinrättning såtillvida dessa inte bedriver verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. Som anknuten enhet kan servicecentret dessutom producera tjänster också för statliga myndigheter.

För att fullfölja uppgiften kan servicecentret producera tjänster med egna resurser eller köpa tjänster av externa tjänsteleverantörer, underleverantörer. I servicecentrets produktionsuppgift ingår att utveckla den egna tjänsteproduktionen enligt kundernas behov. Det centrala i servicecentrets uppgifter är att för landskapen utveckla och producera tjänster inom informations-

förvaltning och informationssystem som möjliggör interoperabilitet med information och informationssystem samt dataintegration.

Enligt det föreslagna 2 mom. får statsrådet utfärda närmare bestämmelser om servicecentrets uppgifter genom förordning. Uppgifterna preciseras enligt servicehelhet. I de informationssystemtjänster som servicecentret producerar kan ingå exempelvis tjänster för förvaltning och styrning av produktionen, för informationsledning och hantering av kundrelationer, för kommunikation och ärendehantering, för styrning och rapportering samt tjänster för förvaring och behandling av information. Med hjälp av dessa tjänster kan servicecentret ordna IKT-lösningar för landskapen så att dessa särskilt inom social- och hälsotjänster kan försäkra sig om att kundens uppgifter är tillgängliga i alla faser av tjänsteprocessen enligt principen informationen följer kunden.

Servicecentret kan också producera gemensamma tjänster inom elektronisk kommunikation. Fungerande informationssystem för hantering av kundrelationer och ledning av verksamheten samt elektroniska tjänster som kan erbjudas invånarna är av största vikt när det gäller att ordna tjänster som är oberoende av vilka som producerar dem.

Servicecentrets uppgift kan också vara att erbjuda landskapen informationssystem- och utvecklingstjänster som gäller integrering av olika informations- och kommunikationstekniktjänster, analys, behandling och rapportering i anknytning till data och datalager samt experttjänster som anknyter till centrets uppgifter.

Statsrådet får genom förordning utfärda närmare bestämmelser om servicecentrets utvecklings- och integrationstjänster. Till dessa tjänster kan höra lösningar som stöder exempelvis informationshantering och möjligheten att utnyttja informations- och kommunikationstekniktjänster (digitalisering) samt integrations-, expert- och stödtjänster som anknyter till genomförandet av tjänsterna.

Servicecentret ska svara för att de tjänster som det producerar är kostnadseffektiva och lämpar sig för kundernas syften samt för tjänsternas prestanda och leveranssäkerhet. Servicecentrets tjänster ska ha en kvalitet som motsvarar allmänna mål, överensstämma med beskrivningen och definitionen av samverkan och uppfylla nödvändiga krav på informationssäkerhet och beredskap. Servicecentret ska svara för beredskapen och informationssäkerheten i sin tjänsteproduktion.

Servicecentret ska dessutom på sätt som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet producera informationstekniska tjänster. Dessa är till exempel sådana gemensamma grundläggande informationstekniktjänster som avses i lagen om anordnande av statens gemensamma informations- och kommunikationstekniska tjänster (1226/2013), såsom informations- och kommunikationstekniska molntjänster.

130 §. Rätt till information. I paragrafen föreskrivs om dels landskapens och behöriga ministeriers rätt att få information av servicecentren, dels servicecentrens rätt att få information av landskapet, landskapskoncernens dottersammanslutningar och landskapets serviceinrättning.

Enligt 1 mom. ska landskap och ministerier ha rätt att på begäran få behövliga uppgifter och handlingar av servicecentren för styrningen och övervakningen av dem och för att göra upp verksamhets- och ekonomiplaner och budgeter. Rätten till information ska vara begränsad bara till information som är nödvändig för upprättandet av landskapets verksamhets- och ekonomiplaner och budgetar. Hit hör till exempel sådana uppgifter enligt 11 § i lagen som behövs för beredning av planen för de offentliga finanserna. För ministeriernas del ska rätten till in-

formation gälla bara de uppgifter på ministeriernas ansvarsområden som enligt reglementet för statsrådet ska skötas i landskapen.

Enligt 2 mom. ska servicecentren ha rätt att på begäran få behövliga uppgifter och handlingar av landskapen, landskapskoncernens dottersammanslutningar och landskapens serviceinrättning för att sköta sina uppgifter, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna och bestämmelserna om behandlingen av personuppgifter. Rätten till information ska vara begränsad bara till information som är nödvändig för skötseln av uppgifter som avses i 6 §. Dessutom medför bestämmelserna om sekretess och behandling av personuppgifter en begränsning av rätten till information.

131 §. Servicecentrens ansvar för sina åtaganden. Enligt planerna ska de nationella servicecentren inrättas redan före 2019 och deras verksamhet läggas upp så att landskapen och deras organisationer verkligen har möjlighet att bli kunder hos servicecentren genast när verksamheten inleds. I början kommer tjänsteutbudet dock inte nödvändigtvis att ha sin slutliga omfattning. När landskapens verksamhet utvecklas kan å andra sidan lagen möjliggöra att nya serviceenheter överförs till servicecentren, om det är funktionellt och ekonomiskt motiverat. Eftersom landskapen är en självständig förvaltningsnivå och självständiga juridiska personer, bör man i lagstiftningen avtalsrättsligt förbereda sig på en eventuell ändring av servicecentrens tjänsteutbud när verksamheten i landskapen har inletts.

Om nya serviceenheter överförs från landskapen till servicecentren och deras dotterbolag efter att verksamheten i landskapen har inletts, ska enligt förslaget i paragrafen samtidigt också det juridiska ansvaret för landskapens avtal och förbindelser övergå till dessa nationella organisationer. På motsvarande sätt ska den landskapsegendom som är nödvändig för att man ska kunna fullfölja den tjänsteproduktion som anknyter till avtalen i fråga överföras till servicecentren och deras dotterbolag.

132 §. Servicecentrens dotterbolag. Servicecentren ska till sin juridiska form vara aktiebolag. Enligt 1 mom. får ett servicecenter med tillstånd av landskapet som är dess ägare inneha aktier i sådana aktiebolag som avses i 1 kap. 5 § och 6 § 1 mom. i bokföringslagen (1336/1997). Ett sådant bolag är servicecentrets dotterbolag. För servicecentren behöver det därför, utöver centrets egen balansräkning, upprättas också en koncernbalansräkning.

Landskapen ska tillsammans besluta om huruvida det är motiverat att bolagisera ett servicecenters funktioner eller huruvida det i övrigt är lämpligt att ett servicecenter innehar aktier i ett dotterbolag. I detta sammanhang är det viktigt att beakta att det kan äventyra servicecentrets ställning som anknuten enhet om det grundas ett dotterbolag med verksamhet på marknaden eller servicecentret förvaltar ett sådant.

Enligt 2 mom. får ett servicecenter inte ge sina dotterbolag koncernbidrag. Koncernbidrag används som stöd för dotterbolag som inleder sin verksamhet för att minimera kapitalinvesteringar. Det kan också vara ett sätt att stödja ett dotterbolag vars verksamhet är företagsekonomiskt olönsam. Koncernbidrag kan användas också för att jämna ut moderbolagets resultat. Förhållandet mellan landskapens servicecenter och de dotterbolag som förvaltas av dem ska vara neutralt.

133 §. Samarbete kring expert- och stödtjänster. I paragrafen föreskrivs om möjligheten att tillsammans med kommuner och staten inrätta gemensamma enheter som producerar expert- och stödtjänster inom alla de verksamhetsområden som anges i 124 §, dvs. inom gemensam upphandling, tjänster för lokal- och fastighetsförvaltning, tjänster för ekonomi- och personalförvaltning samt informations- och kommunikationstekniska tjänster. Möjligheten att inrätta

gemensamma enheter ska gälla bara servicecentren, och eftersom servicecentren är aktiebolag ska också de gemensamma enheterna vara privaträttsliga juridiska personer.

Inom servicecentrens verksamhetsområden finns det redan nu ett stort antal servicecenter såväl i kommuner och samkommuner som i sjukvårdsdistrikt liksom även inom statsförvaltningen. Exempel på sådana enheter som ägs av kommunerna och staten är KL-Kuntahankinnat Oy och Hansel Ab. Enligt direktivet om offentlig upphandling kan den offentliga förvaltningen i vissa fall inrätta in-house-serviceenheter och producera nödvändiga servicehelheter för sina ägare utan konkurrensutsättning. Offentliga tjänster finansieras med skattemedel, och det är därför motiverat att möjliggöra gemensamma serviceenheter vid olika servicecenter inom den offentliga sektorn. Det ska vara frivilligt att inrätta gemensamma enheter och det ska grunda sig på funktionella synergieffekter. Förutsättningarna för en in-house-ställning är såväl ägande som att verksamheten styrs lika intensivt som man styr sina egna verksamhetsenheter. Av detta följer att styrningen av gemensamma enheter ska uppfylla dessa villkor och att vikt också ska fästas vid en decentralisering av ägandet.

134 §. Begränsning av rätten att avyttra aktier i servicecenter. Genom lag och bestämmelser i servicecentrens bolagsordning säkerställs att servicecentren blir kvar i landskapens och statens ägo. Enligt paragrafen får ett landskap inte sälja eller pantsätta eller på annat sätt avyttra aktier i aktiebolag som avses i 124 § till andra än ett annat landskap eller staten. På detta sätt säkerställs det att de tjänster som den centrala strukturen i social- och hälsovården och en fortsatt verksamhet förutsätter står kvar i offentlig ägo och under landskapens och statens bestämmande inflytande.

135 §. Tillämpning av annan lagstiftning på servicecentren. I paragrafen föreskrivs om tillämpning av vissa lagar på servicecentren. På servicecentren ska enligt 1 mom. aktiebolagslagen (624/2006) tillämpas, om inte något annat bestäms i lag. Aktiebolagslagen tillämpas således sekundärt. I första hand ska bestämmelserna i denna lag tillämpas, men också till exempel bestämmelserna om inrättande av servicecenter och fördelning av aktier i lagen om införande av landskapslagen och lagen om ordnande av social- och hälsovård.

I 2 mom. föreskrivs om tillämpningen av vissa allmänna förvaltningslagar på servicecentren och deras verksamhet. Enligt bestämmelsen ska på servicecentren tillämpas förvaltningslagen (434/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), språklagen (423/2003), samiska språklagen (1086/2003) och arkivlagen (831/1994).

17 kap. Särskilda bestämmelser

136 §. Uppföljning av landskapets verksamhet, ekonomi och tjänsteproduktion samt produktion av information. Enligt bestämmelsen ska landskapet följa upp sin verksamhet och ekonomi, producera information om verksamheten och ekonomin samt publicera uppföljningsdata. Enligt bestämmelsen ska dessutom privata tjänsteproducenter som producerar tjänster för landskapet på basis av uppdragsavtal lämna information om sin verksamhet och ekonomi till landskapet. Bestämmelsen ska gälla alla landskapets uppgiftsområden enligt 6 §. Uppföljningsinformationen om landskapets verksamhet och ekonomi har betydelse särskilt för bestämmelserna om förhållandet mellan landskapet och staten i 3 kap. och i viss mån också för utvärderingsförfarandet enligt 109 och 110 §.

Enligt 1 mom. ska landskapet följa upp befolkningens hälsa och välfärd samt kvaliteten på, genomslaget i och kostnaderna för genomförandet av de uppgifter som ålagts landskapet. Enligt bestämmelsen ska landskapet dessutom följa upp verksamheten och ekonomin inom sin egen tjänsteproduktion och jämföra den med genomslaget, effektiviteten och ekonomin hos tjänster som produceras av andra.

Enligt 2 mom. ska landskapet i fråga om sina lagstadgade uppgifter producera information om verksamheten, ekonomin och tjänsteproduktionens kvalitet separat för varje verksamhetsområde. Informationen är avsedd för uppföljning, övervakning och styrning av landskapets verksamhet. Statsrådet får genom förordning meddela bestämmelser om vilken information som ska produceras och om hur och när den ska produceras.

Enligt 3 mom. ska privata tjänsteproducenter som producerar tjänster för landskapet enligt uppdragsavtal lämna landskapet den information som krävs för en uppgift som avses i 1 mom. på det sätt som bestämts av Institutet för hälsa och välfärd eller någon annan myndighet som enligt lag har rätt att få information.

Landskapet ska enligt 4 mom. publicera uppföljningsdata om sin ekonomi och verksamhet för allmän användning. De uppgifter som publiceras får inte innehålla data som kan identifiera en enskild person och uppgifterna ska behandlas så att en enskild person inte kan identifieras utifrån dem vare sig direkt eller indirekt. När bestämmelsen tillämpas bör definitionen av personuppgifter i 3 § 1 punkten i personuppgiftslagen beaktas. Enligt den avses med personuppgifter alla slags anteckningar som beskriver en fysisk person eller hans egenskaper eller levnadsförhållanden som kan hänföras till honom själv eller till hans familj eller någon som lever i gemensamt hushåll med honom.

För produktionen av branschspecifik information för uppföljning, övervakning och styrning av landskapets verksamhet gäller enligt 5 mom. särskilda bestämmelser. Till exempel i 31 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård ingår en bestämmelse om uppföljning och utvärdering av social- och hälsovården.

137 §. Beredskap för störningar och undantagsförhållanden. Den allmänna skyldighet att vidta förberedelser som föreskrivs i 12 § i beredskapslagen (1552/2011) gäller inte landskap. Enligt paragrafen ska landskapen därför åläggas att i normala förhållanden vidta förberedelser för störningar och undantag. Landskapens beredskapsskyldighet ska också gälla de organisationer som enligt 4 § hör till landskapskoncernen och omfattas av landskapets verksamhet. Landskapen ska också försäkra sig om att de, till den del det är fråga om köp av tjänster från externa leverantörer, har tagit med nödvändiga direktiv i upphandlingskontrakten för att trygga köptjänsterna vid störningar och i undantagsförhållanden.

Utgångspunkten vid störningar och i undantagsförhållanden är att man arbetar med den myndighetsorganisation som används i normala förhållanden. I sådana situationer kan myndigheternas uppgifter dock förändras eller öka eller man kan tvingas utföra dem snabbt eller plötsligt. För detta krävs att landskapet redan i normala förhållanden vidtagit förberedelser för störningar och undantag. Beredskapen för undantagsförhållanden har ofta också nära anknytning till planering av verksamheten med tanke på undantagsförhållanden, som är lindrigare än exceptionella situationer.

Som exempel på beredskapsverksamhet kan nämnas beredskapsplaner, tekniska och strukturella förberedelser för undantagsförhållanden, utbildning och övningar samt avsättande av lokaler och kritiska resurser. Också planeringen av kommunikation och behandling av uppgifter under undantagsförhållanden är en del av beredskapen. En viktig del av beredskapen är att ge instruktioner om beredskap. Eftersom myndigheterna på det uppgiftsområde som ålagts dem enligt lag får ge instruktioner utan särskilt bemyndigande, föreslås det i lagen ingen separat bestämmelse om att utfärda instruktioner.

18 kap. Begäran om omprövning och landskapsbesvär

138 §. Tillämpning av kapitlets bestämmelser. Enligt 1 mom. ska ändring i en landskapsmyndighets beslut vanligen sökas på det sätt som anges i den föreslagna lagen. Bara om det i något ärende föreskrivs särskilt att ändring ska sökas på annat sätt, iakttas de bestämmelserna. De särskilda bestämmelserna kan gälla till exempel olika uppgifter som enligt lag ankommer på landskapsmyndigheter. I beslut som gäller dessa söks ändring i allmänhet genom förvaltningsbesvär.

Det 18 kap. i landskapslagen ska gälla bara så kallade landskapsärenden. I sådana ärenden som överklagas genom förvaltningsbesvär går bestämmelserna om ändringssökande i speciallagstiftningen före bestämmelserna i landskapslagen. Om det i en speciallag finns bestämmelser om ett särskilt omprövningsförfarande, ska också dessa iakttas i stället för landskapslagen.

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas inte heller när meningsskiljaktigheter i tolkningen av ett tjänste- och arbetskollektivavtal i landskapet ska avgöras. Meningsskiljaktigheter i tolkningen av tjänste- och arbetskollektivavtal avgörs i första hand genom ett förhandlingsförfarande mellan parterna och i sista hand i arbetsdomstolen i enlighet med lagen om arbetsdomstolen (646/1974).

Landskapslagens bestämmelser om begäran om omprövning och landskapsbesvär kompletterar bestämmelserna i förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen. För tydlighetens skull föreslås det att hänvisningar till lagarna i fråga tas in i 2 mom.

När ett ärende behandlas som ett förvaltningsärende i en landskapsmyndighet, ska förvaltningslagen tillämpas. En landskapsmyndighet ska ge anvisningar om hur man begär omprövning eller besvärshanvisning i enlighet med förvaltningslagen. När ärendet behandlas vid förvaltningsdomstolen tillämpas förvaltningsprocesslagen. Bestämmelser om besvärens form och innehåll, besvärsskriften och annat som gäller anförande av besvär finns i förvaltningsprocesslagen. Enligt 23 § i förvaltningsprocesslagen ska besvär anföras skriftligen. I besvärsskriften, som riktas till besvärsmyndigheten, ska anges det beslut i vilket ändring söks, till vilka delar ändring söks i beslutet och vilka ändringar som yrkas samt de grunder på vilka ändring yrkas. I 24 § i förvaltningsprocesslagen finns bestämmelser om skyldigheten att uppge ändringssökandens namn och hemkommun. På motsvarande sätt ska också namn och hemkommun uppges för lagliga företrädare eller ombud eller någon annan person som har uppgjort besvären. I besvärsskriften ska vidare uppges den postadress och det telefonnummer under vilka meddelanden i saken kan lämnas till ändringssökanden. Ändringssökanden eller den som upprättat besvären ska egenhändigt underteckna besvärsskriften. Bestämmelser om bilagorna till en besvärsskrift finns i 25 § i förvaltningsprocesslagen. Till besvärsskriften ska fogas det beslut i vilket ändring söks, intyg över vilken dag beslutet har delgivits eller annan utredning över när besvärstiden har börjat samt de handlingar som ändringssökanden åberopar till stöd för sina yrkanden. Enligt 26 § i förvaltningsprocesslagen är huvudregeln att besvärsskriften ska tillställas besvärsmyndigheten inom besvärstiden.

Bestämmelser om skyldigheten att ersätta rättegångskostnader finns i 74 § i förvaltningsprocesslagen. En part är skyldig att helt eller delvis ersätta en annan parts rättegångskostnader, om det särskilt med beaktande av avgörandet i ärendet är oskäligt att den andra parten själv får bära sina rättegångskostnader. Samma princip kan tillämpas på den förvaltningsmyndighet som har fattat beslutet. Då frågan om en offentlig parts ersättningsskyldighet prövas ska särskilt beaktas om rättegången har orsakats av ett fel hos myndigheterna. En enskild part får inte åläggas att ersätta en offentlig parts rättegångskostnader, om inte den enskilda parten har framfört ett uppenbart ogrundat yrkande.

139 §. Begäran om omprövning. Enligt 1 mom. kan omprövning begäras i ett beslut av landskapsstyrelsen eller en nämnd, deras sektioner eller en myndighet som lyder under dem.

I landskapsärenden tillämpas ett enhetligt förfarande för begäran om omprövning i det första skedet. Omprövningsförfarandet är en del av landskapets interna förvaltningsförfarande och det föregår det besvärsmålsförfarande som ses som den egentliga lagskipningen. Genom omprövningsförfarandet tryggas möjligheterna för landskapets medlemmar att påverka i landskapets interna beslutsfattande. Landskapets medlemmar definieras i 3 §. En landskapsmedlem kan genom en begäran om omprövning till exempel få ett beslut av en tjänsteinnehavare i landskapet behandlat av ett förtroendemannaorgan. Omprövningsförfarandet används i stor omfattning inom landskapet. Utanför står bara beslut av landskapsfullmäktige. Över dessa beslut anförs landskapsbesvär direkt hos förvaltningsdomstolen. Omprövningsförfarandet är inte tillämpligt på landskapsfullmäktiges ställning.

Landskapsbesvär kan anföras bara på laglighetsgrund. Inom landskapets interna förvaltningsförfarande är däremot begäran om omprövning inte begränsad bara till laglighetsgrunder. Den som är missnöjd med ett beslut kan begära omprövning både på ändamålsenlighetsgrund och laglighetsgrund. En begäran om omprövning får framställas av både en medlem i landskapet och en part, dvs. den som ett beslut riktar sig till eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. Bestämmelser om rätten att begära omprövning finns i 142 §.

Begäran om omprövning är ett obligatoriskt skede före ändringssökandet, dvs. landskapsbesvären, som ses som den egentliga lagskipningen. Om en begäran om omprövning av ett beslut kan framställas, får landskapsbesvär ännu inte anföras över det. När det gäller beslut av andra organ i landskapet än fullmäktige och av förtroendevalda och tjänstemän i landskapet måste alltid en begäran om omprövning framställas först.

I 2 mom. anges hos vem begäran om omprövning ska framställas. Begäran om omprövning av beslut av landskapsstyrelsen eller en nämnd ska framställas hos den som fattat beslutet. Begäran om omprövning av beslut av deras sektioner eller en myndighet som lyder under dem ska framställas hos organet i fråga. Sådana myndigheter som lyder under en nämnd är till exempel förtroendevalda och tjänsteinnehavare som har tilldelats självständiga befogenheter.

Begäran om omprövning av ett beslut av styrelsen för landskapets serviceinrättning görs hos styrelsen. Begäran om omprövning av ett beslut enligt 85 § 3 mom. av en tjänsteinnehavare vid serviceinrättningen framställs hos den tjänsteinnehavare/det organ för begäran om omprövning som anges i serviceinrättningens förvaltningsstadga.

Enligt bestämmelsen ska en begäran om omprövning behandlas skyndsamt. Vid behandlingen eftersträvas ett så flexibelt förfarande som möjligt. Det är tillräckligt om den nämnd som behandlar ärendet med anledning av begäran om omprövning kan konstatera om det finns skäl att ändra beslutet och i så fall avgöra ärendet på nytt. Omprövningsförfarandet är på sätt och vis en fortsatt behandling av ett och samma ärende. Det är viktigt att beslut som fattas med anledning av begäran om omprövning motiveras. Särskilt viktigt är det i sådana fall då beslutet inte ändras till följd av begäran om omprövning.

140 §. Landskapsbesvär. Det föreslås att det i paragrafen tas in bestämmelser om landskapsbesvär som motsvarar bestämmelserna om kommunalbesvär i kommunallagen. I 1 mom. anges i vilka beslut ändring kan sökas genom landskapsbesvär, i 2 mom. vilka besvärsgrunderna vid landskapsbesvär är och i 3 mom. vad den som söker ändring ska anföra i sina besvär. Landskapsbesvär är till sin karaktär laglighetsbesvär. Landskapsbesvär anförs alltid hos förvaltningsdomstolen. Ändring i beslut av en landskapsmyndighet söks genom landskapsbe-

svär om inte något annat anges i lag. Om användningen av förvaltningsbesvär i stället för landskapsbesvär ska alltid föreskrivas i respektive speciallag.

Landskapsbesvär är det primära sättet att söka ändring i beslut av landskapsfullmäktige. Den som är missnöjd med beslut av fullmäktige kan inte framställa en omprövningsbegäran enligt 142 §.

Landskapsbesvär kan vidare anföras över beslut som landskapsstyrelsen eller en nämnd har meddelat med anledning av en omprövningsbegäran. En begäran om omprövning är således en förutsättning för anförande av besvär. Om ingen begäran om omprövning framställs inom utsatt tid i ett beslut som omprövning får begäras i, vinner beslutet laga kraft. Detta innebär i princip att bara den som har framställt en begäran om omprövning har besvärsrätt. Om beslutet ändras till följd av begäran om omprövning, får även andra som har rätt att anföras landskapsbesvär besvärsrätt. Den som anför landskapsbesvär är inte bunden till de besvärsgrunder som anförts i begäran om omprövning, eftersom grunderna för framställande av en begäran om omprövning inte är formlunda. Däremot kan landskapsbesvär anföras bara på de grunder som nämns i 2 mom. i denna paragraf. Besvärsgrunderna för landskapsbesvär är laglighetsfel i beslutet eller beslutsfattandet. Enligt bestämmelsen är besvärsgrunderna för landskapsbesvär 1) att beslutet har tillkommit i felaktig ordning, 2) att den myndighet som fattat beslutet har överskridit sina befogenheter eller 3) att beslutet annars strider mot lag.

I 3 mom. föreskrivs om skyldigheten för den som anför besvär att presentera besvärsgrunderna innan besvärstiden har gått ut.

141 §. *När omprövning inte får begäras eller besvär anföras.* En begäran om omprövning får framställas och landskapsbesvär anföras bara över slutliga beslut av en landskapsmyndighet. Slutliga beslut är i allmänhet sådana beslut genom vilka ett ärende har avgjorts i landskapet eller avvisats utan prövning. Sökande av ändring i beslut som bara gäller beredning eller verkställighet är förbjudet. Om till exempel ett ärende bereds i en nämnd och i landskapsstyrelsen före behandlingen i landskapsfullmäktige, är bara fullmäktiges beslut överklagbart. I landskapsbesvär över ett beslut av fullmäktige kan dock alla fel i beslutsfattandet åberopas, även sådana som har uppstått i ärendets beredningsskede, till exempel då ärendet har behandlats i en nämnd.

142 §. *Rätt att begära omprövning och anföras besvär.* Enligt 1 mom. får begäran om omprövning framställas och landskapsbesvär anföras av en medlem i landskapet och av en part. Bestämmelser om landskapsmedlemmar finns i 3 §. Definitionen av en part grundar sig på lagen om förvaltningsförfarande och förvaltningsprocesslagen. En part är den som ett beslut avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet. Besvärsgrunderna för landskapsbesvär är för en part desamma som för en landskapsmedlem, dvs. de laglighetsfel som det föreskrivs om i 132 §.

Enligt 2 mom. får i fråga om beslut som gäller uppgifter som sköts genom samarbete mellan landskapen enligt 46 § omprövning begäras och landskapsbesvär anföras också av ett landskap som deltar i samarbetet och av dess medlemmar. Bestämmelser om landskapsmedlemmar finns i 3 §. Det lagstadgade samarbetet mellan landskapen regleras i speciallagstiftning och deras frivilliga samarbete i 8 kap. i lagen.

Över beslut som fattats med anledning av en begäran om omprövning får enligt 3 mom. landskapsbesvär anföras hos förvaltningsdomstolen. Utgångspunkten är att bara den som har framställt en begäran om omprövning har besvärsrätt. Om beslutet ändras till följd av begäran om omprövning får även andra som enligt 1 och 2 mom. har rätt att anföras landskapsbesvär besvärsrätt.

143 §. Tidsfrist för omprövningsbegäran samt besvärstid. I paragrafen föreskrivs om tidsfristen för begäran om omprövning och besvärstiden för landskapsbesvär. Tidsfristen för begäran om omprövning är 14 dagar. Landskapsbesvär ska anföras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet. Tidsfristen för begäran om omprövning avviker från den tidsfrist på 30 dagar som anges i 49 c § i förvaltningslagen, men motsvarar den tidsfrist för begäran om omprövning som anges i 138 § i kommunallagen. Det är motiverat att hålla kvar tidsfristen på 14 dagar för begäran om omprövning i landskapen om man ser till landskapsärendenas karaktär och det stora antal som har rätt att begära omprövning.

Både tidsfristen för begäran om omprövning och besvärstiden räknas från delfäendet av beslutet. Både i fråga om förfarandet för begäran om omprövning och landskapsbesvär överensstämmer delgivningssätten med varandra. Bestämmelser om delgivning av ett beslut till en part finns i 144 § och till en landskapsmedlem i 145 §.

144 §. Delgivning av beslut till en part. Enligt 1 mom. ska beslut delges genom vanlig delgivning enligt 59 § i förvaltningslagen. Vanlig delgivning sker per post genom brev till mottagaren. Mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes. Enligt 19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) får handlingar med samtycke av parten delges som ett elektroniskt meddelande. I dessa fall anses en handling ha blivit delgiven den tredje dagen efter att meddelandet sändes, om inte något annat visas. Tidsfristen för begäran om omprövning och besvärstiden räknas från delfäendet av beslutet. En part är enligt 6 § i förvaltningsprocesslagen den som ett beslut avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet.

145 §. Delgivning av beslut till en landskapsmedlem. I paragrafen föreskrivs om delgivning av beslut till en landskapsmedlem. Bestämmelser om landskapsmedlemmar finns i 3 §.

Enligt 1 mom. ska protokoll från landskapsfullmäktige, landskapsstyrelsen och nämnder med anvisningar om hur man begär omprövning eller besvärsanvisning efter justeringen hållas tillgängliga i det allmänna datanätet, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna. Sekretessbestämmelserna kan innebära att uppgifter i ett protokoll inte i sin helhet kan offentliggöras i det allmänna datanätet. I ett protokoll som offentliggörs i det allmänna datanätet ska det dock alltid finnas väsentliga uppgifter om beslutsfattandet samt de uppgifter som är nödvändiga till exempel för begäran om omprövning eller anförande av besvär. Om ett ärende är sekretessbelagt i sin helhet ska protokollet dock innehålla ett omnämnande av att det sekretessbelagda ärendet har behandlats. I detta sammanhang ska det framgå på vilken bestämmelse sekretessen baserar sig.

När ett landskap publicerar protokoll i datanätet ska det också se till att privatlivet och personuppgifterna skyddas. Enligt nästsista meningen i momentet publiceras i protokollet bara personuppgifter som är nödvändiga med tanke på tillgången till information. Definitionen av personuppgifter finns i 3 § 1 punkten i personuppgiftslagen (523/1999). Således ska inte vilka personuppgifter som helst som bedömts som offentliga läggas ut på det allmänna datanätet. Det finns olika typer av uppgifter som, om de läggs ut på nätet, utsätter en part för olika risker. Till sådana uppgifter hör till exempel personbeteckning, adress, telefonnummer, e-postadress, bankkontonummer eller uppgifter om familjemedlemmar. Publiceringen av sådana personuppgifter är i allmänhet också onödig med tanke på landskapsmedlemmarnas tillgång till information. I beslut som gäller personval kan det, för att ett ärende ska kunna bedömas med tanke på sökande av ändring, däremot vara nödvändigt att publicera vissa personuppgifter, såsom uppgifter om namn och eventuellt om yrke eller utbildning.

Om det publicerade protokollet innehåller personuppgifter ska dessa alltid avföras ur datanätet efter tidsfristen för omprövningsbegäran eller besvärstiden. Landskapets rätt att behandla per-

sonuppgifter i det allmänna datanätet bedöms i enlighet med de allmänna principerna för behandlingen av personuppgifter i 2 kap. i personuppgiftslagen. Behandlingen av personuppgifter ska vara sakligt motiverad med tanke på landskapets verksamhet. Utan samtycke av personen i fråga får personuppgifter behandlas bara om det bestäms om behandlingen i lag eller om behandlingen föranleds av en uppgift eller förpliktelse som anvisas den registeransvarige i lag eller som påförts med stöd av lag. All behandling av personuppgifter ska vara berättigad och nödvändig under hela den tid uppgifterna behandlas. När tidsfristen för begäran om omprövning eller besvärstiden eller till exempel kungörelsetiden har löpt ut upphör också landskapets grund för och behov av att behandla personuppgifterna i det allmänna datanätet. Därför ska landskapet avföra personuppgifterna ur datanätet när tidsfristen löpt ut.

Om landskapet har avfört personuppgifterna ur datanätet när tidsfristen löpt ut, är landskapet inte ansvarigt om uppgifterna kan hittas via sökmotortjänster, till exempel sökmotorn Google. I Europeiska unionens domstols s.k. Google-dom (C-131/12, meddelad 13.5.2014) behandlas skyldigheterna för den som driver en sökmotor i det allmänna datanätet, dvs. internet, i anslutning till behandlingen av personuppgifter. Enligt domen är det i den verksamhet som utförs av en sökmotor fråga om behandling av personuppgifter då uppgifterna är förenade med personuppgifter och den som driver sökmotorn ska betraktas som ansvarig. Domstolen påpekade att behandlingen av personuppgifter i den verksamhet som utförs av en sökmotor skiljer sig från den behandling av uppgifter som utförs av webbplatsutgivare, utgör ett tillägg till den och påverkar således de grundläggande rättigheterna i större utsträckning. Som en följd av detta konstaterade domstolen att sökmotorleverantören är skyldig att från förteckningen över sökresultat, som visas till följd av en sökning på en persons namn, avlägsna länkar till webbsidor som publicerats av tredje man och som innehåller information om denna person. Denna skyldighet föreligger även då detta namn eller denna information inte tidigare eller samtidigt avlägsnas från dessa webbsidor. Enligt domen gäller detta även i sådana fall då själva publiceringen av informationen på nämnda webbsidor är laglig.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om skyldigheten för andra än de landskapsmyndigheter som avses i 1 mom. att hålla protokoll offentligt tillgängliga. Andra myndigheters protokoll ska hållas tillgängliga på motsvarande sätt, om myndigheten anser det vara behövligt.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om att ett landskap och dess medlemmar som deltagit i beslutsfattande i lagstadgat och frivilligt samarbete mellan landskapsmedlemmarna ska anses ha fått del av ett beslut sju dagar efter det att protokollet gjorts tillgängligt i det allmänna datanätet.

146 §. *Anvisningar om hur man begär omprövning och besvär* *anvisning.* Enligt förslaget ska paragrafen innehålla bestämmelser om anvisningar om hur man begär omprövning och besvär *anvisning.* Anvisningar om hur man begär omprövning och besvär *anvisning* ska alltid fogas till beslutet. Om det är förbjudet att anföra landskapsbesvär eller framställa begäran om omprövning ska ett meddelande om besvär *förbud* fogas till beslutet samt nämnas på vilken bestämmelse besvär *förbudet* grundar sig. Om överklagbarhet föreskrivs i 147 §.

Bestämmelser om anvisningar om begäran om omprövning och besvär *anvisning* finns i 46 och 47 § och om meddelande om besvär *förbud* i 48 § i förvaltningslagen. Därför är det inte nödvändigt att ta in bestämmelserna i landskapslagen. Det har dock ansetts vara motiverat med en reglering, eftersom landskapsbesvärerna och den begäran om omprövning som föregår dem bildar en särskild helhet.

147 §. *Överklagande hos högsta förvaltningsdomstolen.* I paragrafen föreskrivs om rätten att överklaga ett beslut av förvaltningsdomstolen hos högsta förvaltningsdomstolen. Vid överklagandet ska bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen tillämpas.

Enligt 1 mom. ska landskapet utan dröjsmål publicera ett tillkännagivande om förvaltningsdomstolens beslut i det allmänna datanätet, om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna. Personuppgifter i beslutet ska avföras ur datanätet när besvärstiden löpt ut. Behandlingen av personuppgifter i datanätet har behandlats i motiveringen till 145 §. Besvärstiden i fråga om förvaltningsdomstolens beslut ska enligt 2 mom. räknas från den tidpunkt då tillkännagivandet om beslutet publicerades. Detta gäller i allmänhet de landskapsmedlemmar som får anföra besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Om förvaltningsdomstolens beslut delges parten i fråga separat, dvs. som regel ändringssökanden, räknas besvärstiden från detta personliga delfående.

148 §. Besluts verkställbarhet. I landskapsärenden får ett beslut som regel verkställas innan det har vunnit laga kraft. Detta förfarande är omvänt i förhållande till förvaltningsbesvärärenden, i vilka som regel först ett lagakraftvunnet beslut är verkställbart. Det är dock förbjudet att verkställa beslutet, om begäran om omprövning eller överklagandet på grund av det skulle bli meningslöst eller om det organ som behandlar begäran om omprövning eller besvärinstansen förbjuder verkställigheten.

I praktiken kan det vara möjligt att börja verkställa beslutet till exempel om det inte uppstår särskilt stor skada om verkställandet återkallas till följd av att besvären har framgång. Dessutom har det ansetts att beslutet kan börja verkställas om mycket vägande skäl kräver ett verkställande. Att börja verkställa ett beslut innebär ofta att fördelar och nackdelar jämförs. Om fördelarna med verkställande anses vara klart större än nackdelarna kan beslutet börja verkställas.

Det organ som behandlar begäran om omprövning eller besvärsmyndigheten kan också förbjuda verkställigheten av beslutet. Det organ som behandlar begäran om omprövning är landskapsstyrelsen eller en behörig nämnd. Besvärsmyndighet är förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen. Ett förbud är möjligt bara i samband med behandlingen av begäran om omprövning eller besvär. Ett verkställighetsförbud kan inte sökas utan att det framställs en begäran om omprövning eller anförs besvär. Ett krav på att verkställigheten ska förbjudas kan framföras samtidigt med de egentliga besvären, men även senare medan besvären är anhängiga. Besvärsmyndigheten kan separat i brådska ordning behandla kravet på verkställighetsförbud.

19 kap. **Ikraftträdande**

149 §. Ikraftträdande.

1.2 Lagen om ordnande av social- och hälsovård

1 kap. **Allmänna bestämmelser**

1 §. Lagens syfte. Paragrafen anger syftet med lagen. Det främsta syftet är att sköta om befolkningens välfärd och hälsa och härigenom minska skillnaderna i välfärd och hälsa mellan befolkningsgrupperna. Lagens syfte är också att skapa behöriga förutsättningar för tillträde till vård eller tjänster och för att det i hela landet finns tillräcklig tillgång till tjänster på lika villkor samt en servicestruktur som tar hänsyn till behoven hos de människor som behöver tjänster och till förändringar i dessa behov. Samtidigt ska servicestrukturen vara kostnadseffektiv och ha en god produktivitet så att de till buds stående resurserna räcker till för att huvudmännen kan ta ansvar för att ordna de tjänster som speciallagarna om social- och hälsovård föreskriver. För att genomföra detta behövs det högklassiga social- och hälsojämsstämmande tjänster samt kompetenta organisationer som ansvarar för att dessa tjänster ordnas på behörigt sätt.

Grundlagsutskottet har upprepade gånger konstaterat att social- och hälso-tjänsterna måste motsvara de regionala och individuella behoven. Man kan inte se på tillgodoseendet av de grundläggande rättigheterna ur genomsnittsmänniskans synvinkel. Lagstiftningen om social- och hälso-tjänster och rättspraxis genererar en skyldighet att beakta människans individuella behov på ett övergripande sätt och överlåta åt yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården att bedöma den tjänstehelhet som dessa behov föranleder. Bedömningen kontrolleras av rättsskyddssystemet och tillsynsmyndigheterna. Deras uppgift är att ingripa i problem och brister som uppdragas i tillgången till social- hälso-tjänster samt tjänsternas tillgänglighet och kvalitet.

Dessutom behövs det omfattande samarbete mellan flera parter för att målen ska nås. Avsikten är att skapa förutsättningar för den här typen av samarbete dels på det regionala, dels på det nationella planer så att tjänsterna kan integreras funktionellt och strukturellt. Detta gäller såväl horisontell integration mellan socialvården och hälso- och sjukvården som vertikal integration mellan den basala nivån och den specialiserade nivån, till exempel primärvården och den specialiserade sjukvården.

2 §. Tillämpningsområde. Paragrafen anger lagens tillämpningsområde. Den ska tillämpas på ordnandet, utvecklingen och styrningen av samt tillsynen över den offentlig social- och hälsovården. Med offentlig social- och hälsovård avses verksamhet där landskapet svarar för ordnandet och finansieringen. För finansieringen av landskapets uppdrag står i huvudsak staten medan en del kommer i form av klientavgifter och verksamhetsintäkter.

Bestämmelser om social- och hälsovård ingår i ett flertal olika lagar. Vissa av dem gäller nu kommunal verksamhet som ordnas av kommuner och samkommuner, andra gäller privat verksamhet och en del både kommunal och privat verksamhet. Lagarna om offentlig social- och hälsovård är så många att de som berörs av den föreslagna lagen inte räknas upp i paragrafen. De berörda speciallagarna innehåller en hänvisning enligt vilken på verksamhet enligt dem tillämpas nu lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (733/1992) och lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009). I samband med reformen ändras de nämnda hänvisningarna till hänvisningar till de föreslagna lagarna om ordnande av social- och hälsovård och om statsandelar till landskapen.

Tillämpningen av lagen om ordnande av social- hälsovård kommer helt eller delvis att beröra bland annat socialvårdslagen (1301/2014), hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), lagen om underhållsstöd (580/2008), lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015), lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012), nedan äldreomsorgslagen, lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001), lagen om stöd för närståendevård (937/2005), lagen om social kreditgivning (1133/2002), lagen om utkomststöd (1412/1997), lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987), barnskyddslagen (417/2007), 7 kap. i läkemedelslagen (395/1987), mentalvårdslagen (1116/1990), familjevårdslagen (263/2015), lagen om missbrukarvård (41/1986), lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986), tobakslagen (693/1976), lagen om elev- och studerandevård (1287/2013), lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005), lagen om företagshälsovård (1383/2001), lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983), adoptionslagen (22/2012), lagen om underhåll för barn (704/1975), faderskapslagen (11/2015) samt de uppgifter som enligt dem nu ankommer på kommunen. I varje berörd speciallag föreskrivs om verksamheten enligt den ska skötas helt eller delvis av landskapet.

Den föreslagna lagen berör inte social- och hälsovården i landskapet Åland, eftersom den ingår i självstyrelsen. I 30 och 34 § ingår dock bestämmelser om ersättning för utbildning av yr-

kesutbildade personer inom socialvården och hälso- och sjukvården. Ersättningar kan också ges ut till verksamhetsenheter i landskapet Åland. Följaktligen säger 2 mom. att bestämmelserna om utbildningsersättningar i 5 kap. också tillämpas på utbildning i landskapet Åland.

3 §. Definitioner. I paragrafen definieras begreppen social- och hälsovård samt klient som används i lagen.

I 1 punkten definieras social- och hälsovård så att i den ingår alla uppgifter och tjänster inom socialvården och hälso- och sjukvården samt även främjande av välfärd och hälsa. Begreppet social- och hälsovård som används i lagen omfattar således även främjande av välfärd och hälsa, som annars kunde tolkas som att det står utanför begreppet social- och hälsovård.

I 2 punkten definieras klient, varmed avses invånare i landskapet och andra för vilka landskapet med stöd av lag ska ordna social- och hälso- och sjukvårdstjänster. Begreppet klient innefattar även patienter som anlitar hälso- och sjukvårdstjänster. Klienter kan vara också andra än invånarna i landskapet, till exempel personer som behöver brådskande sjukvård eller personer som har rätt att få tjänster med stöd av EU:s bestämmelser. Klienter är också de arbetsgivare, företag och företagare för vilka landskapet med stöd av 18 § i hälso- och sjukvårdslagen ordnar företagshälsovård enligt 4 och 12 § i lagen om företagshälsovård. Även personer som anlitar landskapets tjänster med stöd av bestämmelserna om valfrihet är klienter enligt lagen.

I 3 punkten definieras tjänsteproducent så att med tjänsteproducent avses alla bolag, sammanslutningar, organisationer, företagare och självständiga yrkesutövare samt andra aktörer som producerar social- och hälso- och sjukvårdstjänster för landskapet. Sådana tjänsteproducenter som avses i bestämmelsen är således bland annat landskapets serviceinrättningar enligt 52 § i landskapslagen samt bolag, sammanslutningar, organisationer och yrkesutövare som producerar social- och hälso- och sjukvårdstjänster. Definitionen avser i enlighet med detta alla aktörer som producerar tjänster för landskapet.

En tjänsteproducent ska ha de rättigheter som lagstiftningen förutsätter att producera social- och hälso- och sjukvårdstjänster. Av privata tjänsteproducenter förutsätts för närvarande tillstånd som beviljats av en myndighet eller registrering eller att en självständig yrkesutövare har den legitimering eller registrering som uppgiften förutsätter. Lagstiftningen om tjänsteproducenter håller på att revideras. Avsikten är att tillståndsförfarandet ska slopas och att det ska ersättas med registrering som grundar sig på tjänsteproducentens anmälan. Samtidigt ska registreringsskyldigheten utvidgas till att omfatta även offentliga tjänsteproducenter. Detta innebär att även landskapsägda tjänsteproducenter måste registrera sig enligt samma principer som andra tjänsteproducenter.

Enligt 4 punkten avses i lagen med valfrihet rätt för klienter som anlitar social- och hälso- och sjukvårdstjänster att välja tjänsteproducent. Valet ska kunna avse tjänsteproducenter som omfattas av det system med valfrihet inom social- och hälsovården som det föreskrivs särskilt om.

4 §. Tillgången till tjänster och tjänsternas tillgänglighet. I den föreslagna paragrafen åläggs landskapen att planera och tillhandahålla tjänsterna på ett sätt som tillgodoser klienternas behov. Behovet bestäms utifrån speciallagstiftningen om social- och hälsovården och de principer som föreskrivs i den. När man bedömer behovet ska man beakta både behovet på befolkningsnivå och behovet på individnivå. Landskapet ska förbereda sig på att ordna sådana tjänster och i den omfattning som kan antas tillgodose landskapets invånares och andra klienters objektiva behov. I enlighet med vad som sägs ovan ska i behovet å andra sidan beaktas enskilda personers objektiva behov av tjänster. Objektivt behov avser till exempel klientens individuella behov enligt 3 § 2 mom. i handikappservicelagen. Med stöd att detta omfattar land-

skapets organiseringsansvar till exempel att ordna sådan vård för sina invånare som förutsätts av sällsynta sjukdomar.

Med behov avses däremot inte subjektivt behov av någon viss tjänst som enskilda personer upplever. Bedömningen av behovet av tjänster ska basera sig på lagstiftningen om socialvårdens eller hälso- och sjukvårdens innehåll – såsom socialvårdslagen, barnskyddslagen eller lagen om hälso- och sjukvård – samt på bedömning som en yrkesutbildad person inom socialvården eller hälso- och sjukvården gör tillsammans med den berörda personen av huruvida han eller hon har i lagstiftningen avsett behov av en tjänst som omfattas av landskapets organiseringsansvar. Uppgifterna för yrkesutbildade personer inom socialvården och hälso- och sjukvården och deras rätt att fatta beslut som gäller enskilda individer bestäms i enlighet med lagstiftningen om deras yrkesverksamhet samt uppgiftsdefinitionen. Exempelvis socialarbeters och läkares uppgifter inom tjänsteproduktionen bestäms utifrån lagstiftningen.

I 1 mom. sägs vidare att tjänsterna ska tillhandahållas i form av samordnade helheter samt nära klienten. Med samordnade tjänstehelheter avses i synnerhet den funktionella helhet som består av de tjänster som ordnas för klienter som behöver flera olika tjänster. Tjänsterna ska tillhandahållas så att de utgör en fungerande helhet för klienterna, där samarbetet mellan tjänsteproducenterna och övergången från en tjänst till en annan sker på ändamålsenligt sätt utan omotiverade dröjsmål eller avbrott. Samordnade tjänstehelheter betyder också behov av ett sådant servicesystem att det inte finns överlappande tjänster som omotiverat ökar kostnaderna i landskapet.

Landskapen med organiseringsansvar ska också se till att närservice tillhandahålls på behörigt sätt. Närservicen är viktig i synnerhet för dem som behöver mycket service och ofta samt långvarigt och som ofta har svårt att anlita tjänster som ligger längre bort.

Närservice är tjänster som klienterna anlitar ofta och åtminstone en del av klienterna anlitar dem återkommande, rentav dagligen, varför det är motiverat att sådana tjänster fås nära. Även tjänster som behövs sällan och som produceras centraliserat kan vara närservice som kommer till eller tillhandahålls nära klienten. Ur klientens synvinkel kan närservice vara till exempel tjänster som tillhandahålls i hemmet, elektroniska tjänster, tjänster som tillhandahålls nära den dagliga livsmiljön och ambulerande tjänster. Tjänster som tillhandahålls nära klienten kan också innefatta tjänster som kräver specialkunskaper och som tillhandahålls ute på fältet fast det fysiska verksamhetsstället kan vara centraliserat. Var det fysiska verksamhetsstället finns är inte väsentligt utan var tjänsten tillhandahålls den klient som behöver den.

Det är varken möjligt eller rationellt att sprida ut alla tjänster och tillhandahålla dem i närmiljön. Detta gäller exempelvis mer sällsynta tjänster som kräver specialkunskaper eller dyr apparatur. Det är motiverat att samla dessa tjänster till större helheter. På så sätt kan det säkerställas att tjänsterna är av god kvalitet och säkra samt att de tillhandahålls på ett ekonomiskt förnuftigt och kostnadseffektivt sätt. Tjänster som är ändamålsenligt samlande till större enheter än nu kan också möjliggöra lika tillgång till tjänster i olika delar av landet.

Enligt bestämmelsen samlas tjänsterna till större helheter när de grunder som uttryckligen konstateras i momentet föreligger. Den första grunden gäller säkerställande av tillgången till och kvaliteten på tjänsterna. Tjänsteproduktionen kan samlas när tillgången och kvaliteten förutsätter specialkunskaper eller dyra investeringar. Den andra grunden som nämns särskilt är krav på att tjänsterna ska tillhandahållas ändamålsenligt, kostnadseffektivt och effektivt.

När tjänster tillhandahålls ska även tillgängligheten främjas. En bestämmelse om detta finns i 2 mom. Det betyder att alla som behöver service ska ges tillgång till tjänster och möjlighet att anlita dem oberoende av funktionsförmåga eller hälsa. Tillgänglighet i miljön gör det möjligt

bland annat för många personer som i omgivning med dålig tillgänglighetsanpassning hade varit beroende av andras hjälp att klara sig på egen hand. Tillgänglighetsanpassning handlar om principen att byggd miljö, service och kommunikation ska vara tillgänglig för alla. I takt med att människor lever längre och de äldre blir fler får tillgänglighetsanpassning en mer framträdande roll som en livskvalitetshöjande faktor. Den ger smidigare och snabbare funktioner, till exempel när man ska uträtta ärenden och förflytta sig mellan platser. Också FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FN:s handikappkonvention) förutsätter att tillgänglighet beaktas som utgångspunkt i all planering av tjänster.

5 §. Personrelaterat tillämpningsområde för organiseringsansvaret. Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om det personrelaterade tillämpningsområdet för organisations- och produktionsansvaret för social- och hälsovården. Landskapen åläggs skyldighet att ordna social- och hälso-tjänster inom sina områden för det egna landskapets invånare enligt 3 § i landskapslagen. Tillämpningsområdet för det personrelaterade organiseringsansvaret bestäms alltså enligt vilket landskap den kommun tillhör som är personens hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994).

Också sådana personer som vistas i landskapet men som inte är invånare i det aktuella landskapet har i vissa fall lagbestämd rätt att få social- eller hälso- och sjukvårdstjänster. Alla som behöver ska till exempel enligt 50 § i hälso- och sjukvårdslagen få brådskannde sjukvård oberoende av var de är bosatta. Det landskap där en läroanstalt finns är skyldig att ordna tjänster inom studerandehälsovården för alla studerande i läroanstalten oberoende av deras hemort. På motsvarande sätt ska företagshälsovårdstjänster ordnas för arbetstagare som arbetar på arbetsplatser i landskapet samt för företagare och andra som utför eget arbete. I 16 b § i barnskyddslagen föreskrivs det om skyldighet för en kommun att ordna service för barn som är placerade där. Vidare innehåller EU-lagstiftningen och internationella avtal som är bindande för Finland skyldigheter som innebär att i första hand hälso- och sjukvårdstjänster ska ges den personkrets som avses. I anslutning till detta föreskrivs det i 57 § om ordnande av hälso- och sjukvård i vissa fall som baserar sig på EU-lagstiftning.

6 §. Språk som tjänster ska ordnas på. Paragrafen föreskriver om de språk som tjänster ska ordnas på. Den utgår från bestämmelserna om nationalspråken, finska och svenska, i grundlagen och språklagen (423/2003), om rätten att använda dem och om förvaltningspråket. Paragrafen föreskriver dessutom om nordiska medborgares, samernas och funktionshindrade personers språkliga rättigheter. Också personer som talar andra språk och deras behov av att få tala sitt språk beaktas i bestämmelserna.

Enligt 1 mom. ska tjänster ordnas på finska och svenska, om det finns kommuner med olika språk eller tvåspråkiga kommuner i landskapet. Om alla kommuner som hör till ett landskap är enspråkiga ska servicen och förvaltningen ordnas på det språk som kommunerna i landskapet har. Servicen och förvaltningen ska ordnas på både finska och svenska när det finns kommuner med olika språk eller tvåspråkiga kommuner i ett område. Bestämmelser om rätten att använda, bli hörd och få expeditioner på finska eller svenska samt om rätten till tolkning vid användningen av dessa språk hos myndigheterna finns i 10, 18 och 20 § i språklagen. Enligt språklagen ska myndigheterna självmant se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken. När tjänster ordnas ska verksamheten planeras så att bestämmelserna i språklagen iakttas.

I enspråkiga landskap har klienter och patienter rätt att använda finska eller svenska, bli hörda och få handlingar på sitt eget språk också när det är ett annat språk än det som används i området.

I momentet finns det även en hänvisning till samiska språklagen (1023/2003) där det föreskrivs om rätten att använda samiska. Rätten att använda samiska gäller samernas hembygdsområde. Bestämmelser om hembygdsområdet finns i 4 § i sametingslagen (974/1995). Till området hör kommunerna Enontekis, Enare och Utsjoki samt en del av Sodankylä. Hänvisningen i paragrafen utvidgar inte den i samiska språklagen föreskrivna rätten att använda samiska hos andra myndigheter eller i andra situationer än vad som uttryckligen föreskrivs i den lagen.

I 2 mom. föreskrivs hur klientens och patientens delaktighet tryggas i situationer där klienten eller patienten och personalen saknar gemensamt språk eller en person på grund av en sinnesdefekt eller ett talfel eller av någon annan orsak inte kan göra sig förstådd. I dessa situationer ska det ses till att personen får en tillräcklig uppfattning om innehållet i och betydelsen av sitt ärende och kan uttrycka sin åsikt. Om det inte är möjligt att få en tolk till platsen måste det ses till att man förstår varandra på något annat sätt. Bestämmelsen motsvarar i sak gällande 5 § 3 mom. i klientlagen och 5 § 2 mom. i patientlagen.

I 3 mom. regleras nordiska medborgares rätt att använda sitt eget språk, det vill säga finska, isländska, norska, svenska eller danska. Området ska då, när det är möjligt, se till att nordiska medborgare får behövlig tolk- och översättningshjälp. Deras rätt att använda sitt modersmål finns inskriven i artikel 5 i nordiska konventionen om social trygghet (FördrS 69/1996).

7 §. Främjande av välfärd och hälsa i kommunerna. Ett av de viktigaste målen för social- och hälsovårdspolitiken är att främja välfärd och hälsa och att förebygga sociala och hälsorelaterade problem. I detta sammanhang spelar social- och hälsovården, men i stor utsträckning också samhällets och i anslutning därtill kommunernas verksamhet, en stor roll. Välfärden främjas av jämlikhet, demokrati, genomsådligt beslutsfattande. Möjligheten att påverka beslut som gäller en själv och det egna samhället samt delaktighet i meningsfulla aktiviteter som betjänar det egna samhället är viktig med tanke på välfärden. Människornas välfärd och hälsa är kopplade till utbildning, motions-, kost- och kulturutbud, planläggning, trafikplanering och många andra uppdrag som kommunerna har hand om. I anslutning till detta ska kommunen med stöd av 1 § i kommunallagen (410/2015) främja kommuninvånarnas välfärd.

Följaktligen är det i första hand kommunerna som ska främja människors välfärd. Därför föreskriver 1 mom. att det är kommunerna som ska främja kommuninvånarnas välfärd och hälsa. Enligt förslaget ska varje kommun följa upp hur kommuninvånarnas välfärd och hälsa utvecklas och hur kommunens åtgärder påverkar välfärden. En rapport om detta ska varje år lämnas till kommunfullmäktige. Dessutom ska en välfärdsberättelse tas fram för kommunfullmäktige en gång per fullmäktigeperiod. Den ska innehålla uppgifter om invånarnas hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dem och om kommunens kapacitet att tillgodose behoven. Informationen ska rapporteras för varje befolkningsgrupp eftersom man då kan sätta in nödvändiga åtgärder. Tanken är att slutsatserna i välfärdsberättelsen ska ligga till grund för den strategiska planeringen i kommunen.

Paragrafens 2 mom. kompletterar bestämmelsen om främjande av välfärden i kommunallagen. Bestämmelsen förpliktar kommunerna att i sin strategiska planering ställa upp mål, lägga fram åtgärder och tjänster samt presentera resurser för att främja kommuninvånarnas välfärd och hälsa och förebygga problem. Målen ska bygga på det rådande läget för invånarnas välfärd och hälsa, de lokala förhållandena och nationella hälsostrategier som stöder de lokala aktiviteterna. Verkställigheten ska kopplas till planeringen av verksamheten och ekonomin i kommunen och det anknytande beslutsfattandet. I kommunens beslutsfattande ska man samtidigt på förhand bedöma och beakta beslutens konsekvenser för olika befolkningsgruppers välfärd och hälsa. I anslutning till detta borde uppföljningen av verkställigheten integreras i kommunens övergripande utvärderings- och uppföljningssystem. För att målen ska nås måste kommunen

avsätta tillräckligt stora resurser, försäkra sig om att nödvändig kompetens finns och bygga upp ett utvärderings- och uppföljningssystem.

I 2 mom. ingår även en skyldighet för kommunen att utse en aktör som ansvarar för främjandet av välfärd och hälsa. Denna skyldighet ingår även i 12 § i hälso- och sjukvårdslagen. I praktiken kan den ansvariga aktören vara till exempel kommundirektören eller kommunens ledningsgrupp.

I nuläget ingår bestämmelser om åtgärder för att främja hälsa och välfärd i kommuner i 11 och 12 § i hälso- och sjukvårdslagen. Bestämmelserna kan upphävas i samband med att denna lag stiftas.

Enligt 3 mom. ska välfärdsberättelsen lämnas till landskapet och offentliggöras i det allmänna datanätet. Landskapet kan således i planeringen av sin verksamhet beakta situationen i kommunerna i sitt område och för deras invånare. När berättelsen offentliggörs i datanätet får dessutom kommuninvånarna och andra intresserade möjligt att kontrollera och bedöma hur väl kommunen har lyckats med att främja välfärden och hälsan.

I 26 § i den föreslagna lagen föreskrivs om fastställande av datainnehållet i uppföljningen av främjandet av välfärd och hälsa samt annan uppföljning av social- och hälsovården. Enligt bestämmelsen ska Institutet för hälsa och välfärd fastställa minimidatainnehållet i välfärdsberättelsen. Ett gemensamt datainnehåll möjliggör regional och riksomfattande jämförelse och uppföljning av kommunernas främjande av välfärden.

8 §. Främjande av välfärd och hälsa i landskapen. Främjande av välfärd och hälsa utgör också en väsentlig del av landskapens verksamhet. Av denna orsak föreslås i 8 § att beslutens inverkan på olika befolkningsgruppernas välfärd och hälsa ska förutsägas och beaktas i de olika aktörernas beslutsfattande. Landskapet ska i sin planering sätta upp mål för främjandet av välfärd och hälsa i samband med ordnandet och produktionen av social- och hälsojänster samt som stöd för målen fastställa åtgärder och ansvariga. Landskapet ska med tanke på dessa mål utarbeta en regional välfärdsberättelse om befolkningens välfärd och hälsa, om faktorer som påverkat dessa och om de åtgärder som genomförts. I den regionala välfärdsberättelsen ska särskild uppmärksamhet fästas vid granskning av skillnaderna i välfärd och hälsa mellan befolkningsgrupperna samt regionalt. För att genomföra samarbetet mellan landskapet och kommunerna behövs det samarbetsstrukturer som stöder det och gemensamt överenskomna tillvägagångssätt. Berättelsen utarbetas i samarbete med kommunerna i landskapet. Den gemensamma beredningen främjar samtidigt sättandet av gemensamma mål och planeringen av verksamheten för att främja invånarnas välfärd och hälsa i landskapet och kommunerna.

Enligt 2 mom. ska landskapet även i övrigt samarbeta med kommunerna i området och stöda dem med sin expertis i syfte att främja välfärd och hälsa enligt 7 §, vilket förutsätter att landskapen även har tillräckliga resurser för den experthjälp de ska erbjuda kommunerna. Samarbetsområdena har med stöd av 12 § och sjukvårdsdistrikten med stöd av 36 § i hälso- och sjukvårdslagen i nuläget en motsvarande förpliktelse. Landskapen kan som en del av detta sammanställa och analysera data, ordna regional utbildning, samordna gemensamma utvecklings- och forskningsprojekt samt verkställa riksomfattande program och delta i arbetet med att bedöma effekterna i förväg i kommunerna. Socialvårdens expertis kan utnyttjas bland annat med hjälp av strukturellt socialt arbete.

Bestämmelser om strukturellt socialt arbete finns i 7 § i socialvårdslagen. Med hjälp av strukturellt socialt arbete produceras information som bygger på klientarbetet och som gäller klienternas behov och behovens samhällsliga kopplingar samt verkningarna av den socialservice och den övriga socialvård som möter behoven. Det strukturella sociala arbetet synliggör pro-

blemen, behoven och de starka sidorna hos socialvårdens klienter och deras relationer till den sociala gemenskapen och samhället.

Det strukturella sociala arbetet omfattar även beredning av målinriktade åtgärder och åtgärdsförslag för beslutsfattande utifrån klientarbetet och samarbetet för att förebygga och avhjälpa sociala problem samt för att utveckla kommuninvånarnas boende- och närmiljöer. Åtgärderna och åtgärdsförslagen täcker förutom socialvården även alla andra åtgärder och aktörer som påverkar kommuninvånarnas sociala välfärd. Med hjälp av det strukturella sociala arbetet införlivas sakkunskapen inom socialvården i den övriga planeringen, beredningen och beslutsfattandet i kommunen. Utöver utvecklingen av kommunens verksamhet utgår det strukturella sociala arbetet från ett omfattande samarbete, där utvecklingsobjekten även utgörs av företagens och organisationernas service och stödåtgärder.

2 kap. **Ordnande av social- och hälsovård**

I 2 kap. föreskrivs hur social- och hälsovården ska ordnas. Organiseringsansvaret vilar på landskapen. I kapitlets bestämmelser definieras hur landskapen realiserar sitt organiseringsansvar. Detta görs delvis i samarbete med andra landskap.

9 §. Organiseringsansvar för social- och hälsovården. Organiseringsansvaret bestämmer vad landskapet ska ansvara för. Där ingår en skyldighet att utföra uppgifter som finns inskrivna i en rad lagar och samtidigt också en skyldighet att se till att uppgifterna blir utförda på behörigt sätt. Begreppsmässigt bör man skilja mellan ansvar för att ordna social- och hälsovård och verksamhet för att producera tjänster. I 20 – 22 § ingår separata bestämmelser om produktionen av tjänster.

Enligt 1 mom. vilar organiseringsansvaret för den offentliga social- och hälsovården på landskapen enligt landskapslagen. Bestämmelser om landskapen finns i landskapslagen, som ingår i denna proposition, samt i den gemensamma lagen om sättande i kraft av den lagen och denna lag om ordnande av social- och hälsovård. Organiseringsansvaret definieras i 7 § i landskapslagen. Enligt definitionen är organiseringsansvaret allmänt och gäller alla uppgifter som ålagts landskapet, även social- och hälsovården.

Organiseringsansvaret för social- och hälsovården innefattar ansvar att sköta lagstadgade social- och hälsvårdsuppgifter. Organiseringsansvarets kärnområde är att ordna social- och hälsovårdsuppgifter och social- och hälso-tjänster. Närmare bestämmelser om dessa ingår i speciallagar för socialvården och hälso- och sjukvården såsom socialvårdslagen och hälso- och sjukvårdslagen.

Landskapslagens definition av organiseringsansvaret kompletteras också av bestämmelsen i 1 mom. om samordning av social- och hälso-tjänsterna till helheter samt skyldigheten att samordna tjänsterna med kommunens, statens och landskapets övriga tjänster. Inom social- och hälsovården innefattar organiseringsansvaret också ansvar för att genomföra integrerade tjänstehelheter för klienterna. Bestämmelsens syfte är att säkerställa att tjänster som överensstämmer med individens behov tillhandahålls även i en modell med flera producenter. En del av de tjänster som tillhandahålls en klient kan vara kommunens, landskapets eller statens tjänster och förutsätta samordning med till exempel arbets- och närings- eller undervisningsmyndigheternas tjänster. Klienten kan också få tjänster från organisationer, och då kan även dessa tjänster beröras av samordningen. Landskapet ska se till att de tjänster som tillhandahålls en person som behöver och anlitar olika tjänster utgör en samordnad helhet som överensstämmer med behovet. I en integrerad tjänstehelhet finns inga onödiga överlappande tjänster och inte heller någon brist på tjänster.

Integrationen av tjänster förutsätter i praktiken att olika producenter samarbetar. Samarbete behövs i synnerhet mellan tjänsteproducenter på den basala nivån och den specialiserade nivån och på motsvarande sätt inom sociala tjänster mellan närservice och mera specialiserad service. När landskapets serviceinrättning ansvarar för landskapets egen produktion som ankommer på landskapet som den som ordnar social- och hälsovård och således har ett omfattande ansvar för produktionen av tjänster på specialiserad nivå, måste alla som producerar tjänster på basal nivå samarbeta med landskapets serviceinrättning. Konsultation och inläring samt annat informationsutbyte som äger rum inom detta samarbete stärker tjänsterna på basal nivå. Landskapet ska säkerställa att samarbetet fungerar så att klienterna får samordnade tjänster som överensstämmer med deras behov. Landskapets metoder att säkerställa samordnade tjänster är styrning av tjänsteproducenterna genom de avtal som avses i 24 § samt tillsyn över producenterna.

Den definition av organiseringsansvar som föreslås i landskapslagen motsvarar i princip definitionen enligt 8 § i kommunallagen, som trädde i kraft 2015. I enligt med detta anger organiseringsansvaret för vilken skötsel av uppgifter det landskap som bär organiseringsansvaret ska ansvara. Det landskap som bär organiseringsansvaret svarar emellertid naturligtvis för uppgiften endast till den del det är fråga om en uppgift som ankommer på landskapen. Exempelvis i fråga om tillsynen bär även andra aktörer ansvar, såsom tillsynsmyndigheterna för social- och hälsovården.

Organiseringsansvarets juridiska innehåll beskrivs i 7 § 2 mom. i landskapslagen. Landskapet som har ansvar för att ordna skötseln av uppgifterna svarar för genomförandet av invånarnas rättigheter enligt lag och samordningen av tjänstehelheter samt vad gäller de tjänster och övriga åtgärder som ordnas för lika tillgång, bestämningen av behov, mängd och kvalitet, produktionssättet, styrningen och övervakningen av produktionen samt utövandet av myndigheternas befogenheter på grund av uppgiften att ordna social- och hälsovård.

Organiseringsansvaret för social- och hälsovården avviker från organiseringsansvaret enligt landskapslagen så att samlandet av tjänsteproduktionen till större helheter på grundval av lagstiftning eller en ömsesidig överenskommelse mellan landskapen, så att ett eller några landskap sköter uppgiften, innebär inte att organiseringsansvaret överförs från ett landskap till ett annat på det sätt som avses i 7 § 1 mom. i landskapslagen. Inom social- och hälsovården innebär att en tjänst anvisas som något landskaps uppgift på grundval av lagstiftning eller ett samarbetsavtal endast produktion av tjänsten. I 1 mom. konstateras också att närmare bestämmelser om fastställande av ansvaret och beslutanderätten i fråga om tjänster som sammanförts till större helheter finns i 11 § 3 mom.

Att landskapets organiseringsansvar i fråga om samlade social- och hälso-tjänster inte överförs till ett annat landskap baserar sig i första hand på att en klient inom social- och hälsovården ofta behöver flera olika tjänster. En tjänst som samlats till stora enheter är då endast en del av en omfattande tjänstehelhet. För att en sådan tjänstehelhet ska kunna genomföras integrerat i enlighet med klientens behov är det nödvändigt att organiseringsansvaret för tjänsten finns kvar hos det landskap som även i övrigt svarar för klientens social- och hälsovård.

Att det anges som endast några landskaps uppgift att producera en tjänst som grundar sig på lagstiftning innebär samtidigt att ett landskap som inte själv producerar tjänsten i fråga inte heller kan besluta om sättet att producera tjänsten. Även till denna del avviker organiseringsansvaret för social- och hälsovården från begreppet organiseringsansvar som definieras i landskapslagen.

Det är nödvändigt att ordna prehospital akutsjukvård, planera verksamheten och använda resurserna på ett område som är större än ett landskap. Jourstrukturen inom social- och hälso-

vården förändras så att krävande och omfattande jour dygnet runt samlas till 12 sjukhus som upprätthåller omfattande dygnetruntjour. De övriga centralsjukhusen fortsätter som enheter med samjour inom den specialiserade sjukvården och primärvården. Journätverket planeras som en riksomfattande helhet. Detta förutsätter planering av den prehospitaleda akutsjukvården och effektiv användning av resurserna över landskapsgränserna. Av denna orsak föreslås att organiseringsansvaret för den prehospitaleda akutsjukvården till skillnad från den övriga social- och hälsovården anvisas som fem landskaps uppgift. Bestämmelser om detta finns i 2 mom., enligt vilken organiseringsansvaret vilar på landskapen Birkaland, Norra Österbotten, Norra Savolax, Nyland och Egentliga Finland. De ordnar prehospitaleda akutsjukvård i alla landskap inom samarbetsområdet enligt 10 §. Centralerna för prehospitaleda akutsjukvård i de fem landskapen med universitetssjukhus ska genomföra den prehospitaleda akutsjukvården inom sina ansvarsområden så att den fungerar i gott samarbete med den övriga social- och hälsovården i landskapen och som en enda helhet ur klientens synvinkel.

I enlighet med dagens hotbilder baserar sig beredskapsplaneringen på verksamhet i nätverk inom verksamhetsområdet och i samarbete med andra myndigheter, näringslivet och organisationer. På så vis upprätthålls social- och hälsovårdens lägesbild i realtid och på ett förutsäggande sätt. Beredskapsplaneringen ska ledas nationellt och genomföras i en nätverksmodell mellan de fem centralerna för prehospitaleda akutvård i samarbete med andra landskap och de myndigheter som ansvarar för säkerheten i samhället samt näringslivet och organisationer.

Även nödcentralerna kommer i fortsättningen att fungera som en enda riksomfattande helhet med en nätverksstruktur. Även detta talar för att den prehospitaleda akutsjukvården ordnas i områden som är större än ett landskap. Organiseringsansvaret för räddningsväsendet kommer att vila på samma fem landskap enligt lagen om ordnande av räddningsväsendet, som håller på att beredas.

De gemensamma nationella informationssystem som säkerhetsaktörerna kommer att ta i bruk, såsom nödcentralssystemet ERICA och fältledningssystemet KEJO, stöder ordnandet av den prehospitaleda akutvården och landskapens gemensamma beredskapsplanering i fem områden.

Med stöd av 3 mom. ska landskapet för uppgifter i anslutning till verkställandet av social- och hälsovården ha ett av landskapet utsett kollegialt organ. Dess uppgift är att besluta om uppgifter i anslutning till ordnandet av social- och hälsovården. I organiseringsuppgiften ingår bland annat att följa tjänsteproduktionens kostnadseffektivitet, effektivitet och kvalitet och jämföra den med andra alternativa sätt att producera tjänster. Med stöd av detta kan det organ som ansvarar för ordnandet bedöma och besluta i vilken utsträckning landskapets serviceinrättningar producerar tjänster själv och när den bör ersätta den egna tjänsteproduktionen med tjänster som produceras av andra. I övrigt beslutar det organ som ansvarar för organiseringsuppgiften om de frågor som uppdragits åt det i landskapets förvaltningsstadga.

10 §. Samarbetsområden för social- och hälsovården. I paragrafen föreskrivs om samarbetsområdena för social- och hälsovården och deras uppgifter. Enligt 1 mom. finns samarbetsområdena till för den regionala samordningen och utvecklandet av samt för samarbetet kring social- och hälsovården. Samarbetsområdena är fem till antalet och bestämmelser om vilka landskap som hör till dem utfärdas genom förordning av statsrådet. Till varje samarbetsområde hör ett landskap som upprätthåller ett universitetssjukhus. Dessa landskap är Birkaland, Norra Österbotten, Norra Savolax, Nyland och Egentliga Finland.

Eftersom bestämmelser om de landskap som hör till samarbetsområdena utfärdas genom förordning av statsrådet, kan områdena ändras genom att statsrådets förordning ses över. Till exempel om ett landskap vill bli överfört från ett samarbetsområde till ett annat förutsätter detta att landskapet överlämnar ett initiativ till social- och hälsovårdsministeriet. Ministeriets upp-

gift är att bedöma förutsättningarna för en överföring efter att först ha diskuterat med landskapet samt det överlåtande och mottagande samarbetsområdet. Om ändringen anses nödvändig avgörs överföringen av landskapet till ett annat samarbetsområdet genom att statsrådets förordning ändras.

Enligt 2 mom. är det samarbetsrådets uppgift att upprätta ett samarbetsavtal för de landskap som hör till området samt utifrån detta driva det regionala samarbetet i enlighet med avtalet. Närmare bestämmelser om samarbetsavtalet ingår i 13 §. Dessutom är det landskapets uppgift att tillsätta en gemensam forskningskommitté samt ingå ett utbildningsavtal med de universitet som tillhandahåller utbildning i medicin och odontologi samt för socialvårdspersonal. Närmare bestämmelser om dessa ingår i 30 och 31 §.

I 2 mom. föreskrivs att de där nämnda landskapen Birkaland, Norra Österbotten, Norra Savolax, Nyland och Egentliga Finland ska sköta de förvaltningsuppgifter som krävs för att upprätta samarbetsavtal. I praktiken betyder detta att landskapet i fråga sammankallar nödvändiga möten och sköter behövliga förberedelser i anslutning till dem. Landskapen kan sinsemellan komma överens om hur beredningsansvaret för frågor som ankommer på samarbetsområdet ska fördelas mellan landskapen.

11 §. Tjänster som samlas till större helheter. Paragrafen innehåller bestämmelser om hur tjänster får samlas till större helheter för att säkerställa tillgången till dem och deras kvalitet samt klienternas rättigheter. Enligt 1 mom. får tjänster nationellt samlas till ett eller några landskap. Syftet med detta är att säkerställa klient- och patientsäkerheten samt tjänsternas kostnadseffektivitet och effektivitet i situationer där decentraliserad tjänsteproduktion inte är möjlig eller ändamålsenlig till exempel på grund av att uppgifterna är krävande eller på grund av stora kostnader eller för att det är knappt om sådan yrkesutbildad personer som uppgifterna kräver.

Att tjänster samlas till större helheter betyder i praktiken att tjänsteproduktionen sköts av särskilt angivna landskap. Detta påverkar inte landskapens organisationsansvar, som förblir enhetlig för alla landskap.

I 1 mom. föreskrivs om grunderna för att tjänster och uppgifter som hör till socialvården och hälso- och sjukvården kan samlas till större helheter. Förutsättningen är att det är nödvändigt för att trygga tillgången till tjänster och tjänsternas kvalitet samt klienternas rättigheter när tjänsterna eller uppgifterna är särskilt krävande eller exceptionella eller kostnaderna för dem särskilt stora. Bestämmelser om dessa tjänster samt om de landskap som åläggs att producera dem utfärdas genom förordning av statsrådet.

En delvis motsvarande bestämmelse finns i 45 § i hälso- och sjukvårdslagen. Med stöd av den kan en del av åtgärderna och vården inom den högspecialiserade sjukvården centraliseras till ett specialupptagningsområde eller vissa specialupptagningsområden. Den föreslagna bestämmelsen avviker dock från bestämmelsen i hälso- och sjukvårdslagen så att den gäller även socialvården. De tjänster som kan samlas nationellt är inte heller begränsat till högspecialiserad vård, utan tjänster kan också på andra grunder som anges i lagen anvisas som uppgift för ett landskap som fastställs genom förordning. Det ska dock finnas en ovan angiven objektiv grund för att samla tjänster till större enheter. I enlighet med detta kan produktionen av tjänster för särskilda grupper inom socialvården eller av andra orsaker särskilt krävande socialtjänster anges som uppgift för ett landskap som föreskrivs genom förordning.

I 2 mom. föreslås att omfattande jourtjänster dygnet runt anvisas de landskap som uttryckligen anges i lagen. Förslaget baserar sig på den ändring av hälso- och sjukvårdslagen som träder i kraft vid ingången av 2017, genom vilken den omfattande juren ges i uppdrag åt 12 sjuk-

vårdsdistrikt. Omfattande jour innefattar även socialjour. I enlighet med detta ska landskapen Södra Karelen, Södra Österbotten, Mellersta Finland, Lappland, Päijänne-Tavastland, Birkaland, Norra Karelen, Norra Österbotten, Norra Savolax, Satakunta, Nyland och Egentliga Finland svara för den omfattande juren efter det att reformen genomförts. Enligt förslaget föreskrivs det genom förordning av statsrådet om de uppgifter som ingår i den omfattande juren.

Bestämmelser om annan jour finns i 29 § i socialvårdslagen och i 50 § i hälso- och sjukvårdslagen. Med stöd av dem finns jour dygnet runt även i de andra nuvarande centralsjukhusen och i vissa andra verksamhetsenheter. De har inte jour dygnet runt inom lika många specialiteter inom den specialiserade sjukvården som enheterna med omfattande jour.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om ansvaret och beslutanderätten i fråga om tjänster som samlats till större enheter. Enligt bestämmelsen ska det landskap som med stöd av 1 mom. har anvisats att tillhandahålla någon tjänst ansvara för att alla som behöver tjänsten får den på lika grunder. Dessutom ansvarar det för att fastställa behovet, mängden och kvaliteten i fråga om tjänsten samt för produktionssättet, tillsynen över produktionen och utövningen av myndigheternas befogenheter. De andra landskapen kan inte bestämma om de saker som nämns ovan för de egna invånarnas del, utan beslutanderätten finns hos det landskap som ansvarar för uppgiften. De andra landskapen har dock möjlighet att påverka nämnda saker genom samarbetsavtalet enligt 16 §.

Att en tjänst anvisas som ett visst landskaps uppgift betyder samtidigt att tjänsten i fråga får produceras eller ordnas av endast de landskap som den anvisats genom lag eller en förordning som baserar sig på lag. De andra landskapen får inte själva producera eller ordna nämnda tjänster eller uppgifter. De andra landskapen är dock skyldiga att ersätta kostnaderna för de tjänster som deras invånare använt. Bestämmelser om ersättandet av kostnader finns i 29 §.

Man kan också komma överens om tjänster som ska samlas regionalt i samarbetsavtalet. Då kan landskapen i ett samarbetsarbete utifrån sina egna behov besluta att produktionen av vissa tjänster som anges i samarbetsavtalet ska skötas av ett visst landskap. Det föreskrivs inte särskilt i lagen om sådant samlande av tjänster. Det måste ändå föreligga grunder enligt förslaget till 4 § för samlandet.

12 §. Klientens valfrihet. För närvarande föreskrivs om patientens valfrihet i 47 – 49 § i hälso- och sjukvårdslagen. Enligt bestämmelserna gäller valfriheten hälso- och sjukvård som kommuner och samkommuner ordnar, och för vars produktion deras egna verksamhetsenheter eller verksamhetsenheter som producerar tjänster med stöd av avtal om köpta tjänster ansvarar. I samband med reformen av social- och hälsovården kommer även bestämmelserna om valfrihet att revideras. Valfriheten utvidgas även till en del av socialtjänsterna. I det nya systemet med valfrihet revideras dessutom principerna för vem som kan bli tjänsteproducent så att alla tjänsteproducenter som uppfyller särskilt angivna villkor får vara med. I enlighet med detta kan producenter av valfria tjänster utöver de landskapsägda tjänsteproducenterna vara privata bolag, föreningar, andelslag och stiftelser och andra sammanslutningar. Lagstiftningen om valfrihet bereds separat och de närmare detaljerna i modellen klarnar när lagstiftningen är färdig.

Enligt den föreslagna nya paragrafen är det landskapets uppgift att se till att klienterna har möjlighet att välja tjänster på det sätt som föreskrivs särskilt om valfriheten. I enlighet med detta ska landskapet bland annat informera aktivt om lagstiftningen om valfrihet samt om hur man kan få information om olika producenter, deras tjänster och tjänsternas kvalitet. Dessutom ska landskapen i mån av möjlighet befrämja att det finns tillräckligt med olika tjänsteproducenter i landskapet så att faktisk valfrihet kan förverkligas.

13 §. Samordning av tjänster för klienterna. I paragrafen föreskrivs om landskapens skyldighet att se till att tjänsterna för klienterna samordnas.

Enligt 1 mom. ska landskapen se till att sådana klientgrupper och klienter som behöver tjänster som samordnats på bred basis identifieras, att tjänstekedjorna och tjänstehelheterna beskrivs och att de olika producenterna utnyttjar den information som finns om en klient. Uppskattningsvis 3 – 10 procent av invånarna i landskapen är sådana klienter som behöver rikligt med olika tjänster. I olika klientsituationer är det viktigt att identifiera sådana personer som behöver tjänster som samordnats på bred basis. Med hjälp av tjänster med låg tröskel kan man identifiera personer som har svårt att använda sedvanliga tjänster. Genom att definiera tjänstehelheterna och tjänstekedjorna kan landskapen säkerställa att klienterna och tjänsteproducenterna känner till de olika aktörernas uppgifter och tjänsteproducenterna sköter om den helhet som tjänsterna för en klient utgör och om samarbetet. När tjänsterna samordnas är det nödvändigt att olika producenter och tjänster utnyttjar den information som finns om en klient. Lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (159/2007), nedan klientuppgiftslagen, innehåller närmare bestämmelser om gemensam användning av uppgifter inom social- och hälsovården.

Enligt 2 mom. ska landskapen informera om klienternas rättigheter och förmåner samt sköta rådgivningen i anslutning till användningen av tjänster, bedömningen av servicebehovet och utarbetandet av en omfattande klientplan samt handledningen i anslutning till dessa enligt det som föreskrivs särskilt om detta. Bestämmelser om detta finns i bland annat 36 § i socialvårdslagen, 24 § 3 mom. i hälso- och sjukvårdslagen, 7 § i klientlagen och 4 a § i patientlagen samt i klientuppgiftslagen. Genom information och rådgivning kan man befrämja att invånarna i landskapet och klienter som behöver tjänster även självständig kan söka sig till bedömning av vårdbehovet. Omfattande bedömning av servicebehovet och en klientplan som baserar sig på det förutsätter delaktighet från klientens sida och överlag sektorsövergripande samarbete.

I socialvårdslagen föreskrivs det förutom om information och rådgivning även om olika aktörers skyldighet att styra en person till eller med personens samtycke direkt kontakta den myndighet som ansvarar för den kommunala socialvården, om personens beov av socialvård är uppenbart. Om samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska anmälan utan dröjsmål göras trots sekretessbestämmelserna. Även barnskyddsanmälan enligt barnskyddslagen ska göras utan dröjsmål. I lagstiftningen finns ingen allmän anmälningskyldighet i händelse av att klientplanen eller besluten borde ändras, men det föreskrivs särskilt om utredningar till myndigheterna om begränsningsåtgärder. Enligt 74 § i barnskyddslagen ska anteckningar sändas till den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter och enligt 42 p § i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda ska en månatlig rapport om användningen av begränsningsåtgärder lämnas till personens egen kontaktperson enligt socialvårdslagen. För att samordna tjänster för klienterna när modellen med flera producenter genomförs kan man dessutom överväga bestämmelser om uppsökande arbete för att nå de personer som ännu inte omfattas av tjänster samt om preciserad uppgiftsskyldighet även i fråga om andra än begränsningsåtgärder.

14 §. Servicestrategi. Ordandet av den social- och hälsovård som omfattas av landskapets organiseringsansvar baserar sig på speciallagstiftningen om tjänster. För att tillhandahålla dessa tjänster i sitt område ska landskapet utarbeta en servicestrategi för social- och hälsovården. Enligt 1 mom. utarbetas servicestrategin för planeringen och ledningen av verksamheten och ekonomin. Det primära målet för planen är att fastställa hur social- och hälso-tjänster tillhandahålls i landskapet. Man kan i stor omfattning utnyttja landskapets egna samt privata tjänsteproducenter och tjänsteproducenter inom tredje sektorn. I servicestrategin fastställer landskap-

et mål för bland annat i hur stor utsträckning privata tjänsteproducenter anlitas för tjänsteproduktionen. Tjänster kan också tillhandahållas och produceras på många olika sätt. Möjligheterna till detta utvecklas snabbt på grund av bland annat digitaliseringen och informationsteknikens utveckling. Av denna anledning och för att de nya innovativa sätten att tillhandahålla tjänster ska kunna tas i bruk utan onödiga dröjsmål ska man i servicestrategin även fastställa vilken del av anskaffningarna som borde konkurrensutsättas så att detta sätt att anskaffa tjänster förbättrar tjänsternas innovativitet och verkningsfullhet.

Landskapets servicestrategi utarbetas som en del av landskapsstrategin. Bestämmelser om detta finns i 34 § i landskapsplanen. Enligt bestämmelsen beslutar landskapet om de långsiktiga målen för landskapets verksamhet och ekonomi i landskapsstrategin. Landskapsstrategin ska ses över minst en gång under landskapsfullmäktiges mandatperiod.

Enligt 2 mom. ska i servicestrategin dessutom beaktas hur tjänster som omfattas av klientens valfrihet och andra social- och hälso-tjänster integreras. I situationer där en klient behöver många olika tjänster är det nödvändigt att se till att de passar ihop bra med varandra och bildar en ändamålsenlig helhet. På så sätt kan man undvika både brist på tjänster och onödiga upprepade tjänster samt främja klienternas välfärd och hälsa. Valfungerande tjänstehelheter är också kostnadseffektiva.

15 §. Landskapets servicelöfte. I paragrafen förskrivs om landskapets servicelöfte. Servicelöftet riktas till landskapets invånare. Där uttrycker landskapet hur det tillhandahåller tjänster på ett sätt som beaktar invånarnas behov och synpunkter.

Servicelöftet hänför sig till landskapets ansvar att ordna social- och hälsovården. Syftet med servicelöftet är i enlighet med 1 mom. att främja ordnandet av social- och hälsovården så att man samtidigt beaktar invånarnas synpunkter och behov. Ett syfte med servicelöftet är också att göra verksamheten mera öppen och härigenom utveckla tjänsternas kvalitet, verkningsfullhet och kostnadseffektivitet.

I 2 mom. definieras servicelöftet närmare. Enligt bestämmelsen sätts i servicelöftet upp mål för hur landskapets invånares behov och de lokala förhållandena. Då ska man även granska principerna i förslaget till 4 § i fråga om tillgången till tjänster och tjänsternas tillgänglighet samt främjandet av välfärd och hälsa. Syftet med servicelöftet är i enlighet med detta bland annat att ta ställning till tillgången till närservice och sättet att tillhandahålla den samt tjänsternas tillgänglighet överlag. När tjänsterna samlas till större helheter kan landskapet i servicelöftet ta ställning till hur tillgängligheten till dessa tjänster tryggas för invånare som bor i olika delar av landskapet.

I servicelöftet kan landskapet sätta som mål till exempel att det ska finnas tillgång till mottagningstider för sedvanliga tjänster även på vardagskvällar eller att invånarna ska ha tillträde till vård inom kortare tid än den lagstadgade maximitiden. I servicelöftet kan man likaså ange hur närservice för dem som bor i kommuner långt från landskapets centralort tryggas med ambulans eller digitala tjänster eller tjänster som alla har tillgång till på något annat sätt. Servicelöftet kan också gälla förebyggande tjänster.

Enligt 3 mom. kan servicelöftet utgöra en del av landskapsstrategin på samma sätt som landskapets servicestrategi. I enlighet med detta kan både servicestrategin och servicelöftet på ett naturligt sätt beredas tillsammans. Servicelöftet ska offentliggöras i det offentliga datanätet. Ett offentligt servicelöfte ger invånarna i landskapet möjlighet att följa och bedöma hur avsikten är att tillhandahålla tjänster och tillhandahålls de i enlighet med löftet. Härigenom är det också möjligt att ge respons och komma med förslag som förbättrar det praktiska tillhandahållandet av tjänster.

Landskapets skyldighet att ordna social- och hälso-tjänster baserar sig på lagstiftning. Av denna orsak får servicelöftet inte begränsa invånarnas rätt att få tjänster. För tydlighetens skull konstateras denna sak i 3 mom. Eftersom man i servicelöftet i enlighet med 2 mom. sätter mål för landskapets tjänsteproduktion, medför det inte heller direkt några nya rättigheter till tjänster för invånarna i landskapet. Till den del som landskapet anger hur målen enligt servicelöftet ska nås i villkoren i de avtal som ingås med tjänsteproducenterna, kan servicelöftet dock indirekt inverka på ställningen för dem som använder tjänsterna. Om landskapet i avtalet som ingås med tjänsteproducenten förutsätter att invånarna ska ha tillträde till vård inom kortare tid än den lagstadgade tiden, påverkar detta avtal samtidigt patientens ställning. För att undvika påföljderna av avtalsbrott har tjänsteproducentens ett särskilt intresse av att tillhandahålla tjänster i enlighet med landskapets servicelöfte.

16 §. Landskapens samarbetsavtal. De landskap som hör till ett samarbetsområde ska tillsammans upprätta ett samarbetsavtal. Avtalet kompletterar de skyldigheter som anvisats landskapen i lagstiftningen. I enlighet med detta kan landskapen inte komma överens om arrangemang som avviker från de bindande förpliktelserna i lagstiftningen. Avtalet förpliktar landskapen att agera på det sätt de kommit överens om tillsammans.

Enligt 1 mom. är avsikten med avtalet att samordna social- och hälso-tjänsterna i de landskap som hör till samarbetsområdet. På så sätt kan sinsemellan olika landskap tillhandahålla tjänster på ett sätt som möjliggör en regionalt fungerande och ändamålsenlig helhet. I anslutning till detta ska man i avtalet beakta invånarnas servicebehov i samarbetsområdet och de riksomfattande målen för social- och hälsovården.

Syftet med att beakta invånarnas servicebehov i samarbetsområdet är att social- och hälsovården i landskap med olika befolkning, näringsstruktur och geografiskt läge ska ordnas och tillhandahållas på ett sätt som utnyttjar de olika landskapens styrkor så att befolkningen i hela området gagnas. Landskapen kan komma överens om hur och var tjänsterna produceras så att landskapsgränserna inte utgör något hinder för användningen av tjänster som överensstämmer med behovet. Om de tjänster som en klient behöver finns tillgängliga på ett trafikmässigt och även annars bättre sätt i grannlandskapet, ska de kunna användas utan besvär.

Tillhandahållandet av tjänster styrs för det andra även av de riksomfattande målen för social- och hälsovården, som det föreskrivs om i 27 §. Det uttryckliga syftet med de riksomfattande målen är att styra landskapens och därigenom också samarbetsområdenas verksamhet till en så kostnadseffektiv och effektiv verksamhet som möjligt. Avvikelser från linjerna för de riksomfattande målen kan också vara en grund för ett beslut av statsrådet enligt 18 § som ersätter landskapens samarbetsavtal.

Samarbetsavtalet upprättas för en fullmäktigeperiod. Upprättandet av avtalet ska tidtabellsmissigt samordnas med fastställandet av de riksomfattande målen för social- och hälsovården och de landskapsstrategier som landskapen beslutar om. Enligt bestämmelsen ska fullgörandet av samarbetsavtalet följas och utvärderas årligen. Om uppföljningen visar att avtalet inte fullgörs i enlighet med målen eller att förhållandena har förändrats avsevärt, bör avtalet ändras till behövliga delar. Möjlighet att ändra avtalet behövs särskilt med tanke på att fullmäktigeperioden är fyra år lång.

I 2 mom. föreskrivs om de saker som ska behandlas i samarbetsavtalet. Utgångspunkten är invånarnas behov och de riksomfattande målen för social- och hälsovården enligt 1 mom.

Enligt 1 punkten ska i avtalet om att ordna social- och hälsovård fastställas hur social- och hälso-tjänsterna tillhandahålls på ett sätt som tryggar integrationen av tjänsterna och tillgången till tjänsterna. I enlighet med detta ska landskapen komma överens om hur alla invånare och

andra klienter i samarbetsområdet oberoende av bonings- och vistelseort har möjlighet att få social- och hälso-tjänster i form av integrerade helheter på det sätt som deras objektiva behov förutsätter. Dessutom ska man komma överens om hur klienternas möjlighet att delta och påverka tjänsterna och servicesystemet tryggas. Det måste också utredas hur olika klientgruppers språkliga rättigheter säkerställs och vilka åtgärder det förutsätter. Bestämmelser om det språk som tjänsterna ordnas på finns i 6 §.

Med stöd av 2 punkten ska man komma överens om åtgärderna för att i hela samarbetsområdet förverkliga en verkningsfull, högklassig och kostnadseffektiv produktionsstruktur som beaktar klienternas valfrihet. Målet är ett system med valfrihet som även i praktiken gör det möjligt för alla klienter, vid behov över landskapsgränserna, att välja tjänsteproducent på det sätt som lagstiftningen anger. Bestämmelsen slår ändå inte fast på vilket avstånd dylika tjänster som förverkligar valfriheten ska finnas tillgängliga. Det är oundvikligt att avstånden varierar i landets olika delar, och i huvudstadsregionen finns det tjänsteproducenter på ett annat sätt än i nordligaste Finland. När modellen med valfrihet säkerställs måste man till denna del beakta att den samtidigt också ska vara verkningsfull, högklassig och kostnadseffektiv.

Med stöd av 3 punkten ska man komma överens om samarbetet i anslutning till jour dygnet runt och genomförandet av den. Jour dygnet runt, särskilt sådan omfattande jour som avses i 11 § 2 mom., men också annan, så kallad begränsad jour, tillhandahålls i färre enheter än tidigare. Landskapen ska komma överens om hur verksamheten samordnas vid de enheter som har jour dygnet runt i enlighet med bestämmelserna. I anslutning till detta är det också nödvändigt att man på förhand kommit överens om hur jourenheterna och andra verksamhetsenheter, särskilt när de ligger i olika landskap, ska samarbeta. Genom avtalen kan man preliminärt ange de områden som jourtjänsterna riktas mot, liksom övergång till postjourtjänster på ett sätt som beaktar klientens och patientens situation och behov. I samarbetsavtalet kan man ändå inte komma överens om jourarrangemang som avviker från vad som föreskrivs i 11 § eller med stöd av den. Till den del det har föreskrivits om jourenheter genom lag eller en förordning som utfärdats med stöd av lag, får motsvarande jour inte ordnas i landskapens övriga verksamhetsenheter.

Ansvaret för att ordna prehospita akutsjukvård vilar enligt 9 § 2 mom. på landskapen Birkaland, Norra Östbotten, Norra Savolax, Nyland och Egentliga Finland. Dessa landskap beslutar utifrån sitt organiseringsansvar hur den prehospita akutsjukvården ordnas i praktiken. Eftersom ansvaret för att ordna den övriga social- och hälsovården ankommer på 18 landskap förutsätts i 4 punkten att det i samarbetsavtalet anges hur den prehospita akutsjukvården och den övriga verksamheten har samordnats. Prehospita akutsjukvård bör tillhandahållas på lika villkor i alla landskap som hör till ett samarbetsområde. Dessutom måste klienterna kunna överföras från den prehospita akutsjukvården till andra tjänster smidigt och utan ogrundade dröjsmål. De åtgärder som detta förutsätter ska fastställas i samarbetsavtalet.

Man behöver komma överens även om samarbete och samordning i anslutning till andra tjänster än de som nämns i 4 och 5 punkten. I 5 punkten finns en förpliktelse som gäller detta. Den gäller alla tjänster som omfattas av landskapens organiseringsansvar, även stödtjänster för social- och hälsovården. Även här är målet att åstadkomma verksamhetsmodeller som omfattar samarbetsområdet.

Bestämmelsen förutsätter att man också kommer överens om principerna för ibruktagande av nya metoder. De nya metoderna kan hänföra sig till såväl socialvården som hälso- och sjukvården. Gemensamma principer för ibruktagandet av dem betyder samtidigt att landskapens invånare är jämlika. Det är särskilt viktigt att komma överens om principerna för ibruktagandet av nya dyra hälso- och sjukvårdsmetoder i samarbetsområdena. Detsamma gäller i praktiken när man ska slopa rutiner. Att man kommer överens om enhetliga principer betyder ändå

inte att alla nya rutiner och metoder ska tas i bruk samtidigt i alla landskap. Nya metoder kan tas i bruk till exempel genom regional utveckling.

Med stöd av 6 punkten ska landskapen komma överens om investeringsplanen för vittsyftande och betydande investeringar. I investeringsplanen granskas den helhet som utgörs av samtliga landskaps vittsyftande och betydande investeringar i samarbetsområdet. Denna helhet bör stöda den produktionsstruktur som nämns i 2 punkten så att landskapen inte genomför överlappande eller onödiga investeringar. Grunden för samarbetsområdets investeringsplan utgörs av respektive landskaps egna bedömningar av och planer över nödvändiga investeringar. I samband med beredningen av samarbetsavtalet bedöms vilken betydelse landskapens planer har i förhållande till den service- och produktionsstruktur som finns och planeras i andra landskap. Vid beredningen måste man också beakta de riksomfattande målen för utvecklande av tjänsterna och servicestrukturen samt de tjänster som produceras av företag och sammanslutningar som fullgör landskapens organiseringsansvar genom avtal och systemet med valfrihet.

Samarbetsområdets investeringsplan är ett juridiskt betydande styrinstrument. Med stöd av 19 § får landskapen genomföra endast sådana investeringar som ingår i en av statsrådet godkänd investeringsplan.

Landskapen är med stöd av 4 och 5 kap. skyldiga att utveckla social- och hälsovården och att samarbeta över organisationsgränserna i anslutning därtill samt att delta i genomförandet av utbildning och forskning på universitetsnivå. Med stöd av 7 punkten ska landskapen komma överens om samarbetet och arbetsfördelningen i anslutning härtill. I samband med detta kan landskapen vid behov komma överens om vilka utvecklingsobjekt de olika landskapen ska satsa på. Dessutom är det viktigt att komma överens om hur utvecklingsverksamhet som bedrivs i olika enheter kan utnyttjas i hela samarbetsområdet.

Med stöd av 7 punkten ska man komma överens om landskapens samarbete och arbetsfördelning vid genomförandet av utbildning, forskning och utvecklingsverksamhet. Utbildnings-samarbetet inbegriper utvärdering och prognostisering av kompetensbehovet i samarbetsområdet. De flesta landskapen är för små för att genomföra dessa och i alla landskap finns inte ett universitet eller en högskola som tillhandahåller utbildning på området. Utifrån prognostiseringen och utvärderingen av kompetensbehovet kommer landskapen överens om samarbetet och arbetsfördelningen i den mån det är landskapets uppgift. Eftersom det är universiteten, högskolorna och andra läroanstalter som ordnar utbildningen är det viktigt att de samtidigt deltar aktivt i planeringen och genomförandet av samarbetet mellan landskapen. Likaså förutsätter landskapens samarbete vid genomförandet av forskning nära samarbete med universiteten och högskolorna och att deras arbetsfördelning när det gäller forskningen beaktas.

I förslaget till 35 § föreskrivs närmare om utvecklingssamarbetet i samarbetsområdet, och med stöd av den kommer samarbetsområdena överens om samarbetet och arbetsfördelningen vid genomförandet av utvecklingsverksamhet. Detta samarbete ska beaktas och konstateras även i samarbetsavtalet.

8) utvecklande av social- och hälsovårdens informationsförvaltning och elektroniska tjänster och samordning av användningen av klient- och patientuppgifter samt specifikation av den övergripande regionala arkitekturen enligt lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen (634/2011) inom samarbetsområdet, **(motiveringen skrivs senare)**

Med stöd av 9 punkten ska man i samarbetsavtalet komma överens om åtgärder som beredskapen för störningar och exceptionella situationer kräver. Enligt förslaget till 52 § ska landskapen förbereda sig på störningar och undantagsförhållanden. De situationer som avses i pa-

ragrafen kan omfatta flera landskaps område eller vara så betydande att ett enskilt landskap inte har tillräckligt med resurser att klara av de åtgärder som situationen förutsätter. Därför är det nödvändigt att landskapen i samarbetsområdet kommer överens om de åtgärder som förutsätts vid störningar och undantagsförhållanden och hur man förbereder sig för dem. Även till denna del kan man komma överens om arbetsfördelningen mellan landskapen och hur regionala särskilda förhållanden ska beaktas samt hur landskapen kan samarbeta vid olika störningar.

Eftersom samarbetsområdena är så olika är det möjligt att de behöver komma överens om även annat samarbete än det som nämns i 1 – 9 punkten. Därför konstateras i 10 punkten att landskapen enligt behov får komma överens om även annat samarbete inom social- och hälsovården. Till denna del får landskapen själva pröva vilka saker de kommer överens om. I praktiken förutsätter överenskommelse om dessa andra saker som avses i 10 punkten att landskapen är enhälliga, till skillnad från de saker som nämns i 1—9 punkten, och som landskapen är skyldiga att komma överens om i samarbetsavtalet.

Paragrafens 3 mom. kompletterar 2 mom. 4 och 5 punkten, som gäller arbetsfördelningen och samarbetet mellan landskapen när tjänster ordnas och tillhandahålls. I bestämmelsen betonas att den arbetsfördelning som behandlas i samarbetsavtalet i enlighet med målen för lagstiftningen på bred basis ska främja verksamhetens kvalitet och kostnadseffektivitet samt en effektiv produktionsstruktur. I enlighet med detta förutsätts vid arrangemang enligt avtalet också att verksamhetsenheterna enligt arbetsfördelningen tilldelas tillräckligt med resurser och att personalen har den yrkesskicklighet som uppgiften förutsätter.

I 4 mom. ingår ett bemyndigande med stöd av vilket det genom förordning av statsrådet kan fastställas när en social- och hälsovårdsinvestering är vittsyftande eller betydande. Då kan man beakta eurobeloppet av investeringskostnaderna eller investeringens betydelse för verksamheten eller bägge. Investeringar kan avse inte bara byggnadsinvesteringar utan också synnerligen dyra apparater eller långvariga serviceavtal som gäller informationssystem. Eftersom investeringarna kan vara väldigt olika och eftersom socialtjänster och hälso- och sjukvårdstjänster avviker från varandra i många avseenden, kan det fastställas olika kriterier för olika typer av verksamhet i förordningen. Exempelvis gränsen i euro för en byggnadsinvestering kan vara olika inom socialvården och hälso- och sjukvården. Likaså kan kriterierna för dyra apparatanskaffningar vara andra än kriterierna för byggnadsinvesteringar.

Genom förordning av statsrådet får dessutom utfärdas närmare bestämmelser om de saker som nämns i förteckningen i 2 mom. Genom närmare bestämmelser kan man fastställa kriterier till exempel för när en ny metod är sådan att grunderna för dess ibruktagande bör behandlas i samarbetsavtalet med stöd av 5 punkten.

17 §. Beredning av samarbetsavtalet. Paragrafen innehåller centrala bestämmelser om beredningen av samarbetsavtalet. Med stöd av 1 mom. ska landskapen beakta tillgängliga uppföljningsuppgifter vid beredningen av samarbetsavtalet, såsom uppgifter om befolkningens välfärd och hälsa samt servicebehovet i landskapen som beskrivs i den regionala välfärdsberättelsen. Närmare bestämmelser om uppföljningen av den social- och hälsovård som landskapens ansvarar för och om den utvärdering som ska göras utifrån uppföljningsuppgifterna finns i 32 §. Servicebehovet baserar sig i första hand på invånarnas behov i landskapet. Dessutom ska man beakta även servicebehov som gäller andra, såsom behov av studerandehälsovård som ordnas för studerande i läroanstalter i landskapet. Av EU-lagstiftningen följer likaså förpliktelser som innebär att landskapen måste ordna social- och hälsotjänster för andra än sådana som bor i landskapet eller i Finland.

När man fastställer invånarnas servicebehov i landskapet måste man också beakta invånarnas synpunkter och förslag på det sätt som föreskrivs i 35 § om möjligheter att delta och påverka för invånarna i landskapet.

Med stöd av 2 mom. ska landskapen också höra social- och hälsovårdsministeriet när samarbetsavtalet bereds. Syftet med att höra ministeriet är att landskapen och ministeriet tillsammans bedömer huruvida de av statsrådet fastställda riksomfattande målen beaktas på behörigt sätt i samarbetsavtalet. Bestämmelser om de riksomfattande målen finns i 27 §. Det är viktigt att beakta de riksomfattande målen inte bara med tanke på verksamheten utan också för att statsrådet med stöd av 18 § kan besluta om landskapens samarbetsavtal om de riksomfattande målen inte har beaktats på behörigt sätt där.

Samarbetsavtalet ska godkännas i fullmäktige i samtliga landskap i samarbetsavtalet. Om ett enda landskap låter bli att godkänna avtalet träder det inte i kraft. I det fallet ska landskapen fortsätta den gemensamma beredningen tills alla landskap godkänner avtalet. Om det ändå går så att avtalet inte blir godkänt, kan statsrådet besluta om avtalet med stöd av 18 §.

När samtliga landskap har godkänt samarbetsavtalet ska det lämnas in till social- och hälsovårdsministeriet. Det godkända samarbetsavtalet ligger till grund för den interaktiva styrningen mellan ministeriet och landskapen, som det föreskrivs om i 30 §. Dessutom ska social- och hälsovårdsministeriet vid behov bedöma om det på grund av att avtal saknas eller avtalets innehåll är nödvändigt att inleda förfarande enligt 18 §, utifrån vilket statsrådet fastställer samarbetsavtalet på ett för landskapen bindande sätt.

Med stöd av 3 mom. ska det praktiska fullgörandet av samarbetsavtalet följas och utvärderas aktivt. Utifrån uppföljningen och utvärderingen kan landskapet och även social- och hälsovårdsministeriet, som styr social- och hälsovården i landskapen, granska hur de uppställda målen har nåtts och hur väl tjänsterna tillhandahålls. Om uppföljningen visar att samarbetsavtalet inte fullgörs i enlighet med målet kan avtalet vid behov ändras. Landskapen inom samarbetsområdet, var för sig eller alla tillsammans, liksom även social- och hälsovårdsministeriet kan ta initiativ till att ändra samarbetsavtalet. I lagen föreskrivs inte närmare på vilka grund avtalet kan eller borde ändras. Denna bedömning överläts åt landskapen och social- och hälsovårdsministeriet. Beslut om att ändra samarbetsavtalet fattas av landskapen. Eventuella ändringar av avtalet ska godkännas i samtliga landskap på samma sätt som det ursprungliga avtalet.

I 4 mom. ingår ett bemyndigande med stöd av vilket närmare bestämmelser om beredningen av samarbetsavtalet och beaktande av de saker som föreskrivs i 1 – 3 mom. får utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet får det dessutom föreskrivas om tidtabellen för beredningen av samarbetsavtalet och om den tidpunkt då den godkända planen senast ska lämnas in till social- och hälsovårdsministeriet. När det föreskrivs om tidtabellen kan beredningen och godkännandet samordnas med beredningen och godkännandet av de riksomfattande målen enligt 27 §. En tidtabell som är fastställd genom förordning och eventuell försummelse av den kan också ligga till grund för beredning av åtgärder enligt 17 §. Om samarbetsavtalet inte har godkänts och lämnats in till social- och hälsovårdsministeriet inom utsatt tid, kan social- och hälsovårdsministeriet vidta åtgärder för att få samarbetsavtalet godkänt av statsrådet.

18 §. Statsrådets behörighet. Enligt förslaget får statsrådet besluta om landskapens samarbetsavtal om landskapen i samarbetsområdet inte har gjort det eller om avtalet inte stämmer överens med 15 §. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att man i alla situationer får till stånd ett samarbetsavtal mellan landskapen, alltså även i det fallet att landskapen inte kan hitta en gemensam syn på avtalets innehåll. I alla situationer är det ändå i första hand landskapen som ska uppnå samförstånd om avtalets innehåll. Detta samförstånd främjas också av vetskapen

om att om landskapen inte tillsammans åstadkommer ett samarbetsavtalet gör statsrådet det utifrån social- och hälsovårdsministeriets beredning.

Enligt 1 mom. får statsrådet besluta om samarbetsavtalet, om landskapen inte har fått till stånd något avtal eller om alla landskap i området inte har godkänt förslaget till samarbetsavtal. Dessutom får statsrådet besluta om avtalet, om det inte innehållsmässigt stämmer överens med kriterierna i bestämmelsen. Till dessa innehållsmässiga kriterier hör att de faktorer som anges i 16 § inte har beaktats. Enligt 16 § 1 mom. ska i avtalet beaktas social- och hälsovårdsklienternas behov i samarbetsområdet. I avtalet ska dessutom beaktas de riksomfattande målen för social- och hälsovården. Om samarbetsavtalet inte beaktar de riksomfattande målen eller om det strider mot dem, kan det vara en grund för att använda statsrådets behörighet. Avtalet ska också ta upp alla de saker som avses i 16 § 2 mom. 1—9 punkten så att därvid beaktas på behörigt sätt förpliktelserna i 1 och 3 mom., som preciserar behandlingen av de saker som nämns i 2 mom. I samarbetsavtalet ska också beaktas principerna i 4 § om tillgången till tjänster och tjänsternas tillgänglighet samt tjänsternas kvalitet, verkningfullhet och produktivitet.

Med stöd av 2 mom. bereds statsrådets beslut om landskapens samarbetsavtal vid social- och hälsovårdsministeriet. Beredningen får inledas, om landskapen inte alls lämnar in något samarbetsavtal till ministeriet inom den tid som föreskrivs i den förordning som statsrådet utfärdar med stöd av 16 § 4 mom. eller om det avtal som lämnats in till ministeriet uppenbart är behäftade med sådana brister som nämns i 1 mom. I samband med beredningen ska ministeriet höra alla landskap inom samarbetsområdet. Vid beredningen ska man också beakta andra förhandlingar mellan ministeriet och landskapen och den information som erhållits i samband med dem om situationen beträffande tjänsterna i de landskap som hör till samarbetsområdet. I synnerhet information som fås vid förhandlingarna enligt 30 § samt från uppföljning och utvärdering enligt 31 och 32 § är viktig.

Enligt 3 mom. är statsrådets beslut om samarbetsavtalet i kraft till utgången av landskapsfullmäktiges mandatperiod. När följande fullmäktigeperiod börjar inleds även annars beredningen av ett nytt samarbetsavtal. Landskapen kan också när som helst bereda och godkänna ett avtal som ersätter det samarbetsavtal som statsrådet beslutat om. Då upphör det avtal som statsrådet beslutat om att gälla när det avtal som landskapen ingått träder i kraft.

På landskapens nya beredning tillämpas principerna i 17 § för beredningen av samarbetsavtal. Vid beredningen bör dessutom invånarnas åsikter beaktas på det sätt som föreskrivs i 35 §.

19 §. Styrning av servicestrukturen, investeringarna och informationshanteringen. Med stöd av förslaget till 1 mom. får statsrådet meddela förvaltningsbeslut som är bindande för landskapen om de åtgärder som förutsätts för att utveckla servicestrukturen inom social- och hälsovården, vittsyftande investeringar och tillhandahållandet av informationssystemtjänster. Statsrådets beslut kan gälla ett eller flera landskap. Exempelvis i fråga om vittsyftande och betydande investeringar fattar statsrådet med stöd av 3 mom. i den här paragrafen och 11 § i landskapslagen ett beslut som gäller alla landskap. Beslut om servicestrukturen kan åter i regel vara sådana som gäller endast ett landskap.

Syftet med statsrådets behörighet enligt bestämmelsen är att styra saker som är viktiga med tanke på en fungerande social- och hälsovård och kostnaderna för den effektivt och på ett sätt som beaktar servicesystemets funktionsförmåga i hela landet. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att det finns tillgång till tjänster som tillgodoser behoven överallt i landet. Samtidigt säkerställs att det inte finns projekt som konkurrerar med varandra i onödan och som samtidigt orsakar betydande kostnader i form av verksamhetsutgifter utan att de genererar välfärds- eller hälso nytta. Genom bindande styrning kan statsrådet på rikspanet effektivt arbeta för att landet har en kostnadseffektiv servicestruktur som säkerställer att klienterna är jämlika.

De förvaltningsbeslut som avses i bestämmelsen gäller endast landskapen och deras tjänsteproduktion. Regleringen omfattar således inte privata bolag, sammanslutningar och organisationer. De bedriver verksamhet på marknadsvillkor och samtidigt bär de risken för att eventuella investeringar eller verksamhetsenheter inte ger upphov till tillräcklig efterfrågan för att täcka utgifterna för investeringarna och verksamheten.

I 2 mom. föreskrivs om de beslut som styr landskapets servicestruktur. Enligt bestämmelsen får statsrådet besluta om utvecklande eller reform av landskapets servicestruktur om den befintliga servicestrukturen inte säkerställer lika tillgång till tjänster eller tjänsternas kvalitet, verkningsfullhet eller produktivitet. Dessutom förutsätts att man inte har kommit överens om korrigerande åtgärder i landskapens samarbetsavtal eller under förhandlingar enligt 29 § mellan social- och hälsovårdsministeriet och landskapet. Servicestruktur är inget entydig begrepp. Med det avses till exempel hur olika tjänster är placerade geografiskt eller förhållandet mellan institutionsvård och öppen vård. Även tjänster som tillhandahålls på annat sätt inverkar på bedömningen av servicestrukturen. Exempelvis elektroniska tjänster kan vara viktiga när man bedömer servicestrukturen.

Om servicestrukturen inte stämmer överens med lagstiftningen eller de riksomfattande målen och ovannämnda korrigerande åtgärder inte har vidtagits, får statsrådet ålägga landskapet att genomföra nödvändiga ändringar av servicestrukturen. Genom beslutet kan landskapet till exempel åläggas att inrätta eller dra in verksamhetsställen eller minska på onödigt omfattande institutionsvårdskapacitet. Enligt bestämmelsen ska statsrådet i sitt beslut fastställa de ändringar som landskapet ska genomföra i sitt servicesystem. Statsrådet får dessutom besluta vilka metoder som ska användas för att genomföra ändringarna. Exempelvis mindre institutionsvårdskapacitet kan förutsätta att en institution ändras till en verksamhetsenhet inom den öppna vården.

I 3 mom. föreskrivs om statsrådets beslut om vittsyftande samt ekonomiskt och verksamhetsmässigt betydande investeringar inom social- och hälsovården. I landskapens samarbetsavtal ska ingå en investeringsplan för samarbetsområdets vittsyftande och betydande investeringar. En investering som ingår i planen får genomföras endast om statsrådet godkänner planen. Investeringsplanen för social- och hälsovården godkänns som en del av landskapens investeringsplan enligt 11 § i landskapslagen. En investeringsplan enligt landskapslagen görs upp för investeringarna i hela landet.

Investeringsplanen för samarbetsområdet för social- och hälsovården behöver inte godkännas, om den strider mot de av statsrådet godkända riksomfattande målen. Detta kan i sin tur säkerställas genom att landskapen ska höra social- och hälsovårdsministeriet. Ur statsrådets synvinkel är det på samma sätt viktigt att sätta upp riksomfattande mål, eftersom målen ligger till grund för landskapens investeringsplaner. De riksomfattande målen ska möjliggöra projekt som är nödvändiga för social- och hälsovården i alla landskap och samtidigt förhindra sådana vittsyftande och betydande investeringar som inte är verksamhetsmässigt eller ekonomiskt motiverade.

En investering är vittsyftande eller ekonomiskt och verksamhetsmässigt betydande på det sätt som avses i lagbestämmelsen när dess verkningar för tjänsteproduktionen sträcker sig över flera landskaps område eller om kostnaderna är synnerligen stora. Vittsyftande kan också avse investeringar vars omedelbara verkningar är begränsade till ett landskap, men som kan ha verkningar även för verksamheten i andra landskap. Om en investering leder till att tjänsteproduktionen flyttas inom landskapet från en ort till en annan och möjligheterna för invånare i andra landskap att använda tjänsten i fråga försämras, kan det vara fråga om ett vittsyftande projekt. Ekonomisk betydelse kan ofta bestämmas utifrån det eurobelopp som förutsätts för att genomföra projektet. Om kostnaderna för en investering uppgår till flera tiotals miljoner, är

det oftast fråga om ett ekonomiskt betydande projekt. Det verksamhetsmässiga kan hänföra sig till sättet att producera tjänsten, öppen vård – institutionsvård, eller hur den påverkar tillgången till närservice eller tjänsternas kvalitet. Med stöd av bemyndigandet i 6 mom. fastställs genom förordning av statsrådet närmare vad som avses med vittsyftande och betydande i detta sammanhang.

Med stöd av 4 mom. får statsrådet besluta om krav för att säkerställa och utnyttja ett kostnads-effektivt genomförande av informationssystemtjänsterna och informationsförvaltningen. Dessa krav ska iakttas när man ändrar befintliga informationssystem eller skaffar nya system. (motiveringen kompletteras senare)

Med stöd av 5 mom. ska landskapet genomföra de reformer, ändringar och investeringar som avses i 2 – 4 mom. i enlighet med statsrådets beslut. Statsrådets beslut är således bindande för landskapen. Statsrådets beslut får emellertid överklagas. Bestämmelser om sökande av ändring i statsrådets beslut finns i 64 §.

I 6 mom. finns ett bemyndigande med stöd av vilket det föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet när en investering som avses i lagbestämmelsen är vittsyftande eller ekonomiskt och verksamhetsmässigt betydande. Genom förordning av statsrådet fastställs dessutom när en informationssystemtjänst eller ett informationssystem verksamhetsmässigt eller vad kostnaderna beträffar är sådant att 4 mom. kan tillämpas på det.

20 §. *Initiativ till att inleda landskapens utvärderingsförfarande.* Landskapen och de kommuner som hör till dem när reformen träder i kraft föreskrivs genom lagen om sättande i kraft av landskapslagen och lagen om ordnande av social- och hälsovård. I fortsättningen får landskapsindelningen ändras på de grunder som föreskrivs i lagen om landskapsindelning (/). Landskapsindelningen kan ändras genom att en kommun överförs till ett annat landskap eller genom att landskap slås samman.

Landskap kan slås samman med stöd av 5 § i lagen om landskapsindelning, om sammanslagningen förbättrar landskapets verksamhetsmässiga och ekonomiska förutsättningar att ansvara för ordnandet och produktionen av tjänster eller annars främjar landskapets funktionsförmåga, eller ändringen förbättrar tjänsterna och levnadsförhållandena för landskapets invånare samt på vissa andra grunder. I lagen om landskapsindelning föreskrivs dessutom det förfarande och det beslutsfattande som förutsätts vid en sammanslagning.

Med tanke på att det i 19 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs att det allmänna ska tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster är det nödvändigt att alla landskap har tillräckliga ekonomiska och verksamhetsmässiga förutsättningar att ordna och sköta social- och hälsovården. Om så inte är fallet ska landskap kunna slås samman för att säkerställa tillräckliga förutsättningar. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om rätt för social- och hälsovårdsministeriet att ta initiativ till att inleda landskapens utvärderingsförfarande, om det har visat sig att ett landskaps förmåga att ordna social- och hälsotjänster uppenbart har äventyrats. Initiativet ska riktas till finansministeriet.

Ett initiativ från social- och hälsovårdsministeriet är ännu inte en tillräcklig grund för en sammanslagning, utan först bedöms det genom en indelningsutredning huruvida förutsättningar enligt lagen om landskapsindelning föreligger. Finansministeriet bedömer om en utredning ska inledas. Statsrådet kan besluta om landskap ska sammanslås utifrån utredningen och på föreredning från finansministeriet.

I 2 mom. anges de grunder utifrån vilka man kan bedöma huruvida ett landskaps förmåga att ordna social- och hälsovård uppenbart har äventyrats. Enligt 1 punkten kan social- och hälso-

vårdsministeriet ta initiativ om tillgången till tillräckliga social- och hälso- och sjukvårdstjänster som stämmer överens med behovet eller tjänsternas tillräcklighet i landskapet är avsevärt sämre än i andra landskap. Tillgången kan ha försämrats till exempel så att tiderna för tillträde i fråga om tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar, såsom hem-, närstående- eller familjevård eller serviceboende, eller tillträde till vård enligt hälso- och sjukvårdslagen inte är författningensenliga eller är betydligt sämre än i andra landskap. Tillgången kan också ha försämrats i fråga om andra tidsfrister än de lagstadgade, såsom att väntetiderna till rehabilitering är längre än i andra landskap. Tillgängligheten kan ha försämrats till exempel så att invånarnas faktiska möjligheter att anlita basala tjänster i landskapet är begränsade till följd av att tjänsterna centraliserats. Att tillgången eller tillgängligheten äventyrats kan också synas så att de hela tiden försämras jämfört med andra landskap.

Enligt den andra punkten kan social- och hälsovårdsministeriet ta initiativ, om kvaliteten på social- och hälso- och sjukvårdstjänsterna i landskapet är avsevärt sämre än i andra landskap. Ett tecken på försämrade kvaliteten kan vara till exempel att patient- och klientsäkerheten äventyras upprepade gånger. Likaså, om metoder och ingrepp inom social- och hälsovården inte baseras på rekommendationer eller vetenskapliga bevis eller om de strider mot allmänt godtagna rutiner eller om de inte används på korrekt sätt. Det kan vara fråga om metoder och ingrepp som inte baseras på bevis om de baseras på föräldrad kunskap eller är så nya att det inte finns forskningsrön tillgängliga om dem och det således inte är motiverat att använda dem. Kvaliteten kan också ha försämrats när den kvalitet som klienterna upplever och iakttagandet av principerna om klientorientering har försämrats betydligt. Även bristande jämlikhet mellan invånarna i landskapet kan vara ett tecken på dålig kvalitet, till exempel när det finns betydande skillnader i kvaliteten på de tjänster som tillhandahålls i landskapets olika delar eller olika klientgrupper. Landskapet måste kunna ansvara för uppgiften att främja befolkningens välfärd och hälsa. Vid bedömningen av kvaliteten på denna uppgift kan man använda landskapens välfärdsberättelser samt de kriterier för främjande av välfärd och hälsa som ska beaktas i finansieringen. När kvaliteten bedöms kan man som bedömningsgrunder också använda de kvalitetsmått som definieras i lagen och som används vid egenkontrollen samt nationella och internationella kvalitetsindikatorer. Att kvaliteten äventyrats kan också synas som att den hela tiden försämras jämfört med andra landskap.

Enligt den tredje punkten kan social- och hälsovårdsministeriet ta initiativ om de behovsjusterade social- och hälsovårdskostnaderna per invånare i landskapet är avsevärt högre än i andra landskap. Vid bedömningen av om kostnaderna är avsevärt högre ska man beakta skillnaderna i behovsfaktorer (såsom sjukfrekvens) eller förhållanden (såsom långa avstånd) mellan landskapen.

Enligt den fjärde punkten kan social- och hälsovårdsministeriet ta initiativ, om landskapet inte förmår säkerställa den personal och den kompetens som ordnandet av social- och hälsovården förutsätter. Den personal och den kompetens som ordnandet förutsätter kan ha äventyrats till exempel om personalunderskottet (andelen icke tillsatta anställningsförhållanden) i personalgrupper som är av betydelse för produktionen av tjänster är betydligt större än medeltalet i landet. Detta kan vara en användbar bedömningsgrund i en situation där hela landets underskott i den aktuella personalgruppen är tämligen litet varvid underskottet i ett enskilt landskap berättar att landskapet har svårigheter att rekrytera tillräckligt med kompetenta personer. Större användning av personer som saknar behörighet än i andra landskap kan också berätta om rekryteringssvårigheter. Kompetensunderskott kan komma till syner i form av brister i patient- och klientsäkerheten och annan kvalitet. Enligt 63 § ska ett landskap se till att social- och hälsovårdspersonalen i tillräcklig utsträckning deltar i fortbildning som ordnas för den. Fortbildningen påverkas av längden på grundutbildningen, hur krävande arbetet är och uppgifternas innehåll. Även betydligt mindre fortbildning för personalen än i andra landskap i fråga

om tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar kan vara en grund för kompetensbedömningen.

Enligt den femte punkten kan social- och hälsovårdsministeriet ta initiativ om landskapets förmåga att ordna social- och hälsotjänster har äventyrats allvarligt och långvarigt av någon annan orsak än de ovannämnda. Denna bedömningsgrund kan komma till synes till exempel i situationer där landskapet till betydande del är beroende av andra landskaps tjänster eller landskapet inte har tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens att bedöma och planera klienternas servicebehov samt att styra tjänsteproduktionen. Ett landskap med organiseringsansvar måste kunna bedöma servicebehovet också enligt befolkningsgrupp, och då måste i synnerhet utsatta befolkningsgrupper beaktas. Likaså är det viktigt att minska den regionala ojämlikheten. Landskapet måste också kunna stöda kommunerna med att främja den hälsa och välfärd som de ansvarar för. I landskapets organiseringsansvar ingår ansvar för samordning av klienternas tjänstehelheter i enlighet med 9 §. Landskapet måste också kunna samordna social- och hälsotjänsterna och de tjänster som blir kvar i kommunerna genom att säkerställa tydliga samarbets- och verkställighetsstrukturer som överskrider gränserna mellan förvaltningsområdena. Landskapet måste ha tillräckliga tvärsektoriella utvecklingsresurser för att utföra uppgifterna enligt 36 §.

I bestämmelsen fastställs inte enligt hur många punkter förutsättningarna ska vara uppfyllda för att social- och hälsovårdsministeriet ska kunna ta initiativ till en sammanslagning. Redan ett uppfyllt kriterium kan vara en tillräcklig grund, och det visar att landskapets förmåga att ansvara för social- och hälsovården uppenbart har äventyrats. När nämnda grunder och deras betydelse bedöms ska man i stor utsträckning utnyttja uppgifter och utredningar om tillståndet i landskapet. Viktiga kan vara i synnerhet förhandlingarna mellan social- och hälsovårdsministeriet och landskapet samt de uppgifter och utredningar som erhållits med stöd av 30 och 31 § om tjänsterna och landskapets förmåga att sköta dem på det sätt som organiseringsansvaret förutsätter.

21 §. Landskapets egenkontroll. Med stöd av 1 mom. ska landskapet utarbeta ett program för egenkontroll. Programmet för egenkontroll är ett redskap för ledningen. Egenkontroll är ett system för att säkerställa att verksamheten och tjänsterna anordnas som lagstiftningen föreskriver. Syftet är också att säkerställa att verksamheten och de tjänster som ordnas är planmässiga och av hög kvalitet samt att garantera klient- och patientsäkerheten och övrig kvalitet, tjänsternas tillgänglighet samt att de personer som använder tjänsterna är jämlika. Programmet för egenkontroll ska också omfatta de tjänster för att främja välfärd och hälsa som avses i 8 §. Den föreslagna bestämmelsen förutsätter dessutom att programmet för egenkontroll anger hur man följer upp att verksamheten är korrekt och hur eventuella brister eller fel ska åtgärdas.

Programmet för egenkontroll framhäver landskapens eget ansvar för att verksamheten är högklassigt och korrekt ordnad. Samtidigt är målet att förhindra att de statliga tillsynsmyndigheterna blir tvungna att ingripa i verksamheten med efterhandskontroll. Liknande bestämmelser om planer för egenkontroll finns för närvarande i lagen om privat socialservice (922/2011) och lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990). Dessutom är verksamhetsenheter inom hälso- och sjukvården enligt 8 § i hälso- och sjukvårdslagen skyldiga att upprätta planer för att säkerställa kvaliteten och verkställa patientsäkerheten.

Med stöd av 2 mom. ska programmet för egenkontroll offentliggöras i det allmänna datanätet. Öppenheten i verksamheten förbättras när programmet är offentligt och tillgängligt i elektronisk form via datanäten. Enligt bestämmelsen ska också de viktigaste uppgifter om tillhandahållandet, kvalitet och patientsäkerheten samt nödvändiga korrigerande åtgärder i fråga om social- och hälsotjänsterna offentliggöras via datanäten. På så vis har landskapets invånare möjlighet att följa och utvärdera landskapets verksamhet och egenkontrollens effektivitet.

Lagen säger ingenting om detaljerna i programmet och de uppgifter som ska offentliggöras. Med stöd av 3 mom. får social- och hälsovårdsministeriet dock vid behov utfärda närmare bestämmelser om innehållet i och utarbetandet av programmet för egenkontroll. Genom förordning av ministeriet får det dessutom utfärdas närmare bestämmelser om hur kvalitetsledningen samt främjandet av klient- och patientsäkerheten ska beaktas.

3 kap. **Produktionen av tjänster**

22 §. *Åtskiljande av ordnandet av social- och hälsovård och landskapets egen tjänsteproduktion.* När landskapet ordnar social- och hälsotjänster och social- och hälsovårdsuppgifter ska det enligt förslaget skilja åt ordnandet och produktionen i sin egen verksamhet. Bestämmelser om detta finns i 1 mom. Syftet med att skilja åt ordnandet och produktionen är att förbättra ledningen samt kostnadsstyrningen och kvalitetsutvecklingen.

För landskapets egen tjänsteproduktion ska enligt förslaget landskapets serviceinrättning enligt 52 § i landskapslagen ansvara. Att ordnandet och produktionen skiljs åt även i landskapets egen verksamhet betyder i praktiken att landskapet har olika myndigheter för dessa uppgifter, vilkas uppgifter och inbördes förhållanden är klart definierade. Den landskapsmyndighet som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovård är inte behörig att besluta hur landskapets serviceinrättning i praktiken genomför sin egen tjänsteproduktion. Å andra sidan kan landskapets serviceinrättning, som ansvarar för produktionen, inte besluta om sådant som ankommer på den aktör som ordnar social- och hälsovård.

Landskapets serviceinrättning producerar i praktiken ett brett utbud av tjänster på specialiserad nivå samt ansvarar för utövningen av offentlig makt i frågor som gäller klienterna. Därför måste serviceinrättningen samarbeta aktivt med andra tjänsteproducenter så att den klientorienterade tjänsteintegrationen kan genomföras.

Utöver detta ska serviceinrättningen ge landskapet den experthjälp det behöver så att landskapet kan sköta de uppgifter som ankommer på det på korrekt sätt. Experthjälpen kan hänföra sig till frågor som gäller till exempel behovet av tjänster, tillhandahållandet eller produktionen av tjänster eller kostnaderna.

Landskapets serviceinrättning, som ansvarar för produktionen, är en självständig myndighet i förhållande till landskapets myndighet som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovård. Verksamheten hos den myndighet som ansvarar för produktionen leds dessutom inte av ett organ som består av förtroendevalda utan av professionella ledare. Förutom den professionella chefen har landskapets serviceinrättning en styrelse som består av andra ledarproffs och vars uppgift är att ansvara för att produktionsverksamheten ordnas på korrekt sätt samt för tillsynen över finanserna och bokföringen. Den myndighet som ansvarar för produktionsuppgiften ska besluta hur den tjänsteproduktion som anvisats den genomförs i praktiken.

Landskapets serviceinrättning, som ansvarar för produktionen, är till sin juridiska karaktär en självständig offentligrättslig juridisk person. Serviceinrättningen är ändå en del av landskapskoncernen enligt 4 § i landskapslagen. Sålunda beslutar landskapsfullmäktige om serviceinrättningens verksamhet och om de ekonomiska ramvillkoren när den godkänner landskapsstrategin, landskapets budget samt landskapets och serviceinrättningens förvaltningsstadgor. Närmare bestämmelser om förhållandet mellan landskapet och serviceinrättningen, serviceinrättningens uppgifter, ledning, ekonomi och finansiering, personal samt de bestämmelser i landskapslagen som ska tillämpas på serviceinrättningen finns i 9 kap. i landskapslagen.

I 2 mom. hänvisas i fråga om serviceinrättningens verksamhet i ett konkurrensläge marknaden till landskapslagens bestämmelser om saken. Bestämmelserna i 15 kap. i landskapslagen ska

tillämpas inte bara på landskapet utan också på landskapets serviceinrättning, och enligt dem ska verksamheten i ett konkurrensläge på marknaden med vissa undantag bolagiseras. Bolagiseringen sker i ett dotterbolag eller en dottersammanslutning till serviceinrättningen. Landskapets serviceinrättning och dess dottersammanslutningar bildar en serviceinrättningskoncern. Avsikten är att den ska ledas som en helhet så att tjänsteintegrationen kan genomföras. Inom koncernen ska man dock kunna föra bok över intäkterna och kostnaderna samt tillgångarna och skulderna i den verksamhet som omfattas av omfattande valfrihet som en egen helhet på det sätt som EU:s bestämmelser om statligt stöd förutsätter.

Strävan med bestämmelsen om landskapets serviceinrättningskoncern är att skapa möjligheter att genomföra en helhet av tjänsteproducenter som arbetar integrerat. På så vis kan man också bilda funktionella helheter där dotterbolagen sköter uppgifter som det av verksamhetsmässiga orsaker är motiverat att separera till en egen organisation.

Landskapets serviceinrättningskoncern är en helhet med vars hjälp man delvis kan förverkliga de produktionshelheter som utvecklats inom Södra Karelen samkommun för social- och hälsovård (EKSOTE) och Norra Karelen samkommun för social- och hälsotjänster (Siun sote) i så stor utsträckning som möjligt samtidigt som de tjänster som omfattas av den omfattande valfriheten bolagiseras.

I 3 mom. definieras omfattande valfrihet. I bestämmelsen hänvisas till XX lagarna, där det föreskrivs om den valfrihet som införs i samband med reformen. Den omfattande valfriheten avser i princip social- och hälsotjänster på den basala nivån. Klienten kan välja producent av sådana tjänster bland de tjänsteproducenter som är med i systemet med valfrihet. Till den omfattande valfriheten hänför sig också möjlighet att byta tjänsteproducent efter en tidsfrist som föreskrivs genom lag. Den omfattande valfriheten omfattar däremot inte sådana tjänster vilkas användning förutsätter styrning eller remiss, även om klienten skulle ha möjlighet att välja producent av den tjänst som styrningen eller remissen avser.

(motiveringen kan preciseras senare när detaljerna i modellen med valfrihet är kända)

På grund av sitt organiseringsansvar ansvarar landskapet för att det finns tillgång till tjänster på det sätt som lagstiftningen förutsätter. Om det visar sig att det inte finns tillgång till tjänster på något annat sätt kan landskapet sköta sitt organiseringsansvar så att landskapets serviceinrättning producerar de behövliga tjänsterna. Av denna orsak föreslås i 4 mom. att serviceinrättningen ska ansvara för produktionen i situationer där det på grund av marknadsläget eller någon annan orsak uppstår en situation där det inte finns tillgång till lagstadgade tjänster. En sådan situation kan uppstå till exempel om ett företag som producerat tjänster för ett visst område upphör med sin verksamhet och inga företag eller sammanslutningar kommer i stället.

23 §. Tjänsteproducenternas skyldigheter. I och med reformen kommer tjänsteproduktionen att skötas av juridiska personer som är helt separata från landskapet. Utgångspunkten är dessutom att tjänsteproducenterna berörs av samma förpliktelser. I anslutning därtill är avsikten att för alla tjänsteproducenter föreskriva om skyldighet att registrera sig i ett riksomfattande register som förs av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira. Registreringsskyldigheten gäller alla tjänsteproducenter oberoende av om de producerar social- och hälsotjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar eller andra social- och hälsotjänster. Av denna orsak är det inte möjligt att vid registreringen beakta alla saker som förutsetts för att landskapets organiseringsansvar ska fullgöras.

Med stöd av vad som sägs ovan föreskrivs det om de förpliktelser som förutsetts för att fullgöra organiseringsansvaret och som berör alla tjänsteproducenter som producerar tjänster som omfattas av landskapets organiserings- och finansieringsansvar på samma sätt. De föreslagna

förpliktelserna ger samtidigt landskapet möjlighet att styra och övervaka tjänsteproducenterna i den omfattning som förutsätts av organiseringsansvaret och den anskaffning och finansiering av tjänster som följer av ansvaret.

Enligt 1 punkten ska en tjänsteproducent uppfylla de lagstadgade förpliktelserna i fråga om den offentliga social- och hälsovården. I speciallagstiftningen om social- och hälsovården, såsom socialvårdslagen, äldreomsorgslagen, hälso- och sjukvårdslagen, lagen om smittsamma sjukdomar och i flera andra speciallagar, finns uttryckliga bestämmelser om uppgifter och ansvar som gäller den offentliga social- och hälsovården. Dessa förpliktelser gäller i regel inte annan tjänsteproduktion. Exempelvis hälso- och sjukvårdslagens bestämmelser om tjänsteutbudet inom hälso- och sjukvården eller den tid inom vilken man ska få vård gäller endast den offentliga hälso- och sjukvården.

Utöver att tjänsteproducenterna ska uppfylla de lagstadgade förpliktelserna inom social- och hälsovården på det sätt som nämns i lagbestämmelsen ska de också uppfylla andra lagstadgade förpliktelser på det sätt som föreskrivs särskilt om dem. Med bestämmelsen avses således inte att man ska iaktta enbart de bestämmelser som gäller offentlig social- och hälsovård.

Landskapet ska utarbeta en servicestrategi för social- och hälsovården och avge ett servicelöfte. Genom dem kan landskapet beakta befolkningens servicebehov i området i den mån de avviker från situationen i hela landet. Även samhällsstrukturen och de geografiska förhållandena varierar mellan landskapen. I den mån sådant som hänför sig till tjänsteproduktionen har fastställts i servicestrategin och servicelöftet berör det med stöd av 2 punkten alla tjänsteproducenter.

Enligt 3 punkten ska tjänster tillhandahållas i enlighet med klientens klientplan. Bestämmelsen hänför sig till 13 §, enligt vilken landskapet ska se till att klienternas tjänster samordnas. Utifrån detta ska tjänsteproducenterna se till att klientplaner utarbetas för klienterna när det förutsätts i speciallagar och tillhandahålla klienterna tjänster i enlighet med deras individuella klientplaner.

Delvis i anslutning till föregående punkt förutsätts i 4 punkten att de av landskapet fastställda tjänstehelheterna och tjänstekedjorna iakttas när tjänster tillhandahålls. Likaså ska tjänsteproducenterna samarbeta med varandra på det sätt som den klientorienterade integrationen förutsätter och komma överens om hur den ska genomföras i praktiken.

(motiveringen kompletteras senare)

Med tanke på tjänsteintegrationen är det mycket viktigt att en tjänsteproducent har tillgång till alla klient- och patientuppgifter. För att säkerställa detta förutsätts med stöd av 5 punkten att alla bolag, sammanslutningar och yrkesutövare som producerar tjänster för landskapet ska lagra klient- och patientuppgifter i landskapets klient- och patientregister med hjälp av de riksomfattande informationssystemtjänsterna enligt lagen om klientuppgifter inom social- och hälsovården, det vill säga Kanta-tjänsterna. När man gör på detta sätt finns uppgifter om varje klient som fått tjänster som landskapen ansvarar för samlade i Kanta-tjänsterna och således tillgängliga för alla tjänsteproducenter. Lagstiftningen om behandling och registerföring av klient- och patientuppgifter håller också på att revideras. Syftet med reformerna är att förtydliga och förenkla bestämmelserna om till exempel sekretess, tillstånd som patienten ger och yrkesutbildade personers behörigheter. Även med dessa ändringar är syftet att på ett sätt som tryggar klienternas och patienternas självbestämmanderätt göra det möjligt att klient- och patientuppgifter finns tillgängliga alltid när tjänster tillhandahålls.

Med stöd av 6 punkten ska en tjänsteproducent till utbildning som tillhandahålls i verksamhetsenheten och till praktik i anslutning till den anta socialvårds- och hälso- och sjukvårdsstuderande enligt 39 § i enlighet med vad det universitet som ansvarar för utbildningen och landskapet anvisar. Praktik är en väsentlig del av utbildningen för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. För närvarande sker den till övervägande del i verksamhetsenheter för kommunal hälso- och sjukvård. De privata tjänsteproducenternas andel utvidgas avsevärt i och med reformen, och tjänster som omfattas av den omfattande valfriheten produceras av bolag och sammanslutningar. För att tjänsteproducenterna ska vara jämlika i en sådan situation är det nödvändigt att alla oberoende av vem som äger tjänsteproducenten har lika skyldighet att delta i tillhandahållandet av praktik för yrkesutbildade personer och utbildning i anslutning därtill. För studerande som utför praktik betalas ersättning till tjänsteproducenterna enligt vad som föreskrivs i 4 kap.

För att landskapet ska kunna sköta sitt organiseringsansvar behöver det uppgifter om hur tjänsterna tillhandahålls. Av denna orsak ska en tjänsteproducent med stöd av 7 punkten till landskapet lämna de uppgifter om tillhandahållandet av tjänster som tjänsteproducentens uppgift att ordna social- och hälsovård förutsätter. Uppgifterna baserar sig i princip på 32 § och det minimidatainnehåll som Institutet för hälsa och välfärd fastställt i enlighet med den.

24 §. Avtal som ingås med tjänsteproducenter. Med stöd av paragrafen ska tjänsteproducenter ingå avtal med landskapet eller landskapets serviceinrättning om de tjänster som ska produceras och om de ersättningar som ska betalas för dem. Landskapet ingår avtal med bolag, föreningar och andra sammanslutningar som producerar tjänster som omfattas av den omfattande valfriheten. Landskapets serviceinrättning ingår avtal med de tjänsteproducenter som producerar tjänster för den enligt avtal om köpta tjänster.

I 1 mom. föreskrivs om avtal som landskapet ingår. Landskapet ingår avtal med ägare till social- och hälsovårdsenheter som producerar tjänster som omfattas av den omfattande valfriheten. Ägare kan vara ett bolag som landskapet äger helt eller ett privat aktiebolag, en förening eller någon annan sammanslutning. Avtalsförfarandet säkerställer att alla bolag och sammanslutningar som producerar tjänster har samma ställning.

Paragrafens 2 mom. gäller tjänster som landskapets serviceinrättning skaffar från andra tjänsteproducenter. Serviceinrättningen får skaffa tjänster som kompletterar den egna tjänsteproduktionen från privata tjänsteproducenter. Anskaffningen kan också baserar sig på landskapets servicestrategi, där man anger en mål nivå för anskaffningar av tjänster från privata tjänsteproducenter.

Med stöd av 3 mom. blir de tjänsteproducenter som ingått avtal samtidigt automatiskt bundna att uppfylla de förpliktelser som föreskrivs i 23 §. Bestämmelsen säkerställer att tjänsteproducenternas förpliktelser är enhetliga. I avtalet ska det också fastställas hur tjänsteproducenten säkerställer att klienternas tjänstehelheter och tjänsteintegrationen genomförs på det sätt som anges i 13 §.

Med stöd av bestämmelsen får landskapet också, om det praktiska tillhandahållandet av valfria tjänster förutsätter det, ställa andra villkor och förpliktelser som gäller dessa tjänster för tjänsteproducenterna. Förutsättningen är ändå att villkoren och förpliktelserna är nödvändiga för att säkerställa tillgången till tjänster och tjänsterna tillgänglighet. Eftersom landskapen är olika kan det finnas skillnader i dessa villkor och förpliktelser mellan landskapen. För ett enskilt landskap är utgångspunkten ändå att villkoren och förpliktelserna bemöter olika tjänsteproducenter på samma sätt.

Med stöd av 3 mom. fastställs i ett avtal som ingås med en tjänsteproducent också andra nödvändiga villkor som förutsätts för tjänsteproduktionen och betalningen av ersättningar. Ett sådant villkor är till exempel förslag som gäller behandling av eventuella avtalsbrott och hävning av avtalet.

Med stöd av 4 mom. ska landskapet och landskapets serviceinrättning följa att tjänsteproducenten tillhandahåller tjänster på ett sätt som beaktar klientens individuella behov. För landskapets del gäller uppföljningsförpliktelsen både landskapets serviceinrättnings tjänsteproducenter och tjänsteproducenter som berörs av den omfattande valfriheten. För landskapets serviceinrättnings del berör förpliktelsen däremot de tjänsteproducenter med vilka serviceinrättningen har ingått avtal om köpta tjänster. För att möjliggöra detta har i 22 § förskrivits skyldighet för producenten att lämna in de uppgifter som uppgiften att ordna social- och hälsovård förutsätter till landskapet. Om det visar sig att tjänsteproducenten inte förmår tillhandahålla tjänster i enlighet med lagstiftningen, 22 § och det ingångna avtalet, ska landskapet eller landskapets serviceinrättning vidta nödvändiga åtgärder för att rätta till situationen. Utgångspunkten är då att man försöker åtgärda bristerna genom råd och uppmaningar. Om detta inte ger resultat måste man utreda andra sätt som lagstiftningen och avtalet erbjuder för att åtgärda situationen. I värsta fall kan verksamhet som strider mot lagstiftningen och avtalet leda till att avtalet sägs upp eller hävs.

25 §. Tjänsteproducenternas egenkontroll. Det föreslås bestämmelser om egenkontroll även för tjänsteproducenterna, vid sidan av landskapen som ansvarar för ordnandet av social- och hälsovård.

I 1 mom. åläggs producenter av social- och hälsotjänster att övervaka kvaliteten och ändamålsenligheten samt klient- och patientsäkerheten i den egna verksamheten. På så vis framhävs tjänsteproducenternas eget ansvar för att övervaka tjänsterna. Bestämmelsen gäller all produktion av social- och hälsotjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar, alltså både landskapets egen tjänsteproduktion och offentligt finansierade privata producenter. Där ska också beaktas hur förpliktelserna enligt 22 § och villkoren i avtal enligt 23 § uppfylls.

En fungerande egenkontroll är ett verktyg för kvalitetsledning av tjänsterna och utveckling av tjänsteverksamheten. Välplanerad egenkontroll fungerar smidigt som en del av serviceverksamheten. Av denna orsak föreslås i 1 mom. skyldighet för tjänsteproducenterna att utarbeta en plan för egenkontroll som omfattar alla tjänster som de tillhandahåller. Tjänsteproducenterna är också skyldiga att övervaka att planen för egenkontroll följs i verksamheten. Planen för egenkontroll avser en skriftlig plan som utarbetats för tillhandahållandet av tjänster och med vars hjälp missförhållanden i fråga om tjänster för en klient eller patient och situationer som medför osäkerhet och risker beträffande huruvida en tjänst ska lyckas kan identifieras, förebyggas och åtgärdas planmässigt och snabbt. Egenkontrollen baserar sig på riskhantering i tjänsteenheten, där serviceprocessen utvärderas med avseende på kvaliteten och klient- och patientsäkerheten. Målet för egenkontrollen är att personalen hela tiden utvärderar sin egen verksamhet, lyssnar till patienter och klienter i frågor som gäller kvaliteten och klient- och patientsäkerheten samt beaktar responsen när verksamheten utvecklas. Planen för egenkontroll berättar hur man i enheten säkerställer att tjänster tillhandahålls högklassigt och på ett klient- och patientsäkert sätt. Planen för egenkontroll berättar också hur man agerar i enheten när det konstateras att någon tjänst av en eller annan orsak inte tillhandahålls i enlighet med målen eller när det finns risk för att klientsäkerheten äventyras.

Alla tjänsteproducenter ska ha en plan för egenkontroll oberoende av i hur stort område tjänster produceras. Planen omfattar också alla tjänster som produceras. Om tjänsteproducenten producerar såväl socialtjänster som hälso- och sjukvårdstjänster ska planen omfatta alla dessa tjänster. Planen för egenkontroll ska också omfatta de tjänster som tjänsteproducenten skaffar

från underleverantörer. På så vis kan tjänsteproducenten försäkra sig om att även tjänster från underleverantörer är ändamålsenliga.

Enligt 2 mom. ska planen för egenkontroll offentliggöras i det allmänna datanätet eller på något annat sätt som främjar offentligheten i fråga om den. Öppenheten i verksamheten förbättras när planen är offentlig och tillgänglig i elektronisk form via datanäten. Enligt bestämmelsen ska också de viktigaste på uppföljningen av planen för egenkontroll baserade uppgifterna om tillhandahållandet, kvalitet och patientsäkerheten samt nödvändiga korrigerande åtgärder i fråga om social- och hälso-tjänsterna offentliggöras via datanäten. På så vis har landskapets in-vånare möjlighet att följa och utvärdera tjänsteproducenternas verksamhet och egenkontrollens verkningsfullhet. Eftersom alla klienter inte använder elektroniska tjänster aktivt föreslås dessutom att planen för egenkontroll ska offentliggöras även på andra sätt som främjar dess offentlighet. I enlighet med detta kunde planen till exempel finnas tillgänglig i tryckt form i alla verksamhetsenheter.

Enligt 3 mom. får tillsynsmyndigheten för social- och hälsovården meddela allmänna föreskrifter om innehållet i samt utarbetandet och uppföljningen av planen för egenkontroll. Avsikten är att tillsynsmyndigheten ska utarbeta föreskrifterna så att verksamhetens omfattning och innehåll beaktas i dem.

Enligt 4 mom. ansvarar tjänsteproducenten för att planen för egenkontroll följs under hela den tid som tjänster produceras. Försummelser med fullföljandet och uppföljningen av planen kan vara en grund för åtgärder från tillsynsmyndigheternas eller landskapets sida.

4 kap. **Styrning, planering och utveckling**

26 §. Allmän styrning, planering och utveckling. Enligt 1 mom. hör den allmänna styrningen, planeringen och utvecklingen av samt tillsynen över social- och hälsovården till social- och hälsovårdsministeriet. Ministeriet svarar den strategiska planeringen och övrig planering i avslutning därtill. Hit hör bland annat beredningen av de riksomfattande målen enligt 27 §. Ministeriet svarar också inom sitt förvaltningsområde för beredningen av lagstiftning och statsbudgeten.

Som ett led i den uppgift som nämns ovan svarar social- och hälsovårdsministeriet för det centraliserade riksomfattande genomförandet av de långsiktiga strategiska riktlinjerna för social- och hälsovården, det riksomfattande utvecklingsprogrammet och den övriga informationsstyrningen. För detta ändamål inrättas en ny styrenhet vid ministeriet.

Ett viktigt mål för utvecklandet och styrningen av servicestrukturen inom social- och hälsovården på nationell nivå är att undvika överlappande verksamhet, säkerställa ett effektivt nyttjande av begränsade resurser och att se till att social- och hälso-tjänster av god kvalitet tillhandahålls på lika villkor över hela landet. De nationella styrverktygen används för att främja samarbetet, stärka den basala verksamheten, främja en ändamålsenlig personalstruktur och styra tillhandahållandet av tjänster som förutsätter centralisering på nationell nivå. I synnerhet i det skede då lagen om ordnandet av social- och hälsovården ska verkställas, då en ny struktur för ordnandet av social- och hälsovård skapas, är den nationella styrningen av väsentlig betydelse. Utvecklingen av servicestrukturen och effekten av styrningen av servicestrukturen följs och utvärderas, och vid behov utvecklas det i fortsättningen nya verktyg för att effektivisera den nationella styrningen. En viktig styrmetod för social- och hälsovårdsministeriet är det förhandlingsförfarande mellan ministeriet och landskapen som föreskrivs i 30 §.

Vid förhandlingsförfarandet behövs information om hur landskapen genomför verksamheten. Social- och hälsovårdsministeriet får information bland annat från expertmyndigheter inom

sitt förvaltningsområde, såsom Institutet för hälsa och välfärd. Enligt den gällande lagstiftningen ska Institutet för hälsa och välfärd bland annat undersöka och följa befolkningens välfärd och hälsa, faktorer som påverkar dem och problem i anslutning till dem, samt utveckla och främja åtgärder för att främja välfärd och hälsa och minska problem i anslutning till dem. Institutet ska också undersöka, följa, utvärdera, utveckla och styra verksamheten inom social- och hälsovården och ge den expert hjälp som behövs för att genomföra sådan politik och tillämpa sådana tillvägagångssätt och sådan praxis som främjar välfärd och hälsa. Dessutom ska institutet bedriva forskning och utveckling inom branschen samt ta initiativ och göra sådana framställningar som behövs för att utveckla social- och hälsovården och dess service och främja befolkningens hälsa och välfärd, och som ett led i denna verksamhet främja nya innovationer inom social- och hälsovårdsbranschen.

Förutom Institutet för välfärd och hälsa ska även andra expertinstitut som lyder under social- och hälsovårdsministeriet, till exempel Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och Arbetshälsoinstitutet, vara expertinstitut inom förvaltningsområdet i enlighet med vad som bestäms om dem.

27 §. Riksomfattande mål för ordnandet av social- och hälsovården. En viktig del av den nationella styrningen av social- och hälsovården är de av statsrådet fastställda riksomfattande målen för ordnandet av social- och hälsovården. Bestämmelser om målen finns i 26 §, och med stöd av 1 mom. ska mål fastställas med fyra års mellanrum. Målen ska gälla hela landet. I de av statsrådet fastställda målen kan dessutom ingå mål som gäller enskilda landskap när sådana behövs till exempel på grund av särskilda förhållanden i landskapen eller skillnader i välfärd och hälsa mellan landskapen. De mål som statsrådet fastställer ska vara strategiska och är inte som sådana bindande för landskapens verksamhet. Avsikten är ändå att målen ska komplettera lagstiftningen och social- och hälsovården och lyfta fram aktuella behov av att revidera och utveckla tjänsterna.

Utgångspunkt för beredningen av de riksomfattande målen ska vara uppföljningsuppgifter om befolkningens välfärd och hälsa samt uppgifter om servicebehovet som baserar sig på dem. Även de möjligheter som ekonomin medger ska beaktas i de riksomfattande målen. Ur ekonomisk synvinkel påverkas målen av såväl statsfinanserna som uppföljningsuppgifterna om landskapens ekonomi och deras inverkan på tjänsterna. Enligt bestämmelsen ska i de riksomfattande målen dessutom beaktas statsrådets finanspolitiska mål för de offentliga finanserna. Via dem kopplas de riksomfattande målen på ett viktigt sätt till den övergripande planeringen av de offentliga finanserna.

I 2 mom. anges närmare vad som ska ingå i de riksomfattande målen. Utgångspunkten är att målen ska beröra social- och hälsovård som omfattas av landskapens organiseringsansvar. I enlighet med detta har målen ingen mer omfattande direkt inverkan. De tjänster som omfattas av landskapens organiseringsansvar tillhandahålls och produceras dock på olika sätt. Härigenom påverkar de riksomfattande målen i hög grad även verksamhet som bedrivs av privata företag, sammanslutningar, organisationer och självständiga yrkesutövare som producerar tjänster för landskapen.

Enligt 1 punkten innefattar målen riksomfattande strategiska mål för utvecklandet av social- och hälsovården. Genom dessa strategiska mål kan statsrådet lyfta fram många olika slags mål och projekt som hänför sig till social- och hälsovårdsverksamheten i landskapen. I de strategiska målen kan man till exempel ange riktlinjer för utvecklande av lagstiftningen. I målen kan man behandla till exempel tyngdpunkter för främjandet av välfärd och hälsa, utvecklande av servicestrukturen, hur tjänster på den basala nivån och den specialiserade nivån ska betonas eller hur tjänsterna ska placeras regionalt. Aktuella strategiska mål kan också basera sig på regeringsprogrammet eller andra planer som är aktuella med tanke på tjänsterna.

Med stöd av 2 punkten sätter statsrådet mål för hur människorna och de som använder tjänsterna beaktas när tjänster tillhandahålls och planeras. Till de centrala målen för social- och hälsovårdsreformen hör att främja befolkningens välfärd och hälsa samt att genomföra tjänsteintegrationen. Till dessa hänför sig också att trygga lika tillgång till tjänster, möjlighet att välja tjänsteproducent och möjlighet att delta i och påverka tjänsterna samt att trygga klienternas språkliga rättigheter.

Landskapen, invånarnas behov, och landskapens förutsättningar att ordna och producera tjänster är olika. Därför behövs det samarbete och arbetsfördelning mellan landskapen när tjänster tillhandahålls och produceras. För denna arbetsfördelning över gränserna för landskapen och landskapens samarbetsområden sätts mål med stöd av 3 punkten. Utifrån dessa riksomfattande mål kan landskapen inom samarbetsområdena granska ordnandet av verksamheten och arbetsfördelningen i det egna området. I de riksomfattande målen kan också samarbetsformerna och främjande av arbetsfördelningen mellan samarbetsområdena spela en viktig roll.

I enlighet med 4 punkten ska det sättas mål för uppgifterna och arbetsfördelningen för riksomfattande och regionala specialiserade enheter samt universitetssjukhusen. Riksomfattande specialiserade enheter är i första hand landskapens verksamhetsenheter som producerar tjänster som samlats till större helheter med stöd av 11 §. I de riksomfattande målen kan det anges riktlinjer för vilka slags uppgifter de specialiserade enheterna kan ha, hur uppgifterna fördelas mellan dem och vilket slags samarbete de specialiserade enheterna och universitetssjukhusen kunde bedriva. I de riksomfattande planer som statsrådet fastställer ska man ändå inte kunna fastställa uppgifter och arbetsfördelning på sätt som är förpliktande för landskapens och universitetssjukhusen. Bindande reglering kan ingå i statsrådets förordningar som utfärdas med stöd av 11 §.

Med stöd av 5 punkten ska i de riksomfattande målen fastställas riktlinjer för vittsyftande investeringar, tjänsternas produktionsstruktur och därpå baserat utnyttjande av produktionsätten samt för utvecklingsobjekt för informationshanteringen. Målet är att utveckla den infrastruktur som ligger till grund för verksamheten och tjänsterna i hela landet, på så sätt att man kan beakta både riksomfattande och regionala aspekter. Riktlinjerna för vittsyftande investeringar i de riksomfattande målen ligger också till grund för statsrådets beslut varigenom det godkänner landskapens investeringsplan. Närmare bestämmelser om den för landskapet bindande investeringsplanen finns i 19 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård och i 11 § i landskapslagen.

Med stöd av 6 punkten ska det dessutom fastställas hur uppnåendet av de ovannämnda riksomfattande målen följs och utvärderas. Utifrån uppföljningen och utvärderingen får statsrådet en helhetsbild av hur målen uppnåtts. Samtidigt ligger materialet till grund för framtida målsättningar och vid behov också för ändringar av fastställda mål.

Social- och hälsovårdens verksamhetsområde är omfattande och på förhand är det svårt eller omöjligt att ange för vilka alla saker det är nödvändigt att sätta riksomfattande mål. Därför föreslås i 3 mom. en bestämmelse med stöd av vilken riksomfattande mål för utvecklandet av social- och hälsovården kan sättas också för andra saker än de som anges i 2 mom. Med stöd av bestämmelsen kan statsrådet alltid vid behov beakta de för tillfället viktigaste utvecklingsbehoven och utvecklingsmöjligheterna när målen sätts.

28 §. Beredning av de riksomfattande målen. I paragrafen föreskrivs om beredningen av de riksomfattande målen enligt 27 §. Med stöd av 1 mom. ankommer beredningsansvaret på social- och hälsovårdsministeriet. Dess uppgift är att tillsammans med landskapen bereda mål som statsrådet ska besluta om. Landskapen deltar i beredningen av målen på så vis att de landskap som hör till ett samarbetsområde utarbetar ett gemensamt förslag till hur tjänsterna i

samarbetsområdet ska beaktas i de riksomfattande målen. Utöver samarbetsområdenas förslag ska social- och hälsovårdsministeriet också beakta andra omständigheter. Till dem hör till exempel de allmänna målen för utvecklandet av social- och hälsovården, internationella skyldigheter som inverkar på verksamheten, planen för de offentliga finanserna, regeringsprogrammet och olika intressentgruppers synpunkter. Målen borde kunna beakta dessa mångfasetterade faktorer på ett balanserat sätt så att de främjar goda och klientorienterade tjänster samtidigt som verksamhetens verkningsfullhet, kostnadseffektivitet och effektivitet beaktas.

Enligt 2 mom. ska samarbetsområdets förslag till riksomfattande mål godkännas i fullmäktige i landskapen i området. Om ett samarbetsområde inte förmår bereda ett sådant gemensamt förslag som samtliga landskapsfullmäktige kan godkänna, kan social- och hälsovårdsministeriet beakta situationen och tjänsterna i det aktuella samarbetsområdet samt deras verkningar i de riksomfattande målen enligt egen prövning.

Uppnåendet av de riksomfattande målen ska enligt 3 mom. följas och utvärderas årligen. Till grund för uppföljningen läggs en mängd olika material, såsom förhandlingarna mellan social- och hälsovårdsministeriet och landskapen enligt 30 § samt de uppgifter som landskapen lämnar enligt 32 § och de utredningar som Institutet för hälsa och välfärd gör utifrån uppgifterna. Om uppföljningen eller andra särskilda orsaker, såsom planen för de offentliga finanserna, visar att det är nödvändigt kan målen enligt statsrådets beslut justeras. Justeringen kan basera sig på landskapens begäran eller social- och hälsovårdsministeriets initiativ. I lagen anges inte närmare under vilka förutsättningar landskapen kan begära att de riksomfattande målen ska justeras.

29 §. Delegationen för social- och hälsovård. I paragrafen föreskrivs om delegationen för social- och hälsovård.

Delegationen ska för egen del främja uppnåendet av de riksomfattande målen för social- och hälsovården som nämns i 27 §. Dessutom ska delegationen främja samarbetet mellan staten och landskapen samt andra intressentgrupper. Delegationen ska för egen del också sammanställa och förmedla information om utvecklingsbehoven inom social- och hälsovården. Bland annat de olika aktörer som är med i delegationen ska sköta detta.

Avsikten är att det i delegationen ska finns representanter för staten samt landskapen, klientorganisationer, tjänsteproducenter och andra aktörer som är viktiga för de aktörer som är med och tillhandahåller social- och hälsovård. För närvarande följer man statsrådets förordning om delegationen för social- och hälsovård samt om regionala ledningsgrupper för social- och hälsovården (913/2011), som trädde i kraft i augusti 2011 (913/2011). Med stöd av 4 § (50/1997) i folkhälsoslagen har det dessutom utfärdats en förordning om folkhälsodelegationen (67/1997).

Delegationen ska arbeta i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet och den ska tillsättas av statsrådet. Detta ska ske på framställning från social- och hälsovårdsministeriet och delegationens mandattid ska vara fyra år.

Den föreslagna delegationen för social- och hälsovård motsvarar i stor utsträckning den delegation som det föreskrivs om i 5 § i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården. I dess verksamhet bör också beaktas de ärenden som för närvarande behandlas i folkhälsodelegationen.

30 §. Styrningen av social- och hälsovården. I paragrafen föreslås bestämmelser om styrningen av social- och hälsovårdsverksamheten och social- och hälsotjänsterna. Denna sker i enlighet med 1 mom. i form av interaktiv styrning mellan social- och hälsovårdsministeriet och

landskapen. Enligt bestämmelsen ska ministeriet årligen förhandla med landskapen om hur de social- och hälso-tjänster samt det främjande av välfärd och hälsa som ankommer på landskapen har utfallit och hur de borde utvecklas ytterligare. Avsikten är att förhandlingar ska föras separat med varje landskap. Dessutom kan man enligt behov ordna förhandlingar med enskilda samarbetsområden eller gemensamma förhandlingar för alla landskap.

Syftet med styrningen enligt förslaget är att åstadkomma fortlöpande dialog mellan ministeriet och landskapen så att verksamheten kan utvecklas i samförstånd och så att man utnyttjar erfarenheterna från olika landskap. Ett syfte är också att fortlöpande revidera servicestrukturen så att den beaktar behoven hos landskapets invånare och andra klienter och landskapens förutsättningar att ordna tjänster.

I 2 mom. anges det centrala innehållet i förhandlingarna. Vid förhandlingarna behandlas hur de mål som landskapet själv satt och de riksomfattande målen har uppnåtts. Landskapens egna mål finns angivna i servicestrategin, som ingår i landskapsstrategin, och även i landskapens samarbetsavtal. Under förhandlingarna behandlas även frågor med anknytning till utvecklandet av tjänsterna och finansieringen av social- och hälso-tjänsterna samt kostnadshanteringen. Det är viktigt att granska frågor med anknytning till finansieringen och kostnadshanteringen särskilt för att landskapets finansiering bestäms utifrån kalkylmässiga faktorer. Landskapets egna möjligheter att påverka inkomsterna är små, eftersom det saknar beskattningsrätt. Däremot kan man påverka kostnaderna för verksamheten bland annat genom att främja välfärd och hälsa och tillhandahålla tjänster som inverkar på välfärden och hälsan.

I paragrafen anges inte i detalj eller uttömmande vilka saker som kan tas upp i förhandlingarna mellan ministeriet och landskapet. Under förhandlingarna kan man således förutom de saker som uttryckligen nämns i 2 mom. granska även andra saker utifrån de praktiska behov som yppat sig. En viktig sak som ska granskas är uppföljningen av vad som hänt med de mål och åtgärder som överenskommit under tidigare förhandlingar. Om målen inte uppnås är det viktigt att reda ut varför. Utifrån utredningen är det möjligt att se över metoderna för att uppnå målen eller att ändra något mål om det har visat sig vara omöjligt i praktiken eller onödigt på grund av att omständigheterna förändrats. Båden landskapen och ministeriet kan ta initiativ till behandling av olika saker.

Enligt 3 mom. ska ett separat dokument upprättas över förhandlingarna med landskapet. I det antecknas resultaten av förhandlingarna samt nästa års centrala mål som avtalats vid förhandlingarna och de åtgärder som stöder målen. I anteckningarna om social- och hälsovårdshelheten nämns också hur de mål som satts under tidigare förhandlingar har uppnåtts. Till detta hänför sig också 4 mom., enligt vilket uppnåendet av de mål och genomförandet av de åtgärder som avtalats vid förhandlingarna följs i landskapet och ministeriet. Utifrån uppföljningen kan man under senare förhandlingar bedöma hur målen har uppnåtts och åtgärderna genomförts. Uppföljningsresultaten bedöms under förhandlingarna enligt paragrafen på det sätt som nämns ovan.

31 §. Bedömning av tillgången till tjänster och finansieringens tillräcklighet. I paragrafen föreskrivs om bedömning av tillgången till social- och hälso-tjänster och finansieringens tillräcklighet. Syftet med bedömningsförfarandet är att få information för beredningen av de riksomfattande strategiska målen samt planen för de offentliga finanserna. Planen för de offentliga finanserna innefattar även landskapsekonomi och där spelar social- och hälsovården en central roll.

Enligt 1 mom. bereder social- och hälsovårdsministeriet årligen en riksomfattande och landskapsvis utredning för att bedöma om tillgången till tjänster är jämlik och nivån på finansieringen tillräcklig, det vill säga finansieringsprincipen. Syftet med utredningen är att få inform-

ation om behovet av social- och hälso­­tjänster, tillgången till tjänster och tjänsternas kvalitet och att bedöma den framtida utvecklingen samt förhållandet mellan dessa och utvecklingen av de offentliga finanserna. Genom utredningen vill man dessutom få information om åtgärder som är nödvändiga för kostnadshanteringen samt om andra åtgärder som kan trygga lika tillgång till social- och hälso­­tjänster och tjänsternas kvalitet. Här beaktas i synnerhet landskapens finansiering, som i huvudsak baserar sig på statlig finansiering. Landskapet har små möjligheter att skaffa annan inkomstfinansiering.

Utifrån utredningen kan man utarbeta förslag till åtgärder som borde beaktas i planen för de offentliga finanserna, statsbudgeten samt de riksomfattande strategiska målen för social- och hälsovården. Dessutom kan utredningarna utnyttjas vid styrningen av social- och hälsovården enligt 30 §.

I 2 mom. föreskrivs om det material som behövs som underlag när den utredning som avses i 1 mom. utarbetas. Enligt 1 punkten utarbetar respektive landskap årligen en rapport om tillgången till tjänster samt det finansiella läget i sitt område.

Med stöd av 2 punkten utarbetar tillsynsmyndigheten för social- och hälsovården, nedan tillsynsmyndigheten, utifrån de uppgifter som erhållits i samband med laglighetsövervakningen årligen en rapport om tillgången till tjänster på lika villkor i området. Genom tillsynsmyndighetens laglighetsövervakning är det möjligt att få uppgifter i synnerhet om problem i tjänsterna och tjänstesystemet. Med tanke på den utredning som avses i bestämmelsen är det viktigt att tillsynsmyndighetens rapport granskar i synnerhet sådana situationer där det finns brister som orsakar problem vid ordnandet och produktionen av tjänster eller styrningen av tjänsteproduktionen.

Enligt 3 punkten ska Institutet för hälsa och välfärd analysera landskapens och tillsynsmyndighetens rapporter och utifrån dem utarbeta en expertbedömning av tjänstesystemets funktionsduglighet. Då granskar man på det sätt som anges i paragrafen i synnerhet tillgången till tjänster med avseende på befolkningens jämlikhet samt huruvida tjänsterna tillhandahålls kostnadseffektivt.

Enligt 3 mom. förhandlar social- och hälsovårdsministeriet om utarbetandet av utredningen och de slutsatser som presenteras i den med landskapen vid förfarande enligt 30 §. Detta ger landskapen en direkt möjlighet att framföra sina synpunkter redan i beredningsfasen.

I 4 mom. ingår ett bemyndigande, enligt vilket det genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet föreskrivs närmare om de uppgifter som bör ingå i de rapporter som avses i 2 mom. Genom förordning föreskrivs också om den tidpunkt då rapporterna senast ska lämnas till social- och hälsovårdsministeriet. Härigenom säkerställs att rapporterna är tillgängliga när den utredning som avses i 1 mom. utarbetas och vid förhandlingarna enligt 3 mom. med landskapen.

32 §. Uppföljning och utvärdering av social- och hälsovården. I paragrafen föreskrivs om hur social- och hälsovården och dess verkningar följs och utvärderas. Det regionala ansvaret för detta vilar på respektive landskap och det riksomfattande ansvaret på Institutet för hälsa och välfärd.

Utgångspunkt för uppföljningen och utvärderingen är en tillförlitlig, effektiv och modern informationsproduktion, som betjänar landskapets styrning av verksamheten och dialogen med tjänsteproducenterna. Information behövs också om de avtal som hänför sig till tjänsteproduktionen samt om den tjänsteproduktion som baserar sig på dem, kvaliteten, kostnaderna, verkningarna av tjänsterna samt främjandet av välfärd och hälsa. Kunskapsunderlaget ska vara

enhetligt och jämförbart såväl på nationell nivå som i landskapen och mellan tjänsteproducenterna. Informationsproduktionen ska vara öppen och ge invånarna möjligheter att påverka.

Med stöd av 1 mom. ska landskapet följa befolkningens välfärd och hälsa i området samt verkningsfullheten, kostnaderna och produktiviteten i fråga om sin verksamhet. Med stöd av uppföljningsuppgifterna kan landskapet planera och revidera servicestrukturen i sitt område så att den motsvarar befolkningens servicebehov på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Samtidigt kan landskapet jämföra och främja tjänsteproduktionens produktivitet och kvalitet. På så vis kan landskapet basera sin servicestrategi och sitt servicelöfte på tillförlitlig och följbär information. Utifrån den kan man också följa genomförandet av servicestrategin och uppfyllandet av servicelöftet.

Institutet för hälsa och välfärd ska med stöd av 2 mom. följa och utvärdera befolkningens välfärd och hälsa i hela landet samt landskapens serviceverksamhet. THL ska även annars följa, utvärdera och utveckla social- och hälsovården och fungera som statistikmyndighet för branschen. I anslutning till utvärderingsuppgiften ska THL skaffa nödvändiga uppgifter och utifrån dem utarbeta utredningar för social- och hälsovårdsministeriet. Uppgifter och utredningar behövs bland annat vid beredningen av de riksomfattande målen för social- och hälsovården samt vid förhandlingarna med landskapen och styrningen av landskapens verksamhet utifrån dem.

Med stöd av 3 mom. är det THL:s uppgift att fastställa minimidatainnehållet i landskapens egen uppföljning. Uppgiften innefattar även innehållet i uppföljningsuppgifterna om välfärdsberättelserna enligt 7 och 8 §. Utifrån detta minimidatainnehåll genomförs uppföljning som baserar sig på ett i hela landet enhetligt kunskapsunderlag samt jämförelse och utvärdering av befolkningens välfärd och hälsa samt serviceverksamheten i landskapen.

I paragrafen föreskrivs dessutom om den riksomfattande uppföljningen och utvärderingen av verksamheten, för vilken Institutet för hälsa och välfärd ansvarar.

33 §. Styrning av tjänsteproducenterna. Med stöd av paragrafen ska landskapet se till att företag och sammanslutning som producerar tjänster för landskapet vilka omfattas av dess organiseringsansvar baserar planeringen och ledningen av sin verksamhet på ett stabilt kunskapsunderlag om social- och hälsovården. Bestämmelsens syfte är att säkerställa att tjänsterna är verkningsfulla och av god kvalitet och samtidigt effektivt och kostnadseffektivt producerade. För att uppnå detta ska verksamheten basera sig på aktuell information om tjänsterna och tillhandahållandet av dem och även på senaste forskningsrön. Även klienternas och personalens erfarenheter är viktiga när tjänsterna tillhandahålls.

Landskapet kan säkerställa att dessa saker beaktas i tjänsteproduktionen genom att förutsätta att de beaktas i avtalen med tjänsteproducenterna. Närmare bestämmelser om avtalen ingår i 24 §.

34 §. Social- och hälsovårdsministeriets rätt till upplysningar. I paragrafen föreskrivs om rätt för social- och hälsovårdsministeriet att av olika aktörer få sådana uppgifter som är nödvändiga för ministeriet på grund av de styrnings-, planerings- och utvecklingsuppgifter som åläggs det i 17, 19, 20 och 30 §. Den rätt att få upplysningar som föreskrivs för social- och hälsovårdsministeriet i paragrafen är inte det primära sättet för ministeriet att skaffa nödvändiga upplysningar. Ministeriet ska i första hand utnyttja till exempel de utredningar som Institutet för hälsa och välfärd utarbetar med stöd av 32 §. Bestämmelsen gör det emellertid möjligt för ministeriet att få heltäckande information som behövs för att sköta styrningen även i situationer där information inte fås på något annat sätt.

Social- och hälsovårdsministeriet behöver information om till exempel landskapens ekonomi- och verksamhetsplanering, investeringar och anskaffningar samt verksamhetens effektivitet när ministeriet styr landskapens social- och hälsovårdsplanering. Det behövs information om bland annat hur tillträdet till service och vård samt vårdkedjorna fungerar. För att följa arbetskrafts- och utbildningsbehovet och eventuella styråtgärder i anslutning därtill behövs uppgifter om personalstrukturen, arbetskraftsbehovet och arbetskraftens rörlighet, utbildning och pensionsavgång.

Social- och hälsovårdsministeriet ska ha rätt att få uppgifter av i första hand statliga, landskapets och kommunala myndigheter samt av andra offentligrättsliga samfund. Viktiga informationsproducenter är statistikmyndigheterna, alltså Institutet för hälsa och välfärd och Statistikcentralen. Även Arbetshälsoinstitutet producerar information som kan behövas för skötseln av ministeriets uppgifter enligt paragrafen.

Information bör också fås från andra informationsproducenter som har ålagts skyldighet att samla in uppgifter. Till dem hör FPA och Pensionsskyddscentralen. Uppgifter om befolkningen behövs också från till exempel Befolkningsregistercentralen.

För att jämföra den offentliga och privata tjänsteproduktionen ska ministeriet också ha rätt att få uppgifter om såväl privata som offentliga tjänsters kvalitet (till exempel via uppgifter från tillsynen och klientresponser), klient- och patientsäkerheten samt produktiviteten och resurseffektiviteten. Dessutom uppgifter kan kunna insamlas även från privata tjänsteproducenter och tjänsteproducenter inom tredje sektorn. Av denna orsak nämns i bestämmelsen producenterna av social- och hälso-tjänster samt självständiga yrkesutövare inom social- och hälsovården.

Social- och hälsovårdsministeriet ska få de uppgifter det behöver avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna. De uppgifter som utlämnas till ministeriet får dock inte innehålla identifieringsuppgifter om enskilda personer, eftersom ministeriets styruppgifter inte kräver uppgifter på individnivå.

Rätten till upplysningar enligt den föreslagna bestämmelsen gäller således inte handlingar som ska hemlighållas enligt 25 § 1 mom. 25 punkten i offentlighetslagen (621/1999), vilka innehåller uppgifter om en klient hos socialvården eller en enskild kund hos arbetsförvaltningen samt de förmåner eller stödåtgärder eller den socialvårdsservice eller den service för arbetsförvaltningens enskilda kunder som denne erhållit eller uppgifter om en persons hälsotillstånd eller handikapp, den hälsovård eller rehabilitering som denne har erhållit eller uppgifter om någons sexuella beteende eller inriktning. I bakgrunden för skyddet för privatlivet som tryggas i 10 § i grundlagen samt principen om privatlivets okränkbarhet i internationella konventioner om de mänskliga rättigheterna. Undantag från dessa kan göras endast genom uttryckliga bestämmelser på lagnivå.

Ministeriets rätt till upplysningar gör det däremot möjligt att få information ur handlingar som är sekretessbelagda enligt 24 § 1 mom. 17 punkten i offentlighetslagen. Till dem hör till exempel handlingar som innehåller uppgifter om statens, kommunernas eller något annat offentligt samfunds eller i 4 § 2 mom. i offentlighetslagen avsedda sammanslutningars, inrättnings- eller stiftelsers affärs- eller yrkeshemligheter. Sekretessbelagda är likaså handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med affärsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för sammanslutningen, inrättningen eller stiftelsen eller ge ett annat offentlig samfund eller en enskild som bedriver liknande eller annars konkurrerande verksamhet en konkurrensfördel eller försämra det offentliga samfundets eller i 4 § 2 mom. avsedda sammanslutningars, inrättnings- eller stiftelsers möjligheter till förmånlig upphandling eller arrangemang som av-

ser placering, finansiering eller låneskötsel. Ministeriet har dock rätt att få nämnda upplysningar om de är nödvändiga för att sköta ministeriets uppgifter enligt paragrafen.

35 §. *Invånarnas möjligheter att delta och påverka.* I paragrafen föreskrivs om invånarnas möjligheter att delta och påverka. En grundläggande bestämmelse om saken finns i 23 § i landskapslagen och den motsvarar i huvudsak 22 § i kommunallagen, där det föreskrivs om de allmänna möjligheterna att delta och påverka i kommunen. I förslaget till 1 mom. hänvisas till landskapslagen. Enligt bestämmelsen ska landskapets invånares möjligheter att delta i och påverka social- och hälsovården främjas på det sätt som föreskrivs i landskapslagen. Till denna del ingår motivering i detaljmotiveringen till 22 § i landskapslagen.

Med stöd av 23 § 3 mom. i landskapslagen gäller invånarnas möjligheter att delta och påverka alla tjänsteproducenter som producerar tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar. Enligt momentet ska landskapet införa skyldigheter som tryggar genomförandet av invånarnas rättigheter i avtal med företag, sammanslutningar och stiftelser som producerar tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar. Dessa tjänsteleverantörer ska i sin verksamhet se till att möjligheterna till deltagande och inflytande genomförs.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om kompletterar möjligheten att delta och påverka ordnandet av social- och hälsovården. Enligt den ska invånarnas synpunkter beaktas vid utarbetandet av sådant som är centralt för invånarnas tjänster i landskapet, alltså landskapets servicelöfte, landskapets samarbetsavtal samt samarbetsområdets förslag till social- och hälsovårdsministeriet om de riksomfattande målen enligt 27 §. Bestämmelsen ålägger en skyldighet som är mer bindande än den allmänna möjligheten att delta och påverka, alltså att konkret beakta synpunkter och utvecklingsförslag från invånarna i landskapet när nämnda beslut bereds. Då räcker det inte att invånarna har getts tillfälle att framföra sina synpunkter utan de ska utvärderas omsorgsfullt och utifrån utvärderingen ska man besluta om och på vilket sätt synpunkterna och förslagen ska beaktas.

36 §. *Utvecklingsverksamhet som gäller social- och hälsovården i landskapet.* I paragrafen föreskrivs om utvecklandet av de tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar. För närvarande föreskrivs det om utvecklingsverksamheten i lagen (1230/2001) och förordningen (1411/2001) om kompetenscentrumverksamhet inom det sociala området. Enligt 35 § i hälso- och sjukvårdslagen ska en samkommun ha en primärvårdsenhet. Det föreskrivs inte särskilt om utvecklande av den specialiserade sjukvården.

I praktiken har kompetenscentrumen inom det sociala området skött utvecklandet av det sociala området, primärvårdsenheterna utvecklandet av primärvården medan den specialiserade sjukvården har utvecklats på varierande sätt i de olika sjukvårdsdistrikten. Utvecklingsarbetet för att främja välfärd och hälsa är organiserat på varierande sätt som en uppgift för bland annat kompetenscentrumen inom det sociala området och primärvårdsenheterna. De flesta utvecklingsenheter för social- och hälsovården är små, och deras fasta personal består av några personer. Största delen av finansieringen kommer från externa projekt. Utvecklingsarbetet mellan socialvården och hälso- och sjukvården varierar. Enheterna sköter till exempel uppgifter i anslutning till sammanställande och analys av regional information. Detta har lett till att väldigt många aktörer utför liknande och delvis överlappande arbete.

Enligt 1 mom. svarar landskapet inom sitt område för utvecklandet av social- och hälsovården samt för utvecklingssamarbete som överskrider områdes- och organisationsgränserna. I landskapets utvecklingsuppgift ingår att stöda landskapets ledning när verksamheten planeras och besluten verkställs. Dessutom samordnar och styr landskapet det integrerade utvecklingsarbetet på producentnivå samt stöder kommunerna i arbetet för att främja välfärd och hälsa.

Även om tjänsteproducenterna sköter det egentliga utvecklingsarbetet, krävs det stöd från landskapets sektorsövergripande utvecklingsverksamhet, som förenar utvecklandet av socialvården och hälso- och sjukvården till en integrerad helhet, för att stärka en verksamhetskultur, utvecklingspraxis och utvecklingskompetens som stöder social- och hälsovårdsreformen. Sektorsövergripande verksamhet förutsätter kompetens inom socialvård, primärvård, specialiserad sjukvård, främjande av välfärd och hälsa samt företagshälsovård. Dessutom kan den enligt behov innefatta till exempel läkemedelsförsörjningskompetens.

Till utvecklingsuppgifterna hör också att samordna och styra utvecklingsarbetet på producentnivå. En uppgift för utvecklingsverksamheten är att stöda praktiskt inriktat utvecklingsarbete som främjar integrationen och kostnadshanteringen inom social- och hälsovården i området samt att förankra kunskapsbaserade verksamhetsmodeller och god praxis med kostnadseffekter i området. Landskapet ska också ge sitt stöd till arbetet för att främja välfärd och hälsa i kommunerna, som bär huvudansvaret för det. Dessutom deltar landskapets utvecklingsverksamhet i det nationella utvecklandet av social- och hälsovården tillsammans med bland annat social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd och Arbetshälsoinstitutet samt samarbetar med de organisationer som deltar i utbildnings-, utvecklings- och forskningsverksamheten i området. Inom den forskningsbaserade utvecklingsverksamheten är samarbetet med universitet, yrkeshögskolor, forskningsinstitut och branschorganisationer viktigt.

Enligt 2 mom. ska landskapen Birkaland, Norra Österbotten, Norra Savolax, Nyland och Egentliga Finland i anslutning till sin utvecklingsuppgift avtala med de andra landskapen som hör till samma samarbetsområde om samarbete för att utveckla social- och hälsovården. Dessutom ska de nämnda landskapen samarbeta med olika aktörer, såsom universitet, högskolor, organisationer och näringslivet, för att utveckla nya metoder, produkter och tjänster samt utveckla bedömningen av kompetensbehovet och yrkeskompetensen. De nämnda landskapen ska således främja enhetlig och forskningsbaserad utveckling av den social- och hälsovård som omfattas av landskapens organiseringsansvar samt samarbetet i anslutning därtill.

Landskapen sköter för sin del prognostiseringen av utbildningsbehovet för social- och hälsovården, en uppgift som för närvarande genom lagen om utveckling av regionerna (1651/2009) har uppdragits åt förbunden på landskapsnivå i deras områden. Avsikten är inte att på landskapen överföra sådana uppgifter i anslutning till planering av utbildningen som högskolorna och andra läroanstalter ska besluta om. Dessa landskap ska i enlighet med samarbetsområdets samarbetsavtal sköta även andra utvecklingsuppgifter som det inte är motiverat att sköta separat i varje landskap, såsom utveckling av yrkeskompetensen och hanteringen av personella resurser i samarbete med universitet och yrkeshögskolor. Utvecklandet av nya metoder, produkter och tjänster i samarbete med universiteten, högskolorna, organisationer och områdets näringsliv stärker inte bara social- och hälsovården utan också områdets livskraft och företagsverksamhet. För dessa uppgifter behövs samarbetsstrukturer med universiteten och högskolorna i området samt andra nödvändiga regionala och nationella aktörer.

Enligt 3 mom. ska alla bolag och sammanslutningar som producerar tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar delta i utvecklandet av tjänsterna på det sätt som landskapet bestämmer. Detta kan betyda till exempel att man är med när nationella vårdrekommendationer eller annan praxis som baserar sig på bevis tas i bruk. Landskapet kan också ordna enhetliga utvecklarträning i sitt område. När företag och sammanslutningar deltar i utvecklingsverksamheten måste deras faktiska förutsättningar att delta beaktas. Företagets storlek och verksamhet inverkar på ett betydande sätt på utvecklingsarbetets omfattning och innehåll samt på möjligheterna att utföra utvecklingsarbete.

I 4 mom. föreskrivs om specialuppgifter i anslutning till utvecklandet av tjänster på samiska och svenska. Enligt det ska landskapet Lappland stöda utvecklandet av tjänster på samiska i

synnerhet i hela Lappland, men till behövliga delar även på andra ställen i Finland. Över hälften av dem som talar samiska bor utanför samernas hembygdsområde. Utvecklingsverksamheten i landskapet Nyland ska på motsvarande sätt stöda utvecklandet av tjänster på svenska. Denna uppgift gäller hela landet.

5 kap. **Kostnadsersättningar**

Finansiering av landskapen samt kostnadsersättningar

37 §. Finansiering av social- och hälsovården. I paragrafen föreskrivs om finansiering av den social- och hälsovård som landskapet ordnar. Landskapen får sin huvudsakliga finansiering från staten på det sätt som föreskrivs i lagen om landskapens finansiering. Dessutom får avgifter tas ut av social- och hälsovårdsklienter i enlighet med lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården. I paragrafen ingår en hänvisning till nämnda lagar.

Landskapen kan också få inkomster av tjänsteproduktionen när invånare i andra landskap eller personer som bor någon annanstans än i Finland anlitar social- och hälsotjänster eller när det annars föreligger en ersättningsgrund, exempelvis när sjukvård ska ersättas med stöd av vissa obligatoriska försäkringar. Sådana obligatoriska försäkringar är till exempel trafikförsäkring och olycksfallsförsäkring. Ersättning för vård kan också tas ut för vård enligt vissa EU-bestämmelser och lagar som stiftats med stöd av dem. Bland annat lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (1201/2013) innehåller sådana bestämmelser.

I 38 § föreskrivs dessutom om kostnadsersättningar mellan landskapen när en invånare i ett landskap har omfattats av tjänster som ordnas av ett annat landskap.

38 §. Kostnadsersättningar mellan landskapen. I paragrafen föreskrivs om situationer där ett landskap har ordnat vård och omvårdnad för en person som inte är invånare i landskapet.

Enligt 42 § i socialvårdslagen från 1982 har en kommun rätt att få ersättning för anstaltsvård som kommunen har lämnat annan än egen invånare. Kravet på att få ersättning är att vården har varat i minst 14 dygn. Därtill krävs det enligt paragrafen att kommunen lämnar in ersättningsansökan hos förvaltningsdomstolen inom sex månader från att anstaltsvården börjat. Om ansökan inte lämnas in inom den utsatta tidsfristen, förlorar kommunen rätten till ersättning för den anstaltsvård som den gett före inlämnandet av ansökan och som den ersättningsskyldiga kommunen skriftligen har vägrat ersätta. Detta förfarande anses vara för styvt. Därför motsvarar den föreslagna paragrafen den gällande hälso- och sjukvårdslagens 58 § som inte innehåller bestämmelser om att ett förvaltningsdomstolsförfarande är ett villkor för ersättning.

I 1 mom. föreskrivs att när en person vårdas vid en sådan verksamhetsenhet inom social- och hälsovården som ett annat landskap än det landskap där personen är invånare är huvudman för, ska det landskap där personen är invånare betala ersättning för vården, om inte något annat bestäms om ersättning av vårdkostnader någon annanstans i lag. Om ersättandet har bestämts något annat till exempel i 13 a § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården som går ut på att den kommun eller samkommun som svarar för ordnandet av vårdtjänsten (enligt den gällande formuleringen) har rätt att av Statskontoret eller den försäkringsanstalt som enligt de nämnda lagarna är skyldig att betala ersättning få en avgift enligt de villkor som föreskrivs i lagarna vilken högst motsvarar beloppet av kostnaderna för vårdtjänsten minskat med beloppet av den klientavgift som tagits ut hos klienten.

Enligt paragrafens 2 mom. baserar ersättningen sig på produktidentifieringen eller det produktpris som ligger till grund när verksamhetsenheten följer upp sin verksamhet. Från ersättningen avdras de klientavgifter som klienten eller patienten betalat för sin vård och övriga

verksamhetsintäkter som tjänsteproducenten har fått i samband med vården. Klientavgiften bestäms enligt den lagstiftning som gäller den och det beslut som området fattat om avgifterna. Bestämmelser om avgifterna för social- och hälso-tjänster finns i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992). Det är möjligt att det i landets olika delar används olika faktureringsförfaranden. Detta kan orsaka oklarheter när det gäller faktureringsgrunderna. Det finns inte några nationellt överenskomna ersättningsgrunder eller faktureringsförfaranden. Därför får närmare bestämmelser om grunderna för ersättning för tjänsterna och om faktureringsförfarandet vid behov utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsmi-
nisteriet.

Ansvar för att ordna prehospita akutsjukvård vilar på landskapen Birkaland, Norra Östern, Norra Savolax, Nyland och Egentliga Finland. De ordnar prehospita akutsjukvård i de landskap som hör till samarbetsområdet på det sätt som föreskrivs i 9 §. Enligt förslaget till 3 mom. deltar de landskap som hör till samma samarbetsområde gemensamt i finansiering av den prehospita akutsjukvården. Grunden utgörs till 80 procent av de behovsfaktorer som nämns i paragrafen, invånarantalet, sjukfrekvensen och boendetätheten. Resterande 20 procent av kostnaderna bestäms utifrån akutvårdsprestationerna. Enligt bestämmelsen ska de landskap som hör till ett samarbetsområde komma överens om de närmare ersättningsgrunderna. Då kan man bestämma bland annat hur akutvårdsprestationerna ska beaktas.

Statens utbildningsersättningar

39 §. Utbildningsersättning. Yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården får till många delar sin utbildning inom servicesystemet. På grund av branschens natur är det nödvändigt att personer som genomgår utbildning kommer i kontakt med praktiskt arbete redan under utbildningstiden. Särskilt specialiseringsutbildning och annan yrkesinriktad påbyggnadsutbildning genomförs i nära kontakt med arbetslivet. Detta är nödvändigt för att yrkesutbildade person som genomgår specialiseringsutbildning verkligen ska få de specialkunskaper som eftersträvas med specialiseringsutbildningen.

Att ordna utbildning tillhör ändå inte servicesystemets kärnuppgifter. Ur servicesystemets perspektiv kan kostnaderna för utbildningsverksamheten betraktas som en extra kostnad som kan inverka i synnerhet på tjänsteproducentens möjligheter att verka i ett konkurrensläge på marknaden. För att servicesystemet ska kunna användas för utbildning för yrkesutbildade personer, måste det ersättas för utbildningskostnaderna.

Av statsmedel har tidigare med stöd av hälso- och sjukvårdslagen betalats ersättning för utbildningskostnader för läkar-, tandläkar-, specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning. I den föreslagna nya paragrafen utvidgas utbildningsersättningen till att gälla även andra universitetsutbildningar för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och praktik i anslutning till dem. Härmed avses förutom läkar- och tandläkarutbildning i synnerhet socialarbetare samt specialiseringsutbildning på universitetsnivån inom social- och hälsovården samt andra behörighetsgivande yrkesinriktade påbyggnadsutbildningar. De utbildningar för vilka ersättning betalas anges närmare genom förordning enligt 45 §.

Utöver det ovannämnda ersätts utbildning som krävs för att medborgare i stater utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska få legitimation. Detta gäller i synnerhet legitimeringsprocessen för läkare. För närvarande ersätts kostnaderna för dylik praktik med stöd av hälso- och sjukvårdslagen.

Enligt förslaget företas väsentliga ändringar i de nuvarande bestämmelserna om utbildningsersättning. Den största orsaken till ändringarna är behovet av att utvidga ersättningarna till universitetsutbildningen på det sociala området samt överföringen av styransvaret för specialist-

läkar- och specialisttandläkarutbildningen från undervisnings- och kulturministeriet till social- och hälsovårdsministeriet från och med den 1 februari 2015. Enligt förslagen från den arbetsgrupp som förberett överföringen av styransvaret borde utbildningsersättningen utvecklas så att social- och hälsovårdsministeriet med dess hjälp har faktisk möjlighet att även annars styra tillhandahållandet av utbildning. Utvidgningen av ersättningen till att gälla även andra områden har motiverats med behovet av specialkunskaper (i anslutning till exempelvis socialt arbete och psykologi) i den framtida integrerade servicestrukturen inom social- och hälsovården. Det finns ett uppenbart behov av att utveckla specialkunskaperna på universitetsnivå på flera områden samtidigt som specialiseringsutbildning inte har tillhandahållits på önskat sätt på grund av resursbrist.

Det riksomfattande universitetsnätverket för socialt arbete, Sosnet, har ordnat utbildning för specialsocialarbetare sedan 2000. Sosnet-nätverket omfattar samtliga sex universitet som ger undervisning i socialt arbete (Helsingfors, Åbo, Tammerfors, Jyväskylä, Östra Finlands och Lapplands universitet). Utbildning för specialsocialarbetare tillhandahålls på fem specialiseringsområden. Utgångspunkten för utbildningen har varit att stärka den vetenskapliga grunden för yrkespraxis och främja yrkesskicklighet som bygger på ett undersökande arbetsgrepp. Ingen avgift har tagits ut för specialsocialarbetarutbildningen eftersom det är en utbildning som leder till examen.

I och med de ändringar som trädde i kraft i början av 2015 blev det universitetens uppgift att ordna specialiseringsutbildning, som blev en separat utbildningsform inom högskoleutbildningssystemet. Samtidigt blev utbildningen avgiftsbelagd. Sosnet har under 2015 berett ny specialsocialarbetarutbildning på fyra specialiseringsområden inom socialt arbete. De nya specialiseringsområdena är: Vårldstjänster, Rehabiliterande socialt arbete, Socialt barn-, ungdoms- och familjearbete samt Strukturerat socialt arbete. Avsikten är att utbildningarna ska starta stegvis under hösten 2016 och våren 2017. En utmaning för specialsocialarbetarutbildningen är att trygga fortlöpande utbildning och permanent finansiering på de fyra specialiseringsområdena.

Ersättning ska betalas till landskapen Birkaland, Norra Österbotten, Norra Savolax, Nyland och Egentliga Finland, som upprätthåller universitetssjukhus. De ska betala ersättningen vidare till andra aktörer som deltar i utbildningen med stöd av 39 § på det sätt som föreskrivs närmare genom den förordning av social- och hälsovårdsministeriet som utfärdas med stöd av 45 §. Samtidigt ska dessa landskap samordna den utbildningsverksamhet som äger rum inom servicessystemet i sitt eget samarbetsområde i samarbete med andra landskap och universiteten i området. I praktiken tillhandahålls utbildning i huvudsak av tjänsteproducenterna, som styrs av universiteten. Ett landskap med ansvar för att ordna tjänster ska dock ha möjlighet att på grund av sitt organiseringsansvar påverka även annan verksamhet som bedrivs av tjänsteproducenterna än produktionen av social- och hälso-tjänster, i detta fall utbildningsverksamheten, eftersom den kan påverka även tjänsteproducenternas basverksamhet. Storleken på den ersättning som betalas till landskapet ska i fortsättningen vara förenad med mera prövning än nu, till exempel i anslutning till det uppskattade utbildningsbehovet i respektive område. Närmare bestämmelser om ersättningsgrunderna ska ingå i förordningen enligt 43 §.

För att ersättning ska betalas förutsätts ett utbildningsavtal mellan landskapen i samarbetsområdet och de universitet som tillhandahåller utbildning. I utbildningsavtalet kommer man närmare överens om hur landskapen, universiteten och tjänsteproducenterna ska samarbeta när utbildning ordnas. Avtalen ingås samarbetsområdesvis mellan de landskap och universitet som verkar i området i fråga. Det kan finnas ett gemensamt avtal för alla utbildningar som omfattas av ersättning eller så kan ett separat avtal ingås för varje utbildningsprogram. Utbildningsavtalet hindrar inte att ett universitet godkänner även utbildning som genomgått i något annat än det egna samarbetsområdet som en del av utbildningen. Utbildningsersättning betalas även för

utbildning som tillhandahållits i något annat än universitetets eget samarbetsområde, om området i fråga har ett giltigt utbildningsavtal och de övriga villkoren för utbetalning av utbildningsersättning är uppfyllda.

Den föreslagna bestämmelsen om utbildningsersättningar baserar sig på en långvarig praxis inom hälso- och sjukvården enligt vilken kommuner och samkommuner får ersättning för kostnader för utbildning och specialiseringsutbildning för läkare och tandläkare. Bestämmelser om detta finns nu i 59 § i hälso- och sjukvårdslagen. Såsom konstaterats ovan föreslås nu att kostnadsersättningen utvidgas till universitetsutbildning för yrkesutbildade personer inom socialvården.

Statens ersättning för forskningsverksamhet

40 §. Regionala forskningskommittéer. Enligt förslaget ska ett samarbetsområde för social- och hälsovården för en fyraårsperiod tillsätta en forskningskommitté för hälso- och sjukvården, samt eventuella sektioner. Nu är forskningskommittéerna till endast för hälsovetenskaplig forskning på universitetsnivå på det sätt som föreskrivs i 61 § i hälso- och sjukvårdslagen. Enligt förslaget ska uppgiften utvidgas till att omfatta även socialvetenskaplig forskning.

Forskningskommittén ska bestå av representanter för de olika vetenskapsområdena från verksamhetsenheterna i landskapen i samarbetsområdet. Samarbetsområdets forskningskommitté beslutar utifrån de ansökningar som gjorts hur forskningsmedlen fördelas på social- och hälsovetenskapliga forskningsprojekt i dess område.

(motiveringen preciseras senare)

41 §. Finansiering av social- och hälsovetenskaplig forskning på universitetsnivå. Enligt paragrafen kan landskap samt andra offentliga och privata aköttror betalas ersättning av statens medel för kostnader för social- och hälsovetenskaplig forskning på universitetsnivå. För närvarande betalas ersättningar endast för hälsovetenskaplig forskning på det sätt som föreskrivs i 61 § i hälso- och sjukvårdslagen.

Enligt 1 mom. fastställer social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med forskningskommittéerna enligt 40 § insatsområden och målsättningar när det gäller forskningen på universitetsnivå för fyra år i sänder. När forskningsverksamheten och insatsområdena bereds ska man beakta samarbetsområdenas olika prioriteringar när det gäller forskning. Forskning är ett långsiktigt arbete, vilket ska beaktas när man ser över insatsområdena och målsättningarna med fyra års mellanrum.

Enligt 2 mom. beviljas för forskningen på universitetsnivå statlig finansiering enligt social- och hälsovårdsministeriets beslut för fyra år i sänder. Ministeriets beslut baserar sig på utfallet för forskningens insatsområden och målsättningar och på forskningens kvalitet, omfattning och genomslag under den föregående fyraårsperioden. Finansieringen ska tilldelas samarbetsområdenas forskningskommittéer. Eftersom anslaget för den hälsovetenskapliga forskningen på universitetsnivå fastställs årligen i statsbudgeten, går det inte att bestämma hur forskningsmedlen i euro fördelas för fyra år framåt. Ministeriet beslutar hur forskningsfinansieringen ska tilldelas samarbetsområdena som procentandelar av det anslag som står till förfogande respektive år. Om indelningen i samarbetsområden ändras under fyraårsperioden, ska den ändrade områdesindelningen beaktas på motsvarande sätt i ministeriets beslut om tilldelning av forskningsfinansiering.

De regionala forskningskommittéerna ska enligt 3 mom. på ansökan besluta om beviljande av forskningsfinansiering i sitt område. Landskapen samt andra aktörer såsom statliga sennes-

sjukhus eller privata tjänsteproducenter kan ansöka om finansiering för social- och hälsovetenskaplig forskning. De aktörer till vilka ersättning kan betalas fastställs med stöd av bemyndigandet i 45 §.

Avsikten är att bestämmelser om de verksamhetsenheter som får söka finansiering ska utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet enligt samma principer som i dag. De enheter som kan komma i fråga är verksamhetsenheter som bedrivit långvarig, etablerad och högkvalitativ social- och hälsovetenskaplig forskning. Bestämmelser om tjänsteproducenter som är berättigade till ersättning för kostnaderna för hälsovetenskaplig forskning på universitetsnivå finns i social- och hälsovårdsministeriets förordning 1125/2013. I fortsättningen beaktas även aktörer som bedriver socialvetenskaplig forskning i förordningen.

42 §. Nationell utvärderingsgrupp för den social- och hälsovetenskapliga forskningen. I paragrafen föreskrivs i enlighet med rubriken om en utvärderingsgrupp för den social- och hälsovetenskapliga forskningen. Enligt förslaget tillsätter social- och hälsovårdsministeriet för den social- och hälsovetenskapliga forskningen på universitetsnivå en nationell utvärderingsgrupp som består av experter. För att säkerställa utvärderingsgruppens objektivitet får gruppen också ha utländska medlemmar.

Utvärderingsgruppen ska ha till uppgift att bedöma samarbetsområdenas forskning under den föregående fyraårsperioden. Man ska särskilt bedöma utfallet för de fastställda insatsområdena och målsättningarna för forskningen samt forskningens kvalitet, omfattning och genomslag. Utvärderingsgruppen ska lägga fram förslag om hur forskningsfinansieringen ska fördelas mellan samarbetsområdena under den följande fyraårsperioden som grund för ministeriets beslutsfattande.

Utvärderingsgruppen ska inleda arbetet vid ingången av det sista året av fyraårsperioden då gruppen kan analysera forskningen under de föregående åren. Avsikten är att utvärderingsgruppen blir färdig med arbetet under hösten det sista året av fyraårsperioden då ministeriet kan fatta beslut om fördelningen av finansieringen genast vid ingången av den följande fyraårsperioden.

Bestämmelsen motsvarar den nuvarande 62 § i hälso- och sjukvårdslagen med den ändringen att den utvidgas till att gälla även socialvården.

Ersättningsförfarande

43 §. Utbetalning av utbildningsersättning och forskningsfinansiering. Den föreslagna paragrafen motsvarar 63 § i hälso- och sjukvårdslagen. I 1 mom. ingår bestämmelser om utbetalning av utbildningsersättning. Enligt förslaget betalas statens utbildningsersättning ut av tillsynsmyndigheten för social- och hälsovården. Utbildningsersättning betalas ut halvårsvis på ansökan. För att ersättning ska betalas förutsätts också att de villkor för betalning av ersättning som anges i förordning enligt 45 § är uppfyllda. Landskapen betalar ersättningarna vidare till andra tjänsteproducenter som deltagit i utbildningen, universiteten och andra som har rätt till ersättning på de närmare grunder som anges genom förordning enligt 45 §.

Tillsynsmyndigheten betalar enligt 2 mom. varje månad forskningsfinansiering till samarbetsområdets forskningskommitté, som betalar finansieringen vidare till dem som genomför projektet utifrån deras ansökningar.

Landskapen ska med stöd av 3 mom. före utgången av juni följande år lämna en redogörelse för hur ersättningarna har använts. Dessutom ska universiteten på motsvarande sätt årligen

meddela social- och hälsovårdsministeriet antalet utbildade varje kalenderår. Uppgifterna ska användas för uppföljning av utbildningarna och de ersättningar som betalas på grund av dem.

I 4 mom. konstateras att i övrigt iakttas i fråga om betalning av ersättning och övrigt förfarande samt sökande av ändring i tillämpliga delar statsunderstödslagens bestämmelser. Det är fråga om statsunderstödslagens 20 § 1 mom. om återbetalning av statsunderstöd, 21 § om återkrav av statsunderstöd, 24 och 25 § om ränta och dröjsmålsränta, 26 § om jämkning, 28 § om tiden för återkrav, 29 § 2 mom. om preskription, 30 § om kvittning och 34 § om begäran om omprövning och ändringssökande.

44 §. Användning av landskapets lokaler för utbildning och forskning. I paragrafen föreskrivs om användning av landskapets lokaler för utbildning och forskning på samma sätt som det nu föreskrivs i 65 § i hälso- och sjukvårdslagen om användning av kommunens eller samkommunens lokaler. Eftersom utbildnings- och forskningsersättningar enligt förslaget kan betalas även på grund av socialvårdsutbildning och socialvetenskaplig forskning, föreslås att även skyldigheten att upplåta lokaler ska utvidgas till att gälla socialvårdens lokaler.

I 1 och 2 mom. föreskrivs om rätt för universitet och andra anordnare av social- och hälsovårdsutbildning att använda sjukhus och andra verksamhetsenheter för utbildning av yrkesutbildade personer inom social- och sjukvården och för social- och hälsovetenskaplig forskning. Med andra anordnare av social- och hälsovårdsutbildning avses yrkeshögskolor och yrkesläroanstalter som ger utbildning inom social- och hälsovården. Utbildningsanordnaren och landskapet i fråga avtalar om användningen av lokaler för utbildning och forskning. När det gäller utbildning kommer man överens om samarbete i det utbildningsavtal som avses i 39 §.

Enligt 3 mom. ska landskapet se till att universitet eller en annan anordnare av social- och hälsovårdsutbildning förfogar över sådana för undervisning och forskning behövliga lokaler med fasta maskiner och anläggningar och sådana personalrum för utbildnings- och forskningspersonalen och för studerandena som måste finnas vid landskapets verksamhetsenheter. Om verksamheten också kan ordnas någon annanstans utan svårighet, är det inte frågan om en sådan nödvändighet som bestämmelsen avser. De maskiner, anläggningar och rum som avses i bestämmelsen hör nära samman med sjukhusets eller verksamhetsenhetens verksamhet, och att ordna utbildningen och forskningen på något annat ställe är inte ändamålsenligt.

Enligt 4 mom. ska yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som är anställda hos landskapet vara skyldiga att delta i utbildning och forskning inom hälso- och sjukvården på det sätt som avtalas mellan landskapet och universitetet eller en annan utbildningsanordnare. När det gäller utbildning på universitetsnivå kommer man överens om samarbete i det utbildningsavtal som avses i 39 §.

Med stöd av 5 mom. ska vid sidan av landskapets serviceinrättning även andra bolag och sammanslutningar som producerar tjänster för landskapet vara skyldiga att upplåta lokaler och personalens arbetsinsats för utbildning. En ytterligare förutsättning är att det finns sådana studerande som avses i 39 § vid en tjänstenhet som upprätthålls av ett bolag eller en sammanslutning.

45 §. Bemyndigande att utfärda förordning. Enligt förslaget utfärdas bestämmelser om storleken på ersättningarna för utbildning och ersättning samt om förfaranden för betalning av ersättningar genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

För att utbildningsersättningen i fortsättningen också ska kunna ha en styrande inverkan på social- och hälsovårdsutbildningarna borde social- och hälsovårdsministeriet ha tillräckliga möjligheter att påverka ersättningsgrunderna. Detta vore särskilt viktigt i fråga om specialist-

och specialisttandläkarutbildningen efter att ansvaret för styrningen av dem har övergått på social- och hälsovårdsministeriet från och med den 1 februari 2015. Den praxis som hänför sig till utbildningsersättningen inbegriper dessutom flertalet detaljer som behöver regleras genom förordning av ministeriet.

Specialiseringsutbildningen inom andra områden än för läkare och tandläkare styrs av de bestämmelser om specialiseringsutbildning i universitetslagen (558/2009) och yrkeshögskolelagen (932/2014) som beretts av undervisnings- och kulturministeriet och som trädde i kraft den 1 januari 2015. Enligt regeringens proposition om ändringen (RP 241/2014 rd) utgör specialiseringsutbildningarna varken examensutbildning eller fortbildning utan en egen utbildningsform. Den nya lagstiftningen hindrar inte till exempel social- och hälsovårdsministeriet från att genomföra specialiseringsutbildning i anslutning till det egna verksamhetsområdet om det anses nödvändigt. Specialiseringsutbildningar enligt den nya lagstiftningen är ändå inte sådana utbildningar som man inte kommer överens om i ett avtalsförfarande eller beträffande vilka det föreskrivs särskilt om innehåll och mål och sättet att genomföra dem. På social- och hälsovårdsområdet finns det vissa specialiserings- och behörighetsgivande utbildningar som det föreskrivs om i speciallagstiftning och som således inte kan anses vara sådana specialiseringsutbildningar som avses i den nya lagstiftningen. Till dem hör specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning och dessutom till exempel psyko-terapeututbildning samt vissa utbildningar som ger behörighet inom företagshälsovård.

Närmare bestämmelser om de utbildningar som ligger till grund för utbildningsersättningen utfärdas genom förordning. Social- och hälsovårdsministeriet ska ha möjlighet att pröva vilka universitetsutbildningar det är ändamålsenligt att stöda med utbildningsersättning med tanke på servicesystemets behov. De nya bestämmelserna om specialiseringsutbildning i universitetslagen och yrkeshögskolelagen uppmuntrar högskolorna att fundera på att inrätta behovsbaserade specialiseringsutbildningsprogram i samarbete med arbetslivet, vilket kan leda till att nya utbildningsprogram inrättas i snabb takt. Om utbildningsersättning skulle betalas automatiskt för alla specialiseringsutbildningar på universitetsnivå för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården, skulle de utgöra ett oändamålsenligt incitament för nya utbildningsprogram och kunna leda till att sådana utbildningsprogram inrättas som det inte finns något behov av i verkligheten. Social- och hälsovårdsministeriet borde också ha möjlighet att försäkra sig om att de medel som finns tillgängliga för ersättningar inte fördelas på så många aktörer att ersättningen förlorar sin praktiska betydelse.

Bestämmelser om grunderna för utbildningsersättningen utfärdas genom förordning. Härmed avses grunderna för fastställande av storleken på den ersättning som ska betalas till ett landskap som har ett universitetssjukhus på sitt område. Sådana grunder är till exempel volymen av den utbildningsverksamhet som bedrivs i de landskap som hör till ett samarbetsområde samt det uppskattade utbildnings- och kompetensbehovet. Via ersättningsgrunderna har social- och hälsovårdsministeriet möjlighet att fastställa kvantitativa mål och tyngdpunkter för utbildningen med hänsyn till befolkningens och servicesystemets behov. Målen fastställs genom förordning för tre år i sänder. De kvantitativa utbildningsmålen ska grunda sig på regelbundna beräkningar av det framtida utbildningsbehovet.

Med ersättningens storlek avses både storleken på den ersättning som betalas till landskapet och storleken på den ersättning som betalas till de tjänsteproducenter, universitet och andra aktörer som har rätt till ersättning.

Med förfaranden för betalning av ersättning avses de förfaranden som landskapet tillämpar när det betalar ersättning till tjänsteproducenter, universitet och andra aktörer. De kan variera beroende på den utbildning som ska ersättas och enligt hur utbildningsarrangemangen ser ut för respektive utbildning som ska ersättas.

Avsikten är att samtidigt ändra ersättningen för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning så att ersättningen till tjänsteproducenten i fortsättningen alltid baserar sig på utbildningsmånaderna. Av en specialistutbildning ersätts lika många månader som utbildningen varar. Ersättningen till universitet för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildning ska basera sig på antalet utexaminerade specialistläkare och specialisttandläkare.

Genom förordning utfärdas också bestämmelser om tjänsteproducenter, universitet och andra aktörer som har rätt till utbildningsersättning. Med tjänsteproducenter som har rätt till ersättning avses här av universitetet godkända tjänsteproducenter som berörs av organiseringsansvar. Med andra aktörer avses sådana aktörer som är involverade i utbildningen men som inte direkt berörs av organiseringsansvar. Till dem hör till exempel Arbetshälsoinstitutet och Finlands Röda Kors Blodtjänst.

Till skillnad från tidigare ska ersättning i fortsättningen också betalas till universitet. Orsaken till detta är i synnerhet att styransvaret för specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen överförs på social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet har gett universiteten i uppgift att ordna specialistläkar- och specialisttandläkarutbildningen i praktiken samt att sköta frågor i anslutning till utbildningens innehåll och kvalitet. Sålunda är det också social- och hälsovårdsministeriets ansvar att anvisa universiteten tillräckliga resurser för att sköta uppgiften. Den arbetsgrupp som beredde överföringen av styransvaret föreslog att detta skulle ske genom utbildningsfinansiering. Samtidigt skulle universiteten ha möjlighet att vara med och utveckla och för sin del styra hela specialiseringsutbildningen för läkare och tandläkare, som för närvarande är splittrad och av ojämn kvalitet. Specialisttandläkarutbildningen varar i genomsnitt cirka åtta år medan utbildningens programmen är fem- och sexåriga. Utbildningsfinansiering som styrs även till universiteten skulle förbättra deras möjlighet att styra utbildningshelheten. Samtidigt skulle det vara möjligt att förkorta de långa utbildningstiderna och förbättra utbildningens innehåll och kvalitet. Detta skulle också vara till fördel för service-systemet.

Utbildningsersättning till universiteten skulle också göra det lättare att utvidga finansieringen till andra specialiseringsutbildningar för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården.

Motiveringen till 2 mom. kompletteras senare

6 kap. **Myndighetstillsyn**

Kapitlet innehåller bestämmelser om de statliga myndigheternas tillsyn över landskapens organiseringsansvar samt kommunernas uppgifter enligt 7 § och om den därtill hörande styrningen. Syftet med bestämmelserna är att säkerställa att landskapens ansvar att ordna social- och hälsovård är lagenligt i första hand genom planering och uppföljning som riktas mot landskapens egen verksamhet och i synnerhet genom den egenkontroll som avses i 20 §. Detta stöttas av tillsynsmyndigheten för social- och hälsovårdens styrning och tillsyn som bygger på bland annat tillsynsprogrammen och informationen om dem. Särskilda bestämmelser om myndighetstillsynen över produktionen av social- och hälsotjänster samt om tjänsteproducenternas egenkontroll ingår i lagen om produktion av social- och hälsotjänster (xxx/201x).

46 §. Tillsyn och styrning i anslutning till tillsynen. I den föreslagna paragrafen fastställs de myndigheter som övervakar att ansvaret att ordna social- och hälsovård samt kommunernas skyldigheter som avser främjande av välfärd och hälsa fullgörs samt myndigheternas arbetsfördelning. En väsentlig del av tillsynen är styrning som dels siktar till att främja tillgången till tjänster och tjänsternas tillgänglighet samt klient- och patientsäkerheten och förebygga förhåll-

landen och system som äventyrar klient- och patientsäkerheten samt kränker klientens och patientens rättigheter, dels till att avhjälpa brister och andra missförhållanden i verksamheten.

Tillsynsmyndigheten svarar med stöd av 1 mom. i första hand för tillsynen över lagenligheten i landskapens ansvar att ordna social- och hälsovård och i servicestrukturen samt för styrningen i anslutning till tillsynen. Ett nytt tillsynsobjekt är enligt bestämmelsen tillsynen över lagenligheten i servicestrukturen. På motsvarande sätt svarar tillsynsmyndigheten i första hand för tillsynen över lagligheten hos kommunernas skyldigheter enligt 7 § att främja välfärd och hälsa och för styrningen i anslutning till tillsynen. Tillsynen ska rikta sig mot organiseringsansvaret som helhet och omfatta inte bara landskapets utan också landskapens serviceinrättnings verksamhet till den del som serviceinrättningarna fullgör landskapens organiseringsansvar. Tillsynen över organiseringsansvaret ska således omfatta tillsyn över landskapens serviceinrättningar i situationer där landskapets serviceinrättning fattar myndighetsbeslut inom social- och hälsovården som berör en enskild person eller ingår avtal som avses i 24 §. Separata bestämmelser om tillsynen över social- och hälsotjänster som produceras av landskapens serviceinrättningar finns i lagen om produktion av social- och hälsotjänster.

Kärnan i organiseringsansvaret och således också tillsynen över det är att ordna social- och hälsovårdsuppgifter och social- och hälsotjänster. Närmare bestämmelser om dessa uppgifter och tjänster finns till exempel i socialvårdslagen och hälso- och sjukvårdslagen. Tillsynsmyndigheterna övervakar att de skyldigheter i anslutning till organiseringsansvaret som föreskrivs för landskapets och landskapens serviceinrättningar i den föreslagna lagen och i andra speciallagar om social- och hälsovård som fastställer innehållet i landskapets organiseringsansvar fullgörs.

Med stöd av den föreslagna lagen ska tillsynen över organisationsansvaret rikta sig mot till exempel tillgången till tjänster och tjänsternas tillgänglighet och i anslutning därtill mot landskapets servicestruktur, den samordning av klienternas tjänstehelheter som landskapet ansvarar för, tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna, egenkontrollen samt landskapets uppgifter för att främja välfärd och hälsa. I tillsynsmyndigheternas tillsyn över organiseringsansvaret ingår också att övervaka att landskapet själv på lämpligt sätt övervakar de tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar.

I 2 mom. konstateras att tillsynsbestämmelserna i 5 kap. gäller även tillsynen över det främjande av välfärd och hälsa i kommunerna som avses i 7 § och styrningen i anslutning till tillsynen.

47 §. Tillsyn över produktionen av social- och hälsotjänster samt styrning i anslutning till tillsynen. Avsikten är att revidera lagstiftningen om producenter av social- och hälsotjänster så att alla tjänsteproducenter berörs av samma grundläggande bestämmelser och skyldigheter. För närvarande förutsätter privat hälso- och sjukvårdsverksamhet att en myndighet beviljat tillstånd till den eller att en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården gjort anmälan om sin yrkesverksamhet – inom socialvården ska privata tjänsteproducenter ha tillstånd eller så ska verksamheten vara registrerad. Av offentliga tjänsteproducenter, staten, kommuner och samkommuner, förutsätts däremot varken tillstånd eller registrering. Med stöd av den lag som är under beredning ska rätt att producera social- och hälsotjänster förutsätta att producenten och producentens tjänsteenhet är registrerad. Bestämmelsen gäller såväl offentliga som privata tjänsteproducenter.

Den lag som är under beredning innehåller också bestämmelser om tillsynen över tjänsteproducenter. Av denna orsak innehåller lagen om ordnande av social- och hälsovård endast en hänvisning till den lag om produktion av social- och hälsotjänster som kommer att stiftas.

48 §. Styrnings- och utvärderingsbesök. Utöver att tillsynsmyndigheterna har gjort inspektionsbesök i kommuner och samkommuner i samband med tillsynshändelser har de också gjort besök som inte har gällt att utreda konstaterade eller misstänkta missförhållanden. Dessa styrnings- och utvärderingsbesök har kunnat bygga på till exempel ett resultatavtal mellan social- och hälsovårdsministeriet och tillsynsmyndigheten. Om besöken har man avtalat på förhand med kommunen eller samkommunen.

Styrnings- och utvärderingsbesöken har visat sig vara nyttiga för såväl kommunerna som tillsynsmyndigheterna. Besöken har också bidragit till genomförandet av tillsynsprogrammen samt i flera fall till utbildning och styrning när ny lagstiftning har trätt i kraft. I den lag som nu stiftas föreslås bestämmelser om styrnings- och utvärderingsbesök. Bestämmelserna klargör syftet med de besök som tillsynsmyndigheterna av olika orsaker gör hos den som ska övervakas. Till styrningsbesöken som avses i paragrafen hör inte några efterkontroller så som till de inspektioner och liknande besök som görs i tillsynssyfte.

Med stöd av det föreslagna 1 mom. kan tillsynsmyndigheten företa styrnings- och utvärderingsbesök i landskapen och hos landskapens serviceinrättningar. Besöken hör samman med styrning, utvärdering och uppföljning av verksamheten. Avsikten är bland annat att ge områdenas förtroendepersoner, ledning och personal orientering om tillsynsprogrammen, lagstiftningen och andra aktuella frågor inom social- och hälsovården. Till besöken hör vanligen också utbyte av information. I samband med besöken får tillsynsmyndigheterna information om besöksobjektets verksamhet, sätten att ordna tjänsterna och om de lokala förhållandena.

Enligt 2 mom. ska styrningsbesöken och programmet för dem alltid avtalas på förhand med respektive landskap eller landskapets serviceinrättning. Styrnings- och utvärderingsbesöken kräver alltid enligt detta att tidpunkten för besöket är lämplig för besöksobjektet. Besöksobjektet har också möjlighet att meddela att det anser att tillsynsmyndighetens planerade besök inte är nödvändigt.

49 §. Inspektionsrätt. I paragrafen föreskrivs om inspektion av landskapens och landskapens serviceinrättningars verksamhet inom social- och hälsovården samt de lokaler som används för verksamheten. Sakinnehållet i bestämmelserna motsvarar de bestämmelser som nu finns bland annat i folkhälsolagen, lagen om specialiserad sjukvård och socialvårdslagen.

Enligt 1 mom. får tillsynsmyndigheten förrätta en inspektion när det finns grundad anledning att förrätta en inspektion. Grundad anledning till en inspektion kan vara till exempel en klagomålsskrift eller eventuella påstådda eller misstänkta missförhållanden som förts fram i media.

När tillsynsmyndigheten konstaterar att det är nödvändigt att förrätta en inspektion ska ett inspektionsföreläggande utarbetas i ärendet. I det antecknas bland annat objektet som ska inspekteras, orsakerna till inspektionen, omständigheter som ska beaktas särskilt vid inspektionen samt eventuellt den myndighet som förrättar inspektionen. Den tjänsteman som förrättar inspektionen ska när inspektionen inleds förevisa inspektionsföreläggandet för inspektionsobjektet. Inspektionsföreläggandet är inte ett beslut genom vilket ett avgörande i tillsynsärendet fattas, utan en åtgärd i anslutning till utredningen av ärendet. Därför får besvär inte anföras över inspektionsföreläggandet.

Inspektionen ska också få förrättas utan någon förhandsanmälan. Enligt 39 § 1 mom. i förvaltningslagen ska en myndighet underrätta en part som direkt berörs av ärendet om tidpunkten då en inspektion som faller under myndighetens behörighet inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. Inspektionerna enligt den föreslagna paragrafen är

ofta av sådan karaktär att en förhandsanmälan kan äventyra syftet med inspektionen. Därför föreslås det i 1 mom. uttryckligen att inspektioner får förrättas utan förhandsanmälan.

I 2 mom. ingår närmare bestämmelser om förrättandet av inspektioner. Bestämmelsen går ut på att en inspektör ska ges tillträde till det inspekterade verksamhetsställets alla lokaler samt tillgång till alla uppgifter och dokument som är nödvändiga för inspektionen. Rätten att få uppgifter och dokument ska vara möjlig trots sekretessbestämmelserna. Den föreslagna bestämmelsen behövs för att inspektören vid behov ska kunna granska till exempel patient- och klienthandlingar under inspektionen.

I vissa fall kan det också vara nödvändigt att tillsynsmyndighetens tjänsteman som förrättar inspektionen biträds av en utomstående expert eller utomstående experter till exempel i situationer där inspektionen av enheten förutsätter kunnande om ett visst specialområde. I paragrafen föreslås därför en bestämmelse som klargör möjligheten att anlita experter. På experter som deltar i inspektionen ska bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas.

Dessutom föreslås i bestämmelsen för tydlighetens skull ett omnämmande av att polisen vid behov ska ge tillsynsmyndigheten handräckning för utförande av inspektion. Bestämmelser om den handräckning som polisen ska ge andra myndigheter finns i 9 kap. 1 § i polislagen (872/2011). Polisen ska på begäran ge andra myndigheter handräckning, om så föreskrivs särskilt. Bestämmelsen motsvarar det gällande 42 § 3 mom. i folkhälsolagen, 51 § 3 mom. i lagen om specialiserad sjukvård och 55 § 3 mom. i socialvårdslagen från 1982.

I det föreslagna 3 mom. finns en hänvisning till förvaltningslagens 39 § där det finns allmänna bestämmelser om inspektion. Enligt den ska det bland annat föras protokoll över inspektionen och den berörda partens rätt att närvara vid inspektionen.

50 §. Förelägganden och tvångsmedel. I paragrafen föreskrivs om de åtgärder som tillsynsmyndigheten får vidta när brister eller andra missförhållanden som äventyrar klient- eller patientsäkerheten upptäcks i ordnandet av social- eller hälsovården eller om verksamheten i övrigt strider mot lagen. Bestämmelserna motsvarar bland annat de bestämmelser som för närvarande finns i folkhälsolagen, lagen om specialiserad sjukvård och socialvårdslagen.

Tillsynsmyndigheten får enligt 1 mom. meddela ett föreläggande om hur brister eller missförhållanden ska avhjälpas. Samtidigt ska man ge en rimlig tid för vidtagandet av åtgärder. Föreläggandet kan gälla avhjälpandet av felaktigheter eller brister som har upptäckts i ordnandet av social- och hälsovård, till exempel de principer som styr ordnandet, eller till exempel en reform av tillvägagångssätten.

Eftersom ordnande av social- och hälsovård är lagstadgade uppgifter, undanröjer inte tillsynsmyndighetens föreläggande om att bristen eller missförhållandet ska avhjälpas landskapets ansvar för att ovannämnda social- och hälsotjänster ordnas på behörigt sätt. Tillsynsmyndigheten kan med stöd av 2 mom. förplikta ett landskap eller landskapets serviceinrättning att iakttä meddelade förbud eller förelägganden vid vite.

51 §. Administrativ styrning. I paragrafen förskrivs om tillsynsmyndighetens åtgärder som är lindrigare än de som avses i 50 §, det vill säga om tillsynsmyndighetens möjlighet att ge kommunen, landskapet, landskapets serviceinrättning eller den person som svarar för den felaktiga verksamheten så kallad administrativ styrning eller en uppmaning då det har upptäckts en brist, felaktighet, försummelse eller något annat missförhållande vid ordnandet av social- eller hälsovården, men då denna inte anses ge anledning till åtgärder enligt 48 §.

Enligt 1 mom. är medlen för administrativ styrning delgivande av uppfattning om det förfarande som lagen kräver, uppmärksamgörande på de krav som en god förvaltning ställer och givande av anmärkning. Delgivande av uppfattning och uppmärksamgörande är till sin natur lindrigare medel än givandet av en anmärkning. Det ska vara möjligt att ge en anmärkning bara om lindrigare styrmedel med hänsyn till de omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av ärendet inte kan betraktas som tillräckliga. Syftet med delgivandet av uppfattning och uppmärksamgörandet är att styra den övervakade att agera på det sätt som lagen förutsätter och att i sin framtida verksamhet ta hänsyn till kraven på en god förvaltning. Även en anmärkning ska ges med tanke på framtiden, och syftet med den är att på ett mer klandrande sätt än uppmärksamgörande styra den som agerat mot lagen på så sätt att de upptäckta felaktigheterna inte upprepas. I fråga om uppmärksamgörande och anmärkning motsvarar bestämmelserna de nuvarande bestämmelserna i till exempel folkhälsolagen, lagen om specialiserad sjukvård och socialvårdslagen. Det har ansetts vara motiverat att i paragrafen även införa bestämmelser om delgivande av uppfattning i enlighet med vad som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003).

I 1 mom. föreslås även bestämmelser om möjlighet att uppmana den övervakade att avhjälpa den brist eller ett annat missförhållande som har upptäckts. I social- och hälsovårdslagstiftningen har det inte tidigare funnits bestämmelser om givandet av uppmaning utan dess användning har baserat sig på vedertagen praxis. En uppmaning är till sin natur en rekommendation som inte är förpliktande.

Vid administrativ styrning fattas inga beslut om någons rätt, fördel eller skyldighet. Av denna orsak är det en etablerad åsikt att ändring i administrativ styrning inte får sökas genom besvär. För tydlighetens skull föreslås ändå en uttrycklig bestämmelse om förbud mot ändringssökande i 2 mom.

52 §. *Behandling av ett tillsynsärende.* I paragrafen föreslås bestämmelser om tillsynsmyndighetens prövningsrätt vid behandlingen av tillsynsärenden och om preskription av tillsynsärenden.

Enligt 1 mom. ska tillsynsmyndigheterna på basis av ett tillsynsärende som kommit till deras kännedom vidta de åtgärder som de anser vara befogade med tanke på säkerställandet av klient- och patientsäkerheten eller efterlevnaden av lagen. Till exempel ärenden som har blivit anhängiga på basis av anmälningar till tillsynsmyndigheter avviker i praktiken märkbart från varandra med tanke på sitt allvar och sin övriga betydelse. Det är meningen att tillsynsmyndigheten från fall till fall ska bedöma hurdana åtgärder varje enskilt tillsynsärende förutsätter.

Behandlingsproceduren för ett tillsynsärende uppdelas i praktiken i två delar. Tillsynsmyndigheten ska först sätta sig in i det ärende som har kommit till dess kännedom och göra en preliminär helhetsbedömning av det med tanke på säkerställandet av klient- och patientsäkerheten eller efterlevnaden av lagen. Därefter ska tillsynsmyndigheten på basis av sin preliminära bedömning vidta de åtgärder som den anser vara befogade med tanke på säkerställandet av ovannämnda omständigheter. Avsikten är att tillsynsmyndighetens prövningsrätt beträffande de åtgärder som den väljer och deras omfattning ska vara omfattande. Tillsynsmyndigheten kan till exempel vid behov skaffa sådana redogörelser som behövs i ärendet per telefon och på basis av dem utarbeta en promemoria eller skaffa dokument i anknytning till ärendet eller utredningar av den övervakade aktören eller andra aktörer genom skriftliga begäran om utredning eller utlåtande. Om det på basis av den preliminära helhetsbedömningen inte finns anledning att misstänka att klient- eller patientsäkerheten äventyras eller att det förekommer sådant förfarande som strider mot lagen eller sådan försummelse av skyldigheten som förutsätter att tillsynsmyndigheten ingriper i ärendet, ger ärendet i princip ingen anledning till vidare åtgär-

der. Bestämmelsen motsvarar de bestämmelser om behandling av förvaltningsklagan som har föreslagits i förvaltningslagen.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om rätt för tillsynsmyndigheten att sätta åtgärder som baserar sig på tillsynen och klagomål i angelägenhets- eller prioritetsordning när klient- och patientsäkerheten eller andra omständigheter kräver det. Det är fråga om en ny slags bestämmelse inom tillsynen över social- och hälsovården. Bestämmelsen gäller både tillsyns- och klagomålsärenden, det vill säga tillsynen över lagligheten i dess helhet. När åtgärder sätts i prioritetsordning är det ofta fråga om att de allvarligaste fallen ges företräde på grund av tillsynsmyndigheternas begränsade resurser. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att tillsynsmyndigheterna vid behov kan inrikta sina åtgärder och resurser i synnerhet på sådana fall som framkommit under tillsynen och där den potentiella risken för att patient- eller klientsäkerheten kränks är störst och där det kan uppstå behov av snabbt ingripande från tillsynsmyndighetens sida. Prioriteringen kan också gälla till exempel ett fall som är av avsevärd allmän betydelse även om det inte är fråga om verksamhet som direkt hotar patient- eller klientsäkerheten. I de fall som avses i momentet är det i princip fråga om att sätta tillsynsåtgärder i uppdragade klagomåls- och tillsynsärenden i prioritetsordning och oftast avser ordningsföljden uttryckligen i vilken ordning tillsynsåtgärder ska inledas.

I 2 mom. föreslås också en bestämmelse om att tillsynsmyndigheten inte undersöker ett tillsynsärende som baserar sig på en händelse som ligger mer än två år tillbaka i tiden utan särskild orsak. Tillsynens verkliga inverkan och effektivitet minskar på ett betydande sätt då de ärenden som ska undersökas blir äldre. Det är ofta oändamålsenligt att utreda gamla ärenden. Då tiden löper påverkar detta också möjligheterna att utreda ärendet på ett pålitligt sätt. Detta försvagar på motsvarande sätt tillsynsobjektets rättsskydd. Den föreslagna preskriptionstiden på två år ska inte vara absolut, utan man kan avvika från den utsatta tiden, om det finns särskild orsak till detta. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om preskriptionstiden för förvaltningsklagan i förvaltningslagen liksom även bestämmelserna om preskriptionstiden för klagomålsärenden som riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern i statsrådet behandlar.

I 3 mom. ska ingå en till sin natur informativ bestämmelse, som hänvisar till bestämmelserna om anmärknings- och klagomålsförfarandet i förvaltningslagen, lagen om patientens ställning och rättigheter och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

53 §. Tillsynsmyndighetens rätt till upplysningar. I paragrafen föreskrivs om skyldighet för kommuner, landskap, landskapens serviceinrättningar och privata tjänsteproducenter som producerar tjänster för landskapet att på begäran avgiftsfritt lämna tillsynsmyndigheten upplysningar och utredningar som är nödvändiga för fullgörandet av myndighetens styrnings- och tillsynsuppgifter oberoende av sekretessbestämmelserna.

7 kap. **Särskilda bestämmelser**

[54 §. *Förvaltningsförfarande och offentlighet.* Tjänstehelheter som omfattas av den omfattande valfriheten innehåller också uppgifter som ska uppfattas som offentliga förvaltningsuppgifter. Detta gäller i synnerhet enheter vid en social- och hälsocentral med befolkningsansvar eller enheter med ett motsvarande snävare tjänsteurval. Tjänsterna omfattas även till denna del av offentlig finansiering från landskapen. Av denna orsak föreslås i paragrafen att förvaltningslagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet ska tillämpas på verksamheten vid social- och hälsocentraler som producerar dessa tjänster som omfattas av omfattande valfrihet och de företag och sammanslutningar som äger dem.

Bestämmelsen motsvarar de bestämmelser som ska tillämpas på yrkeshögskolornas verksamhet. Enligt 5 § i yrkeshögskolelagen (932/2014) är yrkeshögskolorna aktiebolag. Eftersom deras uppgifter innefattar offentliga förvaltningsuppgifter och verksamheten är offentligt finansierad ska förvaltningslagen och offentlighetslagen tillämpas på dem med stöd av 21 § i yrkeshögskolelagen.

55 §. Straffrättsligt tjänste- och skadeståndsansvar. Enligt bestämmelsen tillämpas straffrättsligt tjänste- och skadeståndsansvar på personer som är anställda hos en social- och hälsocentral som producerar tjänster som omfattas av den omfattande valfriheten. Ansvar kan bli tillämpligt när de utövar offentlig makt. Offentlig makt utövas i första hand när man fattar beslut som berör enskilda klienter.

När det gäller skadeståndsansvar innehåller paragrafen för tydlighetens skull en hänvisning till skadeståndslagen (412/1974).

Till denna del motsvarar bestämmelsen 23 § i yrkeshögskolelagen på de grunder som nämns i samband med 51 a §.]

56 §. Beredskap för störningar och undantagsförhållanden. I 1 mom. föreskrivs om skyldighet för landskapet att i samråd med kommunerna i sitt område förbereda sig på störningar och storolyckor som förutsätter åtgärder inom social- och hälsovården under normala förhållanden och undantagsförhållanden. Förutom störningar under normala förhållanden ska landskapen och tjänsteproducenterna förbereda sig på undantagsförhållanden. Därutöver föreskrivs om beredskapsplanering och förberedelser för undantagsförhållanden i 12 § i beredskapslagen (1552/2011). Störningar som kräver beredskap är till exempel stormar och översvämningar, situationer med våld och terror, strålningsrisk, epidemier, störningar i vattendistributionen eller störningar i betalningssystemen eller andra informationssystem. Störningssituationerna kan uppkomma snabbt och för dem ska man förbereda sig i samarbete med olika aktörer.

Syftet med bestämmelsen är att klargöra ansvaret för planeringen och styra förberedelserna och beredskapsplaneringen så att dessa sker på regional basis. Regionala förberedelser och regional beredskapsplanering gör förberedelserna inför störningar i normalförhållanden och undantagsförhållanden effektivare. Detta främjar förhandsplaneringen av den gemensamma användningen av social- och hälsovårdens kapacitet och resurser samt special- och experttjänster. Regional beredskapsplanering inom social- och hälsovården ska ske i sådant samråd med kommunerna och landskapen som en behörigt utarbetad plan och beredskapen i området förutsätter.

Beredskapslagen innehåller en allmän beredskapsskyldighet för myndigheterna. Den innehåller inga bestämmelser om ledningsförhållanden för planeringen eller samarbetet. Av denna orsak förutsätts i den föreslagna lagen att beredskapsplanen för social- och hälsovården utarbetas regionalt i samråd med kommunerna och landskapen.

När beredskapen planeras ska landskapet med stöd av 2 mom. säkerställa tjänsternas kontinuitet även när tjänsterna anskaffas hos privata tjänsteproducenter eller med servicesedlar. Detta kan ske genom villkor i de avtal som ingås med tjänsteproducenterna. Ju mer privata tjänster som används desto viktigare är det att producenternas kapacitet och tjänster beaktas i beredskapsplaneringen.

I 3 mom. föreskrivs om statens möjlighet att medverka i upprätthållandet av den beredskap som behövs inom social- och hälsovården och i hanteringen av störningar. Bestämmelsen är avsedd att trygga det riksomfattande upprätthållandet av sådan beredskap som ett landskap enligt lagen inte är ansvarigt för. Detta gör det samtidigt möjligt att ersätta kostnader som föran-

leds av beredskapen och eftervården av störningar då detta med iakttagande av händelsens natur och det berörda landskapets resurser är motiverat.

När det gäller större olycksfall och störningar i hemlandet och utomlands är ett landskaps social- och hälsovårdsresurser och social- och hälsovårdsexpertis och kommunernas resurser och expertis ofta inte tillräckliga för att hantera eller leda situationen. Snabb undersökning och vård av offren och snabbt inledande av det psykosociala stödet förutsätter att man får hjälp från andra ställen av yrkesutbildade personer inom socialvården och hälso- och sjukvården, hälsovårdsutrustning och apparater samt medicin. Det kan också vara nödvändigt att flytta patienter till vård någon annanstans, vilket ofta förutsätter medicinsk evakueringsberedskap luftledes. I framtiden kan det uppstå ett behov att utse riksomfattande aktörer för att till exempel utveckla och upprätthålla gemensamma informationssystem för beredskapen samt för andra eventuella funktioner som beredskapen förutsätter.

Förslaget till 56 § motsvarar nuvarande 38 § i hälsovårdslagen. Bestämmelsen har kompletterats så att den även täcker socialvården.

I 4 mom. föreskrivs att närmare bestämmelser om beredskap för störningar får vid behov utfärdas genom förordning av statsrådet. I förordningen kan föreskrivas närmare om grunderna, samarbetet och samordningen i fråga om beredskap för störningar.

57 §. Befogenheter vid störningar. I paragrafen föreskrivs om myndigheternas befogenheter vid störningar som berör två eller flera landskap. För närvarande finns det inga bestämmelser om hur verksamheten under dylika omfattande störningar ska ordnas och vem som bär lednings- och samordningsansvaret för verksamheten. I beredskapslagen finns bestämmelser om att enskilda verksamhetsenheter, den övriga hälsovården samt vissa social- och hälso-tjänster och hälsoskyddet kan åläggas att lägga om sin verksamhet under sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Bestämmelserna i fråga gäller dock endast under undantagsförhållanden när det särskilt föreskrivs om detta och i bestämmelserna ingår inte någon möjlighet att vid behov flytta över samordningen och ledningen för ansvarsområdets alla funktioner till ett större område. Med tanke på hanteringen av störningar är det viktigt att befogenheterna i enlighet med hur allvarlig situationen är vid behov kan föras över till ett större område utan att befogenheterna enligt beredskapslagen tas i bruk, liksom i situationer när förutsättningarna enligt beredskapslagen inte uppfylls. I paragrafen föreslås därför bestämmelser om ett förfarande där landskapet eller social- och hälsovårdsministeriet kan utse något landskap, vars verksamhet störningen direkt påverkar, att ansvara för ledningen och samordningen. Det är motiverat att låta något landskap ansvara för ledningen och samordningen därför att det svarar för verksamheten för egen del och är i vilket fall som helst tvungen att styra användningen av den egna personalen och resurserna. I 56 § föreskrivs om beredskap för störningar. I beredskapsplanerna måste man beakta även situationer som gäller två eller flera landskap och planera hur verksamheten ska ledas och samordnas i dessa situationer.

Enligt 1 mom. får social- och hälsovårdsministeriet vid geografiskt omfattande störningar som berör två eller flera landskap utse ett landskap att leda och samordna situationen vad social- och hälsovården beträffar. Vid särskilt betydande störningar får social- och hälsovårdsministeriet ta ansvaret för ledning och samordning av social- och hälsovården. Sådana särskilt betydande störningar kan vara till exempel betydande strålningssituationer, pandemier, störningar i anslutning till datasystem och datanät eller situationer som förutsätter psykosocialt stöd och berör flera landskap eller störningar som förutsätter att hjälp ges till eller tas emot från utlandet.

I 2 mom. föreskrivs om skyldighet för landskapet att anmäla störningar samt storolyckor och hot om sådana till social- och hälsovårdsministeriet och tillsynsmyndigheten. På så sätt säker-

ställs att de myndigheter som ansvarar för förvaltningsområdets beredskapsfrågor känner till specialsituationerna.

58 §. Handräckning. I paragrafen föreskrivs om skyldighet för vissa myndigheter att ge landskapen handräckning vid störningar. Skyldiga att ge handräckning är polisen, försvarsmakten, gränsbevakningsväsendet och räddningsmyndigheterna. Handräckningen ska ges på landskapets begäran. Även social- och hälsovårdsministeriet får begära handräckning från de nämnda myndigheterna.

Handräckning ska kunna begäras när det är nödvändigt för att trygga människors hälsa och välfärd. Störningar och storolyckor som allvarligt påverkar människors hälsa och välfärd kan vara så omfattande eller speciella att de kräver expertis, personal, utrustning eller tillbehör och datasystem som social- och hälsovårdsaktörerna inte använder eller har tillgång till för att få kontroll över situationen. I sådana situationer måste man få begära handräckning från andra myndigheter.

59 §. Övergång av organiseringsansvaret i vissa fall. I paragrafen föreslås bestämmelser om landskapens ansvar för att ordna tjänster i de fall där en person utnyttjar rätten enligt 3 a § i lagen om hemkommun (201/1994) att välja hemkommun. I de fall där den nya hemkommunen finns i ett annat landskap övergår organiseringsansvaret från flyttningsdagen till det landskap där den nya hemkommunen finns. Paragrafen motsvarar 42 a § i socialvårdslagen från 1982. Det föreslås dock att de tekniska ändringar som föranleds av den förslagna lagen ska göras i den.

I paragrafen sägs att om en person är placerad i familjevård, institutionsvård eller boende med boendeservice i någon annan kommun och han eller hon utnyttjar rätten att välja hemkommun enligt lagen om hemkommun, övergår ansvaret för att ordna tjänster från och med flyttningsdagen till det landskap till vilket den nya hemkommunen hör. Ifall både den tidigare och nya hemkommunen hör till samma landskap, påverkar flyttningen inte organiseringsansvaret.

Personens placering kan även basera sig på ett beslut av annan myndighet än landskapets myndighet. Detta innebär att även en person som vårdas till exempel på statens sinnessjukhus har rätt att välja hemkommun, även om han eller hon hade placerats på sjukhuset enligt ett beslut av Institutet av hälsa och välfärd. Även i dessa situationer är det motiverat att organiseringsansvaret för tjänsterna överförs till det landskap till vilket den nya hemkommunen hör.

Landskapet enligt den nya hemkommunen är ansvarigt att ordna alla tjänster som personen i fråga behöver. I enlighet med detta ska man för personen ordna tjänsterna i enlighet med tidigare beslut samt även eventuella nya tjänster som behövs.

Ändring av hemkommunen förutsätter flyttningsanmälan på det sätt som föreskrivs i lagen om hemkommun. Anmälningsskyldigheten enligt 7 § i lagen om hemkommun är bunden till flyttningsdagen så att anmälan till magistraten ska göras tidigast en månad före och senast en vecka efter flyttningsdagen. I den situation som avses i 3 a § i lagen om hemkommun har personen dock på basis av det beslut som hans eller hennes hemkommun redan tidigare fattat i praktiken flyttat till den andra kommunens område. Därmed kan skyldigheten att göra en flyttningsanmälan inte på ovan nämnda sätt bindas till tidpunkten för den faktiska flyttningen, men förutsättningen för att hemkommunen ändras är ändå att personen i fråga till magistraten gör en anmälan som motsvarar flyttningsanmälan. I 7 § 1 mom. i lagen om hemkommun finns närmare bestämmelser om anmälningsskyldigheten i dessa situationer.

I den förslagna 59 § finns bestämmelser om överföring av ansvaret att ordna tjänster när en person som är placerad i institutionsvård, familjevård eller boende med boendeservice byter

hemkommun. Enligt den nu gällande bestämmelsen i 42 b § i socialvårdslagen ligger ansvaret för kostnaderna för vården fortfarande hos den tidigare hemkommunen även när hemkommunen ändras. Enligt förslaget överförs också kostnadsansvaret på landskapet när hemkommunen ändras. Rätten att med stöd av 16 a § i socialvårdslagen och 3 a § i lagen om hemkommun byta hemkommun har använts i mycket liten utsträckning under 2011–2012. I den utredning som gjorts uppgav de 129 kommuner eller samarbetsområden som deltog att strax under 300 personer har bytt hemkommun. Kostnaderna för dessa överföringar var i allmänhet rätt små enligt kommunernas uppgifter. Merparten av kommunerna uppgav att ändringen av socialvårdslagen och lagen om hemkommun inte hade haft någon ekonomisk betydelse. 21 kommuner rapporterade att extra kostnader hade uppstått, och de varierade mellan 6 100 och 340 000 euro. Överföringen av kostnadsansvaret kommer dessutom att få mindre betydelse när ansvaret för att ordna tjänster och kostnadsansvaret efter reformen övergår till ett större befolkningsunderlag än i dagsläget. Att kostnadsansvaret blir kvar hos den tidigare hemkommunen har också visat sig vara betungande rent administrativt.

Kommunernas svar på förfrågan tyder på att ändringarna av socialvårdslagen och lagen om hemkommun, bortsett från vissa undantag, inte har haft särskilt märkbara konsekvenser för kommunerna. Byte av hemkommun och påföljande överföring av ansvaret för att ordna tjänster har inte skett i så stor omfattning och ändringarnas inverkan på den kommunala ekonomin har inte heller varit särskilt märkbar. Realiserandet av kostnadsansvaret mellan kommunerna på det sätt som avses i 42 b § i socialvårdslagen från 1982 har på grund av det som sagts ovan inte visat sig vara en ändamålsenlig lösning. Därför kommer 42 b § i socialvårdslagen att upphävas i samband med att den nya lagen om ordnandet av social- och hälsovården stiftas.

60 §. Ordnannde av tjänster när landskapet ändras. Enligt förslaget ska i paragrafen föreskrivas om förfarings sättet i det fall att personen ansöker om vårdplats i ett annat landskap än det där hans eller hennes hemkommun finns. I huvuddrag motsvarar paragrafen 16 a § i socialvårdslagen från 1982. Texten ändras att motsvara den nya strukturen för ordnandet av social- och hälsovården, och vissa tekniska ändringar ska införas i den.

Den som vill flytta och bli invånare i en annan kommun, men på grund av sin ålder eller sin funktionsnedsättning eller av någon annan liknande orsak inte kan bo där utan familjevård, institutionsvård eller boendeservice, har med stöd av 1 mom. rätt att anhänga om tjänster hos det landskap som den andra kommunen tillhör på samma grunder som en invånare i den kommunen dit flyttningen sker. Termen ”självständigt boende”, som används i nuvarande 16 a § i socialvårdslagen är inte ändamålsenlig, och den används inte längre i den föreslagna paragrafen.

Det landskap till vilket ansökan har kommit in ska enligt 2 mom. bedöma personens servicebehov i samarbete med landskapet för sökandens hemkommun, samt besluta om tjänsterna ska beviljas eller inte. Det landskap som ansvarar för tjänsterna för personen vid ansökningstidpunkten ska underrättas om att ansökan tagits emot.

Enligt en rapport som hösten 2013 gavs ut av Institutet för hälsa och välfärd (Ulla Lehtonen, Eeva Nykänen och Marja Pajukoski: Kotikuntalain ja sosiaalihoitolain 1.1.2011 voimaan tulleiden muutosten vaikutukset kunnissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 35/2013) har det framför allt varit äldre människor som utnyttjat rätten enligt 16 a § i den nuvarande socialvårdslagen att söka sig till tjänster som tillhandahålls av en annan kommun. Därutöver har personer med funktionsnedsättning, rehabiliteringsklienter inom mentalvården, långtidssjuka och rehabiliteringsklienter inom missbrukarvården i någon mån utnyttjat rätten att flytta.

I paragrafen föreslås inga närmare bestämmelser om den typ av tjänster som ansökan kan gälla eller med stöd av vilken lag ärendet i första hand ska bedömas. Avsikten är att begränsningen av rätten till ansökan till den här delen dock i praktiken styr prövningen och beslutsfattandet.

Eftersom personen åtminstone enligt egen bedömning i princip inte kan bo i sin nya hemkommun utan de tjänster som avses i bestämmelsen i fråga, är det närmast tjänster inom slutna vård och boende på en vårdplats där tjänster som möjliggör boende dygnet runt kan ordnas som ska bedömas. Hurdana tjänster sökanden får då han eller hon lämnar in ansökan får dock inte ensamt påverka behandlingen av ansökan. Tjänsterna ska ordnas på basis av sökandens verkliga behov, och man behöver inte ordna dem på samma sätt som vid tidpunkten för ansökan. Då klientens situation bedöms får man inte heller till exempel åberopa att de tjänster som sökanden behöver redan har ordnats. Den föreslagna bestämmelsen har ingen inverkan på klientens rätt att välja anordnare av hälso- och sjukvårdstjänster i enlighet med den lagstiftning som gäller patientens valfrihet.

Det föreslagna ansökningsförfarandet kan även tillämpas i en situation där personen tills vidare har kunnat bo hemma, men hans eller hennes förhållanden håller på att ändras snabbt så att behovet av vård och vårdplatsens natur måste omvärderas. Ofta börjar man fundera på att flytta närmare de anhöriga just i det skedet då den försämrade funktionsförmågan eller förändrade förhållanden börjar göra det svårt att bo ensam.

Landskapet för den nya hemkommunen ska i fortsättningen i enlighet med normala principer svara för produktionen av de tjänster personen behöver. Det nya landskapet kan också senare bedöma personens servicebehov på nytt och placera honom eller henne på en vårdplats som bättre motsvarar servicebehovet än den som fanns tillgänglig efter flyttningen.

Vid behandlingen av ansökan och beslutsfattandet ska man iaktta socialvårdslagen, lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården samt en speciallag om social- och hälso-tjänster som eventuellt ska tillämpas på basis av servicebehovet. Om bedömningen av behovet av socialservice i brådskande fall föreskrivs i 36 § i socialvårdslagen. I 3 a § i lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987) finns särskilda bestämmelser om utredning av servicebehovet och utarbetande av en serviceplan. Ifall särskilda bestämmelser av denna typ är tillämpliga på sökanden, ska de naturligtvis iakttas.

Den aktör som behandlar ansökan och landskapet för sökandens hemkommun förutsätts samarbeta när ärendet behandlas. Detta är motiverat eftersom den som vid tidpunkten för ansökan ansvarar för sökandens tjänster vet bäst vilka tjänster sökanden tidigare behövt och använt och har därmed möjlighet att ge uppgifter som är viktiga med tanke på beslutsfattandet i ansökningsärendet. Det föreslås inga exakta bestämmelser om hur samarbetet i praktiken ska ordnas utan frågan ska bedömas från fall till fall. I de klaraste enskilda fallen kan tillräckligt samarbete eventuellt skötas genom informationsväxling mellan myndigheterna. Man kunde även förutsätta att till ansökningsärendet fogas sökandens serviceplan eller annat redan befintligt material, som kunde utnyttjas då ärendet avgörs. Det landskap som är skyldigt att producera tjänster för sökanden vid ansökningstidpunkten ska i allmänhet lämna alla uppgifter som behövs för att behandla ansökan. Oberoende av sekretessbestämmelserna har den myndighet som behandlar ansökningsärendet rätt att få nödvändiga uppgifter från andra myndigheter och aktörer i enlighet med det som föreskrivs i synnerhet i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården.

Med stöd av 2 mom. ska landskapet alltid fatta beslut i ett ansökningsärende. Därmed kan sökanden begära omprövning av eller söka ändring i beslutet antingen enligt bestämmelserna i 6 kap. i socialvårdslagen eller enligt de speciallagar som i första hand har tillämpats då ärendet har avgjorts.

I samband med den föreslagna ändringen ska man försöka hindra ett sådant förfarande att en person samtidigt ansöker om en bedömning av servicebehovet på flera ställen för att till exempel utreda vilket alternativ som är det bästa möjliga för honom eller henne. För att för-

hindra oändamålsenlig användning av ovan beskrivna rätt till bedömning av servicebehovet ska en persons ansökan enligt 3 mom. inte behandlas, om han eller hon har lämnat in en likadana ansökan till ett annat landskap och behandlingen av ärendet fortfarande pågår. För att säkerställa att ansökningsförfarandet övervakas föreslås att den aktör till vilken ansökan har lämnats in omedelbart ska underrätta landskapet för sökandens hemkommun om saken. Då kan sökanden snabbt upptäckas, och man kan förhindra att bedömningen av en och samma persons servicebehov samtidigt inleds på flera ställen. I praktiken är det i vilket fall som helst nödvändigt att kommunerna och landskapen har kontakt för att kunna bedöma servicebehovet, så i samband med anmälningsförfarandet kan man samtidigt också komma överens om samarbete för att utreda sökandens situation och de tjänster han eller hon behöver.

I 4 mom. föreskrivs närmare om förfarandet efter det att landskapet har fattat ett för sökanden positivt beslut och beviljat honom eller henne en vårdplats jämte tjänster. I detta fall ska personen inom den utsatta tiden först anmäla om han eller hon tar emot tjänsterna och därefter också i praktiken flytta till den nya vårdplatsen eller enheten med boendeservice för att hemkommunen ska ändras och han eller hon ska börja få tjänsterna. Det är nödvändigt att fastställa en tidpunkt för anmälan för att bedömningen av servicebehovet och beslutet om vårdplatsen inte förlorar sin betydelse samt för att landskapen för sökandens nuvarande och nya hemkommun i tillräcklig grad kan förbereda sig på situationen.

Sökanden ska för det första inom två veckor anmäla att han eller hon tar emot vårdplatsen. Det är motiverat att införa en kort tidsfrist för att planeringen och dimensioneringen av de resurser som tjänsterna kräver inte i onödan försvåras. Det har även ansetts att tidsfristen kan vara kort eftersom de personer som söker sig till detta förfarande i praktiken ofta redan en längre tid har förberett sig på byte av hemkommun, vilket innebär att de har goda förutsättningar att fatta ett slutligt beslut i ärendet efter bedömningen av servicebehovet och beslutsfattandet.

Därutöver ska sökanden inom tre månader efter att ha fått del av beslutet i praktiken flytta till den vårdplats som avses i beslutet. Med stöd av 7 § i lagen om hemkommun har anmälningskyldigheten för den som flyttar bundits till flyttningsdagen så att anmälan om flyttningen till magistraten ska göras tidigast en månad före och senast en vecka från flyttningsdagen. Det är viktigt att lägga märke till att personens eget agerande är en förutsättning för att han eller hon faktiskt kan byta hemkommun och för att produktionsansvaret för de tjänster han eller hon behöver ska övergå på det landskap som fattat beslutet.

Sökanden kan även efter bedömningen av servicebehovet och det beslut som han eller hon har emottagit besluta att inte ta emot den erbjudna servicen eller vårdplatsen. Han eller hon kan vidare låta bli att i praktiken flytta till en sådan vårdplats som har anvisats för honom eller henne och om vars mottagande han eller hon redan har meddelat. I bägge fallen förfaller förfarandet och personens hemkommun ändras inte i enlighet med 3 b § i lagen om hemkommun.

61 §. Ordnande av hälso- och sjukvård i vissa fall. I paragrafen föreskrivs om jämställande av arbetstagare från vissa tredjeländer med kommuninvånare när de behöver hälso- och sjukvårdstjänster. Bestämmelsen beror på direktiv som antagits i i Europeiska unionen. Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/98/EU, nedan direktivet om kombinerade tillstånd, förutsätter likabehandling, det vill säga sådana arbetstagare som avses i direktivet ska behandlas likadant som medlemsstatens egna medborgare inom bland annat hälso- och sjukvården. Enligt bestämmelsen jämställs med invånare i landskapet en person som har i Finland giltigt arbets-, tjänste- eller annat anställningsförhållande eller har registrerats som arbetslös arbetssökande efter det att ett sex månader långt arbets-, tjänste- eller annat anställningsförhållande har upphört. Bestämmelsen behövs för att även sådana arbetstagare som tillfälligt vistas i Finland ska ha rätt till offentliga hälso- och sjukvårdstjänster enligt samma grunder som landskapets invånare.

Paragrafen gäller också på det i Europeiska unionen antagna direktivet 2009/50/EG, det vill säga direktivet om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning. Bestämmelsen har samma innehåll som nuvarande 14 § i folkhälsolagen och 3 § 1 mom. i lagen om specialiserad sjukvård. Till sitt innehåll ändras inte de ändringar i folkhälsolagen och lagen om specialiserad sjukvård som gjordes i samband med genomförandet av nämnda direktiv i den här propositionen, och inga ändringar sker i dessa arbetstagares rättigheter.

62 §. Registerföring av klient- och patientuppgifter. I paragrafen föreskrivs om registerföringen av klient- och patientuppgifter som uppkommit i landskapens verksamhet.

I 1 mom. föreslås i enlighet med personuppgiftslagen (523/1999) att ett landskap är registeransvarigt enligt 3 § i personuppgiftslagen när det gäller klient- och patienthandlingar som uppkommer i verksamhet som omfattas av dess organiseringsansvar. För att landskapet med organiseringsansvar ska vara registeransvarig talar bland annat att det inom de gemensamma registren är möjligt att smidigt utveckla arbetsfördelningen inom social- och hälsovårdens servicenät och mellan tjänsteproducenterna samt författningar och etablerad praxis där en aktör med organiseringsansvar är registeransvarig. Ett exempel på detta är lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009). Landskapet är då registeransvarig även i fall där servicen skaffas i form av köpta tjänster eller med servicesedel av serviceproducenter inom den privata eller den tredje sektorn.

När verksamhetsenheter inom den offentliga hälso- och sjukvården eller registeransvarigas verksamhet sammanslagits har de register som upprättats före sammanslagningen överförs att utgöra en del av den nya organisationens motsvarande klient- eller patientregister. I enlighet med detta ska även de klient- och patienthandlingar som upprättats före landskapen bildades föras över att utgöra en del av landskapets klient- och patientregister i enlighet med deras användningsändamål.

För övrigt tillämpas på behandlingen av klient- och patienthandlingar det som föreskrivs om dem i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, lagen om patientens ställning och rättigheter, lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen. I dessa lagar bestäms om bland annat hemlighållande av klient- och patientuppgifter och handlingar som innehåller sådana samt om behandling av uppgifterna.

I 2 mom. finns bestämmelser om användningen av social- och hälsovårdens riksomfattande informationssystemtjänster vid bildandet av klient- och patientregistret inom ett landskap. Registret över patienthandlingar består av patienthandlingar i elektroniskt och pappersformat. I den riksomfattande arkiveringstjänsten enligt klientuppgiftslagen (Kanta-tjänsten) finns när landskapen inleder sin verksamhet 2019 redan största delen av den information som är av betydelse för vården. Klientuppgiftslagen gör det möjligt att lagra även gamla uppgifter som en del av den riksomfattande tjänsten. En ändring av registren i alla de patientsystem som finns i bruk kräver omfattande utvecklingsarbete och leder till märkbara utgifter. Därför föreslås det i paragrafen att dessa klient- och patientregister bildas med hjälp av den riksomfattande informationssystemtjänsten. Som ansvarig aktör för den riksomfattande arkiveringstjänsten ska Folkpensionsanstalten genomföra den nödvändiga funktionaliteten. Eftersom alla handlingar inte finns i elektroniskt format och, å andra sidan, eftersom den nationella informationssystemtjänsten för socialvården inte nödvändigtvis helt och hållet är i bruk då registren bildas, begränsas bestämmelsen till att gälla de uppgifter som lagras i riksomfattande informationssystemtjänster. Beträffande handlingar i pappersformat och andra handlingar som inte kan lagras elektroniskt kan den registeransvariga komma överens med den aktör som producerat in-

formationen om arrangemangen i anknytning till förvaringen på det mest ändamålsenliga sättet.

63 §. Upprätthållande av personalens yrkesskicklighet. Paragrafen ålägger landskapet att se till att personalen får fortbildning. Bestämmelsen förpliktar det att se till att både social- och hälso- och sjukvårdspersonalen i tillräcklig utsträckning deltar i fortbildning som utformas med beaktande av grundutbildningen, uppgifterna, befattningsbeskrivningen och hur krävande arbetet är så att den upprätthåller och utvecklar de anställdas yrkesskicklighet och kunnande. Ifall de anställdas uppgifter och ansvarsområden ändras, ska man även ta hänsyn till detta då fortbildning arrangeras. Arbetsgivaren ansvarar för finansieringen av fortbildningen. När tjänster köps av en privat tjänsteproducent har denna ansvaret för finansieringen av sin personals fortbildning.

Enligt det bemyndigande som igår i bestämmelsen kan man genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet vid behov utfärda närmare bestämmelser om fortbildningens innehåll, kvalitet och mängd och om ordnandet, uppföljningen och utvärderingen av utbildningen.

Bestämmelser som delvis motsvarar den föreslagna paragrafen finns för närvarande i bland annat 4 och 5 § i hälso- och sjukvårdslagen, som gäller hälso- och sjukvårdens verksamhetsbetingelser och personal.

64 §. Ändringssökande. I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring i beslut som fattats med stöd av bestämmelserna i lagen. I 1 mom. föreskrivs om sökande av ändring i beslut som fattats av landskapets myndigheter. Ändringssökande sker i enlighet med 18 kap. i landskapslagen. Enligt det kan den som är missnöjd med ett beslut av landskapets organ begära omprövning av det. Ändring i beslut som fattats med anledning av begäran om omprövning kan sökas hos förvaltningsdomstolen.

Enligt 2 mom. söks ändring i ett beslut som en statlig myndighet fattat genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat föreskrivs genom lag. Bestämmelsen täcker därmed såväl statsrådet som tillsynsmyndigheten. Ändring i ett beslut av tillsynsmyndigheten söks hos förvaltningsdomstolen.

Med stöd av 2 mom. ska ett beslut om landskapens samarbetsavtal som statsrådet fattat med stöd av 18 § iakttas trots ändringssökande tills ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att det inte uppstår en situation där det under en lång tid inte finns något samarbetsavtal, som är viktigt för social- och hälsovårdsverksamheten.

65 §. Ikraftträdande. Enligt förslaget bestäms det om ikraftträdande av lagen särskilt genomlag.

1.3 Lag om införande av landskapslagen och lagen om ordnande av social- och hälsovård

1 kap Lagens syfte och lagarnas ikraftträdande

1 §. Lagens syfte. I paragrafen noteras syftet med lagen om införande som föreslås. Genom lagen föreskrivs det om införandet av landskapslagen samt lagen om ordnande av social- och hälsovård och de åtgärder som införandet kräver. Dessutom tillämpas lagen på införandet av lagen om ordnande av räddningsväsendet. Lagarnas ikraftträdande förutsätter samtidigt att landskapen ska ha en fungerande förvaltning redan innan ansvaret för ordnande överförs på dem. Dessutom innebär överföringen av uppgifterna att de över 200 000 personer som sköter

dem övergår i tjänst hos landskapen. På samma sätt kräver arrangemangen bland annat i fråga om den egendom som behövs för verksamheten att bestämmelser utfärdas genom lag.

2 §. Lagarnas ikraftträdande. I paragrafen anges tidpunkten för när landskapslagen, lagen om ordnande av social- och hälsovård och lagen om ordnande av räddningsväsendet träder i kraft. Avsikten är att lagarna träder i kraft så snart som möjligt efter att de antagits och stadfästs.

Eftersom ansvaret för att ordna social- och hälsovården samt räddningsväsendet övergår till de landskap som ska inrättas vid ingången av 2019 är det dock nödvändigt att lagarna träder i kraft stegvis så att en del av bestämmelserna träder i kraft först den 1 januari 2019. I paragrafens 2 och 3 mom. anges de paragrafer som ska träda i kraft då.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs det om en övergångstid för giltighetstiden avseende beslut om räddningsväsendets servicenivå. Enligt momentet som föreslås ska de första besluten om servicenivå enligt 14 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet fattas senast [den 1 december 2019]. Innan det första beslutet om servicenivå fattas iaktas i tillämpliga delar de beslut om servicenivå som det lokala räddningsväsendet med stöd av räddningslagen fattat för området i fråga.

3 §. Överföring av ansvaret för ordnande. I paragrafen regleras överföringen av ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården samt räddningsväsendet från kommunerna och från samkommuner till landskapen. Det sker den 1 januari 2019. Från och med den tidpunkten har kommunerna och samkommunerna inte längre ansvaret för att ordna och därmed inte heller ansvaret för att finansiera servicen. Främjandet av välfärd och hälsa förblir emellertid kommunernas uppgift enligt 7 § i lagen om ordnande.

Enligt paragrafens 3 mom. betalas de statliga ersättningarna för utbildningen av socialarbetare, för läkar- och tandläkarutbildningen samt för forskning i socialvård och i hälsovetenskaper på universitetsnivå som anges i 37, 39 och 41 § i lagen om ordnande första gången utgående från verksamheten 2019. De ersättningar som betalas 2019 baseras således på de föreskrifter som gäller 2018. Enligt dem betalas ersättning inte för utbildning och forskning i socialvård vid universitet.

2 kap **Inrättande av landskap och temporär förvaltning**

4 §. Inrättande av landskap. Ett landskap är enligt 2 § i landskapslagen ett offentligrättsligt samfund som är självstyrande på sitt område enligt vad som föreskrivs i landskapslagen. Avsikten är att ansvaret för uppgifterna enligt 6 § i landskapslagen i sin helhet övergår från de myndigheter inom den offentliga förvaltningen som sköter dem i nuläget till landskapen den 1 januari 2019. Landskapen måste emellertid inrättas före denna tidpunkt för att det genom förberedande åtgärder ska kunna säkerställas att deras organisationsstruktur, förvaltning, personal, ekonomiska och övriga verksamhetsförutsättningar är i ett skick som gör det möjligt för dem att som självständiga myndigheter inom den offentliga förvaltningen och som offentligrättsliga juridiska personer från och med ingången av 2019 sköta de uppgifter som föreskrivs för dem och utöva den befogenhet som hör till uppgifterna.

Därför föreslås det att de landskap som avses i 2 § i landskapslagen inrättas som offentligrättsliga samfund den 1 juli 2017. Mellan denna tidpunkt och början av 2019 utövas landskapets högsta beslutanderätt under inledningsfasen av det temporära beredningsorganet som avses i 3 § i lagen och från och med den 1 mars 2018 av landskapsfullmäktige som valts genom val.

5 §. Landskapsindelning. I paragrafen föreskrivs det om den landskapsindelning som krävs för skapandet av självstyrelse på områden (landskap) enligt 121 § 4 mom. i grundlagen och om

namnen på de landskap som inrättas. Den föreslagna landskapsindelningen och landskapens namn grundar sig huvudsakligen på vad som bestäms om dem i den nuvarande lagen om landskapsindelning (1159/1997) och i statsrådets beslut om landskapen (100/2015). I propositionen föreslås det att 18 landskap inrättas på finländska fastlandet. Utöver dem finns också landskapet Åland vars självstyrelse det föreskrivs om i 120 § i grundlagen och i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Det föreslås att ändringen av landskapsindelningen på finländska fastlandet, villkoren och förfaringssättet för den regleras genom lagen om landskapsindelning som ingår i denna proposition.

Uppgifterna som förvaltningsområdena enligt den nya landskapsindelningen ska sköta är betydligt mer omfattande än de uppgifter som landskapsförbunden sköter i de nuvarande landskapen. Å andra sidan ska också de nya landskapen sköta samma uppgifter som landskapsförbunden sköter för närvarande, men de uppgifterna kommer endast att utgöra en rätt liten del av alla uppgifterna i de nya landskapen som ska inrättas.

Landskapen som ska inrättas bör utgöra funktionella och ekonomiskt sett sammanhängande helheter även ur perspektivet för uppgifterna de ska sköta. En klar skillnad jämfört med den nuvarande situationen är att man i regionerna för landskapen som ska inrättas i framtiden bland annat kommer att sköta uppgifter inom social- och hälsovården, inom räddningsväsendet samt betydande förvaltningsuppgifter som överförs från den statliga regionförvaltningen.

Med anledning av de ovan nämnda omständigheterna föreslås vissa ändringar i den nuvarande landskapsindelningen. Däremot föreslås inga ändringar i landskapens namn, utan namnen bevaras. Landskapens områden fastställs fortfarande utgående från kommunerna. I paragrafens 1 mom. noteras landskapen, deras namn och vilka kommuner landskapens områden utgörs av.

Det föreslås att landskapen Lappland, Norra Österbotten, Kajanaland, Södra Karelen, Mellersta Österbotten, Mellersta Finland, Birkaland, Satakunta, Egentliga Tavastland, Egentliga Finland och Nyland inrättas enligt samma områdesindelning som i nuläget. Följande ändringar föreslås i de andra landskapens områden:

- Heinävesi ska enligt förslaget införlivas i landskapet Norra Karelen. Nu hör Heinävesi till landskapet Södra Savolax. Heinävesi har vad gäller ordnandet av service inom social- och hälsovården ett etablerat samarbete med kommunerna i Norra Karelen och hör tillsammans med dem delvis till samma verksamhetsområde.

- Jorois ska enligt förslaget införlivas i landskapet Norra Savolax. Nu hör Jorois till landskapet Södra Savolax. Jorois hör till Varkaus verksamhetsområde vilket hör till Norra Savolax.

- Itis ska enligt förslaget införlivas med landskapet Päijänne-Tavastland. Nu hör Itis till landskapet Kymmenedalen. Itis har ett etablerat samarbete i fråga om att ordna social- och hälsovården med kommunerna i Päijänne-Tavastland. En del av kommunen hör till samma verksamhetsområde som Päijänne-Tavastland trots att största delen av kommunen hör till samma verksamhetsområde som Kouvola stad.

- Storkyro ska enligt förslaget införlivas i landskapet Södra Österbotten. Nu hör Storkyro till landskapet Österbotten. Storkyro har etablerat samarbete med kommunerna i Södra Österbotten vad gäller att ordna social- och hälsovården.

Eftersom landskapsindelningen också fungerar som grund för indelningen i valkretsar vid riksdagsval enligt 5 § i vallagen (714/1998) påverkar förslagen till placering av Heinävesi,

Jorois och Itis i landskapen även indelningen i valkretsar. Ett förslag till ändring av vallagen som motsvarar den ändringen ingår i denna regeringsproposition.

Paragrafens 2 mom. har en informativ hänvisning till lagen om landskapsindelning, och lagförslaget till den ingår i denna regeringsproposition.

6 §. Temporärt beredningsorgan. I paragrafen anges mandatperiod, tillsättning, sammansättning för och konstituering av det temporära beredningsorganet samt landskapsförbundets ansvar i fråga om beredningsorganet.

För att landskapens verksamhet ska komma igång behövs det en temporär förvaltning för de nödvändiga inledande åtgärder som måste vidtas efter att lagarna har trätt i kraft, men före de första valda landskapsfullmäktiges mandatperiod som enligt 9 § 1 mom. i lagen börjar den 1 mars 2018. Redan före landskapsfullmäktiges mandatperiod börjar kommer beredningen av inrättandet av landskapen att innebära beslutsfattande om att ordna den nya organisationens förvaltning som inte kan grunda sig enbart på enskilda tjänsteinnehavares beslut eller på frivilligt samarbete mellan myndigheter på områdena för landskapen som ska inrättas. Landskapet behöver ett beredningsorgan med många medlemmar som ansvarar för organiserandet av det praktiska förberedelsearbetet.

Enligt paragrafens 1 mom. ansvarar det temporära beredningsorganet för beredningen av inledandet av landskapets verksamhet och förvaltning tills landskapsfullmäktige har valts och landskapsstyrelsen som landskapsfullmäktige tillsätter har inlett sin verksamhet. Medlemmarna i det temporära beredningsorganet är enligt bestämmelsen tjänsteinnehavare (tjänstemän) på vilka det som föreskrivs om kommunernas och landskapens tjänsteinnehavare tillämpas. Det är inte det temporära organets uppgift att bereda ärenden som kräver politiska riktlinjer. Enligt förslaget upphör det temporära beredningsorganets mandatperiod inte i och med valet av landskapsfullmäktige. Också landskapsstyrelsen bör ha påbörjat sin verksamhet för att det temporära beredningsorganet ska kunna överföra de ärenden som inletts till det organ i landskapet som ansvarar för den operativa verksamheten. I praktiken kommer det temporära beredningsorganets mandatperiod att vara cirka ett halvt år.

I paragrafens 2 mom. ingår en huvudregel om tillsättandet av och sammansättningen för det temporära beredningsorganet. Enligt regeln bör de myndigheter som finns i landskapet och som nämns separat i paragrafen i första hand avtala om detta. Om man inte kan avtala om saken på regional nivå tillämpas reglerna i paragrafens 3 mom. Trots att medlemsantalet i beredningsorganet inte begränsas i momentet kan bestämmelserna i paragrafens 3 mom. dock beaktas vid förhandlingarna om saken. Eftersom beredningsorganets uppgifter till karaktären närmast kommer att utgöras av operativ förvaltning bör i första hand personer med tillräcklig sakkunskap om de uppgiftsområden som överförs till landskapen utses till beredningsorganet. Enligt bestämmelsen ska landskapsförbundet, kommunerna, sjukvårdsdistriktet, specialomsorgsdistriktet, räddningsverket, närings-, trafik- och miljöcentralen samt arbets- och näringsbyrån på landskapets område omedelbart efter att denna lag har trätt i kraft komma överens om det temporära beredningsorganets sammansättning. Landskapsförbundet leder avtalsförhandlingarna och tillsätter det temporära beredningsorganet enligt vad som avtalas vid förhandlingarna. Förbundet ska meddela finansministeriet om tillsättandet så snart som möjligt efter att det är klart. Förbundet bör dessutom informera om tillsättandet av beredningsorganet i den omfattning det behövs i landskapet. Även finansministeriet bör, efter att ha fått anmälningarna från landskapen, informera åtminstone ministerier vilkas uppgiftsområden sköts i landskapen om tillsättningen av beredningsorganen.

I paragrafens 3 mom. ingår en bestämmelse som kompletterar 2 mom. Enligt den säkerställs det i sista hand att temporära beredningsorgan tillsätts i alla landskap som ska inrättas. Om ett

landskapsförbund inte har tillsatt ett temporärt beredningsorgan senast två månader efter att denna lag har trätt i kraft ska den enligt bestämmelsen omedelbart meddela finansministeriet om saken. Statsrådet tillsätter då beredningsorganet på förslag av finansministeriet. I det fallet ska beredningsorganet bestå av följande medlemmar från området för landskapet: totalt 6 medlemmar från kommunerna, 2 medlemmar från sjukvårdsdistriktet, 1 medlem från specialomsorgsdistriktet, 1 medlem från landskapsförbundet, 1 medlem från räddningsverket, 1 medlem från närings-, trafik- och miljöcentralen och 1 medlem från arbets- och näringsbyrån samt ersättare för dem. I övrigt kan statsrådet pröva ändamålsenligheten när det beslutar om sammansättningen. Ett beslut om tillsättande av beredningsorgan får enligt bestämmelsen inte överklagas genom besvär. Besvärsförbudet är nödvändigt i detta fall eftersom beredningsorganets mandatperiod kommer att vara endast cirka ett halvt år och för att det är synnerligen viktigt att man kan förbereda inledningen av landskapets verksamhet och förvaltning så snabbt som möjligt efter att lagen har trätt i kraft.

Paragrafens 4 mom. innehåller bestämmelser om det temporära beredningsorganets konstituering. När det temporära beredningsorganet har tillsatts ska landskapsförbundet enligt bestämmelsen se till att beredningsorganet kallas till sitt första sammanträde. Den till åren äldsta medlemmen i beredningsorganet för ordet vid det första sammanträdet tills beredningsorganet har valt ordförande och viceordförande. Landskapsförbundet ska ordna med mötes- och arbetsutrymmen för beredningsorganet samt se till att förutsättningarna för organets arbete säkerställs. Landskapsförbundet ansvarar också för de serviceuppgifter i fråga om ekonomi- och personalförvaltning som beredningsorganets verksamhet och personal förutsätter. Finansieringen av det temporära beredningsorganets verksamhet regleras i lagens 8 §.

Enligt paragrafens 5 mom. tillämpas på det temporära organet 4 a § i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) som gäller sammansättningen av organ inom den offentliga förvaltningen och organ som utövar offentlig makt. Jämställdhetslagen och den nämnda föreskriften gäller inte verksamheten i de landskap som nu ska inrättas. Avsikten är att jämställdhetslagen i framtiden ska ändras så att den även gäller landskapen.

7 §. *Det temporära beredningsorganets uppgifter och befogenhet.* I paragrafen fastställs det temporära beredningsorganets uppgifter och på vilket sätt dess befogenhet begränsas.

Enligt paragrafens 1 mom. leder det temporära beredningsorganet beredningen av inledandet av landskapets verksamhet och förvaltning och utövar beslutanderätt i dessa frågor tills landskapsfullmäktiges mandatperiod börjar. Beredningsorganet kan inom sig tillsätta sektioner som har hand om särskilda uppgifter och överföra beslutanderätten i dessa uppgifter till sektionerna.

I paragrafens 2 mom. beskrivs beredningsorganets uppgifter. Förteckningen är inte uttömmande. Avsikten är emellertid att uppgifterna till karaktären ska vara uppgifter som bereder landskapets förvaltning och verksamhet eller som har ett direkt samband med dem. Beredningsorganet bör inte heller åta sig att sköta uppgifter som kräver prövning av ändamålsenligheten eller politisk bedömning eller vilkas konsekvenser för landskapet är betydande och långverkande. Utgångspunkten är att sådana uppgifter bör lämnas till landskapsfullmäktige. I detta sammanhang bör även bestämmelserna om nationella servicecenter i landskapen enligt 16 kap. i landskapslagen beaktas.

Enligt momentets 1 punkt är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med myndigheterna, från vilka uppgifter, och personal som sköter uppgifterna, övergår till landskapet, klarlägga personalen som övergår och bereda förslag om övergångsplan och övergångsavtal avseende personalen för landskapsfullmäktige.

Enligt 2 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med myndigheterna, från vilka uppgifter, och personal som sköter uppgifterna, övergår till landskapet, delta i klarläggandet av den lösa och fasta egendom som övergår till landskapet.

Enligt 3 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med myndigheterna, från vilka uppgifter, och personal som sköter uppgifterna, övergår till landskapet, delta i klarläggandet av avtalen samt rättigheterna och skyldigheterna i anslutning till dem som övergår till landskapet.

Enligt 4 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med myndigheterna, från vilka uppgifter, och personal som sköter uppgifterna, övergår till landskapet, delta i klarläggandet av data- och kommunikationssystemen som stöder förvaltnings- och serviceuppgifterna som övergår till landskapet.

Enligt 5 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med myndigheterna, från vilka uppgifter, och personal som sköter uppgifterna, övergår till landskapet, bereda organiserandet av landskapets verksamhet och förvaltning. I detta sammanhang bör till exempel förslag till förvaltningsstadga, ledningssystem samt strukturer för produktion och samarbete beredas för landskapet.

Enligt 6 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med myndigheterna, från vilka uppgifter, och personal som sköter uppgifterna, övergår till landskapet, besluta om landskapets budget för 2018.

Enligt 7 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med myndigheterna, från vilka uppgifter, och personal som sköter uppgifterna, övergår till landskapet, delta i ordnandet av det första landskapsvalet. I detta sammanhang blir det till exempel fråga om att bereda tillsättandet av en landskapsvalnämnd.

Enligt 8 punkten är det beredningsorganets uppgift att i samarbete med myndigheterna, från vilka uppgifter, och personal som sköter uppgifterna, övergår till landskapet, bereda andra ärenden som direkt gäller inledningen av landskapets verksamhet och förvaltning.

Paragrafens 3 mom. innehåller bestämmelser om begränsning av beredningsorganets befogenhet. Beredningsorganets befogenhet ska enligt momentets 1 punkt begränsas så att det kan utse personer i tjänste- eller arbetsavtalsförhållanden endast på viss tid så att tiden upphör senast ett år efter att denna lag har trätt i kraft. Beredningsorganets befogenhet ska enligt momentets 2 punkt begränsas så att det kan ingå avtal som binder landskapet endast för viss tid så att den utsatta tiden upphör senast ett år efter att denna lag har trätt i kraft.

Enligt paragrafens 4 mom. tillämpas landskapslagens bestämmelser på beredningsorganets förfaringsätt och på ändringssökande i beredningsorganets beslut.

8 §. Skyldighet att delta i beredandet. I paragrafen åläggs myndigheterna skyldighet att delta i beredandet av inledningen av landskapens verksamhet och förvaltning och vid behov ge handräckning för det. De myndigheter som separat noteras i bestämmelsen är: kommunerna, sjukvårdsdistriktet, specialomsorgsdistriktet, landskapsförbundet, räddningsverket, närings-, trafik- och miljöcentralen, arbets- och näringsbyrån på landskapets område samt utvecklings- och förvaltningscentret (Keha-center) som avses i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (897/2009). Dessutom bör även andra myndigheter vid behov delta i beredningen. Myndigheterna som avses ovan ska även ge det temporära beredningsorganet behövlig handräckning i skötseln av de uppgifter som föreskrivs för organet.

9 §. Rätt att få uppgifter. Genom paragrafen säkerställs det temporära beredningsorganets rätt att få uppgifter. Det temporära beredningsorganet ska oberoende av sekretessbestämmelserna ha rätt att få de uppgifter som är nödvändiga för att sköta uppgifterna som föreskrivits för organet från sjukvårdsdistriktet, specialomsorgsdistriktet, kommunen, landskapsförbundet, räddningsverket, närings-, trafik- och miljöcentralen samt arbets- och näringsbyrån på landskapets område. Medlemmarna i det temporära beredningsorganet handlar under tjänstestansvar, och tystnadsplikten och förbudet mot utnyttjande enligt 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) gäller dem.

10 §. Kommunikation. I paragrafen åläggs det temporära beredningsorganet skyldigheten att meddela och informera om beredandet av inledningen av landskapets verksamhet och förvaltning. Informationen bör riktas till invånarna, serviceanvändarna, organisationerna och andra sammanslutningar på landskapets område. Som kommunikationsformer kan man använda till exempel ett allmänt datanät, informationsmöten, annonser i pressen eller andra kommunikationsmetoder som beredningsorganet beslutar om.

Aktiv, tillräcklig, begriplig information i rätt tid och via många olika kanaler skapar förutsättningar för att delta och påverka. Vid sidan av kommunikationen bör även metoder som stöder delaktighet och påverkan användas. Därför ska beredningsorganet enligt paragrafen ge invånarna på området, serviceanvändarna, organisationerna och de andra sammanslutningarna möjlighet att vid behov bli hörda då betydande ärenden bereds.

De lagstadgade skyldigheterna i fråga om nationalspråken och samiska bör beaktas i kommunikationen. Vad gäller kommunikationens innehåll bör uppmärksamhet fästas vid begränsningarna av behandling av uppgifter enligt sekretessbestämmelserna och föreskrifterna om hanteringen av personuppgifter i samband med kommunikation.

11 §. Finansiering av det temporära beredningsorganets verksamhet. I paragrafen regleras finansieringen av det temporära beredningsorganets verksamhet. Finansieringen av verksamheten grundar sig på ett fast anslag som betalas med statliga medel och statsunderstöd från fall till fall.

Enligt paragrafens 1 mom. betalas ett anslag av statsmedel till varje landskap för att täcka kostnaderna för inledningen av landskapets verksamhet och förvaltning efter att denna lag har trätt i kraft. Anslaget är X euro.

Dessutom kan staten enligt paragrafens 2 mom. bevilja understöd för kostnader för beredandet av inledningen av landskapets verksamhet och förvaltning på ansökan av det temporära beredningsorganet. Vid beviljandet av statsunderstöd följs det som föreskrivs om specialunderstöd i statsunderstödslagen (688/2001).

12 §. Det första landskapsvalet. I paragrafen fastställs tidpunkten för det första landskapsvalet samt mandatperiodens längd för och antalet ledamöter i de första landskapsfullmäktige.

Enligt paragrafens 1 mom. förrättas det första landskapsvalet i samband med presidentvalet 2018. Landskapsfullmäktiges mandatperiod börjar vid ingången av mars 2018 och slutar vid utgången av maj 2021.

Enligt paragrafens 2 mom. väljs i det första landskapsvalet i varje landskap minst det antal ledamöter som avses i 18 § 1 mom. i landskapslagen. Dagen som avses i 18 § 3 mom. i landskapslagen då invånarantalet bestäms är i det första landskapsvalet den 31 augusti 2017. I övrigt kommer bestämmelserna om ordnandet av landskapsval att ingå i den allmänna vallag-

stiftningen. Hit hör till exempel tillsättande av valnämnd för landskapsvalet, kandidatuppställning, rösträkning och fastställande av resultatet i landskapsvalet.

13 §. Konstituering av landskapet. I paragrafen regleras konstitueringen av landskapets verksamhet och förvaltning efter att det första landskapsvalet har förrättats. Vid denna tidpunkt upphör även mandatperioden för det temporära beredningsorganet som avses i 6 § i lagen.

Enligt paragrafens 1 mom. ska landskapsfullmäktige efter det att landskapsvalets resultat har fastställts utan dröjsmål konstituera sig och välja landskapsstyrelse och övriga förvaltningsorgan för landskapet samt vidta andra åtgärder som behövs för ordnandet av landskapets verksamhet och förvaltning.

Enligt paragrafens 2 mom. ska det temporära beredningsorganet bereda de ärenden som ska behandlas på landskapsfullmäktiges första sammanträde och kalla fullmäktigeledamöterna till sammanträdet. Vid det första sammanträdet förs ordet av den till åren äldsta medlemmen i fullmäktige tills fullmäktige har valt ordförande och viceordförande.

3 kap **Personal**

14 §. Personalens ställning. Paragrafen reglerar personalens ställning i den ändrade situationen i samband med landskapsreformen.

Ansvar för ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna övergår från kommunerna och samkommunerna till landskapet, landskapens offentligrättsliga inrättningar, det vill säga landskapets serviceinrättningar, och de bolag landskapen äger. När ansvaret för att ordna dessa uppgifter överförs från kommunerna och från samkommuner övergår även hela personalen som tjänstgör i kommunernas och samkommunernas organisationer för social- och hälsovården till landskapen, landskapens serviceinrättningar och de bolag som landskapen äger. Dessutom överförs den personal som på annat håll i den kommunala förvaltningen huvudsakligen utför uppgifter inom social- och hälsovården.

Ansvar för ordnandet av räddningsväsendet övergår från kommunerna och samkommunerna till landskapen Birkaland, Norra Österbotten, Norra Savolax, Nyland och Egentliga Finland och dessa landskaps offentligrättsliga inrättningar, det vill säga landskapets serviceinrättningar. De ordnar räddningsväsendet på de samarbetsområden som avses i 10 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (xx/201x). När ansvaret för att ordna dessa uppgifter överförs från kommunerna och samkommunerna överförs även hela personalen som tjänstgör i kommunernas och samkommunernas organisationer för räddningsväsendet till landskapens serviceinrättningar. Dessutom överförs den personal som på annat håll inom den kommunala förvaltningen huvudsakligen utför uppgifter inom räddningsväsendet.

Om ställningen för kommunernas och samkommunernas personal vid omorganisering av verksamheten och uppgifterna föreskrivs det vad gäller de anställda i arbetsavtalsförhållanden i arbetsavtalslagen (55/2001) och för tjänsteinnehavarnas vidkommande i lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003). Också EG:s företagsöverlåtelsedirektiv (2001/23/EG) tillämpas på omorganiseringen av uppgifter och verksamhet.

Situationer där arbetsgivaren byts regleras i arbets- och tjänstemannarätten av principen om så kallad överlåtelse av rörelse. Med överlåtelse av rörelse avses enligt 1 kap. 10 § i arbetsavtalslagen att ett företag, en rörelse, en sammanslutning eller en stiftelse eller en funktionell del därav överläts till en annan arbetsgivare, om den rörelse som överläts och som bedrivits som huvud- eller sidoverksamhet eller den överlätna delen efter överlåtelsen förblir oförändrad eller likartad. Enligt 25 § 1 mom. i lagen om kommunala tjänsteinnehavare avses med överlä-

telse av rörelse att en kommun eller samkommun överlåter en funktionell del till en annan arbetsgivare så att den helhet som överläts förblir oförändrad eller likartad efter överlåtelsen.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen anses överföringen till landskapen, deras offentligtgrättsliga inrättningar, det vill säga serviceinrättningar, och de bolag som ska bildas i landskapen och som leder till byte av arbetsgivare som överlåtelse av rörelse. Bestämmelserna om överlåtelse av rörelse i arbetsavtalslagen och i lagen om kommunala tjänsteinnehavare tillämpas därför på alla ändringar som genomförs i samband med reformen och som innebär byte av arbetsgivare oberoende av om kännetecknen för överlåtelse av rörelse enligt de lagarna uppfylls.

De anställda inom social- och hälsovården övergår till det landskap, den landskapsägda serviceinrättning eller det landskapsägda bolag som har produktionsansvaret för uppgifterna de anställda har haft före övergången.

Personalen inom räddningsväsendet på ett område övergår i tjänst i landskapet eller i landskapets serviceinrättning på det samarbetsområde som avses i 10 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård och som områdets räddningsväsende hör till geografiskt sett.

Vid överlåtelse av rörelse binds förvärvaren till det arbets- och det tjänstekollektivavtal som den tidigare arbetsgivaren varit bunden av tills avtalet upphör att gälla, oberoende av om förvärvaren hör till arbetsgivarförbundet i fråga eller inte (5 § i lagen om kollektivavtal 436/1946, 25 § i lagen om kommunala tjänsteinnehavare). Därefter börjar man tillämpa det arbets- eller tjänstekollektivavtal som binder förvärvaren. Denna princip gäller även lokala arbets- och tjänstekollektivavtal. Om ett lokalt arbets- och tjänstekollektivavtal gäller tills vidare binder det förvärvaren om inte överlåtaren eller förvärvaren har sagt upp avtalet.

Förvärvaren har inte rätt att enbart på grund av överlåtelsen säga upp ett arbets- eller tjänsteförhållande. Enligt 7 kap. 5 § i arbetsavtalslagen och 39 § i lagen om kommunala tjänsteinnehavare får arbetstagaren eller tjänsteinnehavaren utan iakttagande av den uppsägningstid som annars skall tillämpas i tjänsteförhållandet i samband med överlåtelse av rörelse säga upp arbets- eller tjänsteförhållandet att upphöra på dagen för överlåtelsen och även senare senast en månad efter att han eller hon har underrättats om överlåtelsen.

Vid överlåtelse av rörelse övergår arbetsgivarens rättigheter och skyldigheter samt förmåner i anslutning till dem vid tidpunkten för överlåtelsen som härrör från arbets- eller tjänsteförhållandena till den nya arbetsgivaren. Överlåtaren och förvärvaren ansvarar solidariskt för lönefordran eller fordran av annat slag som härrör från ett löneförhållande eller ett annat tjänsteförhållande som arbetstagaren eller tjänsteinnehavaren har, om den har förfallit till betalning före överlåtelsen. Överlåtaren är dock gentemot förvärvaren ansvarig för en fordran som förfallit till betalning före överlåtelsen, om inte något annat har avtalats.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. övergår kommunernas och samkommunernas personal i arbetsavtals- och tjänsteförhållanden som arbetar i kommunsektorns organisationer vilka producerar service inom social- och hälsovården samt inom räddningsväsendet den 1 januari 2019 i tjänst i landskapen, i landskapens offentligtgrättsliga inrättningar, det vill säga landskapens serviceinrättningar, eller i bolag som ska bildas i landskapen. De som är anställda på viss tid övergår till landskapet, landskapets serviceinrättningar eller landskapets bolag för den tid de tidsbestämda anställningsförhållandena räcker.

De anställda övergår direkt med stöd av införandelagen i tjänst i landskapen, i landskapens serviceinrättningar eller i landskapens bolag som så kallade gamla arbetstagare enligt arbetsavtalslagen och principerna om kommunala tjänsteinnehavare vid överlåtelse av rörelse och

behåller enligt villkoren för sina arbets- eller tjänsteförhållanden de rättigheter och skyldigheter som gäller vid tidpunkten för överföringen.

I samband med reformen läggs hela organisationer ner, såsom till exempel samkommunerna för social- och hälsovården, sjukvårdsdistrikten, samkommunerna för handikappservice samt de lokala räddningsväsendena och deras räddningsverk. Till dessa delar överförs de anställda hos en samkommun den 31 december 2018 i sin helhet till landskapet, landskapets offentligt-rättsliga inrättningar, det vill säga landskapets serviceinrättningar, eller till de bolag som ska bildas i landskapet. De anställda i kommunernas enheter och inrättningar som producerar service inom social- och hälsovården samt i räddningsverken övergår i sin helhet i tjänst hos landskapen, hos landskapens serviceinrättningar eller hos landskapens bolag. Övergången påverkas inte av vilken uppgift en person arbetar i vid övergången. Således övergår till exempel alla kommunens arbetstagare och tjänsteinnehavare som arbetar vid en kommunal hälsovårdscentral i tjänst hos det landskap ordnandet av hälsocentralens verksamhet övergår till. Om kommunen själv producerar boendeservice för äldre övergår på samma sätt alla kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare som arbetar i en enhet för boendeservice i tjänst hos landskapet oberoende av i vilka uppgifter de arbetar i enheten. Räddningsverkens personal övergår i tjänst i de ovan nämnda landskapen Birkaland, Norra Österbotten, Norra Savolax, Nyland och Egentliga Finland som ansvarar för ordnandet av räddningsväsendet och i deras serviceinrättningar.

Paragrafens 3 mom. reglerar enligt förslaget att de övriga kommunalt anställda än de personer som avses ovan, och som arbetar med stödtjänster i anslutning till serviceproduktionen inom social- och hälsovården, övergår i tjänst hos landskapet, hos landskapets offentligt-rättsliga institutioner, det vill säga landskapets serviceinrättningar, eller hos bolag som landskapet bildar om minst hälften av en persons faktiska arbetsuppgifter utgör stödtjänster inom den kommunala social- eller hälsovården.

De förvaltningstjänster och övriga stödtjänster som är gemensamma för kommunens olika förvaltningsområden har ofta organiserats till exempel i samband med kommunens centralförvaltning eller på annat sätt så att de sköts centraliserat. För de kommunala gemensamma stödtjänsternas vidkommande föreslås det, oberoende av verksamhetsområde, att en anställd övergår i tjänst i landskapet, i landskapets serviceinrättningar eller i landskapets bolag om minst hälften av den anställdas nuvarande uppgifter gäller kommunala social- eller hälsovårdstjänster eller räddningsväsendet. Som stödtjänster anses alla uppgifter som stöder verksamheten inom social- och hälsovården eller räddningsväsendet såsom till exempel centraliserad matförsörjning, städning, underhåll av apparater, kontors- och förvaltningstjänster, tjänster för löneräkning, ekonomi- och personalförvaltning, IKT-tjänster eller fastighetsväsende, tekniska tjänster samt laboratorier och röntgentjänster.

Principen om överlåtelse av rörelse tillämpas oberoende av i vilken ordning landskapens organisationer inrättas. En person kan därför enligt principen om överlåtelse av rörelse övergå från kommunen direkt till en offentligt-rättslig inrättning, det vill säga en serviceinrättning, eller ett bolag som landskapet äger. Om serviceinrättningar eller bolag bildas först efter det att landskapens verksamhet redan har inletts övergår personen först i tjänst hos landskapet och därifrån hos serviceinrättningen eller hos bolaget.

Detta innebär att den temporära landskapsförvaltningen och kommunerna sinsemellan bör utreda de exakta årsverkerna för uppgifterna i god tid före den 31 december 2018. Utifrån det avtalar landskapet och kommunerna sinsemellan om för vilka personers del regeln om 50 % i det föreslagna 3 mom. villkoret för övergången uppfylls. Principen innebär emellertid att en person övergår i tjänst hos landskapet med stöd av införandelagen om minst 50 % av hans eller

hennes uppgifter har bestått av stöduppgifter inom social- och hälsovårdstjänsterna eller räddningsväsendet.

I samband med förhandlingarna är det viktigt att också säkerställa att den nödvändiga serviceproduktionen tryggas i övergångsfasen och att personalresurserna även i övrigt passas ihop så att såväl landskapen som kommunerna har ett fungerande nätverk av stödtjänster även i fortsättningen. Parterna ingår ett bindande avtal för dem båda om personalen som övergår från den ena arbetsgivaren till den andra.

Om arbetsinsatsen i en uppgift som övergår till landskapet är mindre än 50 % avtalar den nuvarande serviceproducenten och landskapet, landskapets serviceinrättning eller landskapets bolag sinsemellan om en eventuell övergång. Då iakttas principen om överlåtelse av rörelse också vid dessa övergångar.

De privaträttsliga organisationer inom social- eller hälsovården (bolag, stiftelser och föreningar) som kommuner och samkommuner äger och vilkas serviceproduktion i sin helhet övergår till landskapen genom överföring av aktiestocken eller motsvarande arrangemang omfattas inte av principen om överlåtelse av rörelse eftersom arbetsgivarorganisationen inte ändras när egendomen överförs. Om alltså aktierna i ett bolag som producerar social- eller hälsovårdstjänster i samband med inrättandet av landskap övergår från en kommun eller en samkommun till ett landskap fortsätter bolagets verksamhet oberoende av ägarbytet och personalens arbetsgivare byts inte.

I paragrafens 4 mom. anges den övergångstid under vilken överföringen av de anställda vidare till ett landskap eller ett bolag inom landskapets serviceinrättning likaså räknas som överlåtelse av rörelse. Landskapen kan på så sätt bolagisera sin service före den 31 december 2020, och personalen övergår då genom vidareöverlåtelse också enligt principerna för överlåtelse av rörelse på samma sätt som vid övergången från kommunen och samkommunen. På så sätt kan personalen först överföras till landskapet och sedan till en serviceinrättnings bolag, och båda överföringarna betraktas som samma överlåtelse av rörelse. Bestämmelsen tryggar personalens ställning och ger en övergångstid för bolagiseringen i praktiken. Då sker bolagiseringen kontrollerat och under ledning av landskapsfullmäktige som valts genom val. Dessutom föreskrivs det om bolagisering av landskapets egna verksamhet i 43 § i införandelagen.

15 §. Tilläggs-pensionsskydd. Paragrafen föreskriver om skyldigheterna för landskapens bolag att trygga förmånerna på nivån för lagstadgade tilläggs-pensioner inom offentliga sektorn till de anställda som med anledning av arrangemangen kring landskapsreformen övergår från tjänst i en kommun eller samkommun till ett bolag.

Personalen som avses i denna lag övergår som gamla arbetstagare till landskapen som ska inrättas, till landskapens serviceinrättningar eller till bolag som landskapen bildar och bevarar de rättigheter och skyldigheter som hör till arbets- eller tjänsteförhållandet vid tidpunkten för övergången. Vid bolagisering av tjänster inom statsförvaltningen har tilläggs-pensionerna för den personal som övergår tryggats. Motsvarande förfaringssätt har också tillämpats då kommunerna verkställt bolagiseringsskyldigheten av funktioner.

Reglerna för pensionstillväxten är i nuläget de samma inom offentliga och privata sektorn. De som anställts i offentliga sektorn före 1993 har emellertid haft ett pensionsskydd med bättre tillväxt än anställda inom privata sektorn. Deras pensionstillväxt var 2,2 procent per år till utgången av 1994. Den som fortsätter arbeta hos ett medlemssamfund i Keva till sin individuella eller yrkesbaserade pensionsålder får tilläggs-pensionen som intjänats under anställningen hos en kommun eller en samkommun. Arbetstagare som är födda 1960 eller därefter får tilläggs-pension om anställningen fortsätter oavbrutet till den lägsta åldern för ålderspension enligt

pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016). Även den som blir arbetsförmågen medan anställningsförhållandet pågår får tilläggskyddet. I 8 och 9 § i lagen om införande av pensionslagen för den offentliga sektorn (82/2016) regleras från ingången av 2017 intjänandet av pension inom offentliga sektorn före 1995 och villkoren för att en anställning fortgår oavbrutet.

Det föreslås att lagen om Keva (66/2016) ändras så att landskapen enligt den blir medlemsamfund i Keva. Utifrån den föreslagna ändringen omfattas de anställda som övergår till landskapen från medlemssamfundet i Keva fortfarande av pensionskyddet enligt pensionslagen för den offentliga sektorn och bevarar därmed också sin eventuella tilläggspension. Enligt de ändringar som föreslås i lagen om Keva kan bolagen som landskapen äger eller har bestämmande inflytande över bli medlemssamfund i Keva på samma sätt som de bolag som kommunerna och samkommunerna äger eller har bestämmande inflytande över. Ett landskapsägt bolag kan således ansöka om att bli medlemssamfund i Keva eller som ett andra alternativ försäkra sin personal enligt lagen om pension för arbetstagare. Om bolaget är medlemssamfund i Keva omfattas de anställda fortsättningsvis av pensionskyddet för den offentliga sektorn. Om bolaget tecknar pensionsförsäkringen i ett arbetspensionsbolag förlorar de anställda sin lagstadgade tilläggspension och de tidigare pensionsåldrarna.

Paragrafen föreskriver om skyldigheterna för de bolag som bildas av landskapen att trygga förmånerna på nivån för lagstadgade tilläggspensioner inom offentliga sektorn för de anställda som med anledning av arrangemangen kring landskapsreformen övergår från en kommun eller samkommun till bolaget. Ett villkor är dessutom att den anställdas anställningsförhållande fortsätter sammanhängande fram till pensioneringen i det bolag han eller hon har övergått till. Förslaget motsvarar det som avtalats med personalen vid bolagisering inom staten och för kommunernas vidkommande där de har haft bolagiseringsskyldighet.

Tilläggspensionsförmånerna inom den offentliga sektorn kan tryggas genom att arbetsgivaren blir medlemssamfund i Keva eller tecknar en privat tilläggspensionsförsäkring. Nuvärdet på tilläggspensionsförmånen är uppskattningsvis i medeltal cirka 13 500 euro per anställd med rätt till tilläggspension, och i de högsta fallen upp till nära 200 000 euro.

Bestämmelsen om tryggandet av tilläggspensionsförmånen som föreslås i införelagen gäller inte omorganisering av landskapets verksamhet som landskapet genomför efter att landskapsreformen har trätt i kraft. En sådan övergång i verksamheten grundar sig på landskapets egna beslut och gäller inte bolag som ska bildas enligt denna lag. Till den delen motsvarar riktlinjen nuvarande praxis där en ny verksamhetsutövare inte är skyldig att sörja för att tilläggspensionsförmåner bevaras. Det nya bolaget behöver inte nödvändigtvis vara medlemssamfund i Keva, utan kan välja ett privat arbetspensionsförsäkringssystem.

16 §. Samarbete vid inrättandet av landskap. I paragrafen regleras att beslut som gäller landskapen, landskapens offentlighetsrättsliga inrättningar, det vill säga landskapens serviceinrättningar, och de bolag som landskapen bildar ska behandlas i samarbete med representanter för landskapen, kommunerna och kommunernas personal.

Det krävs samarbete i kommunerna och samkommunerna när personalen överförs till landskapen och landskapens servicebolag.

Enligt 4 § i lagen om samarbete mellan kommunala arbetsgivare och arbetstagare (449/2007) behandlas bland annat sådana förändringar i organiseringen av arbetet och kommunens servicestruktur samt principerna för omorganisering av tjänsterna, om ärendet kan ha väsentliga personalkonsekvenser, så som överlåtelse av rörelse.

När man beaktar reformens exceptionella omfattning och hur viktigt det är att säkerställa att social- och hälsovårdstjänsterna fortlöper friktionsfritt i samband med omorganiseringen av servicen är centrala faktorer för en lyckad överföring att samarbetsförhandlingarna inleds i rätt tid, samt öppenhet vid förberedelserna. Samarbetsförfarandet bör inledas i god tid innan kommunen eller samkommunen fattar beslut om överföring av social- och hälsovårdstjänsterna som har betydande konsekvenser för personalen. Kommunen ska med stöd av 5 § i lagen förhandla om grunderna för och konsekvenserna av omorganiseringen av social- och hälsovårdstjänsterna, och då ska kommunen innan samarbetsförfarandet inleds fästa uppmärksamhet vid att också lämna de anställdas företrädare tillräckliga uppgifter (6 § i den lagen).

Enligt 11 § i samma lag ska överlåtaren och förvärvaren för personalens representanter klargöra tidpunkten för och orsakerna till överlåtelsen, följderna samt de planerade åtgärder som berör arbetstagarerna.

Den temporära landskapsförvaltningen kommer att fatta beslut och ingå avtal om personalen som är bindande för landskapen. Därför är det nödvändigt att också för den temporära förvaltningen föreskriva skyldigheten att följa principerna i samarbetslagen. Under tiden för den temporära förvaltningen väljs företrädarna för personalen till landskapets samarbetsorgan så att ett samarbetsorgan som avses i 14 § i samarbetslagen i ändamålsenlig omfattning samlas enligt samma principer som ett kommunalt samarbetsorgan. Personalen företräds av de föreningar som avses i 19 § eller av de representanter i landskapet som deras registrerade lokala underföreningar utser på det sätt som de kommunala huvudavtalsorganisationerna ger mer ingående anvisningar om.

4 kap **Egendomsarrangemang**

17 §. *Syftet med egendomsarrangemangen.* I paragrafen anges syftet med egendomsarrangemangen och principerna som ska följas i dem. Syftet med arrangemangen är att totalekonomiskt sett effektivt trygga den egendom som behövs i de uppgifter som landskapen har ansvaret för att ordna. Utgångspunkten är att egendomen följer verksamheten och att arrangemangen inte får leda till en situation där skattebetalarnas totalskattegrad hotar stiga. Principen är att kommunerna behandlas jämlikt och att man genom egendomsarrangemangen inte äventyrar deras möjligheter att svara för ordnandet och finansieringen av de tjänster som blir kvar hos dem enligt finansieringsprincipen.

18 §. *Överföring av sjukvårdsdistrikten, specialomsorgsdistrikten och landskapsförbunden till landskapen.* Enligt paragrafens 1 mom. överförs följande samkommuner med sina tillgångar och skulder samt förbindelser till landskapen den 1 januari 2019: samkommunerna för specialiserad sjukvård som avses i 7 § i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989), för specialomsorgsdistrikten som avses i 6 § 1 mom. i lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) samt för landskapsförbunden som avses i 5 § 2 mom. i lagen om utveckling av regionerna och förvaltning av strukturfondsverksamheten (7/2014). Sjukvårdsdistrikten, specialomsorgsdistrikten och landskapsförbunden överförs till landskapen direkt med stöd av lagen och alla deras förbindelser, tillgångar och skulder övergår som generalsuccession till landskapet.

Sjukvårdsdistrikten och landskapsförbunden är samkommuner som avses i kommunallagen (410/2015). En samkommun är en självständig offentlighetsjuridisk person vars egendom, ansvar och skulder är avskilda från medlemskommunerna. Helsingfors stad utgör ensam ett specialomsorgsdistrikt, de övriga specialomsorgsdistrikten är antingen samkommuner eller samkommuner för ett sjukvårdsdistrikt som samtidigt bildar ett specialomsorgsdistrikt. Därför föreskrivs det i 2 mom. separat om Helsingfors specialomsorgsdistrikt. De tillgångar, skulder och förbindelser som hör till Helsingfors stads specialomsorgsdistrikt överförs till landskapet.

Det förutsätter att tillgångarna, skulderna och förbindelserna som hör till specialomsorgsdistriktets verksamhet separeras från Helsingfors stads andra tillgångar, skulder och förbindelser.

Ingen ersättning betalas till samkommunernas medlemskommuner och Helsingfors stad för överföringen av samkommunen och specialomsorgsdistriktet till landskapet. I samband med förfarandet tillämpas bokföringsnämndens kommunsektions utlåtande 77/2006 samt sektionens allmänna anvisning om upprättande av balansräkning för kommuner. Kommunens medlemsandel i samkommunen, det vill säga anskaffningsutgiften som antecknats i kommunens balansräkning, faller bort och kommunens grundkapital sänks med motsvarande belopp. Enligt den ovan nämnda allmänna anvisningen och utlåtandet kan en orsak till en minskning i bestående aktiva vara antingen överlåtelse, förlust eller extra avskrivning alternativt nedskrivning av egendom.

Enligt paragrafens 3 mom. ansluts samkommunen till det landskap vars område dess medlemskommuner hör till. Om medlemskommunerna i en samkommun skulle komma att hör till olika landskap bör samkommunens tillgångar, skulder och förbindelser delas mellan landskapen i relation till medlemskommunernas grundkapitalandelar. Delningen behöver inte verkställas om det på grund av marginella ekonomiska effekter eller av någon annan anledning är onödigt. Landskapen kan enligt momentet dock avtala om att dela egendomen och skulderna även på annat sätt.

Två landskapsförbund upprätthåller verksamheten för regionala räddningsverk. De kommande regionala indelningarna av räddningsverken kan leda till att en del av den egendom som behövs för verksamheten i ett räddningsverk som ägs av ett landskapsförbund måste delas mellan två landskap, trots att verksamheten för landskapsförbundet som överförs annars i sin helhet går till ett enda landskap.

Paragrafens 4 mom. reglerar fall där en samkommun som ska överföras till ett landskap i enlighet med sitt grundfördrag har skött även andra uppgifter än de som landskapet ansvarar för att ordna. I fråga om dessa uppgifter bör medlemskommunerna omorganisera verksamheten före utgången av 2018. I praktiken kan det innebära att medlemskommunerna till exempel bildar en ny samkommun eller något annat på det sätt de beslutar sköta uppgiften.

19 §. Sammanställning över samkommunens egendom och ansvar. I paragrafen föreskrivs det om en sammanställning som ska utarbetas över samkommunens egendom och ansvar som överförs till landskapet. Enligt paragrafens 1 mom. ska samkommunerna som överförs till landskapen och som avses i 18 § före den 31 maj 2018 för landskapen utarbeta en detaljerad sammanställning över det som övergår till landskapen enligt följande: egendom, skulder och andra förbindelser, ansvar och avtal, grunderna för den bokföringsmässiga uppskattningen av samkommunens egendom, de väsentliga förändringarna i tillgångsposterna samt de ekonomiska riskerna och de risker som har samband med verksamheten och som inte framgår av samkommunens senaste bokslut eller koncernbokslut.

Enligt 113 § i kommunallagen (410/2015) ska samkommunen upprätta ett bokslut för räkenskapsperioden före utgången av mars året efter räkenskapsperioden. Revisorerna ska granska bokslutet före utgången av maj. Samkommunens fullmäktige eller samkommunestyrelsen ska behandla bokslutet före utgången av juni. Koncernbokslut ska upprättas och behandlas enligt samma tidtabell. Det bör således i princip vara möjligt att utarbeta sammanställningen som avses i paragrafen på basis av bokslutet och koncernbokslutet för 2017. Bokslutet och koncernbokslutet är i verkligheten redan upprättade den 31 maj trots att de ännu inte skulle ha behandlats av samkommunens samkommunestyrelse eller av fullmäktige.

Syftet med sammanställningen är att säkerställa att egendomen och ansvaret som hör till verksamheten på ett lyckat sätt övergår till landskapet. Landskapen bör ha information om vilken egendom, vilket ansvar och vilka förbindelser som övergår till dem. De faktorer som påverkar landskapets verksamhet och ekonomiska ställning bör identifieras och de eventuella riskerna minimeras. Sammanställningen påminner i någon mån om den så kallade företagsbesiktning (eng. due diligence) som allmänt används vid företagsförvärv. Avsikten med sammanställningen är inte att på nytt redogöra för de uppgifter som framgår av det senaste bokslutet och koncernbokslutet utan att till behövliga delar fördjupa och precisera saker som framgår där.

I sammanställningen bör egendomen som övergår till landskapet specificeras så detaljerat att till exempel lagfarter kan beviljas för fastigheterna och äganderätten till aktierna verifieras. Därför bör uppgifterna i fastighetsregistret om den fasta egendom som övergår och motsvarande identifieringsuppgifter om egendomen i form av aktier framgå av sammanställningen. Den hör i väsentlig grad ihop med 32 § eftersom den motsvarar en åtkomsthandling över egendom enligt 32 §. Också avtal som berättigar till besittning av lokaler och jordområden bör specificeras och listas i sammanställningen för att till exempel överföringen av arrendeavtal ska gå att registrera.

Vad gäller samkommunens egendom bör av sammanställningen framgå även principerna för hur samkommunens egendom har värderats. Uppgifterna framgår i princip av bokslutet men de bör enligt behov kompletteras i sammanställningen.

Skulderna och ansvaret som övergår till landskapet bör framgå av sammanställningen. Trots att samkommunernas upplåning inte är öronmärkt, det vill säga att lån har tagits för ett bestämt användningsändamål, bör det i mån av möjlighet framgå av sammanställningen vilken andel av samkommunens skulder, ansvar och förbindelser som gäller dess lokaler. Till den delen hör sammanställningen ihop med överföringen av egendom, avtal och ansvar till ett nationellt aktiebolag som ägs av landskapen i enlighet med 31 §. I sammanställningen bör det även redogöras till exempel för halvfärdiga investeringar och de betalnings- och andra skyldigheter som hör ihop med dem. Det är viktigt att redogöra för detta ansvar så att det kan säkerställas att investeringarna fullgörs eller i praktiken att byggandet fortsätter störningsfritt i övergångsfasen. I ansvaret ingår även till exempel de borgensförbindelser samkommunen gett samt eventuella derivatinstrument eller andra motsvarande förbindelser som gäller skulder. I fråga om ansvaret bör samkommunens koncernstruktur beaktas då ansvaret som följd av koncernstrukturen övergår till landskapet om det inte entydigt framgår av bokslutet och koncernbokslutet. Också ekonomiska risker och till exempel ersättningsanspråk som eventuellt gäller rättegångar bör framgå av sammanställningen om de inte tydligt framgår av det senaste bokslutet eller koncernbokslutet.

I paragrafens 2 mom. regleras landskapets rätt att få den ytterligare information och de dokument det anser sig behöva. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att landskapet har all information det behöver när verksamheten inleds och att betona behovet av samarbete mellan samkommunen och landskapet när sammanställningen utarbetas.

Enligt paragrafens 3 mom. kan närmare föreskrifter om innehållet i sammanställningen vid behov meddelas genom förordning av finansministeriet. Syftet med förordningen är att säkerställa att sammanställningarna är så enhetliga som möjligt för varje samkommun som överförs till landskapen.

Enligt 4 mom. tillämpas det som föreskrivs om samkommuner i paragrafen på Helsingfors specialomsorgsdistrikt. De tillgångar, skulder och förbindelser som hör till verksamheten i Helsingfors specialomsorgsdistrikt bör avskiljas från Helsingfors stads andra tillgångar, skul-

der och förbindelser och en sammanställning över egendomen och ansvaret som avses i 1 mom. och som överförs till landskapet bör utarbetas.

20 §. *Lokaler för primärvården, den specialiserade sjukvården, socialväsendet och räddningsväsendet som kommunen ordnar.* I paragrafen föreskrivs det om övergången av de lokaler som används i primärvården, den specialiserade sjukvården, socialväsendet och räddningsväsendet som kommunen ordnar i landskapets besittning. Enligt paragrafens 1 mom. övergår lokalerna till landskapet den 1 januari 2019. Om kommunen inte äger en lokal själv, utan besitter den enligt ett avtal som berättigar till besittning, överför kommunen avtalet till landskapet enligt vad som bestäms i 22 §. Om den verksamhet som landskapet har ansvar för att ordna och annan kommunal verksamhet ordnas i samma lokaler bör kommunen och landskapet avtala om hur kostnaderna för dem ska delas till exempel i förhållande till hur de använder lokalerna.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs det om hyresavtal under en övergångstid. Hyresavtal ingås mellan landskapet och kommunen för besittning av lokaler som kommunen äger och som används av social- och hälsovårdsväsendet eller räddningsväsendet så att det gäller minst till den 31 december 2021. Landskapet har ensidig rätt att förlänga hyresavtalets giltighetstid med ett år och det bör meddela kommunen att landskapet utnyttjar rätten senast 12 månader innan hyresavtalets giltighetstid upphör.

Paragrafens 3 mom. reglerar hur hyran bestäms för hyresavtalet under övergångstiden som avses i 1 och 2 mom. Hyran enligt ett hyresavtal under övergångstiden bör täcka de skäligena kapitalkostnaderna och kostnaderna för underhåll av lokalerna som kommunen har. Kapitalkostnader är kostnaderna för det kapital som är bundet i en fastighet och som består av räntor och kalkylmässiga avskrivningar. Räntefaktorn består av kravet på avkastning av det bundna kapitalet. Till kapitalkostnaderna hör kostnaderna för anskaffningen och ägandet av fastigheten samt de kostnader som gäller servitut eller lagstadgade förpliktelser. Till kostnaderna för underhåll av fastigheten hör bland annat förvaltning, bruk och drift, skötsel utomhus, städning, uppvärmning, el, vatten och avfallshantering.

Enligt paragrafens 4 mom. kan närmare föreskrifter om hur hyran bestäms vid behov meddelas genom förordning av statsrådet.

21 §. *Överföring av lös egendom som kommunen använder i primärvården, den specialiserade sjukvården, socialväsendet och räddningsväsendet till landskapet.* Paragrafen reglerar hur kommunens lösa egendom överförs till landskapet. Enligt paragrafens 1 mom. övergår från och med den 1 januari 2019 den lösa egendomen, rättigheterna som gäller ägande, besittning och bruk av den lösa egendomen samt de immateriella rättigheterna och tillstånden, med undantag för aktier i aktiebolag, vilka hör till verksamheten som landskapet har ansvaret för att ordna.

I första hand övergår all lös egendom som finns i de lokaler som övergår i landskapets besittning och används i den verksamhet som landskapet får ansvaret för att ordna. Även all övrig lös egendom som klart hör ihop med verksamheten som landskapet har ansvaret för att ordna överförs till landskapet såsom olika slag av maskiner, utrustning samt material. Dessutom överförs även olika immateriella rättigheter och tillstånd, såsom till exempel licenser för programvara eller olika avtalsbaserade bruks- eller andra rättigheter som hör till verksamheten och som landskapet får ansvaret för att ordna.

Egendom i form av aktiebolag kan även höra till den verksamhet inom social- och hälsovården samt räddningsväsendet som kommunen ordnar, såsom aktier i fastighetsaktiebolag eller andra aktiebolag. Trots att aktier är lös egendom övergår de inte till landskapet med undantag för ak-

tierna enligt paragrafens 2 mom. Enligt momentet övergår aktierna i ett aktiebolag som kommunen äger om bolagets faktiska huvudsakliga verksamhet är produktion av social- och hälsovårdstjänster till landskapet. Ett bolags faktiska huvudsakliga verksamhet avgörs inte enbart utgående från hur omsättningen fördelas under en räkenskapsperiod, utan det kräver granskning av flera räkenskapsperioder. Utöver fördelningen av omsättningen bör man också granska de mål och grunder som bolaget har bildats för. Dessutom förutsätts det att bolaget är en dottersammanslutning, ett ägarintresseföretag eller ett intresseföretag till kommunen som avses i 6–8 § i bokföringslagen (1336/1997) och att kommunen har ett avtal om produktion av service inom social- och hälsovård med bolaget som är i kraft den 1 januari 2019. Bestämmelsen om överföring av aktier som avses här i landskapets ägo behövs för att kommunerna ska kunna behandlas jämlikt oberoende av på vilket sätt de ordnar sin service.

Den lösa egendomen som utgående från paragrafen överförs till landskapet är den post som finns i kommunens balansräkning. Kommunen får ingen ersättning för egendomen. I behandlingen i bokföringen tillämpas samma principer som gäller samkommunernas medlemsandelar enligt 18 §. Att inventarierna faller bort täcks genom sänkning av kommunens grundkapital. Man tillämpar alltså den allmänna anvisningen och utlåtandet från bokföringsnämndens kommunsektion som nämns ovan i samband med 18 §.

22 §. *Överföring av avtal och ansvar som binder kommunen till landskapet.* I paragrafen föreskrivs det om avtal och ansvar som övergår från kommunen till landskapet.

Kommunen överför avtalen som gäller ordnandet av social- och hälsovården samt räddningsväsendet till landskapet från och med den 1 januari 2019. Om ett avtal också gäller uppgifter som blir kvar hos kommunen och det inte går att överföra eller dela avtalet bör kommunen och landskapet avtala om hur ansvaret i det ska fördelas mellan dem under avtalets giltighetstid. I vissa situationer torde man även bli tvungen att överväga att säga upp ett avtal om det är möjligt enligt avtalsvillkoren och motiverat av ekonomiska och andra skäl.

I första hand övergår ansvaret för avtal om köp av olika tjänster och anskaffning av material samt till exempel leasingavtal för maskiner, utrustning och bilar eller övriga motsvarande avtal om nyttjanderättighet till landskapet. Till avtal som övergår räknas alltså bland annat de avtal kommunen ingått om produktion av service inom social- och hälsovården.

Kommunen överför hyresavtal som gäller lokaler för social- och hälsovården eller räddningsväsendet till landskapet där kommunen själv är hyresgäst oberoende av vem som är hyresvärd. Hyresvärden kan alltså fortfarande vara till exempel en dottersammanslutning till kommunen. Alla avtal som gäller besittning av lokaler övergår till landskapet där det i realiteten är fråga om avtal om nyttjanderätt till en lokal och där kommunen själv inte äger en lokal som den besitter med stöd av avtal.

I paragrafens 2 mom. regleras borgensförbindelser som kommunen eventuellt har ingått för ett bolag med verksamhet inom social- och hälsovårdssektorn som kommunen äger. När bolagets aktieinnehav i enlighet med 21 § övergår till landskapet blir landskapet också den som ingår borgensförbindelsen i stället för kommunen.

23 §. *Sammanställning över egendom och avtal som överförs samt över lokaler som hyrs av kommunen.* I paragrafen föreskrivs det om en sammanställning som kommunen bör utarbeta för landskapet över den lösa egendomen som övergår, avtalen och lokalerna. Enligt paragrafens 1 mom. ska kommunen före den 31 december 2017 för landskapet utarbeta en detaljerad sammanställning över lokalerna, den lösa egendomen som övergår och avtalen som avses i 20–22 § som är i bruk inom social- och hälsovården och inom räddningsväsendet:

I sammanställningen bör det specificeras vilka lokaler kommunen besitter som ska övergå i landskapets besittning. Utöver specificeringen av en lokal bör det detaljerat framgå om kommunen äger eller hyr lokalen den besitter. Om kommunen äger lokalen bör den redogöra för underhållskostnaderna och de skäligena kapitalkostnaderna enligt 20 § som kommunen har för lokalen. Om kommunen besitter lokalen med stöd av hyresavtal eller avtal om annan nyttjanderätt bör avtalet specificeras så noggrant som möjligt. Även de övriga avtalen som landskapet får ansvaret för bör specificeras och listas så detaljerat som möjligt.

Om avtalet i enlighet med 22 § är sådant att det inte går att överföra eller dela och det inte heller är motiverat att säga upp det av ekonomiska eller andra skäl bör kommunen i sammanställningen föreslå hur ansvaret enligt avtalet ska fördelas och skötas i praktiken mellan kommunen och landskapet. Vid behov bör kommunen och landskapet förhandla om saken.

Det behövs inte nödvändigtvis någon detaljerad förteckning över den lösa egendomen som övergår. I princip övergår den lösa egendom som finns i lokalerna och hör till verksamheten till landskapet. Till den delen är det motiverat att i mån av möjlighet använda kommunens bokföring av anläggningstillgångar som underlag för sammanställningen. Lös egendom för vilken äganderätten måste registreras, såsom till exempel bilar, bör emellertid listas separat. Till denna del hör sammanställningen ihop med 32 § enligt vilken landskapets beslut som grundar sig på sammanställningen motsvarar en åtkomsthandling för egendom.

Enligt paragrafens 2 mom. har landskapet rätt att be kommunen om kompletterande utredningar och dokument som det anser sig behöva. Landskapet bör även inleda förhandlingar med kommunen om det, efter att ha fått sammanställningen som avses i 1 mom. av kommunen, anser att lokalerna, den lösa egendomen och avtalen som enligt kommunens sammanställning övergår i landskapets besittning inte tryggar ordnandet av social- och hälsovårdsväsendet eller räddningsväsendet på landskapets område. Såsom ovan redan noterats är det i praktiken motiverat och det rekommenderas att kommunen och landskapet förhandlar i samband med att sammanställningen utarbetas och i mån av möjlighet att den utarbetas genom samarbete.

Enligt paragrafens 3 mom. ska kommunen komplettera sammanställningen som avses i 1 mom. före den 30 juni 2019 om det har skett väsentliga ändringar i lokalerna, i den lösa egendomen eller i avtalen som övergår efter att sammanställningen har lämnats och om landskapet anser att den behöver kompletteras. Eftersom ett helt kalenderår förflyter från det att sammanställningen lämnas till att landskapet inleder sin verksamhet är det klart att det kan ske ändringar i förhållandena som har betydelse också för landskapets verksamhet. Kommunen kan till exempel ha ingått avtal som bör överföras till landskapet.

24 §. Landskapets beslut. I paragrafen regleras beslutet som landskapet ska fatta utgående från kommunens sammanställning enligt 23 §. Landskapsfullmäktige behandlar sammanställningen enligt 23 § som kommunen utarbetat och beslutar utgående från den om ingående av hyresavtal för övergångstiden enligt 20 §, om övergången av lös egendom enligt 21 § samt om övergången av avtal och ansvar till landskapet enligt 22 §. Landskapsfullmäktiges beslut bör fattas i god tid före den 1 januari 2019.

25 §. Kommunens besvär rätt. I paragrafen föreskrivs det om kommunens rätt att anföra besvär över landskapsfullmäktiges beslut. Enligt paragrafens 1 mom. har kommunen rätt att söka ändring hos förvaltningsdomstolen i landskapets beslut som avses i 24 §. På besvären tillämpas i övrigt det som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Enligt paragrafen är man beredd på att det kanske inte ens efter förhandlingarna mellan kommunen och landskapet går att komma överens beträffande lokalerna, egendomen som övergår eller avtalen. Då beslutar landskapet enligt 24 § i ärendet och kommunen har rätt att anföra besvär över beslutet.

Oberoende av om kommunen har anfört besvär över landskapsfullmäktiges beslut har landskapet ändå enligt paragrafens 2 mom. rätt att ordna servicen inom social- och hälsovården samt räddningsväsendet som det ansvarar för i de lokaler som kommunen äger och besitter samt använda den lösa egendom kommunen äger som behövs för att ordna servicen tills förvaltningsdomstolens beslut i ärendet har vunnit laga kraft. Avsikten med bestämmelsen är att säkerställa att servicen fortsätter störningsfritt. Landskapet bör betala hyra för de lokaler det besitter enligt vad som anges i 20 §.

26 §. Tillämpning av bestämmelser om kommuner på samkommuner. I paragrafen regleras tillämpningen av de bestämmelser som gäller kommuner på andra än samkommuner som avses i 18 §.

Samkommunerna för sjukvårdsdistrikten, specialomsorgsdistrikten samt landskapsförbunden överförs till landskapet enligt 18 §. På de andra, det vill säga de så kallade frivilliga, samkommunerna för social- och hälsovård tillämpas bestämmelserna som gäller kommunerna. Till dessa samkommuner räknas bland annat samkommuner som bildats utgående från bestämmelserna i lagen om en kommun- och servicestrukturereform (169/2007), den så kallade Paras-lagen. Att bestämmelserna som gäller kommunerna tillämpas på samkommuner innebär i praktiken att landskapen hyr lokaler av dem på samma sätt och enligt samma principer som av kommunerna. Dessutom övergår de aktuella samkommunernas lösa egendom och avtal till landskapet till de delar de hör till servicen som landskapet har ansvaret för att ordna.

27 §. Under- och överskott i samkommuners balansräkning. I paragrafen föreskrivs det om behandlingen av samkommunernas under- och överskott innan överföringen till landskapet.

Enligt 117 § i kommunallagen (410/2015) svarar medlemskommunerna för finansieringen av sådana utgifter i en samkommun som inte kan täckas på något annat sätt enligt vad som bestämts i grundavtalet om ansvarsfördelningen mellan kommunerna. Medlemskommunerna i samkommuner som avses ovan i 18 § bör enligt paragrafen täcka underskott i samkommunens balansräkning innan samkommunen överförs till landskapet. Ett eventuellt underskott bör således vara täckt i samkommunens sista bokslut som upprättas för 2018.

Om balansräkningen för en samkommun som övergår till ett landskap visar överskott har medlemskommunerna möjlighet att besluta om behandlingen av överskottet enligt grundavtalet för samkommunen innan den överförs till landskapet.

28 §. Tryggande av borgenärens ställning. Paragrafen reglerar statsrådets befogenhet att bevilja statsgaranti för lån som övergår från en samkommun till ett landskap och vidare till aktiebolaget som avses i 31 §.

Enligt 82 § i grundlagen skall statens upplåning vara grundad på riksdagens samtycke, av vilket framgår de nya lånens eller statsskuldens maximibelopp. Statsborgen och statsgaranti får beviljas med riksdagens samtycke. Genom beviljande av statsgaranti skapar man klarhet i ställningen för samkommunernas borgenärer när situationen ändras och säkerställer att samkommunernas finansieringsarrangemang fortsätter. Statsgaranti kan beviljas för lån som tagits före xx.x.xxxx, för lån i anslutning till dem och för förbindelser som gäller dem. Det finns behov av att sätta ut en tidsfrist som begränsar statens ansvar med beaktande av problematiska incitamenteffekter i samband med att det ekonomiska ansvaret övergår och för att staten inte har tillgång till andra ekonomiska redskap avseende samkommunernas upplåning under övergångsperioden i samband med reformen. En tidsfrist skapar också klarhet i borgenärernas ställning. Det beslutas separat om ett skarpt begränsat maximibelopp för garantier som beviljas i samband med behandlingen av statsbudgeten efter det att samkommunerna har lämnat sammanställningen över sina skulder och andra förbindelser som överförs och som avses i 19 §.

29 §. Anmälan till borgenärer och avtalsparter. I paragrafen föreskrivs det om en anmälan som ska lämnas till borgenärer och avtalsparter. Enligt paragrafens 1 mom. ska landskapet senast den 31 maj 2018 sända en skriftlig anmälan till borgenärerna och avtalsparterna över de skulder, ansvar och avtal som övergår till landskapet. Det bör framgå av landskapets anmälan om skulden, ansvaret eller avtalet övergår vidare från landskapet till aktiebolaget som avses 31 §.

Enligt paragrafens 2 mom. har borgenärerna och avtalsparterna rätt att säga upp ett skuldförhållande eller ett avtal så att det upphör den 31 december 2018. En uppsägning ska anmälas till landskapet senast den 31 juli 2018.

30 §. Befogenhet för myndigheter i samkommuner som överförs. I paragrafen föreskrivs det om befogenheten för samkommunernas myndigheter som överförs till landskapet efter att samkommunen har lämnat sammanställningen som avses i 19 §.

Enligt paragrafens 1 mom. får den som avses i 18 §, det vill säga en myndighet inom samkommunen som överförs till landskapet, inte efter att sammanställningen enligt 19 § har lämnats till landskapet besluta om ärenden med betydande konsekvenser som binder landskapet om det inte gäller beslut som inte kan skjutas upp för att ärendet är brådskande. Avsikten med bestämmelsen är att säkra en lyckad överföring av samkommunerna till landskapen samt förhindra att det fattas stora beslut med långsiktiga och ekonomiskt betydande konsekvenser som binder landskapet utan landskapets medverkan. Bestämmelsen begränsar befogenheten för myndigheterna i samkommunen som ska överföras i ärenden som till karaktären är principiella, nya eller omfattande där man kan anse att besluten bör fattas av landskapet. Det kan till exempel gälla beslut som har långsiktiga konsekvenser för landskapets ekonomi. Samkommunens myndigheter har fortfarande rätt att fatta behövliga, sedvanliga beslut som gäller verkställighet och även i övrigt sköta uppgifter som hör till samkommunens förvaltning fram till övergången till landskapet.

Enligt paragrafens 2 mom. får ett beslut som fattats av den som avses i 18 §, det vill säga en samkommuns myndighet som ska överföras till landskapet, överklagas på det sätt som anges i kommunallagen (410/2015) då beslutet har fattats efter att sammanställningen enligt 19 § har lämnats men före samkommunen överförs till landskapet. Besvär får anföras även på grund av att ett beslut fattats i strid med denna paragrafs 1 mom. Utöver de som nämns i kommunallagen får även landskapet anföras besvär över en samkommuns beslut. Det är motiverat att landskapet har besvärsmätt eftersom beslut av en samkommuns myndigheter väsentligt kan påverka landskapets verksamhet och ekonomi i framtiden.

31 §. Överföring av landskapets egendom, avtal och ansvar till ett nationellt fastighetsaktiebolag. Enligt paragrafens 1 mom. ska landskapet överföra fastigheterna, aktierna i fastighetsaktiebolag som berättigar till besittning av fastigheter, arrendeavtalen samt hyresavtalen för lokalerna som kommit i landskapens ägo till ett aktiebolag som ägs av landskapen tillsammans och som bildats för detta ändamål. Det föreskrivs mer ingående om aktiebolaget [i landskapslagen].

Enligt paragrafens 2 mom. bör landskapet besluta om överföringen av egendomarna och hyresavtalen som avses i 1 mom. så att aktiebolaget som avses i 1 mom. äger och besitter dem den 1 januari 2019.

32 §. Förvärv av egendom. Enligt paragrafen motsvarar sammanställningen enligt 19 § samt landskapets beslut enligt 24 § och 31 § åtkomsthandlingar för egendomen.

En betydande mängd egendom av olika slag övergår från samkommuner och specialomsorgsdistrikten till landskapen och vidare till aktiebolaget som ägs av landskapen. Det är bland annat fastigheter, arrendeavtal och aktier i fastighetsaktiebolag. På samma sätt kan lös egendom som kräver till exempel registrering av ägandet övergå från kommunerna och andra samkommuner för social- och hälsovården som avses i 26 § till landskapet. Upprättandet av särskilda åtkomsthandlingar kan innebära en avsevärd mängd arbete som kan anses onödigt med tanke på rättssäkerheten när man beaktar att egendomen övergår till landskapet som generalsuccession och att en betydande del av egendomen övergår vidare till aktiebolaget som ägs av landskapen enligt bestämmelsen som förpliktar landskapen.

Bestämmelsen befriar dock inte landskapen från de andra villkoren för att laga kraft ska vinnas, såsom till exempel att skaffa lagfart som avses i jordabalken.

33 §. *Behandling av bokslut för samkommuner som överförs och beviljande av ansvarsfrihet.* Paragrafen reglerar behandlingen av det sista bokslutet för samkommunerna som ska överföras till landskapen och beviljandet av ansvarsfrihet för de redovisningsskyldiga i samband med bokslutet.

Alla organ i samkommunerna som ska överföras till landskapen med undantag för revisionsnämnden upphör vid överföringen. Revisionsnämnden i en samkommun som överförs ska emellertid ännu delta när granskningen av förvaltningen och ekonomin ordnas för samkommunens sista verksamhetsår. Revisorn för en samkommun som ska överföras granskar också i enlighet med sitt avtal förvaltningen, bokföringen och bokslutet för samkommunens sista kalenderår och skriver revisionsberättelsen.

Samkommunens bokslut undertecknas när den redan har upplösts. Enligt paragrafens 1 mom. undertecknas samkommunens bokslut och koncernbokslut för 2018 av landskapsstyrelsen och landskapsdirektören. Enligt paragrafens 2 mom. bör landskapsfullmäktige behandla boksluten och besluta om beviljandet av ansvarsfrihet för samkommunens redovisningsskyldiga före utgången av juni 2019. Bestämmelsen följer praxis vid upplösning och fusion av samkommuner där den bakomliggande tanken har varit att det sista bokslutet undertecknas och behandlas och ansvarsfrihet beviljas i den organisation som samkommunens verksamhet övergår i. Förslaget till landskapsfullmäktige läggs formellt fram av landskapets egna revisionsnämnd, men till innehållet grundar det sig på beredningen av den överförda samkommunens revisionsnämnd.

Enligt paragrafens 3 mom. tillämpas det som föreskrivs i kommunallagen (410/2015) på boksluten och koncernboksluten för 2018 för samkommunerna och specialomsorgsdistrikten som överförs. Dessutom bör man i boksluten och behandlingen av dem beakta bestämmelserna i 27 § om att de eventuella underskotten i samkommunerna som överförs bör vara täckta i bokslutet. Även revisorn bör notera sakernas tillstånd i sitt utlåtande.

34 §. *Skyldighet att betala överlåtelseskatt.* En väsentlig del av överförandet av förmögenhet enligt införandelagen omfattas av överlåtelsebeskattningen. Enligt överlåtelseskattelagen (931/1996) skall överlåtelseskatt betalas på överlåtelse av fastigheter och värdepapper. Vid överlåtelse av en fastighet utgör skatten 4 procent och vid överlåtelse av värdepapper är skatten 1,6 procent av köpeskillingen eller av värdet av annat vederlag. Som betalning av vederlag anses bland annat att förvärvaren tar över ansvaret för överlåtarens skuld.

Enligt 10 § i lagen om överlåtelseskatt är kommunen och samkommunen inte skyldiga att betala överlåtelseskatt på överlåtelse av en fastighet. Skattefriheten gäller inte landskapen som ska inrättas. Enligt lagen om överlåtelseskatt skall skatt inte betalas för överlåtelse av fastighet eller värdepapper bland annat då det grundar sig på fusion eller på fission i enlighet med 52 c § i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet. Skatt skall inte heller betalas i

samband med en verksamhetsöverlåtelse som avses i 52 d § i den sistnämnda lagen om fastigheter eller värdepapper överlåtits till ett samfund som har bildats för att fortsätta verksamheten.

De ovan nämnda skattefriheterna som gäller fusion och verksamhetsöverlåtelse gäller inte landskap och inte aktiebolaget som ska bildas när de får tillgångarna från samkommunerna.

Överföringen av samkommunerna till landskapen den 1 januari 2019 med deras tillgångar och skulder samt förbindelser i enlighet med 18 § 1 mom. motsvarar emellertid till karaktären en fusion. Enligt principerna för överlåtelseskatt och bestämmelserna i lagen betalas överlåtelseskatt inte på överföring i samband med fusion om fusionen sker till exempel mellan aktiebolag.

När landskapen före den 31 december 2020 överför tillgångarna vidare till bolaget som avses i 31 § 1 mom. eller till ett bolag som avses i 22 § 2 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård kan åtgärden anses jämförbar med verksamhetsöverlåtelse på vilken det inte heller betalas överlåtelseskatt om överlåtaren är ett aktiebolag.

Eftersom det inte är ändamålsenligt att ta ut överlåtelseskatt på överföringarna av de nämnda tillgångarna föreslås det att landskapen och aktiebolaget som ska bildas befrias från överlåtelseskatten som ska tas ut i samband med överlåtelse av fastigheter och värdepapper. Eftersom skattefriheten i dessa situationer är i enlighet med det allmänna systemet i lagen om överlåtelseskatt behöver fördelen av frihet från överlåtelseskatt för landskapet och aktiebolaget som ska bildas inte anses som förbjudet statsstöd enligt EU:s statsstödsregler. Skattefriheten bör anses vara i enlighet med ”skattesystemets karaktär och allmänna struktur” på det sätt som avses i rättspraxis i Europeiska unionens domstol.

Skattefriheten skulle på motsvarande sätt inte gälla överföringen av de tillgångar som avses i 18 § 2 mom. och som hör till verksamheten i Helsingfors specialomsorgsdistrikt till landskapet, eftersom motsvarande legitima rättigheter inte kan läggas fram i det fallet.

35 §. Samkommuners skattepliktiga verksamhet. Inom ramen för bestämmelserna om företagsarrangemang i lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (NärSkL) kan affärsverksamhet omorganiseras utan att det leder till direkta inkomstskattemässiga konsekvenser. NärSkL innehåller bestämmelser om fusion, fission och verksamhetsöverlåtelse. Till exempel tillämpningen av bestämmelserna om fusion och fission förutsätter dock bland annat att organisationen kan fusioneras eller fissioneras enligt lagstiftningen som ska tillämpas. Samkommunerna för sjukvårdsdistrikten, specialomsorgsdistrikten och landskapsförbunden överförs till landskapen med sina tillgångar, skulder och förbindelser den 1 januari 2019 genom en separat föreskrift i lag. Dessa överföringar bör till karaktären anses motsvara de arrangemang som vanliga företag har möjlighet att genomföra via fusion utan omedelbara skattepåföljder. Om en samkommun hör till olika landskap och samkommunens tillgångar, skulder och förbindelser enligt 18 § 3 mom. i förslaget delas mellan landskapen kan delningen av samkommunerna i stället närmast jämföras med fission enligt NärSkL. Det är således motiverat att föreskriva att samkommunerna som överför tillgångar inte åläggs inkomstskattemässiga konsekvenser för överföringarna. Därför föreslås det att samkommunen i beskattningen inte ska anses avvecklad till de delar tillgångarna och skulderna övergår till landskapet till samma värden. Bestämmelserna har betydelse i fråga om de funktioner som eventuellt har ansetts som skattepliktig näringsverksamhet för samkommunen. Om en funktion som ska överföras inte har ansetts som skattepliktig näringsverksamhet för en samkommun leder överföringen av egendomen till landskapet inte heller till inkomstskattemässiga konsekvenser. Enligt principen om kontinuitet dras de oavskrivna anskaffningsutgifterna och de övriga avdragsgilla utgifterna

av för verksamheten i samkommunerna som övergår i det mottagande landskapets beskattning på samma sätt som de skulle ha dragits av i samkommunens beskattning.

Eftersom motsvarande företagsarrangemang är möjliga i vanliga företag utan direkta skattepåföljder bör en reglering av skattefriheten och kontinuiteten inte anses som förbjudet statsstöd enligt EU:s statsstödsregler.

36 §. Överföring från landskapen till det nationella aktiebolaget. Landskapen överför på det sätt som avses i 31 § 1 mom. fastigheterna, aktierna i fastighetsaktiebolag som berättigar till besittning av fastigheter, arrendeavtalen samt hyresavtalen för lokalerna som kommit i landskapens ägo till aktiebolaget som ägs av landskapen tillsammans och som bildats för detta ändamål. Landskapen kommer att äga aktier i aktiebolaget direkt med stöd av lag. Även om överföringen inte skulle ske som apport kan den dock till karaktären närmast anses motsvara det arrangemang som vanliga företag har möjligheter att genomföra som verksamhetsöverlåtelse enligt 52 d § i NärSkL. I beskattningsförfarandet har till exempel koncentrerandet av lokaler godkänts som verksamhetsöverlåtelse (Centralskattenämnden 1996/144, på finska). Det är således motiverat att föreskriva att landskapen som överför tillgångarna inte åläggs direkta inkomstskattemässiga konsekvenser på överföringarna. De föreslagna bestämmelserna har betydelse i de fall där egendomen som ska överföras hör till verksamhet som landskapet är skattskyldigt för.

Vid beskattningen av landskapen räknas som skattepliktigt överlåtelsepris för egendomen som överlåts den vid beskattningen oavskrivna delen av anskaffningsutgiften. Enligt kontinuitetsprincipen fortsätter det mottagande företaget att göra avskrivningar till samma värden som den icke avskrivna anskaffningsutgiften för tillgångsposterna utgör i landskapens beskattning. Eventuella reserveringar avseende tillgångarna som övergår överförs på det mottagande bolaget.

37 §. Bestämmande av anskaffningsutgift i vissa fall. Till den del egendomen som övergår tidigare har varit skattefri verksamhet ska det enligt förslaget separat föreskrivas om de värden det mottagande landskapet och vidare efter överlåtelsen aktiebolaget kan göra avskrivningar på. Föreskrifterna har betydelse i de fall där verksamhet som blir kvar i landskapet anses som skattepliktig näringsverksamhet, och till den del egendomen överförs till aktiebolaget på det sätt som avses i 31 § 1 mom. Det nationella aktiebolaget som ska bildas blir på samma sätt som andra aktiebolag skattskyldigt för alla sina inkomster.

Eftersom det inte är motiverat att de mottagande landskapen eller aktiebolaget kan börja göra avskrivningar till exempel till gängse värden ska paragrafen enligt förslaget reglera att då medel som ingått i den skattskyldiges verksamhet, som tidigare varit skattefri, överförs till näringsverksamhetens inkomstkälla, betraktas bokföringsvärdet som anskaffningsutgift för finansierings-, omsättnings- och anläggningstillgångar. Detta gäller all egendom som övergår till landskapen och aktiebolaget om verksamheten tidigare varit skattefri, då det inte går att påvisa oavskrivna anskaffningsutgifter i tidigare beskattning för egendomen som övergår.

5 kap **Landskapens servicecenter**

38 §. Grundande av servicecenter. I paragrafen föreskrivs det om grundandet av de nationella servicecenter i landskapen som avses i 16 kap. i landskapslagen. Enligt förslaget ska staten sköta de åtgärder som krävs för att grunda servicecentren. Grundandet är närmast avsett att vara en teknisk åtgärd som staten verkställer i praktiken och som förutsätts för bildandet av bolagen, till exempel de arrangemang som utarbetandet av bolagsordning och anteckning i handelsregistret kräver. Åtgärderna för grundandet kan genomföras enklast på det sättet. I annat fall måste landskapen som ska inrättas sinsemellan avtala om hur bolagen ska bildas.

Staten sköter de åtgärder som förutsätts för grundandet av landskapens servicecenter som avses i 16 kap. i landskapslagen. Servicecentrens aktier och bestämmanderätten överläts till landskapen före den xx 201x.

Med avvikelse från det som anges ovan i 1 mom. blir x procent av aktierna i IKT-servicecentret kvar i statens ägo. Det är motiverat då servicecentret kan producera tjänster också för staten.

Staten har aktier med särskild rösträtt som fastställts i bolagsordningen för alla servicebolagen som anges i landskapslagen. Aktierna ger staten rätt att förhindra att bolagsordningen ändras och att aktier i bolaget överläts till andra utan statens samtycke samt en starkare rätt att besluta om aktiekapitalet och om maximibeloppet för finansiering i form av främmande kapital. Av de aktier staten äger har aktierna med särskild rösträtt rätt att i ärenden som fastställs i bolagsordningen kräva att ett ärende som hör till bolagets styrelse behandlas av bolagsstämman. Bolagsstämmans beslut förutsätter då att majoriteten aktier med särskild rösträtt förordar beslutet.

39 §. *Fördelning av aktier mellan landskapen.* Aktierna som landskapen får i sin ägo i servicecentren fördelas mellan landskapen i förhållande till deras invånarantal. Som invånarantal räknas invånarantalet i kommunerna som hör till landskapen den 31 december 2017.

40 §. *Anskaffning av service under en övergångsperiod.* Servicecentren kan skaffa service som hör till deras produktionsansvar av kommuner, samkommuner och när denna lag träder i kraft av privata eller offentligrättsliga serviceproducenter som producerar tjänster för kommuner och samkommunerna utan konkurrensutsättning från och med 2019 högst till utgången av 2022.

Enligt 38 § i införandelagen vidtar staten de åtgärder som grundandet av landskapens nationella servicecenter som avses i 16 kap. i landskapslagen kräver. I samband med att de nationella servicecentren inrättas och de inleder sin verksamhet kan de under en övergångsperiod anskaffa service och system utan konkurrensutsättning av den offentligrättsliga statliga aktör som sköter om inrättandet (t.ex. Senatfastigheter, Hansel Ab, Palkeet, Keha, Valtori, Haus) och andra statliga producenter av koncerntjänster. Förfarandet förenklar och påskyndar inrättandet av landskapens nationella servicecenter samt säkerställer tillgången på för serviceverksamheten nödvändiga tjänster under övergångsperioden. De offentligrättsliga serviceproducenterna har i egenskap av offentliga upphandlande enheter, när de till stöd för den egna produktionen har upphandlat serviceproduktionsfaktorer såsom varor, tjänster och system på marknaden, antingen själva eller genom statens inköpscentral konkurrensutsatt anskaffningarna enligt de förfaranden som lagen om offentlig upphandling föreskriver. För servicecentren är det fråga om motsvarande möjlighet att under en övergångsperiod skaffa service utan konkurrensutsättning av statens offentligrättsliga serviceproducenter som att skaffa den utan konkurrensutsättning av kommuner, samkommuner och privata företag.

6 kap **Kommunernas inkomstskattesatser under en övergångsperiod**

41 §. *Kommunens inkomstskattesats 2019—2021.* I paragrafen föreskrivs det om kommunens inkomstskattesats 2019—2021 samt om begränsad rätt att ändra inkomstskattesatsen. Avsikten med bestämmelsen är att förverkliga regeringens riktlinje enligt vilken totalskattegraden inte stiger och beskattningen av arbete inte skärps.

I paragrafen föreskrivs det enligt förslaget att alla kommuner ska fastställa inkomstskattesatsen för 2019 så att den utgör inkomstskattesatsen för 2018 minskat med 12,30 procentenheter.

Paragrafen föreskriver även ett höjningstak för den kommunala skattesatsen under övergångsperioden. Inkomstskattesatsen som kommunfullmäktige fastställer för 2020 får vara högst 0,5 procentenheter högre än inkomstskattesatsen för 2019. Inkomstskattesatsen som kommunfullmäktige fastställer för 2021 får vara högst 1,0 procentenhet högre än inkomstskattesatsen för 2019.

Enligt paragrafens 2 mom. får kommunen dock oberoende av att höjningarna begränsas i 1 mom. höja den kommunala inkomstskattesatsen 2020 och 2021 om det är nödvändigt för att trygga kommunens likviditet och om den inte kan tryggas i tillräcklig grad genom att minska på utgifterna, genom att låna eller genom andra åtgärder. Avsikten med föreskriften är att säkerställa kommunens likviditet om förhållandena ändras på ett oförutsägbart sätt och trots de oberäkneliga ekonomiska följderna av reformen. En höjning förutsätter att kommunen har klarlagt de övriga metoderna att upprätthålla likviditeten. Beslutet förutsätter att kommunen i sitt beslut motiverar vilka åtgärder den har vidtagit för att minska utgifterna eller varför likviditeten inte kan tryggas genom lån eller på annat sätt. Enligt bestämmelsen gäller möjligheten att höja skattesatsen endast åren 2020 och 2021.

Efter 2021 får kommunfullmäktige fritt bestämma den kommunala skattesatsen.

7 kap Övergångsperiod för bolagisering

42 §. Bolagisering. I paragrafen anges övergångsperioden för bildandet av dotterbolag inom landskapets serviceinrättning som avses i 22 § 2 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Enligt bestämmelsen bör bolagiseringen enligt lagen om ordnande vara genomförd senast den 31 december 2020. Övergångsperioden gör det möjligt att genomföra bolagiseringen kontrollerat under ledning av landskapsfullmäktige. Tidsfristen är den samma som tidsgränsen i 14 § 4 mom. då personalen ska vara överförd från landskapet till bolaget för att överföringen ska betraktas som överlåtelse av rörelse.

8 kap Särskilda bestämmelser

43 §. Förändringsstöd. I paragrafen regleras förändringsstödet som ges för genomförandet av reformen. Förändringsstöd kan ges kommuner och samkommuner samt landskapen som ska inrättas. Social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet och inrikesministeriet är ansvariga ministerier med uppgiften att ha hand om förändringsstödet. Dessutom deltar Institutet för hälsa och välfärd för sin del i beredningen och genomförandet av reformen genom att ge expert hjälp.

Enligt paragrafens 2 mom. kan landskapen anvisas ekonomiskt förändringsstöd 2017–2018. Det besluts separat om beloppet för det ekonomiska stödet.

44 §. Ändringssökande. Paragrafen reglerar ändringssökandet i beslut av landskapet och det temporära förvaltningsorganet som avses i 6 §. Ändring får sökas på det sätt som anges om begäran om omprövning och om landskapsbesvär i 16 kap. i landskapslagen.

I andra fall söks ändring genom besvär i beslut som har fattats av en statlig myndighet med stöd av införelagen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

45 §. Lagar som upphävs. I paragrafen anges de lagar som upphävs och som innehåller bestämmelser om förvaltning och uppgifter avseende de uppgifter och tjänster som enligt lagen om ordnande övergår till landskapen. Motsvarande bestämmelser finns i lagen om ordnande som föreslås. Följande lagar upphävs:

- 1) folkhälsolagen (66/1972),
- 2) lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989),
- 3) lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (733/1992),
- 4) räddningslagen (379/2011) och
- 5) lagen om statsunderstöd till det lokala räddningsväsendet (1122/2003).

46 §. Ikraftträdande. Paragrafen reglerar ikraftträdandet av införandelagen. Avsikten är att lagen träder i kraft så snart som möjligt efter att den antagits och stadfästs. Lagens 45 § ska dock enligt förslaget träda i kraft först den 1 januari 2019 när organiseringsansvaret övergår till landskapen.

1.4 Lag om landskapens finansiering

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. Syftet med den föreslagna lagen om finansiering av landskapen är att föreskriva om totalnivån för den statliga finansieringen till landskapen och om hur finansieringen ska fördelas per landskap. I lagen föreskrivs inte om området för de uppgifter som landskapen har ansvar för att ordna. Om dessa uppgifters omfattning och art föreskrivs på en allmän nivå i 2 kap. 1 § i landskapslagen och närmare genom speciallagstiftning. I landskapslagen och speciallagstiftningen föreskrivs också om styrningen av landskapens verksamhet.

Regeringen har slagit fast att också andra uppgifter än social- och hälsovård och räddningsverksamhet ska överföras till landskapen. Eftersom beredningen inte var klar till den delen när den nu aktuella lagen bereddes har de frågorna inte kunnat beaktas. Om bestämmelserna om omfattningen och arten av landskapens uppgifter ändras, tas ändringarna, på det sätt som föreskrivs i 5 §, i beaktande vid justeringen av den statliga finansieringen. Om nya uppgifter tillkommer kan det kräva justeringar särskilt av den invånarbaserade finansieringen till landskapen.

Om landskapens uppgifter kommer att avvika betydligt från det som gällde då lagen bereddes, måste den i lagen föreslagna statliga finansieringen justeras grundligare. Vidare måste den statliga finansieringen justeras särskilt i det fall att något landskap tilldelas vissa uppgifter som andra landskap inte har. Förslagen om vilka andra uppgifter utöver ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet som ska åläggas landskapen samt om finansieringen av uppgifterna bereds separat som ett led i landskapsreformen. Vid behov tas bestämmelser om detta in i lagen.

Utgångspunkten är att den statliga finansieringen ska täcka skötseln av alla uppgifter som det åligger landskapen att ordna. Landskapen kommer alltså inte att ha några betydande inkomstkällor utöver den statliga finansieringen och de klient- och användningsavgifter som tas ut för tjänsterna. Det finns därför inget behov av att särskilt föreskriva närmare om lagens tillämpningsområde.

2 §. Definitioner. I paragrafen föreslås närmare bestämmelser om definitionen av de viktigaste begreppen i lagen.

Enligt punkt 1 avses med landskap ett sådant landskap som avses i 1 kap. 1 § i landskapslagen (xx/xxxx).

I punkt 2 avses med grundpris ett pris per invånare eller en grund som används som underlag för landskapets kalkylerade kostnader och bestämningsgrunder. Beloppet föreslås bli fastställt årligen genom förordning av statsrådet. Grundpriset är utgångspunkten för beräkning av den

statliga finansieringen. Grundpriset är ett verktyg för regleringen av den totala finansieringen till landskapen och för fördelning av finansieringen utifrån olika bestämningsgrunder. Med stöd av lagen bestäms årligen om åldersgruppsbaserade grundpriser och grundpriser för landskapets socialvård och hälso- och sjukvård, grundpriser för främjande av hälsa och välfärd, grundpriser baserade på främmande språk och befolkningstäthet samt om grundpriser för övriga lagfästa uppgifter. Till exempel föreslås att grundpriset för de övriga lagfästa uppgifterna bestäms genom att de faktiska kostnaderna för dessa uppgifter divideras med antalet invånare, varefter beloppet justeras på det sätt som anges i 5 och 6 §.

Enligt 3 punkten bildas landskapsindexet av det allmänna förtjänstnivåindexet, vars viktcoefficient är 0,45, av konsumentprisindexet, vars viktcoefficient är 0,40 och av förändringen i landskapsarbetsgivarens socialskyddsavgifter, vars viktcoefficient är 0,15. Det föreslås att prognosen för landskapsindexet offentliggörs i samband med planen för de offentliga finanserna och budgetpropositionen. Finansministeriet svarar för beräkningen av landskapsindexet och närmare bestämmelser om beräkningen av indexet kan enligt föreslagna 23 § utfärdas genom förordning av statsrådet.

Det är motiverat att använda det allmänna förtjänstnivåindexet vid beräkning av landskapsindexet, eftersom tjänsteproducenterna inom social- och hälsovården inte kan påverka förtjänstnivåindexets utveckling direkt och det också dämpar lönekonkurrensen mellan producenterna. Härigenom undviks att producenterna, i det fall att full statlig finansiering erhålls, inte skulle ha tillräckliga incitament att dämpa ökningen av lönekostnaderna. Dessutom kommer den ökande konkurrensen att harmonisera lönebildningen inom den offentliga och den privata sektorn.

Syftet med att ta med konsumentprisindexet är att mäta förändringar i kostnadsnivån för annat än löner och lönebundna avgifter. I praktiken återger indexet förändringar i priserna på främst varor och tjänster. Motiven för att använda det allmänna konsumentprisindexet är de samma som för det allmänna förtjänstnivåindexet.

Som lönebundna avgifter anses de sjukförsäkrings-, arbetslöshetsförsäkrings- och pensionsavgifter som landskapen betalar i egenskap av arbetsgivare i anslutning till de löner som betalas av kommunerna. De enskilda landskapen kan inte påverka fastställandet av de lagfästa lönebundna avgifterna.

Landskapen avses inte behöva göra några större egna byggnadsinvesteringar och därför anses det inte nödvändigt att ta hänsyn exempelvis till byggkostnadsindex som återges prisutvecklingen för investeringar. Avskrivningsbeloppen i det tillämpade kostnadsunderlaget är så låga att de inte motiverar att indexet görs mer komplicerat.

Efter det att lagen har trätt i kraft kommer landskapet i egenskap av den som ordnar servicen i regel att upphandla tjänster och tjänstepaket där andelen arbetsinsatser är betydande. Därför bör den största vikten för landskapsindexet läggas vid de lönebundna utgifterna. Lönekostnadernas andel av kommunernas och samkommunernas driftskostnader för social- och hälsovårdens uppgift till närmare hälften år 2014. Dessutom utgjorde köpen av tjänster närmare en tredjedel av driftskostnaderna för social- och hälsovården. En stor del av kostnaderna för köpta tjänster utgörs av personalkostnader.

Punkterna 4–6 tar upp begreppen finansår, befolkningstäthet och person med ett främmande språk som modersmål. Begreppen definieras på samma sätt som i 4 § i lagen om statsandel för kommunal basservice.

Med en arbetsförmögen enligt 7 punkten avses den som får sjukpension enligt folkpensionslagen eller invalidpension enligt lagen om pension för arbetstagare, pensionslagen för den offentliga sektorn eller lagen om pension för företagare.

Med person som slutfört den lägsta utbildningen avses enligt punkt 8 den som inte avlagt examen efter den grundläggande utbildningen eller efter att på annat sätt fullgjort läroplikten.

Med icke sysselsatt avses den som får arbetslöshetsdagpenning, arbetsmarknadsstöd eller stöd för hemvård av barn, sitter i fängelse eller fullgör värnplikt eller civiltjänst eller är skolelev eller studerande i huvudsyssla. Definitionen omfattar också dem som av andra skäl inte står till förfogande på arbetsmarknaden och för vilka det inte finns registeruppgifter till stöd för någon statistik, till exempel uppgifter om anställningar, pensionsförsäkringar eller beskattningsuppgifter.

I punkt 10 avses med den som inte lever i parförhållande en person som enligt befolkningsdatasystemet inte lever i äktenskap (gift) eller registrerat partnerskap.

Med utkomststöds klient avses i punkt 11 den till vilken utkomststöd betalas.

2 kap. **Principerna för den statliga finansieringen**

3 §. *Den statliga finansieringen till landskapen.* I paragrafen föreslås det närmare bestämmelser om hur den statliga finansieringen i huvudsak ska riktas till landskapet dels utifrån invånarantalet, dels utifrån de koefficienter som beskriver servicebehovet och kostnaderna för tjänsterna.

Nettokostnaderna för landskapen skulle enligt nivån för 2016 uppgå till cirka 17,67 miljarder euro. Av detta utgörs cirka 17,25 miljarder euro av kostnader för social- och hälsovården och cirka 420 miljoner euro av kostnader för räddningsväsendet. De sammanlagda kostnaderna (17,67 miljarder euro) ska finansieras av staten.

Enligt de principer som slagits fast i samband med beredningen av reformen av social- och hälsovården och landskapen ska landskapen åtminstone inte under de år som följer omedelbart på reformen ha egen beskattningsrätt. Avsikten är också att landskapen endast ska ha begränsad rätt — i första hand för att säkra likviditeten — att ta upp lån eller få statsborgen. Landskapens inkomster kommer därför att i praktiken bestå enbart av den statliga finansieringen och av de klient- och användningsavgifter som tas ut för tjänsterna.

I landskapens kostnader inräknas också avskrivningar, så vid finansieringen till landskapen beaktas också de investeringar som motsvarar avskrivningsnivån. Genom den statliga finansieringen finansierar landskapen investeringar som faller direkt under deras ägo. Sannolikt kommer investeringarna i huvudsak att gälla anordningar, maskiner och annat lösöre. Större investeringsprojekt som gäller lokaler ska enligt planerna skötas genom en riksomfattande servicecentral för lokal- och fastighetsförvaltning som till formen är ett aktiebolag och ägs gemensamt av landskapen.

De klient- och användningsavgifter som landskapen tar ut kan också efter reformen variera betydligt mellan landskapen bland annat till följd av den varierande inkomststrukturen för serviceanvändarna. Avsikten är att bestämmelserna om klientavgifter inom social- och hälsovården ska ses över. Revideringen av bestämmelserna om avgifter ska enligt planerna träda i kraft samtidigt som social- och hälsovårdsreformen och landskapsreformen, dvs. vid ingången av 2019. Revideringen av bestämmelserna om avgifter inleds under 2017, så det går därför i dag inte att säga hur avgifterna och avgiftsintäkterna kommer att förändras. Det är — med tanke

på att avgiftsintäkterna är relativt små i förhållande till den statliga finansieringen och att ett särskilt justeringsförfarande medför extra kostnader — sannolikt inte heller ändamålsenligt att senare justera den statliga finansieringen till följd av att avgiftsintäkterna blivit lägre eller högre än beräknat. Det betyder att bestämmelsen närmast återger det allmänna användningsområdet för den statliga finansieringen och inte förpliktar till att beakta klient- och användningsavgifternas storlek som en grund för bestämmande av den statliga finansieringen till enskilda landskap.

I 1 mom. föreslås det bestämmelser om principerna för allokering av den statliga finansieringen utifrån å ena sidan den invånarbaserade andelen och å andra sidan de faktorer som återger servicebehovet. Enligt förslaget ska 10 procent av finansieringen allokeras invånarbaserat, 89 procent utifrån servicebehovet och 1 procent för främjande av hälsa och välfärd. Den finansiering av social- och hälsovården som enligt 3 kap. grundar sig på invånarantalet utgör enligt förslaget 7,5 procent, dvs. 1 325,24 miljoner euro, den åldersgruppsbaserade finansieringen är 38 procent, dvs. 6 726,69 miljoner euro och den på servicebehovet grundade finansieringen är 49 procent, dvs. 8621,78 miljoner euro. Landskapen föreslås också få en ersättning på 1 procent, dvs. 176,42 miljoner euro, för kostnader som förorsakas av gles bosättning och lika mycket för kostnader som förorsakas av servicebehovet hos personer med ett främmande språk som modersmål. Vidare får landskapen en finansiering på 1 procent, dvs. 176,42 miljoner euro, för främjande av hälsa och välfärd. Landskapen ska också få 2,5 procent eller 441,05 miljoner euro i statlig finansiering för andra lagfästa uppgifter enligt 4 kap. Bestämmelsen kan anses vara motiverad som främsta riktlinje för allokeringen av den statliga finansieringen, trots att någon motsvarande bestämmelse inte ingår i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice.

Enligt 2 mom. motsvarar kostnadsunderlaget för den statliga finansieringen till sin storlek det sammanlagda beloppet av de i 8 § avsedda kalkylerade kostnaderna för de uppgifter inom social- och hälsovården som landskapet ansvarar för samt de i 14 § avsedda kalkylerade kostnaderna för landskapets övriga lagfästa uppgifter. I den statliga finansiering som beviljas ett enskilt landskap beaktas alltså inte de klient- och användningsavgifter som varje landskap tar ut med stöd av lag.

Med stöd av 3 mom. kan staten bevilja landskapen kortfristiga lån eller statsborgen på det sätt som föreskrivs särskilt. Avsikten är allmänt sett att landskapen ska ha en mycket begränsad rätt att ta lån. Det ska vara möjligt för kortfristiga ändamål och särskilt för att säkerställa likviditeten. Det utsluts inte att landskapen kan ta lån hos finansinstitut, men statliga lån vore sannolikt mer förmånliga för landskapen. Statliga lån är ett administrativt enkelt alternativ. På den statliga utlåningen tillämpas lagen om statens långivning samt statsborgen och statsgaranti (449/1988). En sak som talar för att landskapen ska ha möjlighet att ta lån hos staten är att staten då direkt kan bevaka och kontrollera landskapens upplåning. Ett exempel på lån som beviljas av anslag som anvisats i statsbudgeten finns under budgetmoment 32.30.83, dvs. av Tekes administrerade lån för forsknings- och innovationsverksamhet. Bestämmelser om landskapens andra möjligheter att ta upp lån hos finansinrättningar finns i 103 § i landskapslagen.

4 §. Landskapets rätt att besluta om användningen av finansieringen. I den föreslagna paragrafen föreskrivs om landskapets rätt att självständigt besluta hur den statliga finansieringen ska användas. Bestämmelsen motsvarar de allmänna principerna för begränsning och styrning av landskapens självstyrelse och behövs särskilt för att säkerställa att servicesystemet organiseras enhetligt på såväl regional som riksomfattande nivå och för att styra kostnaderna.

Med stöd av 1 mom. beslutar landskapet inom gränserna för självstyrelsen om hur den statliga finansieringen ska allokeras vid skötseln av uppgifterna. Denna princip om den statliga finansieringens universella karaktär motsvarar i praktiken det som gäller i det nuvarande systemet

för statsandel för kommunal basservice, även om det inte finns någon motsvarande uttrycklig bestämmelse i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice.

Med stöd av 2 mom. har landskapet på det sätt som särskilt föreskrivs rätt att ta ut klient- och användningsavgifter för användningen av de tjänster landskapet ordnar och bestämmer om användningen av avgiftsintäkterna. Avgiftsintäkterna har ingen direkt effekt på den statliga finansieringens storlek. Till exempel högre avgiftsintäkter än planerat leder därför inte till att den statliga finansieringen minskar.

Avsikten är att landskapets statliga finansiering och avgiftsintäkter ska finansiera såväl omkostnaderna för den service landskapet ordnat som behövliga investeringar. Enligt 3 mom. kräver finansieringen av investeringar dock att investeringarna ingår i den plan för landskapets investeringar som enligt 12 § i landskapslagen ska godkännas av statsrådet.

5 §. Kostnader som ligger till grund för den statliga finansieringen. Syftet med den statliga finansieringen är att trygga att landskapen har tillräckliga och proportionerliga ekonomiska förutsättningar att ordna de lagfästa uppgifterna. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses. Eftersom landskapens verksamhet i huvudsak finansieras av staten svarar staten för att finansieringen är tillräcklig. Med finansieringsprincipen avses att staten, då den ålägger landskapen vissa uppgifter, också ska sörja för att landskapen har ekonomiska förutsättningar att sköta uppgifterna. Finansieringsprincipen gäller också finansieringen till landskapen.

Enligt 1 mom. grundar sig den statliga finansieringen på landskapens sammanräknade driftskostnader med avdrag för klient- och användningsavgifterna, vilka granskas på riksnivå. Den statliga finansieringen beräknas alltså enligt nettoutgifterna.

Enligt 2 mom. ska man vid den årliga justeringen av kostnadsunderlaget ta hänsyn till förändringar i landskapens lagstadgade uppgifter och till nya uppgifter. Eftersom landskapens inkomster i praktiken utgörs enbart av den statliga finansieringen samt klient- och användningsavgifterna, behöver bestämmelserna om justering av kostnadsfördelningen i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice inte tas in i den föreslagna lagen.

6 §. Justering av den statliga finansieringen. I 1 mom. föreskrivs att bestämningsgrunderna för den statliga finansieringen justeras varje år, varvid landskapens faktiska nettokostnader beaktas. I samband med att lagen träder i kraft fastställs finansieringen utifrån uppgifterna om kommunernas faktiska kostnader för det tredje året före finansåret. Justeringen av bestämningsgrunderna för finansiering görs på basis av de senaste tillgängliga uppgifterna. Vid den årliga justeringen av statsandelen för kommunal basservice justeras de kalkylerade kostnaderna i enlighet med de faktiska kostnaderna. Landskapen finansieras dock helt av staten, medan den statliga finansieringen för kommunernas del utgör endast en del.

Grunderna för de kalkylerade kostnaderna per invånare som avses i 3 och 4 kap. bygger på samma principer som i 6 §, vilken trädde i kraft 2015, i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009, ändrad genom 676/2014). Enligt lagen ska det med tanke på den statliga finansieringen årligen föreskrivas om grundpriset per invånare för social- och hälsovården enligt 8 § 1 mom. och grundpriset för social- och hälsovården enligt åldersgrupp, grundpriset för användningen av social- och hälsovårdstjänster enligt 10 § samt om grundpriserna för de övriga uppgifter som anges i 14 §. Med stöd av lagen ska det dessutom årligen föreskrivas om grundpriserna för beräkning av finansieringen utifrån den koefficient för främjande hälsa och välfärd som avses i 11 §, den befolkningstäthetskoefficient som avses i 12 § och den främmandespråskoefficient som avses i 13 §.

Enligt 2 mom. ska justeringen av den statliga finansieringen göras så att de faktiska kostnaderna inte automatiskt beaktas till fullt belopp. Kostnaderna kan dock beaktas efter prövning. De faktiska kostnaderna för landskapen beaktas endast till den del de offentliga finansernas bärkraft kan tryggas och landskapens skyldighet att ordna social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster på det sätt som avses i 19 § i grundlagen inte äventyras. Vid beräkning av den årliga förändringen av de faktiska kostnaderna beaktas inte kostnadsförändringar som beror på att omfattningen av landskapens uppgifter ändrats.

Landskapens driftskostnader beaktas på så sätt att den årliga ökningen motsvarar högst den faktiska ändringen av det landskapsindex som definieras i 2 § i den nya lagen med ett tillägg på 0,5 procentenheter. Enligt 29 § ska ökningen av kostnadsnivån under övergångstiden 2020–2021 beaktas i landskapsindexet genom en ökning på 1 procentenhet. Den föreslagna bestämmelsen i samverkan med 29 § leder till en inbesparing på 2,8 miljarder euro fram till 2030. Bestämmelsen är således kopplad till de kalkyler som syftar till att trygga hållbarheten för de offentliga finanserna och till målet att genom reformen nå en inbesparing på 3 miljarder euro. Bestämmelsen innebär att ökningen av landskapens kostnader för social- och hälsovården kommer att bromsas upp betydligt. Utifrån hållbarhetskalkylerna väntas förändringarna i åldersstrukturen leda till att behovet av social- och hälsovård ökar med cirka 1,5 procent per år under perioden 2019–2029. Social- och hälsovårdsreformen och landskapsreformen syftar till att effektivisera serviceproduktionen och konkurrensen mellan producenterna så att kostnaderna i fortsättningen ökar mindre än det historiska utfallet.

Den produktivitetsökning och effektivitetsvinst reformerna ger bromsar upp ökningen av landskapens finansieringsbehov. Med tanke på finansieringsprincipen är det därför motiverat med en särskild begränsning för den årliga justeringen av den statliga finansieringen till landskapen. Begränsningen uppmuntrar samtidigt till effektivare styrning av den offentliga finansieringen och till att nå de möjliga effektivitetsvinsterna. Styrningen av innehållet i servicesystemet ska dessutom effektiviseras särskilt genom de bestämmelser i lagen om ordnandet av social- och hälsovården som gäller styrningen av servicestrukturen, investeringarna och informationshantering samt styrningen, planeringen och utvecklingen av social- och hälsovården i allmänhet.

Landskapen kan påverka kostnadsutvecklingen genom att själva utveckla serviceprocesserna i en mer kostnadseffektiv riktning. Personalkostnaderna utgör något över hälften av driftskostnaderna, så löneutvecklingen och insatserna för att höja produktiviteten är av central vikt. På grundval av konsekvensbedömningen i samband med beredningen av reformerna kan det allmänna nå en inbesparing på 3 miljarder euro jämfört med utgiftsnivån för 2014 och den prognostiserade utgiftsutvecklingen. Det förutsätter att landskapen målmedvetet tillämpar bästa praxis, att styrningen av landskapen fungerar väl och att planerade lagstiftningsreformer genomförs. De föreslagna lagarna – lagen om ordnandet av social- och hälsovården, landskapslagen och ändringarna av speciallagstiftningen om social- och hälsovården – innehåller reformer som ska göra det möjligt att proportionellt sett sänka utgiftsnivån i linje med sparmålen i regeringsprogrammet. Den föreslagna begränsningen av den tillgängliga finansieringen ska främja en kostnadseffektiv allokering av resurserna samtidigt som servicesystemet styrs och övervakas så att invånarnas grundläggande rättigheter tillgodoses.

Om finansieringen till landskapen per automatik motsvarade de faktiska kostnaderna, skulle landskapen sakna motivation att bromsa upp kostnadsökningen. Justeringen av den kalkylerade statliga finansieringen får dock inte helt kopplas fri från landskapets faktiska driftskostnader.

Principen för finansiering av landskapens social- och hälsovård bygger på bestämmelserna i grundlagens 19 § om rätten till tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster och 22 §

om att det allmänna ska se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses. Det innebär också att tillräckliga resurser ska anvisas för ändamålet. Att finansieringsprincipen har en koppling till grundlagen betyder i det här sammanhanget särskilt att resurserna ska ge möjlighet att tillförsäkra tillräckliga social- och hälsovårdstjänster i den omfattning som det behövs och är motiverat med stöd av lagen. Vad som är tillräckliga resurser måste då i sista hand bedömas utifrån de enskildas behov och inte utifrån genomsnittet för hela befolkningen. De faktiska kostnaderna påverkas dessutom av landskapets övriga lagfästa skyldigheter.

Landskapens faktiska kostnader utgör också referensinformation om de enskildas behov som med stöd av grundlagen ska tillgodoses och är således en indikator för vilken finansiering som krävs för att tillgodose rätten till tillräckliga social- och hälsovårdstjänster. De faktiska kostnaderna bör därför utgöra ett av underlagen för justeringen av finansieringen. I det föreslagna systemet för finansiering av landskapen finns också andra kopplingar till den grundlagsskyddade rätten till tjänster, däribland de i lagen föreskrivna kriterierna för servicebehovet. På basis av de faktiska förändringarna i servicebehovet kan man bedöma hur efterfrågan på tjänster utvecklas. Det är därför motiverat att beakta förändringarna i servicebehovet, och i enlighet med föreslagna 15 § ska finansieringsgrunderna justeras med minst fyra års mellanrum efter det att lagen trätt i kraft.

Justeringen av den statliga finansieringen bör göras på så sätt att landskapens skyldighet att ordna tillräckliga social- och hälsovårdstjänster i enlighet med 19 § i grundlagen inte äventyras. Samtidigt måste bärkraften för de offentliga finanserna tryggas på det sätt som fastslagits i den så kallade finanspolitiska lagen (869/2012) i syfte att bryta skuldsättningen inom de offentliga finanserna och att täcka igen hållbarhetsgapet. Det ska enligt statsminister Juha Sipiläs regeringsprogram göras genom inbesparingar, strukturella reformer inom social- och hälsovården och den övriga offentliga förvaltningen och genom åtgärder som stöder tillväxten och effektiviserar den offentliga serviceproduktionen.

Regeringen föreslår att det i 31 § i lagen om ordnande av social- och hälsovården ska föreskrivas om förfarandet för att bedöma om tillgången till tjänster är jämlik och hur väl finansieringen räcker till dels i hela landet, dels i de enskilda landskapen.

Den ändring i kostnadsnivån som ska beaktas vid justering av statens finansiering ska enligt 2 och 3 mom. fastställas med stöd av landskapsindexet. En allmän princip är enligt förslaget att landskapsindexet ska vara så enkelt, tydligt och transparent som möjligt och att det i tillräcklig grad ska återspegla ökningen av landskapens kostnader. Enligt 23 § i den föreslagna lagen ska närmare bestämmelser om beräkningen av prisindexet kunna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Vid den riksomfattande dimensioneringen av finansieringen till landskapen ska man i framtiden i de kalkylerade grunderna kunna beakta den årliga förändringen i servicebehovet och separera den från omständigheter som beror på prisutvecklingen och landskapets egna beslut och som har att göra med effekter på efterfrågan och skillnader i effektivitet.

I 4 mom. föreslås att det sammanlagda beloppet av landskapets avgiftsinkomster justeras årligen, varvid beaktas indexjusteringarna enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) och eventuella andra avgiftsförändringar som landskapet beslutat om. Avgiftsförändringar som landskapen själva beslutat om beaktas alltså i den statliga finansieringen med en viss fördröjning. En eventuell differens mellan det faktiska sammanlagda beloppet av landskapets klient- och användningsavgifter och det vid fastställandet av den statliga finansieringen kalkylerade sammanlagda beloppet av avgifterna ska inte påverka justeringen av den statliga finansieringen retroaktivt. Avgifternas storlek och inverkan ska dock beaktas i den allmänna planeringen och styrningen av landskapets ekonomi och i samband med speciella si-

tuationer. Med speciell situation avses här till exempel en betydande justering av de inbördes proportionerna mellan den statliga finansieringen och landskapets avgiftsinkomster.

Paragrafen motsvarar till vissa delar bestämmelserna i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Likheter finns till exempel med bestämmelserna i den lagens 54 § om utfärdande av bestämmelser om kalkylerade kostnader och grundpriser för tilläggsdelar, 57 § om förändring i statsandelsåliggandena och kostnadsnivån och 58 § om justering av kostnadsfördelningen.

7 §. Statlig finansiering av landskap som befinner sig i ekonomiska svårigheter. Den statliga finansieringen tillsammans med landskapens klient- och användningsavgifter ska normalt räcka till för ordnandet av landskapens lagstadgade uppgifter. Det måste likväl finnas beredskap för extraordinära situationer där den statliga finansieringen och avgiftsinkomsterna inte täcker kostnaderna för landskapets lagstadgade uppgifter. Omfattningen av de ekonomiska svårigheter ett landskap möter kan variera stort. Likaså torde orsakerna till svårigheterna och de behövliga motåtgärderna skilja sig mycket från landskap till landskap.

I 1 mom. i den föreslagna paragrafen föreslås att ett landskap kan beviljas kortfristigt statligt lån eller statsborgen för att förebygga och åtgärda likviditetsproblem. Det kan vid tillfälliga och relativt lindriga ekonomiska problem vara tillräckligt för att åtgärda situationen.

Det finns dock anledning att ha beredskap för allvarigare ekonomiska problem i landskapen. De kan vara långvariga och kan ha mycket varierande orsaker med kopplingar exempelvis till organiseringen av servicen eller servicestrukturen. I sådana fall kan det i 1 mom. nämnda statliga lånet eller statsborgen inte anses utgöra ett tillräckligt eller ändamålsenligt sätt att lösa landskapets ekonomiska problem.

Enligt 2 mom. kan staten bevilja ett landskap understöd i enlighet med statsunderstödslagen (688/2001), om landskapets ekonomiska svårigheter är långvariga och hotar äventyra landskapets ekonomiska och till ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna anknyttande förutsättningar att klara av sina uppgifter. Beviljande av statsunderstöd förutsätter att understödet kan anses nödvändigt för att trygga de tjänster landskapet ska ordna.

För att undvika att statsunderstödet finansierar en alltför stor del av servicen i relation till den kalkylerade statliga finansieringen måste tröskeln för att bevilja understöd vara tillräckligt hög. I landskap där problemen bottnar i strukturella problem som kräver särskilda korrigerande åtgärder får statsunderstöd inte heller beviljas för alltför lång tid. I 110 § i landskapslagen föreslås därför en bestämmelse om att beviljande av statsunderstöd alltid ska leda till ett utvärderingsförfarande, om vilket det föreskrivs i samma lag. I praktiken ska den utvärderingsgrupp som utför utvärderingen bland annat bedöma olika åtgärder som kan lösa landskapets problem och avgöra det fortsatta behovet och inriktningen av statsunderstöd. Utvärderingsförfarandet ger därför möjlighet att i detalj utreda landskapets ekonomi och verksamhet. Balanseringen av landskapets ekonomi kan bygga på ett flertal lösningar. Till exempel kan den styrning av verksamheten som avses i den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovården utnyttjas. Samtidigt kan man utreda möjligheterna att göra behövliga ändringar i landskapets servicestruktur.

Vid behov kan närmare bestämmelser om grunderna för beviljande av statsunderstöd utfärdas genom förordning av statsrådet. Beslut om hur stort anslag som ska reserveras för statsunderstöd bör fattas senast under beredningen av budgeten för 2019.

3 kap. **Finansieringen av social- och hälsovårdens uppgifter**

8 §. *Den kalkylerade statliga finansieringen till landskapen.* I paragrafen föreslås bestämmelser om hur den statliga finansieringen av landskapens uppgifter inom social- och hälsovården ska beräknas och vad finansieringen består av. I motiven till 2 § 2 punkten och 6 § i lagförslaget förklarades hur grundpriserna fastställs. Grundpriserna utgör således utgångspunkten för beräkningen av varje del av den statliga finansieringen. Grundpriset höjs genom de höjande faktorer (koefficienter) som anges i 10–13 §.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om grunden för den statliga finansieringen av landskapets social- och hälsovårdstjänster. Grunden utgörs av en andel som baserar sig på invånarantalet och en andel som baserar sig på åldersstrukturen i landskapet. De grundpriser som fastställts genom förordning multipliceras med antalet invånare i respektive åldersgrupp i landskapet. Grundpriset per invånare för social- och hälsovården och grundpriserna per åldersgrupp för social- och hälsovården fastställs med stöd av 23 § i den föreslagna lagen årligen genom förordning av statsrådet på samma sätt som enligt den gällande lagen.

Till de kalkylerade kostnader för social- och hälsovårdstjänsterna som erhållits på basis av beräkningen av de i 1 mom. avsedda grundpriserna läggs enligt 2 mom. den kalkylerade finansiering som avses i 10–13 § i lagen. Den beräkningen bygger inte på grundpriserna per åldersgrupp.

I 3 mom. föreskrivs om de nio åldersgrupper för vilka det genom förordning av statsrådet fastställs grundpriser och enligt vilka den kalkylerade statliga finansieringen till landskapet fastställs. Åldersgrupperna är följande: 0–5 år, 6 år, 7–12 år, 13–15 år, 16–18 år, 19–64 år, 65–74 år, 75–84 år samt 85 och äldre. Indelningen i åldersgrupper motsvarar den indelning som tillämpas vid beräkningen av statsandelen för kommunal basservice.

Åldersgruppbaserad andel av de kalkylerade kostnaderna för basservicen i landskapet i:

PH 0–5 år * invånarantal i 0–5 år +
PH 6 år * invånarantal i 6 år +
PH 7-12 år * invånarantal i 7-12 år +
PH 13-15 år * invånarantal i 13-15 år +
PH 16-18 år * invånarantal i 16-18 år +
PH 19-64 år * invånarantal i 19-64 år +
PH 65-74 år * invånarantal i 65-74 år +
PH 75–84 år * invånarantal i 75–84 år +
PH 85 år och äldre * invånarantal i 85 år och äldre +

där

PH 0–5 år är grundpriset för åldersgruppen 0–5 år och invånarantal i 0–5 år är antalet personer i åldersgruppen 0–5 år i landskapet i,
PH 6 år är grundpriset för åldersgruppen 6 år och invånarantal i 6 år är antalet personer i åldersgruppen 6 år i landskapet i,
PH 7-12 år är grundpriset för åldersgruppen 7-12 år och invånarantal i 7-12 år är antalet personer i åldersgruppen 7-12 år i landskapet i,
PH 13-15 år är grundpriset för åldersgruppen 13-15 år och invånarantal i 13-17 år är antalet personer i åldersgruppen 13-15 år i landskapet i,
PH 16-18 år är grundpriset för åldersgruppen 16-18 år och invånarantal i 16-18 år är antalet personer i åldersgruppen 16-18 år i landskapet i,

PH 19-64 år är grundpriset för åldersgruppen 19-64 år och invånarantal i 19-64 år är antalet personer i åldersgruppen 19-64 år i landskapet i,
PH 65-74 år är grundpriset för åldersgruppen 65-74 år och invånarantal i 65-74 år är antalet personer i åldersgruppen 65-74 år i landskapet i,
PH 75-84 år är grundpriset för åldersgruppen 75-84 år och invånarantal i 75-84 år är antalet personer i åldersgruppen 75-84 år i landskapet i,
PH 85 år och äldre är grundpriset för åldersgruppen 85 år och äldre och invånarantal i 85 år och äldre är antalet personer i åldersgruppen 85 år och äldre i landskapet i.

Av den behovsbaserade kalkylerade finansieringen av landskapets social- och hälsovård är den åldersgruppsbaserade finansieringen enligt 8 § 2 mom. viktad till 43,8 procent, medan behovskoefficienten för social- och hälsovården enligt 10 § är viktad till 56,2 procent. Andelarna ändras om de viktningar för hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och socialvården som anges i 8 § 4 mom. ändras.

I 4 mom. föreskrivs om de viktningar som ska tillämpas vid beräkning av den kalkylerade finansieringen av social- och hälsovården på basis av åldersgrupperna och serviceanvändningen. Hälso- och sjukvården viktas till 58,02 procent, äldreomsorgen till 22,19 procent och socialvården till 19,80 procent.

9 §. Viktkoefficienter för åldersgrupperna och de behovsfaktorer som beskriver användningen av service. I paragrafen föreslås bestämmelser om behovsfaktorerna för den statliga finansieringen av landskapets hälso- och sjukvård, äldreomsorg och socialvård och om tillämpningen av dem vid beräkning av finansieringen samt om viktningen av faktorerna. Viktningen utgör en bestämningsgrund för den statliga finansieringen. Paragrafen motsvarar delvis bestämmelserna i 7 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009), dock så att det till den nuvarande bestämmelsen fogas nya behovsfaktorer och nya vikt-koefficienter för dem.

Behovsfaktorerna och vikt-koefficienterna baserar sig på en undersökning utförd 2013 av Institutet för hälsa och välfärd, där man med utgångspunkt i tillgängliga kommunspecifika uppgifter om social- och hälsovården sökte efter de faktorer som på bästa sätt redogör för utgifterna inom social- och hälsovården. Enligt den föreslagna paragrafen fastställs vikt-koefficienter för olika sjukdomar utifrån hur allmänna de är och hur mycket behandlingen av dem kostar. Som variabler som återger den socioekonomiska ställningen tillämpas också antalet personer som får utkomststöd, är arbetsoförmögna, inte lever i parförhållande eller har fått utbildning endast på den lägsta nivån samt antalet arbetslösa eller på annat sätt utanför arbetslivet stående personer. Uppgifterna om befolkningens ålders- och könsstruktur, socioekonomiska ställning och sjukfrekvens fås av Pensionsskyddscentralen, Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd och Statistikcentralen.

I 1 mom. föreskrivs om de behovsfaktorer som rör hälso- och sjukvården. Faktorerna utgörs av indikatorer för åldersgrupp, personens hälsotillstånd och serviceanvändningen. I fråga om användningen av hälso- och sjukvårdstjänster finns det skillnader i hur kostnaderna fördelar sig mellan olika åldersgrupper. Åldern är inte i sig en faktor som avgör användningen av hälso- och sjukvårdstjänster. Åldern förklarar kostnaderna bäst inom primärvården, men förklarar dåligt hur kostnaderna fördelar sig inom servicesystemet eller dess olika delar. Förteckningen tar upp vanliga sjukdomar i Finland, däribland diabetes, reumatism, bronkialastma och koronarkärlssjukdom, som statistiskt sett har stor inverkan på hälso- och sjukvårdskostnaderna. I fråga om neurologiska sjukdomar beaktas Parkinsons sjukdom och MS (multipel skleros) och i fråga om hjärtarytmier förmaksflimmer och hjärtinsufficiens. De är behovsfaktorer också i 7 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Dessutom är andelen arbetsoförmögna under 55 år liksom tidigare en behovsfaktor. Som nya behovsfaktorer före-

slås fler socioekonomiska faktorer än tidigare, däribland faktorer som anknyter till försörjningen, arbetssituationen och utbildningen. De som får utkomststöd eller är lågutbildade eller arbetslösa har ofta ett sämre hälsotillstånd och därigenom ett större behov av hälso- och sjukvårdstjänster. Som behovsfaktor i samband med finansieringen av hälso- och sjukvården beaktas enligt förslaget också civilståndet och, för personer över 80 år, ensamboendet, eftersom studier visar att de som lever i parförhållande och i hushåll med flera personer har bättre hälsa och lägre dödlighet än de som är skilda och de äldre som bor ensamma. Civilståndets inverkan på hälsan har att göra med parförhållandets hälsofrämjande effekter. Parförhållandet ger socialt stöd och nätverk, hälsosamma levnadsvanor och ekonomiska resurser. Dessa behovsfaktorer förklarar till stor del ålderns betydelse för kostnaderna. Å andra sidan utjämnas dock ålderns inverkan till den här delen, när man beaktar paragrafens övriga behovsfaktorer som påverkar användningen av hälso- och sjukvårdstjänster.

I 2 mom. föreskrivs om behovsfaktorerna för äldreomsorgen. Det är delvis de samma som de faktorer för hälso- och sjukvården som avses i 1 mom. Behovsfaktorer för finansieringen av äldreomsorgstjänster är liksom i dag åldersgrupperna och sjukdomarna diabetes, epilepsi, psykoser, neurologiska sjukdomar och hjärtarytmier samt som ny faktor demens. Äldreomsorgen är en åldersanknuten tjänst, även om det finns stora skillnader i hur mycket de äldre utnyttjar tjänsterna. Skillnaden i kostnaderna för männens respektive kvinnornas användning av äldreomsorgstjänsterna är avsevärd: enligt en undersökning från 2013 gjord av Institutet för hälsa och välfärd var den genomsnittliga kostnaden för äldreomsorgstjänster över 18 000 euro för kvinnor över 85 år, medan den för män i samma åldersgrupp var cirka 11 000 euro. Å andra sidan använder kvinnor över 85 år äldreomsorgstjänster betydligt mer än männen. Skillnaden beror främst på den förväntade livslängden. Äldre kvinnor bor i regel ensamma, medan äldre män oftare kan ty sig till hjälp och omsorg av en hemmavarande maka. Ensamboende är en viktig riskfaktor när det gäller användningen av äldreomsorgstjänster. Av dessa skäl föreslås för äldreomsorgens del att viktcoefficienterna för könen i fråga om personer som är 85 år eller äldre beaktas som behovsfaktorer. Vidare föreslås att viktcoefficienten beräknas separat för personer som är 80 år eller äldre och inte lever i parförhållande.

I 3 mom. föreskrivs om åldersgrupper och behovsfaktorer för socialvården. Behovsfaktorerna omfattar inga enskilda sjukdomar. Av de föreslagna behovsfaktorerna är det endast kategorin arbetsoförmögna under 55 år som beaktas i 7 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Sjukpension förklarar i hög grad användningen av socialvårdstjänster, men det föreslås att också andra socioekonomiska faktorer ska beaktas. Sammantaget uppstår socialvårdens kostnader av mycket olika typer av tjänster, däribland socialväsandets boendetjänster, barnskyddet, service till funktionshindrade och missbrukarvård. Åldern har stor betydelse också för användningen av socialvårdstjänster. Närmare 50 procent av de föreslagna behovsfaktorerna för socialvården bestäms utifrån åldern. Som behovsfaktor föreslås antalet personer som har fyllt 20 år men inte avlagt examen efter den grundläggande utbildningen. Dessutom föreslås det att personer som får utkomststöd eller som är i arbetsför ålder men inte deltar i arbetslivet, t.ex. hemmamammor och fångar) ska betraktas som behovsfaktorer.

10 §. Behovskoefficient för social- och hälsovården. Utifrån de uppgifter som föreslås i 8 och 9 § beräknas för varje landskap en behovskoefficient för social- och hälsovården per invånare. Koefficienten återger invånarnas servicebehov i relation till medelvärdet för hela landet. Vid beräkningen av behovskoefficienten för social- och hälsovården utnyttjas bland annat uppgifterna om befolkningens köns- och åldersstruktur, sjukfrekvens och socioekonomiska ställning.

Enligt 1 mom. är syftet med den åldersgruppsbaserade finansieringen och den på behovskoefficienten för social- och hälsovården baserade finansieringen att ersätta landskapets kostnader för hälso- och sjukvård, äldreomsorg och socialvård. För varje landskap fastställs årligen en

behovskoefficient för social- och hälsovården. Koefficienten återger landskapets servicebehov i relation till de andra landskapen.

I 2 mom. föreskrivs om hur man beräknar de kalkylerade kostnader som fastställs på grundval av behovet av social- och hälsovårdstjänster. Landskapets invånarbaserade behovskoefficient bestäms genom att de viktade koefficienterna för de olika faktorerna multipliceras med landskapets värden för faktorerna. Resultaten räknas samma och summan divideras slutligen med antalet invånare i landskapet.

De kalkylerade kostnaderna på grundval av behovet av social- och hälsovårdstjänster i landskapet i är således = $SOTEK_i * PHHV * \text{invånarantal } i$;

där

$SOTEK_i$ är behovskoefficienten för social- och hälsovården i landskapet i ,
 $PHHV$ är det grundpris som tillämpas vid beräkning av behovet av landskapets social- och hälsovårdstjänster och
invånarantal i är antalet invånare i landskapet i .

Grundpriset för den koefficient som tillämpas vid beräkning av behovet av social- och hälsovårdstjänster fastställs enligt 23 § årligen genom förordning av statsrådet. Momentet motsvarar det som föreskrivs i 7 § 6 mom. i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009).

I 3 mom. föreskrivs om vilka statistiska källor och vilket års uppgifter som ska användas vid beräkningen. Uppgifterna kommer från Pensionsskyddscentralen, Folkpensionsanstalten, Institutet för hälsa och välfärd och Statistikcentralen uppgifter om sjukfrekvensen och gäller året före det år som föregått finansåret. Uppgifterna är för alla faktorernas del de senaste uppgifter som täcker samma tidsperiod. Momentet motsvarar det som föreskrivs i 7 § 7 mom. i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice.

11 §. Koefficient för främjande av hälsa och välfärd. Syftet med koefficienten för främjande av hälsa och välfärd är att uppmuntra och stödja landskapen att genomföra mångsidiga och planmässiga åtgärder särskilt för att förebygga folksjukdomar, främja funktionsförmågan hos äldre, minska antalet olycksfall, förebygga marginalisering och främja social välfärd och sysselsättning. Det föreslås att paragrafen tillämpas första gången som bestämningsgrund för den statliga finansieringen 2022. Cirka 1 procent av den statliga finansieringen till landskapen bygger enligt förslaget på främjande av hälsa och välfärd.

Landskapen ska i enlighet med 8 § i förslaget till lag om ordnande av social- och hälsovården svara för främjandet av hälsa och välfärd samt för den strategiska planeringen och styrningen av detta delområde. Vidare föreslås det att landskapen ska svara bland annat för förebyggande social- och hälsovårdstjänster enligt 2 kap. i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och 2 kap. i socialvårdslagen (1301/2014). Tjänsterna ska produceras av tjänsteproducenter inom social- och hälsovården. Till landskapets uppgifter hör också att erbjuda kommunerna stöd och expertis i främjandet av hälsa och välfärd.

Kommunerna har definierat främjandet av hälsa och välfärd och den förebyggande verksamheten på olika sätt och bedömer därför också kostnaderna för åtgärderna på mycket varierande sätt. Institutet för hälsa och välfärd har rapporterat att de administrativa kostnaderna för främjandet av hälsa och välfärd år 2014 var cirka 25,4 miljoner euro. De faktiska kostnaderna för mödra-, barn- och familjerådgivningen var cirka 123,1 miljoner euro. Det förebyggande arbetet utförs bland annat som en del av primärvårdens mottagningsverksamhet, socialvårdstjänst-

terna och företagshälsovården. För att kunna slå fast de närmare siffrorna krävs i fortsättningen att de tjänster som främjar hälsa och välfärd definieras på ett enhetligt sätt.

Åtgärder som främjar befolkningens hälsa och välfärd är sådana som minskar hälso- och välfärdsskillnaderna, minskar förtida dödlighet och upprätthåller arbets- och funktionsförmågan. Särskilt de socioekonomiska skillnaderna och skillnaderna i hälsa är stora i Finland. Enligt socialbarometern för 2015 har befolkningens välfärd vänt nedåt efter 2013. Hushållens välfärd påverkas särskilt av arbetslöshet och försörjningsproblem. Arbetslösa och personer som får sjukförmåner har enligt undersökningar ett svagare hälsotillstånd än de som arbetar. Främjandet av befolkningens hälsa och välfärd kräver därför åtgärder för att stärka sysselsättningen (och särskilt för att förebygga långtidsarbetslöshet), trygga den enskildas förutsättningar att försörja sig och främja arbets- och funktionsförmågan. Övergripande samhällspolitiska åtgärder ger bättre effekt än enstaka interventioner. Det är i fråga om främjandet av hälsa och välfärd känt att det ofta behövs många åtgärder samtidigt för att uppnå kostnadseffektivitet.

Främjandet av hälsa och välfärd bör inriktas på långsiktiga och verkningsfulla åtgärder. Resultaten av verksamheten återspeglas som tämligen långsamma förändringar i befolkningens hälsa och välfärd. Däremot märks effekterna snabbare i social- och hälsovårdens verksamhet och processer. Förändringar i verksamhetens innehåll och struktur kan ge större verkan, med det tar då längre tid innan effekterna märks. Det behövs därför åtgärder som syftar till att främja hälsa och välfärd i landskapen på ett övergripande plan.

I 1 mom. föreskrivs om beräkningssättet för en ny koefficient för främjande av hälsa och välfärd. Koefficienten fastställs separat för varje landskap. Det grundpris för främjandet av hälsa och välfärd som tillämpas vid beräkningen fastställs enligt 23 § årligen genom förordning av statsrådet. Grundpriset multipliceras med landskapets invånarantal och med den koefficient för främjande av hälsa och välfärd som fastställts för landskapet.

I 2 mom. föreskrivs det om fastställandet av landskapets koefficient för främjande av hälsa och välfärd. Koefficienten beskriver landskapets insatser för främjandet av invånarnas hälsa och välfärd. Koefficienten bildas utifrån resultatindikatorerna och de indikatorer som återger landskapets åtgärder för att främja hälsa och välfärd. Detaljerade bestämmelser om det ges enligt 23 § genom förordning av statsrådet. Det föreslås fem indikatorer som beskriver verksamheten och de ges vid beräkningen av koefficienten en viktning på 50 procent. Antalet resultatindikatorer är fyra och de ges likaså en viktning på 50 procent. För att minimera eventuella snedvridningar är det motiverat att indikatorerna för verksamheten och resultatindikatorerna har samma viktning i den inledande fasen. Samtidigt är strävan att minimera att en enskild indikator får alltför stor betydelse. Med hänsyn också till det kommande fria valvårdet inom social- och hälsovården och modellen med många vårdproducenter är det motiverat med en balanserad granskning av såväl verksamhetsprocesser som resultat.

Utgångspunkten vid valet av indikatorer är att uppgifter ska finnas tillgängliga för samtliga landskap och att det i ökande utsträckning ska bli möjligt att utnyttja de producerade registeruppgifterna. De indikatorer som hänför sig till koefficienten måste också kunna ändras i framtiden så att möjligheterna att manipulera resultaten minskar.

Verksamhetsindikatorerna anknyter till de åtgärder landskapet vidtar för att främja hälsa och välfärd. Indikatorerna gäller hälsokontroller på mödra- och barnrådgivningen och inom skol- och studerandehälsovården, hälsokontroller för dem som inte studerar och dem som står utanför arbetslivet, rådgivning om levnadsvanor för personer som hör till riskgruppen för diabetes typ 2 och miniinterventioner i samband med drog- och alkoholmissbruk. Med det senare avses att alkoholkonsumtionen tas upp under samtal och att riskkonsumtion identifieras. Det inbegriper även rådgivning om och uppföljning i syfte att minska alkoholkonsumtionen. En annan

indikator som beskriver verksamheten är andelen hushåll utan inkomster i landskapet i förhållande till samtliga hushåll som får utkomststöd. Indikatorerna gäller särskilt förebyggandet av stora folksjukdomar och upprätthållandet av arbetsförmågan samt förebyggandet av marginalisering.

Resultatindikatorerna anger förändringar i befolkningens hälsa och välfärd. Förändringar i befolkningens hälsa och välfärd återspeglas i regel långsammare i indikatorerna än förändringar i verksamhetsprocesserna. Det skulle tala för en större viktning av de indikatorer som speglar verksamheten. Å andra sidan är det viktigt att granska resultaten för att utreda hur väl de centrala hälso- och socialpolitiska målen uppnåtts. Resultatindikatorerna ska vara variabler som av grundad anledning kan antas ha kopplingar till den förebyggande verksamheten. Indikatorerna gäller främjande av de äldres funktionsförmåga och minskning av olycksfallsfrekvensen. Härvid granskas antalet sjukhusvistelser för äldre till följd av skador och förgiftningar samt antalet äldre som dött till följd av att de fallit. I fråga om att förebygga marginalisering och att människor ställs utanför arbetslivet samt i fråga om främjandet av social välfärd granskas hur mycket andelen långtidsarbetslösa som får utkomststöd minskar i landskapet samt andelen personer i åldern 16–24 år av samma åldersgrupp i hela befolkningen som får sjukpension på grund av mentala problem eller beteendestörningar.

Koefficienten för främjande av hälsa och välfärd för varje enskilt landskap beräknas som ett medelvärde av verksamhetsindikatorernas medelvärde och differensen mellan de två senaste åren medelvärde för resultatindikatorerna. För resultatindikatorernas del ska differensen mellan de två senaste åren återge den förändring som skett. Samtliga indikatorer följer en skala från 0 till 100. Viktningen för en enskild verksamhetsindikatorer är dess andel av samtliga verksamhetsindikatorer dividerat med två. På motsvarande sätt viktas en enskild resultatindikator enligt dess andel av samtliga resultatindikatorer dividerat med två. Viktningen för en enskild verksamhetsindikator vid beräkningen av koefficienten är således 0,125 och viktningen för en enskild resultatindikator 0,1.

I 3 mom. föreslås det att vid fastställandet av koefficienten för främjande av hälsa och välfärd ska, i fråga om de indikatorer om vilka det enligt 2 mom. ska föreskrivas genom förordning av statsrådet, uppgifter från Folkpensionsanstaltens nationella hälsoregister (Kanta), Befolkningscentralens och magistraternas befolkningsdatasystem, Folkpensionsanstaltens och Pensionsskyddscentralens pensionsdatasystem och Statistikcentralen användas. Dessutom utnyttjas det vårdanmälningssystem för social- och hälsovården (Hilmo) som upprätthålls av Institutet för hälsa och välfärd, primärvårdens vårdanmälningssystem för öppenvården (AvoHilmo), statistik- och indikator databasen Sotkanet och utkomststödsregistret.

När denna lag bereds förutsätts att det statistiska materialet om främjande av hälsa och välfärd och förebyggande social- och hälso-tjänster utvecklas. De största bristerna fanns i faktaunderlaget för socialtjänsterna, funktionsförmågan och företagshälsovården. Det finns också svårigheter när det gäller den rutinartade samkörningen av socioekonomiska uppgifter med andra registeruppgifter. En förutsättning är att kriterierna för det statistiska materialet och fastställandet av indikatorer utvecklas så att de på ett adekvat sätt återger landskapens verksamhet.

Vid beräkning av koefficienten används de statistiska uppgifterna, om vilka det föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet, för de två närmaste åren före det år som föregått finansåret. Resultatindikatorerna mäter förändringar och det krävs därför uppgifter för flera år.

Om de statistiska uppgifter som behövs för beräkningen av koefficienten inte finns tillgängliga för den tidsperiod som avses i 2 mom. ska de senaste tillgängliga uppgifterna användas. Om det överhuvudtaget inte finns uppgifter tillgängliga för ett landskap, noteras det lägsta möjliga

värdet för landskapet i fråga. Det sporrar landskapen att satsa på att ta utveckla rapporteringen och fram aktuella uppgifter av god kvalitet.

12 §. Befolkningstäthetskoefficient. Syftet med de kalkylerade kostnader som grundar sig på koefficienten för befolkningstäthet är att ersätta kostnader som beror på att landskapet är glest befolkat. Befolkningstäthetskoefficienten används som bestämningsgrund för den kalkylerade finansieringen av landskapens social- och hälsovårdstjänster. Paragrafen motsvarar 12 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice, men innehåller ingen maxgräns för koefficienten. En maxgräns är inte ändamålsenlig, eftersom den skulle gälla endast få landskap och effekten för dessa landskap kunde vara betydande. När koefficienten beräknas används Statistikcentralens offentliga uppgifter om invånarantal och landareal. Cirka 1 procent av den statliga finansieringen till landskapen bygger enligt förslaget på befolkningstätheten.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om bestämningsgrunden för den nya befolkningstäthetskoefficienten. Koefficienten fastställs separat för varje landskap. Landskapets befolkningstäthetskoefficient beräknas genom att den genomsnittliga befolkningstätheten i hela landet divideras med landskapets befolkningstäthet. Vid beräkningen används befolkningsdatasystemets uppgifter om invånarantalet vid det årsskifte som föregår finansåret och Statistikcentralens uppgifter om landarealen för varje landskap.

I 2 mom. föreskrivs om hur man beräknar de kalkylerade kostnader som fastställs på grundval av befolkningstäthetskoefficienten. Landskapets kalkylerade kostnader på grundval av befolkningstätheten beräknas genom att det per invånare bestämda grundpriset för befolkningstätheten multipliceras med landskapets invånarantal och befolkningstäthetskoefficient. Med stöd av 23 § fastställs grundpriset årligen genom förordning av statsrådet.

De kalkylerade kostnader enligt befolkningstäthet beräknas således på följande sätt:

$PH_{ASTIH} * asukasmäärä_i * ASTIHK_i$

där

PH_{ASTIH} är grundpriset för befolkningstätheten,
 $asukasmäärä_i$ är antalet invånare i landskapet i och
 $ASTIHK_i$ är befolkningstäthetskoefficienten för landskapet i .
Befolkningstäthetskoefficienten för landskapet beräknas på följande sätt:
 $ASTIHK_i = asukastiheys_{kokomaa} : asukastiheys_i$

där

$ASTIHK_i$ är befolkningstäthetskoefficienten för landskapet,
 $asukastiheys_{kokomaa}$ är den genomsnittliga befolkningstätheten i hela landet och
 $asukastiheys_i$ är befolkningstätheten i landskapet i .

13 §. Främmandespråkskoefficient. Syftet med främmandespråkskoefficienten är att ersätta landskapen för de kostnader som orsakas av att de har invånare med främmande språk som modersmål. Främmandespråkskoefficienten används som bestämningsgrund för den kalkylerade finansieringen av landskapens social- och hälsovårdstjänster. Paragrafen motsvarar till de allmänna principerna 9 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice, men beräkningssättet är enklare och motsvarar beräkningssättet för befolkningstäthetskoefficienten. Cirka 1 procent av den statliga finansieringen till landskapen bygger enligt förslaget på främmandespråkskoefficienten.

Med stöd av 1 mom. beräknas främmandespråskoefficienten genom att andelen invånare med främmande språk som modersmål i landskapet divideras med den genomsnittliga motsvarande andelen för hela landet. När koefficienten beräknas används befolkningsdatasystemets uppgifter om antalet personer med främmande språk som modersmål under året före det år som föregått finansåret. Svenskspråkiga och samiskspråkiga hänförs inte till dem som har ett främmande språk som modersmål, men däremot inräknas samtliga åldersgrupper.

Enligt 2 mom. beräknas landskapets kalkylerade kostnader på grundval av främmandespråskoefficienten genom att det per invånare bestämda grundpriset för främmandespråskoefficienten multipliceras med landskapets invånarantal och främmandespråskoefficienten. Med stöd av 23 § fastställs grundpriset för främmandespråskoefficienten årligen genom förordning av statsrådet.

Främmandespråskoefficient för landskapet i:

$$[[VKK]]_i = (\text{vieraskielkm } i) / (\text{asukasmäärä } i) / (\text{vieraskielkm maassa}) / (\text{asukasmäärä maassa})$$

där

vieraskielkm maassa är antalet personer med främmande språk som modersmål i hela landet, asukasmäärä maassa är antalet invånare i hela landet, vieraskielkm i är antalet personer med främmande språk som modersmål i landskapet i, asukasmäärä i är antalet invånare i landskapet i. De kalkylerade kostnaderna för landskapet i på grundval av främmandespråskoefficienten = PH VIERK * VKK i * asukasmäärä i

där

PH VIERK är grundpriset för främmandespråskoefficienten,, VKK är främmandespråskoefficienten för landskapet i och asukasmäärä i är antalet invånare i landskapet i.

4 kap. Finansieringen av landskapens övriga uppgifter

14 §. Grundpris per invånare. Grundpriset är priset per invånare eller grunden för landskapets kalkylerade kostnader och bestämningsgrunder. Grundpriset är utgångspunkten för beräkningen av den statliga finansieringen för landskapets andra uppgifter än de som nämns i lagens 3 kap. Enligt propositionen ska det på den statliga finansieringen av landskapens övriga uppgifter inte tillämpas några särskilda koefficienter. Det grundpris som avses i paragrafen fastställs för skötseln av de lagstadgade uppgifter som avses i lagens 3 §. Vid tidpunkten för beredningen av lagen avses med dessa uppgifter särskilt räddningsväsendets uppgifter. När grundpriset fastställs innan lagen börjat tillämpas beaktas kostnaderna för de uppgifter som överförs till landskapen från de nuvarande landskapsförbunden, regionförvaltningsverken och näringscentralerna.

Paragrafen motsvarar 4§ 2 punkten och 54 och 57–59 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Enligt 23 § i den föreslagna lagen fastställs grundpriserna årligen genom förordning av statsrådet.

5 kap. Administrering, beviljande och utbetalning av den statliga finansieringen

15 §. Administrering av den statliga finansieringen. Enligt 1 mom. ska finansministeriet i samråd med de ministerier som svarar för landskapens lagstadgade uppgifter bereda de in-

verkningar som förändringar i de lagstadgade uppgifterna har på grunderna för den statliga finansieringen med avseende på beredningen av statsbudgeten. Bestämmelsen motsvarar 46 1 i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009).

Enligt 2 mom. ska de procentandelar för allokeringen av finansieringen som avses i 3 § 1 mom., de uppgiftsspecifika viktningar som avses i 8 § 4 mom., de viktcoefficienter för åldersgrupper och för behovsfaktorer angående användningen av social- och hälsojänster som avses i 9 § samt viktningen av de indikatorer som avses i 11 § 2 mom. justeras med högst fyra års mellanrum efter det att lagen trätt i kraft. Bestämmelsen motsvarar i princip 7 § 5 mom. i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice, som dock endast gäller justering av viktningen av sjukfrekvenskoefficientens kostnadsfaktorer. Det finns dock anledning att justera förhållandet mellan samtliga beräkningsgrunder för bestämmandet och allokeringen av den statliga finansieringen med jämna mellanrum. Den föreslagna bestämmelsen har därför ett bredare tillämpningsområde än den gällande bestämmelsen. Eftersom den föreslagna finansieringsmodellen är ny är det motiverat att bestämningsgrunderna och de administrativa förfarandena justeras med högst fyra års mellanrum. Det gör det möjligt att beakta justeringarna inför varje regeringsperiod och därmed att bedöma finansieringsmodellen med avseende på hela den offentliga ekonomin.

16 §. *Beviljande och utbetalning av den statliga finansieringen.* Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 48–49 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Det föreslås att finansministeriet före utgången av året före finansåret beslutar om den statliga finansieringen till landskapet.

I 2 mom. föreskrivs att Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning ska betala ut den statliga finansieringen centralt. Bestämmelser om servicecentret finns i Statsrådets förordning om Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning (229/2009). Den statliga finansieringen till landskapet betalas ut i jämna poster senast den elfte dagen i varje månad under finansåret. Finansministeriet tillställer servicecentret de beslut om den statliga finansieringen som avses i 1 mom.

17 §. *Rättelse av räknefel.* I paragrafen föreskrivs det om rättelse av räknefel. Bestämmelsen motsvarar 50 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Enligt bestämmelsen kan finansministeriet rätta räknefel i beslut om statlig finansiering. Utöver beslut gäller bestämmelsen också andra uppgifter om den statliga finansieringen och räknefelet behöver inte vara uppenbart. Ett fel i beslutet om statlig finansiering kan rättas också i det fall att rättelsen leder till ett resultat som är oskäligt för en part och felet inte har föranletts av partens förfarande. Förfarandet avviker från det som i 51 § i förvaltningslagen (434/2003) bestäms om rättelse av skrivfel på så sätt att rättelsen kan gälla också annat än beslut och att räknefelet inte behöver vara uppenbart.

18 §. *Betalning av utebliven förmån.* Bestämmelsen motsvarar 51 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009). Enligt paragrafen har landskapet rätt att få utebliven statlig finansiering, om det framkommer uppgifter som inte tidigare har varit kända. Förmåner av liten betydelse behöver inte nödvändigtvis betalas, och i vilket fall får en utebliven förmån betalas senare i samband med utbetalningen av följande års statliga finansiering.

19 §. *Återbetalning av grundlös förmån.* Paragrafen motsvarar 52 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Enligt paragrafen kan finansministeriet bestämma att den grundlösa förmånen ska återbetalas om den inte är liten eller om det inte är oskäligt att kräva återbetalning. På det belopp som återbetalas tas en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen ut räknat från ingången av den månad under vilken den statliga finansieringen har betalats. Om den statliga finansiering som ska återbetalas är liten eller om det ska anses vara oskäligt att

kräva återbetalning eller ta ut ränta, behöver det inte bestämmas att förmånen ska återbetalas. Det föreslås att grundlös statlig finansiering ska kunna dras av från senare prestationer.

20 §. När betalningsskyldighet förfaller. Bestämmelsen motsvarar 53 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Skyldigheten att betala eller återbetala sådan statlig finansiering som avses i 18–19 § upphör inom fem år från utgången av det finansår då finansieringen borde ha betalats eller betalades.

6 kap. Särskilda bestämmelser

21 §. Bestämmande av den statliga finansieringen när en kommun överförs till ett annat landskap. Bestämmelsen motsvarar delvis 62 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. När en del av ett landskap överförs till ett annat landskap beräknas den statliga finansieringen så att det år då ändringen i landskapsindelningen träder i kraft får det landskap som utvidgas den andel, i proportion till antalet invånare i den del som överförs, av den kalkylerade statliga finansiering som det landskap som minskar skulle ha fått i det fall att landskapsindelningen inte hade ägt rum. Det landskap som utvidgas får alltså finansiering i samma proportion som den kommun som blir mindre skulle ha fått på basis av antalet invånare och de andra bestämningsgrunder som anges i 3 kap.

22 §. Vite. Bestämmelsen motsvarar delvis 63 b § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Det föreslås att regionförvaltningsverket ska ha rätt att ålägga ett landskap som får statlig finansiering att vid vite uppfylla sina förpliktelser, om landskapet vid ordnandet av åligganden för vilka det fått statlig finansiering har underlåtit att uppfylla en förpliktelse om vilken det föreskrivs eller bestäms i lag eller med stöd av lag. Bestämmelser om föreläggande och utdömmande av vite finns i viteslagen (1113/1990).

23 §. Bemyndigande att utfärda förordning. I paragrafen föreskrivs att det genom förordning av statsrådet bestäms om grundpriser per åldersgrupp för social- och hälsovården, grundpriset per invånare för social- och hälsovården, grundpriset enligt användning av social- och hälsovårdstjänster, grundpriset för främjande av hälsa och välfärd, grundpriset enligt befolkningstäthet och grundpriset enligt främmandespråk samt om grundpriserna för landskapets övriga uppgifter. Genom förordning av statsrådet föreskrivs om de indikatorer som utgör bestämningsgrund för koefficienten för främjande av hälsa och välfärd samt om indikatorernas vikt-koefficienter och om de statistiska uppgifter som ska användas vid beräkningen av koefficienten. Genom förordning av statsrådet kan det dessutom föreskrivas om hur den justering av landskapens kostnadsnivå, vilken ligger till grund för den statliga finansieringen, och landskapsindexet ska beräknas.

7 kap. Ändringssökande

24 § Omprövningsförfarande. Paragrafen motsvarar 64 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Ett landskap får begära omprövning av ett beslut om beviljande av statsandel. Omprövning ska begäras skriftligen hos finansministeriet inom tre månader från det att landskapet delgivit beslutet. En anvisning för begäran av omprövning ska fogas till beslutet.

25 §. Överklagande. Paragrafen motsvarar 65 § i den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice. Enligt den föreslagna paragrafen får beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning överklagas genom besvär på det sätt som föreskrivs i 6 a och 7 § i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Andra beslut får inte överklagas genom besvär.

8 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

26 §. *Ikraftträdande.* Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2019. Det föreslås dock att 11 § om koefficienten för främjande av hälsa och välfärd tillämpas först från och med ingången av 2022. Åtgärder som behövs för beviljande av statsandel och för utbetalning av statsandel för finansåret 2019 får vidtas före ikraftträdandet.

27 §. *Fastställande av den statliga finansieringen för 2019.* I 1 mom. föreskrivs att den statliga finansieringen för 2019 ska motsvara kostnaderna för landskapens lagstadgade uppgifter på det sätt som föreskrivs i 3 § 1 mom. i den föreslagna lagen. Finansieringsnivån fastställs utifrån uppgifterna i kommunernas och samkommunernas bokslut för 2016 angående social- och hälsovårdsväsendets och räddningsväsendets utgifter. Dessa uppgifter kompletteras med kostnaderna för landskapens andra lagstadgade uppgifter och justeras enligt den uppskattade förändringen i kostnadsnivån för 2019. Landskapens kostnadsutveckling justeras genom ett landskapsindex som tas fram av finansministeriet. Vidare ska förändringar i omfattningen och arten av de uppgifter för vilka landskapet har organisationsansvar beaktas på det sätt som avses i 5 § 2 mom. i lagförslaget.

I fråga om statsandelen för de uppgifter som också i fortsättningen kommer att skötas av kommunerna läggs till bestämningsgrunderna för de kalkylerade kostnaderna ett nytt element, nämligen ett kriterium för främjande av hälsa och välfärd. Dess andel av den kalkylerade finansieringen är 56 miljoner euro. Vid beredningen har det antagits att en del av den nytta som kommunernas främjande av hälsa och välfärd för med sig kommer att märkas i form av minskat servicebehov. Därför kommer hälften av kommunernas statsandel för främjande av hälsa och välfärd att finansieras genom en minskning av finansieringen till landskapen. Det görs i enlighet med vad som föreskrivs i paragrafen genom att finansieringen till landskapen minskas med 28 miljoner euro för 2019.

I 2 mom. föreskrivs om hur den statliga finansieringen allokeras till varje landskap enligt de sammanlagda kostnader som varje kommun i landskapet skulle ha haft för de lagstadgade uppgifter som avses i 1 mom.

28 §. *Fastställande av den statliga finansieringen för 2020–2023.* I paragrafen föreskrivs om landskapens statliga finansiering för social- och hälsovårdstjänster under övergångsperioden 2020–2023. Avsikten är att man vid fastställandet av den statliga finansieringen till landskapen gradvis ska övergå från en utgiftsbaserad finansiering till en kalkylerad statlig finansiering enligt de nya bestämningsgrunderna i den föreslagna lagen.

Den statliga finansieringens nivå fastställs utifrån kommunernas och samkommunernas senaste tillgängliga bokslut angående social- och hälsovårdsväsendets och räddningsväsendets utgifter. Dessa uppgifter kompletteras med kostnaderna för landskapens andra lagstadgade uppgifter. Förfarandet tillämpas tills landskapens första bokslut är klara. De första uppgifterna om landskapens kostnadsstrukturer och faktiska driftskostnader fås i slutet av 2020 efter att boksluten för 2019 är klara. Landskapens kostnadsutveckling justeras årligen utifrån ett landskapsindex som tas fram av finansministeriet. Indexet beaktar, i rätt proportion, förändringarna i arbetskraftskostnader, priserna på varor och tjänster och andra utgifter.

Med stöd av 1 mom. fastställs den statliga finansieringen 2020 till varje landskap så att 80 procent av finansieringen bestäms utifrån kostnaderna för ordnandet av landskapens lagstadgade serviceuppgifter och 20 procent utifrån de kalkylerade kostnader som avses i 3 och 4 kap. i lagen. Vid fastställandet av kostnaderna för landskapens serviceuppgifter tillämpas de senaste tillgängliga kostnadsuppgifterna. Vid beredningen av lagen är bedömningen att dessa uppgifter kommer att vara kostnadsuppgifterna för 2017. År 2021 fastställs den statliga finan-

sieringen till varje landskap på motsvarande sätt så att 60 procent av finansieringen bestäms utifrån kostnaderna för ordnandet av landskapens lagstadgade serviceuppgifter och 40 procent utifrån de kalkylerade kostnader som avses i 3 och 4 kap. i lagen. Det bedöms att kostnadsuppgifterna för 2018 då kommer att tillämpas. År 2022 fastställs den statliga finansieringen till varje landskap på motsvarande sätt så att 40 procent av finansieringen bestäms utifrån kostnaderna för ordnandet av landskapens lagstadgade serviceuppgifter och 60 procent utifrån de kalkylerade kostnader som avses i 3 och 4 kap. i lagen. Det bedöms att kostnadsuppgifterna för 2019 då kommer att tillämpas. År 2023 fastställs den statliga finansieringen till varje landskap på motsvarande sätt så att 20 procent av finansieringen bestäms utifrån kostnaderna för ordnandet av landskapens lagstadgade serviceuppgifter och 80 procent utifrån de kalkylerade kostnader som avses i 3 och 4 kap. i lagen. Det bedöms att kostnadsuppgifterna för 2020 då kommer att tillämpas.

I 2 mom. föreslås för tydlighetens skull särskilt att 6 § i lagen ska tillämpas på bestämmandet av den statliga finansieringens totalnivå åren 2020–2023. Landskapens kostnader ska på det sätt som föreskrivs i 6 § beaktas så att endast en del av de faktiska driftskostnader som bildar grunden för beräkningen av den statliga finansieringen och endast en del av ökningen av kostnaderna beaktas. Denna del motsvarar den i 5 § 1 mom. avsedda årliga ökningen med högst ett procenttal som motsvarar den faktiska förändringen av landskapsindeet med ett tillägg på 0,5 procentenheter. Bestämmelsen är av avgörande vikt för uppnåendet av lagförslagets mål att åtgärda hållbarhetsgapet i de offentliga finanserna. Bestämmelsen bör därför tillämpas så heltäckande som möjligt redan under övergångsperioden 2020–2023 och inte enbart på den del av den statliga finansieringen som fastställs på basis av de kalkylerade kostnader som avses i 3 och 4 kap. i lagen.

29 §. Undantagsbestämmelse om nivån på den statliga finansieringen för 2020-2021. Enligt paragrafen ska justeringen av den statliga finansieringen under övergångsperioden 2020–2021 göras så att landskapens faktiska driftskostnader inte beaktas till fullo. I stället beaktas högst den förändring som skett i det nya landskapsindexet med tillägg för en årlig ökning på 1 procentenhet. Bestämmelsen grundar sig på det som sägs i 6 § 2 mom. i lagförslaget. Eftersom det från och med 2019 är frågan om ett nytt system för finansiering av den grundlagsfästa basservicen och eftersom det nya finansieringssystemet förutsätter en gradvis övergång från utgiftsbaserad finansiering av social- och hälsovården till en behovsbaserad kalkylerad finansiering under perioden 2020–2023, är det motiverat att under 2020–2021 beakta en större del av landskapens faktiska driftskostnader. Dessutom måste man beakta att fastställandet och justeringen av finansieringen till landskapen under 2019–2021 görs med användning av uppgifter om kommunernas verksamhet och att fullständiga uppgifter om landskapens driftsekonomi kan utnyttjas först för finansåret 2022.

1.5 Lag om landskapsindelning

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Landskapsindelning. Paragrafen avses innehålla bestämmelser om grunderna för landskapsindelningen och ange hur lagen förhåller sig till andra bestämmelser om landskapen. Enligt 1 mom. ska Finland vara indelat i självstyrande landskap på det sätt som landskapslagen föreskriver. Enligt 121 § 4 mom. i grundlagen bestäms det genom lag om självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner. Syftet med landskapslagen är att skapa förutsättningar för självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner (landskap) och för invånarnas möjligheter att delta och påverka när det gäller landskapets verksamhet. Den lagen innehåller huvudbestämmelserna om landskapens förvaltning och ekonomi och om landskapsinvånarnas möjligheter att påverka.

I 2 mom. finns bestämmelser om det område ett landskap ska bestå av. Varje landskap ska bestå av minst två kommuner. Detta är ett självklart villkor eftersom det är fråga om självstyrelse på ett större område än en kommun enligt grundlagen. Ett landskap ska dessutom bestå av ett enhetligt område som utgör en funktionell helhet. Dessa villkor måste beaktas också när landskapsindelningen ändras. Landskap som går samman ska ha gemensam landgräns. Också kommuner som överförs till ett annat landskap ska ha gemensam landgräns med det mottagande landskapet. Enhetliga och funktionella områden krävs bland annat med tanke på invånarnas servicebesök och arbetspendling, gemensamma plattformar, regionalt samarbete och regional service. Finlands miljöcentral publicerade 2012 en utredning om funktionella områden för samhällsstrukturen. Den bygger i stor utsträckning på pendling och servicebesök inom områdena. Att det rör sig om en funktionell helhet kan också påvisas av att landskap som går samman eller en kommun som överförs från ett landskap till ett annat hör till samma samarbetsområde i fråga om social- och hälsovården.

Enligt 3 mom. finns bestämmelser om ny landskapsindelning när regionalt självstyrande områden bildas i införelagen. I 5 § i den lagen nämns arton landskap vid namn plus de kommuner som hör till vart och ett av dem. De föreslagna landskapen är Nyland, Egentliga Finland, Satakunta, Egentliga Tavastland, Birkaland, Päijänne-Tavastland, Kymmenedalen, Södra Karelen, Södra Savolax, Norra Savolax, Norra Karelen, Mellersta Finland, Södra Österbotten, Österbotten, Mellersta Österbotten, Norra Österbotten, Kajanaland och Lapland.

Enligt momentet går det att ändra landskapsindelningen genom beslut av statsrådet, om villkoren i lagen om landskapsindelning är uppfyllda. Dessutom kan riksdagen föreskriva om ändringar i landskapsindelningen genom lag.

Ett beslut av statsrådet om att ändra landskapsindelningen har karaktären av förvaltningsbeslut. Det är emellertid inte ett beslut som direkt gäller någons intresse, rättigheter eller skyldigheter och på vilket man därmed tillämpar alla de lagar som allmänt gäller för förvaltningsärenden, såsom förvaltningslagen (434/2003) och förvaltningsprocesslagen (586/1996). I stället ska den föreslagna lagen innehålla bestämmelser om avvikande förfaranden bland annat vid överklagande.

2 §. Ändring i landskapsindelningen. Paragrafen avses ange de begrepp som ska användas vid olika ändringar i landskapsindelningen. Enligt 1 mom. ska ändring i landskapsindelningen vara överbegrepp. Det ska användas för att beteckna alla de olika situationer enligt lagen där landskapsindelningen ändras. Underbegrepp till ändring i landskapsindelningen ska vara sammanslagning av landskap och överföring av en kommun till ett annat landskap.

I 2 mom. definieras begreppet sammanslagning av landskap. Med det avses situationer där landskapsindelningen ändras på så sätt att antalet landskap minskar, dvs. åtminstone ett helt landskap upplöses. Momentet innehåller en förteckning över de alternativa sätten för sammanslagning av landskap. Enligt 1 punkten kan det röra sig om situationer där ett eller flera landskap upplöses och går samman med ett existerande landskap. Det är det administrativt sett enklaste sättet att genomföra en sammanslagning av landskap, eftersom funktionerna i ett eller flera samgående landskap kan införlivas med funktionerna i ett landskap utan att en helt ny organisation behöver byggas upp. Detta kan vara ett ändamålsenligt sätt att genomföra en sammanslagning av landskap som sker utifrån utvärderingsförfarandet enligt landskapslagen. Enligt 2 punkten kan det också röra sig om situationer där flera landskap upplöses och går samman genom att bilda ett nytt landskap. Avslutningsvis gäller 3 punkten situationer där ett landskap upplöses och delas upp mellan två eller flera landskap.

Enligt 3 mom. ska en överföring av en kommun från ett landskap till ett annat avse en sådan ändring i landskapsindelningen där antalet landskap inte förändras.

3 §. Hur landskapsindelningen påverkar statsförvaltningen. Enligt 3 § ska landskapsindelningen ligga till grund för indelningen av de statliga myndigheternas verksamhetsområden. Om inte något annat följer av särskilda skäl ska verksamhetsområdena för de statliga myndigheterna grunda sig på landskapsindelningen så att en myndighets verksamhetsområde utgörs av ett eller flera landskap. Är verksamhetsområdet är mindre än ett landskap ska det helt och hållet ligga inom ett och samma landskap.

Därmed behöver landskapsindelningen inte följa statens existerande regionindelningar. I stället ska de indelningarna anpassas till landskapsindelningen. Ett i paragrafen avsett särskilt skäl till en indelning av verksamhetsområdena som avviker från landskapsindelningen kan exempelvis vara att det finns språkliga eller vägande funktionella grunder för det.

Eftersom det kommer att hållas landskapsval finns det en koppling mellan landskapsindelningen och indelningen av landet i valkretsar i riksdagsval. I dagen läge består valkretsarna i regel av ett eller flera landskap, med Helsingfors och Nyland som undantag. Det kommer att finnas en likadan koppling mellan den nya landskapsindelningen och valkretsindelningen i riksdagsval.

4 §. Hur ändringar i kommunindelningen ska beaktas. Paragrafen innehåller en hänvisning till kommunstrukturlagen. Om en kommun upplöses till följd av en sammanslagning av kommuner ska statsrådet i enlighet med 35 § i den lagen bestämma vilket landskap den nya kommunen ska höra till. Principen är den att en kommun som går samman med en existerande kommun eller den del av en kommun som överförs till en existerande kommun blir en del av det landskap som den mottagande kommunen hör till, om inte något annat bestäms i detta avseende. Om en ändring i kommunindelningen däremot innebär att en ny kommun bildas ska statsrådet besluta vilket landskap kommunen ska höra till.

2 kap. **Ändring i landskapsindelningen**

5 §. Villkor för en ändring i landskapsindelningen. Paragrafen avses innehålla bestämmelser om villkoren för ändringar i landskapsindelningen. Villkoren ska tillämpas i alla situationer där indelningen förändras. De avses således gälla både sammanslagningar av landskap och överföringar av kommuner till ett annat landskap. Villkoren ska dessutom uppfyllas oavsett vem som gjort framställningen av en ändring i landskapsindelningen. Vidare avses det föreslagna 10 § 2 mom. innehålla bestämmelser om att ett beslut som gäller sammanslagning av landskap kräver att landskapsfullmäktiges ståndpunkt i de landskap som går samman ska beaktas i beslutsfattandet.

Paragrafens 1 mom. hänvisar till villkoren i 1 § 2 mom. Landskapen ska alltid uppfylla dem, också efter en ändring i landskapsindelningen. Det innebär att ett landskap alltid ska bestå av minst två kommuner och av ett enhetligt område som utgör en funktionell helhet.

Dessutom avses 5 § 1 mom. ange fyra villkor av vilka åtminstone ett ska vara uppfyllt när landskapsindelningen ändras. Villkor för att landskapsindelningen ska kunna ändras anknyter till förbättring av landskapens funktionsförmåga och ekonomi, möjligheterna att ordna service, invånarnas levnadsförhållanden, näringarnas verksamhetsmöjligheter och samhällsstrukturens funktionsduglighet. Det rör sig om alternativa villkor, vilket innebär att redan om ett uppfylls kan det räcka för att en ändring i landskapsindelningen ska kunna genomföras. Villkoren är delvis överlappande och i praktiken måste de i allmänhet bedömas som en helhet. Det är främst de berörda landskapen och kommunerna som ska bedöma om villkoren är uppfyllda när de gör en framställning om ändring i landskapsindelningen. När ändringar sker på ministeriets initiativ ska bedömningen ingå i utredningen om landskapsindelningen.

Enligt 1 punkten är ett villkor för en ändring i landskapsindelningen att ändringen främjar funktionsförmågan för det berörda landskapet. Bland sådant som kan främja funktionsförmågan nämns som särskilda exempel landskapets funktionella och ekonomiska förutsättningar att svara för att service ordnas och produceras. I 2 punkten nämns villkoret att ändringen ska leda till bättre service för invånarna eller annars förbättra deras levnadsförhållanden. Villkoret att näringarnas verksamhetsmöjligheter ska förbättras nämns i 3 punkten. Enligt 4 punkten får landskapsindelningen ändras om ändringen behövs för att förbättra samhällsstrukturens funktionsduglighet. Med det avser man att pendlingsregionerna, kommunikationerna och annan samhällelig infrastruktur är så väl förenlig med landskapsindelningen som möjligt.

Villkoren ska inte granskas bara med avseende på de berörda landskapen, utan med tanke på det område som ändringen i landskapsindelningen påverkar. Det området kan vara mindre än de landskap som berörs av ändringen eller en större helhet, exempelvis en del av ett landskap eller ett område bestående av flera landskap.

Enligt 2 mom. ska i språkligt hänseende förenliga områden eftersträvas när landskapsindelningen ändras, så att den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens rätt att få service på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder.

Den centrala grunden för regional indelning utgörs av 122 § 1 mom. i grundlagen. Det säger att när förvaltningen organiseras ska en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas så att den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder. Tolkningen av paragrafen måste ske med beaktande av 17 § i grundlagen. Där finns bestämmelser om rätten till eget språk och egen kultur. Enligt grundlagsutskottet (GrUU 21/2009 rd) måste man bland alternativen välja den områdesindelning som bäst tillgodoser de språkliga rättigheterna.

6 §. *Hur en ändring i landskapsindelningen inleds.* Paragrafen gäller inledande av en ändring i landskapsindelningen.

Enligt 1 mom. får en framställning om ändring i landskapsindelningen göras av ett landskap eller en kommun som berörs av ändringen. I princip inleds en ändring på samma sätt både när det gäller framställningar om sammanslagning av landskap och när det gäller framställningar om överföring av en kommun.

En framställning om ändring i landskapsindelningen ska behandlas av fullmäktige i det berörda landskapet eller den berörda kommunen. Framställningen ska ges in till finansministeriet. Ärendet anses ha inletts när det kommit in till ministeriets registratörskontor.

Bestämmelser om innehållet i en sådan framställning finns separat i 7 §. En framställning om sammanslagning av landskap ska kunna göras av de berörda landskapen gemensamt, av ett landskap ensamt och av en enskild kommun. När landskap gemensamt gör en framställning ska de utredningar som nämns i paragrafen fogas till framställningen. Utifrån dem avses statsrådet kunna fatta beslut om sammanslagning utan att en utredning om landskapsindelningen enligt 8 § nödvändigtvis behöver göras. I praktiken ska det krävas en sådan utredning för fortsatt beredning av framställningar från enskilda landskap eller kommuner.

Enligt 2 mom. kan finansministeriet inleda en ändring i landskapsindelningen genom att bestämma att en utredning om landskapsindelningen enligt 8 § ska genomföras.

Det föreslagna 3 mom. innebär att en utredning om landskapsindelningen kan inledas också på förslag av en utvärderingsgrupp i samband med ett utvärderingsförfarande enligt landskapslagen. Finansministeriet ska då inleda ett utvärderingsförfarande när de grunder enligt 110 § i

landskapslagen som gäller landskapets ekonomi föreligger. Finansministeriet ska också inleda ett utvärderingsförfarande på social- och hälsovårdsministeriets initiativ i lägen där ett landskaps förmåga att ordna social- och hälsovård äventyras på det sätt som avses i 20 § i lagen om ordnandet av social- och hälsovården.

7 §. Innehållet i en framställning om ändring i landskapsindelningen. Paragrafen avses innehålla bestämmelser om vad en framställning om ändring i landskapsindelningen ska innehålla när ett landskap eller en kommun gör framställningen. Framställningen ska innehålla en motivering för varför indelningen behöver ändras och en redogörelse för hur villkoren i 1 § 2 mom. om ett enhetligt område och en funktionell helhet och de övriga villkor för ändring av indelningen som anges i 5 § uppfylls.

Övrig lagstiftning, såsom 5 kap. om invånarnas möjligheter att påverka i den föreslagna landskaplagen och 41 § i förvaltningslagen, innebär att landskapen har en skyldighet att i samband med beredningen av en framställning om ändring i landskapsindelningen informera om att ärendet inletts och ge invånarna möjligheter att påverka i ärendet. Nyckelbestämmelserna i landskaplagen när det gäller beredning av en sammanslagning av landskap är framför allt 23 § om invånarnas möjligheter att delta och påverka, 28 § om kommunikation och 25 § om folkomröstning i landskap. Enligt 41 § 1 mom. i förvaltningslagen ska möjlighet att påverka betyda att myndigheterna ska ge berörda personer möjlighet att få uppgifter om utgångspunkterna och målen för behandlingen av ärendet och att uttala sin åsikt om ärendet. Avsikten är att bestämmelsen ska ge anvisningar och informera om hur möjligheten att påverka kan användas. I 2 mom. i den paragrafen krävs det att information om att ärendet är anhängigt och om möjligheten till inflytande ges på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till ärendets betydelse och omfattning. När landskap ska gå samman kan det i praktiken exempelvis betyda annonser i en landskapstidning, utskick till hushållen eller ordnande av informationsmöten. Annonserna och utskicken ska ange bland annat vilken myndighet som bereder ärendet, relevanta kontaktuppgifter, hur och inom vilken tid myndigheten måste få in uppgifter, åsikter och frågor och hur berörda kan få ytterligare information i ärendet. För kommunernas del grundar sig skyldigheten att sörja för invånarnas möjligheter att påverka dels på förvaltningslagen, dels på 5 kap. i kommunallagen.

Det föreslagna 2 mom. gäller innehållet i en gemensam framställning från de berörda landskapen och vilka utredningar som ska fogas till framställningen. En sådan gemensam framställning ska åtföljas av en redogörelse för de viktigaste omständigheterna i fråga om sammanslagningen och förvaltningen i det nya landskapet. I det föreslagna 10 § 2 mom. finns bestämmelser om förutsättningarna för att statsrådet ska kunna fatta beslut om sammanslagning. Statsrådet föreslås kunna fatta beslut om sammanslagning av landskap utifrån en gemensam framställning från berörda landskap. I sådana fall ska det inte nödvändigtvis särskilt krävas att en utredning om landskapsindelningen enligt 8 § genomförs, om landskapens framställning redan i sig innehåller en sådan utredning som krävs för beslutet. Den som gör utredningen om landskapsindelningen ska utarbeta motsvarande utredning i andra fall än när landskap gör en gemensam framställning.

Enligt 2 mom. ska en gemensam framställning om sammanslagning från flera landskap åtföljas av ett överensstämmande beslut av berörda landskapsfullmäktige och en anknytande utredning om hur sammanslagningen ska genomföras. Till skillnad från rådande praxis vid kommunsammanslagningar ska det inte krävas något särskilt sammanslagningsavtal mellan de landskap som går samman. Däremot ska landskapen förbereda ändringen och ta fram underlag för statsrådets beslut. I princip krävs en utredning av förutsättningarna för en ändring på motsvarande sätt som i sammanslagningsavtal och även en redogörelse för principerna för hur ändringen genomförs. Det krävs också ett överensstämmande beslut från berörda landskapsfullmäktige om att de godtar förutsättningarna och principerna.

Enligt 2 mom. 1 punkten ska det av den utredning som fogas till en gemensam framställning framgå hur och när ändringen i landskapsindelningen avses ske. I 2 § 2 mom. nämns de tre alternativa sätten för hur landskap kan gå samman. En sammanslagning kan således ske genom att ett eller flera landskap går samman med ett existerande landskap, flera landskap går samman genom att ett nytt landskap bildas eller ett landskap delas upp mellan två eller flera landskap. I fråga om tidpunkten måste man beakta tidsplanen för statsrådets beslutsfattande enligt 10 § 4 mom. Beslut om sammanslagning av landskap ska göras senast i juni året innan sammanslagningen träder i kraft. Om det förrättas landskapsval under året före det år då ändringen träder i kraft ska statsrådet fatta sitt beslut redan före utgången av året före valåret. Dessutom måste tillräckligt med tid reserveras för beredningen av beslutet.

Enligt 2 punkten ska utredningen också ange principerna för hur förvaltningen ordnas i det nya landskap som bildas genom sammanslagningen. Principiella frågor kan vara till exempel struktur och sammansättning på organisationen av förtroendeorganen. Ordalydelsen ger landskapen en möjlighet att besluta om hur pass detaljerad utredningen ska vara och hur mycket som ska lösas först senare när sammanslagningen bereds.

Enligt 3 punkten ska utredningen alltid innehålla ett förslag till namn på det nya landskapet.

Utredningen ska också enligt 4 punkten ange principerna för samordning av servicesystemen i de landskap som går samman så att ett nytt servicesystem kan skapas. Till detta hör dels de tjänster som serviceinrättningar och bolag producerar, dels en plan för samordning av servicen inom de olika samarbetsområdena. Om landskapets språkliga status förändras till följd av en sammanslagning ska det också utredas hur den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens möjligheter att få service på modersmålet kan tillgodoses enligt lika grunder.

Av utredningen ska också framgå de allmänna principerna för hur det nya landskapets ekonomi ska skötas, framgår det av den föreslagna 5 punkten. Det är väsentligt att de landskap som avser att gå samman undviker att fatta beslut som ökar utgifterna innan sammanslagningen träder i kraft och sköter det nya landskapets ekonomi ansvarsfullt, inte minst med tanke på det ömsesidiga förtroendet mellan landskapen och det ekonomiska läget i det nya landskapet. När det är fråga om en sammanslagning som bygger på ett utvärderingsförfarande är det meningen att behörigheten för myndigheterna i de landskap som går samman ska begränsas med stöd av 111 § i landskapslagen under tiden mellan utvärderingsförfarandet och den dag då sammanslagningen träder i kraft. Den regeln ska inte gälla situationer där landskapen förbereder en s.k. frivillig sammanslagning som genomförs på deras egen framställning. Det krävs också då särskilt stor beslutsamhet när det gäller att ta ansvar för det nya landskapets ekonomi innan sammanslagningen träder i kraft och omedelbart efter att sammanslagningen skett. Det är meningen att landskapen tillsammans ska utreda bland annat utgångspunkterna för landskapets första budget, hur ett eventuellt kumulativt underskott ska täckas, samordning av investeringsplanerna och strategin för personalpolitiken.

Enligt den föreslagna 6 punkten ska landskapens framställning om sammanslagning också åtföljas av en utredning om hur invånarnas möjligheter att påverka och delta kan förverkligas i det nya landskapet. Bestämmelser om invånarnas möjligheter att påverka finns i 5 kap. i landskapslagen.

Det föreslagna 3 mom. innehåller bestämmelser om hur de landskapets och kommunernas anställda kan delta i arbetet med att ta fram en framställning om ändring i landskapsindelningen. En framställning ska beredas i samarbete med företrädare för personalen på det sätt som föreskrivs i lagen om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och landskap (449/2007).

8 §. Förordnande av en utredning om landskapsindelningen. Paragrafen innehåller bestämmelser om förordnande av en utredning om landskapsindelningen. Utredningen ska i princip motsvara den särskilda kommunindelningsutredning som avses i 4 kap. i kommunstrukturlagen och som an-knyter till förberedelserna av en ändring i kommunindelningen.

Enligt 1 mom. kan finansministeriet bestämma att det ska genomföras en utredning om landskapsindelningen, för vilken det tillsätter en eller flera utredare av landskapsindelningen efter att ha hört de berörda landskapen och den kommun som föreslås bli överförd. Utredningen kan gälla sammanslagning av landskap eller överföring av en kommun till ett annat landskap och i vissa fall både och.

I 2 mom. föreskrivs det om hur det bestäms att en utredning ska genomföras. Enligt 1 punkten kan det för det första ske på initiativ av finansministeriet.

Enligt 2 punkten kan ministeriet bestämma om en utredning på framställning av ett landskap eller en kommun.

Det kan också bestämmas om en utredning på framställning av en viss andel av invånarna i ett landskap enligt 3 punkten. Då krävs det att minst 20 procent av de röstberättigade invånarna i ett landskap gör en framställning om genomförande av en sådan utredning. Enligt förslaget ska en sådan framställan kunna göras av landskapets röstberättigade invånare, om framställan görs i samband med att landskapsval förrättas. Enligt kommunstrukturlagen krävs det på motsvarande sätt att minst 20 procent av de röstberättigade invånarna i en kommun gör en framställan för att en särskild kommunindelningsutredning ska genomföras.

En framställan från röstberättigade invånare i landskapet ska innefatta en förteckning över de personer som stöder framställan. Utöver namnet ska de som stöder framställan skriva in sin namnteckning, vilken landskap de är invånare i och födelsetid. Födelsetiden behövs för att ministeriet ska kunna kontrollera att alla uppnått röstningsålder. Eftersom finansministeriet i enlighet med 1 punkten har möjlighet att bestämma att en utredning ska göras kan ministeriet också behandla en framställan från invånare i landskapet trots att det finns fel i den bifogade namnförteckningen. Med andra ord skulle enstaka fel i förteckningen inte hindra ministeriet från att behandla framställan.

Initiativrätten ger invånarna en möjlighet till inflytande i situationer där landskapsfullmäktige i ett eller flera av de landskap som berörs av ändringen motsätter sig en sammanslagning samtidigt som en betydande del av landkapens invånare stöder en sammanslagning.

När det gäller landskap som varit föremål för ett utvärderingsförfarande enligt 109 § i landskapslagen kan enligt 4 punkten en utredning om landskapsindelningen också inledas på förslag av den utvärderingsgrupp som avses i den paragrafen. De ekonomiska villkoren för att starta ett utvärderingsförfarande anges i 110 § i landskapslagen, medan de villkor som gäller förmågan att ordna social- och hälsovård plus social- och hälsovårdsministeriets initiativrätt när det gäller att starta ett utvärderingsförfarande framgår av 20 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

9 §. Genomförande av en utredning om landskapsindelningen. Det föreslagna 9 § 1 mom. avses innehålla bestämmelser om en skyldighet för landskap ska delta i en utredning om landskapsindelningen och i beredningen av utredarens förslag.

Utredaren ska ta fram ett förslag om sammanslagning av landskap eller överföring av en kommun till ett annat landskap. På samma sätt som i fråga om framställningar från flera landskap eller en kommun ska förslaget motivera varför indelningen behöver ändras och redogöra

för hur villkoren för en ändring i landskapsindelningen enligt 5 § är uppfyllda. Ett förslag som gäller sammanslagning av landskap ska också innehålla en utredning som motsvarar en gemensam framställning från flera landskap enligt 7 § 2 mom. och som gäller hur ändringen ska genomföras. Vid behov ska utredaren utarbeta ett förslag till en sådan ekonomisk uppgörelse mellan de berörda landskapen som gäller överföring av en kommun och som avses i 19 §. Den ekonomiska uppgörelsen gäller hur landskapets egendom ska fördelas i ett läge där en kommun överförs till ett annat landskap.

Den som utreder ett ärende som gäller landskapsindelningen ska inte vara bunden av de berörda landskapens och kommunernas ståndpunkter när han eller hon tar fram ett förslag och tillhörande utredningar, utan ska självständigt kunna lägga fram exempelvis avvikande kompromissförslag.

Om utredaren på grundval av utredningen anser att landskapsindelningen behöver ändras, ska utredaren lägga fram ett förslag om ändring i landskapsindelningen för fullmäktige i de berörda landskapen, framgår det av det föreslagna 2 mom. Om det är fråga om att föra över en kommun till ett annat landskap ska förslaget också läggas fram för fullmäktige i den kommun som ska överföras.

Fullmäktige i de berörda landskapen och den berörda kommunen ska behandla förslaget.

Enligt 3 mom. ska utredaren ge in sitt förslag till ändring i landskapsindelningen till finansministeriet. Utredaren ska foga utlåtandena från fullmäktige i de landskap och i den kommun som berörs av ändringen till sitt förslag.

I 4 mom. föreskrivs det att kostnaderna för genomförande av utredningen ska betalas av statens medel.

Paragrafens 5 mom. gäller utredarens ställning. För utredaren gäller i tillämpliga delar vad 17 § i kommunstrukturlagen föreskriver om kommunindelningsutredarens ställning.

Enligt 17 § 1 mom. i kommunstrukturlagen kan kommunindelningsutredaren anställas i tjänsteförhållande. På en kommunindelningsutredare som inte är anställd i tjänsteförhållande tillämpas enligt den lagen bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar och bestämmelserna i skadeståndslagen (412/1974) om offentligt samfunds och tjänstemans skadeståndsansvar. Det samma ska enligt det föreslagna momentet tillämpas på dem som utreder landskapsindelningen.

Tjänsteansvar ska gälla också när utredaren inte står i tjänsteförhållande till finansministeriet, som tillsatt utredaren. Kommunindelningsutredare har i regel varit visstidsanställda tjänstemän vid ministeriet för den tid utredningen tar, och det är meningen att samma praxis ska gälla för dem som utreder landskapsindelningen. Detta kommer dock inte nödvändigtvis alltid att vara möjligt i framtiden. Finansministeriet har nämligen inte alltid nödvändigtvis möjlighet att anställa en landskapsindelningsutredare i tjänsteförhållande bland annat beroende på att resurserna för arbetsledning är begränsade. I sådana fall är det med tanke på uppgiften mer ändamålsenligt att utredaren står i tjänsteförhållande eller annat anställningsförhållande till en annan organisation. Men samtidigt är det meningen att det alltid ska vara en viss person och inte exempelvis en organisation som ska utses till utredare.

Uppdraget som utredare av landskapsindelningen kan anses vara av sådan karaktär att det rör sig om utövande av offentlig makt enligt 124 § i grundlagen. Utredaren ansvarar för beredningen av ärendet som gäller ändring i landskapsindelningen. I anslutning till det ansvarar utredaren bland annat för att invånarna får framföra sina synpunkter i beredningsskedet på det

sätt som lagstiftningen kräver och för att förslaget till ändring i landskapsindelningen också i övrigt uppfyller kraven i lagstiftningen. Utredaren har lagstadgad rätt att få information. I vissa fall krävs det uttryckligen ett förslag från en utredare för att ändra landskapsindelningen och då är även statsrådet bundet av förslaget när det fattar beslut. Med andra ord har utredaren en synnerligen självständig ställning. Men samtidigt är det inte utredaren som fattar det slutliga beslutet om ändring i landskapsindelningen, utan denne har en förberedande roll. Det innebär att det inte är fråga om sådan i grundlagen avsedd offentlig uppgift som innebär betydande utövning av offentlig makt och som därmed inte skulle kunna anförtros någon annan än en myndighet.

Tjänsteansvaret för den som sköter ett uppdrag som landskapsindelningsutredare ska också gälla utredare som är anställda av privata arbetsgivare och som inte annars omfattas av tjänsteansvar. Bestämmelserna om tjänstebrott i 40 kap. i strafflagen (39/1889) kan bli tillämpliga eftersom utredarna är personer som utövar offentlig makt enligt 40 kap. 11 § 5 punkten i strafflagen när de sköter sina uppdrag. Det innebär att bland annat följande bestämmelser i strafflagen gäller för utredare av landskapsindelningen: tagande av muta, brott mot tjänstehemlighet, missbruk av tjänsteställning och brott mot tjänsteplikt. Också skadeståndslagen (412/1974) kan komma att bli tillämplig.

Dessutom omfattas utredarna av den tystnadsplikt och det förbud mot utnyttjande som avses i 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan kallad offentlighetslagen). Det innebär att en utredare inte får röja en handlings sekretessbelagda innehåll eller en uppgift som vore sekretessbelagd om den ingick i en handling, och inte heller någon annan omständighet som han eller hon har fått kännedom om i samband med sitt uppdrag och för vilken tystnadsplikt föreskrivs genom lag. En uppgift för vilken tystnadsplikt gäller får inte heller röjas efter det att verksamheten hos myndigheten har upphört eller det uppdrag som utförts för myndighetens räkning har avslutats. En utredare får heller inte använda sekretessbelagda uppgifter för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan.

I 17 § 2 mom. i kommunstrukturlagen föreskrivs det om kommunindelningsutredarens rätt att få för sitt uppdrag behövliga uppgifter. Enligt det nu föreslagna momentet ska den som utreder landskapsindelningen på motsvarande sätt ha rätt att, trots sekretessbestämmelserna, av myndigheterna få för sitt uppdrag behövliga uppgifter om förvaltningen och ekonomin i landskapen och de sammanslutningar som hör till landskapskoncernen samt annan hjälp. Utredaren ska också ha rätt att få uppgifter om förvaltningen och ekonomin i landskapens serviceinrättningar och de sammanslutningar som hör till inrättningskoncernen samt annan hjälp.

Det ska vara fråga om sådana sekretessbelagda uppgifter om dessa aktörers förvaltning och ekonomi och om hur servicen ordnas som utredaren behöver för att utföra sitt uppdrag. Det kan exempelvis röra sig om handlingar som innehåller uppgifter om landskapets eller landskapskoncernens affärshemligheter på det sätt som avses i 24 § 17 punkten i offentlighetslagen. Däremot ska en utredare inte anses behöva ta del av uppgifter på individnivå, såsom exempelvis uppgifter som gäller enskilda servicemottagare. Det kan hända att en utredare för sitt uppdrag behöver uppgifter om ärenden och handlingar under beredning och exempelvis uppgifter i protokoll som upprättats bara för en myndighets interna arbete. Sådana handlingar är i allmänhet inte absolut sekretessbelagda enligt offentlighetslagen, utan det är myndigheten själv som bestämmer om den vill ge ut uppgifterna.

Enligt 17 § 3 mom. i kommunstrukturlagen ska den som blir förordnad till uppgiften som kommunindelningsutredare ha tillräcklig sakkunskap och erfarenhet för att ha hand om uppgiften. På samma sätt ska finansministeriet när det tillsätter en utredare av landskapsindelningen svara för att den som blir förordnad till uppdraget har tillräcklig sakkunskap och erfa-

renhet och även i övrigt är lämplig för uppdraget. Uppdraget är sådant att det är väsentligt att personen i fråga åtnjuter förtroende i de berörda landskapen och kommunerna.

Grunderna för den ersättning som betalas för genomförandet av en särskild kommunindelingsutredning bestäms enligt 17 § 4 mom. i kommunstrukturlagen av finansministeriet. Precis som en kommunindelingsutredare ska en landskapsindelingsutredare kunna stå i tjänsteförhållande till ministeriet, och då består ersättningen främst av utredarens lön och olika ersättningar för kostnader. Om utredaren är anställd någon annanstans när han eller hon utför uppdraget kan ersättningen betalas dennes arbetsgivare exempelvis utifrån den arbetstid som utredningsarbetet kräver och andra kostnader som uppkommit när uppdraget utförts.

10 §. Förutsättningar för beslutsfattande. Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för att beslut om ändring i landskapsindelningen ska kunna fattas och om hörande av landskapen och andra förberedelser för beslutsfattandet.

Paragrafens 1 mom. innebär att det är statsrådet som är behörigt att fatta beslutet. Statsrådet fattar beslut efter föredragning från finansministeriet.

En förutsättning för att statsrådet ska kunna fatta beslut är att villkoren i 5 § för en ändring i landskapsindelningen är uppfyllda, oavsett vilken typ av ändring det är fråga om. Också efter en ändring ska varje berört landskap i enlighet med 1 § 2 mom. bestå av minst två kommuner och av ett enhetligt område som utgör en funktionell helhet. Dessutom kräver en ändring i landskapsindelningen att den förbättrar förutsättningarna för den service som landskapet svarar för eller levnadsförhållandena för landskapets invånare, näringarnas verksamhetsmöjligheter eller samhällsstrukturens funktionsduglighet. Minst ett av dessa fyra alternativa kriterier måste uppfyllas för att en ändring ska få genomföras.

Det föreslagna 2 mom. avses innehålla bestämmelser om att ett beslut som gäller sammanslagning av landskap kräver att landskapsfullmäktiges ståndpunkt i de landskap som går samman ska beaktas i beslutsfattandet. Är det fråga om en s.k. frivillig sammanslagning av landskap ska beslutet bygga antingen på en gemensam framställan av de landskap som går samman eller på ett förslag från en utredare som fullmäktige i de landskap som går samman har godkänt.

Statsrådet avses kunna besluta om sammanslagning av landskap om lagvillkoren är uppfyllda också mot fullmäktiges vilja, om ändringen görs på grundval av ett utvärderingsförfarande enligt 109 § i landskapslagen. I så fall ska det krävas att antingen kriterierna som gäller ekonomi eller kriterierna som gäller förmågan att ordna social- och hälsovård i utvärderingsförfarandet uppfylls i landskapet. Bestämmelser om de ekonomiska kriterierna i utvärderingsförfarandet finns i 110 § i landskapslagen och om kriterierna som gäller förmågan att ordna social- och hälsovård i 20 § i lagen om ordnandet av social- och hälsovården. När kriterierna uppfylls kan finansministeriet på eget initiativ eller på social- och hälsovårdsministeriets initiativ inleda ett förfarande för utvärdering av landskapet. I ett utvärderingsförfarande ska en utvärderingsgrupp bestående av finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, företrädare för landskapen och en opartisk ordförande utvärdera om det berörda landskapet har förutsättningar att klara av sina uppgifter plus vilka åtgärder som krävs för att sanera ekonomin och se till att social- och hälsovården kan ordnas. Utvärderingsgruppen ska kunna föreslå att en utredning om landskapsindelningen ska tillsättas, om den kommer fram till att en sammanslagning av landskap är den rätta lösningen i den aktuella situationen. I så fall ska finansministeriet tillsätta en eller flera utredare i landskapen, och de ska tillsammans med landskapen ta fram ett förslag som gäller sammanslagningen. Utifrån utredarens förslag ska statsrådet kunna besluta om en sammanslagning, trots att fullmäktige i det eller de berörda landskapen motsätter sig det.

Enligt 3 mom. ska finansministeriet när det bereder ett beslut om ändring i landskapsindelningen höra de berörda landskapen och kommunerna och även utreda hur ändringen påverkar de statliga myndigheternas verksamhetsområden och de regionindelningar som tillämpas i Europeiska unionens verksamhet.

11 §. Beslut om ändring i landskapsindelningen. Paragrafen avses innehålla bestämmelser om tidpunkterna för beslut och ikraftträdande när det gäller ändringar i landskapsindelningen och om publicering, kungörelse och delgivning av beslutet.

Enligt 1 mom. ska beslut om ändring i landskapsindelningen fattas före utgången av juni månad året före det år då ändringen träder i kraft. Om det förrättas landskapsval under året före det år då en ändring i landskapsindelningen träder i kraft ska ändringsbeslutet fattas före utgången av året före valåret.

Det föreslagna 2 mom. innebär att ändringar i landskapsindelningen alltid träder i kraft i början av ett kalenderår. Detta gäller både sammanslagningar av landskap och överföringar av kommuner till ett annat landskap.

En sammanslagning ska kunna träda i kraft också under en pågående landskapsvalperiod. I den föreslagna 12 § finns bestämmelser om bildande av ett nytt landskapsfullmäktige och övrig förvaltning för en mandatperiod till slutet av valperioden.

Däremot föreslås det att ändringar som gäller överföring av kommuner alltid ska träda i kraft först efter nästa landskapsval, vid ingången av året efter valet. På det sättet kan ändringen genomföras så att också den kommun som överförs är företräd i landskapsfullmäktige för det nya landskapet.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska beslut om ändring i landskapsindelningen publiceras i Finlands författningssamling och sändas för kungörelse i de landskap som berörs av ändringen på det sätt som tillkännagivanden från landskapet offentliggörs i det berörda landskapet. Beslut om förkastande av en ändring i landskapsindelningen ska delges den som gjort framställningen särskilt.

3 kap. **Bildande av landskapsförvaltningen**

12 §. Bildande av landskapsfullmäktige under valperioden. Ett nytt landskap ska få ett behörigt fullmäktige så snabbt som möjligt efter det att statsrådet fattat beslut om sammanslagning. Till skillnad från kommunstrukturlagens bestämmelser om sammanslagning av kommuner ska det inte krävas att extra landskapsval förrättas till följd av sammanslagningen. Om en sammanslagning träder i kraft så att landskapsval hålls året före ikraftträdandeåret ska valet förrättas i enlighet med 14 § 1 mom., dvs. så att den nya landskapsindelningen beaktas. Om året före ikraftträdandet däremot inte är valår ska fullmäktige i det nya landskapet väljas bland fullmäktigeledamöterna i de landskap som går samman, och mandattiden pågår då till början av mandattiden för ett genom val valt landskapsfullmäktige.

Enligt 1 mom. ska fullmäktige i de landskap som går samman, efter det att statsrådet fattat beslut om sammanslagning, inom sig välja ledamöter och ersättare till fullmäktige i det nya landskapet för mandattiden till landskapsvalperiodens slut. Fullmäktige som bildas på detta sätt ska välja landskapsstyrelse för det nya landskapet i enlighet med 13 §. Styrelsen ska ha ansvar för att genomföra ändringen och organisera landskapets förvaltning.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det att antalet ledamöter som väljs till fullmäktige i det nya landskapet ska motsvara det minsta antal ledamöter som föreskrivs i 18 § i landskapslagen och som bestäms utifrån invånarantalet.

Ledamöter ska enligt momentet väljas från alla landskap som går samman i förhållande till deras invånarantal. Andelen röster för de grupper som är företrädna i landskapsfullmäktige ska vid valet motsvara den andel röster som de olika grupper som är företrädna i fullmäktige i de landskap som går samman fått inom det nya landskapets område vid landskapsvalet med iakttagande av proportionalitetsprincipen enligt vallagen.

13 §. Landskapsstyrelsen i ett nytt landskap. Paragrafen innehåller bestämmelser om hur landskapsstyrelsen i ett nytt landskap ska väljas, om styrelsens uppgifter och mandattid och om andra bestämmelser som gäller för styrelsen. Landskapet ska inte få någon separat sammanslagningssstyrelse som förbereder sammanslagningen, såsom fallet är när kommuner går samman. Eftersom det nya landskapet kommer att ha ett fullmäktige räknat från den tidpunkt då statsrådet fattar sitt beslut kan fullmäktige direkt välja den nya landskapsstyrelsen.

Enligt 1 mom. ska ett i 12 § avsett landskapsfullmäktige i ett nytt landskap vid sitt första sammanträde välja medlemmar och ersättare till landskapsstyrelsen för det nya landskapet. Landskapsstyrelserna i de landskap som går samman ska gemensamt sammankalla det första fullmäktigesammanträdet i det nya landskapet och svara för förberedelserna inför sammanträdet.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det att landskapsstyrelsen i det nya landskapet ska sörja för förberedelserna av landskapets verksamhet och förvaltning.

Mandattiden för landskapsstyrelsen börjar genast när styrelsen har valts. Styrelsen väljer inom sig en ordförande och ett behövligt antal vice ordförande.

Enligt det föreslagna 3 mom. gäller i fråga om det nya landskapets landskapsstyrelse i övrigt i tillämpliga delar det som föreskrivs om landskapsstyrelsen.

14 §. Beaktande av en ändring i landskapsindelningen vid val. Paragrafen gäller förrättande av landskapsval i situationer där en ändring i landskapsindelningen kommer att träda i kraft vid ingången av året efter ett valår.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska valet förrättas i de landskap som berörs av ändringen med iakttagande av den nya landskapsindelningen, om landskapsval förrättas under året före det år då en ändring i landskapsindelningen träder i kraft.

Paragrafens 2 mom. gäller bildande av en landskapsvalnämnd i de situationer som avses i paragrafen. När landskap går samman vid den tidpunkt som avses i 1 mom. ska en av de berörda landskapens landskapsvalnämnder kombinerad valnämnd fungera som landskapsvalnämnd enligt 12 a § i vallagen. Som ordförande för valnämnden fungerar då ordförande i landskapsvalnämnden i den största av de landskap som går samman. På en sådan landskapsvalnämnds arbete tillämpas bestämmelserna i 12 b § i vallagen.

Exempelvis kommer en kombinerad valnämnd att bestå av tio medlemmar när två landskap går samman, men det kommer ändå inte att medföra oskälig olägenhet för nämndens verksamhet eftersom situationen är tillfällig.

Det föreslagna 3 mom. gäller hur landskapsvalnämnden ska bildas när ett landskap delas mellan två eller flera landskap eller när en kommun överförs från ett landskap till ett annat, om

ändringen i fråga träder i kraft vid ingången av året efter ett valår. I sådana fall ska fullmäktige i det landskap som tar emot en kommun eller en del av ett landskap till landskapets landskapsvalnämnd förutom de medlemmar som enligt 12 a § i vallagen hör till nämnden välja en eller flera medlemmar eller ersättare, om förhållandet mellan invånarantalet i det område som ska överföras och landskapets invånarantal förutsätter det.

15 §. Mandattiden för andra förtroendevalda och inledande av tjänsteinnehavarnas tjänsteutövning. Enligt det föreslagna 1 mom. upphör uppdragen för de förtroendevalda i de landskap som går samman när ändringen i landskapsindelningen träder i kraft.

Förtroendevalda och tjänsteinnehavare i det nya landskapet börjar sköta sina uppdrag från och med en tidpunkt som det nya landskapsfullmäktige bestämmer, dock senast när ändringen i landskapsindelningen träder i kraft, föreskrivs det i 2 mom.

I 3 mom. finns bestämmelser om granskning av förvaltningen och ekonomin i de landskap som går samman för det år som föregår sammanslagningens ikraftträdande. Det nya landskapets revisionsnämnd och revisorer granskar, utifrån beredning som gjorts av revisionsnämnderna och revisorerna i de landskap som går samman, förvaltningen och ekonomin i de landskapen för det år som föregick ändringen i landskapsindelningen, på det sätt som föreskrivs i 14 kap. i landskapslagen. Granskningen ska också gälla beredningen av ändringen i landskapsindelningen.

4 kap. **Konsekvenser av en ändring i landskapsindelningen**

16 §. Personalens ställning. Enligt paragrafen ska en sådan ändring i landskapsindelningen som leder till att personalen byter arbetsgivare betraktas som överlåtelse av rörelse. Den ska tillämpas både när landskap går samman och när en kommun överförs till ett annat landskap.

17 §. Övergång av egendom och skulder vid landskapsupplösning. Enligt paragrafen ska rättigheterna, tillstånden, egendomen, skulderna och förpliktelserna för ett landskap som upplöses övergå till det nya landskapet när landskap går samman. I sak motsvarar paragrafen 36 § 1 mom. i kommunstrukturlagen, som gäller övergång av egendom och skulder när en kommun upplöses.

18 §. Behörigheten för myndigheter i landskap som upplöses. Genom den föreslagna paragrafen begränsas möjligheterna för myndigheterna i de landskap som går samman att före sammanslagningens ikraftträdande fatta beslut i frågor som gäller det nya landskapet. Efter det att statsrådet fattat beslut om sammanslagning av landskap får myndigheterna i de landskap som upplöses inte besluta i ärenden som skulle ha betydande bindande verkningar för det nya landskapet. Myndigheterna i de landskap som upplöses får besluta i ärenden som skulle ha betydande bindande verkningar för det nya landskapet, om besluten inte kan framskjutas på grund av ärendets brådskande natur.

Bestämmelsen kommer att inskränka befogenheterna för myndigheter i ett landskap som går samman i sådana principiella, nya eller vittomfattande frågor där beslutet bör anses höra till det nya landskapet. Det kan till exempel röra sig om beslut med långvariga konsekvenser för det nya landskapets ekonomi. Självfallet ska myndigheterna i de landskap som går samman fortfarande kunna fatta behövliga verkställighetsbeslut och även i övrigt kunna sköta uppgifter som gäller förvaltningen av landskapet, i princip såsom förr till och med sammanslagningen.

19 §. Verkställande av ekonomisk uppgörelse. Paragrafen avses innehålla bestämmelser om en ekonomisk uppgörelse mellan de landskap som berörs när en kommun överförs från ett land-

skap till ett annat. Det rör sig i princip om samma bestämmelser som i 37 § i kommunstruktur-lagen. Den paragrafen gäller överföring av en del av en kommun till en annan kommun.

De berörda landskapen ska verkställa en ekonomisk uppgörelse som gäller landskapens egen-dom på det område som ändringen gäller, om inte detta med hänsyn till ändringens ringa verkningar eller av någon annan anledning ska anses onödigt, föreskrivs det i 1 mom.

Enligt 2 mom. ska sådan fast egendom, sådan arrenderätt eller någon annan nyttjanderätt i an-knytning till fast egendom och sådan lös egendom med fast anknytning till den fasta egendo-men som uteslutande eller huvudsakligen tjänar ordnandet av landskapets service för invånare som bor på den berörda kommunens område övergå till det landskap som området överförs till.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska landskapet ersätta det landskap som överlåter området för sådan egendom som avses i 2 mom. Ersättningsbeloppet ska beakta de förpliktelser och eko-nomiska konsekvenser som ändringen medför för landskapen på det sätt som landskapen kommer överens om.

Annan egendom samt tillgångarna och skulderna för ett landskap som berörs av ändringen övergår till ett annat landskap endast om landskapen kommer överens om detta, sägs det i 4 mom.

Enligt det föreslagna 5 mom. får delningen av egendom samt av skulder och förpliktelser mel-lan de landskap som berörs av ändringen inte äventyra borgenärernas eller andra rättsinneha-vares ställning. Är inte staten rättsinnehavare, får inte ansvaret för förbindelsen överföras på ett annat landskap utan borgenärens eller någon annan rättsinnehavares samtycke.

5 kap. **Särskilda bestämmelser**

20 §. Att söka ändring. Paragrafens 1 mom. gäller överklagande av ett beslut av statsrådet som gäller sammanslagning av landskap. Enligt momentet får berörda landskap eller en medlem av landskapet överklaga sådana beslut genom besvär. Dessutom får ett beslut som avser förkas-tande av en framställning om ändring överklagas av den som gjort framställningen.

Enligt 2 mom. får ett beslut av statsrådet som avser överföring av en kommun till ett annat landskap överklagas genom besvär av ett berört landskap och en berörd kommun och av med-lemmar i dessa.

Medlemmar av landskapet har inte rätt att göra framställan om ändring av landskapsindelning-en, utan rätt att föreslå en utredning om landskapsindelningen.

Enligt 3 mom. ska besvären lämnas till högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från det att ett beslut som avser ändring i landskapsindelningen publicerats i Finlands författningssam-ling eller ett beslut som avser förkastande av en framställning om ändring har delgetts dem som gjort framställningen. Högsta förvaltningsdomstolen ska behandla besvären i brådskande ordning.

I 4 mom. finns bestämmelser om verkställighet av statsrådsbeslut. Ett beslut av statsrådet som avser ändring i landskapsindelningen får verkställas innan det har vunnit laga kraft. Beslutet får dock inte börja verkställas, om högsta förvaltningsdomstolen förbjuder verkställigheten.

21 §. Särskild besvärsmätt i fråga om beslut av en landskapsmyndighet. Paragrafen avses i sak motsvara 54 § i kommunstrukturlagen, som gäller besvärsmätt i fråga om beslut av en kommunal myndighet innan en ändring i kommunindelningen träder i kraft.

I 1 mom. föreskivs det att beslut av en landskapsmyndighet som har fattats efter det att ett sådant beslut av statsrådet som avser en ändring i landskapsindelningen har utfärdats, men innan ändringen har trätt i kraft, får överklagas på det sätt som anges i landskapslagen också på den grunden att beslutet strider mot grunderna för ändring i landskapsindelningen eller mot 18 § i den föreslagna lagen om landskapsindelning.

Enligt det föreslagna 2 mom. har också den landskapsstyrelse för det nya landskapet som avses i 13 § besvärsmätt.

22 §. Ikraftträdande. Paragrafen föreskriver om lagens ikraftträdande, som ska sammanfalla med ikraftträdandet för lagen om ordnandet av social- och hälsovården och lagstiftningen om landskapsreformen.

Lagen om landskapsindelning (1159/1997) ska upphävas genom den nya lagen. Landskapsindelningen enligt den lagen ska gälla till utgången av 2018.

1.6 Lag om statsandel för kommunal basservice

1 kap. Allmänna bestämmelser

I detta kapitel ingår bestämmelser om lagens tillämpningsområde, undantag från tillämpningsområdet, förhållandet till annan lagstiftning och de definitioner som används i lagen.

1 §. Tillämpningsområde. I paragrafen anges de kommunala uppgifter, för vilka det föreslås att statsandel för driftskostnaderna ska betalas med stöd av denna lag. Dessa uppgifter kallas statsandelsåligganden. Paragrafen motsvarar 1 § i gällande lag, men i den lagförteckning som ingår i 1 mom. beaktas de uppgifter för vilka arrangörsansvaret övergår på landskapen. Vissa uppgifter fördelas mellan kommunerna och landskapen.

De kommunala uppgifter som ingår i lagen om grundläggande utbildning (628/1998), lagen om småbarnspedagogik (36/1973), lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996), bibliotekslagen (908/1998), lagen om kommunernas kulturverksamhet (728/1992) samt lagen om grundläggande konstundervisning (633/1998) och deras karaktär som statsandelsåligganden föreslås förbli oförändrade.

Enligt 4 § i lagen om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012) ska de olika kommunala verksamheterna samarbeta för att stödja den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand. Dessutom ska kommunen, i syfte att stödja den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand, samarbeta med offentliga myndigheter, företag, organisationer som företräder den äldre befolkningen och andra allmännyttiga samfund som är verksamma i kommunen. Enligt lagens 5 § ska kommunen utarbeta en plan över sina åtgärder för att stödja den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand och för att ordna och utveckla den service och närståendevård som äldre personer behöver.

Enligt 11 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) ska kommunen i samband med beredning av beslut och avgöranden bedöma och beakta de konsekvenser besluten och avgörandena har för befolkningens hälsa och sociala välfärd. I lagens 12 § föreskrivs om främjande av hälsa

och välfärd i kommunerna. En kommun ska bevaka kommuninvånarnas hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa inom varje befolkningsgrupp och observera effekterna av de åtgärder inom den kommunala servicen som sätts in för att svara mot kommuninvånarnas välfärdsbehov. En rapport om kommuninvånarnas hälsa och välfärd och om de åtgärder som har vidtagits ska varje år lämnas till kommunfullmäktige, utöver vilket en mer omfattande välfärdsberättelse ska tas fram för kommunfullmäktige en gång per fullmäktigeperiod. Kommunerna ska i sin strategiska planering ställa upp mål för främjandet av hälsa och välfärd som baserar sig på lokala förhållanden och behov, fastställa de åtgärder som stöder målen och som grund för dem använda kommunspecifika indikatorer för välfärd och hälsa. Kommunen ska utse de instanser som ansvarar för den hälso- och välfärdsfrämjande verksamheten. Dessutom ska kommunen samarbeta med andra offentliga myndigheter, privata företag och allmännyttiga samfund som är verksamma i kommunen

Enligt 8 § 1 mom. i socialvårdslagen (1301/2014) ska de kommunala myndigheterna i samarbete ge akt på och främja välfärden hos personer som behöver särskilt stöd samt avhjälpa missförhållanden och förebygga uppkomsten av dem. Enligt lagens 9 § 1 mom. ska de kommunala myndigheterna i samarbete ge akt på och främja barns och unga personers välfärd samt avhjälpa missförhållanden i uppväxtförhållandena och förebygga uppkomsten av missförhållanden. Dessutom ska det enligt lagens 10 § då service avsedd för barn, unga personer och barnfamiljer tillhandahålls och utvecklas, ses till att föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barns vård och fostran genom denna service får stöd i fostran av barn och att barns, unga personers och barnfamiljers behov av särskilt stöd klarläggs genom servicen. Vid behov ska verksamhet som stöder barn och unga personer i behov av särskilt stöd ordnas. Då servicen tillhandahålls och utvecklas ska särskild uppmärksamhet ägnas barns och unga personers behov och önskemål.

I 3a § i barnskyddslagen (417/2007) föreskrivs om förebyggande barnskydd. För att främja barns och unga personers välfärd tillhandahåller kommunen utöver barnskydd också förebyggande barnskydd då barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet. Genom det förebyggande barnskyddet främjas och tryggas barns uppväxt, utveckling och välfärd samt ges stöd i föräldraskapet. Det förebyggande barnskyddet omfattar sådant stöd och särskilt stöd som ges till exempel inom undervisning, ungdomsarbete och dagvård. I lagens 12 § föreskrivs att kommunerna ska göra upp en plan över kommunens eller kommunernas verksamhet för att främja barns och unga personers välfärd samt ordna och utveckla barnskyddet. Denna plan ska beaktas när kommunens budget och ekonomiplan görs upp.

Enligt 6 § i lagen om service och stöd på grund av (380/1987) ska de kommunala myndigheterna främja och följa de handikappades levnadsförhållanden samt genom sin verksamhet sträva efter att förebygga uppkomsten av missförhållanden och undanröja de olägenheter som begränsar de handikappades möjligheter till verksamhet och engagemang. Enligt lagens 7 § ska kommunen sörja för att dess offentliga service lämpar sig även för handikappade. Enligt lagens 12 § ska kommunen för att förbättra de handikappades förhållanden samarbeta med olika myndigheter, anstalter och handikapporganisationer samt med andra samfund vilkas verksamhet har ett nära samband med de handikappades levnadsförhållanden.

Det föreslås att kommunernas uppgifter enligt hälsoskyddslagen (763/1994), livsmedelslagen (23/2006) och strålskyddslagen (592/1991) ska överföras på landskapen.

I lagen om kommunernas miljövårdsförvaltning (64/1986) föreskrivs om kommunernas uppgifter i samband med miljövården. Det föreslås att de förblir kommunala uppgifter.

Enligt 5 § i lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet (523/2015) svarar kommunen för organiseringen av det förebyggande rusmedelsarbetet inom sitt område och ut-

ser ett organ med ansvar för det förebyggande rusmedelsarbetet. Detta organ har till uppgift att sörja för uppföljningen av och informationen om rusmedelsläget i kommunen, se till att enskilda personer och hela befolkningen erbjuds information om rusmedelsskador och om hur de kan minskas, öka och stödja kunskaperna om åtgärder för förebyggande av rusmedelsskador inom kommunens alla uppgiftsområden, föreslå och främja åtgärder för det förebyggande rusmedelsarbetet inom kommunförvaltningen, särskilt inom [social- och hälsovården], bildnings-, idrotts-, ungdoms- och näringsväsendet, samt sörja för att de kommunala åtgärderna samordnas med polisens åtgärder, med tillsynen över efterlevnaden av alkohollagen (1143/1994) och tobakslagen (693/1976), med näringslivets åtgärder och i synnerhet med åtgärder som har samband med och stöder de allmännyttiga sammanslutningarnas deltagande i det förebyggande rusmedelsarbetet. Enligt lagens 6 § ska kommunen i samband med det förebyggande rusmedelsarbetet främja invånarnas möjligheter att delta och påverka i syfte att minska de rusmedelsrelaterade skadorna genom myndighetssamarbete, genom yttranden till myndigheter samt genom kommunens egna åtgärder.

Regeringens proposition (RP 15/2016) om ändring av tobakslagen (693/1976) behandlas som bäst av riksdagen. Enligt regeringens proposition ska det i 1 § på motsvarande sätt som i 24 § 1 mom. i gällande tobakslag föreskrivas att kommunen svarar för den lokala verksamheten för inskränkande av tobaksrökning. Dessutom föreskrivs i momentet om kommunens övervakningsuppgifter på motsvarande sätt som i gällande tobakslag i 14 a § 1 mom. och 17 § 1 mom. Det föreslås också att kommunen ska övervaka försäljning och annan överlåtelse av tobakssurrogat och elektroniska cigaretter samt egenkontroll, medan kommunen enligt gällande tobakslag har övervakat endast efterlevnaden av förbudet mot indirekt reklam. Det föreslås att kommunen inom sitt område övervakar efterlevnaden av förbud mot marknadsföring och framläggande och att övervakningen av att rökförbud och -begränsningar följs liksom nu ska vara kommunens uppgift.

Enligt lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) ordnar kommunen skol- och studerandehälsovården som en del av elev- och studerandevården. I samband med reformen överförs skolhälsovården, psykologer och kuratorer till landskapen och den övriga s.k. generellt inriktade elevhälsan förblir hos kommunerna. Detta innebär att största delen av de nuvarande statsandelarna för elevvården på statsandelsmomenten för den kommunala basservicen överförs på landskapen (social- och hälsovårdens andel). Kommunerna kommer dock fortfarande att sköta organisering och samordnande uppgifter i samband med lagen om elev- och studerandevård. Verksamheten måste kunna samordnas med landskapen för ordnande av service (hälso- och sjukvård, psykologer och kuratorer) i skolorna. Utgångspunkten är att tjänsterna ordnas som närservice, dvs. i skolorna. I kostnadsunderlagen för kalkyleringen av statsandelarna har kostnaderna för elev- och studerandevården färdigt uppdelats i kostnader för undervisningsväsendet och social- och hälsovården.

Enligt 2 mom. tillämpas lagen utom på bestämmandet av kommunernas statsandelar också på den ersättning som en elevs hemkommun betalar till en annan kommun eller samkommun eller till en utbildningsanordnare som avses i 7 § lagen om grundläggande utbildning, samt till universitet eller till staten, om de ordnar förskoleundervisning och grundläggande utbildning för eleven. Den ersättning som elevens hemkommun betalas föreslås kallas ”hemkommunersättning”. I lagens 6 kap. finns närmare bestämmelser om hemkommunersättningen.

Enligt 3 mom. ska lagen med stöd av självstyrelselagen för Åland (1144/1991) inte tillämpas i landskapet Åland.

2 §. Undantag från tillämpningsområdet. I paragrafen ingår bestämmelser om undantag från lagens tillämpningsområde. Paragrafens 1 mom. innehåller en förteckning över de lagar som omfattar uppgifter för vilkas driftskostnader statsandel inte beviljas. Förteckningen motsvarar

i huvudsak gällande lagstiftning, men i den stryks hänvisningarna till de uppgifter som överförs på landskapen, dvs. social kreditgivning, utkomststöd, arbetsverksamhet i rehabiliterings-syfte samt ordnande av utbildning och forskning i hälsovård. Största delen av de uppgifter som nämns i förteckningen är liksom i gällande lag sådana uppgifter, om vilkas finansiering stadgas i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. De uppgifter som nämns i punkterna 1-5 i förteckningen är frivilliga uppgifter för kommunerna, dvs. kommunen får besluta i vilken utsträckning den ordnar dessa uppgifter. Dessutom baserar sig finansieringen av dem antingen på ett enhetspris per elev eller på antalet undervisnings- och handledningstimmar samt ett enhetspris per timme. Också punkt 6 i förteckningen, dvs. finansiering av grundläggande konstundervisning, förutsätter att uppgifter om undervisningstimmarnas antal samlas in. Som landskaps- och centralbibliotek (punkt 7) verkar endast de bibliotek som undervisnings- och kulturministeriet bestämt med kommunens samtycke. Om betalning av kommundillägg för hemvård och privat vård av barn, som avses i punkt 8, och om dess belopp beslutar kommunen.

I paragrafens 2 mom. lämnas, liksom i gällande lag, förskoleundervisning och grundläggande utbildning som ordnas utomlands utanför lagens tillämpningsområde. Med stöd av lagen betalas statsandel inte för driftskostnaderna och kommunerna är inte skyldiga att betala hemkommunsersättning för undervisning som ges utomlands. Det behövs en särskild bestämmelse om detta eftersom lagen om grundläggande utbildning också gäller undervisning som ordnas utomlands.

Enligt hänvisningsbestämmelsen i paragrafens 3 mom. finansieras på motsvarande sätt som i gällande lag undervisning som grundar sig på förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och grundläggande utbildning som ordnas i internat och i skolhem, inte endast med åldersklassbaserad statsandel utan också med finansiering med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

I paragrafens 4 mom. bestäms, på motsvarande sätt som i gällande lag, att finansiering som på basis av de uppgifter som avses i 1 mom. 3—5 och 7 punkten samt 3 mom. beviljas enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ska beaktas i den statsandelsprocent som avses i 19 §.

3 §. Förhållande till annan lagstiftning. I paragrafen föreskrivs, på motsvarande sätt som i gällande lag, till vilka delar denna lag tillämpas på statsandelar och finansiering enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete. Denna lag tillämpas på betalning av finansieringen. Justeringen av den kostnadsfördelning som avses i lagens 21 och 22 § omfattar också de kostnader som avses i 2 § punkterna 3-5 samt 3 mom., dvs. påbyggnadsundervisning, grundläggande utbildning för andra än läropliktiga, grundläggande utbildning i internat, undervisning i skolhem och undervisning som grundar sig på förlängd läroplikt.

4 §. Definitioner. I paragrafen bestäms, på motsvarande sätt som i gällande lag, om de definitioner som används i lagen.

Med finansår (punkt 1) avses det kalenderår för vilket statsandel beviljas. Grundpriset (punkt 2) är den kalkylerade grund per invånare som används som underlag för de kalkylerade kostnader som kommunens statsandel baserar sig på eller det pris per invånare som används som grund för bestämmandet av kommunens statsandel och vars belopp fastställs årligen genom förordning. Grundpriset är enligt lagen grunden för kalkyleringen av statsandelen och det höjs huvudsakligen genom olika förhöjningsfaktorer. I lagens 17 § bestäms att de kalkylerade kostnaderna och i 18 § att grundpriserna för tilläggsdelarna fastställs genom en förordning av statsrådet.

Med befolkningstäthet (punkt 3) avses kommunens invånarantal per landkvadratkilometer vid utgången av året före det år som föregått finansåret. Befolkningstätheten beaktas i befolkningstäthetskoefficienten i 10 §.

Med tvåspråkig kommun (punkt 4) avses tvåspråkiga kommuner enligt 5 § i språklagen (423/2003). Tvåspråkigheten beaktas liksom i gällande lag i tvåspråkighetskoefficienten enligt 8 §. Med kommun inom samernas hembygdsområde (punkt 5) avses kommuner inom samernas hembygdsområde enligt 4 § i sametingslagen (974/1995). Med samernas hembygdsområde avses Enontekis, Enare och Utsjoki kommuner samt Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun. Om tilläggsdel för kommun inom samernas hembygdsområde bestäms i 15 § på motsvarande sätt som i gällande lag.

Med skärgårdskommun (punkt 6) avses kommuner som avses i 9 § i lagen om främjande av skärgårdens utveckling (494/1981). Karaktär av skärgård beaktas i lagens 9 § på motsvarande sätt som i gällande lag i koefficienten för karaktär av skärgård.

I förteckningen över definitioner i gällande lag finns i punkt 7 självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser. Det föreslås att denna definition inte längre ska tas med i lagen, eftersom det inte längre särskilt stadgas om någon kalkyleringskoefficient eller tilläggsdel för detta.

Med person med ett främmande språk som modersmål (punkt 7) avses den som anmält till det i 3 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) avsedda befolkningsdatasystemet att hans eller hennes modersmål är något annat än finska, svenska eller samiska. Personer med främmande språk som modersmål beaktas i lagens 7 § på motsvarande sätt som i gällande lag i koefficienten för främmande språk.

Med samiskspråkig (punkt 8) avses den som anmält till det i 3 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) avsedda befolkningsdatasystemet att hans eller hennes modersmål är samiska. Samiskspråkiga beaktas på motsvarande sätt som i 15 § i gällande lag i form av en tilläggsdel för kommuner i samernas hembygdsområde.

Med läropliktig (punkt 10) avses läropliktiga enligt 25 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och med utbildningsbakgrund (punkt 10) andelen 30–54-åringar som saknar examen efter grundstadiet jämfört med motsvarande åldersklass.

I 2 mom. konstateras på motsvarande sätt som i gällande lag att med kommuninvånare avses en person vars hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994) är kommunen i fråga.

I 3 mom. föreskrivs om den tidpunkt enligt vilken kommuninvånare, kommunens invånarantal och åldersklasserna bestäms. Om inte något annat föreskrivs i lagen enligt de uppgifter som vid utgången av året före det år som föregått finansåret finns i det befolkningsdatasystem som avses i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009).

2 kap. Statsandelsgrunder, kalkylerade kostnader och tilläggsdelar

I detta kapitel ingår bestämmelser om grunderna för beräkning av statsandelen för basservice, om bestämmandet av kalkylerade kostnader och om tilläggsdelar som beviljas på statsandelen.

5 §. Statsandel för kommunal basservice. I paragrafen föreskrivs hur statsandelen för den kommunala basservicen beräknas och om kalkyleringsfaktorerna. Kalkyleringsfaktorerna kallas statsandelsgrunder.

Enligt 1 mom. används som grunder för beräkning av statsandelen för kommunal basservice (statsandelsgrunder) de kalkylerade kostnaderna för de i 1 § 1 mom. avsedda statsandelsåliggandena samt grunderna för bestämmande av kommunens tilläggsdelar på basis av arbetslöshet, fjärrort, främjande av välfärd och hälsa samt för kommuner inom samernas hembygdsområde.

Enligt 2 mom. beviljas kommunerna, på motsvarande sätt som enligt gällande lag, i statsandel det belopp, som fås när de belopp som beräknats på basis av grunderna för bestämmande av de kalkylerade kostnaderna enligt 6 – 11 § i lagen adderas och från dem avdras kommunens självfinansieringsandel, som vilken bestäms i 19 §. Till detta belopp adderas tilläggsdelarna, om vilka bestäms i lagens 12 – 15 §. I gällande lag har arbetslösheten beaktats i form av en arbetslöshetskoefficient. Nu föreslås att den beaktas i form av en tilläggsdel för arbetslöshet. Om den bestäms i lagens 13 §. Av grunderna för bestämmande av tilläggsdelar slopas tilläggsdelen för självförsörjningsgrad i fråga om arbetsplatser. Ny är tilläggsdelen för främjande av välfärd och hälsa, om vilken bestäms i lagens 14 §. Om tilläggsdel för kommuner inom samernas hembygdsområde bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag i 15 §.

I 3 mom. finns en hänvisningsbestämmelse till 4 kap, som innehåller bestämmelser om utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna samt till 5 kap., där det föreskrivs om ökning och minskningar av statsandelen.

6 §. Kalkylerade kostnader för statsandel för kommunal basservice. I paragrafens 1 mom. anges på vilket sätt de kalkylerade kostnaderna beräknas. Beräkningen baserar sig på grundpriser, om vilka enligt 17 ja 18 § årligen stadgas genom en förordning av statsrådet, på motsvarande sätt som enligt gällande lag. De grundpriser som bestäms genom förordning och som anges enligt åldersklass, multipliceras med antalet invånare i kommunen i respektive åldersklass. Till summan av de kalkylerade kostnaderna som fås på detta sätt läggs övriga kalkylerade kostnader som inte är bundna till åldersklasser. Kostnader som inte är bundna till åldersklass är koefficienten för främmande språk, om vilken bestäms i 7 §, tvåspråkighet, om vilken bestäms i 8 §, skärgårdskaraktär, om vilken bestäms i 9 §, befolkningstäthet, om vilken bestäms i 10 § och utbildningsbakgrundskoefficienten, om vilken bestäms i 11 §. En skillnad jämfört med gällande lag är att det inte längre finns några bestämmelser om sjukfrekvenskoefficient. Uppgiften att främja välfärd och hälsa som blir kvar hos kommunerna beaktas genom en tilläggsdel för främjande av välfärd och hälsa. Om den bestäms i 14 §. Till de kostnaderna som inte är bundna till åldersklasser hör i gällande lag också arbetslöshetskoefficienten. Det föreslås att arbetslösheten ska beaktas i form av en tilläggsdel för arbetslöshet. Bestämmelser om den finns i 12 § i lagen.

I 2 mom. ingår bestämmelser om de åldersklasser för vilka det enligt 17 § fastställs grundpriser genom förordning av statsrådet. Åldersklasserna ändras jämfört med gällande lag. Då ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården överförs på landskapen kommer de statsandelsåligganden som blir kvar hos kommunerna i stor utsträckning att bestå av småbarnspedagogik och grundläggande utbildning. Grundpriser fastställs för det första för de åldersklasser som får småbarnspedagogik och förskoleundervisning eller grundläggande utbildning. Dessa är 0-5-, 6-, 7-12 och 13-15 -åringar. Dessutom fastställs ett grundpris för dem som är 16 år eller äldre, alltså för de åldersklasser, som de kalkylerade kostnaderna för kommunens övriga statsandelsåligganden hänför sig till.

Åldersstrukturdelen av de kalkylerade kostnaderna för den kommunala basservicen beräknas således genom följande kalkyleringsformel: [formel]

7 §. Främmandespråskoefficient. Syftet med främmandespråskoefficienten är på motsvarande sätt som enligt gällande lag att ersätta de kostnader som kommunen har för invånare

med ett främmande språk som modersmål. Enligt 1 mom. fås främmandespråskoefficienten genom att räkna den andel av kommunens invånare som har ett främmande språk, dvs. något annat än finska, svenska eller samiska, som modersmål och dividera denna andel med motsvarande andel i hela landet. I antalet personer med främmande språk som modersmål beaktas alla åldersklasser. När koefficienten beräknas används befolkningsdatasystemets uppgifter om antalet personer med främmande språk som modersmål under året före det år som föregått finansåret.

I 2 mom. anges på vilket sätt kommunens kalkylerade kostnader på basis av andelen personer med främmande språk som modersmål ska beräknas. Kommunens kalkylerade kostnader på grundval av inslaget av personer med främmande språk som modersmål beräknas genom att det per invånare bestämda grundpriset för inslaget av personer med främmande språk som modersmål multipliceras med kommunens invånarantal och främmandespråskoefficient, om vilken bestäms i 1 mom. Grundpriset för främmandespråskoefficienten fastställs enligt 17 § på motsvarande sätt som enligt gällande lag årligen genom förordning av statsrådet.

Kommunens kalkylerade kostnader på basis av främmande språk beräknas således genom följande kalkyleringsformel: [formel]

8 §. Tvåspråkighet. På motsvarande sätt som enligt gällande lag är syftet med de kalkylerade kostnaderna för tvåspråkighet att ersätta de kostnader kommunen har för tvåspråkigheten. I paragrafens 1 mom. anges på vilket sätt kommunens kalkylerade kostnader för tvåspråkigheten ska beräknas. Bestämmelser om kommuners tvåspråkighet finns i 5 § i språklagen (423/2003). Grundpriset för tvåspråkigheten fastställs enligt 17 § årligen genom förordning av statsrådet.

Enligt 2 mom. används när koefficienten beräknas befolkningsdatasystemets uppgifter om antalet svenskspråkiga invånare i kommunen under året före det år som föregått finansåret.

Kommunens kalkylerade kostnader på basis av tvåspråkigheten beräknas således genom följande kalkyleringsformel: [formel]

9 §. Karaktär av skärgård. På motsvarande sätt som enligt gällande lag är syftet med de kalkylerade kostnaderna för skärgårdskaraktär att ersätta de kostnader kommunen har på grund av skärgårdsförhållandena. Skärgårdskommuner är enligt definitionen i 4 § kommuner som avses i 9 § i lagen om främjande av skärgårdens utveckling (494/1981). dvs. kommuner som statsrådet genom förordning har angett vara skärgårdskommuner.

I 1 mom. definieras kommunens kalkylerade kostnader på grund av skärgårdsförhållandena. På motsvarande sätt som i gällande lag beräknas kostnaderna genom att det per invånare bestämda grundpriset för karaktären av skärgård multipliceras med kommunens invånarantal. Om grundpriset bestäms enligt 17 § genom förordning av statsrådet.

Enligt 2 mom. beräknas kommunens kalkylerade kostnader på grundval av karaktären av skärgård för skärgårdskommuner där minst hälften av invånarna bor utan fast vägförbindelse till fastlandet genom att det per invånare bestämda grundpriset för karaktären av skärgård multipliceras med kommunens invånarantal och den produkt som fås multipliceras med 3.

Enligt paragrafens 3 mom. används när kommunens kalkylerade kostnader på grundval av skärgårdskaraktär beräknas befolkningsdatasystemets uppgifter under året före det år som föregått finansåret.

Kommunens kalkylerade kostnader på basis av skärgårdskaraktär beräknas således genom följande kalkyleringsformel: [formel]

10 §. Befolkningsstäthetskoefficient. I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om befolkningstäthetskoefficienten. Syftet med de kalkylerade kostnaderna som bestäms på basis av den är att ersätta de kostnader kommunen har på grund av gles bebyggelse.

I 1 mom. föreskrivs om grunden för fastställandet av koefficienten. Kommunens befolkningstäthetskoefficient beräknas genom att den genomsnittliga befolkningstätheten i hela landet divideras med kommunens befolkningstäthet. När koefficienten beräknas används befolkningsdatasystemets uppgifter om invånarantal från det årsskifte som föregår finansåret och Statistikcentralens uppgifter om landarealen för varje kommun.

I 2 mom. föreskrivs på vilket sätt kommunens kalkylerade kostnader på basis av befolkningstäthetskoefficienten beräknas. Kommunens kalkylerade kostnader på grundval av befolkningstätheten beräknas genom att det per invånare bestämda grundpriset för befolkningstätheten multipliceras med kommunens invånarantal och befolkningstäthetskoefficient. Grundpriset för koefficienten fastställs enligt 17 § årligen genom förordning av statsrådet. På motsvarande sätt som i gällande lag bestäms att koefficienten kan vara högst 20, eftersom skillnaderna mellan kommunerna annars skulle bli alltför stora.

Kommunens kalkylerade kostnader på basis av befolkningstätheten beräknas således genom följande kalkyleringsformel: [formel]

11 §. Utbildningsbakgrundskoefficient. Syftet med de kalkylerade kostnaderna för utbildningsbakgrundskoefficienten är att ersätta de kostnader kommunen har på grund av skillnader i servicebehov, som beror på skillnaderna i elevernas föräldrars utbildningsbakgrund.

I 1 mom. bestäms om grunden för fastställandet av utbildningsbakgrundskoefficienten, på basis av vilken den kommunvisa utbildningsbakgrundskoefficienten bestäms för varje kommun. Det föreslås att det sätt på vilket koefficienten beräknas ändras jämfört med gällande lag. Kommunens utbildningsbakgrundskoefficient fås genom att man räknar andelen 30–54-åriga invånare utan examen efter grundskolestadiet av motsvarande åldersgrupp i kommunen och dividerar den med motsvarande andel i hela landet. När koefficienten beräknas används uppgifterna i Statistikcentralens utbildningsstatistik över antalet personer utan examen under året före det år som föregått finansåret.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs på vilket sätt kommunens kalkylerade kostnader på basis av utbildningsbakgrunden beräknas. Grundpriset för koefficienten fastställs enligt 17 § årligen genom förordning av statsrådet.

Kommunens kalkylerade kostnader på basis av utbildningsbakgrundskoefficienten beräknas således genom följande kalkyleringsformel: [formel]

12 §. Tilläggsdel för arbetslöshet. I paragrafen bestäms om den tilläggsdel som fastställs på grund av arbetslöshet. I gällande lag beaktas kommunens arbetslöshetssituation i form av en arbetslöshetskoefficient för kommunen, eftersom kommunerna på basis av den har kompenserats för de kostnader som arbetslösheten förorsakar för utkomststöd och annan socialvård. Det föreslås att arbetslöshetskoefficienten överförs från de kalkylerade kostnaderna till tilläggsdelarna, eftersom kommunerna inte har statsandelsåligganden som gäller skötseln av arbetslöshet och de uppgifter som gäller social- och hälsovård överförs på landskapen. Enligt paragrafens 1 mom. beviljas kommunen på grundval av arbetslösheten ett belopp, som beräknas genom att det per invånare bestämda grundpriset för arbetslösheten multipliceras med kommu-

nens invånarantal och arbetslöshetskoefficient. Grundpriset för arbetslösheten bestäms enligt 18 § årligen genom förordning av statsrådet.

Enligt 2 mom. beräknas kommunens arbetslöshetskoefficient så att andelen arbetslösa av arbetskraften i kommunen divideras med motsvarande andel för hela landet.

Enligt 3 mom. används när koefficienten beräknas den i arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik ingående uppgiften om andelen arbetslösa av arbetskraften under året före det år som föregått finansåret.

Tilläggsdelen för arbetslösheten beräknas således genom följande kalkyleringsformel: [formel]

13 §. Tilläggsdel för fjärrort. I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om den tilläggsdel för fjärrort som betalas till kommunen. Syftet med tilläggsdelen är att ersätta kommunen för de tilläggskostnader som förorsakas av att den är perifert belägen.

I 1 mom. bestäms på vilket sätt tilläggsdelen för fjärrort beräknas. Tilläggsdelen för fjärrort beräknas genom att det per invånare bestämda grundpriset för fjärrort multipliceras med kommunens invånarantal och fjärrortstal. I mycket perifert belägna kommuner, där fjärrortstalet är minst 1,5 utan avrundning, blir kommunens tilläggsdel tre gånger så stor. Grundpriset för tilläggsdelen för fjärrort bestäms enligt 18 § årligen genom förordning av statsrådet. I 2 mom. bestäms om tilläggsdelen för fjärrort för de kommuner vilkas fjärrortstal är mindre än 1,5 utan avrundning men minst 1,0 utan avrundning. I 3 mom. befullmäktigas statsrådet på motsvarande sätt som i gällande lag att utfärda närmare bestämmelser om grunderna för fastställandet av fjärrortstalet.

Tilläggsdelen för fjärrort beräknas således genom följande kalkyleringsformel: [formel]

14 §. Tilläggsdel för främjande av välfärd och hälsa. När ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården övergår på landskapen kommer kommunerna fortfarande att ha ansvaret för främjandet av invånarnas välfärd och hälsa. I lagens 1 § uppräknas de uppgifter gällande främjandet av välfärd och hälsa som kommunerna anvisas genom lagstiftningen. I paragrafen bestäms om den nya tilläggsdelen för främjande av välfärd och hälsa. Syftet med den är att ersätta kommunerna för kostnaderna för de uppgifter som gäller främjande av välfärd och hälsa som räknas upp i 1 § och för andra åtgärder i samband med dessa och att sporra kommunerna till sådana åtgärder. Främjandet av välfärd och hälsa är kopplad till utbildning, idrotts-, närings- och kulturtjänster, planläggning, trafikarrangemang och övriga uppgifter som kvarstår hos kommunerna också efter att ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården har överförts på landskapen.

I paragrafens 1 mom. bestäms på vilket sätt tilläggsdelen för främjande av välfärd och hälsa beräknas. Med stöd av 18 § i lagen fastställer statsrådet årligen grundpriset för främjande av välfärd och hälsa. Det multipliceras med kommunens invånarantal och kommunens koefficient för främjande av välfärd och hälsa.

I 2 mom. föreskrivs hur kommunens koefficient för främjande av välfärd och hälsa bestäms. Den kommunvisa koefficienten beskriver kommunens verksamhet för främjande av välfärd och hälsa. Koefficienten bestäms på basis av indikatorer som gäller den grundläggande utbildningen, idrott och kommunens ledarskap och som beskriver kommunens verksamhet samt resultatindikatorer som anger verksamhetens resultat och den förändring som åstadkommits. Om de indikatorer som beskriver verksamheten och de indikatorer som visar verksamhetens resultat och om poängsättningen av dessa resultat bestäms genom en förordning av statsrådet.

Det föreslås 29 indikatorer som beskriver verksamheten och 8 resultatindikatorer. Koefficienten för kommunens främjande av välfärd och hälsa beräknas som medeltalet av medeltalet av de indikatorer som beskriver verksamheten och medeltalet av skillnaden mellan verksamhetens resultat för de två senaste åren.

Antalet indikatorer som beskriver verksamhetens resultat är relativt stort, men det är nödvändigt för att man ska kunna bedöma kommunens verksamhet på så bred bas som möjligt. Ett mål är också att förhindra en möjlighet till deloptimering: om det fanns endast några faktorer är det möjligt att kommunernas verksamhet skulle inriktas endast på mätbara faktorer. De indikatorer som föreslås mäter kommunens verksamhet på bred bas, allt från ledarskap, uppföljning och utvärdering, resurser och främjande av kommuninvånarnas delaktighet till anordnandet av verksamheten.

Genom resultatindikatorerna mäts förändring. Indikatorerna representerar olika åldersgrupper och det väsentliga är att kommunen kan påverka indikatorerna genom sin egen verksamhet. För att kommunens befolkningsstruktur, sjukfrekvens eller till exempel arbetslöshetsituationen inte ska definiera kommunens resultat mäts i första hand förändringar i dessa indikatorer.

Enligt paragrafens 3 mom. utfärdas närmare bestämmelser om indikatorerna och grunderna för fastställandet av och kalkyleringen av koefficienten för främjande av välfärd och hälsa samt de statistiska uppgifter som ska användas vid kalkyleringen genom förordning av statsrådet. Vid fastställandet av kommunens koefficient för främjande av välfärd och hälsa används de uppgifter som Institutet för hälsa och välfärd (THL) samlar in från kommunerna för jämförelsedatasystemet för hälsofrämjande, de uppgifter som THL samlat in i skolhälsoenkäten, uppgifter ur THL:s utkomststödregister, vårdanmälningsuppgifter ur THL:s statistik över specialiserad sjukvård och primärvård, de uppgifter som Statistikcentralen samlat in från kommunerna, uppgifter ur Statistikcentralens examensregister om antalet unga som står utanför utbildning, uppgifter ur Pensionsskyddscentralens pensionsstatistik om personer som får arbetsförmögenhetspension samt arbets- och näringsministeriets arbetslöshetsstatistik om antalet ungdomsarbetslösa.

De indikatorer som beskriver verksamheten baserar sig på tre datainsamlingar som Institutet för hälsa och välfärd genomför direkt från kommuner och skolor. Uppgifterna samlas in med två års intervall. Uppgifterna om idrott samlas in jämna år. Uppgifterna om kommunens ledning och grundskolorna samlas in ojämna år. Datainsamlingen sker i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Utbildningsstyrelsen, Finlands Kommunförbund och Statens idrottsråd. Datainsamlingen riktas till grundskolornas rektorer, de tjänsteinnehavare som svarar för idrotten och kommundirektörerna. Uppgifterna kan verifieras direkt i kommunens dokument, exempelvis kommunens revisionsberättelse, budget- och ekonomiplan, skolans läroplan och kommunens lönestatistik.

Vid fastställandet av koefficienten används de senaste tillgängliga uppgifterna. Om det inte alls finns uppgifter att tillgå får kommunen för denna uppgift lägsta möjliga värde. På så sätt motiveras kommunerna till högklassig produktion av information.

De uppgifter som fås kommunvis publiceras redan nu i de nättjänster som THL upprätthåller, i statistik- och indikatorbanken Sotkanet (www.sotkanet.fi) och i TEAviisari (www.teaviisari.fi). Uppgifterna finns öppet tillgängliga och kan granskas av alla. Uppgifterna rapporteras enligt gällande kommunindelning.

[Formel]

15 §. Tilläggsdel för kommun inom samernas hembygdsområde. I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om tilläggsdelen för kommuner inom samernas hembygdsområde. Syftet med tilläggsdelen är att ersätta kommunerna för de servicebehov och tilläggskostnader som förorsakas av att det samiska språket. En kommun inom samernas hembygdsområde och en samiskspråkig person definieras i enlighet med 4 § i lagen.

I paragrafens 1 mom. bestäms på vilket sätt tilläggsdelen för en kommun inom samernas hembygdsområde beräknas. Grundpriset för tilläggsdelen för en kommun inom samernas hembygdsområde fastställs enligt 18 § årligen genom förordning av statsrådet. Med andelen samiskspråkiga i kommunen avses de samiskspråkigas andel av hela kommunens befolkning.

Enligt 2 mom. används när koefficienten beräknas befolkningsdatasystemets uppgifter om antalet samiskspråkiga invånare i kommunen under året före det år som föregått finansåret.

[formel]

16 §. Beräkning av koefficienterna och bestämningsfaktorerna i vissa fall. I paragrafen föreskrivs om beräkningen av de koefficienter och bestämningsfaktorer som anges i 6–15 § om det inte finns uppgifter tillgängliga för den tidpunkt som avses i de nämnda paragraferna. Om inte annat bestäms i paragrafen används vid beräkningen de uppgifter som senast erhållits före den tidpunkt som avses i paragrafen i fråga.

3 kap. **Utfärdande av bestämmelser om grundpriser, statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel samt kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna**

I detta kapitel finns bestämmelser om förfarandet för fastställandet av de kalkylerande kostnaderna och grundpriserna för tilläggsdelarna, om statsandelsprocenten och kommunens självfinansieringsandel samt om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

17 §. Utfärdande av bestämmelser om grundpriser för kalkylerade kostnader. Enligt 1 mom. fastställs årligen grundpriser för de kalkylerade kostnader som avses i 6 —11 § för det följande finansåret genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet fastställs således följande grundpriser:

Enligt 6 § 2 mom. för åldersklasserna 0- 5 -åringar, 6 – åringar, 7-12 – åringar, 13-15 – åringar, 16-åringar och äldre

- grundpriset för främmande språk enligt 7 §
- grundpriset för tvåspråkighet enligt 8 §
- grundpriset för karaktär av skärgård enligt 9 §
- grundpriset för befolkningstäthet enligt 10 §
- grundpriset för utbildningsbakgrund enligt 11 §

[I lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser föreskrivs hur grundpriserna för 2019 bestäms.]

Enligt 2 mom. beaktas när grundpriserna fastställs på motsvarande sätt som i gällande lag uppskattade förändringar i statsandelsåliggandenas omfattning och art så som anges i 20 § 1 mom. och uppskattade förändringar i kostnadsnivån så som anges i 20 § 2 mom. Dessutom beaktas de justeringar som i enlighet med 21 § företas årligen för justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

18 §. Utfärdande av bestämmelser om grundpriser för tilläggsdelar. Enligt paragrafens 1 mom. fastställs på motsvarande sätt som enligt gällande lag årligen grundpriser för de tilläggsdelar som avses i 12 —15 § för det följande finansåret genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet fastställs således följande grundpriser

- grundpriset för arbetslöshet enligt 12 §
- grundpriset för fjärrort enligt 13 §
- grundpriset för främjande av välfärd och hälsa enligt 14 §
- grundpriset för kommun inom samernas hembygdsområde enligt 15 §.

Enligt paragrafens 2 mom. beaktas när grundpriserna för tilläggsdelarna bestäms uppskattade förändringar i kostnadsnivån så som anges i 20 § 2 mom.

19 §. Statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel. I paragrafen föreskrivs om statsandelsprocenten och kommunens självfinansieringsandel. Statsandelsprocenten och kommunens självfinansieringsandel, om vilken bestäms i 1 mom. beskriver statsandelen och kommunernas självfinansieringsandel på riksnivå för alla kommuner och inte en enskild kommuns statsandel och självfinansieringsandel av kostnaderna för statsandelsåliggandena. Statsandelsprocenten och på motsvarande sätt kommunens självfinansieringsandel justeras i praktiken årligen, vilket beror på förändringar i lagstiftningen som gäller kommunernas uppgifter och andra förändringar, främst sådana som görs i statsbudgeten, som t.ex. sparåtgärder.

I 2 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i gällande lag att statsandelen för nya och mera omfattande statsandelsåligganden är 100 procent av de kalkylerade kostnaderna för de nya och mera omfattande åliggandena. Detta moment är kopplat till målsättningarna att minska kommunernas uppgifter och skyldigheter i statsminister Sipiläs regeringsprogram.

I 3 mom. föreskrivs om beräkningen av kommunens självfinansieringsandel per invånare. På motsvarande sätt som i gällande lag ska kommunens självfinansieringsandel per invånare vara lika stor i alla kommuner. Kommunens självfinansieringsandel per invånare fås genom att man från summan av alla kommuners kalkylerade kostnader enligt 6—11 § drar av en andel som beräknats i enlighet med den statsandelsprocent som bestäms i denna paragraf och dividerar det erhållna beloppet med antalet invånare i landet.

I 4 mom. föreskrivs om den enskilda kommunens självfinansieringsandel. Kommunens självfinansieringsandel beräknas på motsvarande sätt som enligt gällande lag genom att den självfinansieringsandel per invånare som fås genom den formel som anges i 3 mom. multipliceras med kommunens invånarantal.

20 §. Förändring i statsandelsåliggandena och kostnadsnivån. Denna paragraf motsvarar den gällande lagstiftningen. En förändring i omfattningen eller arten av de statsandelsåliggandena som anges i lagens 1 § beaktas enligt 1 mom. om den följer av en lag eller förordning som gäller statsandelsåliggandet i fråga, av sådana föreskrifter från en statlig myndighet som grundar sig på lag eller förordning eller av statsbudgeten.

Enligt paragrafens 2 mom. bestäms förändringen i kostnadsnivån enligt prisindexet för basservice. Prisindexet grundar sig på förändringen i kostnadsnivån viktad med driftskostnaderna för undervisnings- och kulturverksamheten. På motsvarande sätt som enligt gällande lag utfärdas närmare bestämmelser om beräkning av prisindexet genom förordning av statsrådet.

Statistikcentralen producerar och publicerar prisindexet för den kommunala basservicen. Indexet beräknas utifrån förändringen i förtjänstnivån för kommunens löntagare, vilken publiceras av Statistikcentralen, förändringarna i konsumentindex, partiprisindex och byggnadskost-

nadsindex, vilka publiceras av Statistikcentralen, samt förändringarna i kommunernas lönebundna avgifter. Som lönebundna avgifter anses de folkpensions-, sjukförsäkrings-, arbetslöshetsförsäkrings- och pensionsavgifter i anslutning till lönerna som kommunerna betalar i egenskap av arbetsgivare. I prisindex för basservicen viktas utvecklingen av de pris- och kostnadsindex som nämns i 1 mom. efter de kostnadsandelar som beräknas utifrån boksluten för kommunernas och samkommunernas undervisnings- och kulturverksamhet. Till kostnaderna räknas personalens lönekostnader med bikostnader, köp av varor och tjänster samt övriga driftskostnader

21 §. Justering av kostnadsfördelningen. I paragrafen föreskrivs om föremålet för justeringen av kostnadsfördelningen och om hur den utförs. Enligt paragrafens 1 mom. ska justeringen av kostnadsfördelningen bestå av två delar; en justering av de kalkylerade kostnaderna, grundpriserna och finansieringen samt en justering av den statsandelsprocent som avses i 19 §. Grundpriserna justeras så att de motsvarar de faktiska kostnaderna. Fastställandet av statsandelsprocenten görs liksom nu utgående från en helhetsbedömning. I den beaktas flera olika faktorer såsom hur finansieringen räcker till för organiseringen av de lagstadgade kommunala uppgifterna, den statsandelsprocent som gäller vid tidpunkten för fastställandet, behoven av att utveckla servicen, de faktorer som påverkat kostnadsutvecklingen för den kommunala basservicen, kommunernas kostnader eller finansiering som förändrats på grund av statens åtgärder, det rådande ekonomiska läget i staten och kommunerna samt utsikterna och utmaningarna för de kommande åren.

I 2 mom. bestäms vilka grundpriser och vilken finansiering som justeringen av kostnadsfördelningen gäller. Justeringen av kostnadsfördelningen föreslås gälla de grundpriser som ligger till grund för de kalkylerade kostnader som avses i 6–11 §, dvs. grundpriserna för olika åldersklasser samt grundpriserna för koefficienterna för främmande språk, tvåspråkighet, skärgårdskaraktär, befolkningstäthet och utbildningsbakgrund. Dessutom föreslås justeringen gälla finansiering av påbyggnadsundervisning, grundläggande utbildning för andra än läropliktiga, förlängd läroplikt och internatskola och skolhemsförhöjning enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

I 3 mom. bestäms om statens deltagande i de kostnader som avses i 2 mom. Staten deltar i kostnaderna med den procentandel som bestäms i 19 §. I denna statsandelsprocent beaktas på motsvarande sätt som i gällande lag den i 2 mom. avsedda finansieringen enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

I 4 mom. bestäms om tidpunkterna för fastställandet av grundpriserna och statsandelsprocenten samt justeringen av kostnadsfördelningen. Enligt detta moment bestäms de grundpriser och den finansiering som avses i 1 mom. och statsandelsprocenten justeras finansårsvis. Kostnadsfördelningen justeras årligen.

22 §. Driftskostnader som ska beaktas när kostnadsfördelningen justeras. I paragrafen föreskrivs vilka driftskostnader som ska beaktas när kostnadsfördelningen enligt 21 § justeras.

Enligt 1 mom. beaktas när kostnadsfördelningen justeras på motsvarande sätt som enligt gällande lag kommunernas, samkommunernas och de andra utbildningsanordnarnas driftskostnader för statsandelsåligganden som enligt 1 § ligger till grund för statsandelen. Dessutom beaktas vid justeringen driftskostnaderna för ordnande av följande uppgifter som finansieras med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet: ordnande av påbyggnadsundervisning enligt 1 § i lagen om grundläggande utbildning, ordnande av undervisning för elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, ordnande av grundläggande utbildning för andra än läropliktiga enligt 46 § i lagen

om grundläggande utbildning och ordnande av grundläggande utbildning i internat och i skolor.

I 2 mom. uppräknas de driftskostnader vilka inte beaktas vid justeringen av kostnadsfördelningen. På motsvarande sätt som enligt gällande lag beaktas vid justeringen inte driftskostnader, som förorsakas av morgon- och eftermiddagsverksamhet som avses i 8 a kap. i lagen om grundläggande utbildning, i 9 § i lagen om grundläggande utbildning avsedd förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen, [kreditkapital och kreditförluster inom social kreditgivning som avses i lagen om social kreditgivning] kommundillägg som avses i 20 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn och en andel som motsvarar den statliga ersättning som betalas med stöd av 24 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte.

I 3 mom. bestäms om de kostnader som inte betraktas som driftskostnader för de uppgifter som avses i 1 mom. På motsvarande sätt som i gällande lag betraktas som sådana kostnader inte kostnader för sådana anläggningsprojekt där det för anläggningsprojekt fastställda minimibeloppet i 36 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet överskrids, kostnader för förvärv eller arrendering av markområden, mervärdesskatt som ingår i anskaffningspriset för varor och tjänster med undantag för mervärdesskatt som ingår i anskaffningspriset för varor och tjänster som anskaffas av privata utbildningsanordnare och universitet, kostnader för skötsel av lån eller kalkylerade räntor och avskrivningar, kostnader för vilka statlig finansiering som baserar sig på lag eller på statsbudgeten beviljas separat, om det när finansieringen beviljas förutsätts att kommunen bidrar med en finansieringsandel, kostnader för avgiftsbelagd kommunal service och kostnader som skulle innebära att driftskostnaderna beaktades dubbelt eller att statlig finansiering riktades dubbelt till verksamheten.

I 4 mom. bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om driftskostnader för vilka finansiering beviljas ur Europeiska gemenskapernas budget. Sådana driftskostnader får räknas med i driftskostnaderna till den del de inte täcks av den finansiering som beviljas ur Europeiska gemenskapernas budget och den motsvarande särskilda nationella finansieringen enligt statsbudgeten.

23 §. *Insamling av information om driftskostnader och uppgiftsunderlag.* I paragrafen bestäms om insamlingen av och uppgiftsunderlaget för de uppgifter som behövs för justeringen av kostnadsfördelningen. Enligt 1 mom. används vid justeringen av kostnadsfördelningen som underlag för de driftskostnader som avses i 22 § 1 mom. de kostnader som ingår i Kommunökonomistatistiken som Statistikcentralen utarbetat och sådan information om kostnader för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen som undervisnings- och kulturministeriet har samlat in.

I paragrafens 2 mom. bestäms vilket års uppgifter som ska användas vid justeringen av kostnadsfördelningen. När kostnadsfördelningen justeras används uppgifterna om de faktiska kostnaderna för det tredje året före finansåret.

4 kap. **Utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna**

24 §. *Utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna.* I paragrafen finns bestämmelser om utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna. Den betydelse och inverkan som utjämningen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna har ändras betydligt då kommunernas skatteintäktsstruktur förändras i och med att ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården överförs genom reformen. När det gäller kommunernas skatteinkomster minskar kommunalskattens betydelse medan fastighetsskattens och samfundsskattens relativa andelar åter ökar. Därför föreslås att fastighetsskatten ska beaktas vid utjämningen. Också utjäm-

ningsgränsen ändras när kommunernas inkomstskatteprocenter minskar då skatteinkomster överförs från kommunerna till landskapen. Minskningen av kommunernas inkomstskatteprocenter har behandlats i den del av regeringspropositionen som gäller beskattningen.

Enligt paragrafens 1 mom. beviljas kommunen en på skatteinkomsterna baserad ökning av statsandelen (utjämningsstillägg), om kommunens kalkylerade skatteinkomst per invånare är mindre än 100 procent av ett belopp som fås genom att alla kommuners sammanräknade kalkylerade skatteinkomster divideras med kommunernas sammanräknade invånarantal (utjämningsgräns). Kommunen får i utjämningsstillägg 90 procent av skillnaden mellan utjämningsgränsen och kommunens kalkylerade skatteinkomst per invånare. I jämförelse med gällande lag föreslås alltså att utjämningsstilläggsprocenten höjs. Vid beräkningen av kommunens kalkylerade skatteinkomst används liksom nu medeltalet av den kalkylerade inkomstskatteprocenten i hela landet.

I 2 mom. ingår bestämmelser om utjämningsavdraget. Om kommunens kalkylerade skatteinkomst per invånare överskrider utjämningsgränsen, görs ett utjämningsavdrag från kommunens statsandel. Det föreslås att beräkningssättet enligt gällande lag ändras så att den naturliga logaritmen slopas i kalkyleringen av utjämningsavdraget och utjämningsavdragsprocenten sänks. Utjämningsavdraget föreslås vara 15 procent av det belopp per invånare som överskrider utjämningsgränsen.

I 3 mom. föreskrivs om kostnadsneutraliteten i förhållandet mellan kommunerna och staten vid utjämnningen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna. På motsvarande sätt som enligt gällande lag minskas kommunernas statsandelar om de sammanlagda utjämningsstilläggen till kommunerna är större än utjämningsavdragen från kommunernas statsandelar. Om de sammanlagda utjämningsavdragen från kommunernas statsandel är större än utjämningsstilläggen till kommunerna, ökas kommunernas statsandel på motsvarande sätt med ett belopp som motsvarar skillnaden. Minskningen eller ökningen av statsandelen är lika stor per invånare i alla kommuner.

I 4 mom. bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag att kommunsammanslagningar som genomförs vid finansårets ingång inte ska beaktas när det belopp enligt 3 mom. som ska läggas till eller dras av från statsandelarna till kommunerna.

I 5 mom. ingår bestämmelser om de skatteinkomster som ska beaktas när kommunens kalkylerade skatteinkomst beräknas. Vid beräkningen beaktas kommunalskatten, fastighetsskatten och kommunens andel av samfundsskatten (samfundsskatt). Jämfört med gällande lagstiftning ändras situationen i fråga om fastighetsskatten då den beaktas vid 50 procents del i utjämnningen. På kommuner, där ett kraftverk eller en slutförvaringsanläggning för använt kärnbränsle, som avses i 14 § i fastighetsskattelagen (654/1992), är placerade tillämpas dock för nämnda anläggningar en genomsnittlig viktad fastighetsskatteprocent som beräknas på basis av de allmänna fastighetsskatteprocenter som avses i 11 § i nämnda lag. Närmare bestämmelser om de skatteinkomster som ska beaktas vid utjämnning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 kap. **Minskningar och öknings av statsandelen**

I detta kapitel finns bestämmelser om minskningar och öknings av statsandelen.

25 §. Höjning av statsandelen enligt prövning. I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som enligt gällande lag om höjning av statsandelen enligt prövning. Enligt 1 mom. kan en kommuns statsandel på ansökan höjas efter prövning inom ramen för statsbudgeten, om kommunen i första hand på grund av exceptionella eller tillfälliga kommunalekonomiska svårigheter

är i behov av ökat ekonomiskt stöd. Som faktorer som påverkar behovet av ekonomiskt stöd beaktas också lokala särförhållanden. Genom förhöjningen kan en kommun få stöd i en sådan exceptionell ekonomisk situation som kommunen inte har kunnat påverka. Exempel på sådana situationer är en betydande förändring i statsandelarna eller kommunens övriga inkomster på grund av lagstiftningsåtgärder. En exceptionell eller betydande förändring i kommunens skatteunderlag kan också uppkomma t.ex. om kommunen plötsligt förlorar arbetsplatser. Kommunens ekonomiska situation bedöms som en helhet och enbart en ändring i statsandelsgrunderna eller i inkomsterna innebär inte automatiskt ett behov av att bevilja statsandel enligt prövning. För att kommunerna ska kunna bedömas så jämlikt som möjligt är utgångspunkten för bedömningen kommunens bokslutsuppgifter. Dessutom används som stöd för bedömningen övrigt material och övriga motiveringar som kommunen lämnar in.

Enligt 2 mom. är det på motsvarande sätt som enligt gällande lag ett villkor för att höjning av statsandelen ska kunna beviljas att kommunen har antagit en plan över åtgärder som ska vidtas för att balansera kommunens ekonomi. Planen ska bifogas ansökan om höjning av statsandelen. Statsandelsmyndigheten kan också ställa andra villkor som gäller kommunens ekonomi för beviljandet och användningen av höjningen av statsandelen. Villkoren kan bland annat vara att om kommunen redan enligt 118 § i kommunallagen (410/2015) är i ett utvärderingsförfarande i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning så ska kommunen genomföra de åtgärder som utvärderingsgruppen föreslagit. Om kommunens plan för balansering av ekonomin eller de villkor som ställts i statsandelsbeslutet inte har iakttagits kan en höjning av statsandelen under de följande åren utebli eller beviljas till nedsatt belopp.

I 3 mom. bestäms på motsvarande sätt som enligt gällande lag att det belopp som motsvarar de sammanlagda höjningarna av statsandelen enligt prövning dras av från statsandelarna till kommunerna. Minskningen är lika stor per invånare i alla kommuner.

26 §. Minskning som gäller finansiering för inledande av grundläggande utbildning. I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som enligt gällande lag att finansiering som enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet beviljas för inledande av verksamhet för en privat anordnare av grundläggande utbildning minskar statsandelarna till alla kommuner med ett belopp som motsvarar den totala finansieringen. Syftet med finansieringen enligt finansieringslagen är att garantera verksamhetens finansiering för en privat utbildningsanordnare under det år verksamheten inleds och under följande år, då utbildningsanordnaren inte har rätt till hemkommunsersättning. För att finansieringen ska vara neutral i förhållandet mellan stat och kommun ska motsvarande belopp avdras från de statsandelar som betalas till kommunerna. Minskningen av statsandelen är lika stor per invånare.

27 §. Inrättandet av landskap 2019 och begränsningen av de ekonomiska konsekvenserna av överföringen av organiseringsansvaret. I paragrafen ingår bestämmelser om de ökningar och minskningar som ska göras i statsandelen för att utjämna den kommunvisa obalansen mellan de inkomster och kostnader som överförs från kommunerna till landskapen samt den inverkan ändringarna i kommunernas skatteinkomster har på utjämningen av statsandelen. I samband med överföringen av organiseringsansvaret motsvarar de inkomster och kostnader som överförs från kommunerna till landskapen varandra på riksnivå. De inkomster och kostnader som överförs från kommunerna till landskapen motsvarar dock inte kommunvis varandra, utan i vissa kommuner överförs inkomster till ett större belopp än kostnader och på motsvarande sätt överförs i andra kommuner kostnader till ett större belopp än inkomster. Då organiseringsansvaret överförs från kommunerna till landskapen föreslås att kommunalskatteprocenterna sänks med [xx] procentenheter. Sänkningen av kommunalskatteprocenterna behandlas i den del av regeringspropositionen som gäller beskattningen. Sänkningen av kommunalskatteprocenterna påverkar i betydande grad utjämningen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna då de skatteinkomster som ingår i utjämningsgränsen minskar och strävan är också att begränsa kon-

sekvenserna av detta. Det är nödvändigt att begränsa konsekvenserna, eftersom beloppet av intäkten av kommunalskatteprocenten varierar betydligt mellan kommunerna och en lika stor nedskärning av kommunalskatteprocenten innebär olika belopp räknat per invånare. De per invånare beräknade kostnaderna som överförs på landskapet varierar också betydligt kommunvis. Skillnaderna i kostnaderna beror på skillnader i behov och förhållanden, men också på tillgången på och användningen av service samt på skillnader i kvalitet och effektivitet.

I 1 mom. föreskrivs att kommunen beviljas en ökning av statsandelen om kommunens inkomster, då organiseringsansvaret övergår på landskapet, minskar mer än kostnaderna för de uppgifter som överförs på landskapet. Om den inkomst som överförs från kommunen är större än den kostnad som överförs gottgörs kommunen genom en ökning av statsandelen som är 60 procent av skillnaden mellan inkomsterna och kostnaderna. Om det överförs mera kostnader än inkomster från kommunen till landskapet minskas kommunens statsandel. Kommunens statsandel minskas då så att den nytta kommunen får begränsas till 60 procent. Det betyder att det från kommunens statsandel dras av 60 procent av den summa man får när man från beloppet av de kostnader som överförs på landskapet drar av beloppet av de inkomster som överförs på landskapet. När ökningen eller minskningen av statsandelen beräknas används de statsandelsgrunder som gäller 2018. Detta betyder att utjämningen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna beaktas i kalkylen så som den skulle genomföras utan den nedskärning av kommunalskatteprocenten som görs 2019.

I 2 mom. ingår bestämmelser om hur de ökningarna och minskningarna av statsandelen som avses i 1 mom. ska beräknas. Som grund för kalkyleringen används de slutgiltiga kommunvisa inkomstuppgifter som Statistikcentralen utarbetat för 2016 och kostnadsuppgifterna för 2015 och 2016. I fråga om kostnadsuppgifterna används medeltalet för de nämnda åren. Utgående från dessa uppgifter görs en uppskattning av kostnaderna och inkomsterna 2018. I uppskattningen beaktas de förändringar i kommunens inkomster och kostnader som förorsakas av statens åtgärder 2017 och 2018, kommunernas beslut om kommunal- och fastighetskatteprocenten samt finansministeriets prognoser för inkomst- och kostnadsutvecklingen.

Enligt 3 mom. beaktas vid kalkyleringen av de kostnader som överförs på landskapet kommunens nettokostnader för social- och hälsovården, räddningsväsendet och miljöhälsovården, så att från dessa avdras inkomsterna av verksamheten. I Statistikcentralens statistik i klassen för social- och hälsovård ingår också kostnaderna för dagvården. Dessa kostnader har dragits av från de kostnader som överförs. I de nettokostnader som överförs ingår också de avskrivningar och nedskrivningar som hänför sig till uppgiftsklassen samt rörelseöverskottet för affärsverk inom social- och hälsovården.

Som kommunens inkomster beaktas statsandelarna för den kommunala basservicen, de ökningarna i statsandelen som föranleds av ändringar i skattegrunden, dvs. de s.k. skattekompensationerna, samt intäkterna av kommunalskatten och kommunens andel av intäkterna av samfundsskatten. Bestämmelserna om samfundsskattens utdelning i skatteredovisningslagen ändras så att kommunernas utdelning av samfundsskatten minskar. Frågan behandlas närmare i den del av regeringspropositionen som behandlar beskattningen.

Som grund för beräkningen av statsandelen för den kommunala basservicen används de kalkylerade kostnaderna för statsandelsåliggandena enligt gällande lag, vilka i huvudsak baserar sig på kostnader per åldersklass och sjukfrekvens. Av de kostnader som baserar sig på åldersklasser överförs 62,5 procent. Dessutom överförs för sjukfrekvensen motsvarande andel av tilläggsdelarna och kompensationerna för skatteförluster, dvs. 71 procent. I de allmänna motiveringarna till regeringspropositionen samt i konsekvensbedömningsdelarna behandlas närmare de kostnader som överförs från kommunerna till landskapen samt de delar av statsandelen för basservicen som överförs till landskapens finansiering.

Enligt 4 mom. kan genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om hur den uppskattning som avses i 2 mom. ska utarbetas och vilka kostnader och inkomster som ska beaktas i kalkylen.

I 5 mom. föreskrivs att de ökningarna och minskningarna av statsandelen som avses i 1 mom. ska vara kostnadsneutrala i förhållandet mellan kommunerna och staten. Ökningarna och minskningarna av statsandelen genomförs kostnadsneutralt i förhållandet mellan kommunerna och staten. Om de ökningarna av statsandelen som enligt 1 mom. ska betalas till kommunerna sammanlagt är större än de minskningarna som ska göras i statsandelen avdras från statsandelen till kommunerna ett belopp som motsvarar denna skillnad. Om de minskningarna som ska göras i statsandelen till kommunerna sammanlagt är större än den ökning av statsandelen som ska betalas till kommunerna läggs till statsandelen till kommunerna på motsvarande sätt ett belopp som motsvarar denna skillnad. Minskningen eller ökningen av statsandelen är lika stor per invånare i alla kommuner.

I 6 mom. föreskrivs att kommunsammanslagningar som genomförs vid ingången av finansåret 2019 inte ska beaktas vid beräkningen av det belopp som enligt 1 mom. ska läggas till eller dras av från statsandelarna.

27 b §. Utjämning av ändringen i statsandelssystemet. I paragrafen ingår bestämmelser om utjämningen av ändringen i statsandelssystemet, genom vilken de ekonomiska förändringarna för kommunerna som systemändringen förorsakar jämnas ut.

I 1 mom. definieras jämvikten i kommunens ekonomi och förändringen av jämvikten i kommunens ekonomi. Jämvikten i kommunens ekonomi innebär skillnaden mellan årsbidraget och de planliga avskrivningarna. För att beräkna den utjämning som avses i 1 mom. uppskattas först jämvikten i kommunens ekonomi 2018, dvs. i en situation då överföringen av ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården och övriga uppgifter ännu inte överförts och statsandelsgrunderna för den kommunala basservicen enligt gällande statsandelslagfortfarande är i kraft. Den jämvikt som då fås dras av från den jämvikt som skulle ha uppstått för kommunen om de reformerade grunderna för bestämning av statsandelarna enligt denna lag hade gällt 2018 och om de överföringar av kommunens inkomster och kostnader som avses i 27 § hade varit i kraft år 2018. Den differens som då fås är förändringen i kommunens jämvikt.

I 2 mom. föreskrivs om beloppet av den utjämning av ändringen i statsandelssystemet som betalas till kommunen. För 2019 minskas eller ökas kommunens statsandel med ett belopp som motsvarar den ändring i jämvikten som avses i 2 mom. Från och med 2020 ökas eller minskas kommunens statsandel med 25 euro per år så att den ändring i kommunens jämvikt som avses i 2 mom. i sin helhet begränsas till 100 euro per invånare.

I 3 mom. föreskrivs att utjämningarna av ändringen i statsandelssystemet ska genomföras kostnadsneutralt i förhållandet mellan kommunerna och staten. Det anslås inte något separat anslag för betalningen av utjämningar utan överföringsutjämningen finansieras inom statsandelssystemet. Kommunernas statsandel minskas eller ökas på grund av utjämningarna så att minskningen eller ökningen är lika stor per invånare i alla kommuner.

28 §. Temporära minskningar och ökningarna av kommunernas statsandel. I paragrafen bestäms om sådana ökningarna och minskningarna av kommunernas andelar som är i kraft en viss tid.

När lagen träder i kraft gäller fortfarande den årliga minskningen av statsandelen för den kommunala basservicen 2016-2019 med ett belopp som motsvarar indexförhöjningen, 6,32 euro per invånare.

[Beaktande av de ändringar i skattegrunden som genomförs i beskattningen för 2019]

6 kap. Hemkommunsersättning

I detta kapitel bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om hemkommunsersättning för förskoleundervisning och grundläggande utbildning, om skyldighet att betala denna ersättning och om hur den fastställs.

29 §. Skyldighet att betala hemkommunsersättning. Enligt 1 mom. är elevens hemkommun skyldig att betala hemkommunsersättning om elevens förskoleundervisning eller grundläggande utbildning anordnas av någon annan kommun än elevens hemkommun. Hemkommunsersättningen fastställs utgående från vilken elevens hemkommun är och i vilken ålder eleven är vid utgången av året före det år som föregått finansåret. Hemkommunsersättningen gäller elever som är 6—15 år eller 16 år och som fullgör sin läroplikt, men inte elever som är under 6 år och fullgör förlängd läroplikt enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

I 2 mom. föreskrivs om hemkommunsersättningen i de fall då utbildningsanordnaren inte alls ordnar undervisning eller ordnar undervisning endast en del av året. Elevens hemkommun är inte skyldig att betala hemkommunsersättning till den del som utbildningsanordnaren inte ordnar utbildning under året. Skyldigheten att betala hemkommunsersättning upphör vid ingången av den månad som följer på månaden då utbildningen upphörde. Kommunen är alltså t.ex. inte skyldig att betala ersättning i juli om utbildningen inte längre ordnas på hösten. Bestämmelsen gäller inte utvidgning eller inskränkning av verksamheten.

I 3 mom. föreskrivs om den situation då en utbildningsanordnares verksamhet under finansåret övergår till en annan utbildningsanordnare. I detta fall har den nya utbildningsanordnaren rätt att få hemkommunsersättning på samma grunder som den vars verksamhet utbildningsanordnaren de facto fortsätter.

I 4 mom. förtydligas att som hemkommun för en elev betraktas den kommun som i befolkningsdatasystemet antecknats som elevens hemkommun vid utgången av året före det år som föregått finansåret.

30 §. Bestämmande av hemkommunsersättning. I paragrafen föreskrivs på motsvarande sätt som i gällande lag om bestämmande av hemkommunsersättning. Enligt paragrafens 1 mom. bestäms hemkommunsersättningen separat för 6-, 7—12- och 13—15-åringar enligt kommunernas och andra utbildningsanordnares faktiska kostnader för förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Enligt paragrafens 2 mom. bestäms de faktiska kostnaderna enligt 22 § dock minskade med kostnaderna för stöd till sådan undervisning för elever som får specialiserad sjukvård som avses i 4 a § i lagen om grundläggande utbildning och kostnaderna för undervisningen för elever som omfattas av förlängd läroplikt till den del kostnaderna överstiger den faktiska nivån på hemkommunsersättningen.

Enligt 3 mom. beräknas hemkommunsersättningens grunddel genom att kommunernas och andra utbildningsanordnares i 1 mom. avsedda sammanräknade faktiska kostnader för förskoleundervisning och grundläggande utbildning divideras med det viktade antalet 6—15-åringar i kommunerna. Det viktade antalet 6—15-åringar i kommunerna fås genom att antalet 6-åringar i kommunerna multipliceras med 0,61, antalet 7—12-åringar i kommunerna multipliceras med 1 och antalet 13—15-åringar i kommunerna multipliceras med 1,60, varefter dessa produkter adderas. Den på elevens ålder baserade hemkommunsersättningen fås genom att hemkommunsersättningens grunddel för 6-åringarna multipliceras med talet 0,61, för 7—12-åringarna med talet 1,00 och för 13—15-åringarna med talet 1,60. Enligt 4 mom. bestäms hemkommunsersätt-

ningen i fråga om andra läropliktiga elever enligt hemkommunsersättningsgrunden för 13–15-åringar.

I 5 mom. föreskrivs om hemkommunsersättningen för andra utbildningsanordnare än kommunerna. Andra utbildningsanordnare än kommuner får 94 procent av de hemkommunsersättningar som anges i 1–4 mom. Enligt 6 mom. beslutar finansministeriet före utgången av året före finansåret om beloppet av hemkommunsersättnings grunddel. Enligt 7 mom. kan kommunerna också komma överens om hemkommunsersättningen med varandra eller med någon annan utbildningsanordnare på annat sätt än som föreskrivs i denna paragraf.

31 §. *Hemkommunsersättning i fråga om elever som saknar hemkommun.* I paragrafen föreskrivs på motsvarande sätt som i gällande lag om bestämmande av hemkommunsersättning i fråga om elever som saknar hemkommun. I paragrafens 1 mom. bestäms att staten är skyldig att betala hemkommunsersättning till utbildningsanordnaren om inte eleven har hemkommun i Finland. Grunden för hemkommunsersättningen bestäms enligt den kommun där utbildningsanordnaren huvudsakligen ordnar undervisningen. På hemkommunsersättning till privata utbildningsanordnare tillämpas dessutom bestämmelserna i 30 § 5 mom. Enligt den får privata utbildningsanordnare, som inte är kommuner, 94 procent av de hemkommunsersättningar som anges i 30 § 1–4 mom.

Enligt 2 mom. betalar staten till privata utbildningsanordnare, vilka såsom särskild utbildningsavgift ålagts att ordna grundläggande utbildning på något annat språk än finska eller svenska, i hemkommunsersättning 57 procent av hemkommunsersättningen enligt 1 mom.

32 §. *Hemkommunsersättning när eleven har sin hemkommun i landskapet Åland.* I paragrafen föreskrivs på motsvarande sätt som i gällande lag om bestämmande av hemkommunsersättning då en 6–15-årig eller någon annan läropliktig, till hemkommunsersättning berättigande elev som får förskoleundervisning och grundläggande utbildning har sin hemkommun i en kommun i landskapet Åland. Enligt paragrafens 1 mom. är staten skyldig att betala hemkommunsersättning till kommunen eller utbildningsanordnaren. Grunden för hemkommunsersättningen bestäms enligt den kommun där utbildningsanordnaren huvudsakligen ordnar undervisningen.

Enligt 2 mom. tillämpas, om en privat utbildningsanordnare ordnar utbildning för en elev som avses i 1 mom., på statens skyldighet att betala hemkommunsersättning dessutom bestämmelserna i 30 § 5 mom. om hemkommunsersättning till privata utbildningsanordnare.

33 §. *[Ersättning för elev som är intagen för specialiserad sjukvård,] skolhemsundervisning och i fråga om elever som är placerade av barnskyddsskäl.* I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om ersättning för elev [som är intagen för specialiserad sjukvård,] skolhemsundervisning och i fråga om elever som är placerade av barnskyddsskäl.

[Enligt paragrafens 1 mom. är den kommun som under vårdtiden är hemkommun enligt lagen om hemkommun för en elev som får i 4 a § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning avsedd förskoleundervisning eller grundläggande utbildning skyldig att betala hemkommunsersättning för eleven till den kommun där sjukhuset eller annan verksamhetsenhet inom specialiserad sjukvård finns. Den beräknas genom att antalet undervisningsdagar multipliceras med de genomsnittliga faktiska årskostnader som den kommun där sjukhuset eller annan verksamhetsenhet inom specialiserad sjukvård finns har haft för undervisningen för de dagar den ordnar undervisning för eleven. Hemkommunen för elev som får stöd som avses i 4 a § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning är skyldig att betala en ersättning som motsvarar kostnaderna för stödåtgärderna till den kommun där sjukhuset eller annan verksamhetsenhet inom specialiserad sjukvård finns.]

Enligt 2 mom. är den kommun som under den tid undervisningen pågår är hemkommun för en elev som får grundläggande utbildning i ett i 57 § i barnskyddslagen avsett skolhem skyldig att för eleven till den som ordnar skolhemsundervisningen som en del av kostnaderna för barnskyddsåtgärder betala hemkommunsersättning, som beräknas genom att de arbetsdagar vid skolan under vilka eleven getts undervisning multipliceras med de genomsnittliga faktiska årskostnaderna för undervisningen per arbetsdag.

Enligt 3 mom. är den kommun som under den tid undervisningen pågår är hemkommun för en elev som är placerad på det sätt som avses i 16 b § 1 mom. i barnskyddslagen och får grundläggande utbildning skyldig att för eleven till den kommun eller den andra utbildningsanordnare som ordnar undervisningen betala ersättning, som motsvarar kostnaderna för elevens förskol- eller grundläggande undervisning.

I 4 mom. bestäms om de avdrag som ska beaktas när hemkommunsersättning för finansåret enligt 1—3 mom. beräknas. Som avdrag beaktas elevens andel av följande finansiering som betalas till utbildningsanordnare:

- 1) hemkommunsersättning som avses i 5 mom. i 29 § och 30 § 1 – 5 mom. och som bestäms kommunvis på basis av elevens ålder enligt situationen vid utgången av finansåret,
- 2) förhöjning enligt 14 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet för ordnande av undervisning för elever som omfattas av förlängd läroplikt, och
- 3) skolhemsförhöjning för sådan undervisning vid ett skolhem som avses i 15 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

I paragrafens 5 mom. finns bestämmelser om den situation då utbildningsanordnaren enligt lagen om grundläggande utbildning är en annan än elevens hemkommun enligt hemkommunslagen. Denna utbildningsanordnare ska då för elev som avses i 1 mom. betala en ersättning som motsvarar ersättningen enligt 1 mom. till elevens hemkommun enligt hemkommunslagen. Det belopp som ska ersättas är högst den andel av finansieringen som enligt 4 mom. ska betalas till utbildningsanordnaren per finansåret.

I 6 mom. bestäms om kommunernas och andra utbildningsanordnares rätt komma överens om hemkommunsersättningen med varandra.

[34 §. Ersättning för ordnande av psykolog- och kuratorstjänster inom elevvården. I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om ersättning av kostnader mellan kommuner. Enligt paragrafen kan den kommun som ansvarar för ordnandet av psykolog- och kuratorstjänster inom elevvården fakturera personalkostnaderna för psykolog- och kuratorstjänsterna av elevens eller den studerandes hemkommun. Bestämmelsen tillämpas i en situation då en elev i grundskolan eller en studerande i gymnasiet eller i grundläggande yrkesutbildning har en annan hemkommun än den kommun där skolan eller läroanstalten är belägen.

Enligt paragrafens 2 mom. behandlas tvister om faktureringen mellan kommuner i förvaltningsdomstol som förvaltningstvistemål enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).]

35 §. Beaktande av mervärdesskatten i hemkommunsersättningar till privata utbildningsanordnare och universitet. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll bestämmelserna i gällande lag men dess ordalydelse preciserades genom att också universiteten nämns. Enligt denna bestämmelse betalar staten till privata utbildningsanordnare och till universitet i samband med hemkommunsersättningen per elev ett belopp som motsvarar mervärdesskattens andel av kostnaderna för de privata utbildningsanordnarna och universiteten. Syftet med bestämmelsen

är att beakta också dold mervärdesskatt, som privata utbildningsanordnare och universitet inte kan dra av på annat sätt.

36 §. *Lämnande av uppgifter som rör hemkommunsersättningen.* I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om lämnande av uppgifter som rör hemkommunsersättningen. Kommuner och andra utbildningsanordnare ska för centraliserad utbetalning av hemkommunsersättningarna lämna in uppgifter till finansministeriet om elevantalen i förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt om deras ålder och hemkommun för de elever för vilka de är berättigade till hemkommunsersättning. Närmare bestämmelser om lämnandet av uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

37 §. *Rätt att få upplysningar som rör hemkommunsersättningen.* För att finansministeriet och elevens hemkommun ska kunna kontrollera om kommunen är skyldig att betala hemkommunsersättning ska ministeriet och hemkommunen på motsvarande sätt som i gällande lag ha rätt att, för att granska hemkommunsersättningen tillförlitlighet, på begäran av kommunen eller annan utbildningsanordnare få namn och personbeteckningar för de elever vilkas hemkommun kommunen är och för vilkas undervisning någon annan utbildningsanordnare ansvarar.

38 §. *Twist om hemkommunsersättningen.* I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om avgörande av tvister om hemkommunsersättningar. Vid tvistemål som gäller hemkommunsersättningar är parterna betalaren av hemkommunsersättningen (elevens hemkommun) och mottagaren samt ofta också en annan kommun. Finansministeriet är inte part i målet även om det sköter avdrag som gäller hemkommunsersättningar och samlar uppgifterna för betalande av hemkommunsersättningen. Tvister som gäller hemkommunsersättningar behandlas i förvaltningsdomstol som förvaltningstvistemål enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

7 kap. Administration och utbetalning av statsandel

I detta kapitel bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om administration och utbetalning av statsandel.

39 §. *Administration och utbetalning av statsandel.* Finansministeriet bereder i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet och vid behov med social- och hälsovårdsministeriet de inverknings- och kulturministeriet och vid behov med social- och hälsovårdsministeriet de inverknings- och kulturministeriet förändringar i de statsandelsåligganden som avses i denna lag har och beräkningen av statsandelsgrunderna med avseende på beredningen av statsbudgeten.

40 §. *Förhandling om statsandel.* I paragrafen bestäms om förhandlingsskyldighet när det gäller statsandelar. Enligt paragrafens 1 mom. ska finansministeriet tillsammans med undervisnings- och kulturministeriet förhandla med Finlands Kommunförbund r.f. om justeringar av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna så som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet.

Enligt paragrafens 2 mom. ska finansministeriet som ett led i det basserviceprogramförfarande som avses i 11 § i kommunallagen (410/2015) förhandla med undervisnings- och kulturministeriet och Finlands Kommunförbund r.f. om hur kostnaderna för förändringar i statsandelsåliggandena utvecklas och hur förändringar i statsandelsåliggandena inverkar på bestämningsgrunderna och kostnaderna för statsandelar och statsunderstöd samt på de statsandelar och statsunderstöd som kan beviljas.

41 §. *Beviljande av statsandel och beslut om utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna.* Paragrafen motsvarar till sitt innehåll gällande lag. Finansministeriet beslutar om

kommunens statsandel och om utjämning av statsandelen senast före utgången av året före finansåret.

Höjning av statsandelen enligt prövning kan beviljas på ansökan och finansministeriet beslutar om ansökningstiderna.

42 §. Utbetalning av statsandelar och hemkommunsersättningar. I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag att statsandelar, hemkommunsersättningar och annan finansiering utbetalas centraliserat av Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning. Finansieringen utbetalas som en helhet både i fråga om finansministeriets och undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområdets finansiering.

I paragrafens 2 mom. bestäms om lämnande av uppgifter. Finansministeriet och undervisnings- och kulturministeriet ger in följande uppgifter till Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning för utbetalning av de belopp som avses i 1 mom.:

- 1) i 41 § avsedda statsandelsbeslut och beslut om utjämning på basis av skatteinkomsterna,
- 2) i 5 kap. avsedda övriga uppgifter om minskningar och öknings av statsandelarna,
- 3) på basis av de uppgifter som avses i 36 § uppgifter om de hemkommunsersättningar enligt 29 § och 30 § 1—5 mom. som i samband med utbetalning av statsandel till kommunerna ska dras av för respektive kommun och om de hemkommunsersättningar enligt 29 § och 30 § 1—5 mom. samt 31 och 32 § som ska betalas till kommunen och andra utbildningsanordnare,
- 4) i 35 § avsedda mervärdesskatteandelar till privata utbildningsanordnare,
- 5) i 6, 7, och 10—22 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet avsedda statsandelar och finansieringar,
- 6) i 17 § i lagen om fritt bildningsarbete avsedda statsandelsbeslut.

Enligt 3 mom. betalar Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning ut de belopp som avses i denna paragraf till kommuner och andra mottagare av statsandel eller finansiering i jämnstora poster månatligen från finansårets ingång, senast den 11 dagen i varje månad.

Enligt 4 mom. ska, om kommunen enligt de beslut som avses i 2 mom. är skyldig att betala mera än vad som betalas till den, Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning ta ut skillnaden hos kommunen enligt det som i 3 mom. föreskrivs om utbetalning.

I 5 mom. bestäms om beaktande av justeringar vid utbetalningen. Till den del statsandelarna, finansieringen eller statsunderstöden justeras med stöd av 50 § 2 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet beaktas justeringarna vid utbetalningen av statsandelar, hemkommunsersättningar och annan finansiering som avses i 1 mom. före utgången av februari året efter finansåret.

I 6 mom. bestäms om finansministeriets rätt att besluta om tidpunkten för utbetalning av höjning av statsandelen enligt prövning.

43 §. Rättelse av räknefel. I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om rättelse av räknefel. Förfarandet avviker från rättelse av skrivfel enligt 51 § i förvaltningslagen (434/2003) så att det gäller också annat än beslut och att det inte förutsätts att räknefelet ska vara uppenbart. Dessutom kan ett fel i ett beslut rättas även om rättelsen skulle leda till ett oskäligt resultat för en part och felet inte har föranletts av vederbörandes eget förfarande. Enligt denna bestämmelse kan räknefel i både statsandelsbeslut och i beslut om utjämning av

statsandel på basis av skatteinkomsterna rättas. Dessutom kan räknefel i beslut om hemkommunsersättning samt i den betalningsförteckning som finansministeriet lämnar in till Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning rättas. Denna bestämmelse är nödvändig eftersom beräkningen av kommunernas statsandelar kräver många räkneoperationer med relativt kort tidtabell. Då ökar möjligheten till fel.

44 §. *Betalning av utebliven förmån.* Denna paragraf motsvarar bestämmelserna i gällande lag. Om det framkommer nya uppgifter kan kommunen ansöka om utebliven statsandel även efter att den i 51 § angivna tiden för fastställande av rättelseyrkande gått ut. Denna bestämmelse tillämpas inte på hemkommunsersättningar utan tvister som gäller dem behandlas i förvaltningsdomstol som förvaltningstvistemål. På beloppet ska betalas en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen (633/1982) från ingången av den månad då statsandelen borde ha betalats. Om den uteblivna förmånen har liten betydelse och utgifterna för betalningen av den inte skulle stå i proportion till sakens ekonomiska betydelse, betalas förmånen dock inte. Finansministeriet får även besluta att en utebliven förmån betalas senare i samband med utbetalningen av följande statsandel.

45 §. *Återbetalning av grundlös förmån.* Denna paragraf motsvarar gällande lag. Om en kommun utan grund har fått statsandel enligt denna lag, ska finansministeriet bestämma att det överbetalda beloppet ska återbetalas. På det belopp som återbetalas tas en årlig ränta enligt 3 § 2 mom. i räntelagen ut räknat från ingången av den månad under vilken statsandelen eller hemkommunsersättningen har betalats. Om den förmån som ska återbetalas är liten eller om det ska anses vara oskäligt att kräva återbetalning eller ta ut ränta, behöver det inte bestämmas att förmånen ska återbetalas. Finansministeriet får besluta att en förmån som ska återbetalas avdras senare i samband med utbetalningen av följande statsandel.

46 §. *När betalningsskyldigheten upphör.* Paragrafen motsvarar bestämmelserna i gällande lag. Skyldigheten att betala en utebliven förmån eller att återbetala en grundlös förmån upphör inom fem år från utgången av det finansår då förmånen borde ha betalats eller betalades.

8 kap. Särskilda bestämmelser

47 §. *Bestämmande av statsandelen vid kommunsammanslagningar.* I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om beräkningen av statsandelarna vid kommunsammanslagningar. När kommuner sammanslås beräknas den nya kommunens statsandelar och på skatteinkomsterna baserade utjämning av statsandelen på basis av de uppgifter för kommunen som ligger till grund för bestämmandet av statsandelen för det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft. Som kommunens invånarantal betraktas de sammanräknade invånarantalerna i de kommuner som ändringen i kommunindelningen berör vid utgången av året före det år som föregår det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft. De kalkylerade kostnader som avses ovan i 6 §, de koefficienter som avses ovan i 7—11 § och de tilläggsdelar som avses i 12—15 § fås genom sammanräkning av grunderna för de kalkylerade kostnaderna, koefficienterna och tilläggsdelarna för respektive kommun.

48 §. *Bestämmande av statsandelen när en del av en kommun överförs till en annan kommun.* I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om bestämmande av statsandelen när en del av en kommun överförs till en annan kommun. Om en del av en kommun överförs till en annan kommun beräknas statsandelarna och den på skatteinkomsterna baserade utjämningen av statsandelen för den utvidgade kommunen, i fråga om det område med vilket kommunen utvidgas, på basis av de uppgifter som ligger till grund för bestämmandet av statsandelen för den kommun som minskar det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft. Statsandelarna och utjämningen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna för den kommun av vilken en del överförs till en annan kommun fördelas det år då ändringen i kommun-

indelningen träder i kraft mellan den kommun som minskar och den kommun eller de kommuner som utvidgas i samma proportion som antalet invånare i den kommun som blir mindre fördelar sig mellan dem. Inom undervisnings- och kulturverksamheten beviljas den på det kalkylerade antalet studerande, undervisningstimmar, handledningstimmar, studerandeveckor, studerandeårsverken och årsverken baserade statsandelen de kommuner som vid ändring i kommunindelningen åläggs att ordna tjänsterna i fråga.

Enligt paragrafens 4 mom. tillämpas det som bestäms i denna paragraf det år ändringen i kommunindelningen träder i kraft på alla statsandelar samt det år ändringen i kommunindelningen träder i kraft och året därpå på den på skatteinkomsterna baserade utjämnningen av statsandelen.

49 §. Bestämmande av statsandelen när en kommuns område delas. I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som enligt gällande lag om bestämmande av statsandelen när en kommun slås samman med två eller flera kommuner. I fråga om området för den kommun som upplöses ska statsandelarna och den på skatteinkomsterna baserade utjämnningen av statsandelarna för de nya eller utvidgade kommunerna beräknas på basis av de uppgifter för den kommun som upplöses vilka skulle ligga till grund för bestämmandet av statsandelen det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft. Enligt paragrafens 2 mom. delas det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft de statsandelar som avses i 1 mom. mellan de nya eller utvidgade kommunerna i samma proportion som antalet invånare i den kommun som upplöses fördelar sig mellan de övriga kommuner som ändringen i kommunindelningen gäller.

Enligt 3 mom. beviljas inom undervisnings- och kulturverksamheten den på det kalkylerade antalet studerande, undervisningstimmar, handledningstimmar, studerandeveckor, studerandeårsverken och årsverken baserade statsandelen de kommuner som vid ändring i kommunindelningen åläggs att ordna tjänsterna i fråga.

I 4 mom. bestäms om grunden för invånarantalet. Som grund för invånarantalet i områdena i kommunen betraktas invånarantalet vid utgången av året före det år som föregår det år då ändringen i kommunindelningen träder i kraft.

Enligt paragrafens 5 mom. tillämpas det som bestäms i denna paragraf det år ändringen i kommunindelningen träder i kraft på alla statsandelar samt det år ändringen i kommunindelningen träder i kraft och året därpå på den på skatteinkomsterna baserade utjämnningen av statsandelen.

50 §. Vite I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om vite. Om en kommun, en samkommun eller en utbildningsanordnare vid ordnandet av statsandelsåligganden har underlåtit att uppfylla en förpliktelse om vilken det föreskrivs eller bestäms i lag eller med stöd av lag, kan regionförvaltningsverket, efter att ha hört det behöriga ministeriet, ålägga kommunen eller hemkommunsersättningsstagaren att vid vite uppfylla förpliktelsen.

9 kap. Överklagande

I detta kapitel bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om rättelseförfarande och överklagande.

51 §. Rättelseförfarande. Om en kommun som inte nöjer sig med ett beslut av finansministeriet som gäller beviljande av statsandel, utjämnning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna eller beloppet av hemkommunsersättningens grunddel har kommunen rätt att inom tre månader från delfäendet av beslutet framställa ett skriftligt rättelseyrkande hos finansministeriet. Rätten att kräva rättelse föreslås också gälla höjning av statsandel enligt prövning enligt

25 §, eftersom höjningen är en del av beslutet om beviljande av statsandel. En anvisning om rättelseyrkande ska fogas till beslutet.

52 §. Överklagande. I paragrafen bestäms på motsvarande sätt som i gällande lag om överklagande av rättelseyrkande. Beslut som meddelats med anledning av rättelseyrkande får överklagas genom besvär på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

10 kap. **Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

53 §. Ikraftträdande. I paragrafen bestäms att lagen träder i kraft den 1 januari 2019, dvs. samtidigt som ansvaret för organiseringen av uppgifterna övergår på landskapen.

54 §. Bestämmelser som upphävs. I paragrafen bestäms att lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) jämte ändringar upphävs. Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den lag om statsandel för kommunal basservice som upphävs genom denna lag, ska denna lag tillämpas i stället för den.

Enligt paragrafens 2 mom. får åtgärder som är nödvändiga för beviljande av statsandel och för utbetalning av statsandel och hemkommunsersättningar för finansåret 2019 vidtas före ikraftträdandet.

55 §. Ikraftträdandebestämmelser. Justering av statsandelskalkyler I paragrafen bestäms att de kalkyler som avses i 27 § och 27 b § justeras 2019.

Enligt 1 mom. justeras de kalkyler som avses i 27 § och 27 b år 2019. De kalkyler som avses i dessa paragrafer utförs på nytt på basis av medeltalet av de slutliga kommunvisa kostnadsuppgifterna som Statistikcentralen uppgör för 2017 och 2018 och inkomstuppgifterna för 2018. De nya kalkylerna ligger från och med 2020 till grund för de statsandelar som beviljas enligt 27 § och 27 b §.

I 2 mom. ingår bestämmelser om konsekvenserna av justeringen av kalkylerna. Om det efter justeringen konstateras att det till en kommun 2019 betalats mera eller mindre i statsandel än kommunen enligt kalkylen i 1 mom. har rätt till, minskas eller ökas den statsandel som kommunen beviljas med ett belopp som motsvarar skillnaden och det avdras eller betalas i lika stora delar åren 2020-2023.

I 3 mom. föreskrivs om kostnadsneutralitet i förhållandet mellan kommunerna och staten i fråga om de justeringar som avses i denna paragraf. De justeringar som avses här genomförs inom statsandelssystemet. Kommunernas statsandelar minskas eller ökas så att minskningen eller ökningen av statsandelen är lika stor per invånare i alla kommuner.

I 4 mom. föreskrivs om statsrådets rätt att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om justeringen av kalkylerna enligt 1 mom. kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

1.7 Lag om inkomstskatteskalen för 2019

I denna proposition föreslås att förvärvsinkomstskatteskalans struktur ska revideras då det lagstiftas om förvärvsinkomstskatteskalen för 2019. Skalans nedre gräns sänks från nuvarande 16 700 euro till 3 100 euro. Detta innebär att man på förvärvsinkomst börjar betala inkomstskatt till staten på en lägre inkomstnivå jämfört med nuläget, det vill säga fler skattskyldiga än hittills kommer att betala inkomstskatt till staten. Det ska också fogas fler inkomstklasser till skalan så att skalan skulle bestå av 7 inkomstklasser istället för som hittills av 4 klasser. Inkomst-

gränserna för inkomstklasserna och marginalskattegraderna dimensioneras så att revideringens inverkan på beskattningen av förvärvsinkomster ska vara så neutrala som möjligt.

1.8 Inkomstskattelag

3 §. Samfund. I paragrafen föreskrivs om definitionen av samfund. Med samfund avses i inkomstskattelagen bland annat staten och dess inrättningar, kommuner och samkommuner samt församlingar och andra religionssamfund. Till paragrafen fogas en ny 2 punkt enligt vilken samfund även kommer att avse landskap som avses i landskapslagen. Landskap skulle enligt inkomstskattelagen därmed vara samfund på samma sätt som staten, kommuner och samkommuner.

21 §. Delvis skattefria samfund. I paragrafen föreskrivs om vissa samfunds skyldighet att betala inkomstskatt. Dessa så kallade delvis skattefria samfund betalar inkomstskatt enbart till kommunen enligt den nedsatta inkomstskattesats som avses i 124 § 3 mom. i inkomstskattelagen. Enligt 1 mom. 3 punkten i paragrafen utgörs delvis skattefria samfund av kommuner, samkommuner och landskap samt av pensionsanstalter, pensionsstiftelser eller pensionskassor som har grundats för deras anställda, eller motsvarande pensionsanstalter, pensionsstiftelser eller pensionskassor som får understöd av allmänna medel.

I 1 mom. 3 punkten i paragrafen nämns redan nu även landskap i samband med kommuner och samkommuner. Enligt förarbeten till inkomst- och förmögenhetsskattelagen från 1988 har dock landskap upptagits i förteckningen uttryckligen för att förtydliga skattskyldighetsstatusen för landskapet Åland (RP 109/1988 rd). Därför föreslås det att 1 mom. 3 punkten ändras så att det i förteckningen uttryckligen nämns landskap som avses i landskapslagen samt landskapet Åland. I 66 § i självstyrelselagen för Åland har dessutom föreskrivits att landskapet Åland åtnjuter samma rätt som staten i fråga om skattefrihet och andra därmed jämförbara förmåner.

Eftersom det är fråga om den regionala förvaltningen föreslås det att landskapens skattskyldighet ska motsvara kommunernas och samkommunernas skattskyldighet. Därför föreslås det att 4 mom. ändras så att landskapens skattskyldighet motsvarar kommunernas och samkommunernas skattskyldighet. Landskapen skulle sålunda endast vara skattskyldiga för näringsinkomst och för inkomst från i allmänt eller allmännyttigt syfte använd fastighet eller del av fastighet. Skatten fastställs då enligt en reducerad skattesats i enlighet med 124 § 3 mom. i inkomstskattelagen. Undantaget som anges i paragrafens 4 mom., enligt vilket kommunerna inte är skattskyldiga för intäkter för näringsverksamhet som utövas inom det egna området och inte heller för intäkter som genereras av fastighet som är belägen inom det egna området, ska inte gälla landskap.

31 §. Särskilda stadganden om naturliga avdrag. I paragrafens 1 mom. finns det bestämmelser om och en exempelförteckning över utgifter för inkomstens förvärvande. Enligt 1 mom. 5 punkten i paragrafen är utgifter för inkomstens förvärvande bland annat skäligen kostnader som direkt har föranletts av skötseln av statliga förtroendeuppdrag samt avgifter som har tagits ut på mötesarvoden för kommunala förtroendeuppdrag. Eftersom även landskapet kommer att ledas av ett genom val utsett fullmäktige, föreslås det att 1 mom. 5 punkten ändras så att även avgifter som har tagits ut på mötesarvoden för landskapsbaserade förtroendeuppdrag ska betraktas som utgift för inkomstens förvärvande på motsvarande sätt som avgifter som tagits ut på mötesarvoden för kommunala förtroendeuppdrag.

49 §. Partiellt skattefria överlåtelsevinster. I paragrafen föreskrivs om situationer där det skattepliktiga beloppet av en överlåtelsevinst för en annan skattskyldig än ett samfund, ett öppet bolag eller ett kommanditbolag räknas ut och där det från överlåtelsepriset ska dras av minst 80 procent. Enligt 1 mom. 4 punkten i paragrafen kan från överlåtelsepriset dras av minst 80

procent om fast egendom överläts till staten, ett landskap, en kommun eller en samkommun. I bestämmelsen nämns alltså redan landskap. Eftersom det i Finland dock för närvarande inte finns andra juridiska personer än landskapet Åland som juridiskt kan betraktas som landskap föreslås det att bestämmelsen ska preciseras. Eftersom det är motiverat att även i detta sammanhang jämställa landskap med stat, kommun eller samkommun, föreslås det att 1 mom. 4 punkten i paragrafen ändras så att det från överlåtelsepriset ska kunna dras av minst 80 procent om fast egendom överläts till ett landskap som avses i landskapslagen.

82 §. Stipendier, understöd och hederspris. Stipendier, studiebidrag och andra understöd samt pris som erhållits från andra än staten, en kommun eller något annat offentligrättsligt samfund eller från Nordiska rådet är i princip skattefria. Stipendier, studiebidrag och andra understöd samt pris som erhållits från andra än ovan nämnda instanser är dock skattepliktig inkomst till den del det sammanlagda beloppet av dem samt av stipendier, andra understöd, studiebidrag och pris som erhållits från offentligrättsliga samfund och Nordiska rådet, efter avdrag av utgifterna för inkomstens förvärvande eller bibehållande, under skatteåret överstiger det årliga beloppet av ett statligt konstnärstipendium.

För tydlighets skull föreslås det att paragrafens 2 mom. ändras så att även skattebehandlingen av stipendier, studiebidrag och andra understöd samt pris som erhållits av landskap skulle motsvara skattebehandlingen av motsvarande prestationer som erhållits av andra offentliga samfund.

97 a §. Studiepenningssavdrag. Till lagen fogas en ny 97 a §. I paragrafen föreskrivs om ett studiepenningssavdrag som skulle ersätta det nuvarande i 105 § angivna studiepenningssavdraget vid kommunalbeskattningen. Innehållet i paragrafen kommer i övrigt att motsvara den nuvarande 105 § men studiepenningssavdraget kommer även vid statsbeskattningen att beviljas till samma belopp som vid kommunalbeskattningen.

100 §. Pensionsinkomstsvdrag vid statsbeskattningen. Det föreslås att bestämmelserna i paragrafens 2 mom. om grunderna för fastställande av avdraget ska ändras. Fullt pensionsinkomstsvdrag ska räknas ut så att det från full folkpension som har multiplicerats med talet 1,53, istället för som nu med talet 3,8, dras av den minsta beskattningsbara inkomsten enligt den progressiva inkomstskatteskalen, varefter återstoden avrundas uppåt till följande hela tio euro.

Det föreslås att bestämmelserna om grunderna för minskning av avdraget i paragrafens 3 mom. ändras så att om den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst är större än fullt pensionsinkomstsvdrag, ska avdraget minskas med 28 procent istället för nuvarande 44 procent av det belopp som nettoförvärvsinkomsten överstiger det fulla pensionsinkomstsvdraget med.

101 §. Pensionsinkomstsvdrag vid kommunalbeskattningen. Det föreslås även att grunderna för fastställande av pensionsinkomstsvdraget vid kommunalbeskattningen ska ändras. Det föreslås att bestämmelserna om grunderna för fastställande i paragrafens 2 mom. ändras så att beloppet av full folkpension ska multipliceras med 1,44, istället för som nu med 1,39, varefter produkten ska minskas med 1 480 euro och resten ska avrundas uppåt till följande hela tio euro. Om den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst är större än fullt pensionsinkomstsvdrag, ska avdraget minskas med 80 procent istället för nuvarande 54 procent av det överskjutande beloppet.

104 §. Invalidavdrag vid kommunalbeskattningen. Det föreslås att paragrafen ska upphävas, varvid invalidavdraget vid kommunalbeskattningen skulle slopas ur inkomstbeskattningen.

105 §. *Studiepenningsavdrag vid kommunalbeskattningen.* Det föreslås att paragrafen ska upphävas, eftersom studiepenningsavdrag i fortsättningen även ska beviljas vid statsbeskattningen. Det föreslås att bestämmelser om det nya studiepenningsavdraget ska införas i lagens

106 §. *Grundavdrag vid kommunalbeskattningen.* Det föreslås att maximibeloppet för grundavdraget vid kommunalbeskattningen sänks från nuvarande 3020 euro till 2 960 euro. Det föreslås även att avdragets minskningsprocent ska sänkas från nuvarande 18 procent till 12 procent.

125 §. *Arbetsinkomstavdrag.* Det föreslås att bestämmelserna i paragrafens 2 mom. om grunderna för fastställande av avdraget ska ändras. Det föreslås att avdragets kumulativa beräkningsgrund ändras så att avdraget istället för nuvarande 11,8 procent ska utgöra 21 procent av det belopp varmed de inkomster som berättigar till avdrag överstiger 2 500 euro. Det föreslås att det maximala beloppet höjs från nuvarande 1 260 euro till 1 730 euro. När den skattskyldiges nettoförvärvsinkomst överstiger 22 500 euro skulle avdraget minska med 1,97 procent istället för med nuvarande 1,46 procent av det belopp med vilket nettoförvärvsinkomsten överstiger 22 500 euro. För närvarande är gränsen för nettoförvärvsinkomsten 33 000 euro.

126 §. *Invalidavdrag vid statsbeskattningen.* Det föreslås att paragrafen ska upphävas, varvid invalidavdraget vid statsbeskattningen skulle slopas ur inkomstbeskattningen.

1.9 Lag om beskattningsförfarande

16 §. *Utomstående allmänna skyldighet att lämna uppgifter om utgifter och avdrag.* I paragrafen finns bestämmelser om utomstående allmänna skyldighet att lämna uppgifter om utgifter och avdrag till Skatteförvaltningen. Enligt 11 mom. ska kommuner och samkommuner som tar ut i 31 § 1 mom. 5 punkten i inkomstskattelagen nämnda avgifter på förtroendevaldas mötesarvoden tillstålla Skatteförvaltningen behövliga uppgifter om de uttagna avgifterna. Det föreslås att momentet ändras så att även landskapen ska tillstålla Skatteförvaltningen motsvarande uppgifter om avgifter på förtroendevaldas mötesarvoden som tagits ut.

18 §. *Myndigheternas allmänna skyldighet att lämna uppgifter.* I paragrafen finns bestämmelser om myndigheternas allmänna skyldighet att lämna uppgifter till Skatteförvaltningen. Enligt 5 mom. i paragrafen ska statliga och kommunala myndigheter för beskattningen tillstålla Skatteförvaltningen behövliga uppgifter som de har i sin besittning om fastigheter, om byggnaderna på dem, om markens och byggnadernas beskaffenhet samt om planläggningen och ägarna. Det föreslås att momentet ändras så att landskapens myndigheter ska ha motsvarande anmälningsskyldighet beträffande uppgifter som de har i sin besittning som statliga och kommunala myndigheter.

Enligt 6 mom. i paragrafen skall statliga och kommunala myndigheter samt andra offentliga samfund för beskattningen tillstålla Skatteförvaltningen behövliga uppgifter som de har i sin besittning om beviljade närings-, sysselsättnings- och därmed jämförbara subventioner och understöd samt om mottagarna och de utbetalda beloppen. Skyldigheten att lämna upplysningar gäller också andra samfund som beviljar subventioner och understöd, då dessa helt eller delvis finansieras med offentliga medel. Det föreslås att momentet ändras så att landskapens myndigheter skulle ha motsvarande anmälningsskyldighet som statliga och kommunala myndigheter.

20 §. *Myndigheternas särskilda skyldighet att lämna uppgifter.* I paragrafen stadgas om myndigheternas särskilda skyldighet att lämna uppgifter. Enligt 1 mom. i paragrafen skall statliga och kommunala myndigheter samt andra offentliga samfund på begäran av Skatteförvaltningen lämna eller för granskning förete sådana uppgifter som kan behövas för beskattning eller

ändringssökande och som framgår av handlingar som myndigheten eller det offentliga samfundet har i sin besittning eller annars känner till, om uppgifterna inte gäller en sak i vilken vittnesmål enligt lag inte får avges. Ingen får dock vägra lämna sådana uppgifter om någon annans ekonomiska ställning som inverkar på beskattningen.

Det föreslås att paragrafens 1 mom. ska preciseras så att förutom stat och kommun även landskap ska nämnas som offentligt samfund.

91 a §. Meddelande om kommunens och församlingens inkomstskattesats. I paragrafen finns det bestämmelser om meddelandet av kommunens och församlingens inkomstskattesats. Enligt 1 mom. i paragrafen skall kommunen ange inkomstskattesatsen med en fjärdedels procentenhets noggrannhet. Eftersom kommunalskatteprocenten i fortsättningen kommer att vara betydligt lägre än hittills föreslås det att 1 mom. ändras så att kommunen ska ange inkomstskattesatsen med en tiondels procentenhets noggrannhet. Ändringen gäller första gången meddelandet om inkomstskattesatsen för 2022.

91 b §. Noggrannheten på kommunernas inkomstskattesats åren 2019 - 2021. Det föreslås att det till lagen temporärt fogas en bestämmelse där man ska föreskriva om noggrannheten på kommunernas inkomstskattesats åren 2019 – 2021. Kommunerna ska under nämnda övergångsperiod ange inkomstskattesatsen till Skatteförvaltningen med en hundraedels noggrannhet.

1.10 Lag om skatteredovisning

12 §. Skattetagargruppernas utdelning. I paragrafen finns bestämmelser om samfundsskattens utdelning. I förslaget föreslås det att kommunernas andel av intäkterna från samfundsskatten ska sänkas. Därför föreslås det att denna paragraf ändras så att kommunernas andel i fortsättningen skulle uppgå till 19,28 procent av samfundsskatten istället för nuvarande 30,34 procent. Statens andel av samfundsskatten skulle å sin sida öka från nuvarande 69,66 procent till 80,782 procent.

1.11 Lag om skatteförvaltningen

30 §. Beskattningskostnader och deras fördelning. I paragrafen finns bestämmelser om beskattningskostnader och deras fördelning mellan olika skattetagare. Beskattningskostnaderna betalas av staten och staten tar ut de i 2 mom. nämnda beskattningskostnaderna av de övriga skattetagarna.

I förslaget föreslås det betydande ändringar i fördelningen av statens och kommunernas skatteutfall. Därför föreslås det att 2 mom. ändras så att staten, av de årliga kostnader som avses i 1 mom., av kommunerna skulle ta ut 15,8 procent istället för nuvarande 30,8 procent. Kommunernas andel av beskattningskostnaderna skulle således minska med 15 procentenheter och statens andel å sin sida öka med 15 procentenheter. Andelen som Evangelisk-lutherska kyrkans församlingar svarar för ska bibehållas på nuvarande 3,4 procent och Folkpensionsanstaltens andel ska bibehållas på 5,9 procent.

1.12 Lag om kommunala tjänsteinnehavare

Det föreslås att lagens rubrik ändras samtidigt som det föreslås att tillämpningsområdet utvidgas så att det omfattar inte bara tjänsteinnehavare hos kommunerna utan också tjänsteinnehavare hos landskapen och landskapens offentligt rättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar. Det föreslås att ordet ”kommunala” ändras till ”kommuner”. Ordet har blivit vedertaget och motsvarande ändring har gjorts i den nya kommunallagen.

1 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att tillämpningsområdet utvidgas så att lagen tillämpas även på tjänsteinnehavare hos landskapen och landskapens offentlighetsrättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar.

2 §. Tjänsteinnehavare och tjänsteförhållande. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den motsvarar innehållet.

I analogi med lagens föreslagna utvidgade tillämpningsområde föreslås paragrafen få ett bredare tillämpningsområde som omfattar även landskapen och landskapens offentlighetsrättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar.

3 §. 2 mom., 6 § 1 och 2 mom., 25 § 1 mom. och 39 § 2 mom. Enligt gällande ordalydelse gäller var och en av paragraferna kommunens rätt eller skyldighet gentemot kommunala tjänsteinnehavare. Eftersom det föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta även landskap och landskapens offentlighetsrättsliga inrättningar, dvs. varje landskaps serviceinrättning, föreslås bestämmelserna bli tillämpliga även på tjänsteinnehavare hos landskapet och landskapets serviceinrättning.

5 §. Anställning i tjänsteförhållande. Det föreslås att paragrafen delas upp i två olika moment. I 1 mom. kvarstår enligt förslaget bestämmelsen om att i ett tjänsteförhållande som har varit offentligt ledigförklarat kan anställas endast en person som har sökt det inom ansökningstiden och uppfyller behörighetsvillkoren. I ett tjänsteförhållande som ledigförklarats i ett landskap kan anställas endast en person som har sökt tjänsten inom utsatt tid.

Vid en jämförelse av för- och nackdelarna med ett öppet och offentligt ansökningsförfarande å ena sidan och ett samtyckesförfarande å andra sidan vid anställning av landskapets ledande tjänsteinnehavare underbyggs samtyckesförfarandet av bl.a. möjligheten att få goda sökande i synnerhet bland personer i sådana ledaruppgifter inom produktion som konkurrerar med den privata sektorn. Kraven på öppenhet och transparens förutsätter dock ett offentligt ansökningsförfarande. Det bör förutsättas att också de som enligt ett samtyckesförfarande gått med på att söka offentliggörs, och en jämförelse av alla sökande bör förberedas tillsammans. Samtyckesförfarandets motiv att locka sökande som inte vill vara med i en offentlig jämförelse förlorar då sin betydelse.

Som 2 mom. föreslås den bestämmelse i den gällande paragrafen enligt vilken till tjänsten som kommundirektör och i enlighet med fullmäktiges beslut även till ett annat tjänsteförhållande också kan antas en person som inte har sökt tjänsten om hen samtycker därtill och förutsatt att hens behörighet har utretts. Dessutom föreslås det en precisering om att det handlar uttryckligen om tjänster hos kommunen. Preciseringen innebär att nuläget i kommunerna inte förändras.

5 a §. Det föreslås att en ny 5 a § fogas till lagen. I det föreslagna 1 mom. föreskrivs det om möjligheten att ingå ett avtal (karensavtal) om en bestämd tid under vilken en tjänsteinnehavares rätt att övergå till andra uppgifter begränsas villkorligt. I karensavtalet ska det avtalas om en karenstid för viss tid för möjligheten att övergå till en annan anställning eller uppgift eller att inleda närings- eller yrkesutövning eller annan verksamhet, såsom att vara verkställande direktör eller professionell styrelseledamot.

Avtal ska ingås i de situationer som avses i 2 mom. efter det att myndigheten har konstaterat att de kriterier som anges i bestämmelsen uppfylls. Ingående av karensavtal förutsätter att tjänsteinnehavaren i sitt tjänsteförhållande har tillgång till sådan information som är sekretessbelagd eller skyddas av bestämmelser som i övrigt begränsar offentligheten och som på ett väsentligt sätt kan utnyttjas hos en annan arbetsgivare eller vid närings- eller yrkesutövning eller

någon annan motsvarande verksamhet för att skaffa sig själv eller någon annan fördel. Vid prövningen av om informationen på ett väsentligt sätt kan utnyttjas för att skaffa sig själv eller någon annan fördel ska det bedömas om tjänsteinnehavaren kan utnyttja information om t.ex. konkurrerande företag eller förhållandena eller marknaden inom branschen. Vid prövningen ska det också bedömas om tjänsteinnehavaren har information som företagen inom branschen i allmänhet inte har tillgång till.

Det kan bestämmas att karensavtal är en förutsättning för utnämning till tjänsteförhållandet eller för ändrade uppgifter. Den föreslagna bestämmelsen förpliktar dock inte en sökande eller en tjänsteinnehavare att ingå ett avtal. Om ett karensavtal är en förutsättning för en utnämning bör avtalet nämnas redan i platsannonsern för tjänsteförhållandet.

Avtalet ska i regel ingås innan en person anställs i tjänsteförhållande, men vid behov också under tjänsteförhållandet, innan tjänsteinnehavaren börjar arbeta med uppgifter som förutsätter ett avtal om en karenstid.

Paragrafen föreslås gälla alla tjänsteinnehavare. Det är inte möjligt att avgränsa målgruppen till endast en del av tjänsteinnehavarna, eftersom de uppgifter som avses i paragrafen kan finnas inom alla förvaltningsområden och på olika organisationsnivåer. Det är fråga om vilken slags information en tjänsteinnehavare i sitt tjänsteförhållande har tillgång till. Karensavtal omfattar de tjänsteinnehavare som har tillgång till exempelvis känslig information eller information med betydande ekonomiskt värde. Till denna grupp hör i första hand de högsta tjänsteinnehavarna men också andra tjänsteinnehavare som behandlar t.ex. offentliga upphandlingar och avtal eller som i övrigt har tillgång till sådan information som är sekretessbelagd eller skyddas av bestämmelser som i övrigt begränsar offentligheten och som t.ex. i ekonomisk verksamhet kan utnyttjas för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Det bör övervägas om ett karensavtal ska ingås och ställas som förutsättning för anställning i tjänsteförhållande eller övergång till nya uppgifter i det fallet att tjänsteinnehavarens kommande uppgifter omfattar arbete med information som är sekretessbelagd eller skyddas av bestämmelser som i övrigt begränsar offentligheten. Också under en pågående anställning ska ett karensavtal ingås innan tjänsteinnehavarens uppgifter ändras så att tjänsteinnehavaren har tillgång till information som är sekretessbelagd eller skyddas av bestämmelser som i övrigt begränsar offentligheten.

Enligt det föreslagna 3 mom. får karenstiden avtalas att omfatta högst tolv månader efter det att tjänsteförhållandet har upphört. När karenstidens längd fastställs ska det bedömas om tjänsteinnehavaren kan utnyttja sådan information om t.ex. konkurrerande företag eller förhållandena eller marknaden inom branschen som tjänsteinnehavaren fått på grund av tjänsteställningen samt om tjänsteinnehavaren har sådan information eller sådant kunnande som företagen inom branschen i allmänhet inte har tillgång till. När karenstidens längd fastställs ska det också bedömas i vilket skede den information som är sekretessbelagd eller skyddas av bestämmelser som i övrigt begränsar offentligheten och som tjänsteinnehavaren känner till har förlorat en sådan betydelse att den i den nya anställningen eller den nya verksamheten på ett väsentligt sätt kan utnyttjas för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. När anställningen har upphört ska till tjänsteinnehavaren betalas sådan ersättning för karenstiden som motsvarar den regelbundna lönen för arbetstid. Ersättningen föreslås bli betald i månadsposter. Ersättningen avser den ersättning som enligt avtalet ska betalas för karenstiden, och den betraktas inte som lön för karenstiden.

Enligt det föreslagna 3 mom. kan karensavtalet också innehålla en bestämmelse om avtalsvite, som föreslås få vara högst dubbelt så stort som den ersättning som betalas under karenstiden. Genom maximibeloppet för avtalsvitet enligt propositionen stärks den förebyggande effekt som karensavtalet avses ha. Genom detta belopp försöker man också säkerställa att avtalsvi-

tets genomslagskraft överensstämmer med målsättningarna under hela karenstiden. Genom avtalsvitets maximibelopp strävar man i praktiken också efter att avtalsvitets ekonomiska effekt inte upphävs om avtalet bryts genast när karenstiden inleds. Om det inte har avtalats om avtalsvite, ska den eventuella skadeståndsskyldighet som följer av brytandet av avtalet bestämmas i enlighet med bestämmelserna om skadestånd.

Enligt det föreslagna 4 mom. ska en tjänsteinnehavare under pågående tjänsteförhållande och efter det att tjänsteförhållandet har upphört under en bestämd tid som motsvarar den karenstid som avtalats i karensavtalet informera den myndighet som avses i 1 mom. om en övergång till en annan anställning eller en annan uppgift eller om inledande av närings- eller yrkesutövning eller annan verksamhet. När myndigheten informerats om detta ska den i relation till de uppgifter som beskrivs i anmälan överväga om det är fråga om uppgifter där den information som avses i 2 mom. på ett väsentligt sätt kan utnyttjas för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Avtalsvillkoret om karenstiden träder i kraft om myndigheten bedömer att det vid tjänsteinnehavarens övergång är fråga om en situation som avses i 2 mom.

För att utreda behovet av en karenstid ska myndigheten föra ett samtal med tjänsteinnehavaren, och utifrån det bedöms behovet av en karenstid enligt karensavtalet. Om tjänsteinnehavaren antingen genast eller under den tid som tjänsteinnehavaren är skyldig att informera myndigheten ämnar övergå till anställning hos en annan arbetsgivare eller börja arbeta med andra uppgifter där tjänsteinnehavaren kan utnyttja sådan särskilt känslig information som tjänsteinnehavaren fått på grund av tjänsteförhållandet, träder avtalsvillkoret om en karenstid i kraft. Om en tjänsteinnehavare antingen genast eller under den tid som tjänsteinnehavaren är skyldig att informera myndigheten ämnar övergå till uppgifter där tjänsteinnehavaren inte kan utnyttja den information som tjänsteinnehavaren fått eller om det inte annars finns något behov av en karenstid med tanke på myndighetens verksamhet, kan myndigheten bestämma att karensavtalets villkor om en karenstid inte gäller. I detta fall är myndigheten inte heller skyldig att betala tjänsteinnehavaren ersättning för karenstiden efter det att tjänsteförhållandet har upphört. Tjänsteinnehavaren är då inte förhindrad att börja arbeta hos en ny arbetsgivare eller i andra uppgifter. Uppgifterna för tjänsteinnehavare som arbetar med information som är särskilt känslig med tanke på kommunen eller företagsverksamhet ska dessutom omedelbart ändras för uppsägningstiden så att tjänsteinnehavaren inte behandlar information som hen kan utnyttja när hen lämnar sin anställning hos kommunen.

När behovet av en karenstid och dess längd bedöms ska också rätten till arbete och näringsfriheten enligt 18 § 1 mom. i grundlagen beaktas. Karensavtalet gäller inte tjänsteinnehavaren om tjänsteförhållandet har upphört av en orsak som beror på arbetsgivaren. Om tjänsteförhållandet upphör t.ex. på grund av att ett tjänsteförhållande för viss tid upphör, ett tjänsteförhållande hävs under prövotiden eller ett tjänsteförhållande sägs upp eller hävs av en orsak som beror på tjänsteinnehavaren, är tjänsteinnehavaren fortfarande bunden av karensavtalet. Likaså är avtalet bindande för tjänsteinnehavaren, om tjänsteinnehavaren säger upp sig från tjänsteförhållandet av en orsak som inte beror på arbetsgivaren.

16 a §. Det föreslås att paragrafen kompletteras med ett omnämnande av att en tjänsteinnehavare har rätt att få ledigt från arbetet också för att sköta landskapets förtroendeuppdrag samt med en hänvisning till 78 § i landskapslagen (xx/201). Vidare föreslås det att ordalydelsen preciseras så att den motsvarar ordalydelsen i den bestämmelse i kommunallagen som gäller rätt att få ledigt från arbetet för att sköta kommunens förtroendeuppdrag.

48 §. *Förfarandet vid avstängning från tjänsteutövning.* I paragrafen föreskrivs det om den behöriga myndigheten i kommunen vid beslut om avstängning från tjänsteutövning. Kommunstyrelsen eller någon annan myndighet som fastställs i en instruktion beslutar om tjäns-

teutövning. Eftersom det föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta tjänsteinnehavare hos landskapen föreslås det i analogi med detta att paragrafen kompletteras med en bestämmelse om landskapsstyrelsens och landskapsdirektörens behörighet att besluta om avstängning från tjänsteutövning.

50 §. Ändringssökande. I 1 mom. föreskrivs det om sökande av ändring i ett beslut som arbetsgivaren fattat. Begäran om omprövning görs enligt kommunallagens bestämmelser om begäran om omprövning. Eftersom det föreslås att lagen tillämpningsområde utvidgas till att omfatta även landskap, föreslås det att bestämmelsen kompletteras med ett omnämmande som gäller landskapslagens bestämmelser om begäran om omprövning.

I 2 mom. föreslås en rättelse av namnet på den lag som gäller kommunernas och landskapens tjänstekollektivavtal.

53 §. Ersättning för rättegångskostnader. Till 1 mom. fogas enligt förslaget en bestämmelse om att den som anfört landskapsbesvär ska vara ersättningskyldig på motsvarande sätt som den som anfört kommunalbesvär.

1.13 Lag om kommunala arbetskollektivavtal

Det föreslås att lagens rubrik ändras samtidigt som det föreslås att lagens tillämpningsområde utvidgas till att omfatta inte bara kommuner utan även landskap och landskapens offentligt rättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar.

1 §. I paragrafen berättigas kommunala avtalsdelegationen att ingå arbetskollektivavtal på kommunernas och kommunalförbundens vägnar. Genom lag 254/1993 ändrades kommunala avtalsdelegationen till kommunala arbetsmarknadsverket. I en annan regeringsproposition som nu överlämnas samtidigt föreslås det en lag om anordnande av intressebevakning för arbetsgivare i kommuner och landskap. Genom den lagen inrättas enligt förslaget det offentligt rättsliga samfundet Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT, som föreslås ha behörighet att företräda kommunerna, samkommunerna, landskapen enligt landskapslagen samt landskapens offentligt rättsliga inrättningar, dvs. varje landskaps serviceinrättning, i ärenden som hänför sig till intressebevakning för arbetsgivare. Det föreslås att 1 mom. ändras på motsvarande sätt så att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT ingår arbetskollektivavtal på kommunernas, samkommunernas, landskapens och landskapens offentligt rättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar, vägnar samt på sådana aktiebolags eller stiftelsers vägnar som är medlemssamfund. Dessutom föreslås det att ordalydelsen ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun. Kommunalförbunden blev samkommuner genom ändringslagen 979/1992.

Även 2 och 3 mom. ändras enligt förslaget så att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT nämns i stället för kommunala avtalsdelegationen.

1 a §. I paragrafen föreskrivs det om överföring av beslutanderätt i ärenden som gäller tillämpningen av ett arbetskollektivavtal eller arbetstagares lön eller andra anställningsvillkor och som får prövas av kommunen eller kommunalförbundet. Det föreslås att ordalydelsen ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun, förbundsfullmäktige med samkommunsfullmäktige och instruktion med förvaltningsstadga. Även hänvisningen till kommunallagen ändras så att det hänvisas till den gällande kommunallagen (410/2015).

Som ett nytt 2 mom. föreslås en bestämmelse om landskapets och landskapets offentligt rättsliga inrättnings, dvs. landskapets serviceinrättnings, rätt att enligt ett kollektivavtal besluta om tillämpningen av kollektivavtalet eller om arbetstagares lön eller andra anställningsvillkor.

Även landskapsfullmäktige föreslås kunna överföra sin beslutanderätt på någon annan myndighet i landskapet eller vid landskapets serviceinrättning.

2 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT, som föreslås kunna bemyndiga en kommun, en samkommun, ett landskap och landskapets serviceinrättning att för egen del ingå kollektivavtal inom de gränser som styrelsen eller dess sektioner bestämmer.

1.14 Lag om kommunala tjänstekollektivavtal

Det föreslås att lagens rubrik ändras samtidigt som det föreslås att tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta inte bara kommuner utan också landskap och landskapens offentligrättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar.

1 §. I paragrafen föreskrivs det om lagens tillämpningsområde. Det föreslås att 1 mom. ändras så att kommunala tjänsteinnehavare ersätts med tjänsteinnehavare hos kommuner, samkommuner, landskap och landskapens offentligrättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar.

Det föreslås att 2 mom. upphävs. Hänvisningen till sådana tillfälliga offentligrättsliga anställningsförhållanden som avses i 98 § i kommunallagen behövs inte eftersom det inte längre finns något sådant omnämnande i den nya kommunallagen. I övrigt regleras begreppet tjänsteinnehavare på ett tillräckligt allomfattande sätt redan i det föreslagna 1 mom.

2 §. I paragrafen anges vad man inte får ingå tjänstekollektivavtal om. Det föreslås att 3 mom. 2 punkten ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun och bestämmelsen kompletteras med ett omnämnande av landskap och landskapets offentligrättsliga inrättning, dvs. landskapets serviceinrättning.

I 4 mom. föreskrivs det att i angelägenheter gäller utöver vad som bestäms i tjänstekollektivavtalet också vad som med kommunala avtalsdelegationens samtycke med tjänsteinnehavare med avtalslön är överenskommet i varje enskilt fall. Det föreslås att momentet ändras så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT. Genom lag 254/1993 ändrades kommunala avtalsdelegationen till kommunala arbetsmarknadsverket. I en annan regeringsproposition som nu överlämnas samtidigt föreslås det en lag som gäller Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT, som ska ha hand om intressebevakningen för arbetsgivare i kommunerna, samkommunerna, landskapen och landskapens serviceinrättningar samt i vissa kommunsammanslutningar. Med anledning av detta föreslås det att 4 mom. ändras analogt så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT.

3 §. I 1 mom. fastställs kommunala avtalsdelegationen som part i tjänstekollektivavtal, dvs. kommunala avtalsdelegationen berättigas att ingå tjänstekollektivavtal som gäller kommunala anställningsförhållanden. Det föreslås att momentet ändras i enlighet med det som anförts ovan så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT, som föreslås vara avtalspart.

På grund av slopandet av ordet kommunala föreslås det också att ordalydelsen i 1 mom. ändras så att samkommun för tydlighetens skull tas in jämsides med kommun för att bestämmelsen ska omfatta anställningsförhållandena hos båda dessa. Utöver det föreslås det att momentet kompletteras med anställningsförhållandena hos landskapen och landskapens serviceinrättningar.

Enligt 2 mom. kan kommunala avtalsdelegationen bemyndiga en kommun eller ett kommunalförbund att för egen del ingå tjänstekollektivavtal inom de gränser som avtalsdelegationen bestämmer. Det föreslås att momentet ändras i enlighet med vad som anförts ovan så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT, som föreslås kunna bemyndiga en kommun, en samkommun, ett landskap eller landskapets serviceinrättning att för egen del ingå tjänstekollektivavtal inom de gränser som Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT bestämmer. Också i detta moment ersätts kommunalförbund enligt förslaget med samkommun.

Även 3 mom. ändras enligt förslaget så att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT nämns i stället för kommunala avtalsdelegationen.

Vidare föreslås det i 4 mom. ett omnämnande av landskap och landskapets serviceinrättning jämsides med kommun och samkommun.

5 §. I paragrafen anges vem som är bundna av tjänstekollektivavtal och fastställs vissa rättigheter för kommunala avtalsdelegationen. Avsikten är inte att ändra innehållet i paragrafen, men eftersom det i en annan regeringsproposition som nu överlämnas samtidigt föreslås bestämmelser om Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT, som ska hand om intressebevakningen för arbetsgivare i kommunerna, samkommunerna, landskapen och landskapens offentligt-rättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar, samt i vissa kommunsammanslutningar, föreslås det att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT i varje moment i paragrafen. Samtidigt föreslås det att landskap och landskapens serviceinrättningar fogas till förteckningen över dem som är bundna av tjänstekollektivavtal och att landskap och landskapens serviceinrättningar fogas till alla moment där också kommuner nämns. Vidare ändras ordalydelsen i paragrafen så att samkommun tas in i stället för kommunalförbund i alla moment där det ordet förekommer.

5 a §. I paragrafen föreskrivs det om överföring av beslutanderätt i ärenden som gäller tillämpningen av ett tjänstekollektivavtal eller tjänsteinnehavares lön eller andra anställningsvillkor och som får prövas av kommunen eller kommunalförbundet. Det föreslås att ordalydelsen ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun, förbundsfullmäktige med samkommunsfullmäktige och instruktion med förvaltningsstadga. Även hänvisningen till kommunallagen ändras så att det hänvisas till den gällande kommunallagen (410/2015).

Det föreslås att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen. Enligt momentet ska landskapet och landskapets offentligt-rättsliga inrättning, dvs. landskapets serviceinrättning, på motsvarande sätt som kommunen och samkommunen ha rätt att enligt ett tjänstekollektivavtal besluta om tillämpningen av tjänstekollektivavtalet eller tjänsteinnehavares lön eller andra anställningsvillkor. Även landskapsfullmäktige föreslås kunna överföra sin beslutanderätt till någon annan myndighet i landskapet på motsvarande sätt som kommunfullmäktige eller samkommunsfullmäktige.

8 §. I 2 mom. definieras lockout och strejk. Det föreslås att momentet ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun och så att landskap och landskapets serviceinrättning tas in jämsides med kommun och samkommun.

Enligt 3 mom. beslutar kommunala avtalsdelegationen om att lockout utlyses. Med de motiveringar som anförts ovan föreslås det att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT. Det föreslås likaså att momentet ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun och så att landskap och landskapets serviceinrättning tas in jämsides med kommun och samkommun.

11 §. Enligt paragrafen åligger det kommunala avtalsdelegationen att övervaka att kommunerna och kommunalförbunden iakttar bestämmelserna i den aktuella lagen och i tjänstekollektivavtal. På samma sätt som ovan föreslås det att paragrafen ändras så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT och kommunalförbund med samkommuner. Vidare föreslås det att landskap och landskapens offentlighetsrättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar, nämns jämsides med kommuner och samkommuner.

13 §. Enligt 1 mom. har kommunala avtalsdelegationen eller en tjänsteinnehavarförening rätt att till tjänstetvistsnämnden hänskjuta en stridsåtgärd som någondera anser kunna åstadkomma allvarliga störningar i viktiga samhällsfunktioner och det vid förhandlingar inte har kunnat nå enighet om att avstå från eller begränsa stridsåtgärden. Det föreslås att momentet ändras i enlighet med det som anförts ovan så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT.

Det föreslås att 14 §, som gäller kommunala tjänstetvistsnämnden, ändras så att det inrättas två tjänstetvistsnämnder, och därför fogas enligt förslaget ordet berörda till 13 § 1 och 2 mom. för att de två föreslagna tjänstetvistsnämnderna ska kunna åtskiljas.

14 §. I 1 mom. föreskrivs det om kommunala tjänstetvistsnämnden, dess sammansättning, dess mandattid och den som utser nämnden, nämligen riksförlikningsmannen. Eftersom kommunernas och landskapens uppgifter avviker från varandra krävs det olika slags sakkunskap hos dem som ska sätta sig in i arbetsförhållandena. Det är således befogat att föreslå att det vid sidan om kommunala tjänstetvistsnämnden inrättas en egen tjänstetvistsnämnd för landskapen och landskapens serviceinrättningar. För att förenhetliga terminologin föreslås det samtidigt att kommunala tjänstetvistsnämnden ändras till kommunernas tjänstetvistsnämnd.

I 2 mom. föreslås omnämmandet av kommunala avtalsdelegationen bli ändrat till Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT.

15 §. I paragrafen föreskrivs det om hur tjänstetvistsnämnden konstituerar sig själv. Det föreslås att paragrafen ändras till pluralform för att de båda tjänstetvistsnämnderna enligt lagen ska bli beaktade.

Även 2 mom., enligt vilket utgifterna för nämnden betalas av statens medel, ändras enligt förslaget till pluralform för att de båda tjänstetvistsnämnderna ska bli beaktade.

19 §. Paragrafen innebär att kommunala avtalsdelegationen och vederbörande tjänsteinnehavarförening har möjlighet att sinsemellan komma överens om annat än vad som föreskrivs i 13–18 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT.

20 §. I paragrafen föreskrivs det om påföljder när någon som är bunden av ett tjänstekollektivavtal bryter mot bestämmelserna. Det föreslås att 2 mom. ändras i enlighet med den modell som anförts ovan så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT och kommunalförbund med samkommun samt så att landskap och landskapets offentlighetsrättsliga inrättningar, dvs. landskapets serviceinrättningar, fogas till momentet.

Även 4 mom. ändras i enlighet med den modell som anförts ovan så att kommunala avtalsdelegationen ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT och kommunalförbund med samkommun samt så att landskap och landskapets serviceinrättningar fogas till momentet. I samma moment anges också beloppen för plikt. Det föreslås att beloppen ändras i överensstämmelse med statsrådets gällande förordning (1241/2014).

21 §. I paragrafen anges vad som ska beaktas när plikt ådöms. Det föreslås att 1 mom. ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun och så att landskap och landskapets serviceinrättning fogas till momentet.

25 §. I paragrafen föreskrivs det om lön och andra ekonomiska förmåner för tjänsteinnehavare som omfattas av arbetsstrid. Det föreslås att paragrafen ändras så att kommunalförbund ersätts med samkommun och så att landskap och landskapets serviceinrättning fogas till momentet.

28 §. I paragrafen föreskrivs det en tidsfrist på en månad efter att ett tjänstekollektivavtal har undertecknats inom vilken kommunala arbetsmarknadsverket ska tillställa det ministerium som ansvarar för arbetarskyddet och tillsynen över det en kopia eller teknisk upptagning av avtalet. Det föreslås att paragrafen ändras så att kommunala arbetsmarknadsverket ersätts med Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT.

I fråga om ikraftträdandebestämmelsen föreslås det att tidigare lag ska tillämpas på sådana överträdelse av bestämmelser i tjänstekollektivavtal som har inträffat innan den föreslagna lagen har trätt i kraft och på sådana stridsåtgärder som har vidtagits före ikraftträdandet. Vidare bör det beaktas att justeringen vart tredje år av beloppen för plikt infaller samtidigt för staten och den evangelisk-lutherska kyrkan.

29 §. Det föreslås att paragrafen upphävs som obehövlig. Det har aldrig utfärdats någon förordning med stöd av paragrafen. Paragrafen uppfyller inte heller de krav på exakthet och noggrann avgränsning som enligt gällande ordalydelse 80 § i grundlagen (731/1999) gäller i fråga om förordningar.

1.15 Lag om om samarbete mellan kommunala arbetsgivare och arbetstagare

Det föreslås att lagens rubrik ändras samtidigt som det föreslås att tillämpningsområdet utvidgas till att förutom samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och samkommuner också omfatta motsvarande samarbete i landskap och vid landskapens offentligt rättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar.

1 §. Lagens syfte. Det föreslås att lagens syfte utvidgas till att gälla samarbete även i landskapen och landskapens offentligt rättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar. Det föreslås att syftet med samarbetet utvidgas till att gälla verksamheten även i landskapen och landskapens serviceinrättningar och främjandet av ett gott resultat också i fråga om landskapens serviceproduktion och kvaliteten på arbetslivet för personalen i landskapen.

2 §. Tillämpningsområde. Lagens tillämpningsområde ändras enligt förslaget så att lagen ska tillämpas också på samarbetet i landskapen och landskapens offentligt rättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar. Med arbetstagare avses enligt förslaget även de som står i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande till ett landskap eller till landskapets serviceinrättning.

3 § 1 mom., 4 § 1 mom. 1 punkten och 2 mom., 4 a § 1 och 2 mom., 6 § 2 och 3 mom., 10 § 4 mom., 14 §, 15 § 1 mom., 19 § och 24 § 1 mom. Enligt gällande ordalydelse föreskrivs det i var och en av paragraferna om kommunens rätt eller skyldighet gentemot kommunens personal i egenskap av samarbetspart. Eftersom lagens tillämpningsområde enligt förslaget utvidgas till att gälla även landskapet och landskapets serviceinrättning som samarbetspart föreslås det att bestämmelserna ska tillämpas även på landskapet och landskapets serviceinrättning som samarbetspart.

Till 3 § 5 mom. fogas en hänvisning till lagen om tjänsteinnehavare i kommuner och landskap, och med anledning av det föreslagna ändrade tillämpningsområdet för lagen fogas till 4 § 2

mom. ett omnämmande av landskapet som den som lämnar budgetförslag och ett omnämmande av landskapsstyrelsen eller landskapsfullmäktige som det organ som ger det slutliga budgetförslaget.

Till 18 § fogas enligt förslaget en hänvisning till lagen om kommunernas och landskapens tjänstekollektivavtal.

Till 19 § 1 mom. fogas enligt förslaget en hänvisning till Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT, och till dess 2 mom. fogas en hänvisning till lagen om kommunernas och landskapens tjänstekollektivavtal. Endast Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT och berörda arbetstgares och tjänsteinnehavares riksomfattande föreningar har avtalsrätt. Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s ställning grundar sig på den nya lagen om Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT (xx/201x). Enligt den lagen ska Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT bevaka intressena för landskapen och landskapens serviceinrättningar i arbetsmarknadsfrågor. Avtalsparter i tjänstekollektivavtal är enligt x § i lagen om kommunernas och landskapens tjänstekollektivavtal (x/201x) Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT och en sådan registrerad förening till vars egentliga ändamål det hör att bevaka tjänsteinnehavarnas intressen i anställningsförhållanden hos landskapet och landskapets serviceinrättning (tjänsteinnehavarförening) och med vilken Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT prövar det vara ändamålsenligt att ingå tjänstekollektivavtal. Med berörda tjänsteinnehavares riksomfattande föreningar avses de föreningar som Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT har erkänt och ingått huvudavtal med.

I den föreslagna x § (ikraftträdandebestämmelse) föreslås det att den skyldighet att lämna uppgifter som i 6 § 2 mom. föreskrivs för landskapet och landskapets serviceinrättning ska tillämpas först X år efter det att den föreslagna lagen har trätt i kraft. Det vore oskäligt att föreskriva att de nya landskapen och landskapens serviceinrättningar som precis inleder sin verksamhet ska lämna den information som avses i momentet genast i början av verksamheten.

1.16 Lag om anordnande av intressebevakning för arbetsgivare i kommuner och landskap

1 §. Tillämpningsområde. I paragrafen definieras lagens tillämpningsområde. Lagen föreslås gälla intressebevakning för arbetsgivare förutom i kommuner och samkommuner enligt kommunallagen (410/2015) även i landskap och landskapens offentlighetsrättsliga inrättningar enligt landskapslagen samt i medlemssamfunden enligt 4 § 2 mom. i den föreslagna lagen. När det gäller att ordna intressebevakning förändras inte nuläget för kommunerna och samkommunerna. Enligt den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket (254/1993) bevakar kommunala arbetsmarknadsverket kommunernas och samkommunernas intressen i arbetsmarknadsfrågor. Den föreslagna lagen ersätter lagen om kommunala arbetsmarknadsverket, som samtidigt upphävs.

Landskapen enligt landskapslagen blir nya arbetsgivarenheter. Landskapens huvudsakliga uppgifter kommer att utgöras av uppgifter som kommunerna och samkommunerna för närvarande har hand om. Med hänsyn till landskapens uppgiftsområde, kontinuiteten i intressebevakningen för arbetsgivare, samordningen av verksamheten med arbets- och tjänstekollektivavtal, hanteringen av arbetskraftskostnader samt möjligheterna att undvika lönekonkurrens och trygga arbetsfreden är det motiverat att intressebevakningen för arbetsgivare i landskapen ordnas inom samma organisation som för arbetsgivarna i kommunerna och samkommunerna. Bolag som ägs av kommunerna och landskapen och som frivilligt har anslutit sig till Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT som medlemssamfund kommer att bli betydande parallellaktörer till landskapen när det gäller produktionen av social- och hälsojänster. Med land-

skap jämställs enligt förslaget landskapens offentligrättsliga inrättningar inom en landskapskoncern, nämligen serviceinrättningarna.

2 §. *Intressebevakning för arbetsgivare i kommuner och landskap.* Enligt den föreslagna paragrafen ska organisationen Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT bevaka intressena för arbetsgivare i de sammanslutningar som avses i 1 §. Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT föreslås ersätta det nuvarande kommunala arbetsmarknadsverket. Det nya namnet beskriver på ett bättre sätt den förändrade medlemsamfundsstrukturen.

Enligt den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket utgör kommunala arbetsmarknadsverket en del av Finlands Kommunförbund rf. Enligt förslaget ska Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT inte längre utgöra en del av Finlands Kommunförbund rf utan vara ett självständigt offentligrättsligt samfund. Ändringen understryker Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s självständiga ställning som intressebevakare för sina medlemsamfund. Via normala avtalsarrangemang kan Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT även i fortsättningen samarbeta med bl.a. Finlands Kommunförbund rf.

Den föreslagna 2 § innebär att den nya arbetsgivarorganisationen har behörighet att företräda inte bara kommunerna och samkommunerna utan också landskapen enligt landskapslagen samt landskapens offentligrättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar, i frågor som gäller intressebevakning för arbetsgivare. Enligt den föreslagna 4 § är kommunerna, samkommunerna, landskapen och landskapens serviceinrättningar medlemmar i Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT direkt med stöd av lagen. Kommunernas och samkommunernas situation förändras inte från det som gäller enligt det nuvarande systemet.

För tydlighetens skull anges det i den föreslagna 2 § uttryckligen att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT är ett offentligrättsligt samfund. Det här förändrar inte i och för sig nuläget, eftersom kommunala arbetsmarknadsverket också utan någon särskild reglering har ansetts vara en offentligrättslig inrättning.

3 §. *Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter.* I paragrafen föreslås bestämmelser om Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter. I 1 § i den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket föreskrivs det kortfattat om arbetsmarknadsverkets uppgifter. Enligt bestämmelsen ska kommunala arbetsmarknadsverket bevaka kommunernas och samkommunernas intressen i arbetsmarknadsfrågor. Till denna del motsvarar den föreslagna 2 § den nuvarande regleringen. Enligt gällande lag förhandlar kommunala arbetsmarknadsverket på kommunernas och samkommunernas vägnar om tjänste- och arbetskollektivavtalen och utför andra uppgifter som enligt lag ankommer på verket. Arbetsmarknadsverket kan också ge rekommendationer om allmänna anställningsfrågor, om resultatriktningen i serviceproduktionen och om arbetslivskvaliteten.

Det är motiverat att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter fastställs på ett mer utvidgat sätt för att de ska motsvara de uppgifter som kommunala arbetsmarknadsverket i praktiken fullgör redan nu. Detta har betydelse dels för att skapa större klarhet i Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s behörighet, dels med tanke på grunderna för medlemsavgifter.

Den föreslagna bestämmelsen i 1 mom. 1 punkten motsvarar det som i 1 § i den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket föreskrivs om arbetsmarknadsverkets uppgifter. I den föreslagna punkten beaktas dessutom att den verksamhet som gäller landskapens arbets- och tjänstekollektivavtal ingår i Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter.

Uppgifterna enligt de föreslagna bestämmelserna i 2 och 3 punkten gäller Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s ställning och verksamhet som arbetsmarknadscentralorganisation så-

väl inom förhandlingsverksamheten på centralorganisationsnivå som vid beredningen av arbetslivslagstiftningen. Uppgifterna är inte nya i jämförelse med de uppgifter som kommunala arbetsmarknadsverket fullgör i praktiken, eftersom arbetsmarknadsverket redan för närvarande tar del i verksamheten i fråga.

Enligt den föreslagna 4 punkten ska Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT företräda sina medlemssamfund vid beredningen av lagstiftning om pensioner och annan social trygghet. Förslaget motsvarar nuläget.

I 174 § i pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016) sägs att vid social- och hälsovårdsministeriet finns kommunernas pensionsdelegation, som ska behandla frågor med anknytning till utvecklandet av lagstiftningen om det kommunala pensionsskyddet. Delegationen är ett berednings-, förhandlings- och remissorgan. Social- och hälsovårdsministeriet förordnar medlemmarna för fyra år i sänder. Tre av medlemmarna förordnas bland personer som föreslagits av kommunala arbetsmarknadsverket och tre bland personer som föreslagits av de huvudavtalsorganisationer som avses i det kommunala huvudavtalet. Till delegationen utses dessutom en sakkunnigmedlem och en personlig suppleant för denna bland personer som föreslagits av Keva.

Eftersom en betydande del av Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s medlemssamfund omfattas av pensionslagen för den offentliga sektorn, kommer pensionsintressebevakningen att koncentreras till beredning som gäller den lagen. Beredning och reformer av pensionslagstiftningen gäller dock i typiska fall det samlade pensionssystemet, så som t.ex. avtalet om 2017 års arbetspensionsreform där kommunala arbetsmarknadsverket har varit avtalspart. Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT ska således på bred basis delta i beredningen av lagstiftning om pensionssystemet.

Lagstiftningen om social trygghet har delvis betydande konsekvenser för arbetsgivarnas personalkostnader. Arbetsgivarcentralorganisationerna har en viktig ställning vid beredningen av lagstiftningen. Denna proposition innebär att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s ställning som arbetsmarknadscentralorganisation accentueras, och därför är det motiverat att påpeka att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT har uppgifter också vid beredningen av lagstiftningen och social trygghet. Också för närvarande deltar kommunala arbetsmarknadsverket i egenskap av centralorganisation i beredningen av dessa ärenden.

Även de föreslagna bestämmelserna i 5, 6, 8 och 9 punkten gäller uppgifter som kommunala arbetsmarknadsverket redan nu fullgör som en uppenbar och väsentlig del av arbetsmarknadsverksamheten. Arbetsmarknadsundersökningar och informationshantering i anslutning till dem, bl.a. kostnadsberäkning i anslutning till avtalsverksamheten, utgör en väsentlig och nödvändig del av verksamheten. Forskning och utveckling som gäller personalledning, resultatriktning och arbetslivets kvalitet gynnar insatserna för att utveckla medlemssamfundens verksamhet och hantera kostnaderna. I enlighet med den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket har kommunsektorn sådana gällande rekommendationer om arbetslivet som det kan vara motiverat att utforma även i fortsättningen när det gäller sådant som det inte är möjligt eller ändamålsenligt att ingå kollektivavtal om. I enlighet med detta föreslås det i 8 punkten bli bestämt att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT på samma sätt som kommunala arbetsmarknadsverket ska kunna ge rekommendationer om allmänna frågor som gäller anställningsförhållanden och utveckling av arbetslivet. Rekommendationerna kommer att gälla frågor om vilka det inte ingås arbets- och tjänstekollektivavtal som är bindande för medlemssamfundet. Rekommendationerna utformas i regel tillsammans med personalorganisationerna. Arbetsgivarkommunikation enligt den föreslagna 9 punkten utgör en viktig del av intressebevakningen för arbetsgivare och av servicen för medlemssamfundet.

I den föreslagna 7 punkten föreskrivs i analogi med gällande praxis att organisationen ska sköta den internationella intressebevakningen för sina medlemssamfund. I representation enligt den föreslagna bestämmelsen ingår också att utanför den egentliga organisationsverksamheten påverka i internationella frågor som hänför sig till intressebevakning för arbetsgivare.

Enligt den föreslagna 10 punkten ska Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT fullgöra andra uppgifter som enligt lag ingår i dess uppgifter. Förslaget motsvarar den nuvarande regleringen. Enligt en övergångsbestämmelse i lagförslaget ska vad som i någon annan lagstiftning föreskrivs om kommunala arbetsmarknadsverket gälla Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT efter ikraftträdandet av den nya lagen. De uppgifter som i någon annan lag föreskrivs för kommunala arbetsmarknadsverket förs direkt över till Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT. Sådan uppgifter föreskrivs bl.a. i lagen om arbetsdomstolen (646/1974), lagen om arbetsrådet och om vissa tillstånd till undantag inom arbetarskyddet (400/2004) och pensionslagen för den offentliga sektorn (81/2016). Lagförslaget innehåller förhållandevis övergripande bestämmelser om Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter. Eftersom det är omöjligt att förteckna alla uppgifter på ett uttömmande sätt är det motiverat att nämna generell behörighet också i fråga om andra uppgifter inom Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s verksamhetsområde relaterade till intressebevakning för arbetsgivare.

4 §. Medlemssamfund. I det föreslagna 1 mom. föreskrivs det om Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s medlemssamfund. Bestämmelsen innebär att kommunernas, landskapens och samkommunernas medlemskap i Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT blir lagstadgat. Med landskap jämställs även landskapens offentligrättsliga inrättningar, dvs. serviceinrättningarna, som regleras i landskapslagen. För kommunernas och samkommunernas del motsvarar bestämmelsen den nuvarande regleringen om kommunala arbetsmarknadsverket. Alla landskaps medlemskap i samma organisation som ansvarar för intressebevakningen för arbetsgivare är motiverat med tanke på en likartad verksamhet och en enhetlig avtalsverksamhet. Bland andra de offentliga enheterna inom primärvården, socialvården och den specialiserade sjukvården omfattas också i dagsläget av kommunala arbetsmarknadsverkets intressebevakning för arbetsgivare.

Enligt den föreslagna 1 § ska Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT i egenskap av arbetsgivarorganisation företräda även vissa privaträttsliga sammanslutningar. Enligt förslaget kan sammanslutningar som nämns i 4 § 2 mom. ansluta sig medlemssamfund till Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT. Likadana sammanslutningar som de som enligt pensionslagen för den offentliga sektorn kan bli medlemssamfund i Keva föreslås kunna bli medlemssamfund i Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT.

I motsats till andra medlemssamfund i Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT ska det vara frivilligt att ansluta sig för de sammanslutningar som avses i 2 mom. Dessa kan enligt egen prövning ordna sin intressebevakning för arbetsgivare också på något annat sätt.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om villkoren för ett medlemskap för privaträttsliga sammanslutningar. Medlemskapet i Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT ska enligt förslaget godkännas av Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s styrelse. Om det sker sådana förändringar i ett medlemssamfund som innebär att det inte längre uppfyller villkoren ska medlemssamfundet enligt förslaget underrätta Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT om detta. Enligt förslaget är det Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s styrelse som ska konstatera att medlemskapet upphört. Enligt det föreslagna 5 mom. ska medlemssamfundet kunna utträda ur medlemskapet i Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT med iakttagande av sex månaders uppsägningstid. Utträdet behöver inte motiveras. På motsvarande sätt ska ett medlemssamfund kunna uteslutas ur medlemskapet i Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT. Uteslutning kan bli möjlig exempelvis i en situation där medlemssamfundet inte längre uppfyller

villkoren enligt 2 mom., inte betalar sin andel av medlemsavgiften eller handlar i strid med kollektivavtal som är bindande för det.

5 §. Organ. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om organiseringen av beslutsfattandet inom Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT när det gäller beslutsorganen. Beslutsfattandet föreslås vara fördelat på två nivåer, där styrelsen är det högsta organet. För att säkerställa ett självständigt beslutsfattande för olika medlemssamfundsgrupper föreslås Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT ha en sektion för var och en av grupperna. Ett självständigt beslutsfattande hör i väsentlig grad samman med den föreslagna 8 §, där det föreskrivs om styrelsens och sektionernas behörighet i de uppgifter som i den föreslagna 3 § föreskrivs för Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT.

6 §. Sektionerna. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om sektionernas sammansättning och om utnämningförfarandet. Varje sektion föreslås ha nio medlemmar. För en effektiv verksamhet är det ändamålsenligt med ett relativt litet antal medlemmar. Varje sektion ska inom sig välja en ordförande och en vice ordförande.

Medlemmarna och suppleanterna i kommunsektionen och landskapssektionen förordnas enligt förslaget av finansministeriet, som också för närvarande förordnar medlemmarna i kommunala arbetsmarknadsverkets delegation. Kommunernas centralorganisation föreslås göra en framställning om medlemmarna i kommunsektionen. Landskapen föreslås göra en framställning om medlemmarna i landskapssektionen.

Medlemmarna i kommunsektionen och landskapssektionen ska förordnas i enlighet med de politiska styrkeförhållanden som kommunal- och landskapsvalet visat och så att regionala synpunkter beaktas och opartiskhet även i övrigt iaktas. Medlemmarna ska företräda förtroendevalda eller personer i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande som representerar arbetsgivaren. Eftersom sektionerna kommer att företräda olika medlemssamfundsgrupper ska det till varje sektion kunna förordnas bara sådana medlemmar som representerar arbetsgivare inom den aktuella gruppen.

På grund av karaktären hos Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s verksamhet och för att intressekonflikter ska undvikas bör det föreskrivas att det inte går att förordna sådana personer till sektionsmedlemmar som innehar förtroendeuppdrag hos eller är anställda hos organisationer som undertecknat tjänste- eller arbetskollektivavtalen.

Medlemmarna i företagssektionen föreslås bli valda vid företagets representantmöte. I den arbetsordning som avses i den föreslagna 9 § kommer det att finnas bestämmelser om ordnande av representantmöte och om dess uppgifter, exempelvis närmare bestämmelser om valet av sektionsmedlemmar.

7 §. Styrelsen. Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT föreslås ha en styrelse med 15 ledamöter. Styrelsen föreslås vara Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s högsta beslutande organ. Bestämmelser om styrelsens och sektionernas beslutanderätt föreslås i 8 §.

Styrelsens sammansättning bestäms så att ordförandena för sektionerna är styrelseledamöter på basis av sin ställning. Sektionerna ska välja de övriga styrelseledamöterna inom sig så att varje sektion har rätt att utnämna ledamöter till styrelsen till ett antal som bestäms utifrån den sammanräknade lönesumman i det senast fastställda bokslutet för de arbetsgivare som sektionen företräder i förhållande till hela lönesumman för de arbetsgivare som Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT företräder. På så sätt tryggas sektionernas betydelse i styrelsens beslutsfattande. Eftersom proportionerna för sektionernas lönesummor kan förändras under

styrelsens mandatperiod är det motiverat att föreskriva att styrelsens sammansättning ska ses över under pågående mandatperiod, om förändringarna är betydande.

Styrelsen föreslås bli vald för en fyraårsperiod. Det är ändamålsenligt att styrelseledamöterna utses bland sektionens medlemmarna för att det ska kunna säkerställas att styrelsens och sektionernas verksamhet är enhetlig, att informationsgången fungerar och att verksamheten samordnas.

8 §. Organens beslutanderätt. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om styrelsens och sektionernas befogenheter. Bestämmelser om Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s uppgifter föreslås i 3 §. Största delen av uppgifterna är sådana som berör alla medlemssamfund. Enligt förslaget ska styrelsen i egenskap av högsta organ ha allmän behörighet och beslutanderätt i Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT. En bestämmelse om detta föreslås i 1 mom.

En väsentlig del av Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s syfte och verksamhet går ut på att förhandla och avtala om arbets- och tjänstekollektivavtal. Avtalen har betydande inverkan på verksamheten och ekonomin för de arbetsgivare som sektionerna företräder. För att verksamhetens karaktär, den finansiella ställningen och oavhängigheten för de olika medlemssamfundsgrupperna ska kunna säkerställas är det motiverat av varje sektion beslutar självständigt om uppgifterna enligt arbets- och tjänstekollektivlagarna. Sektionerna ska således godkänna arbets- och tjänstekollektivavtal som är bindande för medlemssamfundet. Sektionerna ska också uppställa mål för förhandlingarna om arbets- och tjänstekollektivavtalen och för sin del besluta om bl.a. stridsåtgärder. En bestämmelse om detta föreslås i 4 mom.

Styrelsens beslutsfattande kommer i huvudsak att beröra alla medlemssektorer, vilket innebär att perspektivet är bredare än en enskild sektors perspektiv. Det är då naturligt att en stor del av besluten är enhälliga. I vilket fall som helst föreslås huvudregeln vara att besluten ska kunna fattas som majoritetsbeslut.

Trots att sektionerna ska ingå arbets- och tjänstekollektivavtal kan de avtal och rekommendationer på centralorganisationsnivå som avses i 3 § 2 punkten i betydande grad påverka förutsättningarna för att ingå arbets- och tjänstekollektivavtal. Det gäller att trygga varje medlemssamfundssektors möjligheter att påverka i dessa ärenden, trots att de olika sektorernas intressen avviker från varandra, och att säkerställa att alla sektorer deltar i beslutsfattandet i dessa betydelsefulla frågor.

I dessa fall följs den särskilda beslutsordning som föreslås i 3 mom. och som innebär att styrelsens ståndpunkt kan bildas på två alternativa sätt. Detta förbättrar styrelsens beslutsförmåga i situationer där besluten inte fattas med enkel majoritet. Enligt den föreslagna bestämmelsen i 3 mom. a-punkten ska ett beslut kunna fattas om beslutet förordas av en majoritet av styrelseledamöterna och minst hälften av de styrelseledamöter som företräder den sektor som beslutet berör. Enligt den föreslagna b-punkten ska ett beslut kunna fattas också när det förordas av två tredjedelar av styrelseledamöterna och minst en tredjedel av de styrelseledamöter som företräder den sektion som beslutet berör. Styrelsens kvalificerade majoritet ska räknas utgående från det totala antalet styrelseledamöter på samma sätt som antalet styrelseledamöter som företräder sektionerna. Styrelsens beslut kan uppkomma på vilket som helst av de två sätt som beskrivs ovan.

I det föreslagna 5 mom. föreskrivs det om styrelsens och sektionernas möjlighet att föra över sin beslutanderätt på någon annan.

Styrelsen och sektionerna ska ha beslutanderätt i ärenden som omfattas av Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s behörighet. I praktiken är det inte alltid tidsmässigt eller på grund av ärendenas betydelse ändamålsenligt att sammankalla styrelsen eller en sektion. I 5 mom. föreslås en bestämmelse i analogi med det som i den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket föreskrivs om att arbetsmarknadsverkets beslutanderätt kan överföras till ett av delegationen tillsatt organ eller till en funktionär vid arbetsmarknadsverket. När det handlar om att ingå arbets- och tjänstekollektivavtal som avses i 3 § 1 mom. 1 punkten och om andra frågor som avses i den punkten kan det bli aktuellt att föra över beslutanderätten bara när ärendet gäller ett enskilt medlemsamfund och inte kan anses ha någon mera omfattande principiell betydelse. Vidare föreslås det bli bestämt att om överföringen av beslutanderätt gäller ärenden som avses i 3 mom., ska beslut om överföringen fattas i den särskilda ordning som anges i momentet.

9 §. Arbetsordning, beredning och verkställighet. Enligt det föreslagna 1 mom. ska styrelsen besluta om sin arbetsordning och fastställa sektionernas arbetsordningar. I 10 § föreslås bestämmelser bara om de viktigaste ärenden som gäller Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s ekonomi och förvaltning, exempelvis godkännande av budgeten och bokslutet samt beviljande av ansvarsfrihet.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska bestämmelser om verksamheten för Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s styrelse och sektioner finnas i arbetsordningarna, som ska godkännas av styrelsen. Arbetsordningarna kommer att innehålla bestämmelser om organens sammanträden, beslutförhet och beslutsordning samt andra behövliga frågor som gäller verksamheten. Företagssektionens arbetsordning kommer också att innehålla bestämmelser om ordnande av representantmöte och representantmötets uppgifter.

Det föreskrivs också om ställningen för Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s byrå. Personer anställda hos Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT ska ha hand om beredningen och verkställigheten av beslut, förhandlingsverksamheten samt Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s övriga uppgifter. Personalen kommer att vara i direkt anställning hos Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT, medan personalen för närvarande är i anställning hos Finlands Kommunförbund rf. Ändringen har beaktats i en av de föreslagna övergångsbestämmelserna genom att det föreskrivs att personalen kommer att förflyttas till anställning hos den nya organisationen så som vid överlåtelse av rörelse.

10 §. Förvaltning och ekonomi. Enligt gällande lagstiftning är det kommunernas centralorganisation som godkänner kommunala arbetsmarknadsverkets budget, utser revisorerna och beviljar ansvarsfrihet. Eftersom Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT enligt förslaget inte ska utgöra en del av Finlands Kommunförbund rf, kommer Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s styrelse i fortsättningen att fastställa budgeten och utse revisorerna. Finansministeriet kommer i fortsättningen att besluta om beviljande av ansvarsfrihet. Bestämmelser om detta föreslås i 1 mom.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska styrelsen godkänna en instruktion som kommer att innehålla bestämmelser om Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s verksamhet, förvaltning och ekonomi. Den detaljerade organiseringen av förvaltningen och verksamheten kommer att ingå i uppgifterna för arbetsmarknadsverkets direktör och hans ställföreträdare.

11 §. Medlemsamfundens betalningsandelar. Enligt den gällande lagen tas utgifterna för kommunala arbetsmarknadsverket ut som betalningsandelar endast hos kommunerna. Enligt det föreslagna 1 mom. ska betalningsandelar tas ut hos alla medlemsamfund. Ändringen är rättvis och bygger på reviderade grunder för fastställande av betalningsandelen.

Enligt gällande lydelse i 6 § i lagen om kommunala arbetsmarknadsverket tas utgifterna för arbetsmarknadsverket ut hos kommunerna ”till hälften enligt det antal skatteören som i kommunen har påförts vid kommunalbeskattningen det föregående året och till hälften i proportion till invånarantalet den 1 januari samma år.” Förskott kan tas ut på kommunernas betalningsandelar. Förskotten tas ut under varje år i början av året. När bokslutet för året blir klart beräknas de slutliga betalningsandelarna. De betalningsandelar som har betalats till för högt belopp betalas då tillbaka eller det belopp som ytterligare behövs tas ut. Kommunala arbetsmarknadsverket får inte vinst eller förlust genom medlemsavgifterna, utan det totala beloppet motsvarar det faktiska bokslutet.

Enligt den föreslagna 4 § ska alla kommuner och samkommuner samt alla landskap och dessutom de organisationer som avses i 2 mom. i den paragrafen vara medlemssamfund i Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT. För alla medlemssamfund går det inte att bestämma betalningsandelarna i enlighet med gällande lag, dvs. enligt invånarantal och skatteören (beskattningsbara inkomster). Det föreslås att betalningsandelarna bestäms så att utgifterna för Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT tas ut hos medlemssamfunden enligt lönesumman i deras senast fastställda bokslut. Den proportionella andel som ett medlemssamfunds lönesumma utgör av hela lönesumman för Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s medlemssamfund föreslås bestämma medlemssamfundets betalningsandel av Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s utgifter enligt bokslutet. Ändringen av medlemsavgiftsgrunden från det invånarantals- och skattöresbaserade beräkningssättet så att den baserar sig på lönesumman kan ha rentav stora konsekvenser för de enskilda kommunernas betalningsandelar, trots att det totala beloppet av insamlade medlemsavgifter kvarstår oförändrat.

Enligt det föreslagna 4 mom. ska Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT, på samma sätt som kommunala arbetsmarknadsverket för närvarande, hos sina medlemssamfund kunna ta ut ersättning för en tjänst som Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT har utfört särskilt åt en ett enskilt medlemssamfund. Tjänster för medlemmar kan bestå av t.ex. bistånd vid rättegångar eller mera omfattande konsultationer vid tillämpning av arbets- och tjänstekollektivavtal, exempelvis när det gäller att utforma lönesystem. Styrelsen ska besluta om grunderna för den ersättning som tas ut.

12 §. Ändringsökande. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om medlemssamfundens rätt att söka ändring när det gäller den betalningsandel som påförts dem enligt 11 § 1 mom. Eftersom medlemssamfunden är skyldiga att ta del i betalningen av kostnaderna för Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT är det motiverat att de har möjlighet att få riktigheten i sin betalningsandel prövad av domstol. Förslaget motsvarar i huvudsak den reglering som för närvarande gäller i fråga om kommunala arbetsmarknadsverket. Eftersom Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT enligt förslaget inte längre ska utgöra en del av Finlands Kommunförbund rf föreslås det att omprövning ska begäras hos styrelsen för Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT i stället för, så som tidigare, hos styrelsen för kommunernas centralorganisation.

13 §. Jäv och tjänsteansvar. I den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket sägs att lagen om förvaltningsförfarande (598/1982) gäller i fråga om jäv för förtroendevalda och funktionärer vid arbetsmarknadsverket. Förtroendevalda och funktionärer vid arbetsmarknadsverket utför under tjänsteansvar de uppgifter som nämns i lagen om kommunala arbetsmarknadsverket.

Förslaget motsvarar i sak den reglering som för närvarande gäller i fråga om kommunala arbetsmarknadsverket. Med anledning av Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s nya organisation behövs det ändringar av teknisk natur i bestämmelserna och preciseringar som gäller definieringen av tjänsteansvaret.

14 §. Offentlighet och rätt till upplysningar. För att kunna fullgöra uppgifterna enligt 3 § och kunna bestämma betalningsandelarna enligt 11 § måste Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT få olika slags upplysningar av medlemsamfunden. En del av den information som behövs kan vara sådan att lagstiftningen eventuellt begränsar utlämnandet. För att möjligheten att få upplysningar ska kunna tryggas bör det föreskrivas att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT har rätt att få upplysningar trots lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Förslaget motsvarar den reglering som för närvarande gäller i fråga om kommunala arbetsmarknadsverket.

Olika statliga myndigheter kan samla sådan information om Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s medlemsamfund som Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT behöver för att fullgöra sina uppgifter. Det här gäller i synnerhet Statistikcentralen, men även andra myndigheter kan ha information av detta slag. Det framtida nationella inkomstregistret är också en behövlig informationskälla. För att säkerställa Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s rätt att få information föreslås det bli bestämt att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT ska ha rätt att av statliga myndigheter få information som dess medlemsamfund har gett in till dessa myndigheter. Rätten att få upplysningar genomför principen om att uppgifter som en gång meddelats en myndighet inte ska behöva samlas in på nytt, utan också andra offentligt rättsliga aktörer som behöver information ska kunna använda samma upplysningar.

Enligt den föreslagna 6 § ska en företrädare för finansministeriet ha rätt att yttra sig och närvara vid landskapssektionens sammanträden. För det uppdraget är det motiverat att föreskriva att finansministeriet trots bestämmelserna i offentlighetslagen ska ha rätt att av Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT och av landskapen få de upplysningar som behövs för uppdraget. På motsvarande sätt ska finansministeriet ha rätt att få sådana upplysningar som det behöver för beslutsfattandet enligt xx § i lagen xx.

15 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 201 .

Avsikten är att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT ska inleda sin verksamhet (den 1 juli 2017) vid samma tidpunkt som den temporära landskapsförvaltningen. Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT kan således agera för landskapssektorn med framförhållning. Så snart Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT har bildats kommer organisationen att börja bevaka intressena för arbetsgivare inom kommunsektorn.

Genom den nya lagen upphävs lagen av den 12 mars 1993 om kommunala arbetsmarknadsverket (254/1993) med ändringar.

16 §. Övergångsbestämmelser. Enligt 6 § 7 mom. i lagförslaget ska företagssektionens medlemmar utses vid företagets representantmöte i den ordning som anges i företagssektionens arbetsordning. När verksamheten för Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT inleds finns det inte någon arbetsordning som godkänts av sektionen, och därför behövs det bestämmelser om förfarandena för företagets första representantmöte. Det första representantmötet ske utse företagssektionens medlemmar och fastställa sektionens arbetsordning. När sektionens verksamhet har inletts kan arbetsordningen ändras enligt behov.

Med hänsyn till bl.a. tidpunkterna för kommunal- och landskapsval kan Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s förvaltning inte genast i samband med ikraftträdandet av den föreslagna lagen organiseras på det sätt som förvaltningen föreslås vara organiserad. För säkerställande av Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s beslutsfattande bör det föreskrivas att den delegation som avses i 2 § i lagen om kommunala arbetsmarknadsverket (254/1993) ska utöva Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s beslutanderätt under övergångsfasen. Dele-

gationens mandatperiod fortsätter enligt förslaget tills de nya sektionerna vid Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT har förordnats och den nya styrelsen har utsetts.

Med stöd av gällande lagstiftning är personalen vid kommunala arbetsmarknadsverket i anställning hos Finlands Kommunförbund rf. Enligt den föreslagna lagen ska Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT inte utgöra en del av Finlands Kommunförbund rf, och det innebär att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT i fortsättningen är arbetsgivare för de anställda. När det gäller ordnandet av personalens ställning föreslås det bli bestämt att personalen övergår till anställning hos Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT med iakttagande av bestämmelserna om överlåtelse av rörelse i 1 kap. 10 § i arbetsavtalslagen (55/2001).

Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s nya styrelse föreslås utse organisationens högsta chef. Före det föreslås KT Kommunarbetsgivarnas arbetsmarknadsdirektör vara Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT:s högsta chef utan någon särskild utnämning.

De ärenden som är anhängiga vid kommunala arbetsmarknadsverket när den nya lagen träder i kraft, gällande förbindelser och avtal samt rättigheter och skyldigheter som följer av dem överförs enligt förslaget till Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT, dock bara om inte något annat följer av deras innehåll. Det föreslås att Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT ersätter kommunala arbetsmarknadsverket som part i arbets- och tjänstekollektivavtal och andra motsvarande arbetsmarknadsavtal.

1.17 Lag om Keva

2 §. Kevas uppgifter. Enligt 1 mom. 1 punkten sköter Keva verkställigheten av pensionsskyddet för kommunsektorns personal, de statsanställda, evangelisk-lutherska kyrkans personal och Folkpensionsanstaltens personal. Det föreslås att Kevas uppgifter kompletteras med uppgiften att sköta verkställigheten av pensionsskyddet för landskapens och landskapens offentligrättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar, personal, eftersom landskapen och landskapens serviceinrättningar föreslås vara medlemssamfund i Keva.

3 §. Kevas medlemssamfund. Paragrafen innehåller bestämmelser om Kevas lagstadgade medlemssamfund och om sammanslutningar som kan välja att Keva sköter deras pensionsskydd.

I 1 mom. föreskrivs det om Kevas lagstadgade medlemssamfund, som utgörs av kommuner och samkommuner samt Keva och Kommunernas garanticentral. Det föreslås att landskap och landskapens offentligrättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar, fogas till förteckningen över Kevas lagstadgade medlemssamfund. Avsikten med ändringen är att trygga ett eventuellt tilläggspensionsskydd och bevara de tidigare pensionsåldrarna för de anställda som övergår till anställning hos landskapen och landskapens serviceinrättningar samt att trygga hållbarheten för finansieringen av det pensionssystem som Kevas medlemssamfund finansierar.

I 2 mom. föreskrivs det om de föreningar, aktiebolag och stiftelser som kan bli medlemssamfund i Keva, om de så önskar. Eftersom landskapen och landskapens offentligrättsliga inrättningar, dvs. landskapens serviceinrättningar, enligt den föreslagna ändringen av 1 mom. ska vara Kevas lagstadgade medlemssamfund, kan med stöd av 2 mom. 1, 2 och 4 punkten de sammanslutningar som de äger och har bestämmande inflytande i samt de föreningar som består eller har bildats av dem ansluta sig som medlemssamfund till Keva på samma sätt som de sammanslutningar som kommunerna och samkommunerna äger och har bestämmande inflytande i och de kommunala föreningarna kan ansluta sig.

Enligt 2 mom. 3 punkten kan till Keva som medlemssamfund ansluta sig ett sådant aktiebolag eller en sådan stiftelse som lagstadgade medlemssamfund har bestämmande inflytande i och som bistår vid produktionen av tjänster som kommunerna sköter med stöd av lag eller funktioner som direkt betjänar de lagstadgade tjänsterna.

Som definition av bestämmande inflytande används definitionen i 1 kap. 5 § i bokföringslagen (1336/1997), enligt vilken en bokföringsskyldig anses ha bestämmande inflytande i en annan bokföringsskyldig då den bokföringsskyldige innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i målföretaget eller då den bokföringsskyldige innehar rätt att utse eller avsätta flertalet av ledamöterna i målföretagets styrelse eller motsvarande organ. Stiftelser ägs inte av någon, men Kevas lagstadgade medlemssamfund har ansetts ha bestämmande inflytande i en stiftelse om medlemssamfundet har rätt att utse majoriteten av ledamöterna i stiftelsens styrelse eller motsvarande organ eller av ledamöterna i ett sådant organ som utser styrelsen.

Med kommunernas lagstadgade uppgifter avses både sådana uppgifter som kommunerna är skyldiga att sköta och sådana uppgifter som kommunerna enligt lag kan sköta om de vill. Genom lag är det för närvarande föreskrivet att t.ex. ordnandet av grundläggande utbildning och barndagvård samt sjukvård och planläggning ingår i kommunernas skyldigheter. Utbildning på andra stadiet och kulturtjänster är däremot tjänster som en enskild kommun inte har skyldighet att ordna. Tjänster av detta slag ska dock skötas på det sätt som föreskrivs i lag, om kommunen går in för att sköta dessa uppgifter.

Ett aktiebolag eller en stiftelse kan också utöva sådana funktioner som inte egentligen är tjänster som skötseln av de lagstadgade uppgifterna kräver, men som direkt betjänar dessa. Med detta avses för närvarande exempelvis sjukhusens tvätteriverksamhet, matförsörjning inom dagvården och fastighetsskötsel av fastigheter där exempelvis grundläggande utbildning eller sjukvård ordnas.

Det föreslås att 2 mom. 3 punkten ändras så att även ett sådant aktiebolag eller en sådan stiftelse som bistår vid produktionen av tjänster som skötseln av landskapens lagstadgade uppgifter förutsätter eller funktioner som direkt betjänar dessa kan ansluta sig som medlemssamfund till Keva, om de övriga villkoren enligt momentet är uppfyllda.

Uppgifter som betjänar landskapens och landskapens serviceinrättnings lagstadgade uppgifter utgörs av motsvarande uppgifter som de som har ansetts vara tjänster som krävs för skötseln av kommunernas lagstadgade uppgifter, exempelvis sjukhusens tvätteriverksamhet och fastighetsskötsel av fastigheter där exempelvis sjukvård ordnas. Även fastighetsägande föreslås vara en sådan i paragrafen avsedd uppgift som direkt betjänar landskapens och landskapens serviceinrättnings lagstadgade uppgifter, om det i bolagets verksamhetsområde ingår att äga fastigheter där det ordnas sjukvård, social- och hälso-tjänster eller andra lagstadgade uppgifter för landskapen och landskapens serviceinrättningar.

19 §. Medlemssamfundens betalningsandelar. Enligt det föreslagna 1 mom. ska Kevas medlemssamfund vara skyldiga att betala Keva en avgift för skötseln av pensionsskyddet. Den föreslagna ändringen av 3 § innebär att från ingången av 2019 kan förutom kommunarbetsgivarerna också landskapen vara medlemssamfund i Keva och kan även sådana bolag och stiftelser som landskapen äger eller har bestämmande inflytande i samt de föreningar som landskapen bildar ansluta sig som medlemssamfund. Det föreslås att strukturen för medlemssamfundens pensionsavgifter och sättet att bestämma avgifterna ändras i överensstämmelse med den ändrade medlemssamfundsstrukturen.

Pensionsavgiftsdelarna föreslås bestå av en arbetsinkomstbaserad pensionsavgift och en invalidpensionsavgift. De motsvarar den nuvarande lönebaserade pensionsavgiften och den förtidspensionsutgiftsbaserade avgiften. Det föreslås dessutom att kommunerna och landskapen ska betala en utjämningsavgift. Finansministeriet ska fastställa utjämningsavgiftens totalbelopp på framställning av Keva. Vid förfarandet för fastställande ska finansministeriet endast kunna godkänna Kevas framställning eller begära en ny framställning. Förslaget om finansministeriets fastställelse baserar sig på att staten i fortsättningen kommer att medfinansiera det kommunala pensionssystemet med en stor andel, och påförandet av avgiften kan således inte ingå enbart i Kevas beslutanderätt.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska Keva besluta om beloppet av de pensionsavgifter som samlas in hos medlemssamfunden och om utjämningsavgiftens belopp samt meddela närmare föreskrifter om grunderna för betalningen av avgifterna. Utjämningsavgiften ingår i grunderna för statsandelar till kommunerna. För medlemssamfunden bör pensionsavgifterna i genomsnitt vara på samma nivå som arbetsgivares genomsnittliga pensionsavgift enligt lagen om pension för arbetstagare. I praktiken har man också hittills förfarit på detta sätt. Inom det kommunala pensionssystemet har den lönebaserade pensionsavgiften och den förtidspensionsutgiftsbaserade avgiften tillsammans fastställts till en nivå där kommunarbetsgivarens genomsnittliga pensionsavgift motsvarar den genomsnittliga arbetspensionsförsäkringsavgiften för en arbetsgivare inom den privata sektorn.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska förskott på avgifterna kunna tas ut hos medlemssamfunden. Det här motsvarar nuläget.

19 a §. Arbetsinkomstbaserad pensionsavgift. Det föreslås att avgiften bestäms utifrån det sammanlagda beloppet av arbetsinkomsterna för respektive medlemssamfundets personal, på samma sätt som betalningsandelarna bestäms för närvarande. Den arbetsinkomstbaserade pensionsavgiften motsvarar den nuvarande lönebaserade avgiften. Den nuvarande lönebaserade avgiften har i praktiken fastställts till en nivå som motsvarar den genomsnittliga pensionsavgiften för arbetsgivare inom den privata sektorn minskad med den genomsnittliga invalidpensionsavgiften. Den arbetsinkomstbaserade pensionsavgiften bestäms enligt förslaget för varje medlemssamfund utifrån dess anställdas i pensionslagen för den offentliga sektorn avsedda arbetsinkomster som berättigar till pension. Avgiftens storlek föreslås följa den privata sektorns genomsnittliga avgifter på motsvarande sätt som medlemssamfundens nuvarande lönebaserade pensionsavgift.

19 b §. Invalidpensionsavgift. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om en pensionsavgift som baserar sig på utgiften för invalidpensions- och rehabiliteringspenningssättningar och motsvarar den nuvarande förtidspensionsutgiftsbaserade avgiften inom det kommunala pensionssystemet. Den föreslagna ordalydelsen gör det möjligt att beakta enbart medlemssamfundets lönesumma eller lönesumman och pensionsutgiften eller enbart pensionsutgiften när avgiften bestäms. En avgift uppkommer av fulla invalidpensioner och rehabiliteringsstöd.

Beloppet av den förtidspensionsutgiftsbaserade avgiften fördelas på arbetsgivarna så att en arbetsgivares egna förtidspensionsfall påverkar arbetsgivarens betalningsandel av hela beloppet av den förtidspensionsutgiftsbaserade avgiften. För närvarande är arbetsgivarna indelade i tre kategorier enligt lönesummans storlek när avgifterna bestäms. För småarbetsgivare bestäms den förtidspensionsutgiftsbaserade avgiften som en procentuell andel av den betalda lönesumma som omfattas av det kommunala pensionssystemet. De medelstora arbetsgivarnas förtidspensionsutgiftsbaserade avgift bestäms delvis utifrån arbetsgivarens egna pensionsfall och delvis utifrån arbetsgivarens lönesumma. Stora arbetsgivares förtidspensionsutgiftsbaserade avgift bildas helt utifrån de egna pensionsfallen.

19 c §. Utjämningsavgift. Enligt det föreslagna 1 mom. ska en utjämningsavgift bestämmas för landskapen och kommunerna. Utjämningsavgiftens storlek föreslås vara sådan att utjämningsavgiften utöver pensionsavgifterna enligt 19 a och 19 b § bedöms täcka pensionsutgifterna på lång sikt.

För närvarande betalar Kevas medlemssamfund en pensionsutgiftsbaserad avgift. Som pensionsutgiftsbaserad avgift tas hos medlemssamfunden ut ett belopp som utöver den lönebase-erade och förtidspensionsutgiftsbaserade avgiften samt placeringsavkastningarna och kapitalen behövs för att finansiera det kommunala pensionssystemet. Det är meningen att avgiften ska täcka de pensionsutgifter som hos Keva överstiger det privata arbetspensionssystemets nivå. Sådana utgifter utgörs av kostnaderna för det gamla tilläggspensionsskydd för personalen som överstiger det privata arbetspensionssystemets nivå och av övriga stora kostnader. De övriga stora kostnaderna orsakas av personalstrukturen hos Kevas medlemssamfund och beror på bl.a. personalens kvinnodominans, utbildning och åldersstruktur. Eftersom de kostnader som nämns senare är permanenta inom systemet behövs det även i fortsättningen en avgift i stil med den pensionsutgiftsbaserade avgiften. Det föreslås att den pensionsutgiftsbaserade avgiften ersätts med en utjämningsavgift. Förslaget om att avgiften ska betalas av kommunerna och landskapen innebär dock en avvikelse från det som gäller för den nuvarande pensionsutgiftsbaserade avgiften.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska utjämningsavgiften fördelas mellan landskapen och kommunerna i förhållande till landskapens och kommunernas andel av lönesumman för den personal som är arbetspensionsförsäkrad hos Keva. Som lönesumma används enligt förslaget den slutliga lönesumman för 2017. Fördelningen utifrån lönesumman återspeglar beloppet av det pensionsansvar som uppkommer, eftersom också personalens pensionsskydd bestäms utifrån lönesumman. Som landskapens arbetsinkomster räknas enligt förslaget arbetsinkomsterna för den personal som övergår till landskapen enligt lagen om införande av landskapslagen. Vidare inräknas de hos Keva arbetspensionsförsäkrade arbetsinkomster för anställda i de bolag som producerar social- och hälsovårdstjänster där aktieinnehavet övergår från en kommun eller samkommun till ett landskap i samband med inrättandet av landskapen. Som kommunernas arbetsinkomster räknas enligt förslaget sådana arbetsinkomster för den personal som blir kvar hos kommunerna, samkommunerna och bolagen vilka omfattas av arbetspensionsförsäkring i Keva.

Utgjämningsavgiften kommer att fördelas på landskapens och kommunernas andel för åren 2019–2028 före ikraftträdandet av den föreslagna lagen. Utvecklingen av landskapens och kommunernas verksamhet kan inte förutspås speciellt långt in i framtiden. Utjämningsavgiften bör därför bedömas på nytt efter tio år med hänsyn till de rådande förhållandena.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska landskapens andel fördelas mellan landskapen i förhållande till den statliga finansiering som de får enligt det beslut som fattats med stöd av 12 § i lagen om landskapens finansiering. Detta beskriver den inkomstbas för de självstyrande områdena som står till förfogande för landskapsfullmäktige. Det kommer inte att göras någon ny fördelning, om den statliga finansiering som beviljats landskapet ändras senare med anledning av begäran om omprövning.

Kommunernas andel föreslås under varje år bli fördelad mellan kommunerna i förhållande till kommunens skattefinansiering. Fördelningen utifrån skattefinansieringen innebär att avgifterna fördelas enligt kommunernas bärkraft. Kommunens skattefinansiering består av skatteinkomster och statsandelar. I skatteinkomsterna ingår kommunalskatt, fastighetsskatt och kommunens andel av samfundsskatten. I statsandelen ingår de statsandelar som beviljas kommunen med stöd av lagen om statsandel för kommunal basservice, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete. När kommunens an-

del beräknas ska dock inte höjningen av statsandelen enligt prövning beaktas, eftersom den kan förvränga situationen för ett enskilt år. Vid beräkningen av utjämningsavgiften för 2019 används de fastställda uppgifterna i boksluten för 2016 och vid beräkningen av landskapens andelar används de statsandelar för landskapen för 2019 som det har fattats beslut om.

1.18 Vallagen

1 §. Lagens tillämpningsområde. Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom. Dessutom kompletteras 2 mom. genom att man nämner landskapsval och kommunalval i landskapet Åland.

2 §. Rösträtt. Till paragrafen fogas en bestämmelse om rösträtt i landskapsval.

3 §. Valbarhet. Till paragrafen fogas en bestämmelse om valbarhet vid landskapsval.

5 §. Valkretsar vid riksdagsval. På ett annat ställe i denna proposition föreslås tre ändringar i den gällande landskapsindelningen: Heinävesi överförs från landskapet Södra Savolax till landskapet Norra Karelen, Jorois från landskapet Södra Savolax till landskapet Norra Savolax och Iitti från landskapet Södra Savolax till landskapet Päijänne-Tavastland. Eftersom indelningen i valkretsar i enlighet med bestämmelserna i denna paragraf baserar sig på landskapsindelningen, föreslås följande ändringar i de punkter i paragrafen det gäller: Heinävesi och Jorois överförs från Sydöstra Finlands valkrets till Savolax-Karelens valkrets och Iitti överförs från Sydöstra Finlands valkrets till Tavastlands valkrets. Till följd av de föreslagna ändringarna minskar antalet finländska medborgare som bor i Sydöstra Finlands valkrets (enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet 31.3.2016) med 15 349 (3,4 %). På motsvarande sätt ökar antalet finländska medborgare med 8 541 (2 %) i Savolax-Karelens valkrets och med 6 806 (1,8 %) i Tavastlands valkrets. Ändringarna kan leda till att antalet riksdagsledamöter i Sydöstra Finlands valkrets minskar från nuvarande 17 till 16 i riksdagsvalet 2019.

7 §. Valkretsar vid övriga val. I 2 mom. skrivs det in att landskapet är valkrets vid landskapsval. Bestämmelser om landskapen och de kommuner som hör till dem föreslås ingå i x § i införandelagen.

9 §. Förhandsröstningsställen och röstningsställen på valdagen. Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom.

12 a §. Landskapsvalnämnd. Landskapsfullmäktige ska för sin mandatperiod tillsätta en landskapsvalnämnd med fem medlemmar och minst fem ersättare, som ska ställas i inträdesordning. Både medlemmarna och ersättarna ska i den utsträckning det är möjligt företräda de grupper av röstande som vid föregående landskapsval ställt upp kandidater i landskapet. En medlem eller ersättare som ställer upp som kandidat i landskapsvalet kan enligt förslaget inte delta i landskapsvalnämndens arbete vid valet i fråga.

12 b §. Landskapsvalnämndens arbete. Bestämmelserna om landskapsvalnämndens arbete motsvarar kommunallagens bestämmelser om den kommunala centralvalnämnden.

18 §. Upprättande av och uppgifter i rösträttsregister. Bestämmelserna i 2 mom. 3 och 8 punkten föreslås bli preciserade, och i 3 punkten skrivs det in att en röstberättigads landskap vid landskapsval ska anges i rösträttsregistret. Det föreslås att landskapsval nämns i 3 mom.

19 §. Tilläggsuppgifter som ska införas i rösträttsregistret om respektive val. Det föreslås att rubriken för paragrafen preciseras och att landskapsval nämns i 1 mom.

- 21 §. Meddelandekort.** Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom. 3 punkten.
- 22 §. Information till medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen.** Det föreslås att rubriken för paragrafen preciseras och att landskapsval nämns i paragrafen.
- 31 §. Myndighet som behandlar kandidatansökningar.** Paragrafen föreslås bli utökad med en bestämmelse om att kandidatansökningarna vid landskapsval behandlas av landskapsvalnämnden.
- 34 §. Beslut om och kungörelse av ingivning av handlingar.** Till 2 mom. fogas en bestämmelse om landskapsval och om hur landskapens tillkännagivanden ska göras kända.
- 37 §. Fastställande av kandidaternas ordningsföljd.** Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom.
- 43 §. Riksomfattande kandidatregister.** I 4 mom. föreslås det bli nämnt att en eventuell utskrift ur kandidatregistret (en s.k. kandidatbok) också kan innehålla uppgifter om kandidaterna i landskapsval.
- 44 §. Distribution och tillkännagivande av sammanställningen av kandidatlistorna och av kandidatförteckningen för presidentval.** I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom. med bestämmelser om distribution av sammanställningen av kandidatlistorna för landskapsval och om skyldigheten att hålla sammanställningarna tillgängliga för allmänheten. Det är meningen att sammanställningen av kandidatlistorna ska distribueras bara inom respektive landskap. I övriga landskap och utomlands ska man använda den i 43 § 4 mom. avsedda utskrift ur kandidatregistret som innehåller samma uppgifter.
- 57 §. Inledande av förhandsröstning på förhandsröstningsställena.** Det föreslås att landskapsval nämns i 3 mom.
- 58 §. Röstningen vid förhandsröstning.** Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom.
- 64 §. Inlämnande av valkuverten till valkrets-nämnden.** Paragrafen föreslås bli preciserad genom en uppräknig av de val vid vilka valkuverten ska sändas till valkrets-nämnden.
- 76 §. Röstning på valdagen.** Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom.
- 81 §. Ingivande av röstsedlarna och valprotokollet från valnämnderna.** Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom.
- 84 §. Myndigheter med ansvar för resultaträkningen.** I 2 punkten föreslås ett tillägg enligt vilket den kommunala centralvalnämnden vid landskapsval ansvarar för räkningen av de röstsedlar som getts in vid förhandsröstningen och för kontrollräkningen av de röstsedlar som getts in vid röstningen på valdagen. I den nya 143 l § föreslås närmare bestämmelser om uträkning och fastställande av resultatet i landskapsval. Att rösträkningen uttryckligen påförs den kommunala centralvalnämnden kan motiveras med ändamålsenlighetsaspekter. Centralvalnämnderna har redan personal för räkning av röstsedlarna vid kommunalvalet. De godkända valkuverten från förhandsröstningen behöver inte längre sändas någon annanstans från kommunen under det veckoslut valet hålls. På valdagskvällen kan valnämnderna föra valdagens röstsedlar från såväl landskapsvalet som kommunalvalet till samma myndighet. Eftersom kommunerna då således har uppskattningsvis dubbelt så många röstsedlar som normalt att räkna, kan resultaträkningen gå långsammare än vad vi är vana vid. Enligt erfarenheterna från landskapsvalen

i Kajanaland 2004 och 2008 är emellertid inga betydande fördröjningar att vänta när det gäller hur snabbt valresultaten blir klara.

96 §. Bestämmelser om presidentval, landskapsval och Europaparlamentsval. Det föreslås att landskapsval nämns i rubriken för paragrafen och i själva paragrafen.

101 §. Besvärsmätt och besvärgrunder. I 2 mom. skrivs det in att den som är röstberättigad och medlem i respektive landskap ska ha besvärsmätt vid landskapsval.

103 §. Besvärsmmyndighetens beslut. Det föreslås att landskap nämns i 1 mom. och landskapsvalnämnden i 2 mom.

104 §. Delgivning av beslut. I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom. med en bestämmelse om delgivning av förvaltningsdomstolens beslut vid landskapsval. Samtidigt görs en liten modernisering av 3 mom., som innehåller bestämmelser om motsvarande delgivning vid kommunalval.

105 §. Fortsatta besvär. I 2 mom. föreslås ett tillägg enligt vilket vid landskapsval även landskapsstyrelsen ska ha rätt att överklaga ett beslut av förvaltningsdomstolen i vilket det har bestämts att valresultatet ska rättas eller nyval utlysas.

106 §. Nyval på grund av besvär. I 1 mom. 2 punkten föreslås det för det första bli nämnt att valdagen för nyval vid landskapsval bestäms av landskapsvalnämnden och för det andra, även i fråga om kommunalval, att valdagen ska hållas senast den första söndagen sedan 90 dagar förflutit från det att besvärsmmyndighetens beslut har vunnit laga kraft. Den senare ändringen motiveras med att nyval ska förrättas så snabbt som möjligt för att den normala verksamheten i kommunen eller landskapet ska störas så lite som möjligt. Det föreslås att landskapsvalnämnden nämns i 2 mom., landskap i 3 mom. och landskapsfullmäktige i 5 mom.

10 a kap. Landskapsval. I lagen föreslås ett eget kapitel om landskapsval där de specifika bestämmelserna om detta val samlas på motsvarande sätt som bestämmelserna om riksdagsval (9 kap.), presidentval (10 kap.), kommunalval (11 kap.) och Europaparlamentsval (12 kap.).

143 a §. Valdag. Enligt förslaget ska landskapsval från och med 2021 förrättas valårets tredje söndag i april, samtidigt med kommunalvalet. Bestämmelser om förrättandet av det första landskapsvalet finns i övergångsbestämmelserna.

143 b §. Kungörande av antalet fullmäktigeledamöter som ska väljas. Landskapsvalnämnden ska utarbeta en kungörelse om hur många fullmäktigeledamöter som ska väljas i landskapet. Paragrafen innehåller också en bestämmelse om hur kungörelsen ska tillkännages.

143 c §. Rätt att ställa upp kandidater. Vid landskapsval får kandidater ställas upp både av partier och av valmansföreningar bildade av röstberättigade. Partierna kan ingå valförbund sinsemellan och valmansföreningarna kan bilda gemensamma listor. Ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista får ställa upp ett antal kandidater som är högst en och en halv gång så stort som det antal fullmäktigeledamöter som ska utses vid valet. En och samma person får ställa upp som kandidat endast för ett parti eller en valmansförening.

143 d §. Partiernas kandidatuppställning. Ett partis kandidater i landskapet ställs upp av en förening som företräder partiets personmedlemmar i landskapet och som partiets centralorganisation har anmält till landskapsvalnämnden. En sådan förening kan t.ex. vara partiets kretsorganisation eller en kommunalorganisation som är verksam i landskapet.

143 e §. Bildande av valmansförening. En valmansförening får bildas av 100 röstberättigade personer som har sin hemkommun i landskapet. Kravet i fråga om antal är således detsamma som vid riksdagsval. Många landskap är lika stora som valdistrikten.

143 f §. Valombud. Bestämmelserna om valombud vid landskapsval föreslås vara av samma slag som vid andra val (120, 131, 151 och 170 §). Skyldigheten vid statliga val att i förväg meddela den myndighet som behandlar kandidatansökningarna namnet på ombudet behöver inte tillämpas vid landskapsval.

143 g §. Ingivning av kandidatansökningar. Ett partis, en gemensam listas eller en valmansförenings valombud ska ge in kandidatansökan till landskapsvalnämnden vid samma tidpunkt som vid övriga val, dvs. senast den 40 dagen före valdagen före klockan 16.

143 h §. Partiers kandidatansökningar. Paragrafen innehåller liknande bestämmelser om innehållet i partiernas kandidatansökningar som i fråga om andra val.

143 i §. Anmälan om valförbund. Paragrafen innehåller liknande bestämmelser om anmälan om valförbund som i fråga om andra val.

143 j §. Valmansföreningars kandidatansökningar. Paragrafen innehåller liknande bestämmelser om innehållet i valmansföreningars kandidatansökningar som i fråga om andra val.

143 k §. Anmälan om gemensam lista. Paragrafen innehåller liknande bestämmelser om anmälan om gemensam lista som i fråga om andra val.

143 l §. Fastställande av valresultatet. I paragrafen föreslås bestämmelser om förfarandet i anslutning till fastställandet av valresultatet. Centralvalnämnden i varje kommun i landskapet ska räkna de förhandsröster som i kommunen har avgetts i landskapsvalet och kontrollräkna de röster som har avgetts på valdagen i landskapsvalet (se förslagen i motiveringen till 84 §). Centralvalnämnden ska fastställa de röster som respektive kandidat, parti, valförbund och gemensamma lista har fått i kommunen och utan dröjsmål på det sätt landskapsvalnämnden bestämmer meddela landskapsvalnämnden rösterna.

När landskapsvalnämnden har fått de fastställda röstetalen av alla centralvalnämnder ska den utan dröjsmål fastställa hela landskapets resultat i landskapsvalet med iakttagande av vad som i 88–91 § föreskrivs om uträkning av jämförelsetal, användning av lottning och bestämmande av valresultatet. Resultatet i landskapsval bestäms enligt samma grunder som resultaten i riksdagsval, kommunalval och Europaparlamentsval.

När landskapsvalnämnden har fastställt resultatet ska den utan dröjsmål offentliggöra protokollet med valresultatet tillsammans med besvärsanvisning för en tid av sju dagar på det sätt som landskapets tillkännagivanden görs kända, lämna landskapsfullmäktige en förteckning över dem som blivit valda till fullmäktige och dem som förordnats till ersättare och tillkännage förteckningen på det sätt som landskapets tillkännagivanden görs kända, samt underrätta justitieministeriet om valresultatet på det sätt som ministeriet bestämmer.

143 m §. Ersättare i fullmäktige. För ledamöterna i landskapsfullmäktige väljs ersättare på det sätt som föreslås bli föreskrivet i x § i landskapslagen. Om antalet ersättare under landskapsfullmäktiges mandatperiod blir ofullständigt, ska landskapsvalnämnden på begäran av fullmäktiges ordförande förordna nya ersättare i enlighet med 16 § i landskapslagen. Om alla ersättarplatser inte kan besättas förblir antalet ersättare ofullständigt.

144 §. Valdag. Eftersom det i 143 a §, som gäller valdagen vid landskapsval, föreslås bli föreskrivet att landskapsval förrättas i samband med kommunalval, föreslås det för enhetlighetens skull att motsvarande bestämmelse tas in också i den paragraf som gäller valdagen vid kommunalval.

184 §. Närvarorätt för valombud och valobservatörer. Det föreslås att landskapsval nämns i paragrafen.

185 §. En valmyndighets straffrättsliga ansvar. Enligt förslaget ska en valmyndighets straffrättsliga ansvar även omfatta landskapsvalnämndens medlemmar och personal.

188 §. Kostnadsfördelningen mellan valmyndigheterna. I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom. enligt vilket landskapet svarar för kostnaderna för landskapsvalnämnden. Dessutom preciseras 3 mom. – utan att den gällande regleringen ändras – genom att de val nämns för vilka justitieministeriet betalar kommunerna ersättning. I slutet av momentet föreslås det också bli nämnt att landskapet betalar kommunen ersättning för de kostnader som landskapsvalet eventuellt orsakat. Sådana kostnader kan uppkomma t.ex. om den kommunala centralvalnämnden anställer extra personal uttryckligen för kontrollräkning av röstsedlarna i landskapsvalet. I praktiken kommer de merkostnader som landskapsvalen orsakar kommunerna dock antagligen att vara ringa. Ersättningen betalas till kommunerna enligt de fakturor som de visar upp.

198 §. Det första landskapsvalet. Landskapsval ska enligt förslaget förrättas första gången i samband med presidentvalet 2018. Valdag är således söndagen den 28 januari 2018. Enligt 2 mom. ska ett temporärt beredningsorgan inom landskapsförvaltningen i god tid före valet tillsätta en landskapsvalnämnd. Dess medlemmar ska företräda de grupper av röstande som vid föregående kommunalval, dvs. valet 2017, ställt upp kandidater i landskapets kommuner. Dessa landskapsvalnämnders mandat varar tills de landskapsfullmäktige som väljs i valet tillsätter nya landskapsvalnämnder i landskapen i enlighet med den föreslagna 12 a §.

Enligt det föreslagna 3 mom. är tidtabellen för kandidatuppställningen vid det första landskapsvalet densamma som vid det presidentval som förrättas samtidigt, dvs. den sker en vecka tidigare än vid andra val. Kandidatansökningarna ska ges in till landskapsvalnämnden senast den 47 dagen före valdagen, dvs. senast tisdagen den 12 december 2017 före klockan 16. Landskapsvalnämnden utarbetar en sammanställning av kandidatlistorna den 38 dagen före valdagen, dvs. torsdagen den 21 december. Dessutom föreslås det, i syfte att minimera risken för att kandidatnumren för kandidaterna i de olika valen ska blandas samman, att numreringen av kandidaterna i landskapsvalet i sammanställningen av kandidatlistorna börjar med 22 som första nummer. Kandidaterna i presidentvalet ska på normalt sätt i kandidatförteckningen för presidentvalet numreras med 2 som första nummer.

Räkningen av de röstsedlar som getts in i det första landskapsvalet ska skötas av valkrets-nämnderna, som redan har den behövliga personalen för räkning av röstsedlarna vid presidentvalet. Med tanke på räkningen av rösterna föreskrivs det i 4 mom. att de kommunala centralvalnämnderna ska sända de godkända valkuverten och valnämnderna ge in valdagens röstsedlar till respektive valkrets-nämnd. Varje valkrets-nämnd räknar röstsedlarna i landskapen i det egna valdistriktet i enlighet med arbetsfördelningen i 5 mom. De flesta valkrets-nämnder får röstsedlarna i ett enda landskap att räkna, men Tavastlands valkrets-nämnd, Savolax-Karelens valkrets-nämnd och Uleåborgs valkrets-nämnd räknar röstsedlarna i två landskap och Sydöstra Finlands valkrets-nämnd och Vasa valkrets-nämnd räknar vardera röstsedlarna i tre landskap. Undantaget utgör Helsingfors valkrets-nämnd, som enligt förslaget över huvud taget inte får i uppgift att räkna röstsedlar i landskapsvalet.

I det föreslagna 6 mom. föreskrivs det vidare att varje valkrets nämnd vid ett sammanträde som börjar senast klockan 18 den tredje dagen efter valdagen ska meddela de röstetal som den har räknat ut till landskapsvalnämnden, som fastställer resultatet i landskapsvalet med iakttagande av vad som i 88–91 § föreskrivs om uträkning av jämförelsetal, användning av lottning och bestämmande av valresultatet.

Enligt den gällande vallagen betalar justitieministeriet vid presidentval varje kommun en engångsersättning till ett belopp som baserar sig på antalet röstberättigade kommuninvånare. Om det förrättas två omgångar vid presidentvalet betalas ersättning till dubbelt belopp. Kommunerna föreslås inte få någon ersättning för eventuella kostnader för landskapsval som förrättas samtidigt med presidentval. Det är dock troligt att kommunerna inte ens orsakas några nämnvärda kostnader enbart för landskapsvalet eftersom t.ex. rösträkningen sker i valkrets nämnderna.

1.19 Lagen om kandidaters valfinansiering

1 §. *Lagens tillämpningsområde och syfte.* Det föreslås att landskapsval nämns i 1 mom.

4 §. *Begränsningar i fråga om kandidaters valfinansiering.* Det föreslås att landskapsval och landskap nämns i 2, 4 och 5 mom. Kandidater i landskapsval ska inte få ta emot bidrag på mer än 6 000 euro från samma givare. Gränsen föreslås vara densamma som vid riksdagsval. Enligt förslaget får kandidater inte ta emot bidrag från landskapen eller från bolag som ett landskap har bestämmande inflytande i. En enskild person får inte utan sitt samtycke uppges som betalare av avgiftsbelagd reklam som ingår i valkampanjen, om värdet av den reklam som personen betalat för är mindre än 1 500 euro vid landskapsval.

5 §. *Redovisningsskyldighet.* I 1 mom. 3 punkten föreslås det bli föreskrivet att de som vid landskapsval valts till fullmäktigeledamöter eller ersättare är skyldiga att redovisa sin valfinansiering. I paragrafen föreslås också ett nytt 3 mom. enligt vilket en kandidat som samtidigt är uppställd i både landskapsval och kommunalval men blir vald endast i det ena, är redovisningsskyldig i fråga om valfinansieringen för bägge valen. Således måste t.ex. en kandidat som blivit vald till ersättare i kommunfullmäktige och som har varit kandidat också i landskapsvalet men där inte blivit vald, redovisa sin valfinansiering i fråga om både kommunalvalskampanjen och landskapsvalskampanjen.

6 §. *Uppgifter som ska redovisas.* Det föreslås att landskapsval och landskap nämns i 1 och 2 mom. Varje enskilt bidrag och dess givare ska redovisas separat, om bidragets värde vid landskapsval är minst 1 500 euro. Dessutom föreslås det, för att systemet ska vara tydligt, att det till paragrafen fogas ett nytt 6 mom. enligt vilket en redovisningsskyldig som samtidigt varit kandidat i både landskapsval och kommunalval ska lämna en enda redovisning för valfinansieringen i fråga om bägge valen. Då ska minimigränsen för ett enskilt bidrag som ska redovisas separat vara motsvarande gräns vid kommunalval. Således ska den som har varit kandidat i båda dessa val separat redovisa varje enskilt bidrag vars värde är minst 800 euro, oavsett vilketdera valet stödet har getts för. Statens revisionsverk kan med stöd av 8 § 2 mom. fastställa en redovisningsblankett på vilken det är möjligt att samtidigt lämna uppgifter om valfinansieringen i fråga om vartdera valet.

9 §. *Justitieministeriets uppdrag att lämna information.* Det föreslås att landskapsval nämns i paragrafen.

11 a §. *Efterhandsredovisning.* Det föreslås att landskapsval nämns i paragrafen.

12 §. *Redovisningsregistret och tillgången till uppgifter.* Det föreslås att landskapsval nämns i 2 mom.

1.20 Partilagen

8 §. *Bidrag till partier och partiföreningar.* Det föreslås att landskap nämns i 2 mom. Som bidrag som avses i lagen ska inte betraktas sådana understöd till partier eller partiföreningar som baserar sig på ett landskaps budget.

8 a §. *Bidrag till partinära sammanslutningar.* Det föreslås att landskap nämns i 2 mom. Som bidrag som avses i lagen ska inte betraktas sådana understöd till partinära sammanslutningar som baserar sig på ett landskaps budget.

8 b §. *Begränsningar i fråga om bidrag.* Det föreslås att landskap nämns i 3 mom. Enligt förslaget får partier, partiföreningar och partinära sammanslutningar inte ta emot bidrag från landskap eller från bolag som ett landskap har bestämmande inflytande i.

10 §. *Krav på opartiskhet.* Det föreslås att landskap nämns i 1 mom. Myndigheter i landskap samt sammanslutningar och inrättningar som dessa myndigheter har bestämmande inflytande i ska behandla alla partier lika och enligt enhanda grunder.

1.21 Lagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

Lagens rubrik. Det föreslås att lagens rubrik ändras så att lagen gäller rådgivande folkomröstningar i såväl landskap som kommuner.

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* Paragrafen föreslås bli ändrad på så sätt att lagen tillämpas inte bara på kommunala folkomröstningar utan också på folkomröstningar i landskapen.

2 §. *Tidpunkten för folkomröstning.* I 1 mom. föreslås ett tillägg enligt vilket en folkomröstning i landskapet anordnas den söndag som landskapsfullmäktige bestämmer. Vidare ändras momentet så att folkomröstningar i såväl landskap som kommuner kan anordnas i samband med landskapsval och kommunalval. Detta kan bidra till att sänka tröskeln för folkomröstningar eftersom landskapets eller kommunens kostnader för en folkomröstning som anordnas i samband med ett val blir något lägre än om folkomröstningen anordnades separat.

En strukturell ändring som föreslås i lagen är att endast det gällande 1 mom. om tidpunkten för folkomröstning hålls kvar i 2 § och att de gällande 2 och 3 mom. flyttas till en ny 2 a §.

2 a §. *Hur en folkomröstning anordnas.* Till 1 mom. flyttas innehållet i gällande 2 § 2 mom., och bestämmelsen utvidgas till att också gälla folkomröstning i ett landskap. Folkomröstningar i landskap ska anordnas kommunvis och röstningsområdesvis. Kommunala folkomröstningar ska anordnas röstningsområdesvis. I vardera folkomröstningen kan kommunfullmäktige dock besluta att flera röstningsområden kan ha ett gemensamt röstningsställe.

Bestämmelsen i gällande 2 § 3 mom. om tillämpning av brevröstning föreslås bli 2 mom. i denna paragraf.

I enlighet med gällande lag anordnas en kommunal folkomröstning alltid som omröstning på valdagen (kl. 9–20) och före det som brevröstning. I de kommunala folkomröstningar som hittills har anordnats har i genomsnitt ca 80 procent av alla som röstat brevröstat. Eftersom brevröstning således redan nu är ett mycket populärt sätt att rösta på föreslås det bli föreskrivet i 3 mom. att landskapsfullmäktige vid en folkomröstning i landskapet och kommunfullmäktige

vid en kommunal folkomröstning kan besluta att folkomröstningen i landskapet (i dess samtliga kommuner) eller kommunen ska anordnas endast som brevröstning. Då anordnas ingen omröstning på en viss röstningsdag. För att systemet ska vara tydligt vore det emellertid motiverat att också en folkomröstning som anordnas enbart som brevröstning avslutas vid samma tidpunkt som en röstningsdag (valdag) i regel slutar, dvs. söndag klockan 20. Därför föreslås det i momentet en bestämmelse om att brevröstningshandlingarna i enlighet med 10 § kan återsändas till den kommunala centralvalnämnden fram till klockan 20 den söndag som har bestämts som röstningsdag.

Enligt det föreslagna 4 mom. tillämpas inte 1—3 mom. om det har bestämts att en omröstning ska anordnas i samband med landskapsval och kommunalval, utan omröstningen anordnas på de allmänna kommunala förhandsröstningsställen och röstningsställen på valdagen som avses i vallagen. Då kan fullmäktige således inte besluta om gemensamma röstningsställen för röstningsområdena och brevröstning inte tillämpas. I paragrafen föreslås dessutom en separat bestämmelse om att förhandsröstning vid folkomröstning i ett landskap endast kan ske på respektive landskaps område och vid folkomröstning i en kommun endast på respektive kommuns område. På detta sätt försöker man minska risken för mänskliga misstag vid det tekniska genomförandet av val och folkomröstningar. Det kan gå fel, bl.a. genom att röstsedlar blandas ihop, t.ex. om 10 kommuner samtidigt anordnar folkomröstning i samband med landskapsval och kommunalval och de röstsedlar som de har utarbetat delas ut på alla allmänna förhandsröstningsställen i Finland och utomlands. Felen kan leda till att landskapsvalet och kommunalvalet inte blir felfritt förrättade. Förslaget medför också lägre kostnader för landskapen och kommunerna i och med att de behöver distribuera röstsedlar bara inom det egna landskapet eller den egna kommunen. Förslaget begränsar givetvis möjligheterna att delta i omröstningen för de röstberättigade som är borta från sitt eget landskap eller sin egen hemkommun under hela förhandsröstningsperioden och även på röstningsdagen. Till skillnad från val är folkomröstningar dock rådgivande, så till denna del kan förslaget knappast ses som en avsevärd försämring av medborgarnas rätt till inflytande.

3 §. Beslut om att anordna folkomröstning. I 1 mom. föreskrivs det om tidpunkten för beslutet att anordna en folkomröstning. Landskapsfullmäktige eller kommunfullmäktige ska enligt förslaget fatta sitt beslut att anordna en folkomröstning senast den 60 dagen före röstningsdagen. Om en folkomröstning emellertid anordnas i samband med landskapsval och kommunalval, ska beslutet fattas senast den 90 dagen före röstningsdagen (valdagen). I 2 mom. föreskrivs, precis som för närvarande, att fullmäktige i sitt beslut att anordna en folkomröstning samtidigt ska besluta om föremålet och tidpunkten för omröstningen (röstningsdagen) samt om de alternativ som ska föreläggas väljarna och om röstsedeln. Enligt det föreslagna 3 mom. ska fullmäktige utan dröjsmål underrätta justitieministeriet och Befolkningsregistercentralen samt vid en folkomröstning i landskapet dessutom de kommuner som hör till landskapet om sitt beslut, så att dessa omedelbart kan börja förbereda uppgifter i anslutning till genomförandet av omröstningen.

4 §. Initiativ till folkomröstning. I paragrafen föreslås bestämmelser om initiativ till folkomröstning enligt 25 § i landskapslagen och 25 § i kommunallagen. I initiativet ska den fråga individualiseras i vilken folkomröstning önskas. Initiativtagarna ska genom sina underskrifter i initiativet försäkra att de har fyllt 15 år och är invånare i landskapet eller kommunen. Underskrifterna kan samlas in antingen på papper eller på elektronisk väg i ett datanät. Underskrifter som samlas in på papper ska vara egenhändiga och innehålla uppgift om initiativtagarens namn (namnförtydligande) och födelsetid samt i fråga om folkomröstning i landskapet också hemkommun. Om underskrifter samlas in på elektronisk väg i ett datanät ska det ske genom s.k. stark autentisering. Det innebär att initiativtagaren loggar in sig i datasystemet i fråga med hjälp av antingen ett chippförsedd identitetskort, nätbankskoder eller ett mobilcertifikat. Ett da-

tasystem som har sådan här stark autentisering är t.ex. den del av justitieministeriets webbtjänst Invånarinitiativ.fi som gäller initiativ till kommunala folkomröstningar.

5 §. Röstningsmyndigheter. I 1 mom. föreslås det ett tillägg om att röstningsmyndighet vid folkomröstning i ett landskap är landskapsvalnämnden, vid sidan av den kommunala röstningsmyndigheten. Om det har bestämts att en omröstning ska anordnas i samband med landskapsval och kommunalval är, enligt det föreslagna 2 mom., röstningsmyndigheter i kommunen de myndigheter som avses i 13, 15 och 17 § i vallagen (centralvalnämnden, valnämnden, valbestyrelsen och valförrättarna).

6 §. Röstningsmyndighetens sammanträden. Det föreslås en sådan förenkling av paragrafen att den bara innehåller en bestämmelse om tidpunkten för röstningsmyndighetens första sammanträde, som ska hållas senast en månad före röstningsdagen, och om att övriga sammanträden ska hållas när behandlingen av ärendena kräver det. Ändringen har ingen praktisk inverkan på nuläget eftersom myndigheten i vilket fall som helst måste sammanträda bl.a. för att sända brevröstningshandlingarna och räkna och fastställa resultatet. Det föreslagna 1 mom. gäller landskapsvalnämnden och den kommunala centralvalnämnden vid folkomröstning i ett landskap och 2 mom. enbart den kommunala centralvalnämnden vid folkomröstning i en kommun.

7 §. Information om folkomröstningar. Paragrafen ändras så att landskapsvalnämnden och de kommunala centralvalnämnderna vid folkomröstning i ett landskap ska komma överens om ett ändamålsenligt sätt att i god tid före omröstningen tillkännage föremålet och tiden för folkomröstningen, förfarandet vid omröstningen och de alternativ som omröstningen gäller. Sådana tillkännagivanden ska i kommunerna göras på det sätt som kommunala tillkännagivanden görs kända. Vid kommunala folkomröstningar är det den kommunala centralvalnämnden som har informationsansvaret. Det föreslås att skyldigheten för kommunstyrelsen att underrätta justitieministeriet om att en folkomröstning kommer att anordnas blir struken ur paragrafen eftersom bestämmelser om ministeriets rätt till information enligt förslaget redan ingår i 3 § 3 mom.

8 §. Rösträttsregister. Kommunstyrelsens skyldighet att göra anmälan till Befolkningsregistercentralen om folkomröstningen föreslås bli struken ur 2 mom. eftersom bestämmelser om Befolkningsregistercentralens rätt till information enligt förslaget redan ingår i 3 § 3 mom. Samtidigt föreslås det att meddelandet till Befolkningsregistercentralen om rösträttsregistret ska lämnas av den kommunala centralvalnämnden i stället för av kommunstyrelsen. I övrigt ska gällande 1–3 mom. tillämpas på folkomröstningar i såväl landskap som kommuner. Vid folkomröstning i ett landskap ska centralvalnämnden i varje kommun meddela Befolkningsregistercentralen om den önskar få rösträttsregistret i maskinläsbar form eller som pappersutskrift. Vid folkomröstning i ett landskap kan de olika kommunerna således ha rösträttsregister i olika form. Som 4 mom. föreslås ett förtydligande tillägg om att man som rösträttsregister för en folkomröstning i ett landskap eller en kommun som anordnas i samband med landskapsval och kommunalval ska använda rösträttsregistret för respektive val. Till det registret fogas rösträtterna i fråga.

8 a §. Utarbetande och sändande av röstningshandlingar. Enligt det föreslagna 1 mom. är det landskapsvalnämnden som vid en folkomröstning i landskapet ska låta tillverka röstsedlarna och utarbeta röstningsanvisningarna. På så sätt försäkras man sig om att röstsedlarna och röstningsanvisningarna är desamma för alla röstberättigade i landskapet. I röstningsanvisningarna ska det redogöras för föremålet för omröstningen och omröstningens tekniska genomförande enligt det som fullmäktige har beslutat med stöd av 3 §. Röstsedlarna och röstningsanvisningarna föreslås bli distribuerade genom att landskapsvalnämnden sänder dem (t.ex. direkt från det tryckeri som anlitas) till de kommunala centralvalnämnderna, som sedan lägger till övriga brevröstningshandlingar (följebrev, valkuvert och ytterkuvert) och eventuella egna röstningsanvisningar och sänder alla handlingar till de röstberättigade i enlighet med 9 §. Det är också

möjligt att landskapsvalnämnden och de kommunala centralvalnämnderna kommer överens om att det tryckeri som landskapsvalnämnden anlitar ska sända alla brevröstningshandlingar direkt till de röstberättigade, men att den kommunala centralvalnämnden ska stå som avsändare. De röstberättigades adressuppgifter fås från Befolkningsregistercentralen. Om brevröstningshandlingarna sänds centraliserat vid folkomröstningar i landskapen, kan den kommunala centralvalnämnden dessutom vid behov också separat sända egna anvisningar till de röstberättigade i sin egen kommun. Om en folkomröstning i landskapet anordnas i samband med landskapsval och kommunalval, ska landskapsvalnämnden sända röstsedlarna till de kommunala centralvalnämnderna för utdelning till de röstberättigade på röstningsställena.

Det föreslås att det huvudsakliga innehållet i 16 § 1 mom. i den gällande lagen flyttas till 2 och 3 mom. i denna paragraf, eftersom detta är en naturligare plats för de bestämmelserna. Vid en kommunal folkomröstning är det den kommunala centralvalnämnden som utarbetar och låter tillverka handlingarna.

9 §. Sändande av brevröstningshandlingar. I 1 mom. föreslås en sådan komplettering att paragrafen kan tillämpas också på folkomröstningar i landskapen. I motiveringen till 8 a § redogörs för alternativa sätt att sända handlingarna vid folkomröstningar i landskapen. I det nya 3 mom. föreslås det bli nämnt att om en folkomröstning anordnas i samband med landskapsval och kommunalval behöver landskapsvalnämnden eller den kommunala centralvalnämnden sända endast röstningsanvisningarna direkt till väljarna. Det finns inget som hindrar att även de sänds till de röstberättigade tillsammans med det meddelandekort som avses i 21 § i vallagen. Detta förutsätter dock samarbete mellan landskapet eller kommunen och Befolkningsregistercentralen.

10 §. Röstning och återsändande av brevröstningshandlingarna. I 2 mom. föreslås en sådan ändring att kommunerna får prövningsrätt i fråga om när de brevröstningshandlingar som väljarna återsänder senast ska finns hos den kommunala centralvalnämnden. Kommunen ska bestämma denna tidpunkt och ange den i sina röstningsanvisningar. Tidpunkten kan vara tidigast klockan 18 onsdagen före röstningsdagen och senast klockan 18 fredagen före röstningsdagen. Enligt den gällande lagen ska handlingarna alltid ha kommit in senast klockan 19 fredagen före röstningsdagen (enligt vallagen). Den tidpunkten har emellertid i praktiken visat sig vara mycket utmanande särskilt för stora kommuner eftersom det bara återstår 37 timmar tills röstningen på röstningsdagen inleds. För att röstningen på röstningsdagen ska kunna anordnas med uppdaterade röstlängder måste alla som har brevröstat strykas ur röstlängderna på denna tid, vilket är synnerligen utmanande i stora kommuner med många som brevröstar. Strävan med förslaget är att ge kommunerna mer tid att göra anteckningar i löstlängderna. Anteckningarna i röstlängderna behöver ändå inte göras med samma brådska om folkomröstningen anordnas enbart som brevröstning i enlighet med det föreslagna 2 a § 3 mom. Då behöver ju röstlängden inte göras upp för röstningsdagen, utan de som har brevröstat kan antecknas i röstlängden i takt med att brevröstningshandlingarna kontrolleras. I det föreslagna 2 a § 3 mom. föreskrivs det att brevröstningshandlingarna vid folkomröstningar som anordnas enbart som brevröstning kan återsändas till den kommunala centralvalnämnden fram till klockan 20 den söndag som har bestämts som röstningsdag. En hänvisning till detta föreslås i 2 mom. i denna paragraf.

11 §. Stämpling av röstsedlarna vid brevröstning. De röstsedlar som vid en folkomröstning har getts på röstningsdagen ska stämplas på samma sätt som vid val. De röstsedlar som har getts vid brevröstningen ska enligt 11 § i den gällande lagen stämplas genast när de har tagits ur valkuverten. Stämplingen behövs för att alla röstsedlar som har getts vid folkomröstningen ska vara likadana när det gäller stämpeln, vilket stärker valhemligheten. I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom. enligt vilket röstsedlarna inte längre behöver stämplas i efterhand om folkom-

röstningen i landskapet eller kommunen anordnas enbart som brevröstning i enlighet med det föreslagna 2 a § 3 mom. I det fallet är ju alla röstsedlar ostämplade och ser således likadana ut.

12 §. Ogiltiga röstsedlar. I 1 mom. 3 punkten föreslås landskapet bli nämnt, och i 4 punkten föreslås det bli nämnt att en ostämplad röstsedel inte är ogiltig om folkomröstningen har anordnats enbart som brevröstning och röstsedeln därför inte har stämplats (se motiveringen till 11 §).

13 §. Räkning av rösterna och fastställande av resultatet. Det föreslagna 1 mom. innehåller bestämmelser om förfarandet vid uträkning och fastställande av resultatet vid en folkomröstning i landskapet. Centralvalnämnden i varje kommun ska fastställa kommunens resultat i folkomröstningen utifrån antalet avgivna röster och på det sätt landskapsvalnämnden bestämmer meddela landskapsvalnämnden resultatet utan dröjsmål och senast onsdagen efter röstningsdagen. När landskapsvalnämnden har fått resultaten från alla centralvalnämnder ska den sammanställa landskapets resultat och fastställa detta. I 2 mom. sägs det att resultatet av en kommunal folkomröstning fastställs av den kommunala centralvalnämnden.

14 §. Tillkännagivande av resultatet. Det föreslås att landskap nämns i 1 mom.

16 §. Försegling. Innehållet i 1 mom. föreslås bli flyttat till 8 a §. I den återstående paragrafen korrigeras ordet valnämnd till röstningsnämnd, som enligt 5 § är den rätta benämningen på myndigheten vid folkomröstningar.

17 §. Kostnader. En rättvis utgångspunkt när det gäller fördelningen av kostnaderna kan anses vara att den som beslutar att en folkomröstning ska anordnas svarar för alla kostnader. Enligt det föreslagna 1 mom. svarar landskapet för kostnaderna för en folkomröstning i landskapet. Landskapet ska också ersätta kommunerna för de utgifter som folkomröstningen orsakar dem, t.ex. enligt de fakturor som de visar upp. I 2 mom. anges nuläget i fråga om kommunala folkomröstningar, dvs. att kommunen står för kostnaderna.

19 §. Närmare bestämmelser och anvisningar. Paragrafen föreslås bli ändrad i enlighet med rådande lagberedningspraxis.

1.22 Förvaltningslagen

I 2, 45, 58 och 60 § i förvaltningslagen föreslås ändringar som är nödvändiga på grund av den nya landskapslagen. Genom de föreslagna ändringarna säkerställs det att förvaltningslagen tillämpas också på de självstyrande landskapen. Enligt gällande lydelse i 2 § i förvaltningslagen tillämpas lagen på självständiga offentligrättsliga inrättningar, och därför ska den tillämpas också på landskapets serviceinrättning utan någon särskild bestämmelse om detta.

1.23 Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I 1, 4, 11, 14, 24 och 34 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, nedan offentlighetslagen, föreslås ändringar som är nödvändiga på grund av den nya landskapslagen. Genom de föreslagna ändringarna säkerställs det att offentlighetslagen tillämpas också på de självstyrande landskapen. Enligt tillämpningsbestämmelserna tillämpas offentlighetslagen på självständiga offentligrättsliga inrättningar, och därför ska den tillämpas också på landskapets serviceinrättning utan någon särskild bestämmelse om detta.

1.24 Förvaltningsprocesslagen

I 8, 38 och 70 § i förvaltningsprocesslagen föreslås ändringar som är nödvändiga på grund av den nya landskapslagen. Genom de föreslagna ändringarna säkerställs det att förvaltningsprocesslagen tillämpas också på de självstyrande landskapen.

1.25 Språklagen

I språklagen föreslås ändringar som är nödvändiga på grund av den nya landskapslagen. Det är meningen att de föreslagna ändringarna ska säkerställa att de språkliga rättigheterna kvarstår på samma nivå när uppgifter överförs från kommunerna till landskapen.

3 §. Lagens tillämpningsområde. I 1 mom. föreslås bli bestämt att lagen ska tillämpas på landskapens myndigheter. Till momentet fogas enligt förslaget en bestämmelse om att samma bestämmelser som enligt språklagen gäller landskapsmyndigheter ska tillämpas på serviceinrättningarna enligt landskapslagen (xx/xx).

6 §. Enspråkiga och tvåspråkiga myndigheter. Enligt 1 mom. 1 punkten i förslaget ska landskapsmyndigheter vilkas ämbetsdistrikt omfattar enbart kommuner med samma språk vara enspråkiga myndigheter.

Enligt den föreslagna 2 punkten ska landskapsmyndigheter vilkas ämbetsdistrikt omfattar kommuner som har olika språk eller minst en tvåspråkig kommun vara tvåspråkiga myndigheter. Individens språkliga rättigheter är mer omfattande hos tvåspråkiga myndigheter. På motsvarande sätt har tvåspråkiga myndigheter mer omfattande skyldigheter att betjäna på finska och svenska än enspråkiga myndigheter.

10 §. Individens språkliga rättigheter hos myndigheterna. Enligt det föreslagna 1 mom. ska var och en ha rätt att använda finska eller svenska i kontakter med tvåspråkiga landskapsmyndigheter. Individens språkliga rättigheter i kontakter med tvåspråkiga landskapsmyndigheter föreslås motsvara rättigheterna i kontakter med andra tvåspråkiga myndigheter.

I 2 mom. föreslås bli bestämt om det språk som används hos enspråkiga landskapsmyndigheter. Hos enspråkiga landskapsmyndigheter används enligt förslaget landskapets språk, om inte myndigheten på begäran beslutar annorlunda eller något annat föreskrivs på något annat ställe i lag. På samma sätt som i kontakter med andra enspråkiga myndigheter föreslås var och en också i kontakter med landskapsmyndigheter ha rätt att använda sitt eget språk och att bli hörd på sitt eget språk i ärenden som väcks av en myndighet och som direkt gäller grundläggande rättigheter för hen eller någon som är i hens vård eller om myndigheten ålägger hen någon skyldighet.

Bestämmelser om språkliga rättigheter som kompletterar språklagen finns i speciallagstiftningen. I 4 § i språklagen ingår en förteckning med exempel på de viktigaste bestämmelserna om språk.

24 §. Språklig service vid affärsverk samt statliga, landskapets och kommunala bolag. Till rubriken fogas enligt förslaget ett omnämnande av landskapet för att rubriken ska behålla sin informativa karaktär. Det föreslås att 1 mom. ändras så att momentet gäller bolag där ett tvåspråkigt landskap eller flera landskap av vilka åtminstone ett är tvåspråkigt har bestämmanderätt. Det föreslås att paragrafen tillämpas också på sådana bolag där landskap och kommuner tillsammans har bestämmanderätt, om minst ett landskap är tvåspråkigt eller minst en kommun är tvåspråkig. Sådana bolag ska betjäna och informera allmänheten på finska och svenska

i den omfattning det behövs med tanke på verksamhetens art och saksammanhanget och på ett sätt som enligt en helhetsbedömning inte kan anses oskäligt för bolaget.

27 §. Skriftväxling mellan myndigheterna. Enligt det föreslagna 2 mom. ska en statlig myndighet använda landskapets språk när den skickar skrivelser till ett enspråkigt landskap och använda båda finska och svenska när den skickar skrivelser till ett tvåspråkigt landskap. Avsikten är att extra översättningskostnader ska kunna undvikas genom att översättningen av handlingarna koncentreras till en enda aktör. Enligt nuvarande lagstiftning har statliga myndigheter motsvarande skyldighet att skicka skrivelser på finska och svenska till tvåspråkiga kommuner, vilket bland annat har hjälpt tvåspråkiga kommuner att på det sätt som 29 § i språklagen förutsätter tillgodose de förtroendevaldas möjlighet att fullgöra sina uppgifter och invånarnas behov av information.

Det föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen. När en landskapsmyndighet skickar skrivelser till en enspråkig kommun inom sitt ämbetsdistrikt ska den enligt momentet använda kommunens språk och när den skickar skrivelser till en tvåspråkig kommun inom sitt ämbetsdistrikt ska den använda båda språken. Den rätt att få information som invånarna i de kommuner som landskapet omfattar har tillgodoses då på lika grunder i och med att beslut om översättning av handlingarna inte beror av kommunens situation. När översättningarna koncentreras till en enda aktör kommer också översättningskostnaderna att minska.

Det föreslås att 4 mom. kompletteras med ett omnämnande av landskapsmyndighet. När en landskapsmyndighet begär och ger yttrande i ett ärende där en expedition eller någon annan handling utfärdas till parten, ska landskapsmyndigheten använda handläggningsspråket. Handläggningsspråket bestäms enligt 3 kap. i språklagen. Handläggningsspråket är finska eller svenska. Enligt momentet ska ett enspråkigt landskap dock få ge sitt yttrande på sitt språk.

28 §. Representativa organ. Till paragrafen fogas enligt förslaget en bestämmelse om förtroendevaldas rätt att använda det språk de väljer när de är ledamöter i landskapsorgan. Rätten att använda det språk de väljer omfattar både muntlig och skriftlig användning av språket. Rätten att använda det språk de väljer omfattar allt som ingår i verksamheten som ledamot i ett organ. Som exempel kan nämnas att hålla ett anförande vid ett sammanträde, att lämna in ett skriftligt ändringsförslag, att skriva promemorior och att hålla kontakt när det gäller organets ärenden. Bestämmelsen motsvarar de förtroendevaldas språkliga rättigheter i andra representativa organ.

29 §. Möteskallelser, protokoll och förvaltningsstadgor. Det föreslås att ordet ”kommunala” stryks i paragrafens rubrik. Paragrafen föreslås gälla även möteskallelser och protokoll för landskapsorgan samt landskapens förvaltningsstadgor.

Det föreslås att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen. Enligt momentet ska landskapsfullmäktiges och landskapsstyrelsens möteskallelser och protokoll skrivas på finska och svenska i tvåspråkiga landskap. Föredragningslistan och bilagorna ingår i protokollet och därför ska de skrivas på finska och svenska. För att trygga de finskspråkigas och de svenskspråkigas rätt till deltagande och information strävar man efter att föredragningslistan och dess bilagor ska offentliggöras samtidigt på finska och svenska.

Beslut om språket i möteskallelser och protokoll för andra landskapsorgan fattas enligt det föreslagna 2 mom. av landskapet med beaktande av att de förtroendevaldas möjlighet att fullgöra sina uppgifter ska tryggas och landskapsinvånarnas behov av information tillgodoses. De förtroendevaldas möjlighet att fullgöra sina uppgifter och invånarnas behov av information förutsätter i praktiken att landskapet Nyland, landskapet Egentliga Finland, landskapet Österbotten och landskapet Mellersta Österbotten i regel skriver möteskallelserna och protokollen

för sina organ på finska och svenska. Uppmärksamhet bör speciellt fästas vid att möteshandlingarna för de organ som behandlar ärenden som omfattas av organiseringsansvaret för social- och hälsovård skrivs på finska och svenska.

Till 3 mom. fogas enligt förslaget en bestämmelse om att tvåspråkiga landskaps förvaltningsstadga ska utfärdas på finska och svenska.

32 §. Myndigheternas information. Till 1 mom. fogas enligt förslaget ett omnämnande av att information som landskapets myndigheter riktar till allmänheten ska ges på finska och svenska i tvåspråkiga kommuner. Språklagen gäller all information som myndigheterna ger, oavsett medium eller informationskanal. Strävan bör också vara att informationen offentliggörs samtidigt på båda språken. Paragrafen kompletteras av ett 2 mom., enligt vilket en tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten ska finnas på finska och svenska. Det föreslås inte att 2 mom. ska ändras eftersom det i sin nuvarande form gäller tvåspråkiga landskap.

1.26 Lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda

1 §. Lagens tillämpningsområde. Till paragrafen fogas enligt förslaget en bestämmelse som innebär att lagen ska tillämpas på de språkkunskaper som krävs av de anställda vid landskapsmyndigheter och i fråga om hur språkkunskaperna ska visas.

5 §. Sättet att fastställa krav på språkkunskaper. Det föreslås att 2 mom. ändras så att behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för anställda kan fastställas i den ordning som anges i landskapslagen (xx/xx) när det är fråga om landskapsmyndigheter, om det inte genom lag eller med stöd av lag föreskrivs om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper. Bestämmelsen om sättet att fastställa behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för anställda hos kommunala myndigheter ändras inte, utan behörighetsvillkoren kan alltjämt fastställas i den ordning som anges i kommunallagen (410/2015).

Med den ordning som föreskrivs särskilt i landskapslagen och kommunallagen avses att kraven på språkkunskaper kan anges antingen i en förvaltningsstadga eller när en tjänst inrättas eller tillsätts. När ett landskap eller en kommun beslutar om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper för anställda ska landskapet eller kommunen se till att de anställda har tillräckliga språkkunskaper för att kunna sköta myndighetens uppgifter på det sätt som språklagen (423/2003) och andra lagar förutsätter.

1.27 Teckenspråklagen

3 §. Myndigheternas skyldighet att främja användningen av teckenspråk. Till 2 mom. fogas enligt förslaget en bestämmelse om att med myndigheter avses i teckenspråklagen även landskapsmyndigheter.

1.28 Lag om ändring av avräkningsgrunden enligt självstyrelselagen för Åland

1 §. I den föreslagna paragrafen anges en avräkningsgrund som avviker från avräkningsgrunden enligt 47 § i självstyrelselagen för Åland och anges avräkningsgrundens storlek. Den ändring av tyngdpunkten i beskattningen som landskapsreformen och social- och hälsovårdsreformen medför kommer att påverka storleken på det avräkningsbelopp som avses i 45 § i självstyrelselagen för Åland. Enligt 47 § 2 mom. i självstyrelselagen ska avräkningsgrunden ändras, om grunderna för statsboks slutet genomgår ändringar som väsentligt inverkar på avräkningsbeloppets storlek. Landskaps- och social- och hälsovårdsreformen medför en så stor ökning av statens skatteinkomster att ökningen väsentligt inverkar på avräkningsbeloppets stor-

lek. Därför bör avräkningsgrunden ändras. Enligt 47 § 5 mom. i självstyrelselagen föreskrivs det om ändring av avräkningsgrunden i rikslag med lagtingets bifall.

Eftersom inga uppgifter övergår från de åländska kommunerna i samband med reformen bör de skatteinkomster som från de åländska kommunerna förs över till staten återbetalas till landskapet Åland. Återbetalningen av statens skatteinkomster till landskapet Åland beaktas i dimensioneringen av betalningen av avräkningsbeloppet. Den sammantagna effekten av ökningen av statens skatteinkomster och kompensationen av det skattebelopp som försvinner från kommunerna på Åland uppgår till ungefär 10 miljoner euro i återbetalning till landskapet. Utifrån detta föreslås det att avräkningsgrunden höjs med 0,02 procentenheter.

2 §. I 1 mom. anges tidpunkten för lagens ikraftträdande. Enligt det föreslagna 2 mom. ska lagen tillämpas första gången när avräkningen för 2019 verkställs och när förskottet på avräkningsbeloppet för det året bestäms.

2 Ikraftträdande

De föreslagna landskapen inrättas så snart som möjligt efter det att lagarna har antagits och stadfästs. I det första skedet bereder landskapens temporära förvaltning och, när det landskapsfullmäktige som valts efter landskapsvalet inlett sin verksamhet, landskapen organiseringen av verksamheten och personal- och egendomsöverföringarna tillsammans med kommunerna och samkommunerna så att ansvaret för att ordna social- och hälsovård samt andra särskilt föreskrivna tjänster och uppgifter överförs på landskapen från ingången av 2019.

Ändringarna gällande i skattelagstiftningen föreslås träda i kraft från början av 2019. Ändringsförslagen som hänför sig till inrättandet av landskap, paragraf 3 §, paragraf 21 § 1 och 4 moment, paragraf 49 § 1 moment och paragraf 82 § 2 moment i inkomstskattelagen samt de föreslagna ändringarna i lagen om beskattningsförfarande ska träda i kraft samtidigt som landskapslagen föreslås träda i kraft. Paragraf 91 b § i lagen om beskattningsförfarande, om noggrannheten på kommunernas inkomstskattesatser åren 2019—2021, ska gälla till slutet av år 2020. Paragraf 91 a § i lagen om beskattningsförfarande ska träda i kraft från början av år 2021.

Ändringarna som föreslås i skattegrunderna för förvärvsinkomster har beräknats med 2014 års data uppdaterat till 2016 års nivå. Eftersom skattebasen för 2019 samt beloppet skatteinkomster som ska överföras från kommunerna till staten kommer att uppdateras före lagarnas ikraftträdande, kommer det att under 2018 avges ett nytt förslag där man föreslår ändringar i de skattegrunder för förvärvsinkomstbeskattningen samt i fördelningen av beskattningskostnader som föreslås i detta förslag.

(motiveringen kompletteras senare)

3 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Regeringens proposition bör bedömas med särskild hänsyn till hur de sociala rättigheterna enligt 19 § i grundlagen samt andra grundläggande fri- och rättigheter och jämlikheten tillgodoses, kommuninvånarnas självstyrelse enligt 121 § i grundlagen och de demokratiska grunderna för statsskicket samt sättet att genomföra självstyrelse för invånarna på större områden än kommuner i enlighet med 121 § 4 punkten i grundlagen. I propositionen föreslås bestämmelser om självstyrelse för invånarna på större områden än kommuner, landskap, i enlighet med 121 § 4 mom. i grundlagen. Centrala frågor när propositionen bedöms är också det praktiska innehållet i det allmännas skyldighet enligt 22 § i grundlagen att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses samt hur de grundläggande fri- och rättigheterna ska beaktas

när man föreskriver om områdesindelningar i enlighet med 122 § i grundlagen, den finansieringsprincip som ska tillämpas på förhållandet mellan staten och kommunerna liksom finansieringsprincipen när förutsättningarna att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna tryggas. I propositionen lyfts också fram den författningsrättsliga ändamålsenligheten hos landskapets myndighetsorganisation samt bestämmelserna i 124 § i grundlagen om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter.

Den centrala bestämmelsen med tanke på social- och hälsovården är grundlagens 19 § om rätt till social trygghet. Enligt 1 mom. har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. I 3 mom. föreskrivs om skyldighet för det allmänna att, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. I 6 § i grundlagen ingår ett krav på rättslig jämlikhet och förbud mot diskriminering. Invånarna i olika kommuner och områden får inte utan godtagbart skäl särbehandlas inom social- och hälsovården.

I 2 § 1 och 2 mom. föreskrivs om demokratiprincipen. Statsmakten i Finland tillkommer folket, som företräds av riksdagen. Till demokratin hör att den enskilde har rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling. I förarbetena till grundlagen har det konstaterats och grundlagsutskottets etablerade tolkning är att paragrafen utgår från att all offentlig maktutövning ska vila på en demokratisk grund. Bestämmelserna om rösträtt och rätt till inflytande i 14 § i grundlagen har att göra med tryggandet av demokratin. Den helhet som 2 och 14 § i grundlagen bildar fastställer också grunden för ordnandet av social- och hälsovårdsförvaltningen och i vidare bemärkelse landskapsförvaltningen. I 121 § i grundlagen föreskrivs om kommuninvånarnas självstyrelse, kommunal beskattningsrätt och möjligheten att genom lag bestämma om självstyrelse för invånarna på större områden än kommuner. Den finansieringsprincip som ska tillämpas på förhållandet mellan staten och kommunerna bygger på tolkning av 121 § i grundlagen.

I 22 § i grundlagen föreskrivs om skyldighet för det allmänna att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses. Paragrafen ålägger också staten det slutliga finansieringsansvaret för förutsättningarna att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna.

Propositionen hänför sig i stor utsträckning till tillgodoseendet av flera grundläggande fri- och rättigheterna och i synnerhet rätten enligt 19 § i grundlagen till social trygghet och rätten till tillräckliga social- och hälso- och sjukvårdstjänster i anslutning därtill. Till dessa hänför sig också internationella människorättskonventioner, som ska beaktas i lagstiftningen och vid tolkningen av de grundläggande fri- och rättigheterna. Propositionen ändrar inte dessa rättigheter. Däremot är ett syfte med propositionen att förbättra förutsättningarna att tillgodose dessa rättigheter. De bestämmelser om och det finansieringssystem för ordnandet av social- och hälsovård som föreslås i propositionen bestämmer också de praktiska möjligheterna att fullgöra internationella människorättskonventioner.

3.1 Behovet av en reform för att trygga jämlika tjänster

Dagens splittrade servicesystem inom social- och hälsovården tryggar inte längre på det sätt som avses i 6 § i grundlagen lika tillgång till social- och hälso- och sjukvårdstjänster som avses i 19 § i grundlagen. Både skillnaderna mellan befolkningsgrupper och de regionala skillnaderna i tillgången till social- och hälso- och sjukvårdstjänster har ökat och ojämlikheten har därmed blivit anmärkningsvärt stor. Detta syns som skillnader i välfärd och hälsa mellan såväl olika befolkningsgrupper som olika områden. Ojämlikheten ökar alltså kraftigt inom social- och hälsovården. Situationen har uppmärksamats även i flera internationella utvärderingar. Det allmännas skyldighet att agera och vidta nödvändiga åtgärder för att ändra på den med tanke på jämlikheten och till-

Det nuvarande systemet, som grundar sig på kommunernas organiseringsansvar, tryggar inte de grundläggande fri- och rättigheterna tillräckligt. Det finns ett behov av en social- och hälsovårdsreform med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Den föreslagna regleringen, där ansvaret för att ordna och finansiera social- och hälsovården överförs från kommunerna till betydligt större landskap, skapar förutsättningar för jämlika tjänster och krymper på lång sikt välfärds- och hälsoskillnaderna mellan olika områden och befolkningsgrupper. Större anordnare stärker den ekonomiska bärkraften och den kompetens som behövs för att ordna social- och hälsovård. Den föreslagna modellen samlar också socialtjänster och hälso- och sjukvårdstjänster samt tjänster på basal nivå och specialiserad nivå till samma anordnare, så på organiseringsnivå sker den integration som har bedömts som central för att uppnå målen för reformen. Finansieringslösningen enligt regeringens proposition framhäver statens ansvar för att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna i egenskap av finansierare av social- och hälso- och sjukvårdstjänsterna. Största delen av landskapens finansiering kommer från staten på basis av enhetliga kriterier som betonar behovet av social- och hälso- och sjukvårdstjänster. I den föreslagna modellen tilldelas anordnarna resurser på ett avsevärt enhetligare sätt än nu och finansieringen är inte beroende av en enskild kommuns ekonomiska bärkraft. Sålunda kan den föreslagna modellen i princip antas väsentligt förbättra jämlikheten enligt 6 § i grundlagen när det gäller tillgången till de tjänster som avses i 19 § i grundlagen. Då anordnarnas bärkraft och kompetens förbättras, kan man anta att även tjänsternas kvalitet förbättras.

I det nya systemet är avsikten att till skillnad från nuläget skilja åt ordnandet av tjänsterna från tjänsteproduktionen och bygga upp tjänsteproduktionen enligt en mångproducentmodell. För närvarande föreskrivs det visserligen separat i kommunallagen om organiseringsansvar och produktionsansvar för tjänsterna, men det förutsätts inte att de ska finnas inom separata organisationer. Målet bakom denna regeringsproposition samt den regeringsproposition som kommer att överlämnas senare om utvidgad valfrihet är att utvidga människornas rätt att välja tjänsteproducent bland offentliga och privata tjänsteproducenter. Lagbestämd valfrihet ska vara huvudregel inom social- och hälso- och sjukvårdstjänster på basal nivå och i tillämpliga delar även inom tjänster på specialiserad nivå. Med den regeringsproposition om valfrihet som överlämnas senare eftersträvas en ny slags mångproducentmodell, som är mer omfattande än den nuvarande och där den privata sektorns och tredje sektorns, alltså olika organisationers, produktion används vid sidan av den offentliga tjänsteproduktionen. Syftet är att åstadkomma en konstellation där det är lättare än nu att jämföra verkningsfullheten och kostnadseffektiviteten hos olika sätt att producera tjänster.

Införandet av mångproducentmodellen och innehållet i valfrihetsbestämmelserna har en väsentlig inverkan på hur tillgången till tjänster de facto realiserar. Detaljerna i systemet med valfrihet ingår i den proposition om valfrihet som kommer att beredas separat. Av denna orsak är det fortfarande svårt att bedöma de sammantagna konsekvenserna av reformhelheten, som består av olika faser. Med tanke på 19 § i grundlagen är det särskilt viktigt hur ordnandet av och tillgången till tjänster på basal nivå fungerar. En särskild utmaning för mångproducentmodellen är att samordna tjänsterna för klienter som behöver många olika tjänster och att trygga en enhetlig tjänstehelhet.

3.2 Landskapsindelningen och tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna

Enligt 121 § 4 mom. i grundlagen bestäms genom lag om självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner. Enligt momentet är det således möjligt att i enlighet med självstyrelseprinciperna inrätta större förvaltningsområden än kommunerna, t.ex. landskap (RP 1/1998 rd, s. 176/II). Ur bestämmelsen kan inte i sig utläsas exakta ramvillkor för dessa förvaltningsområdets storlek. Genom regeringens proposition kommer man för första gången att genom-

föra självstyrelse för invånarna på områden som är större än kommuner, så det finns inte heller tidigare tolkningspraxis om regional självstyrelse från grundlagsutskottets sida.

Grundlagsutskottet har dock i sin tolkningspraxis ansett att 121 § 1 mom. ("Finland är indelat i kommuner, vilkas förvaltning ska grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare") utgör en helhet tillsammans med 121 § 4 mom. i grundlagen, som ställer vissa gränser för hurdan kommunstrukturen i Finland kan bli (GrUU 20/2013 rd, s. 9/II; GrUU 67/2014 rd, s. 6/I). Kommunerna avses allmänt taget vara mindre förvaltningsenheter än landskap, så ett landskap borde i princip bestå av flera kommuner än en.

Bedömningen av områdesindelningen påverkas också av demokratiprincipen i 2 § i grundlagen. Till demokratin hör att den enskilde har rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling. Demokratiprincipen förutsätter att det finns en så heltäckande demokratisk grund som möjligt för utövningen av offentlig makt och den offentliga förvaltningen. Det väsentliga är då att områdets invånare genom direkta val kan välja självstyrelseområdets högsta beslutsfattande organ, som har faktiska möjligheter att besluta om självstyrelseområdets ekonomi och verksamhet (GrUU 67/2014 rd.).

Ur demokratisynvinkel borde områdenas invånare ha möjlighet att påverka hur tjänsterna ordnas i deras område. Ett självstyrelseområde enligt 121 § 4 mom. i grundlagen borde alltså uppfylla de demokratikrav som ställs på det regionala självstyrelsesystemet. En fungerande demokrati baserad på val kräver att självstyrelseområdet bildar en ekonomiskt och funktionellt ändamålsenlig helhet. Invånarna i område borde också uppleva självstyrelseområdet som en meningsfull helhet med avseende på samhällsinflytandet för att beslutsfattande som bygger på val ska vara levande och fungerande på längre sikt.

Grundlagen har inga särskilda bestämmelser om indelningen i självstyrelseområden, utan på områdesindelningen tillämpas grundlagens allmänna bestämmelse om områdesindelningen (GL 122 §). Enligt den ska utgångspunkten för områdesindelningar vara en strävan efter sinsemellan förenliga områden så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder.

I princip kan lagstiftaren i ljuset av de ovan angivna ramvillkoren anses ha rätt stor prövningsrätt vad gäller antalet landskap och områdesindelningen. Enligt de föreslagna bestämmelserna ska det bildas 18 landskap i huvudsak utifrån den nuvarande landskapsindelningen. Sålunda kan de ovan angivna förutsättningarna anses föreligga, då de bildar områden som är större än kommuner och områdesindelningen i princip överensstämmer med en landskapsindelning som bygger på en lång tradition, varvid kravet på en ändamålsenlig och funktionell regional helhet kan anses vara uppfyllt. För att använda den nuvarande landskapsindelningen som grund för områdesindelningen talar också det faktum att den är förenligt med uppgifterna i anslutning till områdesutvecklingen och planeringen och styrningen av områdesanvändningen, som överförs från landskapsförbunden till självstyrelseområdena, de nya landskapen. Då kan de nya landskapen dessutom utnyttja befintliga kommunala samarbetsstrukturer och traditioner samt samarbetsrelationer lättare än helt nya områdesindelningar. Detta är av särskild betydelse när det gäller åtgärder för att främja välfärd och hälsa.

Med avseende på social- och hälsovårdssystemet samt lika tillgång till dessa tjänster kan grundlagssynpunkter anläggas särskilt på huruvida de framtida landskapen har förutsättningar att sköta om tillräckliga social- och hälso-tjänster (GL 19 §) på lika villkor (GL 6 §). Ju flera självstyrelseområdena är, desto svårare blir det att genomföra en jämlig servicestruktur. Skyldigheten enligt 22 § i grundlagen, att det allmänna ska se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses, begränsar lagstiftarens prövningsrätt vid områdesindelningen. Områdesindelningen ska i synnerhet erbjuda tillräckliga förutsättningar

för jämlikhet och rätt till tillräckliga social- och hälso-tjänster. När lagstiftaren väger frågor i anslutning till områdesindelningen måste man i synnerhet bedöma förutsättningarna för att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna, och sätta tillräcklig vikt vid de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet i förhållande till andra synpunkter. Områdesindelningslösningarna måste för sin del trygga tillräcklig rätt till social- och hälso-tjänster på ett jämlikt sätt. Lagstiftaren kan dock inte anses vara skyldig att bland olika alternativa lösningar välja den lösningsmodell som är bäst med tanke på en grundläggande rättighet, bara de omständigheter som hänför sig till olika grundläggande rättigheter och andra ur grundrätts-systemets synvinkel godtagbara synpunkter har vägts tillräckligt mot varandra, och det är klart motiverat på konstitutionellt godtagbara grunder om lagstiftaren väljer en annan lösningsmodell än den som är minst problematisk med avseende på de grundläggande rättigheterna och demokratisk utövning av offentlig makt (GrUU 67/2014 vp.).

Områdesindelningslösningen enligt regeringens proposition minskar väsentligt antalet anordnare av social- och hälsovård och ökar bärkraften. Antalet anordnare förblir dock enligt Institutet för hälsa och välfärds expertbedömning och de bedömningar som gjorts i samband med lagberedningen fortfarande delvis för stort med tanke på en jämlikt ordnad social- och hälsovård. En del av landskapen är redan i den inledande reformfasen svaga vad gäller resurser och den kompetens som krävs för att ordna social- och hälsovård. I den föreslagna modellen är det nödvändigt att i rätt stor utsträckning samla tjänsterna över landskapsgränserna, och då uppstår det också situationer då enskilda tjänstekedjor överskrider landskapsgränserna. Detta gäller i synnerhet jour inom den specialiserade sjukvården samt snävare specialkompetens och tjänster som kräver dyrare ingrepp.

Jämfört med nuläget ger den föreslagna lösningen upphov till en ny helhet, där anordnarna förutsätts behärska en omfattande helhet. Även för att genomföra och hantera den mångproducentmodell som regeringen linjerat krävs gedigen kompetens.

Eftersom en del av områdena har för svag bärkraft för att ordna social- och hälsovård, är en väsentlig faktor i den föreslagna modellen för att säkra lika tillgång till tjänster hur organisationsansvaret för tjänster som kräver smalare specialkompetens och dyra investeringar samlas till områden med starkare bärkraft. Modellen i regeringens proposition förutsätter sålunda mer samarbete mellan landskapen än andra modeller.

I 11 § i den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård föreskrivs om tjänster som samlas till större helheter. Enligt 1 mom. får en del av de tjänster och uppgifter som hör till socialvården och hälso- och sjukvården samlas till större helheter till ett eller flera landskap, om det är nödvändigt för att säkerställa tillgången till tjänster och tjänsternas kvalitet samt klienternas rättigheter på grund av att uppgifterna är krävande eller exceptionella eller på grund av stora kostnader till följd av uppgifterna. Bestämmelser om de tjänster som ska samlas till större helheter och om de landskap till vilka tjänsterna samlas utfärdas genom förordning av statsrådet. I 2 mom. föreskrivs om de 12 landskap till vilka samlas jour dygnet runt. Villka tjänster som ingår i den omfattande juren dygnet runt bestäms med stöd av lagen mera detaljerat genom förordning av statsrådet.

Hälso- och sjukvårdslagen, som stiftats med riksdagens grundlagsutskotts medverkan, har en modell som baserar sig på samarbete mellan kommunerna för att samla tjänster som sköts av specialupptagningsområden eller för att annars samla vissa funktioner (GrUU 41/2010 vp.). I sitt utlåtande fann grundlagsutskottet det inte problematiskt att vissa funktioner samlas till specialupptagningsområden eller att det föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet om de funktioner som samlas. Regleringsmodellen enligt regeringens proposition motsvarar i en kontext på landskapsnivå den regleringsmodell som för närvarande ingår i hälso- och sjukvårdsmodellen.

Landskapens gemensamma tjänster stöder landskapens kompetens och förutsättningar att ordna tjänster. Exempelvis landskapens gemensamma upphandlingsenhet stöder på ett betydande sätt landskapens kompetens i mångproducentmodellen.

Dessutom kan landskapen i enlighet med förslaget till 16 § komma överens om arbetsfördelningen i anslutning till ordnandet av tjänster inom respektive samarbetsområde. Statsrådet har getts bemyndigande att besluta om innehållet i avtalet, om ett område inte når samförstånd om samarbetsavtalets innehåll eller om avtalet inte uppfyller de villkor som föreskrivs i 16 § 1 och 3 mom. i lagen om ordnande av hälso- och sjukvård eller om invånarnas jämlikhet, tillgången till tjänster eller tjänsternas tillgänglighet, kvalitet, verkningsfullhet eller produktivitet äventyras i samarbetsområdet. Ett avtal för varje samarbetsområde är delvis analogt med de avtal om ordnande av vård som med stöd av de nuvarande bestämmelserna ingås inom specialupptagningsområdena, en regleringsmodell som har tagits i bruk med grundlagsutskottets medverkan. I den föreslagna modellen föreskrivs dock genom lag om strängare villkor för samarbetsavtalet än enligt den nuvarande regleringen samt om befogenhet för statsrådet att ingripa i samarbetsavtalets innehåll på lagstadgade grunder. De lagstadgade strängare villkoren samt statsrådets befogenhet begränsar i sig invånarnas självstyrelse i landskapet. I den föreslagna modellen med 18 områden kan de emellertid betraktas som nödvändiga för att säkerställa jämlika social- och hälsovårdstjänster.

Det har visat sig i praktiken att det nuvarande förfarandet med avtal om ordnande av vård inte är en tillräckligt effektiv styr- och samarbetsmekanism och utan befogenheter att ingripa i samarbetsområdenas avtal finns det inte tillräckliga verktyg att förhindra ojämlikhet mellan olika områden. I lagen föreskrivs om grunder utifrån vilka statsrådet kan ingripa i landskapens avtal i ett samarbetsområde och dessutom är statsrådets befogenheter sekundära och begränsade i förhållande till landskapens avtal. Statsrådet är också ansvarigt inför riksdagen och således sker verksamheten under parlamentariskt ansvar. De avtal som ingås i ett samarbetsområde ska godkännas i landskapsfullmäktige i samtliga landskap i samarbetsområdet, vilket tryggar möjligheter att delta och påverka för alla invånare i landskapen. Statsrådets styrbefogenheter är inte mer omfattande än vad som regeringens proposition 324/2014 rd med förslag till lag om ordnandet av social- och hälsvården föreslog i fråga om beslutet om att ordna social- och hälsovård. I sitt utlåtande GrUU 67/2014 ansåg grundlagsutskottet det då föreslagna beslutsinnehållet vara godtagbart med tanke på grundlagen även då det gällde kommuninvånarnas självstyrelse.

I 11 § 3 mom. föreskrivs att det landskap som har fått i uppdrag att ordna samlade tjänster eller omfattande jour dygnet runt ansvarar för att det finns lika tillgång till tjänsterna och beslutar hur behovet, mängden och kvaliteten i fråga om tjänsterna fastställs, på vilket sätt tjänsterna produceras och hur produktionen övervakas samt hur myndigheternas befogenheter ska utövas i fråga om dessa tjänster.

Att en del av tjänsterna samlas till endast vissa landskap krymper demokratin i de andra landskapen vad gäller dessa tjänster, eftersom de inte via direkt beslutsfattande i landskapsfullmäktige kan delta i tillhandahållandet av dessa tjänster. Å andra sidan föreskrivs det för närvarande om samlande (centralisering) av tjänster i 45 § och om jour i 50 § i hälso- och sjukvårdslagen. Att organiseringsansvaret samlas till starkare sjukvårdsdistrikt är således en metod som används redan nu för att begränsa svagare sjukvårdsdistrikts organiseringsansvar i fråga om vissa tjänster och koncentrera kompetens och resurser samt den klientvolym som är väsentlig för att upprätthålla kompetensen till vissa sjukvårdsdistrikt. Att samla vissa tjänster är en väsentlig metod att säkerställa inte bara jämlik tillgång till dessa tjänster utan också patientsäkerheten och tjänsternas kvalitet. Det måste anses nödvändigt att samla tjänsterna för att säkerställa patientsäkerheten och tjänster av lika kvalitet.

3.3 Språkliga rättigheter

Nationalspråken

Till propositionen hänför sig flera förslag som inverkar på invånarnas språkliga rättigheter. I propositionen föreslås för det första att en ny förvaltningsnivå, det vill säga landskapen, inrättas samt att landskapens språkliga ställning och deras områdesindelning fastställs samt att de språkliga rättigheterna beaktas inom förvaltningen. Reformens konsekvenser för de språkliga rättigheterna ska bedömas med hänsyn till bestämmelsen om språkliga rättigheter i 17 § 2 mom. i grundlagen samt bestämmelsen om den administrativa indelningen i 122 § i grundlagen.

Enligt 17 § 1 mom. ska vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk tryggas genom lag. Det allmänna ska tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder. Den viktigaste lagen som gäller användning av nationalspråken är språklagen, men det föreskrivs om språkliga rättigheter även i sektorlagar, såsom i den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård. Bestämmelser i de gällande lagarna om patientens ställning och rättigheter (1992/785) och om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (2000/812) preciserar dessutom skyldigheten att ordna social- och hälsotjänster.

Enligt den föreslagna ändringen av språklagen ska den också tillämpas i landskapen och i självständiga offentligtrettsliga institutioner. Lagen gäller också landskapets bolag samt enskilda när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

Tillgodoseendet av de språkliga rättigheter avseende finska och svenska som tryggas i 17 § 1 mom. i grundlagen är i förslaget till ändring av språklagen och till 6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård bunden till myndighetens språkliga ställning, som bestäms utifrån den språkliga ställningen för de kommuner som hör till dess område. I ett enspråkigt landskap kan man med vissa undantag använda och få tjänster endast på landskapets språk. Den enskildes rätt att använda sitt eget språk påverkas av om det är fråga om en enspråkig eller tvåspråkig myndighet och vilket som är landskapets majoritetsspråk. Bestämmelsen motsvarar nuläget och ändrar således inte de språkliga rättigheterna på lagnivå. Den föreslagna integration av social- och hälsovården på basal och specialiserad nivå innebär dock att även för kommuner som nu är tvåspråkiga överförs organiseringsansvaret för primärvårds- och socialvårdstjänster till landskapet, där de svenskspråkiga är i minoritet. Landskapen, som befolkningsmässigt och geografiskt är större än kommunerna, har dock bättre förutsättningar än vad fallet är i dag att bedöma olika befolknings- och klientgruppers servicebehov och tillgodoseendet av deras språkliga rättigheter samt att styra resurserna utifrån de konstaterade behoven.

Enligt 122 § 1 mom. i grundlagen ska när förvaltningen organiseras en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder. Dessutom föreskrivs det i 17 § i grundlagens kapitel 2 om grundläggande fri- och rättigheter om vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska.

I sitt utlåtande om grundlagspropositionen konstaterade grundlagsutskottet i samband med bedömningen av 122 § i grundlagen att de språkliga förhållandena kan vara ett sådant särskilt skäl som berättigar till avsteg från i och för sig förenliga områden (GrUB 10/1998 rd, s.35). Grundlagsutskottet har i samband med bedömningen av lagstiftningen om revidering av regionförvaltningen ansett att om en administrativt fungerande områdesindelning kan definieras på flera alternativa sätt, förutsätter skyldigheten att tillgodose de grundläggande rättigheterna

att man väljer det alternativ som bäst tillgodoser de grundläggande språkliga rättigheterna (GrUU 21/2009 rd, s. 3/II). Dessutom har utskottet betraktat det som principiellt problematiskt om den språkliga minoriteten blir mycket liten. Utskottet har ansett att det inte i praktiken går att tillgodose den språkliga minoritetens faktiska möjligheter att få tillgång till tjänster på samma grunder som den språkliga majoriteten genom att inrätta till exempel serviceenheter för den språkliga minoriteten.

Av de föreslagna landskapen blir sex tvåspråkiga och med undantag av Österbotten är svenska minoritetsspråk i dem. Två av dem har endast en svenskspråkig kommun, det vill säga Mörskom i Päijänne-Tavastland och Pyttis i Kymmenedalen. Bägge ligger i landskapets gränsområde och det vore således möjligt för dem att höra även till ett annat landskap, där andelen svenskspråkiga är större. Eftersom specialiserade sjukvårdstjänster för invånarna i dessa kommunerna redan är ordnade i enlighet med de föreslagna landskapen och kommuninvånarna också sköter sina ärenden i samma rikningar anses förslaget inte stå i strid med de språkliga rättigheterna i grundlagen.

De föreslagna ändringarna påverkar inte bara social- och hälsotjänsterna utan också landskapens förvaltning och i synnerhet förvaltningspråket. Enligt språklagen ska landskapsfullmäktiges protokoll upprättas på båda nationalspråken, medan landskapet kan själv bestämma vilket språk som andra organ använder. I partsärenden tryggar dock språklagen en parts rätt att använda och få beslut på sitt eget språk. Propositionen kan leda till att användningen av svenska som förvaltningspråk minskar och kan således i praktiken försämra tillgodoseendet av de språkliga rättigheterna.

I tre av de fem samarbetsområdena för landskapen enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård finns tvåspråkiga landskap, så i dem måste man särskilt se till att det finns tillgång till tjänster på både finska och svenska. Även när sjukhusnätet för omfattande jour dygnet runt bildas måste de språkliga rättigheterna beaktas. I 11 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård föreskrivs om skyldighet för 12 landskap att ordna omfattande jourtjänster dygnet runt. Den övergripande bedömningen av sjukhusnätet med omfattande jour i 12 landskap har också påverkats av sjukhusens tillgängliga kompetens och resurser, befolkningsunderlaget, sjukhusnäts landsomfattande täckning och jourjukhusens placering så att befolkningens naturliga färdriktningar beaktas. Klient- och patientsäkerheten påverkas inte bara av det ovannämnda utan också av möjligheten att få tjänster på det egna språket.

För närvarande är svenska majoritetsspråk (51 %) endast i Vasa sjukvårdsdistrikt. Det är viktigt att granska huruvida tjänster på svenska tryggas tillräckligt genom reformen, det vill säga finns det alternativ där rätten till tillgång till social- och hälsotjänster och beslutsfattandet gällande den skulle tillgodoses nästan likadant men de språkliga rättigheterna tillgodoses bättre. Syftet med 122 § i grundlagen är dock inte i första hand att säkerställa att det bildas enspråkiga enheter eller ett område där svenska är majoritetsspråk, utan framför allt att trygga tjänster på såväl finska som svenska. Man kan sålunda inte direkt härleda en sådan tolkning från grundlagen att en viss områdesindelning borde genomföras på språklig grund av språksaker. Saken måste bedömas i enlighet med grundlagsutskottets ovannämnda tolkning, särskilt med avseende på om ett område med omfattande jour dygnet runt som bildas på språkliga grunder i Vasaområdet utgör en fungerande helhet med tanke på social- och hälsotjänsterna. Ett syfte med reformen av servicestrukturen är emellertid att minska ineffektiv överlappning och kapprustning. Utifrån grundlagsutskottets tolkningspraxis beträffande de språkliga rättigheterna är det centralt hur man i alla situationer kan trygga lika social- och hälsotjänster för svenskspråkiga. De språkliga rättigheterna kan tryggas med interna lösningar inom förvaltningen (bland annat samarbete mellan landskapen, organ för minoritetsspråket och indelningen i verksamhetsställen) samt genom att föreskriva att människor har rätt att få tjänster på finska eller svenska på samma grunder. I 16 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård bestäms om

landskapens samarbetsavtal. Enligt den ska man i samarbetsavtalet komma överens om bland annat åtgärder för att säkerställa integration av tjänsterna och lika tillgång till tjänster, klienternas rätt att delta och deras påverkningensmöjligheter samt de språkliga rättigheterna.

I förslaget till 27 § i landskapslagen föreskrivs att ett påverkansorgan för minoritetsspråket är obligatoriskt i tvåspråkiga landskap och landskap som omfattar en kommun som hör till samernas hembygdsområde. Påverkansorganet för minoritetsspråket ska ha till uppgift att bedöma den språkliga minoritetens tillgång till och behov av tjänster samt tjänsternas kvalitet och att lägga fram förslag för landskapsstyrelsen. Avsikten är att på detta sätt skapa förhållanden för kontinuerlig uppföljning och utvärdering av hur de språkliga rättigheterna de facto tillgodoses. Vid tillsynen över tjänsteproducenterna och tjänsteproducenternas egenkontroll enligt landskapslagen och lagen om ordnande av social- och hälsovård ska landskapet fästa uppmärksamhet vid hur de språkliga rättigheterna tillgodoses. Enligt 84 § 2 mom. i landskapslagen ska det i förvaltningsstadgan eller när en tjänst inrättas eller tillsätts bestämmas om de språkkunskaper som krävs för att trygga de språkliga rättigheterna. För att trygga de språkliga rättigheterna är landskapens praktiska arrangemang och tillräckligt med personal som kan minoritetsspråket av avgörande betydelse. Genom samarbete mellan landskapen kan man konkret se till att de språkliga rättigheterna tillgodoses.

Enligt regeringens bedömning står indelningen i självstyrande områden som baserar sig på den nuvarande landskapsindelning samt de bestämmelser som föreslås i regeringens proposition inte i strid med de språkliga rättigheter som det bestäms om i grundlagen, utan de tryggar de språkliga rättigheter som föreskrivs i grundlagen.

Teckenspråk och övriga språkliga rättigheter

Enligt 17 § 2 mom. i grundlagen har samerna såsom urfolk samt romerna och andra grupper rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Bestämmelser om samernas rätt att använda samiska hos myndigheterna utfärdas genom lag. Rättigheterna för dem som använder teckenspråk samt dem som på grund av handikapp behöver tolknings- och översättningshjälp ska tryggas genom lag.

I 6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård föreskrivs också om språkliga rättigheter för nordiska medborgare, samer och personer med funktionsnedsättning. Rättigheterna för exempelvis dem som använder teckenspråk samt som behöver tolknings- och översättningshjälp tryggas genom lag. Grundlagens 17 § 3 mom. innebär ett lagstiftningsuppdrag och möjliggör så kallad positiv särbehandling av de grupper som nämns i bestämmelsen. I 6 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård beaktas också behovet av att få använda sitt eget språk för dem som talar andra språk. Som sådana andra grupper som avses i 17 § 3 mom. i grundlagen kan dock inte betraktas till exempel grupper av människor som vistas tillfälligt i Finland och landskapet, utan det kan förutsättas att gruppen är fast och befinner sig permanent i landskapet.

Enligt regeringens bedömning tillgodoser de bestämmelser som föreslås i regeringens proposition de språkliga rättigheter som tryggas i grundlagen.

3.4 Samernas rättigheter

Till landskapets skyldighet att ordna social- och hälsotjänster hör att samiskspråkiga tryggas lika högklassiga social- och hälsotjänster som majoritetsbefolkningen. Patientlagen och klientlagen innehåller förpliktelser att beakta patientens och klientens kulturella bakgrund och språk när vård och service tillhandahålls. Hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010, 6 §) innehåller dessutom en hänvisning till rätten att i enlighet med samiska språklagen få använda samiska i

samernas hembygdsområde. Lagarna tillämpas på såväl social- och hälsovård som ordnas av som privat ordnad social- och hälsovård.

I enlighet med 17 § 3 mom. i grundlagen har samerna såsom urfolk rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Bestämmelser om samernas rätt att använda samiska hos myndigheterna finns i samiska språklagen (1086/2003). Lagen tillämpas på de kommunala organen i Enare, Enontekis, Sodankylä och Utsjoki kommuner samt organen i sådana samkommuner till vilka någon av dessa kommuner hör. I sametingslagen (974/1995) föreskrivs om språklig och kulturell autonomi för samerna inom samernas hembygdsområde. Social- och hälsovården nämns inte särskilt i lagen. Myndigheterna är med stöd av lagens 9 § förpliktade att förhandla med sametinget om alla vittsyftande och viktiga åtgärder, som på ett direkt och särskilt sätt kan inverka på samernas ställning som ett urfolk och som gäller samernas hembygdsområde. Den i lagen nämnda förhandlingsplikten gäller särskilt utveckling av social- och hälsojänster.

För närvarande har samerna rätt att använda samiska inom social- och hälsovården i kommunerna inom hembygdsområdet och inom Lapplands sjukvårdsdistrikt. Kommunerna har dock inte på lagstiftning baserad skyldighet att ordna social- och hälsojänster på samiska. Samisk-språkig tolkning uppfyller lagens krav. Utöver de allmänna statsandelarna har i statsbudgeten sedan 2002 för ett budgetår i sänder beviljats ett separat statsunderstöd för att trygga tillgången till social- och hälsojänster på samiska inom samernas hembygdsområde. Statsunderstödet gäller kostnaderna för social- och hälsojänster som produceras på samtliga samiska språk. Statsunderstödet för social- och hälsojänster på samiska uppgår till 480 000 euro 2016.

3.5 Landskapsindelningen och ändringar i den

Grundlagen innehåller inga separata bestämmelser om områdesindelningen för sådana självstyrande enheter som avses i GL 121 § 4 mom. eller hur den ska fastställas eller ändras. Av denna anledning och eftersom det inte finns någon sådan självstyrelse i vårt land som avses i nämnda bestämmelse i grundlagen, måste områdesindelning för de landskap som inrättas granskas i ljuset av grundlagens övriga bestämmelser om ordnande av förvaltningen och områdesindelningen och lösningen sökas utifrån dem.

Den centrala bestämmelsen är GL 122 §, där det bestäms om administrativa indelningar. Enligt 1 mom. ska när förvaltningen organiseras en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder. Enligt motiveringen till bestämmelsen (RP 1/1998, s. 177) innebär den i grundlagen uttryckta strävan efter sinsemellan förenliga områdesindelningar att man ska undvika att organisera den statliga regional- och lokalförvaltningen genom flera olika områdesindelningar. Enligt 2 mom. utfärdas bestämmelser om grunderna för kommunindelningen genom lag. Enligt motiveringen till bestämmelsen innebär kravet att bestämmelser om grunderna för kommunindelningen ska utfärdas genom lag uttryckligen att förutsättningarna för ändring av kommunindelningen och beslutsförfarandet i samband därmed fortsättningsvis ska regleras genom lag. Regleringen av grunderna för kommunindelningen kan således inte ske på förordningsnivå.

Bestämmelser om statsförvaltningen finns i GL 119 §. Enligt 2 mom. ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Grunderna för statens regional- och lokalförvaltning ska likaså bestämmas genom lag. I övrigt kan bestämmelser om statsförvaltningens enheter utfärdas genom förordning. Enligt motiveringen till bestämmelsen (RP 1/1998, s. 175) avses med grunderna för förvaltningen bland annat grunderna för den administrativa indelningen av statens regional- och lokalförvaltning.

I den gällande lagen om landskapsindelning (1159/1997) föreskrivs om kriterierna för landskapsindelningen, statsrådets befogenhet att besluta om landskapsindelningen med iakttagande av dessa kriterier och om skyldighet att använda landskapsindelningen som grund för statens regionförvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I statsrådets beslut om landskapen (799/2009) föreskrivs om landskapens namn och områden. Områdena definieras utifrån de kommuner som hör till dem. Statsrådets beslut är ett överklagbart förvaltningsbeslut och ändring i det får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Landskapsindelningen används som grund för områdesindelningen för inte bara landskapsförbunden utan också bland annat regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas områdesindelning, förvaltningsdomstolarnas domkretsindelning samt valdistriktsindelningen. Områdesindelningen bestämmer ofta även en myndighets regionala kompetens.

Andra bestämmelser om områdesindelning ingår i till exempel räddningslagen (379/2011) och statsrådets beslut om räddningsområden (174/2002), som utfärdats med stöd av den, samt i lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989) och statsrådets förordning om specialupptagningsområden inom den högspecialiserade sjukvården (812/2012), som utfärdats med stöd av den. Bestämmelser om ändring av kommunindelningen finns dessutom i kommunstrukturlagen (1698/2009), enligt vilken i fråga om ändring i kommunindelningen bestäms genom lag eller, enligt vad som bestäms i denna lag, genom beslut av statsrådet eller finansministeriet. Statsrådets eller finansministeriets beslut om ändring i kommunindelningen är ett överklagbart förvaltningsbeslut.

I fråga om de regleringslösningar som gäller författningsnivå kan det vidare konstateras att till exempel om regionförvaltningsverkens och närings-, trafik- och miljöcentralernas verksamhetsområden samt Skatteförvaltningens enheters verksamhetsområden bestäms genom förordning av statsrådet, om Lantmäteriverkets serviceställen bestäms genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet samt om Folkpensionsanstaltens försäkringsdistrikt bestämmer Folkpensionsanstalten. Valkretisindelningen fastställs däremot på ett uttömmande sätt i vallagen, men till grund för indelningen ligger enligt vallagen landskapsindelningen, om vilken det föreskrivs på ovan beskrivet sätt genom beslut av statsrådet.

Som slutsats kan man för det första konstatera att i den gällande lagstiftningen regleras inte frågor som gäller områdesindelningen på något enhetligt sätt, utan de valda regleringslösningarna avviker från varandra. Med beaktande av de nämnda grundlagsbestämmelserna och de beskrivna regleringslösningarna tycks å andra sidan den allmänna regleringsmodellen ändå vara att det på lagnivå föreskrivs om de allmänna förutsättningarna för offentliga förvaltningsmyndigheters områdesindelningar och om grunderna för ändringar i dem, medan de geografiska områdesindelningarna och ändringar i dem regleras på lägre nivå än lag.

I 5 § i lagen om införande av landskapslagen och lagen om ordnande av social- och hälsovård, som ingår i propositionen, finns bestämmelser om de landskap som ska inrättas, deras namn och de kommuner som hör till dem. Den föreslagna landskapsindelningen och landskapens namn baserar sig i huvudsak på den landskapsindelning som föreskrivits med stöd av den gällande lagen om landskapsindelning. Landskapen ska vara 18 liksom för närvarande. Den nya landskapsindelning som fastställs genom den föreslagna bestämmelsen ska ligga till grund för landskapens områdesindelning. Bestämmelser om ändringar i den på detta vis föreskrivna landskapsindelningar föreslås ingå i den nya lag om landskapsindelningen som ingår i denna proposition. Lagen om landskapsindelning föreslås innehålla bestämmelser om bland annat förutsättningarna för att ändra indelningen och förfarandet därvid, om beaktande av de administrativa, ekonomiska och personella konsekvenserna av en ändring samt om ändringssökande. Enligt lagförslaget ska statsrådet besluta om ändring i landskapsindelningen på fördragning från finansministeriet. Beslutet ska kunna fattas om de förutsättningar är ändring i

landskapsindelning som avses i lagen föreligger. I statsrådets beslut om sammanslagning av landskap ska ändring få sökas genom besvär.

I propositionen har beaktats grundlagens bestämmelser om organisering av förvaltningen, områdesindelning och rättsskydd (GL 21 §) samt också den områdesindelningsreglering som ingår i den gällande lagstiftningen. Den föreslagna regleringslösningen kan inte anses stå i strid med dessa bestämmelser eller den etablerade tolkningspraxis som gäller dem eller avvika från de regleringslösningar som ingår i den gällande lagstiftningen.

3.6 Demokrati

Med stöd av 2 § i grundlagen hör demokratiprincipen till grunderna för statsskicket. I enlighet med detta ska all offentlig maktutövning ha demokratisk grund (GrUU 67/2014 rd). I 121 § 4 mom. i grundlagen och i beredningsmaterialet till den specificeras inte desto noggrannare särdragen hos självstyrelse som ordnas i större områden än kommuner. Lagstiftaren har då relativt omfattande prövningsrätt att bestämma närmare om innehållet i regional självstyrelse.

Grundlagen känner till några olika former av självstyrelse som i viss mån avviker från varandra. I 120 § i grundlagen bestäms om Ålands självstyrelse, som regleras närmare i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). I 123 § i grundlagen bestäms åter om självstyrelse för universiteten, som regleras närmare i universitetslagen (558/2019). Samerna har enligt 121 § 4 mom. i grundlagen inom samernas hembygdsområde språklig och kulturell autonomi, som regleras i samiska språklagen (1086/2003).

Ordandet av social- och hälsotjänster bygger på kommunal självstyrelse, som regleras i 121 § 1–3 mom. i grundlagen. Dessutom känner grundlagen till självstyrelse på större områden än kommuner, eftersom det i 4 mom. i samma paragraf som den kommunala självstyrelsen sägs att om självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner bestäms genom lag. Tills vidare finns det ingen gällande lagstiftning om denna form av självstyrelse.

Enligt grundlagen är de centrala elementen i kommunal självstyrelse följande:

- kommunernas förvaltning ska grunda sig på självstyrelse för kommunens invånare,
- bestämmelser om de allmänna grunderna för kommunernas förvaltning utfärdas genom lag,
- bestämmelser om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag, samt
- kommunerna har beskattningsrätt

I grundlagsutskottets tolkningspraxis har centrala element i kommunal självstyrelse ansetts vara även kommunens allmänna kompetensområde samt finansieringsprincipen när kommunerna genom lag tilldelas nya uppgifter (GrUB 25/1994 rd).

I 121 § 4 mom. i grundlagen har det inte föreskrivits på samma sätt om de centrala elementen i självstyrelse på större områden än kommuner som i fråga om kommunal självstyrelse. Enligt grundlagen förutsätts det att det föreskrivs om de centrala elementen i självstyrelse genom lag. För förslaget del ingår centrala bestämmelser om självstyrelse i landskapslagen.

Eftersom den kommunala självstyrelsen är det närmaste jämförelseobjektet när det gäller landskapens självstyrelse, har landskapens självstyrelse nedan beskrivits och bedömts som en ny egen form av självstyrelse enligt GL 121 § 4 § som ska regleras genom lag, men den har också bedömts i förhållande till den kommunala självstyrelsen och med avseende på grundlagsutskottets tolkningspraxis i fråga om den. Denna granskning kan anses motiverad också

därför att genom propositionen överförs social- och hälsovårdsuppgifterna från den kommunala självstyrelsen till den nya landskapliga självstyrelsen.

Landskapets högsta organ är fullmäktige, som utses av invånarna i landskapet genom allmänna och lika val. Landskapsfullmäktige har likadan behörighet som kommunfullmäktige. Enligt förslaget som gäller landskapslagen ankommer landskapets beslutanderätt på landskapsfullmäktige, som med stöd av en förvaltningsstadga kan överföra sina befogenheter på andra landskapsmyndigheter. Fullmäktige kan i regel också utse andra organ i landskapet och kan avsätta ett organ på grund av misstroende. Landskapsförvaltningen baserar sig således i princip på självstyrelse för invånarna.

Landskapslagens bestämmelser om förvaltning och ekonomi stämmer i stor utsträckning överens med motsvarande bestämmelser i kommunallagen. Bestämmelserna om landskapen är allmänna och överläter åt landskapsfullmäktige att besluta om landskapets organisationsstruktur utom när det gäller åtskiljande av produktionen samt centraliserade tjänster.

En central begränsning av landskapets behörighet att organisera förvaltningen och sköta uppgifter gäller åtskiljandet av ordnande och produktion, som det bestäms om i lagen om ordnande av social- och hälsovård. I landskapslagen bestäms det åter om landskapets serviceinrättning, som ansvarar för produktionen, samt om behörighetsfördelningen mellan landskapet och serviceinrättningen. Åtskiljandet av tjänsteproduktionen från ordnandet berörs också av det system med valfrihet som bereds separat. Eftersom bestämmelser om systemet med valfrihet utfärdas senare genom en separat regeringsproposition, ligger fokus i denna granskning på de bestämmelser med stöd av vilka produktionen i detta skede åtskiljs i sin helhet från ordnandet till landskapets serviceinrättning.

Syftet med att skilja åt organiseringsansvaret och produktionsansvaret är att säkerställa att produktionen är genomskådlig och jämförbar med verksamheten inom den privata sektorn samt att säkerställa att produktionen leds separat av en professionell ledning. Syftet är att bättra kvaliteten på ledningen och därigenom verksamhetens effektivitet. När det gäller ledningen är syftet att det allmänna ordnandet av tjänsterna och produktionen av dem samt även den bedömning av verkningsfullheten, kvaliteten och effektiviteten som sträcker sig ända till klientnivå får tillräcklig uppmärksamhet och utförs tillräckligt oberoende i förhållande till de egna produktionsintressena. Syftet med åtskiljandet är att också offentliga producenter ska kunna bedöma sin produktion kritiskt ur klientsynvinkel och på ekonomiska grunder utan att synpunkter på den egna produktionen och den egna produktionsorganisationens intressen framhävs. Den som ordnar tjänster spelar här en annan roll än i den operativa produktionen. Genom åtskiljandet försöker man också säkerställa att det ska gå att jämföra olika producenter på ett bra sätt.

Ur författningsrättslig synvinkel är problemet med att skilja åt organiserings- och produktionsansvaret att den skyldighet att ordna social- och hälso-tjänster som föreskrivs i 19 § i grundlagen kan bedömas omfatta även produktionsansvar. Det allmänna ska i sista hand med egen produktion säkerställa att rätten till tillräckliga social- och hälso-tjänster tillgodoses. Ett åtskiljande fjärrar produktionen, som för närvarande utgör en kvantitativt och ekonomiskt stor helhet som i hög grad är knuten till ordnandet, och försvagar därigenom i någon mån landskapets möjligheter att styra verksamheten och bära sitt organiseringsansvar. För att säkra landskapets styrmöjligheter har åtskiljandet förutsatt bestämmelser om beslutsfattandet mellan landskapet och serviceinrättningen. Syftet med bestämmelserna om serviceinrättningens beslutsfattande är att säkerställa att landskapet kan sköta det organisationsansvar som ålagts det även om produktionen är avskild till serviceinrättningen. Genom regleringen försöker man dessutom säkerställa att viktiga beslut som gäller produktionsstrukturen och målsättningarna samt ekonomin fattas i landskapsfullmäktige och på så vis trygga demokratin. Enligt den före-

slagna landskapslagen ska landskapsfullmäktige ha beslutanderätt i viktiga frågor som rör serviceinrättningen. Landskapsfullmäktige beslutar om serviceinrättningens stiftelseurkund samt sätter även efter det årligen upp viktiga ekonomiska och funktionella ramvillkor för serviceinrättningen, beslutar om bokslutet och beviljar ansvarsfrihet samt beslutar om investeringsplanen. I stiftelseurkunden fastställer man serviceinrättningens uppgifter och överför beslutsfattande i fråga om offentlig makt. Om serviceinrättningen upplöses ansvarar landskapet för de skulder som inte täcks av serviceinrättningens egendom. Bestämmelserna motsvarar i stor utsträckning den kommunala affärsverksregleringen. Utöver stiftelseurkunden och specialbestämmelserna om serviceinrättningar styrs serviceinrättningarnas verksamhet också med hjälp av koncernledning.

Ovannämnda reglering gör att serviceinrättningens ställning som självständig juridisk person blir formellt svag. Regleringen krymper avsevärt serviceinrättningens beslutanderätt. Serviceinrättningen kommer att ha beslutanderätt särskilt när det gäller det operativa ordnandet av produktionen och i frågor som gäller individen, där kraven på professionell ledning och bedömning samt lagens tillämpning framhävs. Dessutom är avsikten att styra verksamheten med hjälp av koncernledning.

I praktiken kan serviceinrättningens ställning dock de facto bli mycket stark, framför allt om landskapet inte har tillräckliga resurser och tillräckliga kunskaper om det uppgiftsområde som omfattas av organiseringsansvaret. Enligt den nuvarande regleringen ingår i kommunens och samkommunens ansvar att ordna social- och hälsovård även makt att besluta om produktions-sätten. Kommunerna och samkommunerna har nästan utan undantag ordnat tjänsterna så att de i huvudsak producerar tjänstehelheten själva. Genom den egna produktionen får anordnaren sådan kompetens och kunskap som gör det möjligt att bära organiseringsansvaret bättre än om produktionen är helt åtskild från organiseringsansvaret och den behövliga kunskapen inte går att få annars.

I vissa kommuner (bland annat Tammerfors och Rovaniemi) har man tidigare tillämpat en så kallad beställar-producent-modell (Tiltu-modell). I modellerna är produktionen inom samma anordnare administrativt åtskild från den så kallade beställaren. Erfarenheterna av modellen kan jämföras med den föreslagna regleringen till den del det är fråga om att separera produktionen till en egen verksamhet. Enligt erfarenheterna har en stor svaghet när ordnandet och produktionen åtskiljts varit att beställaren-anordnaren inte har haft tillräckliga kunskaper för att styra produktionsverksamheten. Alla kommuner som prövat modellen har avstått från den därför att anordnarens och producentens roller inte har gått att få tillräckligt tydliga och anordnarens kunskaper inte har gått att säkerställa. Modellen har också ansetts förorsaka merkostnader.

Då produktionen i de modeller som tidigare tillämpats i kommunerna hade åtskiljts endast med administrativa arrangemang inom samma anordnare, innebär de föreslagna bestämmelserna om åtskiljande av produktionen och överföring av den till en separat juridisk person att produktionen lösgörs på ett juridiskt mera långtgående sätt. Anordnarens styrmöjligheter är svagare än om produktionen inte skulle ha åtskiljts och ansvaret för produktionen skulle vila på samma juridiska person som ordnar tjänsterna. Produktionens genomskådlighet och jämförbarhet samt en professionell ledning för den kan genomföras även på andra sätt, som kan överlåtas åt landskapets egen beslutanderätt. Även ett arrangemang liknande den kommunala affärsverksregleringen vore möjlig.

I den föreslagna modellen skulle de facto en betydande del av den beslutanderätt som nu hör till organiseringsansvaret överföras till serviceinrättningen och samtidigt den kunskaper som är nödvändig för att utöva den. När det gäller produktionshelheten fjärras demokratin således från det beslutsfattande som tillkommer kommunen eller samkommunsfullmäktige. Därför

kan de föreslagna bestämmelserna i detta avseende delvis betraktas som problematiska ur demokratins synvinkel. Även om man har försökt stärka landskapets beslutanderätt i den föreslagna regleringen, avskiljs i och med åtskiljandet av produktionen det centrala beslutsfattandet till en formellt separat juridisk person och kan de facto försvåra anordnarens möjligheter att sköta organiseringsansvaret. Att anordnaren och producenten åtskiljs till separata organisationer inom landskapskoncernen borde alltså ge mera fördelar än om landskapets produktionsorganisation skulle omfattas av landskapets egen beslutanderätt. Att åtskilja anordnaren och producenten gör det lättare att jämföra olika producenter och i teorin garanterar det också att olika synpunkter beaktas på ett rättvist sätt när produktionen ordnas och inom produktionen samt förhindrar att organisationens egen produktion gynnas. På det praktiska planet finns det nödvändigtvis inte så mycket bevis på detta att ändamålsenligheten med att åtskilja anordnaren och producenten skulle vara oproblematisk.

Det föreslås att det inrättas fyra nationella servicecenter för lokalförvaltning, gemensamma upphandlingar, ekonomi- och personalförvaltning samt IKT-tjänster. I landskapslagen föreskrivs att det är obligatoriskt att anlita deras tjänster. Syftet med de nationella servicecentren är att effektivisera verksamheten genom att samla tjänsterna under en förvaltning. Dessutom blir det lättare att skaffa och ta i bruk gemensamma system än med separata lösningar. Att det är obligatoriskt att anlita dessa servicecenter anses inte väsentligt krympa landskapets självstyrelse, eftersom deras ansvarsområde gäller i första hand verksamhet av typen stödtjänster.

Landskapets uppgifter och allmänna kompetens

Enligt propositionen begränsas landskapets kompetens i 6 § i landskapslagen till att omfatta de uppgiftsområden som föreskrivs för det. Det har dock rätt att åta sig skötseln av uppgifter som kommunerna överfört till det genom avtal, om uppgiften hänförs till landskapets uppgiftsområde, täcker hela området och kommunerna anvisar den finansiering som krävs för att sköta uppgiften. Landskapet ska således inte ha likadan allmän kompetens som kommunerna, utan dess möjligheter att genom beslut åta sig uppgifter vore betydligt mer begränsade än kommunens. Linjen baserar sig på att landskapets finansiering baserar sig på statlig finansiering och någon annan linje skulle betyda att landskapet kunde utöka sina kostnader och å andra sidan styra sin finansiering till skötseln av även andra uppgifter än de för vilka statsandel betalas. Förutom finansieringslösningen har man med avgränsningen av den allmänna kompetensen också velat undvika en konkurrenssituation med kommunernas allmänna kompetens. I fråga om de uppgifter som överförs från kommunerna har man också försökt betona att landskapsstyret kan åta sig att sköta uppgifter endast när det anvisas finansiering och skötseln av uppgifter berör landskapets hela område, det vill säga överföringen av uppgifter baserar sig på ett avtal som landskapet ingått med alla kommuner.

3.7 Utövning av offentlig makt och skötsel av offentliga förvaltningsuppgifter

I 124 § i grundlagen föreskrivs om de villkor som ska iakttas när offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter. Enligt bestämmelsen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Enligt motiveringen till bestämmelsen (RP 1/1998 rd) är avsikten att begränsa överföringen av offentliga förvaltningsuppgifter utanför det egentliga myndighetsmaskineriet. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får endast ges myndigheter. Utgångspunkten är också att det ska föreskrivas genom lag om offentliga förvaltningsuppgifter som anförtros andra än myndigheter. Offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter

endast genom lag eller med stöd av lag och endast under de förutsättningar som nämns i 124 §. Också befogenheten att överföra uppgiften ska härvid grunda sig på lag. Att offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter är ett undantag och i regel sköts offentliga förvaltningsuppgifter av myndigheter. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis och den juridiska litteraturen är ordnandet och produktionen av offentlig social- och hälso-tjänster enligt 19 § i grundlagen i princip offentliga förvaltningsuppgifter. Självständig produktion som anförtros andra än myndigheter är således en sak som behöver granskas utifrån 124 § i grundlagen. Åtminstone uppgifter som inbegriper självständig bedömning av patientens eller klientens servicebehov och planering av tjänster och verksamhet i anslutning därtill ska förstås som en offentlig förvaltningsuppgift och bedömning av servicebehovet inbegriper också utövning av offentlig makt. Det är också svårt att separera sådan verksamhet på vilken kraven i 124 § i grundlagen inte vore tillämpliga från den produktionshelhet som avser social- och hälso-tjänster.

I den föreslagna modellen åtskiljs ordnandet och produktionen så att landskapet svarar för ordnandet och landskapets serviceinrättning för produktionen. Serviceinrättningen är en myndighet så den kan sköta offentliga förvaltningsuppgifter och utöva offentlig makt enligt 124 § i grundlagen. Grundlagen reglerar inte landskapets myndighetsorganisation desto närmare. I regleringen är serviceinrättningen avsedd att utgöra en organisation som räknas som en landskapsmyndighet och som har personal i tjänsteförhållande och där de allmänna administrativ-juridiska normerna tillämpas på ett heltäckande sätt. Bestämmelserna i 124 § i grundlagen blir således inte tillämpliga när uppgifter anförtros serviceinrättningen.

Lösningarna beträffande den mångproducentmodell som regeringen linjerat och som utformas genom lagstiftningen om valfrihet kan dock inverka avsevärt på bedömningen av det nya systemet med avseende på 124 § i grundlagen, då produktionsuppgiften för den basala nivåns och delvis även för den specialiserade nivåns del i princip ska bygga på verksamhet som bedrivs på marknadsvillkor.

I 8 § 2 mom. i landskapslagen och i 22, 24, 54 och 55 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård i propositionen har man emellertid redan nu delvis försökt förbereda sig på en situation enligt regeringens linje och med den kommande lagstiftningen om valfrihet där tjänsteproduktionen öppnas för privat tjänsteproduktion. I 8 § 2 mom. i landskapslagen föreskrivs att landskapet kan anförtro en offentlig förvaltningsuppgift åt andra än myndigheter endast om det finns särskilda bestämmelser om detta i lag. I 22 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård hänvisas allmänt till systemet med valfrihet och landskapets skyldighet att bolagisera verksamheten i anslutning där till. I 24 § bestäms om avtal med tjänsteproducenter som omfattas av den omfattande valfriheten samt i 54 § att på en sådan producent tillämpas förvaltningslagen och offentlighetslagen i verksamhet enligt lagen samt jävsbestämmelserna i all verksamhet. En sådan tjänsteproduktion ska också enligt förslaget till 55 § omfattas av straffrättsligt tjänste- och skadeståndsansvar. Det går ännu inte att bedöma dessa bestämmelser ur författningsrättslig synvinkel, eftersom förslagen till bestämmelser om valfriheten bereds separat senare.

3.8 Landskapens finansiering

Enligt propositionen ska landskapens finansiering basera sig på statlig finansiering och de ska inte ha egen beskattningsrätt. Landskapens inkomstkällor är den statliga finansieringen samt klient- och bruksavgifter. Landskapen ska inte ha några andra betydande inkomstkällor. Bestämmelser om landskapens finansiering ingår i lagen om landskapens finansiering.

I grundlagen förutsätts inte att landskapen ska ha egen beskattningsrätt. Det finns ingen tolkning från grundlagsutskottets sida av huruvida kommunernas finansieringsprincip ska tilläm-

pas på landskapen när det gäller tillräcklig finansiering av landskapen. Bestämmelser om finansieringsprincipen finns i europeiska stadgan om lokal självstyrelse, men den är inte nödvändigtvis som sådan tillämplig på regional självstyrelse. Staten ansvarar också för att landskapen får tillräcklig finansiering eftersom finansieringen av landskapen i huvudsak baserar sig på statlig finansiering och enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses och staten kan inte frigöra sig från detta särskilda ansvar. På denna grund gäller finansieringsprincipen även finansieringen av landskapen.

Med finansieringsprincipen avses att när landskapet anförtros uppgifter ska det också ses till att landskapet har tillräckliga ekonomiska förutsättningar att sköta uppgifterna. Genomförandet av finansieringsprincipen måste bedömas såväl genom en övergripande granskning av landskapsekonomi som ur det enskilda landskapets synvinkel.

Finansieringens tillräcklighet hänför sig i hög grad även till den statliga styrning som föreslås i propositionen. Att finansieringen baserar sig på statlig finansiering förutsätter att staten har möjligheter att påverka sådana beslut för vilka den i sista hand betalar kostnaderna. Strävan med bestämmelserna om statlig styrning har varit att dämpa landskapets utgiftsutveckling. Statens styrning inverkar på ett avgörande sätt på invånarnas möjligheter att påverka och fatta beslut och landskapens rätt att besluta själva om sin ekonomi. Bestämmelser om landskapens ekonomi föreslås i landskapslagen.

Grunden för styrningen av landskapens ekonomi ska vara den plan för de offentliga finanserna som baserar sig på lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen och om tillämpning av fördraget samt om kraven på de fleråriga ramarna för de offentliga finanserna (den s.k. finanspolitiska lagen) (869/2012) och den statsrådsförordning som utfärdats med stöd av den (120/2014). Planen samlar beslutsfattandet om de offentliga finanserna. Syftet med planen för de offentliga finanserna är att stöda beslutsfattandet om de offentliga finanserna samt iakttagandet av det medelfristiga mål som ställts upp för det strukturella saldot i de offentliga finanserna. I planen granskas de offentliga finanserna på ett övergripande sätt och den ligger till grund för senare lagstiftning och budgetberedning. I samband med planen för de offentliga finanserna granskas således både verksamheten och ekonomin och balansen mellan dem. Planen för de offentliga finanserna innehåller delar om statsfinanserna, den kommunala ekonomin, de lagstadgade arbetspensionsanstalterna och övriga socialskyddsfonder. Med stöd av den föreslagna landskapslagen ska planen för de offentliga finanserna i fortsättningen också innehålla ett avsnitt om landskapens ekonomi.

Statsrådet gör upp planen för de offentliga finanserna för respektive valperiod och ser över den för de följande fyra åren före utgången av april varje år. Statsrådet vidtar nödvändiga åtgärder för att korrigera stabiliteten och hållbarheten i de offentliga finanserna, om det anser att det finns en betydande avvikelse som äventyrar uppnåendet av det medelfristiga målet för det strukturella saldot i de offentliga finanserna.

Rambeslutet för statsfinanserna skapar en bindande fyraårig ram för respektive regeringsperiod. Utgiftsregeln säkerställer en ansvarig och långsiktig utgiftspolitik som främjar ekonomisk stabilitet. Systemet baserar sig på en bindande och reell ram för valperioden, i vilken företas endast nödvändiga pris- och kostnadsnivåkorrigeringar samt strukturella korrigeringar varje år. Ramsystemet begränsar beloppet av utgifterna i statsbudgeten. Syftet med regeln är att begränsa det totala beloppet av de utgifter som skattebetalarna står för.

Den del som landskapen och deras bolag utgör av de offentliga finanserna kommer att granskas som en egen helhet i planen för de offentliga finanserna, och där samordnas finansieringens tillräcklighet för landskapens uppgifter och beaktas de ramvillkor som de offentliga finan-

serna ställer. Finansieringens tillräcklighet för skötseln av landskapens uppgifter bedöms såväl som en helhet som landskapsvis. Staten ska också styra landskapens vittsyftande samt ekonomiskt och verksamhetsmässigt betydande investeringar. Granskningen ska omfatta förslag som bereds i samarbetsavtalsområdena och som är av betydelse för servicestrukturen som helhet eller ordnandet av tjänster i flera landskap än ett. I samband med behandlingen av planen för de offentliga finanserna är det nödvändigt att bedöma förutsättningarna för att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna på det sätt som grundlagsutskottet har konstaterat i sitt utlåtande GrUU 19/2016 rd.

Det kommer att bestämmas om landskapens kalkylerade finansiering med allmän täckning i statsbudgeten. Landskapens kostnader och finansieringens tillräcklighet kommer att granskas under det samråd enligt 13 § i landskapslagen som förs under finansministeriets ledning. Under samrådet bedöms dessutom behovet av anpassningsåtgärder samt samordnas landskapens investeringsplaner och behandlas digitaliseringen. Genom lagen om ordnande av social- och hälsovård och annan speciallagstiftning styrs landskapens förvaltningsområdesvisa verksamhet. I 30 § i den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård ingår ett förfarande, i enlighet med vilket social- och hälsovårdsministeriet och landskapet förhandlar årligen om utförandet av de uppgifter och tillhandahållandet av de tjänster som omfattas av landskapets organiseringsansvar. Syftet med förhandlingarna är att styra social- och hälsovårdsverksamheten vid utvecklandet av servicestrukturen samt att främja samarbetet mellan ministeriet och landskapet. Dessutom ska den delegation för landskapsekonomi som föreslås i landskapslagen (14 §) följa och bedöma landskapens ekonomi samt behandla lagstiftningen om landskapen samt statliga åtgärder som rör landskapens verksamhet, ekonomi och förvaltning.

Landskapet ska besluta självständighet hur det använder sin finansiering. Den statliga finansiering som allokeras till landskapen ska ses över årligen vad gäller de faktiska kostnaderna och förändringen i den uppskattade kostnadsnivån samt genom att landskapens faktiska inkomster av kund- och bruksavgifter beaktas. För den statliga finansieringen föreskrivs i 28 § i lagen om landskapens finansiering en övergångstid som omfattar åren 2019–2023. Under övergångstiden övergår man stegvis från utgiftsbaserad finansiering av social- och hälsovården till behovsbaserad finansiering. Den kalkylerade statliga finansieringen bestäms utifrån landskapens faktiska driftskostnader så att förändringen i kostnadsnivån justeras med landskapsindexet. Som ökning av kostnadsnivån godkänns högst förändringen i landskapsindexet ökad med 0,5 procentenheter. Under övergångsperioden 2019–2021 får ökningen dock vara högst 1 procentenhet. På detta sätt säkerställs att balansen i ett enskilt landskaps ekonomi bibehålls i synnerhet trots att driftsekonomin krymper i euro. Allokeringgrundena för den statliga finansieringen ska bedömas åtminstone vart fjärde år. Statsrådet kan besluta om särskilda åtgärder, om ett landskap drabbas av plötsliga och tillfälliga likviditetsproblem.

I 103 § i landskapslagen förutsätts att kassaflödet för landskapets verksamhet och investeringar är i balans eller uppvisar överskott, varvid landskapens interna finansiering räcker till för att täcka även nettoinvesteringarna utöver driftsekonomiutgifterna. Kravet motsvarar balansbehovet enligt nationalräkenskaperna och vore således strängare än kommunallagens balanskrav. Landskapen ska med stöd av 7 § i den föreslagna lagen om landskapens finansiering ha möjlighet att ta endast kortfristiga lån, och få dem från staten eller alternativt få statsgaranti för lånen. Till denna del är alltså landskapens ekonomiska beslutanderätt mer begränsad än kommunernas.

Kriterierna för landskapets ekonomi ska ställas upp på landskapskoncernnivå, varvid granskningen omfattar både landskapets och dess dottersammanslutningars ekonomi. Vid utvärderingsförfarandet i ett landskap utvärderar staten och landskapet landskapets ekonomiska förutsättningar att klara av sina uppgifter. Målet är att uppmuntra landskapen till att sköta sin ekonomi och förebygga ekonomiska problem. Det utvärderingsförfarande som föreskrivs i 109

och 110 § i landskapslagen kan leda till sammanslagningar av landskap. Det är finansministeriet som beslutar om ett utvärderingsförfarande ska inledas utifrån de kriterier som anges i landskapslagen och landskapets bokslutsuppgifter. Utvärderingsförfarande ska kunna inledas om landskapskoncernens årsbidrag eller kassaflödet för verksamheten och investeringarna är negativt två räkenskapsperioder i rad. Utvärderingsförfarande kan också inledas om landskapskoncernens låneskötselbidrag är under ett två räkenskapsperioder i rad. Dessutom ska utvärderingsförfarande kunna inledas om landskapet har sådana problem att ordna lagstadgade tjänster som avses i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

Ovan beskrivs statens styrmekanismer i första hand med avseende på målen att balansera ekonomin och i relation till områdenas självstyrelse. Med tanke på tillhandahållandet av de tjänster som grundlagen tryggar är det väsentligt att staten anvisar tillräcklig finansiering för dessa tjänster. Till skyldigheten att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna i 22 § i grundlagen hör statens ansvar för att se till att landskapen har praktiska förutsättningar att klara av sina uppgifter (GrUU 10/2015 rd och GrUU 37/2009 rd). Utgångspunkten enligt grundlagen är att när det föreskrivs om social- och hälso-tjänster enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska den rådande situationen inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna beaktas (GrUU 12/2015 rd, GrUU 25/2012 rd, s. 2-3 och GrUU 34/1996 rd, s. 3/I). Tryggandet av välfärd och de praktiska förutsättningarna för detta ska enligt grundlagsutskottets etablerade praxis granskas som en helhet. Grundlagsutskottet har ansett att syftet att spara in på de statsfinansiella utgifterna i en tid när konjunkturerna viker kan anses som en godtagbar anledning att göra ett smärre ingrepp även i nivån på social- och hälso-tjänsterna enligt 19 § i grundlagen. Detta får inte sammantaget äventyra de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 10/2015 rd, GrUU 11/2015 rd, GrUU 12/2015 rd). Dessutom måste en eventuell anpassning av tjänsterna till de ekonomiska resurserna i enlighet med finansieringsprincipen företas i substanslagstiftningen om tjänster och förmåner och genom en finansieringslag anvisas tillräckliga resurser för att fullgöra de lagstadgade skyldigheterna. Huruvida den finansiering som staten anvisar faktiskt räcker till att för att ordna tjänster kan påverkas av flera saker. Nivån på tjänsterna kan till exempel variera mellan områdena eller kan tjänsterna vara mer ineffektiva i vissa områden än i andra. Att finansieringen inte räcker till kan också bero på att den behovsbaserade kalkylerde finansieringen enligt förslaget inte matchar det faktiska servicebehovet i området och finansieringsbehovet till följd av detta.

Enligt 5 § och 6 § 1 mom. i förslaget till lagen om landskapens finansiering ska finansieringen i princip basera sig på de faktiska kostnaderna. På så vis kan man säkerställa att finansieringsprincipen iakttas. I 2 mom. föreskrivs emellertid att de faktiska kostnaderna inte ska beaktas till fullt belopp. Enligt det beaktas de faktiska kostnaderna upp till det belopp vid vilket den årliga ökningen av de driftskostnader som avses i lagens 5 § 1 mom. motsvarar högst procenttalet för den faktiska förändringen av landskapsindexet med ett tillägg på 0,5 procentenheter. I enlighet med 29 § i förslaget till lag om landskapens finansiering beaktas höjningen av kostnadsnivån under övergångsperioden 2020–2021 så att till landskapsindexet läggs 1 procent.

Förslaget till 6 § 2 mom. har tillsammans med förslaget till 29 § bedömts dämpa kostnadsökningen med cirka 2,8 miljarder euro före år 2030. Bestämmelsen utgör således en koppling till de kalkyler som tryggar de offentliga finansernas hållbarhet och uppnåendet av det mål att dämpa kostnadsökningen med 3 miljarder euro som förelagts reformen. Bestämmelsen innebär att ökningen av landskapens social- och hälsovårdskostnader borde avta kännbart. Enligt hållbarhetsberäkningarna beräknas ökningen av servicebehovet inom social- och hälsovården till följd av befolkningens förändrade åldersstruktur till i medeltal cirka 1,5 procent per år under perioden 2019–2029. Strävan med social- och hälsovårds- och landskapsreformen är att effektivisera tjänsteproduktionen och öka konkurrensen mellan producenterna så att ökningen av kostnadsnivån blir lägre än den historiska.

Landskapens möjligheter att samtidigt anpassa sin ekonomi och klara av sina lagstadgade skyldigheter är begränsade eftersom de har endast begränsat driftsekoniskt svängum. Speciallagstiftningen om grundlagsskyddade social- och hälso-tjänster bygger på ett behovsbaserat system, där varje person som omfattas av lagens tillämpningsområde har rätt till de tjänster som han eller hon enligt en yrkesutbildad persons bedömning behöver. När man bedömer om tjänsterna är tillräckliga kan som utgångspunkt tas en sådan nivå på tjänsterna som ger alla människor förutsättningar att fungera som fullvärdiga medlemmar i samhället (RP 309/1993 rd, s. 71 och GrUU 36/2012 rd, s. 2/II samt GrUU 30/2013 rd s. 3/I). Landskapen har inom ramen för sin självstyrelseerliga beslutanderätt samt inom de gränser som föreskrivs i grundlagen och speciallagstiftningen möjlighet att i viss mån påverka kostnaderna för ordnandet av tjänster i första hand genom att effektivisera produktionen av lagstadgade tjänster.

Med hänsyn till reformens omfattning har man inte just kunnat bedöma sannolikheten för att kostnadsökningen kommer att dämpas med hjälp av undersökningsresultat från tidigare mindre reformer, utan de eftersträvande effekterna har beräknas uppstå som sammantagna konsekvenser av finansieringssystemet, förändringarna i servicesystemet och styrmekanismerna i anslutning till dessa. Man vet redan på förhand att målet att dämpa kostnadsökningen är stramt. Situationen försämras också av att både strukturförändringen och åstadkommandet av funktionella ändringar medför kostnader i den inledande fasen, som inte kan påverkas fullt ut genom att effektivisera verksamheten under reformens första år, och som påverkar kostnadsutvecklingens tidsspår. I de kostnadskalkyler som ligger till grund för målet att dämpa kostnadsökningen och den föreslagna regleringen som styr finansieringen (6 §) samt i de föreslagna övergångsbestämmelserna (28 och 29 §) har det dock beaktats att de olika delfaktorerna i reformen inverkar med olika hastighet, och därför avviker de kortfristiga verkningarna från varandra och därför har landskapen med stöd av övergångsbestämmelserna möjlighet att i sin verksamhet beakta övergången från utgiftsbaserad finansiering till kalkylerad statlig finansiering som bestäms i enlighet med de nya grunderna.

I beräkningarna i anslutning till bedömningen av propositionens konsekvenser har det konstaterats att det finns potential att effektivisera verksamhetssätten inom servicesystemet och att verksamhetsreformernas mål om bättre och slagkraftigare tjänster och krympt hållbarhetsunderskott på lång sikt kan nås. Uppskattningarna baserar sig i huvudsak på möjligheterna att utnyttja nuvarande bästa praxis samt forsknings- och utredningsrön om effekterna av olika interventioner eller mekanismer. Med de sistnämnda avses till exempel att dyra institutionstjänster minskas genom förebyggande åtgärder och öppen service, att produktiviteten hos tjänsterna på basal nivå förbättras, att kvaliteten, verkningsfullheten och produktiviteten hos dyra specialiserade tjänster förbättras genom att kompetensen samlas samt genom arbetsfördelning och integration samt att resursbehovet minskas inom hela systemet med hjälp av digitaliseringen och elektroniska tjänster. Genomförandet av den mångproducentmodell som regeringen linjerat samt bestämmelserna om valfrihet kommer att påverka även målen att minska kostnadsökningen med hjälp av den nya strukturen. Det går emellertid ännu inte att bedöma denna helhet i detta sammanhang, eftersom en proposition med sådana bestämmelser överlämnas separat senare och lösningarna ännu inte är kända.

Situationen kan emellertid visa sig problematisk med avseende på grundlagen, om dessa mål i anslutning till kostnadsökningen inte nås genom effektivare tjänster, eftersom landskapen inte kan låta bli att tillhandahålla tjänster. I samband med det kommunbaserade systemet har laglighetsövervakarna upprepade gånger konstaterat att man inte genom budgeten kan begränsa tillgången till lagstadgade tjänster (bland annat HFD 27.11.2000/3118, HFD 1997:90 samt JO 15.11.2002, dnr 488/4/00). Budgeten måste göras upp på så sätt att förutsättningarna för att sköta kommunens uppgifter tryggas, det vill säga det måste reserveras tillräckliga anslag utifrån servicebehovet i budgeten. Sålunda måste också staten i den föreslagna modellen dimensionera finansieringen så att tillgången till tjänster inte äventyras. För att hantera denna risk

krävs omsorgsfull bedömning av de grundläggande fri- och rättigheterna i samband med att planen för de offentliga finanserna bereds och för denna behövs sakkunskap om innehållet i social- och hälsovården och landskapets övriga substansuppgifter. Av denna orsak föreslås i propositionen bestämmelser om förfaranden som ska föregå beredningen av planen för de offentliga finanserna, där det bedöms om landskapets finansiering är tillräcklig i förhållande till tillhandahållandet av tjänster. Bestämmelser om tillgången till tjänster och finansieringens tillräcklighet finns bland annat i 31 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård.

De enskilda landskapets finansiering av social- och hälsovården ska i enlighet med 3 kap. i den föreslagna lagen om landskapets finansiering i princip bestämmas enligt en modell där den kalkylerade allokeringsskälens grund är invånarantalet, bakgrundsfaktorer samt behovsfaktorer. Betydelsen av den andel som betalas per invånare vore 10 % i den statliga finansieringen. Huvudvikten ska ligga på de faktorer som beskriver servicebehovet, vilkas betydelse vore 89 %. Betydelsen av främjandet av välfärd och hälsa vore dessutom 1 %. Även om man i den statliga finansieringsmodellen i princip tyr sig till en kalkylerad modell, som inte som sådan nödvändigtvis beaktar alla faktiska faktorer som inverkar på kostnaderna, erbjuder den föreslagna modellen i förhållande till finansieringsprincipen en logisk och objektiv utgångspunkt för fördelningen av finansieringen mellan landskapen. I ljuset av dagens kunskap kan man anse att befolkningsunderlaget samt bakgrunds- och behovsfaktorerna på bästa sätt beskriver kostnaderna för att ordna tjänster. Det centrala syftet med det nya kalkylerade systemet är att säkerställa att alla landskap har förutsättningar att klara av sina lagstadgade uppgifter trots förhållandena och skillnaderna i kommunernas inkomstunderlag.

Förutom behovsfaktorerna har i finansieringen medtagits en koefficient för främjande av välfärd och hälsa, eftersom incitament till finansiering av förebyggande tjänster anses vara mycket viktiga. Finansieringsprincipen förutsätter att statens finansieringssystem dimensionerar finansieringen enligt behoven respektive budgetår. Om koefficienten för välfärd och hälsa står för en mycket stor andel, kan finansieringsprincipen äventyras eftersom ur ekonomisk synvinkel påverkar främjandet av välfärd och hälsa kostnadsutvecklingen på lång sikt. Ur finansieringsprincipens synvinkel kan tyngdpunkten i finansieringen alltså inte i någon betydande mån förskjutas mot främjande av välfärd och hälsa. Eftersom koefficienten för välfärd och hälsa står för en mycket liten andel i förslaget, 1 %, anses den inte äventyra finansieringsprincipen.

I situationer där den statliga finansieringen enligt den kalkylerade finansieringsmodellen inte räcker till för att trygga ordnandet av tillräckliga social- och hälsotjänster enligt 19 § i grundlagen i landskapet, ska även den del av de faktiska kostnaderna som överskrider normalförfarandet beaktas i den mån det är nödvändigt för att trygga tillgången till basservice. Med nödvändig finansiering avses i detta sammanhang den finansiering som behövs utöver den finansiering som bestäms utifrån de kalkylerade faktiska kostnaderna för att de lagstadgade tjänster som tryggas i 19 § i grundlagen och som bestäms utifrån behovet på individnivå ska kunna tillhandahållas. Sålunda kan inte de föreslagna bestämmelserna anses äventyra tillgången till tillräckliga social- och hälsotjänster.

Grundlagsutskottet har i sin etablerade praxis framhållit att när man lagstiftar om uppgifter gäller det samtidigt att beakta finansieringsprincipen och se till att kommunerna har faktiska möjligheter att klara av dem. Utskottet har påpekat att fokus när det gäller att i praktiken genomföra finansieringsprincipen ligger på statens och kommunernas samrådsförfarande om statsandelar och basserviceprogramförfarandet. Utskottet har ansett att det vore motiverat att granskningen av finansieringsprincipen entydigt sker på grundval av lag. (GrUU 34/2013 rd, s. 2; GrUU 63/2014 rd).

I 31 § i den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård bestäms om det årliga förfarande som är centralt för bedömningen av finansieringsprincipen. Enligt den bereder social-

och hälsovårdsministeriet årligen en utredning för att bedöma om tillgången till tjänster är jämlik och nivån på finansieringen tillräcklig. I utredningen granskas behovet av social- och hälso-tjänster, den faktiska och uppskattade framtida utvecklingen av tillgången och kvaliteten samt förhållandet mellan dessa och utvecklingen av de offentliga finanserna. I utredningen bedöms dessutom de nödvändiga åtgärder som måste vidtas i landskapet med tanke på kostnadshandlingen och eventuella andra åtgärder för att trygga lika tillgång till social- och hälso-tjänster och tjänsternas kvalitet med statlig finansiering och annan inkomstfinansiering. Denna utredning är ett väsentligt redskap för att bedöma om den statliga finansieringen räcker till för att tillhandahålla de lagstadgade tjänster som omfattas av landskapens organiseringsansvar och vilka eventuella korrigerande åtgärder som behöver vidtas på grund av situationen. Dessutom ska finansieringens tillräcklighet inte bedömas bara som en helhet utan också landskapsvis i planen för de offentliga finanserna på ovan beskrivet sätt.

Man vet dock redan på förhand att målet att dämpa utgiftsökningen är så pass stramt att det torde bli nödvändigt att ibland tillämpa den ovannämnda undantagsbestämmelsen om bestämmande av finansieringen i 6 § 2 mom. i förslaget till finansieringslag. Om man inte gör det leder otillräcklig finansiering till underdimensionerade tjänster eller underskott i budgeterna. De gränser som satts för justering av finansieringen kan emellertid också betraktas som motiverade, eftersom det huvudsakliga finansieringsansvaret vilar på staten i den föreslagna modellen. Ett finansieringssystem som helt bygger på de faktiska kostnaderna utan begränsningar uppmuntrar inte till effektiviserad verksamhet och stöder inte målet att förbättra kostnadseffektiviteten. Det skulle också frånta staten möjligheterna att påverka sådana beslut för vilka staten i sista hand hamnar att betala kostnaderna.

3.9 Överföring av uppgifter från kommunerna till landskapen

Reformen innebär att en betydande del av kommunernas uppgifter överförs från kommunerna till landskapen. Enligt 121 § i grundlagen kan kommunerna åläggas uppgifter genom lag. De uppgifter som föreslås bli överförda har ålagts kommunerna genom lag, och de kan således också fråntas kommunerna genom lagändringar. Till denna del står propositionen inte i strid med den kommunala självstyrelsen enligt grundlagen.

3.10 Kommunernas beskattningsrätt

Det föreslås att kommunernas kommunalskattesats ska sänkas under ett år och att möjligheten att höja den ska begränsas under två år. Denna reglering bör analyseras ur perspektivet för skyddet för kommunernas beskattningsrätt enligt 121 § 3 mom. i grundlagen.

Enligt 121 § 3 mom. i grundlagen har kommunerna beskattningsrätt. Bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och för hur skatten bestäms samt om de skattskyldigas rättsskydd utfärdas genom lag. Kommunernas beskattningsrätt har av hävd ansetts vara ett av de viktigaste specifika dragen i den kommunala självstyrelsen. I samband med att den nya grundlagen stiftades påpekade grundlagsutskottet dock att kommunerna inte kan ha någon beskattningsrätt oberoende av lag och ansåg att lagstiftaren har befogenhet att föreskriva mera ingående om kommunernas beskattningsrätt (GrUB 10/1998 rd, s. 33/I).

Grundlagsutskottet har den uppfattningen att det i princip klart hör till området för lagstiftningen att lagstifta om skatter. Detta gäller regleringen av de olika elementen i skattebördan, som skattebasen, medräknat skattesatsens eventuella progression och skattelättnader samt regleringen av beskattningsförfarandet. Lagstiftaren ska svara för den allmänna utvecklingen av skattesystemet, som beslut om att införa nya beskattningsobjekt och avstå från gamla, kombinera skatter, ändra positioner och skärpa beskattningen. I vissa fall måste lagstiftaren också anpassa beskattningen till de krav som den internationella utvecklingen och ett allt mera inter-

nationellt näringsliv reser. Å andra sidan begränsas lagstiftarens befogenhet i vissa fall t.ex. av de grundläggande fri- och rättigheterna och den kommunala självstyrelsen.

Grundlagsutskottet har påpekat att i ett sådant upplägg kan den kommunala beskattningen inte vara helt självständig och totalt separerad från andra faktorer. Av detta följer också att det system som vid en viss tidpunkt tillämpats i den kommunala beskattningen eller skatteavkastningen av detta system inte i sig kan åtnjuta grundlagsskydd genom att kommunens beskattningsrätt räknas till den kommunala självstyrelsen. Som ett konkret exempel kan nämnas att beskattningen av rörelseinkomst enligt prövning slopades i kommunalbeskattningen i början av 1990-talet och att det faktum att fastighetsskattelagen stiftades samma år som samfundsskatteformen genomfördes innebar en enhetlig kommunal fastighetsskatt i stället för den tidigare omfångsbeskattningen av fastigheter, beskattningen av bostadsinkomst och gatuavgiften.

Kommunernas rätt att bestämma över sin ekonomi bör med avseende på grundlagsskyddet granskas utifrån beskattningsrätten och annan ekonomisk handlingsfrihet. Grundlagsutskottet har tagit ställning till kommunernas beskattningsrätt främst indirekt när det har bedömt kommunernas ekonomiska handlingsfrihet. I grundlagsutskottets tolkningspraxis finns inga fall utifrån vilka man entydigt skulle kunna fastställa grundlagsskyddet för beskattningsrätten. När utskottet tagit ställning till kommunernas rätt att besluta om sin ekonomi har det i sin bedömning särskilt fäst uppmärksamhet vid

- om avsikten är att bryta eller ogiltigförklara den kommunala självstyrelsen,
- om det ställs sådana hinder för kommunens verksamhet som de facto gör det omöjligt för den att själv sköta sin ekonomi, eller
- om förpliktelsen till sin omfattning är sådan att den hindrar kommunerna att själva bestämma över sin ekonomi.

Grundlagsutskottets tolkningar har gällt i synnerhet situationer där avsikten har varit att kommunalskatteintäkter ska användas till finansiering av andra än kommunens egna uppgifter. Grundlagsutskottet har ansett att kommunernas beskattningsrätt åtnjuter grundlagsskydd i synnerhet om avsikten är att direkt genom lag i stor utsträckning överföra kommunens skatteinkomster till finansieringen av andra än de uppgifter som kommunerna ansvarar för. Grundlagsutskottet påpekade i sitt utlåtande GrUU 13/1993 rd att det vore i strid med den kommunala självstyrelsen att öka kommunernas betalningsandelar beträffande finansieringen av folkpensionerna så att kommunens finansieringsandel uppgår till ungefär en tiondel av kommunalskatteintäkter.

Substansen i den grundlagsskyddade kommunala beskattningsrätten har i grundlagsutskottets praxis blivit att beskattningsrätten ska spela en reell roll för kommunernas möjligheter att självständigt bestämma över sin ekonomi. Utifrån detta är substansen i den kommunala beskattningsrätten i princip rätten att besluta om kommunens skattesats. Innehållet i och omfattningen av den kommunala beskattningsrätten har behandlats njuget i rättslitteraturen. Professor Matti Myrsky har utöver det som tidigare nämnts påpekat att inget slag av kommunal beskattning åtnjuter separat grundlagsskydd, utan att lagen ska garantera kommunerna rätt till en sådan helhet av skatteinkomster som har betydelse i praktiken ("Kunnallisverotuksemme kysymyksiä" Verotus-lehti 5/2010). I rättslitteraturen har man dock som skydd för kommunalskatten också ansett (bl.a. Toivo Holopainen: Kunnan asema valtiossa, 1969) att kommunen har rätt att bestämma skatteörets storlek och att det inte kan fastställas någon övre gräns för skatteöret.

Ur beskattningsperspektiv handlar social- och hälsovårdsreformen om att tyngdpunkten i beskattningen förflyttas från en skattetagare till en annan. En administrativ förändring av denna

typ bör genomföras så neutralt som möjligt ur de skattskyldigas synvinkel, dvs. utgångspunkten är att ingens beskattning ska lindras eller skärpas. Om beskattningen av invånarna skärps i vissa kommuner och lindras i andra bara på grund av att tyngdpunkten i beskattningen förflyttas från en skattetagare till en annan kan detta bli problematiskt med tanke på grundlagens princip om likabehandling. Enligt nuvarande bedömning kommer skatteinkomster till ett belopp av ungefär 11,5 miljarder euro att överföras från kommunerna till staten. Med hänsyn till förändringens storleksklass och de osäkerhetsfaktorer som bedömningarna är förenade med behövs det för övergångsperioden ett instrument som säkerställer att finansieringsansvaret övergår från kommunerna till staten så neutralt och behärskat som möjligt på ett sådant sätt att det säkerställs att de skattskyldiga behandlas lika.

Till inkomstskattelagen fogas enligt förslaget en temporär bestämmelse (X §) som ska reglera nivån på kommunalskattesatserna åren 2019–2021. Det föreslås att nivån på kommunalbeskattningen sänks 2019 i analogi med den skärpta statsbeskattningen. På så sätt säkerställs det att beskattningsnivån kvarstår på samma nivå oberoende av var de skattskyldiga är bosatta. När beskattningsnivån sänks till samma nivå under åtminstone ett år oberoende av var de skattskyldiga är bosatta kan det åtminstone i princip säkerställas att medborgarna behandlas lika när reformen verkställs. En lika stor skattesänkning för alla kommuner innebär att kommunalbeskattningen i vissa kommuner sjunker mer än kostnaderna för de uppgifter som försvinner skulle bli. Det föreslås att detta finansieringsunderskott ska täckas genom att systemet med statsandel för basservice reformeras. Genom den reformen kan man säkerställa att finansieringsprincipen för kommunerna genomförs i samband med reformen så att kommunernas finansiella ställning inte försämras oskäligt från nuläget.

Enligt den föreslagna infördelagen begränsas möjligheten att höja kommunalskattesatserna under övergångsperioden 2020–2021. År 2020 föreslås den inkomstskattesats som kommunfullmäktige bestämmer kunna vara högst 0,5 procentenheter högre och år 2021 högst 1,0 procentenhet högre än inkomstskattesatsen för 2019. Som en sista utväg föreslås kommunen ha möjlighet att höja sin skattesats mer än så, om det är nödvändigt för att säkra kommunens likviditet. Efter 2021 föreslås inga begränsningar i kommunernas rätt att bestämma sin inkomstskattesats.

Syftet med regleringen är att säkerställa att tyngdpunkten i beskattningen ska kunna förflyttas från kommunerna till staten så neutralt och behärskat som möjligt och på så vis åtminstone i princip säkerställa att de skattskyldiga behandlas lika i samband med reformen. Genom att sänka kommunalskattesatserna i alla kommuner med lika många procentenheter kan man åtminstone i princip hålla kvar beskattningen av förvärvsinkomster på samma nivå oberoende av var de skattskyldiga är bosatta. Detta tryggar likabehandlingen av de skattskyldiga det år då reformen träder i kraft. En lika stor sänkning av kommunalskattesatserna garanterar också att skillnaden mellan den lägsta och den högsta kommunalskattesatsen inte ökar under det år då reformen träder i kraft. Reformen ökar således inte de regionala skillnaderna i beskattningen det år då reformen träder i kraft. Skillnaden mellan den lägsta och den högsta kommunalskattesatsen ökar visserligen relativt sett eftersom skillnaden i procentenheter kvarstår oförändrad, men kommunalskattesatserna kommer att vara betydligt mindre i fortsättningen. I detta sammanhang är det dock omöjligt att undgå att skillnaden ökar relativt sett. Om ambitionen är att skillnaden mellan kommunalskattesatserna ska vara densamma också relativt sett bör de högre kommunalskattesatserna sänkas mer och de lägre mindre. Eftersom statsbeskattningen bör skärpas på samma sätt för alla skattskyldiga skulle olika stora sänkningar av skattesatserna i olika kommuner leda till att förvärvsinkomstbeskattningen för invånarna i vissa kommuner skärps medan den lindras för invånarna i vissa kommuner. Konsekvenserna av reformen skulle då påverka beskattningen av förvärvsinkomster på olika sätt beroende på var personerna är bosatta, vilket är problematiskt med tanke på likabehandlingen av de skattskyldiga.

Syftet med att fastställa begränsningar för möjligheten att höja kommunalskattesatserna under en övergångsperiod är att se till att den nuvarande skillnaden mellan kommunalskattesatserna inte ska öka. Genom regleringen strävar man dock också efter att trygga kommunernas likviditet i oförutsedda situationer. Målet är att kommunernas ekonomi ska stabiliseras under begränsningens giltighetstid så att den är förenlig med det nya finansieringssystemet.

Regleringen beaktar att kommunerna bör ha möjlighet att anpassa sin ekonomi genom att höja kommunalskattesatsen eller att i den utsträckning det är möjligt också sänka sin kommunalskattesats. Den föreslagna regleringen innebär i och för sig att kommunernas skattesats kan stiga med en procentenhet per år under övergångsperioden. Som en sista utväg föreslås kommunen ha möjlighet att höja sin skattesats mer än enligt de variationsbredder som nämns ovan, om det är nödvändigt för att trygga kommunens likviditet. Kommunernas rätt att bestämma sin skattesats begränsas inte på något sätt för närvarande. De regionala skillnaderna i beskattningen kan således öka också i nuläget. När det sker förändringar inom begränsningen blir det också svårt att bedöma om förändringen beror på reformen eller någon annan faktor.

Reglering som gäller kommunalbeskattningen omfattas av Ålands självstyrelsebehörighet, och bestämmelser om kommunalskattesatserna i kommunerna på Åland kan således inte utfärdas genom inkomstskattelagen. Till skillnad från kommunerna på det finländska fastlandet kommer kommunerna på Åland inte att fräntas några uppgifter i samband med reformen. Till denna del finns det inte några liknande grunder för att begränsa beskattningsrätten för de åländska kommunerna som de grunder som gäller för kommunerna på fastlandet. Kommunalskattesatserna i de åländska kommunerna sänks inte i samband med reformen, men förvärvsinkomstbeskattningen för skattskyldiga bosatta på Åland skärps dock betydligt. Till denna del återstår det för kommunerna på Åland att bestämma om skattesänkning, eftersom Åland enligt självstyrelselagen för Åland har exklusiv lagstiftningsbehörighet i fråga om ärenden som gäller kommunalskatten på Åland.

Den föreslagna regleringen innebär att kommunernas rätt att fritt bestämma sina inkomstskattesatser begränsas temporärt. Regleringen beaktar dock även kommunernas likviditet, men en höjning förenas med strikta specialvillkor. Regleringen innebär således nya restriktioner för kommunernas beskattningsrätt och kan i princip anses stå i strid med kommunernas grundlagstryggade beskattningsrätt. Reformen innebär emellertid bl.a. att organiseringsansvaret för social- och hälsovård samt brand- och räddningsväsendet övergår från kommunerna till landskapen, dvs. kommunerna frigörs från betydande uppgifter. Samtidigt övergår finansieringsansvaret från kommunerna till staten. För att regional självstyrelse ska kunna utformas och för att finansieringen av den ska kunna ordnas krävs det följaktligen omfattande reformer inom finansieringen av de uppgifter som överförs från kommunerna. Det här kan anses ge upphov till nya tolkningssituationer också med tanke på grundlagen. Vid bedömning av om den föreslagna regleringen är förenlig med grundlagen bör hänsyn tas även till lagstiftarens ansvar för att reformen inte innebär att medborgarnas grundlagsfästa jämlikhet kränks genom att beskattningen för invånarna i några enskilda kommuner skärps på ett oskäligt sätt eller att de regionala skillnaderna i beskattningen blir oskäliga. Utifrån detta har det funnits vägande skäl för regleringen. Den föreslagna begränsningens temporära karaktär och möjligheten att som en sista utväg höja kommunalskatten begränsar inte kommunernas beskattningsrätt i någon väsentlig grad.

Grundlagsutskottet har bl.a. i sitt utlåtande GrUU 67/2014 rd påpekat att trots kommunernas beskattningsrätt och finansieringsprincipen enligt 121 § i grundlagen har lagstiftaren en relativt bred prövningsrätt för att föreskriva om förändringar som kan ha en betydande effekt på kommunernas ekonomiska ställning. När man granskar den föreslagna finansieringslösningen som en helhet framstår det enligt regeringens uppfattning att den föreslagna regleringen inte kränker substansen i kommunernas beskattningsrätt, nämligen att beskattningsrätten ska spela

en reell roll för kommunernas möjligheter att självständigt bestämma över sin ekonomi. Dessutom är syftet med den föreslagna regleringen att i princip säkerställa att medborgarna behandlas lika i samband med reformen.

3.11 Kommunernas statsandelssystem och egendomsarrangemang

Det föreslås att lagstiftningen om statsandel för kommunal basservice ändras såväl när det gäller de kalkylerade statsandelsgrunderna och grunderna för bestämmande av tilläggsdelar som när det gäller utjämnningen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna. I systemet föreslås ingå en permanent bestämningsfaktor som begränsar i synnerhet konsekvenserna när organisationsansvaret för uppgifter överförs. Det föreskrivs också om en övergångsutjämnning, som begränsar och jämnar ut de kommunspecifika förändringar som uppkommer genom reformen. I en ikraftträdandebestämmelse föreskrivs det om justering av statsandelskalkylerna.

De förslag som gäller egendomsarrangemangen påverkar mängden lös egendom för kommunerna samt medlemsandelarna i samkommunerna för specialiserad sjukvård, specialomsorger och landskapsförbund. Även kommunägda lokaler för social- och hälsovården samt räddningsväsendet blir föremål för förändringar.

Propositionen bör analyseras med tanke på kommuninvånarnas grundlagstryggade självstyrelse samt tillgodoseendet av grundläggande fri- och rättigheter, i synnerhet kulturella grundläggande rättigheter. Ur ett självstyrelseperspektiv bör det bedömas hur propositionen påverkar kommunernas beskattningsrätt och möjligheten att i enlighet med finansieringsprincipen svara för finansieringen av de uppgifter som kvarstår hos kommunen utan att i betydande grad beskära området för kommuninvånarnas självstyrelse och i synnerhet kommunens rätt att självständigt bestämma över sin ekonomi.

Allmänt om finansieringsprincipen och statsandelssystemet

I grundlagsutskottets tolkningspraxis har som substans i finansieringsprincipen etablerats en tolkning som innebär att när det lagstiftas om uppgifter för kommunerna ska det också ses till att kommunerna har faktiska förutsättningar att klara av dem (GrUB 25/1994 rd, s. 3, GrUU 18/2001 rd s. 4, GrUU 30/2013 rd, s. 5/I, GrUU 12/2011 rd, s. 2/I, GrUU 41/2010 rd, s. 5/D). En liknande definition ingår också i artikel 9 i den europeiska stadgan om lokal självstyrelse, nämligen att kommunernas ”ekonomiska resurser skall motsvara de uppgifter som tilldelats dem i grundlag och annan lag”. Det har ansetts att principen gäller de uppgifter som tilldelats kommunerna uttryckligen genom lag, men i princip tryggar principen också kommunens allmänna kompetens, dvs. kommunens möjligheter att fullgöra de frivilliga uppgifter den åtagit sig.

En uppskattning av hur finansieringsprincipen genomförs, dvs. rent konkret hur väl finansieringen räcker för att fullgöra kommunens uppgifter, ingår enligt 12 § 3 mom. i kommunallagen (410/2015) på nivån för hela den kommunala sektorn i programmet för kommunernas ekonomi. Enligt 12 § 1 mom. i kommunallagen utgör beredningen av programmet en del av beredningen av planen för de offentliga finanserna. Bedömningen av hur finansieringsprincipen genomförs är således i princip lagfäst på det sätt som grundlagsutskottet betonat (GrUU 34/2013 rd). Utöver nödvändigheten av en bedömning för hela den kommunala sektorns nivå har grundlagsutskottet i sin utlåtandep Praxis ansett att med tanke på finansieringsprincipen bör konsekvenserna granskas också för enskilda kommuner. Eftersom invånarnas självstyrelse är tryggad i varje kommun bör genomförandet av finansieringsprincipen bedömas i ett helhetsperspektiv för varje kommun och då så att alla faktorer som påverkar ekonomin ingår (GrUU 67/2014 rd, GrUU 40/2014 rd, GrUU 16/2014 rd och GrUU 41/2002 rd).

Enligt etablerad tolkning är det viktigaste syftet med statsandelssystemet att säkerställa att alla kommuner oavsett skillnader i förhållanden och inkomstunderlag har möjligheter att klara av i synnerhet sina lagfästa uppgifter. Systemet ska jämna ut skillnader som beror på kommunernas kostnader för och behov av basservice och därigenom främja en jämlik behandling av invånarna i kommuner med olika närings- och befolkningsstruktur och deras faktiska möjligheter att få tjänster som är nödvändiga för deras grundläggande fri- och rättigheter. Därför är det viktigt att granska statsandelssystemet också med tanke på genomförandet av finansieringsprincipen. (GrUU 29/1992 rd, s. 2, GrUU 1993 rd, s. 3)

Trots att statsandelssystemet har en central betydelse för genomförandet av finansieringsprincipen och tryggheten av tjänster i anslutning till de grundläggande fri- och rättigheterna har lagstiftaren ansetts ha en mycket bred prövningrätt när den föreskriver om ändringar i statsandelssystemet, också när ändringarna har stor effekt på enskilda kommuners statsandelar (GrUU 40/2014 rd, s. 3/II och GrUU 16/2014, s. 4/I). Grundlagsutskottet har emellertid i sin utlåtandepraxis också påpekat att ändringarna inte får äventyra den regionala jämlikheten (GrUU 16/2014 rd, s. 3 och GrUU 12/2011 rd, s. 3). Å andra sidan har utskottet också påpekat att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning går att läsa ut ens ur jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (t.ex. GrUU 40/2014 rd, s. 6/II).

Hur den föreslagna reformen påverkar balansen i kommunens ekonomi

Reformen har konsekvenser för i synnerhet kommunernas driftsekonomi, där inkomst- och utgiftsstrukturen förändras betydligt när i genomsnitt 57 procent av driftsekonouitgifterna försvinner. I regeringspropositionen har de förändringar i euro som reformen medför uppskattats per kommun, per kommungrupp och per landskap. Förändringarna har uppskattats genom en jämförelse av det rådande balansläget inom kommunernas ekonomi före reformen och balansläget efter reformen. Med balansläget inom kommunens ekonomi avses i detta sammanhang balansläget inom driftsekonouin, dvs. förhållandet mellan de årliga inkomsterna och utgifterna. Balansläget inom driftsekonouin har valts som föremål för granskningen eftersom de föreslagna ändringarna inte direkt påverkar över- eller underskotten i kommunens balansräkning.

Syftet med beräkningarna har varit att beskriva en situation där ändringarna i finansieringssystemet, dvs. överföringen av kommunernas inkomster och utgifter till landskapen, samt de ändringar som till följd av överföringen görs i systemet med statsandel för kommunal basservice gäller i sin helhet. När beräkningarna granskas gäller det att beakta att de omdvikligen bygger på historiska uppgifter och antaganden och därför är approximativa och innehåller flera osäkerhetsfaktorer. För att denna osäkerhet inte ska bli bestående och för att den således inte eventuellt ska snedvrída utbetalningen av framtida statsandelar föreslås det i propositionen en ikrafttrådandebestämmelse om att de kalkyler som ligger till grund för betalningen av statsandelar ska justeras i efterhand och att även utbetalningarna år 2019, dvs. under reformens första år, ska rättas.

Över hälften av de omställningar i balansläget inom enskilda kommuners ekonomi som reformen medför beräknas vara små förluster eller öknings motsvarande mindre än 100 euro per invånare. För sammanlagt åtta kommuner överstiger förlusten och för tre kommuner överstiger ökningen 300 euro per invånare. I relation till inkomstskattesatsen motsvarar förändringen på 100 euro per invånare en intäkt på ungefär 0,59 procentenheter i hela landet enligt 2016 års nivå. Enligt uppskattningarna är trycket på att höja inkomstskattesatsen således mycket måttligt. I den del av regeringspropositionen som gäller beskattning behandlas i övrigt en sänkning av kommunalskattesatserna med en lika stor procentandel i alla kommuner.

De omställningar, både positiva och negativa, som reformen medför för kommunernas driftsekonomi begränsas enligt propositionen genom den permanenta bestämningsfaktor som tas in i systemet och genom en övergångsutjämning så att förändringen blir högst det ovannämnda beloppet 100 euro per invånare. På så sätt säkerställs det att relativt sett samma balansläge som var rådande inom en enskild kommuns ekonomi före reformen kvarstår trots att driftsekonomin minskar i euro. Om omställningen genomförs på detta sätt innebär den enligt beräkningarna att de rådande skillnaderna mellan kommunalskattesatserna nästan inte alls förändras. Men – så som grundlagsutskottet har konstaterat i sitt utlåtande GrUU 67/2014 rd – de ändrade skattesatserna och kostnaderna som sådana eller skillnaderna mellan skattesatserna har inte i sig någon konstitutionell relevans, utan det centrala och betydelsefulla är att ett eventuellt tryck på att höja kommunalskatten inte beror på val som träffats inom det kommunala beslutsfattandet utan enbart på lagstiftarens avgöranden.

Reformen innebär att kommunerna blir av med ansvaret för en betydande mängd kostnader där kommunerna har haft bara begränsade möjligheter att påverka kostnadskontrollen. Möjligheterna att påverka har varit begränsande i synnerhet när det gäller kostnaderna för samkommunerna inom social- och hälsovård. Efter reformen kommer kommunernas uppgifter till centrala delar att bestå av förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt småbarnspedagogik. Dessa uppgifter är inte förenade med några liknande speciala stiftningsbaserade samarbetskyldigheter som uppgifterna inom social- och hälsovården och även i övrigt har kommunerna, trots att den grundläggande utbildningen åtnjuter samma skydd som de grundläggande fri- och rättigheterna, betydligt större möjligheter att påverka dem än exempelvis de nuvarande uppgifterna inom den specialiserade sjukvården. Reformen kommer således i princip åtminstone inte att kringskära kommunens möjlighet att självständigt besluta om ekonomin.

Kommunernas inkomstunderlag å ena sidan och även faktorer som gäller behov och förhållanden å andra sidan varierar betydligt, och på motsvarande sätt varierar också kommunernas möjligheter att anpassa sin ekonomi och klara av att fullgöra sina lagfästa skyldigheter. Kommunens totala ekonomiska situation påverkas dessutom av kommunens lånestock, investeringsbehov samt de över- och underskott från föregående räkenskapsperioder som ingår i balansräkningen. Situationen påverkas också av de beslut om de erbjudna tjänsternas kvalitet och omfattning som kommunen fattar inom ramen för sin självstyrelse. Trots att förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt småbarnspedagogik är lagstadgade uppgifter för kommunen och trots att grundläggande utbildning åtnjuter skydd som en grundläggande fri- och rättighet har kommunerna en mycket bred beslutanderätt när det gäller att ordna uppgifterna. När det gäller tryggheten av kulturella grundläggande rättigheter är det vid bedömningen dock också viktigt att notera att när eventuella ekonomiska anpassningsåtgärder genomförs i en enskild kommun måste man oundvikligen granska de största uppgiftsområden som kvarstår, nämligen den grundläggande utbildningen och småbarnspedagogiken. Och, så som redan konstaterats i det föregående, finansieringsprincipen säkerställer i princip också uppgifter inom kommunens allmänna kompetens, dvs. kommunen bör ha faktiska möjligheter att sköta även sådana uppgifter som kommunen beslutat åta sig.

Vid bedömning av kommunernas ekonomiska självbestämmanderätt bör uppmärksamhet fästas förutom vid driftsekonomin också vid frågan om huruvida kommunen behåller sin kapacitet och möjlighet att investera. Möjligheten att investera påverkas av finansieringsanskaffningen, som i princip inte påverkas direkt av reformen. Investeringsbehoven i anslutning till social- och hälsovården kommer att falla utanför kommunernas ansvar, men investeringar relaterade till i synnerhet den grundläggande utbildningen, småbarnspedagogiken och infrastrukturen, dvs. i första hand investeringar relaterade till kommunens livskraftsfaktorer, kommer att kvarstå. För att investeringskapaciteten som gäller dessa ska bevaras måste kommunens ekonomi vara i balans på lång sikt.

När genomförandet av finansieringsprincipen och självbestämmanderätten i fråga om kommunens ekonomi bedöms är det således viktigast att granska hur balansen inom kommunens ekonomi på det hela taget utvecklas på lång sikt. För att en sådan bedömning ska kunna göras för en enskild kommun krävs det emellertid uppgifter förutom om de beslut relaterade till tjänster och investeringar som beskrivs ovan och som omfattas av kommunens självstyrande beslutanderätt också om alla förändringar som i framtiden kommer att påverka den aktuella kommunens ekonomiska tillstånd. För hela den kommunala sektorn ingår granskningen i det program för kommunernas ekonomi som avses i 12 § 3 mom. i kommunallagen (410/2015), men för en enskild kommun bildas en övergripande helhetsbild av detta slag i praktiken bara i samband med det i 118 § i kommunallagen avsedda utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning. Eftersom en totalekonomisk bedömning av enskilda kommuner inte har kunnat göras på ett tillförlitligt sätt i samband med beredningen av propositionen har man i propositionen försökt säkerställa att kommunernas ekonomi ska vara i balans vid förändringstidpunkten och att varje kommun ska kunna gå vidare från förändringstidpunkten enligt det relativa balansläge inom driftsekonomin som var rådande före förändringstidpunkten. Reformen avhjälpas då inte det obalansläge som eventuellt redan råder inom kommunens ekonomi, men förvärrar inte heller läget.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepaxis i synnerhet i utlåtanden om genomförande av finansieringsprincipen och skydd för kommunens självstyrelse fäst uppmärksamhet också vid om det har funnits andra tillgängliga sätt att genomföra den eftersträlvade reformen och om reformen medför plötsliga förändringar. Utskottet har ansett att plötsliga förändringar kan försvaga kommunernas möjligheter att bestämma över sin ekonomi och att anpassa den utan att de grundläggande fri- och rättigheterna och fullgörandet av andra lagfästa uppgifter äventyras (GrUU 16/2014 rd, s. 3–4 och GrUU 12/2011 rd, s. 3).

Den övergång av organiseringsansvaret för uppgifter och den överföring av de relaterade inkomsterna och kostnaderna som föreslås i denna proposition infaller vid samma tidpunkt vid ingången av 2019. Trots att social- och hälsovårdsreformen har beretts länge har kommunerna begränsade möjligheter att förbereda sig på omställningen, i synnerhet när det gäller driftsekonomin. Det innebär att förändringen oundvikligen sker i någon mån plötsligt. Den övergångsutjämning som beskrivs ovan och som föreslås bli fogad till statsandelssystemet samt den begränsning i euro för förändringen för varje kommun som beskrivs ovan har således betydelse för den konstitutionella bedömningen, eftersom som utjämningen och begränsningen kan användas för att avgränsa och lindra de förändringar som reformen i övrigt medför för kommunernas ekonomi.

I propositionen beskrivs olika sätt som i princip står till förfogande när det gäller att föra över finansiering och kostnader från kommunerna till landskapen. I synnerhet för de kommuner där beräkningarna visar att de inkomster som överförs till landskapet är större än de kostnader som överförs bör frågan bedömas också med tanke på den kommunala självstyrelsen och beskattningsrätten. I den del av propositionen som handlar om beskattningen har denna fråga behandlats mera ingående i ljuset av beskattningsrätten.

Så som framgår av det avsnitt i propositionen som beskriver olika alternativ är det uppenbart att de övriga alternativen, exempelvis fullständig kommunspezifisk motsvarighet för de inkomster och kostnader som överförs, skulle innebära en betydande differentiering av kommunalskattesatserna och följaktligen också äventyra likabehandlingen av medborgarna. Detta beror på de betydande skillnaderna i den nuvarande skatteinkomstbasen och i kostnaderna. Inom statsandelssystemet, och enligt propositionen också inom det nya systemet, utjämnas skillnaderna mellan kommunernas skatteinkomstbaser genom utjämning av statsandelen på basis av skatteinkomsterna.

Det utjämningsystem för statsandelarna som baserar sig på skatteinkomsterna har införts eftersom skillnader i skattebasen av hävd har ansetts vara sådana skillnader som kommunerna nästan inte alls kan påverka och som därför bör jämnas ut. Reformen påverkar dock på ett betydande sätt utjämningsgränsen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna. Ungefär 60 procent av kommunalskatten och närmare 40 procent av samfundsskatten kommer enligt propositionen att övergå till finansieringen av landskapen. Till följd av detta kommer utjämningsgränsen för utjämningsgränsen av statsandelen på basis av skatteinkomsterna att sjunka väsentligt och kommer utjämningsgränsen att minska från 1,3 miljarder euro till ungefär 0,5 miljarder euro. Det föreslås därför att fastighetsskatten delvis återupptas i utjämningsgränsen. Fastighetsskattens betydelse inom kommunernas skatteinkomster ökar på grund av nedskärningarna i kommunalskattesatserna och samfundsskatten, och därför är det motiverat att den delvis återupptas i utjämningsgränsen i samband med reformen och när kommunernas skattebas förändras. Genom att låta fastighetsskatten bara delvis omfattas av utjämningsgränsen kan man hålla kvar det sporrande element som hänför sig till fastighetsskatten och samtidigt framhålla vikten av kommunernas egna livskraftsrelaterade självstyrande åtgärder och beslutsfattande. De sätt som föreslås i propositionen, nämligen en permanent bestämningsfaktor i statsandelssystemet och en övergångsutjämningsgräns, är andra instrument för att reducera de kommunspecifika konsekvenserna av de förändringar som oundvikligen uppkommer i det utjämningsystem för statsandelarna som baserar sig på skatteinkomsterna.

Egendomsarrangemangens konsekvenser

Till följd av reformen kommer kommunernas lösa egendom samt egendom som finns i samkommunerna för sjukvårdsdistrikt, specialomsorgsdistrikt och landskapsförbund och som i sist hand ägs av kommunerna att övergå i landskapets ägo. För dessa arrangemang gäller det att bedöma om grundlagsskyddet för kommuninvånarnas självstyrelse kräver att kommunerna ska få ersättning för sin egendom eller om egendomen kan övergå tillsammans med organiseringsansvaret för uppgifterna. Arrangemangen som gäller egendom kan också innebära att en del av de lokaler som kommunerna äger för närvarande och som är avsedda för social- och hälsovården och räddningsväsendet blir oanvända i framtiden. I anslutning till detta bör det bedömas om den eventuella framtida situationen hotar genomförandet av finansieringsprincipen inom de uppgifter som kvarstår hos kommunerna och om kommunerna får behålla sina möjligheter till självständigt ekonomiskt beslutsfattande.

I samband med reformen av bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna bedömdes också skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna när det gäller kommuner, bl.a. egendomsskyddet (RP 309/1993 rd). Enligt etablerad tolkningspraxis faller kommunerna utanför skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 181/1982 rd, GrUU 61/1990 rd, GrUU 7/1990 rd) trots att kommuninvånarnas självstyrelse tryggas särskilt i grundlagen. Det går inte att i vanlig lagstiftningsordning göra sådana ingrepp i självstyrelsens särdrag att kommuninvånarnas självstyrelse urholkas i sak. Åtminstone kommunalförvaltningens demokratiska struktur, kommunens rätt att beskatta sina medlemmar, kommunens allmänna behörighetsområde samt de kommunala organens i viss mån oberoende ställning i förhållande till staten har ansetts åtnjuta skydd i grundlagen. Kommunernas rätt att bestämma över sin ekonomi har i sin tur kopplats samman med kommunernas beskattningsrätt. När grundlagsutskottet har bedömt denna rättighet har det fäst uppmärksamhet särskilt vid om ett förslag ogiltigförklarar eller bryter den kommunala självstyrelsen, om det ställer sådana hinder för kommunens verksamhet som de facto gör det omöjligt för den att själv sköta sin ekonomi eller om förpliktelsen till sin omfattning är sådan att den hindrar kommunerna att själva bestämma över sin ekonomi. Kommunerna har dock inte ansetts åtnjuta något skydd som helt och hållet skulle gälla äganderätten.

Den egendom som föreslås övergå till landskapet är offentlig egendom som är avsedd för skötseln av kommunernas lagstadgade uppgifter och vars anskaffning har finansierats med kommuninvånarnas skattemedel. Enligt regeringspropositionen ska egendom som är avsedd för skötseln av samma uppgift övergå till den offentliga aktör som övertar uppgiften, dvs. egendomen kommer alltså att betjäna inom samma uppgift och samma serviceberättigade. Överföring av egendom av detta slag till den aktör som ansvarar för samma uppgift kan knappast anses äventyra kommuninvånarnas grundlagsskyddade självstyrelse. I konsekvensbedömningsavsnittet i propositionen analyseras hur överföringen av egendomen påverkar kommunens ekonomi. På basis av bedömningen kan det anses att överföringen av egendomen inte heller påverkar kommunernas ekonomi på ett sådant sätt som skulle kunna medföra exempelvis ett tryck på att höja kommunalskattesatsen.

I det avsnitt i propositionen som handlar om egendomsarrangemang behandlas också kommunernas ändrade koncernansvarsområden samt under- och överskott för de samkommuner som övergår i landskap. Enligt propositionen kommer kommunernas koncernskulder att minska i och med reformen när kommunerna befrias från ansvaret för skulderna för de samkommuner som övergår i landskap. Till denna del innebär propositionen i princip att kommunsektorns skuldansvar minskar. I synnerhet vissa sjukvårdsdistrikt uppvisar dock betydande underskott som medlemskommunerna ansvarar för att sköta innan organiseringsansvaret för uppgifterna övergår till landskapen. I sista hand kan ansvaret innebära att skuldvolymerna ökar för de berörda kommunerna eller alternativt ett tryck på att de ska höja sin kommunalskattesats.

Enligt 117 § i kommunallagen (410/2015) svarar medlemskommunerna för finansieringen av sådana utgifter i en samkommun som inte kan täckas på något annat sätt. Också den kommunallag som gällde innan den nya kommunallagen trädde i kraft innehöll en bestämmelse med motsvarande innehåll. På samkommuner tillämpas också det som i 110 § i kommunallagen föreskrivs om täckning av underskott. Enligt bestämmelsen ska ett underskott i balansräkningen täckas inom fyra år från ingången av det år som följer efter det att bokslutet fastställdes. Ansvaret för att täcka en samkommuns underskott är således inte en följd av den reform som nu föreslås, utan ansvaret är en existerande förpliktelse enligt kommunallagen. Dessutom bör det beaktas att medlemskommunerna i en samkommun, dvs. de i sista hand finansieringsansvariga aktörerna, i princip har utövat beslutanderätt i fråga om samkommunernas ekonomi trots att, så som redan konstaterats i det föregående, medlemskommunerna de facto har haft begränsade möjligheter att påverka kostnaderna i synnerhet för samkommunerna inom specialiserad sjukvård.

Det är möjligt att det under kommande år uppkommer en situation där de lokaler som kommunerna äger för närvarande står oanvända. Om kommunägda lokaler som för närvarande används inom social- och hälsovården eller räddningsväsendet står oanvända i framtiden, påverkar driftkostnaderna för de tomma lokalerna kommunernas driftsekonomi och ökar de ett eventuellt underskott i balansräkningen. Det är också klart att om en nybyggd eller ombyggd lokal blir oanvänd kommer investeringen att belasta kommunens ekonomi inte bara i form av driftsekonomiska utgifter för förvaltningen av den tomma lokalen utan också i form av amorteringar och räntor på lån som tagits till följd av investeringen.

I framtiden kommer servicenätverket för social- och hälsovården samt räddningsväsendet att förändras oavsett vilken aktör som har organiseringsansvaret för uppgifterna. Befolkningens stigande medelålder, flyttningsrörelsen till tillväxtcenter för befolkningen i arbetsför ålder samt förändringarna i vårdpraxis inom hälso- och sjukvården och förändringarna till följd av digitaliseringen är exempel på faktorer som medför omställningar. Det är följaktligen mycket svårt att fastställa vilka av de framtida eventuella oanvända lokalerna som står tomma uttryckligen till följd av den föreslagna reformen, dvs. till följd av lagstiftarens beslut, och vilka som står tomma till följd av oundvikliga faktorer utanför kommunens möjligheter att påverka och

utanför dess beslutsfattande. I vilket fall som helst är det omöjligt att bedöma hur situationen eventuellt kommer att påverka ekonomin, det ekonomiska handlingsutrymmet och slutligen genomförandet av finansieringsprincipen i de kommuner där lokaler eventuellt står oanvända i framtiden. För tillfället finns det inga tillgängliga uppgifter om i vilka kommuner och i vilken utsträckning lokaler eventuellt kommer att stå oanvända och hur mycket lån det har tagits för dem.

Sammandrag och bedömning

När reformen träder i kraft kommer balansläget inom kommunernas driftsekonomi i princip att kvarstå oförändrat. De kalkyler som ligger till grund för utbetalningen av statsandelar kommer att justeras så att de grundar sig på uppgifter om utfallet, varvid även eventuella fel i utbetalningen under ikraftträdandeåret för reformen kan rättas. Enligt bedömningarna kommer ändringarna av finansieringssystemet och egendomsarrangemangen inte att ha några sådana kommunalekonomiska konsekvenser som innebär att man skulle kunna påvisa att kommunal-skattesatserna eller handlingsutrymmet för kommunernas ekonomi i övrigt utsätts för tryck som äventyrar kommuninvånarnas självstyrelse.

De ändringar i systemet med statsandel för kommunal basservice som reformen genererar och de ändringar som gäller kommunernas egendom begränsar inte i ett helhetsperspektiv den kommunala självstyrelsen eller kommunernas självständiga rätt att bestämma över sin ekonomi. När det gäller genomförandet av finansieringsprincipen är det omöjligt att på ett absolut sätt eller i ljuset av sifferuppgifter lägga fram eller fastställa exakta nyckeltal för hela den kommunala nivån eller för enskilda kommuner, men med stöd av vad som anförts ovan kan det bedömas att följderna av reformen inte heller kommer att äventyra genomförandet av finansieringsprincipen inom de uppgifter som kvarstår hos kommunerna.

3.12 Ålands ställning

Bestämmelser om Ålands självstyrelse finns i 120 § i grundlagen och i självstyrelselagen för Åland (1144/1991). Enligt självstyrelselagen för Åland har lagstiftningsbehörigheten delats upp mellan landskapet och riket så att bestämmelser om rättsområden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet finns i 18 § och bestämmelser om rättsområden som hör till rikets lagstiftningsbehörighet i 27 §. I 29 § föreskrivs det dessutom om rättsområden inom vilka lagstiftningsbehörigheten kan överföras på landskapet genom en lag som stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Behörighetsfördelningen i förvaltningsärenden motsvarar fördelningen av lagstiftningsbehörigheten bortsett från de undantag och tillägg som nämns i 23 och 30 §.

I denna proposition föreslås det att avräkningsgrunden enligt 47 § i självstyrelselagen för Åland ska ändras. I riksdagen fattas beslut om att ändra självstyrelselagen för Åland i den ordning som gäller vid ändring eller upphävande av grundlag och i lagtinget fattas beslutet med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna. Med lagtingets bifall kan riksdagen dock i vanlig lagstiftningsordning lagstifta om ändring av avräkningsgrunden, förutsatt att villkoren enligt 47 § i självstyrelselagen är uppfyllda.

Social- och hälsovårds- och regionförvaltningsreformen medför en betydande strukturell förändring i uppgiftsfördelningen mellan olika aktörer inom den offentliga sektorn och därigenom även i statsbokslutet. Enligt regeringens uppfattning handlar det om en situation enligt 47 § 2 mom. i självstyrelselagen. Enligt det momentet ska avräkningsgrunden ändras, om grunderna för statsbokslutet genomgår ändringar som väsentligt inverkar på avräkningsbeloppets storlek. Enligt 47 § 5 mom. i självstyrelselagen föreskrivs det om ändring av avräkningsgrunden i rikslag med lagtingets bifall.

Enligt 27 § 36 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om skatter och avgifter. Enligt 18 § 5 punkten har landskapet dock lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapet tillkommande tilläggs-skatt på inkomst och tillfällig extra inkomstskatt, landskapet tillkommande närings- och nöjesskatter, grunderna för avgifter till landskapet och kommunerna tillkommande skatter. Enligt kommunalskattelagen för landskapet Åland tillämpas rikets inkomstskattelag och inkomstskatteförordning med ändringar direkt även i landskapet Åland, om inte något annat föreskrivs i kommunalskattelagen för landskapet Åland.

I denna proposition föreslås det att skattegrunderna ändras för att statens skatteinkomster ska öka. Det innebär att det också på Åland kommer att tas ut mer inkomstskatt till staten än för närvarande. För att beskattningsnivån ska kvarstå oförändrad även på Åland bör kommunalskattesatserna sänkas också i de åländska kommunerna. Reglering som gäller kommunalbeskattningen omfattas av Ålands självstyrelsebehörighet, och bestämmelser om kommunalskattesatserna i kommunerna på Åland kan således inte utfärdas genom en rikslag.

Till skillnad från kommunerna på det finländska fastlandet kommer kommunerna på Åland inte att fråntas några uppgifter i samband med reformen. Till denna del finns det inte några liknande grunder för att begränsa beskattningsrätten för de åländska kommunerna som de grunder som gäller för kommunerna på fastlandet. Om inte kommunalskattesatserna i de åländska kommunerna sänks i samband med reformen, kommer förvärvsinkomstbeskattningen för skattskyldiga bosatta på Åland att skärpas betydligt. Till denna del återstår det för kommunerna på Åland att bestämma om skattesänkning, eftersom Åland enligt självstyrelselagen för Åland har exklusiv lagstiftningsbehörighet i fråga om ärenden som gäller kommunalskatten på Åland.

3.13 Demokrati och invånarnas möjligheter till inflytande

Till demokratin hör enligt 2 § 2 mom. i grundlagen att den enskilde har rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling. I 14 § 3 mom. i grundlagen föreskrivs det att varje finsk medborgare och varje i Finland stadigvarande bosatt utlänning som har fyllt 18 år har rätt att rösta i kommunalval och kommunala folkomröstningar enligt vad som bestäms genom lag samt att om rätten att i övrigt ta del i kommunernas förvaltning bestäms genom lag. I 4 mom. föreskrivs dessutom att det allmänna ska främja den enskildes möjligheter att delta i samhällsrelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv. Om självstyrelse på större förvaltningsområden än kommuner bestäms enligt 121 § 4 mom. i grundlagen genom lag.

Enligt propositionen ska landskapsfullmäktige vara den högsta beslutsfattaren i varje landskap. Landskapsfullmäktige utses enligt förslaget genom val som förrättas vart fjärde år. Röst-rätt i landskapsval bestäms enligt samma grunder som rösträtt i kommunalval som förrättas samtidigt (från och med 2021). Trots att medborgarnas rätt att rösta i landskapsval inte nämns explicit i 14 § i grundlagen kan det dock med hänsyn till 121 § 4 mom. i grundlagen anses att rätten att delta i landskapsval uppfyller det demokratikrav som grundlagen i övrigt förutsätter i fråga om förvaltningen, i detta fall landskapsförvaltningen.

Enligt 25 § 1 mom. i grundlagen förrättas riksdagsval genom proportionella val. Grundlagen innehåller inte någon motsvarande reglering av övriga val. Bestämmelser om proportionella kommunalval finns därför i kommunallagen och bestämmelser om proportionella landskapsval föreslås ingå i landskapslagen. Enligt förslaget ska det proportionella valsättet genomföras separat i varje landskap. Det föreslås att det ska finnas 18 landskap som vart och ett utgör ett eget valdistrikt vid landskapsval. Hur proportionaliteten utfaller påverkas av hur många ledamöter som ska väljas till landskapsfullmäktige. I den föreslagna landskapslagen anges den minsta storlek (59–99 ledamöter) för landskapsfullmäktige som bestäms enligt antalet invå-

nare i varje landskap, men enligt förslaget ska landskapsfullmäktige själv kunna fatta beslut om ett större antal ledamöter än minimiantalet. En granskning av hur proportionaliteten utfaller enligt de minsta storlekar för fullmäktige som nämns ovan visar att den s.k. beräknade dolda röstspärren – nämligen den andel av de i valet givna rösterna som ett parti eller någon annan gruppering måste få för att få åtminstone en kandidat invald – blir ungefär 1,7 procent i landskap med 59 ledamöter och ungefär 1 procent i landskap med 99 ledamöter. Det kan följaktligen bedömas att proportionaliteten utfaller väl. Som jämförelse kan det nämnas att den dolda röstspärren är ungefär 1,2 procent vid kommunalval i Helsingfors stad där det väljs 85 ledamöter.

Demokratikravet enligt grundlagen kan granskas också när det gäller kandidatuppställningen vid landskapsval. Alla de landskapsinvånare som har rösträtt i landskapsval och som inte har förklarats omyndiga ska i princip ha rätt att ställa upp som kandidat i landskapsval. I landskapslagen föreslås dock några sådana begränsningar i valbarheten som är av samma typ som begränsningarna enligt kommunallagen. Det föreslås att varje parti ska ställa upp sina kandidater i landskapsval inom den distriktsförening eller lokala förening som partiet självt har utsett, vilket innebär att kandidatuppställningen följer föreningens stadgar. Genom att bilda en valmansförening är det möjligt att ställa upp utan att vara kandidat för ett parti. En valmansförening ska kunna bildas av minst 100 invånare i landskapet.

Förutom att främja demokratiska landskapsval syftar propositionen också till att främja en demokratisk landskapsförvaltning på olika sätt. Hur demokratin utfaller vid organiseringen av landskapets förvaltning och vid skötseln av ekonomin har behandlats separat i det föregående. När det gäller invånarnas möjligheter till delaktighet och inflytande föreslås det en bestämmelse om invånarnas uttryckliga rätt att delta i och påverka landskapets verksamhet och en bestämmelse om landskapsfullmäktiges skyldighet att sörja för de praktiska möjligheterna att delta och påverka. Landskapsinvånarna föreslås få rätt att komma med initiativ i frågor som gäller landskapets verksamhet. Vidare föreslås det att landskapsfullmäktige ska kunna besluta att en rådgivande folkomröstning ska ordnas i landskapet. Initiativ till en folkomröstning föreslås kunna tas av minst 3 procent av de invånare i landskapet som fyllt 15 år. Enligt förslaget ska det i landskapet också inrättas organ för inflytande för unga, äldre och personer med funktionsnedsättning. Alla dessa förslag främjar landskapsinvånarnas möjligheter till delaktighet och inflytande och främjar därigenom en demokratisk landskapsförvaltning.

Den föreslagna landskapsförvaltningen har naturligtvis betydande konsekvenser för kommunernas uppgifter. Förslaget minskar dock inte i sig alls kommuninvånarnas möjligheter att ta del i och påverka uppgifter som kvarstår hos kommunerna.

Med hänvisning till vad som anförts ovan kan det konstateras att den föreslagna regleringen om landskapsval och landskapsinvånarnas möjligheter till delaktighet och inflytande inte strider mot grundlagen.

3.14 Reglering som gäller arbets- och tjänstekollektivavtal

Lagen om kommunala tjänstekollektivavtal (669/1970) och lagen om kommunala arbetskollektivavtal (670/1970) ändras enligt förslaget så att tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta även landskap. Det föreslås att det stiftas en ny lag som gäller anordnande av intressebevakning för arbetsgivare i kommuner och landskap. Den nya lagen ersätter den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket (254/1993). Kommuner, samkommuner och landskap föreslås vara medlemssamfund i den nya arbetsgivarorganisationen Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT direkt med stöd av lagen. Även kommunernas och landskapens bolag ska kunna vara medlemmar. Det föreslås att tillämpningsområdet för lagen om kommunala ar-

betskollektivavtal utvidgas till att omfatta även de bolag som anslutit sig som medlemssamfund till Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT.

Den nya arbetsgivarorganisationen föreslås vara förhandlings- och avtalspart på kommunernas, landskapens och deras bolags vägnar vid förhandlingarna om arbets- och tjänstekollektivavtal på samma sätt som det nuvarande kommunala arbetsmarknadsverket (KT kommunarbetsgivarna) är förhandlings- och avtalspart på kommunernas vägnar. Den nya arbetsgivarorganisationen har förutom en styrelse också tre sektioner: en landskapssektion, en kommunsektion och en företagssektion. Varje sektion ska godkänna det arbets- och tjänstekollektivavtal som arbetsgivarorganisationen på sektionens vägnar har förhandlat fram för den berörda branschen. När styrelsen beslutar om avtal och rekommendationer på centralorganisationsnivå följs dessutom enligt förslaget en särskild beslutsordning där styrelsens ståndpunkt kan bildas på två alternativa sätt. Ett beslut ska kunna fattas om beslutet förordas av en majoritet av styrelseledamöterna och minst hälften av de styrelseledamöter som företräder den sektor som beslutet berör. Ett beslut ska kunna fattas också när det förordas av två tredjedelar av styrelseledamöterna och minst två tredjedelar av de styrelseledamöter som företräder den sektion som beslutet berör.

Den gällande lagen om kommunala tjänstekollektivavtal och den gällande lagen om kommunala arbetskollektivavtal samt den lag om kommunala avtalsdelegationen som föregick den gällande lagen om kommunala arbetsmarknadsverket föreslogs i regeringens proposition RP 13/1970 rd med förslag till lagstiftning om kommunala tjänsteinnehavares och arbetstagares löner och förhandlings-, avtals- och förlikningssystemet för övriga anställningsvillkor. Förslagen till lag om kommunala tjänstekollektivavtal och lag om kommunala arbetskollektivavtal behandlades då i grundlagsordning enligt 67 § i den då gällande riksdagsordningen (som undantagslagar). Grundlagsutskottet bedömde i sitt utlåtande (GrUU 2/1970 rd) propositionen utifrån den kommunala självstyrelsen enligt 51 § 2 mom. i den då gällande regeringsformen. Enligt utskottets uppfattning skulle det anses ingå i kommunens självstyrelse att kommunen själv har rätt att besluta om såväl lönen för sina tjänstemän som övriga villkor för deras anställningsförhållande. En överföring av beslutanderätten i dessa frågor på den kommunala avtalsdelegationen (lagen om kommunala avtalsdelegationen 671/1970) innebär ett så väsentligt ingripande i kommunernas uppgiftsområde att bestämmelserna om överföringen måste behandlas i grundlagsordning.

När den ändring som nu föreslås granskas utifrån den kommunala självstyrelse som föreskrivs i 121 § i grundlagen framgår det att ändringarna inte innebär att den nya arbetsgivarorganisationens avtalsfullmakt på kommunernas vägnar blir bredare eller i övrigt annorlunda än enligt det system som gäller för närvarande, eftersom den särskilda beslutsordningen innehåller ett tillräckligt skydd för kommunerna.

När förslaget granskas ur landskapens synvinkel framgår det att landskapens självstyrelse inte åtnjuter något liknande grundlagsskydd som den kommunala självstyrelsen. I 121 § i grundlagen föreskrivs det bara att om självstyrelse på större områden än kommuner bestäms genom lag. Grundlagen uppställer således inga krav som innebär att landskapen själva skulle ha eller borde ha rätt att bestämma om lönen för sina arbetstagare och tjänstemän.

Inom beslutssystemet för den nya arbetsgivarorganisationen Kommun- och landskapsarbetsgivarna KT, som företräder kommun- och landskapsarbetsgivarna och deras bolag, gäller dessutom att en oberoende bevakning av arbetsgivarnas intressen inom varje sektor har säkerställts genom de tre sektioner som nämnts tidigare och som var och en ska besluta om godkännande av arbets- och tjänstekollektivavtalen för sin bransch. Dessutom föreslås en särskild beslutsordning så som anförts ovan. På så vis får såväl landskapen och kommunerna som bolagen be-

slutanderätt i fråga om arbets- och tjänstekollektivavtal för den egna sektorn. På de grunder som anförts ovan strider propositionen inte mot 121 § i grundlagen.

3.15 Behandling av pensionsavgifter

Det föreslås att landskapen ska bli medlemssamfund inom det kommunala pensionssystemet. Landskapen kommer att vara verksamma med statlig finansiering. Behandlingen av statsanställdas pensionsärenden överfördes till den kommunala pensionsanstalten (Keva) i vanlig lagstiftningsordning genom lagarna 468–473/2010. Då överfördes också utövning av offentlig makt i anslutning till behandlingen av pensioner genom lag på det sätt som 2 § 3 mom. i grundlagen förutsätter. I motiveringen i regeringspropositionen (RP 4/2010 rd) konstaterades att behandlingen av olika beslut och åtgärder i fråga om enskilda personers pensionsärenden innebär utövning av offentlig makt. Det konstaterades också att Keva är verksam som en i 2 § 2 mom. i förvaltningslagen avsedd självständig offentlighetsinrättning på vilken förvaltningslagen tillämpas. För Keva gäller således samma bestämmelser som för Statskontoret.

Bland annat uppgiften att bestämma pensionsavgifter innebär utövning av offentlig makt. Det föreslås nu att Keva ska bestämma om betalning av arbetsgivares pensionsavgifter och att finansministeriet ska fastställa utjämningsavgiftens belopp. De samlade uppgifter som nu föreslås bli överförda innebär en betydligt mindre mängd utövning av offentlig makt än vad som var fallet när verkställigheten av pensionsskyddet överfördes enligt propositionen RP 4/2010 rd. Regeringen anser således att denna proposition inte till denna del strider mot grundlagen.

3.16 Bemyndiganden att utfärda förordningar

Enligt 80 § i grundlagen kan statsrådet utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser bl.a. om frågor som enligt grundlagen hör till området för lag. Även andra myndigheter kan genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska vara exakt avgränsat.

Propositionen innehåller flera bestämmelser där statsrådet och social- och hälsovårdsministeriet bemyndigas att utfärda förordningar. Enligt 10 § 1 mom. i den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård ska det genom förordning av statsrådet föreskrivas om de landskap som hör till samarbetsområdena för social- och hälsovården. Enligt 11 § 1 och 2 mom. i den föreslagna lagen ska det genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om de tjänster som ska samlas till större helheter och om de landskap till vilka tjänsterna samlas samt om de tjänster som ingår i omfattande jour dygnet runt. I anslutning till landskapens samarbetsavtal ska enligt 16 § 4 mom. närmare bestämmelser om de saker som avses i det föreslagna 2 mom. och som ska överenskommas i samarbetsavtalet få utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt 17 § 4 mom. ska det genom förordning av statsrådet få föreskrivas närmare om sådant som ska beaktas vid beredningen och uppföljningen av samarbetsavtalet och om tidtabellen för upprättandet av samarbetsavtalet och inlämnandet av det till ministeriet.

Enligt 19 § i den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård ska det genom förordning av statsrådet fastställas närmare när en investering som landskapen genomför är vittsyftande eller ekonomiskt och verksamhetsmässigt betydande, och vilka de tekniska och ekonomiska kraven är på att en ändring av en informationssystemtjänst eller anskaffningen av ett nytt system ska basera sig på landskapens och statens gemensamma beredning. Dessutom ska närmare bestämmelser om beredskap för störningar få utfärdas genom förordning av statsrådet enligt den föreslagna 56 §.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet ska det enligt 21 § 3 mom. i den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård få utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i och utarbetandet av landskapets program för egenkontroll samt om den plan för främjande av kvalitetsledningen samt klient- och patientsäkerheten som ska utarbetas. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet ska det enligt 31 § 4 mom. i den föreslagna lagen utfärdas bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i de rapporter som ska ges in till social- och hälsovårdsministeriet och som ligger till grund för bedömning av tillgången till de tjänster som landskapet producerar och finansieringens tillräcklighet, samt om tidpunkten då rapporterna ska lämnas in till ministeriet.

Också när det gäller frågor som hänför sig till vissa kostnadsersättningar mellan landskapen och till ersättningar som staten betalar landskapen ska bestämmelser få utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Bestämmelser om grunderna för kostnadsersättningar mellan landskapen och om faktureringsförfarandet föreslås i 38 § 2 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård. Med stöd av den föreslagna 45 § utfärdas bestämmelser om grunderna för statens forsknings- och utbildningsersättningar och om tillsättandet av en utvärderingsgrupp för forskningen. Med stöd av den föreslagna 63 § ska det genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet vid behov få utfärdas närmare bestämmelser om social- och hälsovårdspersonalens fortbildning, dvs. bestämmelser om fortbildningens innehåll och mängd och om ordnandet, uppföljningen och utvärderingen.

Den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård innehåller också bestämmelser om bemyndigande för Valvira att meddela föreskrifter om utarbetandet och uppföljningen av tjänsteproducentens plan för egenkontroll och om planens innehåll (25 § 3 mom.) och för THL att meddela föreskrifter om minimidatainnehållet i den uppföljning av social- och hälsovården som föreskrivs i den föreslagna 32 § och i de välfärdsberättelser som avses i de föreslagna 7 och 8 §.

I 12 § i den föreslagna landskapslagen föreskrivs det om styrning av landskapens vittsyftande eller ekonomiskt och verksamhetsmässigt betydande investeringar. Närmare bestämmelser om när en investering är vittsyftande eller ekonomiskt och verksamhetsmässigt betydande inom landskapets olika uppgiftsområden ska få utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt 14 § i landskapslagen ska närmare bestämmelser om uppgifterna och sammansättningen för delegationen för landskapsekonomi utfärdas genom förordning av statsrådet.

Bestämmelser om landskapets bokföringsskyldighet, bokföring och bokslut finns i den nya landskapslagen och i bokföringslagen. Genom förordning av statsrådet ska det enligt 104 § 2 mom. i landskapslagen få utfärdas närmare bestämmelser om i vilken form landskapet ska tillhandhålla de uppgifter som lagen förutsätter i fråga om landskapets bokslut och verksamhetsberättelse, bokslutsnoterna, resultaträkningen, finansieringsanalysen, balansräkningen, koncernbokslutet och dess noter, delårsbokslut och uppgifter om kostnaderna för enskilda tjänster. Genom bemyndigandet att utfärda förordning säkerställs en enhetlig praxis i landskapen och möjligheten att få jämförbar information om landskapens ekonomi. I 104 § 3 mom. i landskapslagen föreslås dessutom i analogi med regleringen enligt kommunallagen en bestämmelse om rätt för den berörda sektionen vid bokföringsnämnden att meddela anvisningar och avge utlåtanden om tillämpningen av bokföringslagen och landskapslagen samt den förordning av statsrådet som nämns ovan. Detta är motiverat eftersom upprättandet av landskapets bokslut, koncernbokslutet och verksamhetsberättelsen är förenat med praktiska tillämpningsfrågor som inte kan avgöras på ett uttömmande sätt genom bestämmelser i lag eller förordning.

I 16 kap. i landskapslagen föreslås bestämmelser om landskapens nationella servicecenter och om servicecentrens uppgifter samt om skyldighet för landskapet, en dottersammanslutning till

landskapskoncernen och landskapets serviceinrättning att använda de tjänster som produceras av servicecentren. Enligt 125 § 2 mom. i landskapslagen ska närmare bestämmelser om vilka tjänster som omfattas av användningsskyldigheten få utfärdas genom förordning av statsrådet. Innan förordningen utfärdas ska landskapen och i behövlig utsträckning landskapskoncernernas dottersammanslutningar och landskapens serviceinrättningar höras. Bestämmelser om de olika servicecentrens uppgifter föreslås i 126–129 §. I lagen föreskrivs det om huvudkategorierna för servicecentrens serviceinnehåll, men närmare bestämmelser om innehållet i uppgifterna ska få utfärdas genom förordning av statsrådet. I regleringen kan man då på ett smidigt sätt beakta olikheterna i landskapens tjänsteproduktion och innehållsmässiga förändringar i tjänsterna.

Bestämmelser om bemyndigande att utfärda förordningar föreslås i 23 § i lagen om landskapens finansiering. Genom förordning av statsrådet utfärdas enligt förslaget årligen närmare bestämmelser om det per invånare bestämda grundpris för social- och hälsovården och det per åldersgrupp bestämda grundpris för social- och hälsovården som avses i 8 § 1 mom. i den föreslagna lagen, om det grundpris för användningen av social- och hälsovårdstjänster som avses i 10 § och om grundpriserna för övriga tjänster enligt 14 §. Genom förordning av statsrådet utfärdas enligt förslaget närmare bestämmelser också om det grundpris för främjande av välfärd och hälsa som föreskrivs i den föreslagna 11 §, om bestämningsgrunderna för och beräkningen av koefficienten samt om de statistiska uppgifter som används vid beräkningen, om det grundpris för befolkningstätheten som föreskrivs i 12 § och om det grundpris för inslaget av personer med främmande språk som modersmål som föreskrivs i 13 §. Genom förordning av statsrådet utfärdas dessutom enligt förslaget bestämmelser om den beräkning av justeringen av kostnadsnivån som avses i 6 § 2 mom. i lagförslaget samt om beräkningen av det landskapsindex som definieras i 2 § och regleras närmare i 6 § 3 mom.

Enligt 19 § 2 mom. i den föreslagna lagen om införande av landskapslagen och lagen om ordnande av social- och hälsovård ska närmare bestämmelser om innehållet i samkommunernas och specialomsorgsdistriktens utredning om egendom få utfärdas genom förordning av finansministeriet. Enligt 20 § 4 mom. i införelagen ska det genom förordning av statsrådet få utfärdas närmare bestämmelser om grunderna för bestämningen av hyran för de lokaler som kommunen hyr ut till landskapet. Bestämmelsen gäller även samkommuner, om inte 19 § i införelagen tillämpas på dem.

De bestämmelser om bemyndigande att utfärda förordning som föreslås i lagen om statsandel för kommunal basservice motsvarar i sak till största delen gällande lag. Statsandelsgrunderna anges i den nya lagen, men bestämmelser om de grundpriser som används vid beräkningen utfärdas enligt förslaget årligen genom förordning av statsrådet. Med stöd av den föreslagna 17 § utfärdas således genom förordning av statsrådet årligen bestämmelser om grundpriset för de olika åldersklasserna, inslaget av personer med främmande språk som modersmål, tvåspråkigheten, karaktären av skärgård, befolkningstätheten och utbildningsbakgrundskoefficienten. Med stöd av den föreslagna 18 § utfärdas dessutom genom förordning av statsrådet årligen bestämmelser om de grundpriser för arbetslöshet, fjärrorter och kommuner inom samernas hembygdsområde som används vid beräkningen av tilläggsdelarna.

Genom förordning av statsrådet ska det enligt 18 § i den föreslagna lagen om statsandel för kommunal basservice utfärdas närmare bestämmelser också om grundpriset för den nya tilläggsdelen för främjande av välfärd och hälsa. I den föreslagna 14 § föreskrivs det om sättet att beräkna tilläggsdelen för främjande av välfärd och hälsa samt om fastställandet av den kommundspecifika koefficienten för främjande av välfärd och hälsa. Genom förordning av statsrådet utfärdas enligt det föreslagna 3 mom. närmare bestämmelser om indikatorerna samt om bestämningsgrunderna för koefficienten för främjande av välfärd och hälsa och om de statistiska uppgifter som används vid beräkningen.

Enligt de föreslagna ikraftträdandebestämmelserna (55 §) i lagen om statsandel för kommunal basservice ska de i 27 och 27 b § avsedda kalkyler som ligger till grund för kommunernas statsandel justeras 2019. I samma paragraf föreskrivs det också om möjligheten att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om justeringen av kalkylerna. I 27 § föreskrivs det om inrättande av landskap och om begränsning av de ekonomiska konsekvenserna av överföringen av organiseringsansvaret för uppgifterna, och i 27 b § föreskrivs det om en övergångsutjämnning, som jämnar ut de ekonomiska förändringar som ändringen av systemet medför för kommunerna.

De bestämmelser om bemyndigande att utfärda förordningar som ingår i lagförslagen är noggrant avgränsade på det sätt som grundlagen förutsätter och de preciserar bestämmelserna i lagförslagen. De står inte direkt i strid med de förutsättningar för utfärdande av förordningar som anges i 80 § i grundlagen.

Det regleringssätt som föreslås i lagen om landskapens finansiering och i lagen om statsandel för kommunal basservice, nämligen att bestämningsgrunderna för finansieringen anges i lag och att bestämmelser om grundprisnivån utfärdas årligen genom förordning av statsrådet, motsvarar regleringen enligt den gällande lagen om statsandel för kommunal basservice.

I lagen om landskapens finansiering och i lagen om statsandel för kommunal basservice föreslås en koefficient för främjande av välfärd och hälsa som en ny bestämningsfaktor för finansieringen och statsandelen. Den vikt som faktorn främjande av välfärd och hälsa uppskattas ha som bestämningsgrund för landskapens finansiering rör sig kring storleksklassen 1 procent för hela landet och på motsvarande sätt kring 1,8 procent av statsandelen för kommunal basservice. Grunderna och viktningen för de indikatorer som ligger till grund för koefficienten anges enligt förslaget i lag, men närmare bestämmelser om enskilda indikatorer föreslås bli utfärdade genom förordning av statsrådet. Avsikten är att det föreslagna regleringssättet ska säkerställa att ingen enskild indikator får alltför stor betydelse och förebygga möjligheterna att manipulera resultaten.

Det är meningen att koefficienten för främjande av välfärd och hälsa enligt 11 § i lagen om landskapens finansiering ska tillämpas först från och med 2022, eftersom behövliga statistiska uppgifter om landskapen inte finns tillgängliga före det. För en del av de planerade indikatorerna finns det inga tillgängliga statistiska uppgifter för närvarande, och därför kan de för tillfället inte beskrivas på ett uttömmande sätt i utkastet till förordning. Det är meningen att indikatorsuppgifterna för koefficienten och hur de bestäms samt de indikatorer som används vid beräkningen av koefficienten samt viktningarna för indikatorerna ska preciseras under åren 2019–2021. Av den orsaken är det inte heller möjligt att i detta skede fastställa exakt vid vilken tidpunkt statsrådets förordning utfärdas.

Med stöd av bestämmelserna om bemyndigande i 25 § 3 mom. och 32 § i den föreslagna lagen om ordnande av social- och hälsovård får Valvira meddela föreskrifter om innehållet i landskapets program för egenkontroll och får THL meddela föreskrifter om datainnehållet i uppföljningen av landskapens och kommunernas uppgifter. De frågor som bestämmelserna om bemyndigande gäller är i hög grad av teknisk natur och även i övrigt innehållsmässigt på ett i 80 § 1 mom. i grundlagen avsett sätt sådana att deras betydelse i sak inte kräver att de regleras genom lag eller förordning. De föreslagna bestämmelserna är också exakt avgränsade.

3.17 Beredningen som helhet samt beredningsprocessen

Enligt regeringsprogrammet av den 29 maj 2015 för statsminister Sipiläs regering är syftet med social- och hälsovårdsreformen att minska välfärds- och hälsoskillnaderna och kontrollera kostnaderna. I regeringsprogrammet utstakades att reformen genomförs som en fullstän-

dig horisontell och vertikal integration av tjänsterna samt genom att tillhandahållarnas bärkraft stärks. I regeringsprogrammet konstaterades att detaljerna i valfrihetsmodellen och de lagändringar som krävs för genomförandet av EU:s patientrörlighetsdirektiv utreds. Vidare konstaterades att om utredningarna kräver lagändringar, genomförs de före utgången av valperioden.

I regeringens riktlinjer av den 5 april 2016 preciserades integrationsmålet samt målen och tidtabellen för valfrihetsmodellen delvis med avvikelse från regeringsprogrammet. Det konstaterades att integrationen genomförs som serviceintegration, som består av följande delområden: integration av ordnandet, integration av finansieringen, integration av information och funktionell integration. Den funktionella integrationen genomförs inom en nätverksaktig struktur med flera tjänsteproducenter. När det gäller valfrihetsmodellen satte regeringen upp som mål för reformen att göra produktionen av social- och hälso-tjänster mångsidigare och utstakade som huvudregel för basnivån och i tillämpliga delar för tjänster på den specialiserade nivån att det ska vara möjligt för användaren att själv välja tjänsteproducent inom offentliga, privata och tredje sektorn. När det gäller modellen med flera producenter utstakade regeringen att landskapet i sin egen verksamhet bör skilja åt ordnandet och produktionen av tjänster inom social- och hälsovården. Tidtabellsmässigt utstakades det att beredningen av valfrihetslagstiftningen bör tidigareläggas så att propositionsutkastet sänds på remiss samtidigt som propositionen om social- och hälsovårdsreformen överlämnas till riksdagen.

Riktlinjerna av den 5 april 2016 för valfriheten och modellen med flera producenter påverkar väsentligt hur den modell som bildas för helheten ser ut, hur människorna slutligen får tjänster och hur finansieringsmodellen fungerar. Valfrihetsregleringen har ännu inte beretts mera detaljerat, och därför är det i detta skede svårt att till alla delar bedöma konsekvenserna av den helhet som bildas. Också den regionförvaltningsreform som gäller landskapens övriga uppgifter färdigställs separat i ett senare skede.

3.18 Sammandrag

Regeringens samlade bedömning är att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Propositionen har konsekvenser för flera grundläggande fri- och rättigheter och innebär att det utformas ny lagstiftning för att genomföra invånarnas i 121 § 4 mom. i grundlagen avsedda självstyrelse på större områden än kommuner. Med tanke på grundlagen är det oklart i synnerhet hur demokratin förverkligas i förhållandet mellan landskap och offentliga serviceinrättningar, hur likabehandling uppnås i fråga om samarbetskyldigheterna i förhållande till områdesindelningen och hur finansieringsprincipen genomförs för att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna. Det är således motiverat att begära grundlagsutskottets utlåtande om propositionen.